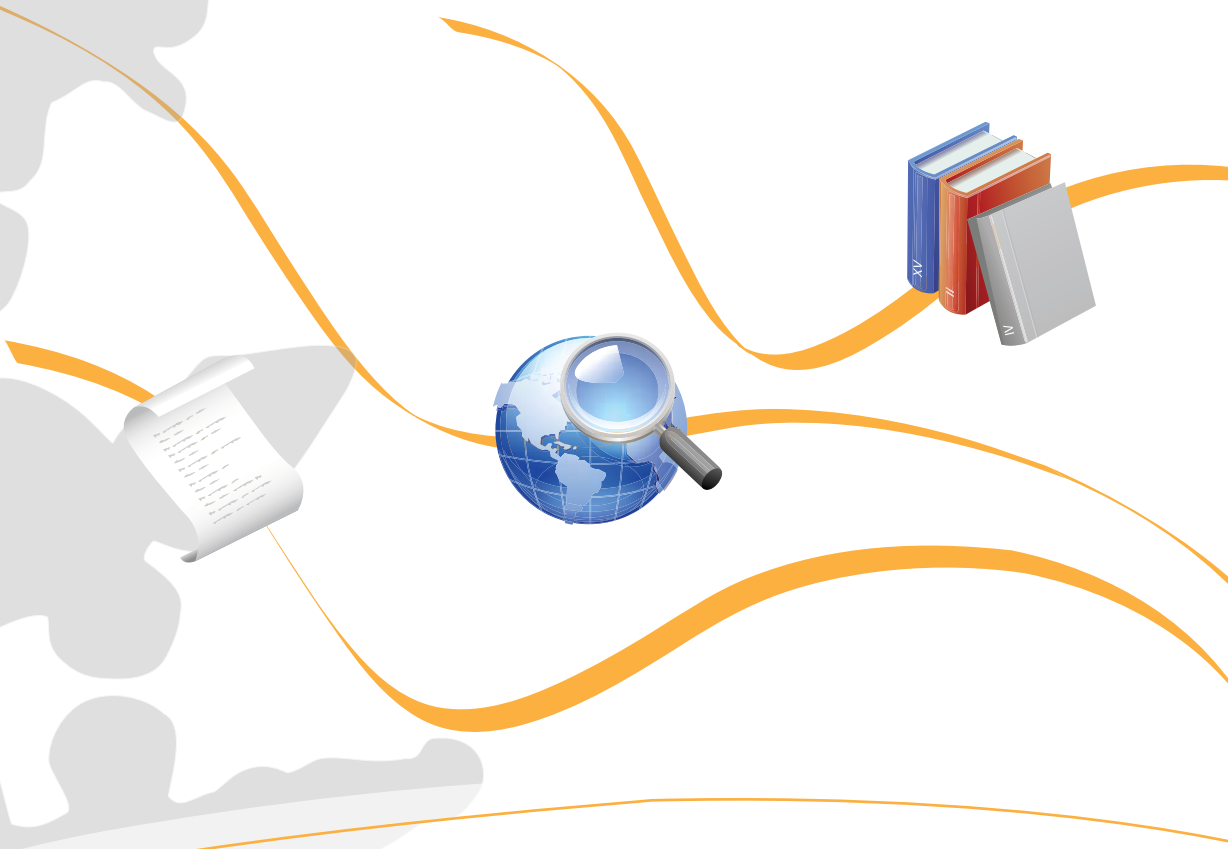

Turizm Mevzuatı

Nihat Demirtaş

ANKARA ÜNİVERSİTESİ UZAKTAN EĞİTİM YAYINLARI

Turizm Mevzuatı

Yazar

Öğr. Gör. Nihat Demirtaş

ISBN: 978-975-482-906-8

© Ankara Üniversitesi, 2010

Bu kitabın basım, yayın ve dağıtım hakları Ankara Üniversitesi'ne aittir. Ankara Üniversitesi'nden yazılı izin alınmadan kitabın tamamı ya da bir bölümü mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka şekillerde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

Kitaptaki görüşlerin yasal ve bilimsel sorumluluğu, ünite yazarlarına ve kitap editörlerine aittir.

Genel Yönetim : Prof. Dr. Haluk Geray
Akademik Koordinasyon : Murat Özbolat
Teknik Koordinasyon : Murat Çınar

Öğretim Tasarımı : Yrd. Doç. Dr. Sami Şahin
Tasarım : Öğr. Gör. Mehmet Sobacı
Türkçe Editörü : Prof. Dr. Cahit Kavcar
Arş. Gör. Suna Canlı

1. Baskı
2010

Sunuş

Uzaktan öğretim, öğretim elemanı ve öğrencilerin aynı mekanda bulunma zorunluluğu olmadan, bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü ortamlardır. Siz öğrencilerimiz için, Ankara Üniversitesi'nde sunulan uzaktan eğitim programları internet tabanlıdır. Ders içeriklerine istediğiniz yerde ve istediğiniz zamanda erişebileceğiniz, hocalarınızla internet üzerinden iletişim içinde olabileceksiniz.

Uzaktan e-öğrenme yoluyla eğitim, geleneksel sınıf ortamındaki öğrenmeden farklıdır. Bu nedenle sizlerin dikkat etmesi gereken bazı konular bulunmaktadır. Öncelikle e-öğrenme, kendi kendinizi disiplin etmenizi gerektirir. Yüzyüze eğitimde belli bir oranda da olsa, sınıflara devam zorunluyken, e-öğrenme sistemlerinde bunun yerini alacak bir zorunluluk bulunmaz. Bu nedenle kendi kendinizi her gün veya haftanın bir kaç günü içeriklere erişmeye, hocalarla ve sınıf arkadaşlarınızla etkileşim içinde olmaya yönlendirmelisiniz. Bazı öğrenciler bu yönlendirmeyi yapmakta zorlanırlar ve hazırlıklarını sınav öncelerine göre hazırlarlar. Böyle bir davranış başarısızlığı getirir.

Haftalık çalışma programı yapmak, çevrim-içi ve çevrim-dışı çalışma zamanları belirlemek ve derslerde aktif olmak başarıyı getirecek unsurlardır. Derslerin portalını her gün veya yeteri kadar ziyaret etmek, içerikleri çalışmak ve etkileşimlere katılmak başarı için şarttır. Eğer çalışmaya ara verir ve sürekli ertelerseniz, bir süre sonra derslerden uzaklaşarak kendinizi yalnız ve edilgin hissetmeye başlarsınız. Böylesi durumlarda bu zinciri kırmalı, kaldığınız yerden hızla aradaki farkı kapatmaya çalışmalısınız.

Her insanın öğrenme biçimi farklıdır. Öğrenme biçimi kişilerin yeni bilgiyi öğrenmesinde, çoğunlukla farkında olmadan, daha başarılı olduğu yöntem olarak tanımlanabilir. Bazıları görsel yollarla yani okuyarak, grafiklere, resimlere bakarak daha kolay öğrenir. Bazılarıysa yeni bilgiyi işitsel yollarla dinlediklerinde daha kolay zihinlerine yerleştirirler. Kimi öğrenciler başkalarının davranışlarını, örneğin bir aygıtın nasıl çalıştırıldığını izleyerek yeni bilgileri edinebilirler. Bu tür farklı öğrenme biçimlerini bir arada sunan ders içeriklerine zenginleştirilmiş çokortamlı içerikler diyoruz. Ankara Üniversitesi, e-öğrenim derslerinin içeriklerini farklı öğrenme biçimlerine sahip olanların gereksinimlerini karşılayacak biçimde üretmeyi hedefliyor, her dönem zenginleştirilmiş çokortamlı içeriklerin oranını arttırıyor.

Sizlere ulaştırılan bu kitap içerisindeki bilgilerin geniş bir özeti, internetteki eğitim portalında, görsel, görsel/işitsel ve yazılım desteğiyle birlikte verilecektir. Ayrıca, dersin sorumlu öğretim elemanı, forum modülünü ve sanal sınıfları sizlerle etkileşime geçmek için kullanacaklardır. Kitaplar sizlere ait önemli kaynak materyallerden biridir. Kitaplarınıza not almanız, önemli cümlelerin altını çizmeniz çalışmalarınıza yardımcı olacaktır.

Hepinize başarılar dilerim.

Prof. Dr. Haluk Geray

Kitabı Çalışırken

Size sunulan kitap içeriği ile etkileşiminizi desteklemek amacıyla kullanılan simgeler aşağıda tanıtılmıştır.

Üniteyi Çalışırken: Her ünitenin başında sunulan üniteyi çalışırken başlığı altında üniteyi çalışırken dikkat etmeniz gereken önemli noktalar belirtilmektedir.

Öğrenme Hedefleri: Her ünitenin başında “Öğrenme Hedefleri” başlığı altında o üniteyi tamamladığınızda kazanmış olacağınız beklenen yeterlilikler verilmektedir.

Örnek: Anlatılanların olabildiğince somutlaştırılması ve anlatımın pekiştirilebilmesi amacıyla metin içerisinde örneklere başvurulmaktadır.

Özgün Tanım: Konu anlatımı esnasında belli kavramların karşılık geldiği anlamları özetlemek, ya da kavrama yönelik farklı nitelermelerin aktarılması amacıyla çeşitli tanımlar yer almaktadır.

Soru: Metin içerisinde sizi düşünmeye ve sorgulamaya sevk etmesi amacıyla sorular bulunmaktadır.

Önemli Metin: Konulara çalışırken bazı bölümlere daha fazla dikkat etmeniz amacıyla uzmanlar tarafından önemli görülen bölümler önemli metin ikonu ile belirtilmektedir.

Özet: Konu ile alakalı bütünsel bir fikre sahip olmanız amacıyla konu sonlarında bulunan özet başlığı altında konunun kısa ve öz hali sunulmaktadır.

Gözden Geçir: Özet başlığı ardından her konu sonunda karşılaşacağınız gözden geçir başlığı altında sizi konuyla ilgili daha kapsamlı sorgulama yapmaya sevk edecek açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Değerlendirme: Ünite sonlarında sunulan çoktan seçmeli değerlendirme soruları ile konuya yönelik öğrenmelerinizi değerlendirebilmeniz amaçlanmaktadır.

Kaynaklar: Sunulan kaynaklar bölümü daha ayrıntılı çalışma ve araştırma yapmak istemeniz durumunda yardımcı niteliğinde olacaktır.

Sözlük: Metin içerisinde geçen, anlamada sıkıntı yaşayabileceğiniz düşünülen kavramlar sözlük bölümlerinde kısaca tanımlanmaktadır.

İçindekiler

Sunuş	iii
İçindekiler	vii
Giriş	xv

Ünite 1

Kural ve Toplum	1
Hukuk	5
Kural ve Toplum	6
Sosyal Kurallar	8
Hukuk Kuralları	9
Hukuk Kurallarının Dayanağı	9
Hukuk Kurallarının Sınıflandırılması	10
Yürürlük, Hukuki Boşluk, Yorum	19
Din Kuralları	21
Ahlak Kuralları	23
Örf ve Görgü Kuralları	24
Kuralların Genel Özellikleri	24
Özet	26
Gözden Geçir	28
Değerlendirme Soruları	29

Ünite 2

Türkiye Devlet Yapısı	33
Türk Anayasaları	37
Yasama Organı	47
Yürütme Organları	48
Cumhurbaşkanı	48
Başbakan ve Bakanlar Kurulu	49
Bakanlar	49
Özerk Kamu Kuruluşları	50
Yerel Yönetimler	51
Yürütme Organlarının Denetimi	51
Yargı Organı	52
Özet	54

Gözden Geçir	55
Değerlendirme Soruları.....	56

Ünite 3

Turizm Mevzuatı.....	57
Turizm Mevzuatının Yapısı.....	62
Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler.....	63
Doğrudan Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler	65
Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.....	66
Turizmi Teşvik Kanunu.....	67
Turizmi Teşvik Kanunuyla İlgili Yönetmelikler	81
Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik	81
Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik	103
Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik	120
Turizmi Teşvik Kanunu'nun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik.....	128
Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkarların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik.....	130
Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu.....	132
Yat Turizmi Yönetmeliği	132
Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği	133
Dolaylı Turizm Mevzuatı	133
Kimlik Bildirme Kanunu.....	133
Milli Parklar Kanunu.....	135
Çevre Kanunu.....	135
Kıyı Kanunu.....	140
Orman Kanunu.....	143
Alkollü Yerlerin İşletilmesiyle İlgili Uygulamalar	144
Turizm Mevzuatının Nitelikleri	150
Özet.....	152
Gözden Geçir	156
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	157
Değerlendirme Soruları.....	158

Ünite 4

Seyahat Acenteciliği	161
Seyahat Acenteciliği Mevzuatı	164
Seyahat Acentelerinin Sınıflandırılması.....	167
Sunulan Hizmet Türüne Göre Sınıflama.....	168
Yapısal Sınıflama	171
İşlevsel Sınıflama.....	171
Yasal Sınıflama ve Seyahat Acentelerinin Özellikleri.....	172
Seyahat Acentelerinin Özellikleri	172
Seyahat Acenteliği Hizmetleri ve Çalışma Esasları	174
Seyahat Acentelerinin Sorumluluk ve Yükümlülükleri	175
Seyahat Acenteciliğinde Sigorta.....	178
Seyahat Acentelerinin Denetimi, İptal ve Cezalar	192
Seyahat Acentesi Personelinin Taşınması Gereken Nitelikler	195
Seyahat Acentelerinin Faaliyetleriyle İlgili Diğer Özellikler	197
Özet.....	199
Gözden Geçir	201
Uluslararası Seyahat Örgütleri.....	202
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	203
Değerlendirme Soruları.....	204

Ünite 5

Mili Parklar.....	207
Milli Parklar Kanunu	210
Özel Çevre Koruma Bölgeleri.....	222
Özet.....	226
Gözden Geçir	228
Değerlendirme Soruları	229

Ünite 6

Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti.....	231
Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti	234
Pasaport ve Pasaport Çeşitleri.....	234
Diplomatik Pasaportlar	237
Hususi Pasaportlar (Yeşil).....	238
Hizmet Damgalı Pasaportları.....	239

Umuma Mahsus (Normal) Pasaportlar	240
Yabancılara Mahsus Pasaportlar.....	241
Pasaport Yerine Geçen Belgeler	242
Pasaportsuz veya Vesikasız Gelen Kişilere Yapılacak İşlem Nedir?.....	242
Pasaportlarla İlgili Önemli Bilgiler.....	243
Vizeler.....	244
Vize Çeşitleri	245
Vize İçin Gerekli Belgeler.....	245
Vize Uygulamanın Gerekçeleri Nelerdir?	249
Vize Konusunda Cezai Hükümler	250
Vize Muafiyeti	251
Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahat Özgürlüğü	254
Birinci Derece Kara Askeri Yasak Bölgeler.....	254
İkinci Derece Kara Askeri Yasak Bölgeler	254
Deniz Askeri Yasak Bölgeler.....	255
Sınır Dışı Edilme (Etme).....	258
Türkiye'ye Girişi Yasak Kişiler	258
Özet.....	260
Gözden Geçir	261
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	262
Değerlendirme Soruları.....	263

Ünite 7

Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri	267
Turizm İşletmelerinin Birbirleriyle İlişkileri	270
Seyahat Acenteleri İle Otel İşletmeleri Arasındaki İlişkiler.....	271
Otel Sözleşmeleri İle İlgili Ortak Kurallar	272
Otelci ve Acentenin Karşılıklı Yükümlülükleri	283
İptaller	284
Otel Sözleşmeleri İle İlgili Özel Kurallar	284
Münferit Müşterilerle İlgili Sözleşmeler.....	284
Grup Halindeki Müşterilerle İlgili Otel Sözleşmeleri	285
Belirli Bir Sürenin Üzerindeki Rezervasyonlar İçin Yapılacak Sözleşmeler.....	287
Otel – Müşteri İlişkileri.....	287

İşletmelerin Bakanlıkla İlişkileri	290
Uluslar Arası Otelcilik Kuralları	291
Özet.....	301
Gözden Geçir	303
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	304
Değerlendirme Soruları.....	305

Ünite 8

Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması.....	309
Tüketici Hakları ve Turizmde Tüketicinin Korunması	312
Ayıplı Mal, Ayıplı Hizmet, Ayıplı Turizm Ürününün Tanımı ve Yaptırımları	315
Paket Tur Sözleşmelerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	319
Ayıplı Turizm Hizmetini Satın Alan Tüketici/Turistin Hakları.....	323
Memnuniyetsizlik Durumunda Yapılması Gerekenler	328
TÜRSAB Turizm Tüketicilerinin Taleplerini Değerlendirme Amaçlı Kütahya Çizelgesi	331
Örnek Olaylar	339
Özet.....	342
Gözden Geçir	343
İlgili Ulusal ve Uluslararası Hukuki Düzenlemeler	344
Değerlendirme Soruları.....	345

Ünite 9

Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği.....	347
Rehberlik Mesleği Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği.....	350
Rehberliğin Tarihsel Gelişimi	350
Tercümanlıktan Rehberlik.....	352
Profesyonel Rehberlik Hizmeti	354
Turizm Sektöründe Rehberliğe Gereksinim Duyulmasının Nedenleri.....	355
Seyahat Acenteleri, Tur Operatörleri ve Rehberler.....	356
Rehberlerin Örgütlenmeleri	357
Profesyonel Turist Rehberinde Olması Gereken Özellikler	359

Kişisel Özellikler	359
Mesleki Özellikler	361
Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Koşulları.....	362
Profesyonel Turist Rehberlerinin Seçimi, Eğitimi ve Çalışma Esasları	365
Turizm Bakanlığının Yaygın Eğitimle Rehber Yetiştirmesi ve İlgili Hükümler	366
Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Esasları.....	375
Rehberlerin Hakları	375
Rehberlerin Yükümlülükleri	376
Rehberlikte Diğer Hükümler	381
Rehberlerin Denetim Esasları ve Disiplin İşlemleri.....	386
Disiplin Suçları ve Cezaları	387
Disiplin Soruşturması Usulü.....	390
Özet.....	394
Gözden Geçir	396
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	397
Değerlendirme Soruları.....	398

Ünite 10

Av Turizmi	403
Av Turizmi	406
Av Turizminde Uygulanan Mevzuat.....	406
Av Turizminde Güdülen Amaçlar	407
Av Turizminde Yıllara Göre Gösteren Değişiklikler.....	408
Yabancı Turist Avcıların Getirebilecekleri Av İçin Silah, Mermi ve Av Aksamları İle Bunların Ülkemize Getirilmesi ve Av Organizasyonlarında Kullanılması	409
4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunuyla Avlanmaya Yasak Sahalar	410
Avda Kullanılan Silahlar.....	411
Yerli Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanması	411
Turist Avcıların Avlanması	412
Gözlem Turları, Fotoğraf ve Film Çekimleri.....	413
Avlanma İzin Ücreti.....	418
Avlama Ücreti	419
Av Turizmi İle Kırsal Kalkınma İlişkisi	421

Okuma Parçası 1.....	429
Okuma Parçası 2.....	440
Özet.....	446
Gözden Geçir	448
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	449
Değerlendirme Soruları.....	450

Ünite 11

Yat Turizmi.....	453
Yat Turizmi Mevzuatı	456
Yat Turizmi Yönetmeliği ve Yat Turizmi Düzenlemesi.....	460
Yat Limanları Yatırım ve İşletmeciliği.....	460
Yat İşletmeciliği	464
Turistik Yat Turları.....	472
Özet.....	480
Gözden Geçir	481
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	482
Değerlendirme Soruları.....	483
Ek 1. Türkiye'deki Milli Parklar.....	484
Tablo 1. Türkiye'deki Milli Parklar (MP).....	484
Tablo 2. Türkiye'deki Tabiat Arkları (TP).....	509
Tablo 3. Türkiye'deki Tabiat Anıtları (TA).....	513
Tablo 4. Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanları (TKA).....	523
Kavramlar	533
Kaynaklar.....	535
İlgili Yasa ve Yönetmelikler	537
Değerlendirme Sorularının Yanıtları	539

TURİZM MEVZUATI

1

Kural ve Toplum

2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Hukuk
- Kural ve Toplum
- Sosyal Kurallar
- Hukuk Kuralları
  - > Hukuk Kurallarının Dayanağı
  - > Hukuk Kurallarının Sınıflandırılması
  - > Yürürlük, Hukuki Boşluk, Yorum
- Din Kuralları
- Ahlak Kuralları
- Örf ve Görgü Kuralları
- Kuralların Genel Özellikleri

Ünite Hakkında

Ünitede, toplum yapısını oluşturan kurallar incelenmektedir. Her toplum birbirinden farklı olsa da toplumların işleyişini belirleyen kurallar mevcuttur. Kurallar bazı toplumlarda yazılı kurallardan oluştuğu gibi bazı toplumlarda yazılı ve yazısız olmakta ve toplumu şekillendirmektedir.

Ünitede, ülkemizde uymak zorunda olduğumuz kuralların nasıl oluştuğu, şekillendiği ve nasıl uygulandığı ele alınmıştır.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Kurallar ile kuralların şekillendirdiği toplum arasındaki ilişkiyi,
- Kuralların neler olduğunu ve nasıl ortaya çıktığını,
- Toplumlara yönlendiren kuralların yapısal olarak neler olduğunu,
- Sosyal kuralları oluşturan hukuk kurallarını, din kurallarını, ahlak kurallarıyla örf ve görgü kurallarını öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Hukukun temel kurallarıyla ilgili bilgiler toplayınız.
- İlk ünite bundan sonraki ünitelerde karşılaşacağımız hukuki düzenlemelere temel teşkil edeceğinden değişik kaynaklardan araştırınız.

İlk bakışta, hukuki bilgilerin hâkim, savcı, avukat ve kamu yöneticisi gibi hukuku doğrudan doğruya uygulama durumunda olan kişiler için gerekli olduğu bunların dışında kalan alanlarda çalışanların hukuk ile ilgilerinin söz konusu olamayacağı düşünülebilir. Ancak, işin biraz derinine inilince bu düşüncenin hiç de doğru olmadığı ortaya çıkar. Çünkü hukuk, günlük yaşantımızda giriştiğimiz, daha doğrusu girişmek zorunda bulunduğumuz ilişkilerden büyük bir çoğunluğunu düzenleyen kurallar bütünü olduğu içindir ki, hukukçu olsun olmasın herkesi, hepimizi ilgilendiren bir bilim dalıdır. İnsanın doğması ve ölmesi bile hukuku ilgilendiren olaylardır. Otobüse binmek, çarşıda alışverişte bulunmak, lokantada yemek yemek, sinemaya, tiyatroya ve hatta maça gitmek bile hukukun düzenleme alanına giren olaylardır. Yüklüce bir para ödeyerek futbol maçı seyretmeye gittiniz; maç daha başlangıçta hakemlerin gelmemesi nedeniyle yapılamadı. Şimdi ne olacak? Paranızı geri alabilecek misiniz? Bu önemli maçın yerine gençlerin oluşturduğu iki takımla bir maç oynatsalar ve “size bir maç seyrettirdik, hoşça vakit geçirdiniz, paranızı geri vermiyoruz” deseler, birşey yapabilecek misiniz? İşte bu tür soruların cevabını “hukuk”ta bulabileceksiniz. Öyleyse hukuk bilgileri, hukukçu olmayanlar için de yararlı bilgilerdir. Bu nedenledir ki, bugün, hukuk bilgileri hukuk fakültelerinin dışındaki birçok yüksek öğretim kurumunda öğretilmektedir.

Turizm mevzuatı dersinin amacı, sosyal ve profesyonel yaşamınızda karşılaşacağınız ve uymanız gerekli kuralların ana çizgileriyle ilgili bilgiler edinmeniz ve gerektiğinde kaynağına ulaşmanızı sağlayıcı anahtar bilgilere ulaşmanızı sağlamaktır. Turizm mevzuatı dersini almış bireyler olarak bundan sonraki yaklaşımınızda, turizm dalında üniversite eğitimi görmüş bir aydından, meslek yaşamında beklenebilecek ve genel kültürünüzün bir bölümünü oluşturacak temel bilgilerin aktarılması amaçlanmıştır. Kurullarla sınırlanmış yaşamımızda, hangi davranışların kurullarla düzenlendiği ve gereğinde ayrıntılara nasıl ulaşılacağı konusu, yüksek eğitimin ana öğeleri arasına girmiştir.

Hukuki düzenlemeler, bireylere bazı haklar ve olanaklar sağlarken, diğer yandan sorumluluklar ve davranış sınırlamaları da getirmektedir. Sağlanmış olan hakların bilinmemesi ve sonuçta değerlendirilmemesi, bireyler için önemli sayılacak kayıplara neden olabileceği gibi kurulların bilinmemesi, ağır sorumluluklar yüklenmelerine de neden olabilmektedir. Zira tüm ülkelerin ilk hukuk ilkesi olan “kanunu bilmemek mazeret değildir” ilkesine göre topluluk içinde yaşayan birey-

lerin kuralları bilmesini zorunlu kılmaktadır. İhlalinde kuralın bilinmemesi mazeret olarak kabul edilmemektedir. Aynı zamanda kurallar toplum yaşamının, kaçınılması mümkün olmayan gerçeğidir. Bu nedenlerle, turizm hukuku ile ilgili açıklamalardan önce *kural*, *hukuk*, *kanun* gibi ana deyimlere açıklık getirilmesi yararlı olacaktır.

Hukuk

Hukuk sözcüğü değişik kullanım biçimleri içinde, farklı anlam ve kapsam ifade edebilmektedir. Ancak genel kabul gören bir ayırıma göre;

- Geniş anlamda hukuk, “toplum hayatını düzenleyen ve uygulaması devlet gücü ile sağlanıp, cezalar ile desteklenen kuralların tümünü” ifade etmektedir. Bu tanım, bir ülke sınırları içinde uygulanan ve uyulması zorunlu kuralların tümünü kapsadığı için, ait olduğu toplumu belirleyen bir isimle birlikte kullanılır. “Türk Hukuku”, “İsviçre Hukuku” gibi. Diğer bir görüşe göre hukuk, “Toplum hayatında kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu kudretiyle desteklenmiş bulunan sosyal kurallar bütünüdür.”. Başka bir görüşe göre hukuk, “Toplum halinde yaşayan kişilerin sosyal bakımdan önemli olan davranışlarını düzenleyen, ortak hayatın huzur, sükun ve karşılıklı güven içinde akışını sağlayan emir ve yasaklardan oluşmuş sosyal davranış kurallarının tümüdür.”.
- Dar anlamda hukuk ise, “belirtilen bir konu ile ilgili hukuk kuralları”nı tanımlar. Bu halde hukuk sözcüğü, konuyu belirleyen bir sözcük ile birlikte kullanılır. Ceza hukuku, Borçlar hukuku, İdare hukuku, Turizm hukuku gibi. Turizm Hukuku deyimi, turizm ile ilgili davranış ve ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarının tümünü ifade eder.

Yukarıda açıklanan hukuk tanımları ulusal ve ülkesel kapsamda bir yaklaşımı ifade etmektedir. Oysa uluslararası ilişkinin hızla geliştiği çağımızda, ülkeler hükümetler ve ayrı ülkelerin insanları arasındaki ilişkilerin de kurallar ile düzenlenmesi gereği artmış ve Uluslararası Hukuk oluşmuştur. Ancak, özgür devletlerin üstünde bir süper gücün bulunmaması nedeniyle iki ve çok taraflı anlaşmalarla kabule bağlı oluşabilen bu kendine özgü kural türü, zaman içinde uluslararası örgütlerin çabaları ile daha yaygın oluşum ve uygulama olanağı kazanmıştır.

Hukuk bilimi, kuralları oluşturan sözcük ve deyimler üzerinde yoğunlaşır. Bu nedenle, hukuk çalışmalarında deyimlerin ve sözcüklerin anlamları ile farklılıklarının gözardı edilmemeleri ve dikkatle kullanılmaları gerekmektedir. Bu konuda karşılaşılan güçlük, günlük yaşamda ve toplumda kullanılan sözcüklerin uğradığı değişimle statik hukuk literatürünün deyimleri arasında zamanla oluşan farklılaşmadan kaynaklanmaktadır. Anılan sakıncanın azaltılması, hukuk kurallarına toplum ve dilinde yaşanması doğal evrime uygun revizyonunu zorunlu kılmaktadır. Diğer bir deyişle hukuk kuralları içinde kullanılan sözcüklerin gerçek anlamlarının bilinmesi, özümsemeleri, başarılı kullanımlarının gereğidir. (İnsanların gerek öğrencilik gerek meslek yaşamlarında, sözcükleri gerçek anlamları ile kullanmaları ve başkalarının kullandığı deyimleri tam anlamı ile algılamaları başarılarında ne kadar etkin ise, sözcüklerin yanlış kullanımı veya yorumlanması da, o kadar sakıncalı ve tehlikelidir.)

Kural ve Toplum

İnsanların gezgin ve bireysel yaşadıkları ilk çağlarda; kuşkusuz ki kurallara gereksinim duyulmamıştır. Çünkü insanların birbirleriyle ilişkisi yok denecek kadar azdı. Düzenlenmesi gereken ilişki yoktu. Ancak, topluca yaşamının başlamasıyla birlikte artan ilişkiler, bireylerin sınırsız hürriyetleri ve hakları, diğer bireylerin hakları ile çatışmaya başlamıştır. Toplum yaşamındaki yoğunlaşmanın artışı doğrultusunda, bireylerin serbest hareket alanları ve hürriyet sınırlarının çatışması ve bireylerin ilişkileri ile davranışlarını düzenleme gereği artmıştır. İhtiyaç duyulan bu kurallar, insanların neleri ne şekilde yapabileceklerini ve neleri yapamayacaklarını belirleyerek toplum içinde barış ve düzeni sağlamayı amaçlamıştır. Bu gelişme insanların ana rahmine düşüşünden, ölümüne kadar aile bireyleri, yaşadığı yerleşim yerindeki hemşehrileri, vatandaşları, dünyadaki diğer ülke insanları, kuruluşlar ve devletler ile olan ilişkilerinde daha önceden düzenlenmiş kurallara uyma zorunluluğuna sokmuştur. Bu zorunluluk; insanların, tüzel kişiliklerin ve devlet ilişkileri için de gerekmiştir. Özetle, bireyler toplum içinde yaşamın faydalarının bedelini, özgürlük alanlarının daralması ile ödemektedir. Bireylerin özgürlüğü, diğer insanların özgürlüğü ile sınırlı olduğundan, toplum içinde yaşamın yoğunluğu arttıkça bireysel özgürlük sınırları da daralmakta; diğer bir deyişle insanların uymak zorunda oldukları kurallar da artmaktadır.

Toplum içinde yaşayan insanların, toplum düzeni bilinci içinde, kurallara uygun davranmaları beklenir. Ancak, bireylerin tümünün

bu bilince sahip olmaması ve bazılarının aykırı davranışları nedeniyle kuralların tür ve özellikleriyle dengeli, yaptırımlarla (cezalarla) güçlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Zira kurallara uymama, onları yok sayma oranının artması; toplumu, anarşi ve kargaşaya, kaba kuvvetin egemen olduğu bir ortama götürmektedir. Bu nedenle toplum bireylerinin düzenli yaşama bilinciyle veya cezalandırılma endişesiyle kurallara uymalarının sağlanması gerekmektedir. Ancak, bireylerin kurallara saygısının devamı için kurallarla, düzenlediği konu arasındaki ilişkinin korunması gerekir. Oysa toplum koşulları ve ilişkiler devamlı bir evrim gösterir. Kurallarında, bu değişime uygun olarak değiştirilmesi gerekir. Aksi halde hukuk kuralları ile düzenlenmesi gereken ilişkiler arasında boşluk ve uyumsuzluklar oluşur.

Kural boşlukları iki nedenle oluşabilir. Bu hal bazen, toplumsal özelliklerin zaman içinde gösterdiği değişikliklerle, hukuk kurallarının uyum sağlamaması sonucu, etkin çözüm ve düzenleme niteliklerini yitirmelerinden kaynaklanabilir. Bu halde kuralların, yeni koşullara uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekir. Aksi halde, çözüm ve düzenleme özelliğini yitirmiş kurallar, bireylerin hukuka saygısını ve uyma alışkanlığını zedeler. Kurallar uymak içindir; yok sayılmaları çok daha sakıncalı sonuçlar yaratır. Kural boşluğu bazen de değişen toplumun oluşturduğu yeni koşulların ve ilişkilerin, yeni kurallarla düzenlenmesindeki gecikmelerden kaynaklanabilmektedir. Yeni oluşan ilişkileri düzenleyen kuralların yokluğu, boşluk yaratmaktadır. Oysa yeni gelişmelerle doğan kural ihtiyacının, zaman kaybetmeden giderilmesi toplum düzeninin devamının gereğidir.

Özetle, toplum içinde bulunmanın sağladığı sayısız yararların bedeli, insanların davranış ve ilişkilerini düzenleyen kurallardır. Ancak bireylerin tümünün bu kurallara uyma gereğine karşın kuralların değişen toplum koşullarına uyumu ve düzenleme etkinliğinin sürdürülebilmesi de aynı oranda önem taşımaktadır.

Ancak insanlar doğal olarak kurallardan ve davranışlarının kısıtlanmasından hoşlanmazlar ve bu kalıplardan sıyrılma eğilimine girebilirler. Toplum içinde bazı insanlar sürekli; bazı insanlar ise zaman zaman bu eğilimin etkisinde kalmaktadırlar.

Anılan eğilimin en aza indirilmesinde, akıl ve düzen bilinci etkin olamaz ise siyasi otoritenin gücü ve cezalandırılma baskısı gerekmektedir. Bu eğilimin özellikle, harpler, isyanlar, doğal afetler vb. olağandışı koşullarda, siyasi otoritenin etkinliğini yitirmesi (veya zayıflaması) ile arttığı görülmüştür. Toplumda sınırlı bir zümrenin davranışı

sonucu dahi olsa kurallar yok sayılmış ve toplumlar, anarşi ile kaba gücün etkinliğini yaşamıştır. Siyasi otoritenin, kuralları uygulatabilmede zayıflığa düşmesi halinde, toplumların iktidarlarını ve rejimlerini değiştirmeye zorlar.

Toplum yaşamını düzenleyen kurallar, “sosyal kurallar” kurallar olarak tanımlanır. Bilindiği gibi insan yaşamında başka kurallardan da bahsedilmektedir. Örneğin; fizik kuralları, kimya kuralları vb. özellik taşıyan başkaca kurallar da bulunmaktadır. Ancak bu kurallar konumuzun dışında kalmaktadır.

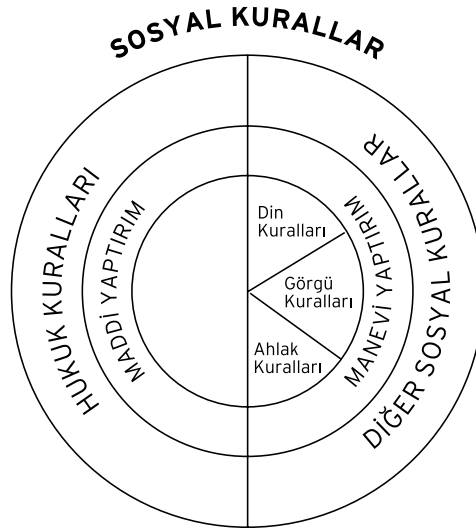
Sosyal Kurallar

Sosyal kurallar, uygulandıkları ülkelerin, toplumların ve devlet yapılarının özelliklerinin etkisiyle farklılıklar gösterir. Sosyal kurallar, genel bir yaklaşımla dört gruba ayrılırlar:

- Hukuk Kuralları
- Din Kuralları
- Ahlak Kuralları
- Örf ve Görgü Kuralları

Bu dört kategori kapsamında bulunan kurallar, etkinlik ve güçlerinin farklılığına karşın tümü

Şekil 1.1. Sosyal kurallar ve yaptırımları.

Kaynak: Neval, O. (2002). Hukuka Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi. p. 33.

Hukuk Kuralları

Hukuk kuralları, daha önce belirttiğimiz gibi siyasi otorite tarafından düzenlenip devlet otoritesiyle güçlendirilir ve bir ülke sınırları içinde uygulanırlar. Bu kurallar üç ana ögeden oluşurlar:

- Düzenlenmesi amaçlanan hareketin (davranışın) tanımı yapılır.
- Konu olan harekete izin verildiğini, yasaklandığını veya koşullarını belirtir (Kurallar sadece yasaklayıcı ifade ile düzenlenmezler. Bu kurallarla tanımlanan davranış, yasaklanır, izin verilir veya açıkça belirlenen şartlarla yapılmasını / yapılmamasını emreder.).
- Kurallara uyulmamasının (ihlalinin) sonuçlarını (ceza veya tazminat) belirtir.

Hukuk Kurallarının Dayanağı

İnsanların toplum yaşamına geçişini izleyen kural ihtiyacı, gereken kuralları kimin düzenleyeceği ve uygulayacağı sorusunu da beraberinde getirmiştir. (Bu dersimizde Devletin görev ve hizmetlerinde görülen evrime girmeyeceğiz.) Bireylerin üstünde, toplumun yönetimi görevini yükümlenen “Devlet - Siyasi Otorite”, toplumu yönetme görevinin doğal gereği olarak, kural koyma, uygulama ve gözleme görevini de almıştır. Siyasi otoritenin hukuki kural koyma yetkisi, bu evrim içinde gelişmiş ise de, teorik kaynağı tartışmalara ve farklı görüşlerin oluşumuna neden olmuştur. Bu görüşlerden, ağırlık kazanmış olan üç tezi belirtmekle yetineceğiz:

- Hukukun kaynağı, devletin sahip olduğu üstün siyasi güçtür. Devlet bu güce dayanarak hukuki düzenlemeleri yapar ve uygulamasını sağlar.
- Hukukun kaynağı üstün insan aklıdır. Zira insan aklının ürettiği kurallar sadece insanları değil devletin davranışını da düzenler ve sınırlar.
- Hukukun kaynağı toplum yaşamıdır. Toplu yaşam gereksinimi içinde olan insanlar, beraber yaşamlarını düzenlemek zorunluluğunun etkisiyle kurallar üretmişlerdir. Kural ihtiyacı topluca yaşamının gereği olduğundan, kaynağı da toplumdur.

Kuşkusuz ki bu görüşlerin üçünün de, inkâr edilemeyecek tutarlı yönleri vardır. Bu nedenle, kuralların kaynağının, anılan üç ögenin birleşimi olarak kabulü doğru olur.

Hukuk Kurallarının Sınıflandırılması

Hukuk kuralları, kapsadıkları konular ve türleri dikkate alınarak, üç ayrı ölçüte göre sınıflandırılmaktadır.

Konularına Göre Ayırım (Özel Hukuk - Kamu Hukuku)

Hukuk sistemini oluşturan kuralların düzenledikleri konulara göre sınıflandırılmasında öncelikle “Özel Hukuk” ve “Kamu Hukuku” ayırımı yapılabilir.

- **Özel Hukuk:** Kişi ve özel kuruluşların birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen ve uyuşmazlıkların (ihtilafların) çözüm yöntemlerini belirleyen kurallardan oluşur. Özel hukuk kapsamına giren kurallar, çağımızda bireyler arasında renk, din, cinsiyet, zenginlik, eğitim ve sosyal sınıf farklılığı yaratmayacak bir yaklaşımla düzenlenir. Özel hukukun konusu (subjesi), ayırimsız, eşit bireyler ve özel kuruluşlardır. Bu eşitlik, üstün bir güç olan devletin, özel hukuk kuralları kapsamında ilişki kurması halinde dahi geçerlidir. Kamu fonksiyonlarını yürütürken üstün güç olan devlet, bir ticari şirket kurar ve / veya bireylerle özel anlaşmalara girer ise diğer taraf ile eşitlik içinde olmak durumundadır. Bireylerle satın alma, iş yaptırma, vb. anlaşmalar yapan devlet de o ilişkilerinde özel hukuk karşısında anlaşığı bireylerle eşit konuma girer. İhale yapan, hizmet veya mal satın alma/satış anlaşması yapan devlet, karşı taraf gibi sözleşme ile kabul ettiği koşulları yerine getirmekle yükümlüdür, üstün güç iddiasında bulunamaz, kurallara uymak zorundadır. Özel hukuk kapsamına giren başlıca konular; Medeni Kanun (kişi, aile, miras, mal-mülkiyet, borçlar) ve Ticaret Kanunu, konulan kapsamındaki ilişkileri düzenlerken; Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu ise uyumsuzlukların çözüm yöntemlerine ilişkin hükümleri kapsar.
- **Kamu Hukuku:** Kamu hukukunu oluşturan kurallar ise devlet kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşlarla ilişkilerini, kamu kurumlarının fonksiyon (görev) yetki ve sorumluluklarını belirleyen kurallardan oluşur. Devleti, görevli kişiler temsil eder. Bu nedenle görevliler, kamu hizmetini ancak kurallarla belirlenen sınırlar ve koşullar içinde yürütebilirler. Kamu hukukunun subjeleri(özneleri), üstün ve emredici güç olan devlet ve uymak zorunda olan kişi ve kuruluşlardır. Diğer bir deyişle, özel hukuk karşısında subjelerin sahip olduğu eşitliğin aksine, kamu hukukunun subjeleri eşit değildir. Ancak, bu ifadeden, devlet ve devleti temsilen hareket eden görevlilerin hukuk kurallarına uymak zorunda olmadıkları anlamı çıkarılmamalıdır. Devlet, kuralları koyma ve değiştirme

yetkisine karşın karar ve davranışlarında, hukuka dayanmak ve uymak zorundadır. Bu nedenle kamu hukuku, devletin oluşumu organları, işleyişi ve yetkilerini düzenleyen hükümleri de kapsar. Kamu hukuku kapsamına giren başlıca konular; Anayasa (Anayasa Mahkemesi), İdare Hukuku (İdare Mahkemeleri, Danıştay), Ceza Hukuku (Ceza Mahkemeleri), Vergi Hukuku (Ticaret Mahkemeleri), Medeni Hukuk (Sulh Mahkemeleri).

Bazı mevzuatın bütünlüğü içinde kamu-özel hukuk kapsamı içine girebilecek iki türde de hükümler bulunabilir. Örneğin; Turizmi Teşvik Kanunu içinde, özel ilişkileri düzenleyen hükümlerin yanı sıra turist ve turizm kuruluşlarının devletle ilişkilerini düzenleyen hükümler de yer almaktadır.

İki ayrı grup içinde topladığımız bu hukuk kuralları, “Ulusal Hukuku” oluştururlar ve kuralları koyan devletin egemen olduğu milli sınırlar içinde etkinlik taşırlar.

Uygulanma Alanları Açısından (Ulusal Hukuk-Uluslararası Hukuk)

Milli hukukun, ilgili devletin egemen olduğu milli sınırlar içinde uygulanma gücüne sahip olduğu belirtilmişti. Dünyayı oluşturan, çok sayıda ulus ve devletin birbiriyle ilişkilerini ve ulusal hukuk sistemleri arasındaki koordinasyonu(eşgüdümü) düzenleyecek kurallara da ihtiyaç duyulmuş ve “Uluslararası Hukuk” oluşmuştur.

Ancak, “Uluslararası Hukuk” kurallarının düzenlenip uygulanmasını sağlayacak süper güç, devletlerin üstünde bir devlet henüz oluşmadığından, uluslararası kurallar kendiliğinden uygulama gücü kazanamaz. Bu tür kurallar, ikili (bilateral) ve çok taraflı (multilateral) anlaşmalarla; taraf devletlerin serbest iradeleri ile oluşmaya başlamıştır. Anlaşmalarla belirlenen taslak kurallar ancak imzacı ülkelerin, kendi anayasalarında belirtilen mevzuat oluşturma yöntemlerine uygun olarak gerekli prosedürün tamamlanması ve o ülkede bir hukuk kuralı niteliği kazanması koşuluyla uygulama gücü kazanabilir. Aynı taslağı, ilgili tüm ülkelerin kendi hukuk sistemlerine sokmaları ile uluslararası kural oluşabilmektedir. Birleşmiş Milletler ve bağlı organizasyonları, devletlerin üstünde uluslararası bir güç yaratarak uluslararası hukuka etkinlik kazandırma amacı ile kurulmuş ise de henüz tam başarı sağlandığı iddia edilemez. Bu konuda Avrupa Birliği (AB) çok daha fazla etkinlik kazanmıştır. Özellikle, üye ülkelerin hukuk sistemlerinin benzer hale getirilmesi çabalarında yapıcı adımlar atmıştır. Birlik, bazı konularda hazırladığı mevzuat modellerinin, üye ülkelerde aynen hukuk kuralı haline gelmesini sağlayarak, benzerliği oluşturmaktadır.

Tür ve Oluşum Şekillerine Göre Ayırım

Hukuk kurallarının diğer bir sınıflandırılması ise oluşum prosedürleri ve hiyerarşik üstünlüklerine göre yapılmaktadır. Devleti oluşturan farklı düzeydeki kuruluşların düzenlemeye yetkili oldukları kurallarda (idari hiyerarşiye uygun olarak), farklı prosedür (yöntemi) ve farklı güçte oluşmaktadır. Farklı türdeki kurallar, hiyerarşik bir sınırlama içinde; daha üst sırada olan kurala bağımlı olmak ve çelişmemek durumundadır.

Hiyerarşik üstünlüklere göre yapılan sıralamada:

1. Anayasa
2. Kanunlar (Yasalar)
3. Uluslararası Antlaşmalar
4. Kanun Hükmünde Kararname (KHK)
5. Kararnameler
6. Tüzükler
7. Yönetmelikler
8. Genelgeler

Yukarıda belirlenen sıralamada, daha aşağıda yer alan kural türü, daha yukarı sırada yer alan kural türüne bağımlıdır. Bu nedenle; herhangi bir kural türü, bir üst kuraldan düzenleme yetkisi almak ve uyum göstermek zorundadır. Hukuk kurallarının türleri arasındaki bu hiyerarşik (alt-üst) ilişki, o tür kuralı koyma yetkisine sahip devlet birimlerinin düzey ve birbirine bağımlılığı ile de paralellik gösterir. Örneğin, yasaların oluşum yöntemini, kanun yapmaya yetkili kuruluşu, kanunların uymak zorunda olduğu ana ilkeleri anayasa belirler. Kanunlar, anayasa ile çelişemezler. Kararnamelerin oluşum yöntemleri ile konuları, sınırları ve gözetmek zorunda oldukları ilkeleri, anayasa ve kanunlar belirler. Açıklanan hiyerarşi içinde:

1. Anayasa: Devletin kuruluş ve işleyiş düzenini, insanların temel hak ve sorumluluklarını, devletin asli organlarının görev ve yetkilerini belirleyen temel kanundur. Kanun ve kararnamelerin, anayasa hükümleriyle uyumlu kapsam ve yöntemle oluşması gerekir. (Ülkemizde 7.11.1982 tarihli Anayasa yürürlüktedir.) Anayasalar, devleti oluşturan üç gücün (yasama, yürütme ve yargı) oluşum, görev, yetki ve ilişkilerini belirler. Devletin cumhuriyet veya monarşi alternatifleri içindeki sistemini; parlamento, hükümet veya yargı organlarının kuruluş, işleyiş, yetki, sorumluluk ve birbirleriyle ilişkilerinin ana ilkelerini; insanların temel hak ve özgürlükleriyle bunları güvence altına alıcı tedbirleri hükme bağlar.

Anayasalar, yazılı hukuk kurallarının en başında yer almaktadır. Bunun tek istisnası gelenek hukukun uygulandığı İngiltere gibi ülkelerdir. Çünkü İngiltere’de yazılı anayasa yoktur ve örfi hukuk kuralları uygulanmaktadır.

Anayasalar ya “Yasama Organı” tarafından ya da “Kurucu Meclis” adı altında toplanan özel bir meclis tarafından kabul edilir. Örneğin, 1924 Anayasası, “Yasama Organı”na; 1961 Anayasası ve 1982 Anayasası, “Kurucu Meclis”ler tarafından kabul edilmiştir.

Sert –Yumuşak Anayasa Ayrımı:

- **Sert Anayasa:** Kurucu meclisler tarafından yapılan anayasaların değiştirilmesi daha güç olmaktadır. Değişiklik yöntemi diğer yasalara uygulananlardan farklıdır. Örneğin, ülkemizdeki anayasa değişikliği için değişiklik teklifinin TBMM üye tam sayısının üçte biri tarafından yazılı olarak verilmesi, önerinin üye tam sayısının beşte üç çoğunluğu tarafından gizli oyla kabul edilmesi, değiştirilmesi teklif dahi edilemeyen maddelerin bulunması sözü edilen kısıtlamalardan bir kaçıdır. 1982 Anayasası, sert anayasalara örnektir.
- **Yumuşak Anayasa:** Diğer yasalar gibi değiştirilebilen anayasalardır. Anayasa değişikliğine ilişkin yasa, cumhurbaşkanının onayına sunulur. Cumhurbaşkanı aşağıdaki işlemlerden birini yapar:
  - > Bir kez daha görüşülmek üzere TBMM’ye iade eder,
  - > Değişikliği halkoyuna sunabilir,
  - > Mecliste üçte ikiden az oyla kabul edilen anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulması zorunludur. Halkoyuna sunulan değişikliğin kabul edilebilmesi için geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu kullanması gereklidir.

Anayasa Hükümleri devletin bütün erkleri için olduğu gibi idare kuruluşlarıyla diğer kurum ve kişiler için de bağlayıcıdır. Yasama organı tarafından yapılan bütün yasalar anayasaya uygun olmak zorundadır (Normlar Hiyerarşisi) aksi takdirde yapılan yasa, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilir (Örneğin, son Anayasa Mahkemesi Kararı ile türbanının üniversitelerde serbest bırakılmasına ilişkin değişiklik iptal edilmiştir).

2. Kanunlar (Yasalar): Anayasanın belirlediği şekil ve yöntemlerle, yetkili kıldığı organ(lar) tarafından düzenlenip ilan yoluyla yürürlüğe konan hukuk kurallarıdır. Anayasalar soyut ve genel ilkelerden oluşurken; yasalar, toplumsal ve bireysel yaşamı ilgilendiren alanlarda,

anayasaya aykırı düşmeyen, daha kapsamlı kuralları içerir. Yasama organı tarafından belli bir kişiye özgü (maaş bağlama ya da ölüm cezasını af etme) çıkarılanlar dışında yasaların “genel, nesnel ve sürekli” olması gereklidir.

Kanunlar, anayasalarla uyumlu olmak zorundadırlar. Yasalar, “genel ve özel” olabildikleri gibi “sürelî ve süresiz” de olabilirler.

- *Sürelî Yasalar:* Belirli bir süre için geçerli olup sürenin bitiminde başkaca bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden yürürlükten kalkan yasalardır. Ülkemizde her yıl çıkarılan Bütçe Yasası sürelî bir yasadır.
- *Süresiz Yasalar:* Yayımlarından başlayarak diğer bir yasayla yürürlükten kaldırılıncaya kadar uygulanan yasalar süresiz yasalardır. TC Kanunları'nın büyük çoğunluğu ve bütün temel yasalar süresiz yasalara örnektirler. (Medeni Kanun, Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, Ceza Yasası gibi.)

3. Uluslararası Antlaşmalar: Usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan uluslararası antlaşmalar, yasa gücünde hukuk kurallarına döndürürler. Gerek 1924 Anayasası'nda gerekse 1982 Anayasası'nda antlaşmaların yapılması ve onaylanması yetkisi TBMM'ye verilmiştir. Meclis, bu yetkisini yine bir yasa ile kullanır (Uluslararası antlaşmanın onaylanmasına ilişkin kanun çıkarır.).

TBMM tarafından bir kanunla uygun bulunan antlaşma cumhurbaşkanının onayına sunulur. Cumhurbaşkanı, antlaşmayı onaylayabilmek için söz konusu yasanın çıkarılmış olması şarttır. Ancak ekonomik, ticari ve teknik ilişkileri düzenleyen antlaşmalarla daha önce onaylanmış uluslararası bir antlaşmaya dayanarak yapılan antlaşmaların TBMM tarafından onaylanması zorunlu değildir. Bu tür antlaşmalar doğrudan yürütme organı tarafından imzalanarak yürürlüğe konabilir. Ancak;

- Ulusal yasalarda değişiklik gerektiren her tür antlaşmanın yürürlüğe girmesi onay koşuluna bağlıdır.
- Yürürlüğe giren uluslararası antlaşmalar yasa gücündedir.
- Bu antlaşmalara karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılmaz.
- Ulusal yasalarla değiştirilmeleri mümkün değildir.
- Bu antlaşmalar, anayasaya aykırı bile olsa uygulanmak zorundadırlar.

4. Kanun Hükümünde Kararname (KHK): Yasa gücünde kararname, TC Anayasasında 1971 yılında yapılan değişiklikle hukuk sistemimizin bir parçası haline gelmiştir. Ancak 1924 Anayasasından önce, Osmanlı döneminde bu enstrümanın(yolun/aracın) kullanıldığı görülmüştür. Söz konusu kaynakların sayısı giderek azalmış olmakla birlikte halen yürürlükte olan ve kamu idaresi tarafından zaman zaman kullanılmaktadır.

Günümüzde kullanılan kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi, TBMM tarafından bir yasayla Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun gücünde kararname çıkarma yetkisinin verilmesini ifade etmektedir. Yetki devri anlamına gelen bu uygulamanın gerekçeleri:

- Olağanüstü durumlarda acil düzenleme yapma ihtiyacı,
- Yasa çıkarmanın çok zaman alması ve konunun güncelliğini yitirmesine neden olması durumlarıdır.

Ancak Meclis tarafından verilen bu yetkiye, olağan durumlarda gereksinim duyulur. Olağanüstü hallerde (sıkıyönetim) hükümetin bu tür bir yetki yasasına ihtiyacı bulunmamaktadır. Çünkü olağanüstü hallerde Anayasa bu yetkiyi doğrudan Hükümete tanımaktadır.

Öte yandan, belirli konularda, yasama organında bulunan bu yetkinin Bakanlar Kuruluna devrine imkân tanınmamaktadır. Bu alanlar:

- Temel Haklar
- Kişi Hakları ve Ödevleri
- Siyasi Haklar ve Ödevler

Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi bir yasa ile gerçekleşmektedir, bu yasada:

- Kararnamenin amacı,
- Kapsamı,
- İlkeleri,
- Kullanma süresi ve
- Bu süre içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılamayacağı hususları açıkça belirtilmektedir. Yetki yasasında bu hususlardan birinin belirtilmemesi yasayı anayasaya aykırı duruma getirir ve iptali yoluna gidilebilir.

Yürütme organı tarafından usulüne uygun çıkarılan “Kanun Hükümünde Kararnameler” cumhurbaşkanı tarafından imzalanıp

Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer (Anayasa. 104) ve aynı tarihte TBMM’ye sunulur. Bu işlemin yapılmaması durumunda KHK aynı gün yürürlükten kalkmış olur. Meclis, sunulan kararnemeyi yasaların tabi olduğu prosedür çerçevesinde gerek Komisyonunda gerekse Genel Kurulda öncelikli ve ivedi olarak görüşür. Meclisin kararnemeyi, olduğu gibi benimseme, değiştirme ya da iptal etme yetkisi vardır.

Ayrıca, yasa gücündeki kararnemeler de Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Sadece olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kararnemeler için Anayasa Mahkemesinde “şekil ve esas yönünden” anayasaya aykırılık davası açılmaz.

Yasaların ve yasa gücünde kararnemelerin Anayasaya uygunluk denetimi;

- Anayasa, yasama, yürütme, yargı organları ile idari makamları, diğer kişi ve kuruluşları bağlayan temel hükümleri içerir,
- Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağı genel prensiptir,
- Yasama organınca çıkarılan bütün yasaların (yasa gücünde kararnemeler dahil) Anayasaya uygunluk denetimi yapılır.

Anayasa’ya uygunluk denetimi iki şekilde yapılır. Bunlar:

- *Siyasal Denetim:* Ülke yönetiminde görev alan kişiler tarafından yapılır. Türkiye’de siyasi denetim makamı Cumhurbaşkanlığıdır. Cumhurbaşkanı, yasayı imzalamadan önce Anayasa’ya uygunluk denetimi yapar ve gerekli hallerde yasayı bir kez daha görüşülmek üzere Meclise iade eder. Ancak cumhurbaşkanının yetkisi Anayasa’ya uygunluğun siyasi açıdan sağlanmasını kapsar; yasanın yararlı olup olmadığı ya da ülke ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı noktasında bir denetimi içermez-bu tür bir yetki cumhurbaşkanına Meclisin üstünde bir statü kazandırmış olacağından Anayasa’ya aykırı bir durum oluşturur.
- *Yargı Denetimi:* Siyasal denetimin yeterli olmadığı zamanlarda başvurulmak üzere 1940’lı yıllarda Anayasa’ya eklenmiş hükümler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Yargısal denetim özel bir mahkeme tarafından ya da diğer mahkemeler tarafından yasanın çıkmasından önce veya sonra olabilmektedir. 1961 Anayasası ile uygulamaya başlanan yargı denetimi, 1982 Anayasası ile başvuru yetkisi Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay tarafından denetlenmektedir.

Yasa ve düzenlemelerin iptal ya da Anayasa'ya uygunluğu için aşağıdaki kurumlar başvuru hakkına sahiptir:

- Cumhurbaşkanı
- İktidar Partisi Meclis Grubu
- Ana Muhalefet Partisi Meclis Grubu
- TBMM üye tam sayısının beşte biri oranında imza ile Anayasa Mahkemesine iptal davası açma hakkını ifade eder.

Kanunların, KHK ve Meclis İç Tüzüğü'nün Anayasa'ya uygunluğu yukarıdaki gibi bir iptal davası sonucu karara bağlanır.

5. Kararname: Anayasa ve kanunların yetki verdiği konularda, Bakanlar Kurulu kararı ile oluşan kurallardır. Kararnamelerin gücü, Anayasa ve yasalardan kaynaklanmasına karşın sınırları da aynı kurallarla belirlenir. Diğer bir deyişle, yasaların açıkça yetki vermediği konularda, kararname düzenlenemez. Kararnameler genelde, yasalarla belirlenen kuralların ayrıntılarını ve uygulama yöntemlerini belirler. Kanunlara oranla, oluşumlarının kolaylığıyla süreçlerine kısalık ve gizlilik nedeni ile uygulamada tercih edilirler.

6. Tüzük: Yasaların somut olaylara nasıl uygulanacağını göstermek, yasaların emrettiği hususları düzenlemek üzere Anayasa, tüzüklerin çıkarılmasını uygun görmüştür. Anayasa'nın 115. maddesine göre Bakanlar Kurulu, bir yasanın nasıl uygulanacağını veya yasada emredilen hususları belirtmek üzere tüzük çıkarma yetkisine sahiptir.

Tüzüklerin çıkarılmasında gözetilmesi gereken hususlar:

- Tüzükler bir yasaya dayandırılarak çıkarılabilir.
- Henüz yasayla düzenlenmemiş bir konuda tüzük çıkarılmaz.
- Çıkarılan tüzük, yasaya aykırı olamaz.
- Tüzüğün yasaya aykırı hükümleri için Danıştaya dava açılır.
- Tüzükler de yasalar gibi RG' de yayınlanır ve yürürlüğe girerler.
- Yürürlük tarihi kural olarak tüzükte belirtilir
- Tarih belirtilmemesi durumunda yürürlük, tüzüğün RG' de yayımlandığı tarihi takip eden günden başlayarak 45 gün sonrasıdır (23.05.1928 tarih ve 1322 s. Yasa, m.3).

7. Yönetmelik: Anayasa'nın 124. maddesine göre "Başbakanlık, Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren

yasaların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.”

Yönetmelikler, devlet yönetimindeki çeşitli kurum ve kuruluşların kendi görev alanlarını ve iç işleyişlerini ilgilendiren, kurum ve kuruluşların çalışma usullerini düzenleyen, yasaların, tüzüklerin uygulanmasını kolaylaştıran somut kuralları içeren yazılı hukuk metinleridir.

- Yönetmeliklerin yürürlüğe girmesi için RG’de yayımlanması zorunlu değildir. RG’ de yayımlanması zorunlu olan ve olmayan yönetmelikler, 1984 tarih ve 3011 Sayılı Yasa ile düzenlenmiştir.(Örneğin, yerel yönetimler tarafından çıkarılan yönetmeliklerin mahalli yayın organlarında yayımlanması yeterli görülmektedir 3011/m.2).
- Yönetmelikler yasalara, tüzüklere ve diğer üst hukuk kurallarına aykırı olamaz.
- Aykırılık davası, Danıştayda açılır.
- Yasalara ve tüzüklere aykırı yönetmelikler adli yargı organlarınca iptal edilmez; ancak aykırı olan hükümleri uygulanmaz.

8. Genelge: Kamu kuruluşlarının sürdürmekte oldukları hizmetle ilgili uygulama ayrıntıları ve örgüt birimleri arasında uygulama beraberliğini sağlamak amacıyla kurum içinde sirküle ettikleri (döndürdükleri) talimatlardır. Ancak genelgeler, kanun, kararname, tüzük ve yönetmeliklerde yer alan hükümlerin uygulanmasına ilişkin yorum ve ayrıntıları belirledikleri için konularıyla ilgili özel kişi ve kuruluşlara da yol gösterirler.

İdarenin üst kademelerinden kendilerine bağlı teşkilata ve bütün memurlara verilen yazılı talimat. Genelgeler, vatandaşlar için yeni durum oluşturmaz; sadece kanun ve nizamın uygulanmasında memurlara yol gösterirler. Genelge, kanunu bağlamaz ve memuru sorumluluktan kurtarmaz. Genelgenin eski adı “Tamim”dir.

Yukarıdaki hukuk kurallarına ilaveten ilgili kişilerin uymak durumunda olduğu hükümler vardır. Sırası gelmişken açıklık kazandırmak amacıyla bunları da özetleyelim.

- *Talimat:* Talimat, hangi yolda ve ne yolda çalışılacağını bildiren söz, yazı, önerge ve direktiflerdir. Amirlerin, yetkilerine dayanarak emirlerindeki memurlara, takip edilecek hareket hattı hakkında

verdikleri hizmet emirleridir. Talimat vatandaşlara mecburiyet yükletmez; ancak memurlar bunlara uymakla görevlidirler. Kanun ve nizamlara uygun bir emre (talimata) itaat etmemek suçtur (TCK 526).

- *Emir*: Buyruk. Kamu hizmetlerinin görülüşü sırasında, idare mekanizması içinde üst derecelerin alt derecedeki memurlara, işlerin yürütülmesi yolunda, kanunlara uygun olarak kullandıkları her nevi otorite tezahürüdür. Kanuna aykırı bir emre uymak memuru sorumluluktan kurtarmaz.

Yürürlük, Hukuki Boşluk, Yorum

Yürürlük

Hukuk kuralları, Resmi Gazete’de yayımlanarak duyurulur. Bu kuralarda yürürlük tarihi nedir? Kuralların tümünde yürürlük kazanacağı zaman belirtilir. Genelde, Resmi Gazete’de yayımlanarak duyuruldukları ve ilgililerin bilgi edindikleri kabul edilen tarihte yürürlüğe girerler. Ancak bazı hallerde yayımlanma tarihini izleyen bir tarihte yürürlükte ön görülebilir. Fakat kurallar, bazı istisnalar dışında kamuoyuna duyuruldukları tarihten önceki bir zamanda yürürlük kazanmazlar (Hukuk kuralları geçmişe şamil olamaz.).

Hukuk kurallarının geçerlik (uygulama) süreleri; aksine bir hükmü içermedikleri takdirde (“... tarihinde yürürlükten kalkar.” veya “Bu kanun yayımını takip eden ay/yıl için geçerlidir.” gibi) aynı türde yeni bir düzenlemeyle yürürlükten kaldırılabilir veya değiştirilebilir.

Hukuki Boşluk

Boşluk, konu ile hukuk kuralının arasındaki ilişkinin kalmamasıdır. Bir hukuksal sorun hakkında yasada kural bulunmamasına yasal/hukuki boşluk adı verilir.

Hukukta iki tür boşluktan söz edilebilir.

- Gerçek boşluk; yasada konu ile ilgili hiçbir kuralın bulunmadığı durumu ifade eder.
- Gerçek olmayan boşluk ise yasada bulunan kuralın yeterli olmadığı durumu ifade eder.

Gelişen ve değişen toplum yaşamı, olaylarda ve ilişkilerde de değişim gösterir veya yeni oluşumlar, ilişkiler yaratabilir. Boşluk oluşmasının nedeni, toplumdaki değişim halinde kural ile konusu arasındaki ilişki kaybolduğunda kural, düzenleme olanağını yitirir. Bu halde kuralın,

yeni koşullara uygun olarak yenilenmesi gerekir. Değişiklikte, gecikme olur ve ihtiyaçlarla kurallar arasındaki uyumsuzluğun devamı olursa eski kural, çözüm sağlamadığı için hukuki boşluk oluşur.

Hukuki boşluğun ikinci nedeni ise değişen toplumun yarattığı yeni ihtiyaçlardır. Örneğin; internetin yaygınlaşarak bu alanda bir ticaretin ortaya çıkması gibi. Bu halde, kanun koyucunun oluşan ihtiyaçları düzenleyecek yeni kurallar koymada gecikmesi halinde hukuki boşluk oluşur.

Boşluğun Doldurulması

Yasada uygulanabilir bir kuralın bulunmaması karşısında yargıç, önce örf ve âdet hukuku kuralı varsa yasadaki boşluğu bu kural ile dolduracaktır. Örf ve adet hukukunda bir kural bulunmaz ise yargıç kendi koyacağı hukuk kuralına göre boşluğu giderecektir. Bu madde hükmüne göre, hakkında bir yasal hüküm bulunmayan olaya yargıcın örf ve âdete bakarak karar vermesi, örf ve adet de yoksa kendisi kanun koyucu (Vazı'ı Kanun) olsaydı bu olaya nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar vermesi önerilmektedir.

Boşlukların giderilmesinde yukarıdaki uygulamalar farklı uygulamalara yol açacağından gerçek anlamda hukuki boşluklar zaman kaybetmeden aynı düzeyde (türde) yeni hukuki düzenlemelerle giderilmelidir.

Hukuk Kurallarının Yorumu

Hukuk kuralları bazen, uygulamacılar tarafından farklı anlamlarda algılanabilir. Bu durum uygulamada aynı kuralın farklı uygulamalarına ve hukukun her kişi için eşitliği ilkesinin bozulmasına neden olabilir. Bu farklı anlayış ve uygulama, kanunların düzenlenmesi sırasında kullanılan sözcüklerin, dilde veya toplumda oluşan değişim nedeniyle ortaya çıkabilir. Kanunların yorumlanmasındaki farklılıklar, uygulamada eşitlik ilkesini ve istikrarı bozduğundan, adaletsizlik yaratır. Farklı yorumların yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılması, uygulamada açıklık, anlayış beraberliği ve eşitlik sağlamak için 'yorum' (içtihat) lardan yararlanır. Yorumlar iki kaynaktan doğar:

- *Adli Yorum*: Kanunların uygulanmasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarının neden olabileceği uygulama farklılıkları, üst yargı organının yapacağı yorumlarla giderilir ve yargı kararlarıyla uygulamada benzerlik sağlanır. Örneğin, belli bir konuda mahkemelerin farklı kararlarıyla oluşan yorum farklılıkları, Yargıtayın yapacağı yorumla giderilir ve tüm mahkemelerin uyması gereken bir anlayış beraberliği sağlanır.

- *Akademik Yorum:* Anlayış ve yorum farklılıkları, hukuk bilimcilerinin yorumlarıyla da giderilebilir. Bilim adamlarının yorumlarının uygulamada bağlayıcı gücü olmasa dahi, bilimsel ve güvenilir yorumların, uygulayıcıların anlayışını ve kararlarını etkilediği bilinmektedir.

Din Kuralları

Toplum yaşamını düzenlemeyi ve bireylerin davranışlarını etkilemeyi amaçlayan diğer bir tür kural sistemi ise din kurallarıdır. Din kurallarının insanüstü bir güç (veya güçler) tarafından belirlendiği ve uyulmasını izlediği kabul edilir. Bilindiği gibi dinler, sadece insan ile Tanrı arasındaki ilişkileri düzenlemekle sınırlı kalmamış; bireylerin birbirleriyle ilişkilerini de düzenleyerek toplumda barışı ve iyi insanlar oluşturmayı amaçlamışlardır. İnsanüstü bir güç tarafından (Tanrı) bir defada belirlenip; bir aracı ile insanlara bildirildiği kabul edilen din kuralları, statik ve değişmez nitelik taşır. Oysa toplum yaşamı ve koşulları, dinamik ve zaman içinde değişen bir olgudur. Bu nedenle, din kurallarının zaman içinde düzenlemeyi amaçladığı toplum koşulları ile uyumunu tümüyle sürdürmekte güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Hukuk kurallarında olduğu gibi din kurallarında da tüm toplum bireylerince uygulanmasını, gözleyici ve cezalandırıcı bir süper güç olan "Tanrı" sağlamaktadır. Her yerde, her zaman hazır olan, her davranışı gören ve hatta her düşüncüyü izleyebileceğine inanılan "Tanrı", iyiyi ve kurallara uygun davranışı ödüllendirme, kötüyü ve kurallara uymayanı cezalandırma gücüne ve araçlarına sahiptir. Ceza ve ödülün, davranışı hemen izlemesi beklenmemekte; fakat er veya geç, bu dünyada olmasa bile ölümden sonra "öteki dünyada" mutlaka gerçekleşeceği kabul edilmektedir. Öteki dünya anlayışı, dünyada sürdürülen, hayatın geçiciliği, asıl sonsuz yaşamın, ölümü takibedeceği inancına dayanmaktadır. Cezalandırma bu dünyada, mutsuzluk, hastalık, fakirlik ve felaketler (yangın, fırtına, sel vb.); öteki dünyada ise, "Cehennem"dir. Ödüller ise bu dünyada mutluluk, refah, sağlıklı yaşam; öteki dünyada ise "Cennet" yaşamının olanaklarıdır.

Din ve hukuk kuralları arasında, dört konuda farklılık görülmektedir:

- Hukuk kurallarının uygulanmasında, ödül öngörülmemiştir. Kurallara karşı davranış cezalandırılmakta; fakat uygun hareket (iyi vatandaş) ödüllendirilmemektedir. Oysa din kurallarında cezalandırma ve ödüllendirme beraberce öngörülmüştür.

- Hukuk sistemleri, kurala karşı davranışı hemen cezalandırmayı öngörürken; din kuralları ceza ve ödülü, fiili izleyecek belirsiz bir zamana bırakmaktadır.
- Hukukta her fiil için uygulanacak ceza bellidir. Din kurallarına aykırı hangi harekette hangi cezanın, ne boyutta uygulanacağı kesinlikle belirtilmemiştir. Yukarıda sayılanlardan biri, bir ölçüde uygulanır.
- Hukuk kurallarına aykırı davranışın cezalandırılması için belirlenmesi, kanıtlanması gerekirken, din kurallarında ödül veya ceza için diğer bir insanın kanıt sağlaması gerekmemektedir. Tanrı, her davranışı hatta düşüncüyü izleyebilir ve gerekli ödül veya cezayı verir. Bu sistem, insanların, yalnızken başkalarının göremeyeceği koşullarda dahi kuraldışı davranışı önlemeyi amaçlamakta ve kuşkusuz ki daha etkin, yaygın bir kontrol öngörmektedir.

Din ve hukuk kuralları arasındaki üç önemli benzerlikten ilki amaçtır. Her iki kural türü de iyi insan ve düzenli toplum amaçlanmıştır, iki kural da yazılıdır ve bir süper güç tarafından konur, gözlenir ve uygulanır.

Bütün kuralların toplumdan kaynaklanması ve aynı amaca yönelik olmaları, ilk çağlardan beri, din, ahlak ve hukuk kuralları arasında kompleks(karmaşık) bir ilişki oluşturmuştur. Din kuralları çoğu dönemlerde ve toplumlarda hukuk kurallarının yerini alarak "Teokratik Devlet" modelini yaratmıştır. Anılan modelde, devlet, din kurallarına aynı zamanda hukuk kuralı niteliği kazandırır ve Tanrı'nın gözleme cezalandırma fonksiyonlarını, ayrıca yükümlenir. Örneğin, Ortaçağ Avrupasında katolik din kurallarının etkinliği hatırlanacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nda, din kurallarından kaynaklanan hukuk sistemi "Şeriat"tır. Günümüzde genelde hukuk kuralları bazı konularda din kuralları ile benzerlikler gösterse de bu benzerlik, dini kuralların hâkimiyetinden değil aynı toplumdan ve kaynaklardan oluşmaktadır (Laik Hukuk Sistemi). Günümüzde de bazı ülkelerde, "şeriat" uygulamasının sürdüğü görülmektedir. "Laik hukuk" anlayışı, din kurallarının statik (değişmeyen) niteliğiyle gelişen ve devamlı evrim gösteren toplum koşulları arasında oluşan boşluğun yarattığı ihtiyacın sonucudur. Binlerce yıl önceki şartlar içinde düzenlenmiş statik - katı kurallarla, günümüz ihtiyaçlarının karşılanamayacağı bellidir. Kaldı ki değişik din ve mezhebe inanmış insanlardan oluşan toplumu bir dine/mezhebe ait din kurallarıyla yönetmekte mümkün olmamaktadır. Laik ve her çağın koşullarına uygun değişim göstere-

bilen dinamik bir hukuk sistemi, din kuralları ile her konuda benzerlik göstermemektedir. Din kurallarının ağırlık verdiği bazı konular hukuk sisteminin dışında kalırken, bazı konularda zıddiyet dahi gösterebilmektedir. Her iki kural sistemi de özünde, toplumda düzen, barış ve sağlıklı insan ilişkisini amaçlamasına karşın, bazı konularda farklılık göstermektedir. Örneğin; dinin öngördüğü görev, sorumluluk ve seremonilere uymayanları, din kurallarının cezalandırmasına karşın laik hukuk kuralları suç saymamaktadır. İslam dini çok eşli aile yapısına izin vermekte; fakat laik hukuk sistemlerinde, bu fiil cezayı gerektiren suç sayılmaktadır (Bu açıklamalardan, laik hukukta din kurallarına benzer hükümler, mevzuat oluşum yöntemlerine uygun olarak hukuk sisteminde de yer alabilir.).

Ahlak Kuralları

Sosyal ilişkilerle, davranışları düzenlemeyi amaçlayan ve toplumun değer yargularından oluşan bir diğer sosyal kural türüdür. Örneğin; yalan söylemek, insanların güç durumundan yararlanarak haksız kazanç sağlamak, kumarda hile yapmak ahlaka aykırı davranışlar olarak değerlendirilir. Ancak, ahlak kuralları bir süper güç tarafından değil, toplumun genel değer yargıları ve tepkileriyle oluşur. Bu kurallara uyulmamasının cezası, toplum tepkisi, ahlaksız, şerefsiz, sahtekar vb. sıfatlarla ifade edilen ayıplama ve çoğu halde diğer bireylerin uzaklaşarak, bu kişilerle sosyal ilişkiyi reddetmeleri şeklinde oluşur. İstisnai olaylarla sınırlı olsa dahi toplum tepkisi bazen daha da ağırlaşarak dövme, taşlama veya linç etme şekillerinde aşırılığa ulaşabilmiştir. Uyulması halinde ise ödül, toplumun beğenisi ve saygısıdır. Hukuk ve din kurallarının yazılı olma niteliğine karşın ahlak kuralları yazılı değildir. Toplumlarda bir kuşaktan diğerine devredilir. Ahlak kuralları da değişik toplumlarda ve zamanlarda farklılıklar; hatta terslikler gösterebilir. Örneğin, iki yetişkin bekar insanın evlenmeden beraber yaşaması birçok toplumda ahlak kurallarınca aykırı görülse de bir başka toplumda ahlaksızlık olarak nitelenir hatta toplumca cezalandırılır. Hukuk kurallarının, ülkenin tümünde aynen uygulanmasına karşın, ahlak kuralları, aynı ülke içinde yöresel farklılıklar gösterebilmektedir.

Hukuk ve din kuralları arasında genelde benzerlik ve paralellik gözlenir. Hırsızlık, tecavüz, rüşvet vb. davranışlar, anılan üç tür kural yönünden de doğru kabul edilmez. Bazı hukuk sistemleri, ahlak kurallarına doğrudan bağlantı kurar (TC Medeni Kanunu'nun 2. mad-

desi, iyi niyetli davranışı, ahlak kurallarına uygun hareket olarak belirler. Borçlar Kanunu ise “ahlaka aykırı sözleşmelerin yok sayılacağını ve hukuken korunmayacağını hükme bağlar.).

Örf ve Görgü Kuralları

Toplumunu oluşturan bireylerin davranışlarını düzenlemekle beraber uyulmaması halinde, ahlak kuralları kadar ağır tepkilere neden olmayan sosyal kural türüdür. Cezalandırma, ayıplama ve aşağılama şeklinde belirir. Otobüs beklerken sıra oluşturmak, yemek davetine bir hediye götürmek, temiz olmak, kötü koku yaymayan giysi kullanmak, aşırı davranış ve gürültüyle çevreyi rahatsız etmemek vb. Zaman ve toplumlara göre oluşan farklılıklar, diğer sosyal kural türlerinden çok fazladır. Örneğin; kahve ve çay içerken ses çıkarmak, ziyarete gidilen eve ayakkabı çıkararak girmek, büyüklerin elini sıkmak veya öpüp başa koymak, belli hallerde belli giysileri giymek. Kahveyi veya yemeği ses çıkararak yemek-içmek bazı toplumlarda beğeniyi gösteren bir davranışken; bazı toplumlarda ise görgüsüzlük ifade eder ve ayıplanır.

Toplumların, kuşaktan kuşağa aktardıkları bu davranış kuralları, değişen sosyal şartların etkisiyle aynı toplumda dahi değişiklik gösterebileceği gibi ülkenin ayrı yörelerinde de farklılıklar gösterebilir. Örneğin; günümüzde Müslüman toplumlarda bayram ziyaretleri geleneğinin değişen yaşam koşullarının etkisiyle yerini tebrik kartına bırakmakta olduğunu gözlüyoruz. Aynı toplum içinde oluşan örf ve adet kurallarıyla din, ahlak ve hukuk kurallarının birbirini etkilemesi doğaldır.

Bazı hukuk sistemleri, toplumun gelenek ve değer yargılarına daha fazla yer vermiştir. Özellikle Anglo-Sakson hukuk sistemi, davalarda “jüri” uygulaması ile hukuki kararlarda toplumun değer yargılarına ve kamu vicdanının tepkisine etkin bir ağırlık vermiştir.

Kuralların Genel Özellikleri

Toplum yaşamını ile insan ilişkilerini düzenlemeyi amaçlayan sosyal kurallar, yukarıda dört tür içinde tanımlanmaya çalışılmıştır. Kuralların genel özelliklerinden başlıcalarını belirtmekte yarar olacaktır:

- Tüm kurallar insanlar tarafından oluşturulur (Din kurallarının, Tanrı tarafından emredildiğinin kabulü halinde de aktaran, ifade eden ve yorumlayanlar, yine insanlar olmuştur.).

- Kurallar, insanlar için düzenlenir. Kuralların objesi insanlar veya insanlarca somutlaştırılan kuruluşlardır.
- Kurallar, bir ihtiyaç sonucu oluşur. Toplum içinde yapılması istenmeyen davranışları önlemeyi amaçlayan kuralların oluşması için bu hareketlerin gözlenmesi ve tekrarıyla düzenleme ihtiyacının doğması gerekir. Olmamış tekrarlanmamış davranışlar için kural düzenlendiği gözlenmemiştir.
- Kurallar toplumların özellikleri doğrultusunda farklılıklar gösterir. Toplumdan kaynaklanan kurallar, kültür, inanç, davranış ve yaşam biçimi vb. özelliklerinden etkilenirler. Kadınların üstsüz mayoyla plajda görünmeleri bazı ülkelerde, ahlak ve hukuk kurallarına uygun karşılanırken; bazı ülkelerde, mayo giyilmesi beklenir bazı toplumlarda ise kadınların her tarafı kapalı giysiden başka kıyafetle, herhangi bir yerde görünmeleri tüm kurallarca yasaklanmıştır.
- Kurallar aynı toplumda zaman içinde farklılıklar gösterebilir. Zamanın toplumda neden olduğu değişim, kuralların değişimine de neden olur. Örneğin, düelloda rakibi öldürmek pek çok ülkede yasaklanmamıştı, suç sayılmazdı ve de ayıplanmazdı.
- Kurallara uymamanın cezasına katlanmak gerekir. Cezaların niteliği, kuralın türüne toplumun özelliklerine göre farklılıklar gösterir.

Özet

Hukuk, bir toplum içindeki kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen, uyulması zorunlu; yani maddi yaptırımı bulunan kurallar bütünüdür.

Sosyal hayatın bir düzen içinde olması için kişilerin gerek birbirleriyle gerek toplumla olan ilişkilerinde uyacakları birtakım kuralların varlığı zorunludur. Kişiler sosyal hayattaki ilişkilerinde bu kuralların koymuş olduğu emir ve yasaklara uygun biçimde davranmak zorundadırlar. Aksi halde, bir takım tepkilerle karşılaşır. Bu tepkiye yaptırım (müeyyide) diyoruz.

Hukuki düzenlemeler, bireylere bazı haklar ve olanaklar sağlarken; diğer yandan sorumluluklar ve davranış sınırlamaları da getirmektedir. Sağlanmış olan hakların bilinmemesi ve sonuçta değerlendirilmemesi, bireyler için önemli sayılacak kayıplara neden olabileceği gibi kuralların bilinmemesi, ağır sorumluluklar yüklenmelerine de neden olabilmektedir.

Toplum yapısı ne olursa olsun her toplumun yapısını şekillendiren kuralların tümüne sosyal kurallar denmektedir. Sosyal kurallar; hukuk kuralları, ahlak kuralları, din kuralları, örf ve görgü kuralları gibi kurallardan oluşmaktadır.

Kurallar uyulmak için vardır. Kurallara uyulmadığı durumlarda anarşi ve terör ortaya çıkar. Kurallara uyulmama durumunda bunun yaptırımı ortaya konmuştur. Hukuk kurallarına uymamanın yaptırımı maddi ya da özgürlüklerin kısıtlanması şeklinde olabildiği gibi ahlak, din ve görgü kurallarına uymamanın yaptırımı dışlanma, aşağılanma ya da manevi çıkarlardan uzaklaşma şeklinde olabilmektedir.

Sosyal hayatı düzenleyen kuralların kaynaklarını ve bunlar arasındaki temel farklılıkları sıralayabilmeye hukuk bu sosyal kurallardan sadece biridir. Diğer sosyal kuralları din, ahlak ve görgü kuralları olarak sayabiliriz.

Din kuralları, yüce güç tarafından konulmuş ve peygamberler aracılığıyla kişilere ulaştırılan birtakım emir ve yasaklardan oluşan kurallardır. Yaptırımı manevidir. Kişiyi bu kurallara uymaya zorlamayı.

Ahlak kuralları, sosyal hayatta gerek kişinin kendi nefesine karşı gerekse kişilerin birbirlerine karşı nasıl davranmaları gerektiğini gösteren kurallardır. Bu kuralların yaptırımı da manevidir.

Görgü kuralları, bir kimsenin belli bir olayda ne şekilde davranması gerektiğini gösteren manevi yaptırımli sosyal kurallardır.

Hukuk kuralları, sosyal hayatta kişilerin birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen maddi yaptırımli; yani devlet gücü ile desteklenmiş kurallar olduğu için diğer sosyal kurallardan ayrılmaktadır. Kişiler hukuk kurallarına uymak zorundadırlar. Oysaki diğer sosyal kurallar manevî yaptırıma sahip oldukları için bu kurallara uymak zorunlulukları bulunmamaktadır.

Hukuk kurallarıyla diğer sosyal kurallar arasında birtakım ilişkiler ve benzerlikler vardır. Ahlak kuralları bunların başında gelir. Hukuk kurallarının toplumda geçerli ahlak kurallarına aykırı olması düşünülemez.

Gözden Geçir

- Toplum ile kural arasındaki ilişkinin fonksiyonu nedir?
- Sosyal kurallar nelerdir?
- Türkiye Cumhuriyeti'ndeki hukuk kuralları nasıl sınıflandırılmaktadır?

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisinin yaptırımı manevi değildir?
  - a. Ahlak kuralları
  - b. Hukuk kuralları
  - c. Din kuralları
  - d. Görgü kuralları
  - e. Ekonomi kuralları
2. Nafaka yükümlülüğü, aşağıdaki sosyal kurallardan hangisi tarafından düzenlenmiştir?
  - a. Hukuk kuralları
  - b. Din kuralları
  - c. Görgü kuralları
  - d. Ahlak kuralları
  - e. İdare kuralları
3. Bir toplumda iyilik ve kötülük hakkında oluşan değer yargılarına göre, yapılmaması gereken davranışlara ilişkin kurallar bütününe ne ad verilir?
  - a. Görgü kuralları
  - b. Ahlak kuralları
  - c. Din kuralları
  - d. Hukuk kuralları
  - e. Doğa kuralları
4. Aşağıdakilerden hangisi, hukuk tanımının temel öğelerinden biridir?
  - a. Maddi yaptırım
  - b. Acımak
  - c. İyilik etmek
  - d. Toplumdan soyutlamak
  - e. Yoksun bırakmak
5. Aşağıdakilerden hangisi hukukun gerekliliğine ilişkin bir örnektir?
  - a. Yılmaz'ın Mete'yi öldürmesi
  - b. Yılmaz'ın zor durumdaki Mete'ye para vermesi
  - c. Yılmaz'ın boşulmakta olan Mete'yi kurtarması
  - d. Mete'nin Yılmaz'a kendi işiyle ilgili yalan söylemesi
  - e. Mete'nin Yılmaz'dan yardım istemesi

6. Üniversite öğrencisi Cem, otobüste oturmakta iken bir durakta binen yaşlı bayana yer vermediği gibi kendisini uyararak Kemal'e de saygısızca davranarak "Sana ne!" diyerek terslemiştir.

Bu olayda Cem'in davranışı hangi sosyal hayat kurallarına aykırılık oluşturmaz?

- Görgü kuralları
  - Ahlak kuralları
  - Din kuralları
  - Hukuk kuralları
  - Din ve hukuk kuralları
7. Hukuk kurallarıyla diğer sosyal kurallar arasındaki ilişkilerde aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
- Ahlak kurallarının yap dediği bir davranış için hukuk kuralları yapma der.
  - Din kurallarının yapma dediği bir davranış için hukuk kuralları yapma der.
  - Hukuk kurallarının yapma dediğine görgü kuralları yap der.
  - Ahlak kurallarının yapma dediği bir davranış için hukuk kuralları yapma der.
  - Hukuk kurallarıyla diğer sosyal kurallar arasında bir ilişki yoktur.
8. Afganistan'da savaş şartları nedeniyle internet üzerinden ticarete ilişkin koşullar belirlenmemiştir. Yukarıdaki durum hukuksal bakımdan Nasıl bir durumu göstermektedir?
- Boşluk
  - Yorum
  - İçtihat
  - Sosyal kuralların yokluğu
  - Hukuk kurallarının işlemediği

9. Hukuk kurallarının tür ve oluşum şekillerine göre ayırımında hiyerarşiyi bozan hangisidir?

- a. Anayasa
- b. Kanunlar
- c. Uluslararası Antlaşmalar
- d. Yönetmelikler
- e. KHK
- f. Kararnameler
- g. Tüzükler
- h. Genelgeler

10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a. Yargıtay yorumlarının hâkimler ve toplum için bağlayıcılığı vardır
- b. Anayasalar her toplumda yazılı olarak vardır
- c. Hukuk kurallarının kaynağı devletin sahip olduğu üstün siyasi güçtür
- d. Hukuk kuralları toplum yaşantısını düzenleyen sosyal kuralların bir parçasıdır.
- e. Din kuralları, kişi ve toplumun yapısını daha geniş kapsar.

1. Kural ve Toplum

Türkiye Devlet Yapısı

3. Turizm Mevzuatı

4. Seyahat Acenteciliği

5. Mili Parklar

6. Pasaport, Vizeler ve
Yabancıların Türkiye'de İkameti

7. Turizm İşletmelerinin
Bakanlıkla, Birbirleriyle
ve Müşterileriyle İlişkileri

8. Turizmde Tüketici Hakları
ve Tüketicinin Korunması

9. Rehberlik Mesleği ve
Profesyonel Turist Rehberliği
Yönetmeliği

10. Av Turizmi

11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Türk Anayasaları
- Yasama Organı
- Yürütme Organları
  - > Cumhurbaşkanı
  - > Başbakan ve Bakanlar Kurulu
  - > Bakanlar
  - > Özerk Kamu Kuruluşları
  - > Yerel Yönetimler
  - > Yürütme Organlarının Denetimi
- Yargı Organı

Ünite Hakkında

Ünitede, Türkiye devleti ve bu sistemi oluşturan yapı incelenmektedir. Bu yapı içinde anayasa tercihleri, anayasaların evrimsel süreci ve kapsamı,

Devleti oluşturan kurumların oluşum ve çalışma düzenleri ve kurumların denetimi,

Türkiye Cumhuriyeti devlet yapısının kuvvetler ayrılığı ilkesine göre yapılanması ve çalışma esasları incelenmiştir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Türkiye Cumhuriyeti devlet yapısı ve onun en temel özelliğini oluşturan Anayasalar'ın evrimsel gelişimi ile bugünkü Anayasa yapısını,
- Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının yapı ve işleyişlerini öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Devletlerin yapısını ve yapının sonucu olarak ortaya çıkan temel yasaları inceleyiniz.
- Kuvvetler ayrılığı ilkesinin toplum yapısı üzerindeki etkilerini inceleyiniz.
- Türkiye Devletini oluşturan yapıyı ve çalışma esaslarını inceleyiniz.
- Tarihten günümüze Türk Anayasaları'nı araştırınız.

Türkiye Devlet Yapısı

Devlet, bir ülkenin sınırları içinde, milleti oluşturan bireylerin, güvenlik, düzen, barış ve karşılıklı hak dengesi içinde yaşamlarını sağlamakla yükümlü süper güçtür. Devlet ögesi ilk çağlarda çok sınırlı görev ve sorumluluklarla başlamış ve fonksiyonlarının kapsamı genişleyerek günümüz sosyal devlet anlayışı boyutlarına kadar ulaşmıştır. Görev kapsamında gözlenen değişime benzer bir evrim de devletin etkileriyle bireylerin hakları arasındaki ilişkide görülmüştür. Ülkeler ve milletler zaman içinde idarenin sınırsız otoriteye sahip olduğu; totaliter devlet tecrübeleri yaşamış ise de günümüzde çoğunlukla demokratik devlet sistemine erişilmiştir.

Demokratik devlet sistemleri; yönetimin, halkın çoğunluk tercihi ile seçilmiş kişilerce, yine halkın çoğunluğunun tercih ettiği ilkeler doğrultusunda yürütülmesidir. Soyut bir kavram olan devlet, fonksiyonlarını yürütmek için görevlendirilecek (veya görevi alacak) kişilerde somutlaşır. Bu kişiler göreve nasıl ve kimler tarafından getirilir, devletin sahip olduğu süper gücü nasıl kullanır; kimlere karşı sorumludur ve nasıl denetlenirler? Bu soruların cevapları, devlet sisteminin şeklini ve niteliğini belirler.

Tarihi sürece baktığımızda demokrasi anlayışı evrim geçirmiştir ve bu süreç günümüzde de devam etmektedir. Demokrasinin ortaya çıktığına inanılan Antik Yunan şehir devletlerinde "doğrudan demokrasi" anlayışı vardır. Buna göre sınırlı sayıda nüfusa sahip kent devletlerinde halkın bir yerde toplanarak kendini doğrudan ve fiilen yönetmesi mümkün olmuştur. Örneğin; o şehirde yaşayanın her biri temsilciydi. Şehir devletlerinin ortadan kalkması, nüfusun artması, ulusal devlet anlayışı gibi nedenlerle doğrudan demokrasinin yerini Temsili Demokrasinin aldığını görmekteyiz. Günümüzde gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere pek çok ülkede demokrasinin bu şeklini görmekteyiz. Buna göre ülkede yaşayan bireyler kendilerini yönetecek, kendileri adına karar alacak kişileri seçerek ülke meclisine gönderirler. Belirli süre boyunca seçilen temsilciler ülkeyi yönetirler. Bir diğer demokrasi şekli ise "katılımcı demokrasi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu demokrasi anlayışında bir takım sivil toplum kuruluşu, organizasyon, vakıf, dernek vb. oluşumlarla mecliste ülkeyi yöneten kişilerin kararlarını katılım, sorgulama, denetleme gibi mekanizmalarla yöneticilerin etkilemesi söz konusudur. "Temsili demokratik" yapıda sistem vatandaşların yapıyı sorgulamasına olanak tanıyamakta ve sadece seçimlerde oy verme zamanında vatandaşlar tepkilerini gösterme şansına sahip olurken katılımcı demokratik yapıda olumlu ya da olumsuz olarak vatandaşlar görüşlerini aktarabilmekte-

dir. Bu şeklin örneklerini ekonomik açıdan gelişmiş, sosyal devlet anlayışını uygulamaya geçirmiş ülkelerde rahatlıkla görmekteyiz. Kuzey Avrupa ülkeleri gibi...

Tüm demokratik idarelerde devletin oluşumu anayasalarla belirlenir. Ülkemizde devletin şekli, TC'nin kuruluşundan itibaren milletin serbest; iradesi ile seçilen temsilcilerle yönetilen cumhuriyet şeklinde olmuştur. Devlet yapısının ana ilkeleri, devleti oluşturan organlar görevlendirme yöntem organların görev, yetki, birbirleri ve bireylerle ilişkileri, insanların temel hak sorumlulukları (halen yürürlükte olan 1982 tarihli) Anayasa ile belirlenmiştir. Anayasaya göre, Türkiye devleti bir cumhuriyettir. Cumhuriyet, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Türk Anayasaları

Bugüne kadar evrim geçiren TC Anayasaları'na kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Anayasa Üzerine

Anayasa, bir devletin temel kuruluşunu, vatandaşların hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel yasadır. Eskiden Teşkilât-ı Esasiye Kanunu denirdi. İlk yazılı anayasalar önce Amerika Birleşik Devletleri'nde(1787) sonra Fransa'da (1791) görülür. Bu anayasaların amacı, devletin temel kuruluşuyla ilgili yazılı – yazısız bütün kurulları dağınıklıktan kurtarmak ve tek bir metin halinde bir araya getirerek uyumlu ve tutarlı bir bütün oluşturmaktır. Bu görüşe göre Anayasa devlet ile yurttaşın karşılıklı hak ve ödevlerini belirleyen bir sözleşme demektir.

Günümüzde Anayasa denince temel kanun anlaşılmaktadır. Anayasaları diğer yasalardan ayıran başlıca nitelik, devletin kuruluş ve işleyişini, kişilerin hak ve özgürlüklerini kurallara bağlamasıdır. Devletin şekli, nitelikleri, yasama, yürütme ve yargı organlarının kuruluşu, görev ve yetkileri, yurttaşların ne gibi hak ve özgürlüklere sahip oldukları, bu hak ve özgürlüklerin hangi durum ve koşullarda sınırlanabilecekleri kurallar halinde belirtilir.

Anayasalar biçim bakımından da diğer yasalardan ayrılır. Bir "kurucu meclis" tarafından hazırlanır, kimi zaman da kabul edilmek üzere halkoyuna sunulur. (1961 ve 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasaları)

Anayasaların değiştirilmesi de diğer yasalardan ayrıdır. Ya yeni seçilecek meclislere bırakılır ya halkoyuna sunulur; ya da meclisin salt çoğunluğunun üçte ikisinin oyu şart koşulur.

Türk Anayasaları

Kişi hak ve özgürlüklerini saptama ve duyurma yolunda 1808'de Sened-i İttifak, 1839'da Gülhane Hattı Hümayunu ile (Tanzimat Fermanı) bir takım çabalara girişilmişse de bu çabalar birer hak bildirgesinden ileri gidememiştir.

Bugünkü anlamda *ilk Türk Anayasası 1876 Kanunî Esasî'si*'dir. Bu Yasa'nın belirgin nitelikleri şunlardır:

1. Yasama ve yürütme yetkileri padişahın elinde toplanmıştır.
2. Bu yetkilere karşılık padişahın kutsallığı ve sorumsuzluğu kabul edilmiştir.
3. Yürütmenin başı olan padişaha, Bakanlar Kurulunu atama ve işten el çekirme yetkisi verilmiştir.
4. Bakanlar Kurulunun önemli kararları ancak padişahın izniyle yürürlüğe konabilir.
5. Yasama gücü, "Âyân Meclisi" ve "Meb'usan Meclisi" diye iki meclisten oluşur. "Ayan Meclisi"nin tüm üyeleri, "Meb'usan Meclisi"nin üçte birini geçmemek koşuluyla padişah tarafından ömür boyu seçilir.
6. "Meb'usan Meclisi"nin üyeleri ise "her elli bin erkeğe bir meb'us" olmak üzere dört yıl için seçilir.
7. Yargı gücü; "Şer'îye Mahkemeleri" ve "Nizamîye Mahkemeleri" olmak üzere ikiye ayrılır. Yargı bağımsızdır, hâkimler azledilemez.
8. Bu Yasa, basın, eğitim, mülkiyet, ticaret ve sanat hak ve özgürlüklerini tanır; eşitlik, kamu hizmetleri, kamu hizmetlerine girme, yasama organına başvurma haklarını, konut dokunulmazlığı, vergilerin yasa çerçevesinde alınması ilkelerini benimser; müsadere ve angaryayı, işkence ve eziyeti yasaklar.
  - a. Toplantı ve gösteri yürüyüşüne, dernek kurma hakkına izin vermez.
  - b. Padişah, 113. madde ile hükümetin güvenliğini sarstıkları bir zabıta soruşturması ile belli olanları yurtdışına sürebilir.

1876 Anayasası, kısa bir süre sonra Padişah II. Abdülhamit tarafından yürürlükten kaldırılmıştır. 1909'da bazı değişikliklerle yeniden yürürlüğe konmuştur. Bu değişiklikleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Padişahın Bakanlar Kurulu ile ilgili yetkileri sınırlandırılmıştır. Padişah sadece başbakanı atar; bakanları, başbakan seçer ve padişahın onayına sunar.
2. Bakanlar Kurulu, padişaha değil; yasama meclisine karşı sorumludur. Padişahı bağımsız bir siyaset güdebilir.
3. Padişah, Meclisi feshedemez.
4. Her iki Meclise padişahın iradesine bağlı kalmadan yasa teklifleri yapabilme yetkisi verilmiştir.
5. Padişahın veto hakkına sınırlamalar getirilmiştir.
6. Toplantı yapmak ve dernek kurma hakkı tanınmıştır.
7. Basına sansür konamayacağı hakkı getirilmiştir.

1921 Anayasası (Teşkilâtı Esasiye Kanunu)

Yasa, 20 Ocak 1921 gün ve 85 sayılı kararla kabul edildi. Millî devletin kuruluş ve işleyişini belirli kurallara bağlayan bu yasa, hazırlanış şekli ve yapısı ile Kurtuluş Savaşı'nın olağanüstü koşullarını yansıtır. 23 maddeden oluşur. 1921 Anayasası temel ilke olarak ulusal egemenliği kabul eder. Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu birinci maddesinde belirtir. Olağanüstü koşulların süregeldiği bir dönemde uygulamaya konulan bu Anayasa egemenlik hakkını, yasama ve yürütme güçlerini tek elde; Büyük Millet Meclisinde toplamıştır. Meclis, hükümet biçimi kabul edildi. Büyük Millet Meclisi, yasama yetkisini kendi; yürütmeyi ise kendi içinden seçtiği hükümet eliyle kullanmıştır. Hükümet üyeleri, bir bakıma Meclislin aldığı kararları uygulamak zorunda olan memurlar gibidir.

1924 Anayasası

Bu Anayasa da 1921 Anayasası gibi devletin temel işlevini simgeleyen ulusal egemenlik ilkesiyle kuvvetler birliğini gerçekleştiren "Meclis Hükümeti" sistemini kabul eder. Yasama ve yürütme yetkileri Büyük Millet Meclisinde toplanır. Meclis yasama yetkisini kendisi kullanır, yürütme yetkisini kendi içinden seçtiği Bakanlar Kurulu aracılığıyla kullanır. Hükümeti her zaman denetleme ve düşürme yetkisine sahiptir.

Yasama organı tek meclislidir. Üyeler dört yıl için seçilirler. Yürütme yetkisi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna aittir. Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanının onayı ile göreve başlar. Yargı hakkı, bağımsız mahkemeler eliyle kullanılır. Bu Anayasa sadece kişinin hak ve özgürlüklerini tanı, sosyal haklara yer vermez. Anayasa'ya aykırı kanunların iptal edilmesi söz konusu değildir.

1961 Anayasası

9 Temmuz 1961 tarih ve 334 sayılı kararla kabul edilen bu Anayasa; 157 asıl, 11 geçici maddeden oluşur. Eski Anayasalar'da bulunmayan "Başlangıç" bölümü vardır. Bu bölümde Anayasa metnine egemen olan felsefi ve siyasi ilkeler belirtilmiştir. Buna göre 1961 Anayasası demokratik ve sosyal bir karakter taşır. Biçim bakımından bir yeniliği, maddelerin konusunu ve aralarındaki bağlantıyı açıklayan kenar başlıklarına yer vermesidir. 1961 Anayasası'nın temel nitelikleri şunlardır:

1. Devletin şekli cumhuriyettir. Bu hüküm değiştirilemez.
2. Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur.
3. Millet, hakkını yetkili organlar eliyle kullanır. Temsili bir demokrasi yönetimi öngörülmüştür.
4. Yasama yetkisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu adında iki meclisten kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisindedir.
5. Her iki Meclis üyeleri de genel oyla seçilirler.
6. Cumhuriyet Senatosununun bir denge ögesi olabilmesi için üyelerinde yüksek öğrenim koşulu aranmıştır. Ayrıca bu Mecliste eski cumhurbaşkanları, eski Milli Birlik Komitesi üyeleri gibi tabii üyeler de bulunmaktadır.
7. Yasaların kabulünde son söz Millet Meclisindedir. Hükümeti düşürme yetkisi onundur.
8. Bakanlar Kurulu eski Anayasalara oranla daha bağımsızdır. Yürütme yetkisi doğrudan doğruya hükümete verilmiştir.
9. Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Yargıçların bağımsızlığı güvence altına alınmıştır.
10. Yüksek Hâkimler Kurulu ve Anayasa Mahkemesi kurulması öngörülmüştür. Böylece kanunların Anayasa'ya uygun olup olmadığına karar veren bir organ yetkili kılınmıştır.

1961 Anayasası temel hak ve özgürlükleri geniş ve ayrıntılı biçimde verir. Bu hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmayacağını belirtir. Sosyal haklara geniş yer verir. Ayrıca siyasi hakları, siyasi partilerin uyacakları esasları da belirler. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne aykırı davranan partilerin Anayasa Mahkemesince temelli kapatılabileceğini bildirir.

1982 Anayasası

“Danışma Meclisi”nce kabul edilip Milli Güvenlik Konseyince son şekli verilerek 7 Kasım 1982’de halkoyuna sunulan ve ezici bir çoğunlukla kabul edilen 1982 Anayasası; ülkemizin son on yılda geçirdiği siyasal, sosyal ve ekonomik bunalımlara neden olan olaylardan ders alınarak hazırlanmıştır. 1961 Anayasası’nda yürütmenin zayıf kalmasına neden olan hükümler bu Anayasada Cumhurbaşkanına verilen yetkilerle güçlendirilmiş, kişi hak ve özgürlüklerinin özüne dokunulmamakla birlikte bu hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını önleyici hükümlere yer verilmiştir. Üniversite, TRT, Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi, Yüksek Hâkimler ve Savcılar Kurulu gibi anayasal kuruluşlara çalışmalarında etkinlik ve süreklilik; yürütme ile ilişkilerinde işlerlik kazandırmak için hükümler getirilmektedir.

1982 Anayasası Türk ulusunun özünde varolan demokrasi ülküsüne yeni bir canlılık ve siyasal partilere dürüst çalışma Atatürk ilkelerine, laik anlayışa, sosyal hukuk devletinin gereklerine uyma zorunluluğu da getirmektedir.

1982 Anayasası kısa bir “Başlangıç” ile başlamakta ve bunları sırasıyla 1. Genel Esaslar 2. Temel haklar ve ödevler 3. Cumhuriyet’in Temel Organları 4. Mali ve Ekonomik Hükümler 5. Çeşitli Hükümler 6. Geçici Hükümler 7. Son Hükümler olarak 7 bölüm ve 177 maddeden oluşmaktadır.

1982 Anayasası’nda 1961 Anayasası’nın boşluklarını dolduran, hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasına olanak vermeyecek; yürütme, yasama ve yargı organları arasında olumlu bir işbirliği sağlayacak hükümler yer almaktadır. 1982 Anayasası, ulusumuzun 1970’li yıllardan sonra içine düşürülen bunalımlı ve acılı günlere bir daha götürmeyecek esasları taşımaktadır.

Yayınevimiz, Ulusumuzu aydınlık günlere götüreceğine inandığımız ve yüzde doksanı aşan bir oy çoğunluğu ile ulusumuzca kabul edilen 1982 Anayasasını bastırıp dağıtmayı ulusal bir görev bilmektedir. Her yurttaşın bu temel yasamızı okuyup iyi ahlaması gerekmektedir.

Anayasa’nın Temel İlkeleri (1982)

Temel Haklara Bağlılık İlkesi: Temel hak ve özgürlükler Anayasa’nın 2, 5 ve 12. maddelerinde belirtilmektedir. 2. maddede, “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir

hukuk Devletidir.” denilmektedir. Bu maddede yer alan insan hakları ibaresi temel hak ve özgürlükler adıyla tanımlanmaktadır.

Anayasa'nın 12. maddesi “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.” demektedir.

5. madde ise “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” demek suretiyle temel haklara gönderme yapmaktadır.

Yukarıda değinilen temel hak ve özgürlükler, Anayasa'da öngörülen özel nedenlerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ve ancak yasa ile sınırlanabilir. Bu sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz.

Temel hak ve özgürlükler Anayasa'da üç kategori altında yer almaktadır.

- Kişi hakları ve ödevleri olarak belirtilen “koruyucu haklar” (Madde. 17-40) bölümünde kişinin maddi ve manevi varlığı koruma altına alınmakta, kişinin can ve mal güvenliği, özel yaşamı, konut dokunulmazlığı, haberleşme, yerleşme, seyahat, din ve vicdan, düşünce ve kanaat, bilim ve sanat, dernek kurma toplantı ve gösteri yapma, hak rama gibi özgürlükleri güvence altına alınmakta, cevap ve düzeltme hakkı, mülkiyet hakkı, ispat hakkı tanımlanmaktadır.
- Sosyal ve ekonomik haklar “isteme hakları” (Madde. 41-65) bölümünde ailenin korunması, herkese eğitim ve öğretim hakkı, çalışma ve sözleşme özgürlüğü, sosyal güvenlik hakkı gibi haklar ve ödevler yer almaktadır.
- Siyasi haklar ve ödevler “katılma hakları” (Madde. 66-74) bölümünde, Türk vatandaşlığı hakkı, seçme, seçilme, siyasal faaliyette bulunma hakkı, siyasal parti kurma, kamu hizmetlerine girme, vergi ödeme, askerlik yapma gibi ödevler bulunmaktadır.

Atatürk Milliyetçiliğine Bağlılık İlkesi: Anayasa'nın yukarıda verilen 2. maddesinde "Atatürk milliyetçiliğine bağlı," ilkesi de yer almaktadır. Atatürk milliyetçiliği, ülkede din, dil, ırk ayırımı yapmayan, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı herkesi Türk kabul eden bir milliyetçilik anlayışıdır. Buradaki milliyetçilik anlayışı, "akılcı, çağdaş, uygar, ileriye dönük, demokratik, toplayıcı, birleştirici, insani ve barıştırmacı" bir anlayış olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu şekilde tanımlanan milliyetçilik anlayışı, ırkçılığa, şovenizme, saldırganlığa kapalı bir milliyetçilik anlayışı olması gerekir.

Demokratik Devlet İlkesi: 1924 Anayasası'na 1937 yılında eklenen bu ilke, halkın yönetime katılması anlamını taşımaktadır. 1982 Anayasası'nın 2. maddesinde "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir." demek suretiyle halkın yönetime katılımı, Anayasa ile güvence altına alınmış durumdadır. Böylece halk, devleti yönetecek organları seçecek; siyasal partiler aracılığıyla örgütlenerek yönetime katılma hakkını kullanacaktır. Siyasal partiler Anayasada siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleri olarak kabul edilmektedir. Ayrıca seçimlerin serbest, eşit ve tek dereceli olarak genel ve gizli oy – açık sayım yöntemiyle yapılacağı, vatandaşların yasada öngörülen koşullarla seçme ve seçilme özgürlüğüne sahip olduğu açıkça belirtilmiştir.

"Madde 67. Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.

Laik Devlet İlkesi: Laiklik ilkesi de Anayasa metinlerine 1937 yılında yapılan değişiklikle eklenmiştir. 1924 Anayasası'nın 2. maddesinde "Türkiye Devletinin dini İslam'dır." şeklinde bir tümce bulunmaktaydı. Bu tümce 1928 yılında kaldırılmış ve 1937 yılında çıkarılan bir yasayla Türkiye Cumhuriyeti laik bir cumhuriyet haline gelmiştir. 1961 Anayasası'nda ve 1982 Anayasası'nda bu anlayış korunmuştur.

Laiklik genel anlamda, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanmaktadır. Daha açık bir ifadeyle yasaların yapılmasında din kurallarının etkili olmaması, devlet yönetiminde dinsel esasla-

rın dayanak olarak alınmaması, devletin dinsel temellere oturtulmaması, devletin bütün dinlere eşit mesafede olması, devletin din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım gözetmemesi gibi ilkeler laikliğin temelini oluşturmaktadır.

Laik devlet ilkesi, devletin dinsel inançlara ve ibadete karışmaması, bunları engellememesi ve engel olacak davranışların önlenmesini de kapsamaktadır.

Din ve Vicdan Hürriyeti İlkesi (Madde 24): Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

“Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

Laiklik ilkesinin en önemli unsuru, devletin toplumsal, ekonomik, siyasal veya hukuksal düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandıramaması veya siyasal ve kişiler çıkarlar, nüfuz sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun dini ve din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edememesi ve kötüye kullanamamasıdır.

Günümüzün de tartışma konusu olan laiklik ilkesi demokrasi ilkesi ile karşılaştırılmakta; laiklik mi? Demokrasi mi? Tartışması sürdürülmektedir.

Hukuk Devleti İlkesi: Bu ilkeyle Devletin işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına bağlı olarak yürütüldüğü, vatandaşların hukuki güvenlik içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri bir sistem tanımlanmaktadır.

Hukuk Devleti olmanın temel ögesi, vatandaşların temel hak ve özgürlüklere sahip olmasıdır. Bu husus TC Anayasası'nın 12. maddesinde güvence altına alınmıştır.

“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.”

Diğer önemli bir öge, yasama işlemlerinin Anayasa'ya uygunluğunun sağlanmasıdır. Bu görev daha önce değindiğimiz gibi Anayasa Mahkemesi tarafından yapılmaktadır.

Yürütmenin işlem ve eylemlerinin yargı denetimine tabi olması da diğer önemli ögedir. Anayasa'nın 125. maddesinde “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” denilmek suretiyle hukuk devleti için gerekli bir adım daha atılmış bulunmaktadır.

Yürütmenin kendi eylem ve işlemleriyle bireye verdiği zararlardan sorumlu tutulması ve zararı tazmin yükümlülüğünün bulunması da hukuk devleti olmanın bir ögesidir. Bu ilke de Anayasa'da yer almaktadır. Hukuk devleti olmanın ayrıca;

- Çoğulcu demokrasiyi gerçekleştirecek kural ve önlemleri alması,
- Çıkarılan yasaların genel olması,
- Kazanılmış haklara saygılı olunması,
- Yargı bağımsızlığının sağlanmış olması,
- Yargıç ve savcılarının bağımsız ve tarafsız olması,
- Doğal yargıç kavramının yerleşmesi gibi ilkeleri de bulunmaktadır. Bu ilkeler 1982 Anayasası'nda yer almaktadır.

Atatürk Devrimlerine Bağlılık İlkesi: Monarşik siyasi yapıdan cumhuriyete geçişle birlikte toplumdaki geleneksel yapının çeşitli hukuksal düzenlemelerle değiştirilmesi hedeflenmiştir. Hukuksal düzenlemelerin bir kısmı “Devrim Yasaları” adı altında 1961 Anayasası'nda, ve “İnkılap Yasaları” adı altında 1982 Anayasası'nın 174. maddesi ile koruma altına alınmıştır.

“I. İnkılâp kanunlarının korunması

Madde 174. Anayasa'nın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin lâik-

lik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılâp kanunlarının, Anayasa'nın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamaz ve yorumlanamaz:

3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat (Eğitim birliği) Kanunu;

Kaynak: Siyahhan M. (2009). *Turizm ve Otel İşletmeciliği Öğrencileri İçin Hukuka Giriş, İşletme Hukuku Ve Turizm Hukuku Dersleri, Ders Notları*. Ankara: Bilkent Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Okulu.

Türkiye'de devlet, (kuruluş şekli görev ve yetkileri) Anayasada belirlenen üç organ (güç) tarafından yönetilir.

- Yasama (Legislative) Organı
- Yürütme (Executive) Organları
- Yargı (Judicial) Organları

Üç ayrı gücün görev, yetki ve birbirleri ile ilişkileri, kuvvetler ayrılığı ilkesi doğrultusunda düzenlenmiştir. Bu açıdan incelendiğinde 1924 Anayasası ile bazı farklılıklar gösterdiği görülür (1924 Anayasası o günün şartları ve oluşum durumuna göre halen yürürlükte olan 1982 Anayasasından farklıdır.). Halen üç organın Anayasanın belirlediği sınırlar ve koşullar içinde, bağımsız çalışmaları amaçlanmıştır. Ancak bu güçler, görevlerini Türk milleti adına Anayasa ile belirlenen kurallar içinde ve ilkeler doğrultusunda sürdürmek zorundadırlar. Bu fonksiyonlar, üç gücün oluşturduğu organlar, (Kamu Kurum ve Kuruluşları) aracılığı ile gerçekleştirilir. Toplumunu oluşturan bireyler ise irade, tercih ve değerlendirmelerini seçimlerde kullandıkları oylarla belirtirler. Bireyler seçimlerden sonra da temsilcilerinin yönetimini izleyip tepkilerini belirtmek durumundadır. Çağımızda kamuoyunun tepki ve eğilimleriyle idareyi yönlendirme çabaları, basın yayın organları (medya) aracılığı ile yansıtılmaktadır. Ancak bireylerin, devletin işleyişi (yani verilen vekâletin seçilenlerce kullanılışı) ile ilgili değerlendirmelerini veya güncel olaylarla ilgili görüşlerini basın yayına aktarması gerekir. Vatandaşın, değerlendirmelerini yansıtarak medyayı etkilemesi, "katılımcı demokrasi" sisteminin sağlıklı işleminin zorunlu gereğidir.

Devleti oluşturan üç ana öğenin oluşum, görev ve yetkileriyle organlarını, ana çizgileriyle belirlemekte yarar görülmektedir.

Yasama Organı

Türkiye’de yasama yetkisi, Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kullanılır ve bu yetki başka bir kişi veya kuruluşa devredilemez. Belli niteliklere sahip vatandaşlarca seçilen milletvekillerinden oluşan TBMM’nin başlıca görevleri şunlardır (Anayasa Madde- 87):

- a. Kanun yapmak, değiştirmek veya kanun/kanunları yürürlükten kaldırmak.
- b. Bakanlar Kurulunu veya bakanları, soru, Meclis araştırması, Meclis soruşturması veya gensoru yöntemleri ile denetlemek; gerektiğinde “güvensizlik” belirterek istifaya zorlamak.
- c. Bakanlar Kuruluna, Anayasa’da belirlenen koşullar içinde, kanun kuvvetinde kararname yapma ve yürütme yetkisi vermek.
- d. Yıllık bütçe tasarısını incelemek ve son şeklini yererek kanunlaştırmak (Hükümete gelir toplama ve harcama yetkisi vermek.).
- e. Cumhurbaşkanı seçmek.
- f. Savaş ilanına, sıkıyönetime ve fevkalade hal ilanına karar vermek.
- g. Genel veya kısmi af çıkarmak.
- h. Yeni kurulan hükümete (Bakanlar Kuruluna) güven veya güvensizlik kararı vermek.

TBMM’nin 550 üyesi, (milletvekilleri) dört yıl için seçimle belirlenir. Ancak gereken hallerde, dört yılın bitiminden önce Meclis seçimin yenilenmesi kararı alabilir. TBMM’nin en önemli görevi, millet adına kanun oluşturmaktır. Kanı tasarıları önce; aynen veya değiştirilerek belli sayıda milletvekilinden oluşan “ihtisas komisyonları”nda görüşülür, Genel Kurula sunulur; burada son şekli verilerek kabul edilen kanunlar, Cumhurbaşkanı’nın imzası ve Resmi Gazete’de yayımıyla yürürlük kazanır. Cumhurbaşkanı’nca “veto” edilip, Meclise iade edilen tasarılar, yeniden görüşülüp aynen kabul edilirse Cumhurbaşkanı imzalamak zorundadır.

TBMM kararlarının içerik ve oluşum yöntemlerinin Anayasa’ya uygun olması gerekir. Aksi halde, Anayasa Mahkemesinde, iptal davası açılabilir. İptal edilen kanunlar, yürürlük gücünü kaybeder. Ancak yürürlük ve iptal tarihleri arasında bu kanun uyarınca yapılmış olan işlemler hukuki sayılır.

Yürütme Organları

Devlet fonksiyonlarını Anayasa ile yasaların belirlediği doğrultuda ve sınırlar içinde yürütmekle yükümlü organlardır. Bu tanım içinde, yürütme organlarının işlevlerinin yasalardan kaynaklanması ve güç alması zorunludur. Bir yasaya dayanmayan yürütme kararları yaptırım gücü taşıyamazlar. Kamu hizmetlerinin kapsadığı konularda, geçtiğimiz yüzyılda görülen hızlı artış, yürütme organının büyüklük ve etkinliğini artırmıştır.

Yürütme gücünü oluşturan organlar beş gruba ayrılabilir;

1. Cumhurbaşkanı
2. Başbakan ve Bakanlar Kurulu
3. Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
4. Özerk Kamu Kuruluşları
5. Yerel Yönetimler

Yukarıda sayılan yürütme organlarının kuruluş, isteyiş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasların Anayasa ve/veya kanunlarla belirlenmiş olması zorunludur. Kamu kurumları ancak bir yasanın verdiği yetkiyle kurulur ve ancak yasalara dayanan yetkilerle hizmet sürdürebilirler. Yürütme organını oluşturan kuruluşların, görev ve yetkilerinin ana öğeleri, özetle;

Cumhurbaşkanı

TC Anayasası'na göre, yürütme organının başı olan Cumhurbaşkanı, TBMM tarafından, beş yıllık bir süre için seçilir. Görev süresi iki defadan fazla uzatılamaz ve bundan sonra aynı kişi yeniden seçilemez. Cumhurbaşkanı TBMM'ye karşı sorumlu değildir ve Meclis tarafından denetlenemez. TC Anayasası'na (Madde 104-105) göre başlıca görevleri:

- Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milletinin birliğini temsil.
- Anayasa'nın uygulanmasını ve devlet organlarının düzenli çalışmasını gözetmek.
- Kanunları onaylamak veya tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye iade etmek.
- TBMM tarafından yapılan Anayasa veya değişikliklerini onaylamak, iade etmek veya halkoyuna sunmak.
- TBMM üyelerinin seçiminin zamanından önce yenilenmesine karar vermek.

- Başbakanı atamak, istifasını kabul etmek, Başbakan tarafından önerilen Bakanlar Kurulu üyelerini atamak.
- Bakanlar Kurulu kararlarını onaylamak.
- Bazı görevlere atama yapmak.
- Bazı görevlere yapılan atamaları onaylamak.
- Milli Güvenlik Kurulu ve bazı hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek.

Cumhurbaşkanı bu görevlerini, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince idare edilen danışmanları ve Yüksek Denetleme Kurulu yardımıyla yürütür.

Başbakan ve Bakanlar Kurulu

Yürütmenin en geniş yetki ve sorumluluğa sahip unsuru Başbakan'dır. Demokratik geleneklere göre, TBMM'de en fazla milletvekiline sahip partinin lideri bu göreve atanır (Ancak bu kişinin hükümeti kurmakta veya güvenoyu almakta başarısızlığı halinde alternatif adaylar görevlendirilebilir). Başbakan, bakanlarını belirleyerek (hükümeti kurarak) ataması için Cumhurbaşkanına sunar. Hükümet atamayla kurulmuş olsa da göreve devamı, TBMM'nin güvenoyuna bağlıdır. Bu nedenle yeni hükümet, programını Meclise sunar ve güvenoyuyla hükümetin atanması sonuçlanmış sayılır. Güvensizlik oyu ise, hükümetin istifasını gerektirir. Başbakan yürütmenin etkin organı olan Bakanlar Kurulunun Başkanı olarak, hükümetin çalışmalarının yönlendirilmesinden ve eşgüdümünden sorumludur. Ayrıca bakanların, bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm içinde başarılı çalışmalarının, TBMM ve seçmenlere karşı siyasi sorumluluğunu taşır. Başarısız hükümet çalışmaları, Başbakan ve hükümetin istifasını gerektirebileceği gibi temsil ettiği siyasi partinin politik potansiyelini etkilemektedir.

Bakanlar

Bakanlar Kurulu (hükümet) üyesi olan bakanlar, sorumluluğunu yükledikleri görevleri, Başbakanın gözetim ve eşgüdümünde, yönettikleri bakanlık örgütü ve bağlı kuruluşlar aracılığıyla yürütürler. Bakanlar, en üst düzey yöneticisi oldukları bakanlığın ve bağlı kuruluşların, kanunlar ve hükümet programı uyarınca sağ ve başarılı çalışmasını gerçekleştirmek için gerek gördüğü kişileri görevden alır, atamalar yapar, bütçe kanunu ve ilgili diğer kurallar doğrultusunda harcama yapar, uygulamaların gerektirdiği tüzük, yönetmelik ve genelgelerin hazırlanmasını sağlar, emrinde çalışanların hizmetlerini

denetler, görev kapsamında olan konular ve uygulamalarla ilgili olarak TBMM üyelerinin sorularını yanıtlar.

Bakanlıklara “bağlı kuruluşlar”, bir bakanlık bütünlüğü içinde yer almayan özel bir fonksiyon ile yükümlü kuruluşlardır. Örneğin; İller Bankası, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına; TEK, Enerji Bakanlığına; PTT, Ulaştırma Bakanlığına bağlı; fakat bakanlık bütünlüğü dışında kendilerine özgü statülerle hizmet veren kuruluşlardır.

Bakanlar Kurulu, bakanlıklar ve diğer kamu kuruluşları, görevlerinin gereği olarak aldıkları kararlarda, yaptıkları uygulamalarda, görevleriyle ilgili özel veya genel hukuk kurallarına uymak zorundadırlar. Aksi halde (bu bölümün paragrafında özetlediğimiz) idari denetim organları, gerekli işlemleri yürütür. Ancak bakanlar verdikleri yanlış kararlardan, başarılarının yetersizliğinden ve emirlerinde çalışan görevlilerin çalışmalarından dolayı, idari yargı önünde adli; seçmenleri ve TBMM karşısında ise siyasi sorumluluk taşırlar. Siyasi sorumluluğun olumsuz sonuçları, bakanlık görevinden alınma, Meclisin güvensizlik kararı veya bir sonraki seçimi kaybetme şeklinde oluşabilir. Bakanların kararları ile devlet çıkarlarına zarar vermeleri halinde ise özel bir yargı organı olan, “Yüce Divan” tarafından kişi olarak yargılanırlar ve parasal ceza, tazminat veya hapis cezalarına çarptırılabilirler.

Özerk Kamu Kuruluşları

Bağımsız yürütülmesi gereken bazı özel kamu fonksiyonları için özel kanunları uyarınca hizmet görecektir kamu kuruluşlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu özerk kuruluşlar, yürütme organları kapsamı içinde olmasına karşın hükümetin hiyerarşik ve politik etkisinden uzak çalışırlar. Örneğin; TRT, Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK), Merkez Bankası, Radyo Televizyon Üst Kurulu vb. nitelikteki bu tür organların kuruluşları, işleyişleri, görevlilerinin atanma yöntemleri ve parasal kaynakları, özel kanunlarla ve bağımsız çalışmalarını zedelemeyecek bir şekilde düzenlenir.

Meslek Kuruluşları: Belli meslek kollarında çalışanların, özel kanunlar uyarınca kurulup faaliyet gösterdikleri meslek kuruluşlarıdır (Anayasa Madde 135). Bu kuruluşlar, meslekte çalışanların temsilinin yanı sıra mesleki ahlak ve disiplini gerçekleştirmeye ve iş kolunun ülke çıkarları doğrultusunda geliştirilmesine çalışırlar. Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TURSAB), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türk İşçi Sendikaları Birliği (Türk-İş), Türkiye Tabip Odaları Birliği... vb. birlikler bu tür kuruluşlara örnek olarak verilebilir.

Yerel Yönetimler

Bu bölümde “Merkezi Yürütme Organları”nı belirlemeye çalıştık. Kamu hizmetlerinin bir bölümü ise yerel yönetimler aracılığı ile yürütülür. Yerel yönetimi oluşturan organlara iki ayrı grup içinde değinmekte yarar olacaktır (Anayasa Madde 126 ve 127).

- *İller*: Ülkemiz, merkezi idareye bağlı yönetim için illere; iller de ilçelere ve beldelere bölünmüştür. İllerin yönetimi, İller İdaresi Kanunu uyarınca valiler tarafından yürütülür. Valilikler içinde, belli bir sektörün yönetiminden sorumlu bakanlıkların (Sağlık, Sanayi, Turizm Bakanlıkları gibi) il müdürleri valiye yardımcı olur ve bağlı oldukları bakanlık ile ilgili hizmetleri sürdürürler. Valileri ilçelerde kaymakamlar temsil eder.
- *Belediyeler ve Köyler*: Mahalli halkın ortak gereksinimlerini ve yerel hizmetleri nüfusu 2000 kişiden az olan yerleşimlerde, muhtarın temsil ettiği köy yönetimi daha fazla nüfuslu yerleşimlerde ise belediye yönetimi karşılar. Köy ve belediye yönetimleri, beş yıllık süreler için seçimle belirlenir. Yerel yönetimler, hizmetin bütünlüğü ve sağlıklı oluşumunu sağlamak amacıyla ve kanunla belirlenen şartlar içinde merkezi yönetimin vesayeti altındadır.

Yürütme Organlarının Denetimi

Yürütme organları kapsamında bulunan kamu kurum ve kuruluşları, görevleri gereği aldıkları karar ve yaptıkları işlemlerde; anayasa, kanun, kararname, tüzük ve yönetmeliklerle ile belirlenen şartlar doğrultusunda yöntemlere uymak zorundadır. Fakat uygulamada her zaman bu gerçekleşmeyebilir veya ilgililer farklı bir yorum içinde olabilir. İlgilinin kullanabileceği ilk olanak, işlev veya karara, aynı örgüt içinde ve idari hiyerarşide bir üst düzeydeki yetkiliye “şikâyet”tir. Şikâyet, idari hiyerarşide yönetici için, emrinde çalışanların sağlıklı işlev sürdürmelerini gözlemesini sağlayıcı en etkin yöntemdir. Tüm örgütlerin iç denetimi sağlayıcı “teftiş” ve “kontrol” birimleri olsa dahi hizmete konu olan kişilerin görüşünün şikâyet nedeniyle değerlendirilmesi, sağlıklı hizmet çabalarına ihmal edilemeyecek boyutlar kazandırır.

Örgüt içi denetime karşın devlet düzeni içinde fakat hükümet yapısı dışında bağımsız kontrol organları oluşturulmuştur Bu organların, yürütme gücüyle ilgili olması ve adli yargıdan farklı konum ve görev kapsamı nedeniyle bu bölüm içinde incelenmiştir.

İdari Yargı: Kamu kurum ve kuruluşlarının, hukuk kurallarına uygun olarak yapmak zorunda oldukları işlemler ve aldıkları kararlarda,

mevzuata uymadıkları iddiasını incelemek ve karara bağlamakla görevli “Bölge İdare Mahkemeleri” ve üst yargı organı olan “Danıştay” kurulmuştur. Genelde; Bölge İdare Mahkemeleri, yürütme organlarının hukuk kurallarına aykırı ve haksız olduğu iddia edilen karar ve işlevlerinin iptali için açılan davaları inceler ve karara bağlar. Danıştay, idare mahkemelerinin kararlarına, taraflardan birinin itirazı halinde, üst mahkeme olarak kararı inceleyerek onaylar veya yeniden yargı için mahkemeye iade eder. İptal davaları, ilgilinin işlev veya kararı öğrendiği tarihten itibaren 60 gün içinde açılır. Kamu kuruluşunun işleviyle ilgili kişi veya kuruluşun başvurusu üzerine idari yargı, olayı inceleyerek başvuruyu reddeder veya kurumun işlevini iptal eder. İptal kararı, yürütme organlarınca düzenlenmiş bir hukuk kuralıyla (kararname, tüzük, yönetmelik, genelge) ilgiliyse iptal edilen mevzuat ayrıca bir işlemi gerektirmeksizin uygulama gücünü kaybeder. İptal, bir karar veya işlevle ilgiliyse kamu kuruluşu işlevi veya kararı düzelterek ilgilinin kayıplarını karşılar ve eski koşuluna döndürür. İdari yargı yönetimin hukuki düzenlemeleri (kararname, tüzük, yönetmelik, genelge), atamaları, satınalma/almayı red, işe alma/işten çıkarma, bir talebin kabulü/reddi, bir ödemenin yapılması/yapılmaması vb. tüm işlev ve kararlarına ilişkin itirazları inceler, karara bağlar. Davaya edilen taraf, kararı alan görevli kişi değil kamu kuruluşudur. Ancak görevlinin ihmal, kusur veya art niyetinin belirlenmesi halinde davacı ve/veya kamu kuruluşu, görevli kişi hakkında adli yargıya başvurabilir. İdari yargı kararının uygulanmaması halinde kuruluşun sorumluluğu sona erer ve görevlinin kişisel sorumluluğu başlar.

Mali Denetim: Genel bütçeden harcama yapan yürütme organları Bütçe Kanunu ve diğer mali kanunlara uymak zorundadır. Harcamaların bütçenin her sarf konusu için öngördüğü miktar sınırları içinde kalması ve kanunlarda belirlenen yöntem (örneğin, satın almalarda ihale kanunu) ve koşullara uygun olarak yapılması gerekir. Harcamaların sarf konusu, miktar ve usul yönlerinden kurallara uygunluğu “Sayıştay” tarafından denetlenir. Uyumsuzluk veya Hazine zararına sebebiyetin belirlenmesi halinde görevlinin mali sorumluluğuna, bazı hallerde ise ayrıca cezai sorumluluğuna gidilir. Sayıştay denetimi, her harcamada kendiliğinden yapılır idari yargıda olduğu gibi başvuru gerekmez.

Yargı Organı

Özel kişi ve kuruluşlar arasındaki uyuşmazlıklarla, bireylerin hukuksal ihlal ederek işledikleri suçların yargılanarak karara bağlanma görevi, yargı organı tarafından yürütülür. Yargının tarafsız ve her

türlü etkiden uzak kalma gereği nedeniyle yasama ve yürütme organlarından ayrı, bağımsız bir güç niteliğinde oluşturulmuş ve örgütlenmiştir. Yargı organı, bağımsız mahkemelerden ve bir üst_ mahkeme olan Yargıtaydan (Temyiz Mahkemesi) oluşur. Hakimlerin bağımsızlığı, atama ve terfilerinin bağımsız hakimlerden oluşan “Yüksek Hakimler Kurulu” tarafından yapılması ile sağlanmıştır. Ancak hâkimler hukuka uygun karar almak zorundadır. Kararlarının hukuka uygunluğu, yine bağımsız “Yargıtay”ca incelenir ve gereğinde, yeniden yargılama için mahkemeye iade edilir. Bağımsızlık, hâkimlerin “Adalet Bakanı” tarafından değil “Yüksek Hâkimler Kurulunca” atanmaları yöntemiyle de güçlendirilmiştir. Diğer bir deyişle, yargı organı kendi içinde düzenlenir ve denetlenir. Sadece Silahlı Kuvvetler mensuplarının görevleri sırasında ve görevleriyle ilgili fiilleri askeri mahkemelerce karara bağlanır ve Askeri Yargıtayca denetlenir.

Bu bölümde devleti oluşturan ve kuvvetler ayrımı ilkesine göre hizmet gören üç gücü özetlemeye çalıştık. Günlük konuşmalarda bazen “devlet” ve “hükümet” deyimlerinin aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Oysa görüldüğü gibi, “hükümet”, devleti oluşturan üç güçten biri olan yürütme organının bir bölümünü kapsamaktadır.

Özet

Devlet, bir ülkenin sınırları içinde, milleti oluşturan bireylerin, güvenlik, düzen, barış ve karşılıklı hak dengesi içinde yaşamlarını sağlamakla yükümlü süper güçtür. Demokratik devlet sistemleri; yönetimin, halkın çoğunluk tercihiyle seçilmiş kişilerce yine halkın çoğunluğunun tercih ettiği ilkeler doğrultusunda yürütülmesidir. Tarihi sürece baktığımızda demokrasi anlayışı evrim geçirmiştir ve bu süreç günümüzde de devam etmektedir. Bu süreçte;

- Antik Yunan şehir devletlerinde “doğrudan demokrasi” anlayışı,
- Nüfusun artması ve devletlerin sınırlarının genişlemesiyle “katılımcı demokrasi” ve,
- Demokrasinin ulaştığı son nokta olan “katılımcı demokrasi” örnekleri gelişmiş ülkelerin bir kısmında karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’deki anayasa tercihlerine bakıldığında evrimsel bir süreç izlediğini görmekteyiz. Tarihten günümüze Türk Anayasalarını incelediğimizde;

- İlk Türk Anayasası 1876 Kanunî Esasîsi
- 1909 Anayasası
- 1921 Teşkilâtı Esasiye Kanunu
- 1924 Anayasası
- 1961 Anayasası
- 1982 Anayasası olarak değişim süreci yaşamış olup evrimsel süreç devam etmektedir.

Türkiye’de devlet, (kuruluş şekli görev ve yetkileri) Anayasa’da belirlenen üç organ (güç) tarafından yönetilir. Bunlar;

- Yasama (Legislative) Organı
- Yürütme (Executive) Organları
- Yargı (Judicial) Organlarıdır.

Türkiye’de Yürütme gücünü oluşturan organlar beş gruba ayrılabilir. Bunlar;

- Cumhurbaşkanı
- Başbakan ve Bakanlar Kurulu
- Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
- Özerk Kamu Kuruluşları
- Yerel Yönetimler

Gözden Geçir

- Anayasaların tarihsel gelişim süreçleri nasıldır?
- Türk Anayasaları ve içerikleri nelerdir?
- Kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı ilkesi nedir?
- Kuvvetler ayrılığını oluşturan organlar nelerdir? Nasıl çalışmaktadır?

Değerlendirme Soruları

- Aşağıdakilerden hangisi anayasanın düzenlemesi gereken konulardan biri değildir?
  - Devletin yapısı
  - Devletin siyasi rejimi
  - Devletin temel organları
  - Devletin nüfus dağılımı
  - Temel hak ve hürriyetler
- Aşağıdaki Anayasalardan hangisi ilk defa yasaların anayasaya uygunluğunu sağlamak için yargısal denetim getirmiştir?
  - 1876 Anayasası
  - 1921 Anayasası
  - 1924 Anayasası
  - 1961 Anayasası
  - 1982 Anayasası
- 1924 Anayasası'na göre yürütme erkinin asıl yetkili ve sorumlu organı aşağıdakilerden hangisidir?
  - Cumhurbaşkanı
  - Başbakan
  - Bakanlar Kurulu
  - Vali
  - Belediye Başkanı
- 1982 Anayasası'na göre aşağıdakilerden hangisi yürütme organını oluşturan organlardan değildir?
  - Cumhurbaşkanı
  - Muhtar
  - Yargıtay Başkanı
  - Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
  - Özerk Kamu Kuruluşları
- Aşağıdakilerden hangisi tarihteki ilk yazılı anayasadır?
  - 1787 ABD Anayasası
  - 1791 Fransa Anayasası
  - 1856 Islahat Fermanı
  - 1876 Kanuni Esasi
  - 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı

Turizm Mevzuatı

4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlık, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Turizm Mevzuatının Yapısı
- Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler
- Doğrudan Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler
  - › Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
  - › Turizmi Teşvik Kanunu
- Turizmi Teşvik Kanunuyla İlgili Yönetmelikler
  - › Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
  - › Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
  - › Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
  - › Turizmi Teşvik Kanunu'nun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik
  - › Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
  - › Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
  - › Yat Turizmi Yönetmeliği
  - › Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
- Dolaylı Turizm Mevzuatı
  - › Kimlik Bildirme Kanunu
  - › Milli Parklar Kanunu
  - › Çevre Kanunu
  - › Kıyı Kanunu
  - › Orman Kanunu
  - › Alkollü Yerlerin İşletilmesiyle İlgili Uygulamalar
- Turizm Mevzuatının Nitelikleri

Ünite Hakkında

Ünitede, turizm mevzuatının sınırları çizilerek turizm sektörünü doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren hukuksal düzenlemelere yer verilmiştir.

Turizm mevzuatını düzenleyen uygulamalardan;

- Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- Turizmi Teşvik Kanunu
- Kimlik Bildirme Kanunu
- Çevre Kanunu
- Kıyı Kanunu
- Orman Kanunu
- Alkollü Yerlerin İşletilmesiyle İlgili Uygulamalar

konuları turizm mevzuatını düzenleyen uygulamalar yönleriyle bu ünite de incelenmiştir. Konularda Kanun ve Yönetmelikler olarak ayrı ayrı incelenmemiş bir bütün olarak ele alınmıştır. Konu bütünlüğünün sağlanması ve özün dağılmaması açısından geri kalan hukuki düzenlemeler ayrı üniteler olarak ileride ele alınmaktadır.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Turizmi direkt olarak ilgilendiren doğrudan turizm mevzuatına ait hukuksal düzenlemeleri,
- Turizmi endirekt yoldan ilgilendiren dolaylı turizm mevzuatına ait hukuksal düzenlemeleri öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Turizmi doğrudan ilgilendiren hukuksal düzenlemeler ayrıntılı bir şekilde incelendiğinden konuların içinde kaybolmamak için konular kendi başlarına ele alınmalı,
- Başka kaynaklara da ulaşarak konularla ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşınız,
- Hukuksal düzenlemeler iyi kavrandıktan sonra aralarında bağ kurulmalıdır.

Turizm Mevzuatı

İnsanların yeryüzünde yaşamaya başladıkları zamandan itibaren yer değiştirmeye başladıkları bilinmektedir. Önceleri yiyecek aramak için seyahat ederek gezgin bir hayat sürdüren insanlar, yerleşip toplu yaşama başladıktan sonra da harp, ticaret ve sağlıkla ilgili koşulları geerçesiyle yer değiştirdiler ya da seyahat ettiler. Tatil ve turizm amaçlı geziler 19. yüzyılda dikkate değer boyutlara ulaşmış; özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısı ekonomik bir potansiyel kazanmış ve insan yaşamının bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde milyonlarca insanın milyarlarca dolar harcayarak katıldığı turizm olayının yarattığı ekonomik ve insanlararası ilişkinin, kurallarla düzenlenmesi, kaçınılmaz hale gelmiştir. Önceleri genel amaçlı ekonomik ve sosyal kurallarla düzenlenmeye çalışılan turizm olayı, pek çok ülkede, oluşturduğu büyük ekonomik potansiyel ve sektörel niteliğinin yarattığı karmaşık ilişkiler nedeniyle turizme özgü hukuki düzenlemeleri zorunlu kılmış ve bu ülkelerde milli turizm hukuku oluşturulmuştur. Ancak, uluslararası turizmin son 30 yıl içinde gerçekleştirdiği büyüme, artık uluslararası turizm hukuku ihtiyacını da zorlamaya başlamıştır.

Turizm Mevzuatının Yapısı

Diğer sosyo-ekonomik etkinliklerden çok daha girişik ve çok sayıda üretim koluyla ilişki içinde olan turizm sektörü, bu karmaşık yapısına karşın milli ekonomi üzerindeki olumlu etkileri nedeniyle hükümetlerin ilgisini çekmiştir. Günümüz kamu yönetimleri ekonomik büyümede, iş olanağı yaratmada, döviz gelirlerini arttırmada, milli gelirin yöreler ve sosyal sınıflar arasındaki dağılımında ihmal edilemeyecek katkıları görülen bu sektörün gelişimi ve yönlendirilmesi için hukuki düzenlemelerin gereğinin bilincindedir. Zira sağlıklı hukuki düzenlemelerden yoksun sektörlerin yaşadığı kısır ve çarpık oluşumun olumsuz sonuçları ülkemizde de denenmiştir.

Hükümetlerin turizm sektöründe gözledikleri gelişim sonucu, bu sektöre başlayan ilgileri, sektörün çeşitli faydalarının artırılması ve devamını sağlayıcı hukuki düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Bu düzenlemeler üç ana amaca yönelik olmuştur. Bu amaca göre turizm sektöründe hukuki düzenlemelerin amaçları;

- Yerel ve uluslararası turizmin sağlıklı gelişimi ve faydalarının artırılmasını sağlayıcı kurallar.
- Turizm potansiyelini oluşturan doğal ve sosyo-kültürel kaynakların korunarak, dengeli kullanımını sağlayıcı düzenlemeler.

- İnsanların tatil ve seyahatleriyle hak ve hürriyetlerini belirleyici düzenlemeler.

Anılan düzenlemelerin yapı, boyut ve özellikleri, ülkelerin kabul etmiş oldukları ekonomik ve politik rejimler ile sahip oldukları turizm potansiyeli doğrultusunda farklılıklar göstermiştir. Örneğin; kapalı rejimlerce gerçekleştirilen hukuki düzenlemelerde, sektöre ilişkin tüm ticari etkinlikler, kamu kesimi kuruluşlarıyla kısıtlı tutulmuş, özel girişim olanakları kapatılmıştır. Liberal ve pazar ekonomi ağırlıklı ülkelerde ise hukuki düzenlemeler, özel kuruluşların serbest girişimiyle rekabeti, gerçekleştirmeyi; insanların mal ve can güvenliğiyle kaynakların dengeli kullanımını güvence altına almayı amaçlamıştır. (Örneğin, yapılaşma kuralları ve ulaştırma hizmetlerine ilişkin ölçütler.)

Gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler, turizm sektörünün arzına ilişkin kuralların yanı sıra insanların seyahat ve tatil hürriyetlerine ilişkin konularda farklılıklar göstermiştir. Bazı hukuki düzenlemeler, vatandaşlarının yurtdışı seyahatleri ve diğer ülkelerden tatil amaçlı girişleri büyük ölçüde kısıtlarken; bazı mutlak seyahat serbestisi öngörmüş veya yurtdışına seyahatleri vergi-harç ve döviz tahsisi kısıtlamaları vb. tedbirleriyle zorlaştırmışlardır. Yukarıda özetlenen yapısı içinde, turizm hukukunu oluşturan kurallar, kısmen özel hukuk dalına; kısmen ise kamu hukuku kapsamında hükümlerden oluşmaktadır.

Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler

Turizm olayının çok yaygın ilişkilerden ve çok sayıda kişinin-kuruluşun katkısıyla oluştuğunu belirtmiştik. Bu denli yaygın, çok unsurlu ve girişik bir sektörü düzenlemeyi amaçlayan kuralların bir bütün içinde oluşturulmasının mümkün olmayacağı açıkça görülebilir. Bir otel veya yeme-içme tesisini, kuruluş aşamasından başlayarak düşünelim. Girişimci şirketin kuruluşu Ticaret Kanunu; tesisin inşası, İmar Kanunu; Belediyeler Kanunu, Tapu Kanunu vb. işletme döneminde Vergi Kanunları, İş Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Hıfzıssıha kanunu, Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu, Bankalar Kanunu, Borçlar Kanunu, İcra İflas Kanunu vb. pek çok diğer sektör-iş kolu ve hukuki düzenlemelerle ilişki içinde olmak zorundadır. Bu nedenle, turizm hukukunun bir kanun bütünü içinde oluşturulması olanağı, bulunamamıştır.

Çok sayıdaki tür ve konuda hukuk kuralından oluşan "Turizm Mevzuatı" iki grup içinde incelenebilir:

- Doğrudan Turizm Mevzuatı
- Dolaylı Turizm Mevzuatı

Doğrudan Turizm Mevzuatı

Sadece turizm sektörüne özgü hükümleri içeren hukuki düzenlemelerdir. Halen doğrudan turizm mevzuatı kapsamına girebilen ve turizm yatırım -işletmeleriyle ilişkili üç kanun ve oniki yönetmelik uygulanmaktadır. Bunlar;

Kanunlar:

1. Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun
2. Turizmi Teşvik Kanunu
3. Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu

Yönetmelikler:

1. Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
2. Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
3. Yat Turizmi Yönetmeliği
4. Yatların Karasularında Seyir Esasları
5. Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
6. Turizmi Teşvik Kanunu'nun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik
7. Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
8. Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
9. Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
10. Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
11. Turizm Bölgeleri, Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi İçin Çalışma Gruplarının Oluşturulması, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Şekline İlişkin Yönetmelik
12. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik
13. Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Yönetmeliği

Dolaylı Turizm Mevzuatı

Başka bir konunun düzenlenmesi amacıyla hazırlanıp;

- Turizm sektörüyle ilgili özet hükümleri de içeren,
- Diğer sektörlerle ait kuruluşların yanı sıra turizm sektöründeki girişimcileri ve turistleri de ilgilendiren kuralları içeren hukuki düzenlemelerdir.

Kanunlar:

1. Kimlik Bildirme Kanunu
2. Milli Parklar Kanunu
3. Çevre Kanunu
4. Kıyı Kanunu
5. Orman Kanunu

Yönetmelikler:

1. Alkollü Yerlerin İşletilmesiyle İlgili Uygulamalar (Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik)
2. Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması ile İlgili Yönetmelik

Kıyı Kanunu, sahillerin kullanımıyla ilgili tüm konularda getirdiği hükümler kapsamında, turizm tesislerinin sahilleri kullanma olanaklarına ilişkin özel hükümleri de içermektedir.

Dolaylı turizm mevzuatında turizm sektörüne özgü kurallar yer almamakta; ancak turizm sektörüyle ilgili kişi ve kuruluşlar, bu faaliyetleri ve nitelikleri nedeniyle kanunun uygulama kapsamı içine girmektedir. Örneğin, turizm işletmeleri, ticari faaliyetleri nedeniyle Vergi Kanunları; ithal durumunda oldukları mallar nedeniyle Gümrük Kanunu; satın aldıkları emlak nedeniyle Tapu Kanunu; işletmelerin kapısına sastıkları tabela nedeniyle Belediyeler Kanunu; çalıştırdıkları personel nedeniyle Sosyal Sigortalar Mevzuatı kapsamına (diğer sanayi ve ticari teşebbüslerle benzer koşullarda) girmektedirler.

Doğrudan Turizm Mevzuatını Oluşturan Düzenlemeler

Ülkemizde, 1953 tarih ve 6086 Sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu ile başlatılan turizm hukuku oluşum süreci, 1972 tarih ve 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ve 6086 Sayılı Kanunu yürürlükten kaldıran 1982 tarih ve 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile devam etmiş, zaman içerisinde gereksinimler doğrultusunda gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Bu bölümde turizmi

doğrudan ilgilendiren hukuki düzenlemeler, önem sırasıyla; çıkış nedenleri ve uygulama alanlarına göre incelenmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

1982 yılında yürürlüğe giren Turizmi Teşvik Kanunu'nun uygulanmasıyla birlikte ülkemizde turizm alanında; gerek arz gerekse talep yönünden, önceki dönemlerin çok ilerisinde büyük bir atılım başlamıştır. Özellikle yatırımcının büyük gereksinimi olan turistik arazilerin temini, bu atılımın başlıca nedeni olarak kabul edilebilir. Gelişmeye açık turizm sektörüne ayak uydurulması ve turizmde yeni politikaların uygulanabilmesi için Turizm Bakanlığının yeniden organize edilmesi gereksinimi karşısında yapılan yeni düzenleme, 355 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname olarak yürürlüğe girmiştir. Ancak, 16.04.2004 yılında kabul edilen 4848 Sayılı Kanunla bu alanda yeni bir düzenlemeye gidilerek 1983 yılında birleşip, 1989 yılında ayrılan Kültür Bakanlığı ile Turizm Bakanlığı bir defa daha birleşerek Kültür ve Turizm Bakanlığı adını almıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının görev ve yetkileriyle teşkilatlanmasının esaslarını belirleyen 1. maddesinde amaç, "Kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilât ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemek" olarak belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda teşkilatını oluşturan Kültür ve Turizm Bakanlığı aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmektedir.

1. Millî, manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,
2. Kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak; yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak,

3. Tarihî ve kültürel varlıkları korumak,
4. Turizmi, millî ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün olanaklarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak,
5. Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek,
6. Kültür ve turizm yatırımlarıyla ilgili taşınmazları temin etmek, gerektiğinde kamulaştırmak, bunların etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak,
7. Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı etkinliklerle her türlü imkân ve araçtan faydalanarak kültür ve turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini yürütmek.

Turizmi Teşvik Kanunu

Turizmi Teşvik Kanunu ile İlgili Yönetmelikler;

- a. Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
- b. Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
- c. Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik.
- d. Turizmi Teşvik Kanununun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik
- e. Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
- f. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik

1953 yılında yürürlüğe giren 6086 Sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu, yürürlükte kaldığı 30 yıl boyunca, turizm alanında Kanun'un içeriği ölçüsünde turizmin teşvik edilmesinde ve yönlendirilmesinde belirleyici olmuştur. Ancak 1980'li yıllardan itibaren turizmin sektör olarak ön plana çıkmasıyla başlayan süreç ve bu sürecin getirdiği gereksinimler karşısında genelde yetersiz kalmış, bazı alanlarda da engelleyici olmuştur.

Yeni Turizm Teşvik Kanununu Gerektiren Hususlar

Turistik tesis yapılmasına uygun arazilerin üretilememesi, özellikle 1970'li yıllardan sonra Türk turizminde kendini hissettirmeye başla-

mıştır. Turizmde arzın artırılmaması sonucunda, gelen turist sayısında beklenen artış yakalanamamıştır. Ülkenin ekonomik durumu da yatırımcıların turizm alanında yatırım yapmasına engel olmuştur. Bunun dışında turizm yatırımı yapmaya uygun arazilerin gerek mülkiyet durumu gerekse kullanım amacı, arazinin turizm amaçlı yatırım yapılmasına olanak vermediği gibi, bu alan da yatırım yapmak isteyen yatırımcının girişimini de engellemiştir.

Altyapı yetersizliği, 2634 Sayılı Yasa öncesinde turizmin gerçekten en önemli eksikliğini oluşturmuştur. Turizm Bakanlığının fonksiyon olarak yetersizliği ve altyapı yatırımlarına yasal desteğin bulunmaması, bu sorunun büyümesine yol açmıştır. Turizmin yoğun olduğu yörelerde, yol, su, elektrik ve kanalizasyon gibi altyapı yatırımlarının eksikliği giderek kendini daha çok hissettirmiştir.

Turizm alanındaki yasal düzenlemelerin yeni yatırımlara açık olmaması da turizm yatırımlarını engellemiştir. Yatçılık, karavancılık, yüzer tesisler vb. gibi yeni turizm dallarına ilgili yasal düzenlemede bulunmadığı için destek olunamamıştır.

Yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesini sağlamak amacıyla kanun yapıcı otorite tarafından 1982 yılında Turizmi Teşvik Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Kanun, 6 bölüm ve 40 maddeden oluşmuştur. Kanun'un en önemli özelliği, çıkartılması zorunlu olan yönetmeliklerle, sektörün yönlendirilmesinde güncelliğin sağlanması olanağını vermesidir. Kanun'la ayrıca yeni bir yaklaşımla, turizm alan, bölge ve merkezi uygulaması getirilerek, turizm alt ve üstyapılar belli bölgelerde yoğunlaştırılmıştır. Bu sayede bugün Avrupa'da bulunan tesislerden daha kaliteli tesislerin bulunduğu yöreler oluşturulmuştur. Örneğin, Antalya yöresi, üzerinde bulundurduğu turizm bölgesi, alanı ve merkezleriyle gerçekten Avrupa'daki tur operatörleri açısından çekici bir turizm merkezi olmuştur.

Turizm bölgelerinin, turizm alanlarının ve turizm merkezlerinin belirlenmesinde; ülkenin doğal, tarihi, arkeolojik ve sosyal kültürel turizm değerleri; kış, av ve su sporları ve sağlık turizmiyle mevcut diğer turizm potansiyeli dikkate alınmaktadır. Bu sayede belli yörelerin tüm alt ve üstyapı olanaklarıyla turizme açılması sağlanmıştır.

Kanun'la Turizm Bakanlığının eşgüdüm gücü artırılmış; böylece birçok kamu kuruluşunu ilgilendiren hususlarda Turizm Bakanlığının etkin kılınmasıyla, kamu arazilerinin veya turizme tahsis edilecek

özel arazilerinin kamulaştırılmasındaki süreç çok kısaltılarak yatırımcılara tahsisi sağlanmıştır. Bu alanda çıkartılan “Turizm Bölgeleri Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi için Çalışma Gruplarının Oluşturulması, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Şekline ilişkin Yönetmelik” Bakanlığın gerek sektör üzerinde, gerekse diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında eşgüdüm etkisini: artırmış, turizm sektörünün 1985’liyılardan sonra alt ve üstyapı yönünden hızla gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Turizm Belgesi

Turizm sektöründe; Turizmi Teşvik Kanunu ve diğer mevzuatta yer alan teşvik tedbirleriyle istisna, muafiyet ve haklardan yararlanabilmek için Bakanlıktan, turizm yatırım veya turizm işletmesi belgesi alınması zorunludur. Belgeli yatırımlara, Bakanlıkça belirlenen süreler içinde başlanması ve yatırımın tamamlanarak işletmeye açılması zorunludur. Bakanlıkça kabul edilen zorunlu sebeplerle bu süre uzatılabilmektedir.

Tesislerin belgelendirilmesi konusunda tartışılmasında yarar görülen bir husus bulunmaktadır. Bakanlık ve diğer ilgili karar mercilerince belge veya belgesiz turistik tesis kavramı konusunda yeni ve köklü bir değişime gidilmesi gerekmektedir. Eğer bir girişimci, Kültür ve Turizm Bakanlığından, turizm yatırım veya işletme belgesi almış ise turizm alanındaki her türlü teşvik kolaylık ve muafiyetlerden yararlanabilmekte; böyle bir belgeyi alamamış ise hiç bir teşvik, kolaylık ve muafiyetten yararlanamamaktadır. Bu durum, esasen haksız rekabete de yol açmaktadır. Şöyle ki; turizme hizmet veren belgeli bir tesis, Turizmi Teşvik Kanunu’nun sağladığı kolaylıklardan yararlanırken; yine turizme hizmet veren bir başka tesis, işletme belgesiz olarak faaliyet gösterdiği için teşvik, kolaylık veya ayrıcalıklardan yararlanamamaktadır.

Bu konuda yeni bir anlayış geliştirilerek; ya turizme hizmet veren işletmelere belgeli belgesiz ayrımı yapılmaksızın destek olunarak hepsinin aynı şemsiye altında toplanması veya ülkede yatırımı son derece gerekli olmakla beraber yatırımlarda gerçekten zorluk bulunan türlere belge verilerek teşvik sağlanmalıdır.

Belki de bu konuya daha radikal bir yaklaşım getirilerek batı ülkelelerinde olduğu gibi turizm sektöründeki tüm görev ve yetkileri mahalli örgütlere ve özel sektör kuruluşlarına devretmenin yaralı olacağı düşünülebilir. Böylelikle sektörün uluslararası rekabete açılma olanağı da artacaktır.

Turizm Bölge, Alan ve Merkezlerinin Tespiti

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinin tespitinde; ülkenin doğal, tarihi, arkeolojik ve sosyo-kültürel turizm değerleri, kış, av ve su sporları ve sağlık turizmiyle mevcut diğer turizm potansiyeli dikkate alınır.

Belge Alınması

Turizm sektörüne ait kanun ve diğer mevzuatta yer alan teşvik tedbirleriyle istisna, muafiyet ve haklardan yararlanabilmek için Bakanlıktan, turizm yatırımı belgesi veya turizm işletmesi belgesi alınması zorunludur. Belgeli yatırımlara, Bakanlıkça belirlenen süreler içinde başlanması ve yatırımın tamamlanarak işletmeye açılması zorunludur. Ancak, Bakanlıkça kabul edilen zorunlu sebeplerle bu süre uzatılabilir.

Doğal Turizm Kaynaklarının Korunması ve Kullanılması

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerinde; Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kamu yararına korunmasına veya kamu yararına kullanılmasına katkıda bulunacak yapı ve tesisler, bu Kanun'un 3'üncü maddesindeki belgelere sahip olmak kaydıyla tapu kaydı aranmaksızın 8'inci maddedeki koşullara uygun olarak imar planlarına göre yapılabilir ve işletilebilir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerinde Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde, bölgenin doğal ve kültürel özelliklerini bozmamak, turizm işletmelerine zarar vermemek ve imar planlarına uygun olmak ve Bakanlıktan izin almak kaydıyla kamuya yararlı diğer yapı ve tesisler yapılabilir ve işletilebilir.

Deniz, göl ve akarsular ile kıyıları, özelliklerini bozucu ve yıpratıcı şekilde kullanılamaz. Bu yerlerden kum, çakıl ve taş alınması gibi çeşitli şekillerde yararlanma 1738 Sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu'na göre Deniz Kuvvetleri Komutanlığının görüşü alınmak kaydıyla Bakanlığın iznine bağlıdır.

Planlar

Bakanlık; kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri içinde her ölçekteki planları yapmaya, yaptırmaya, re'sen onaylamaya ve tadil etmeye yetkilidir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde Bakanlıkça yapılacak altyapı ve planlama işlemlerine esas olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından istenilen bilgi, belge ve

görüş üç ay içinde verilir. Bu süre sonunda istenilen bilgi, belge ve görüşün verilmemesi durumunda ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça re'sen tesis edilebilir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak satış, tahsis, kiralama, sınır ilanı ve değişikliği işlemleri ile çevresel etki yaratacak altyapı ve üstyapı projelerinden önce Bakanlığın olumlu görüşünün alınması gereklidir.

Taşınmaz Malların Turizm Amaçlı Kullanımı

A. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerinde Bakanlığın talebi üzerine, imar planları yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan;

Hazineye ait olan yerler Maliye Bakanlığınca, Bakanlığa tahsis edilir. Hazine adına tescili yapılmamış devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerle, kapanan yollar ve yol fazlalarının resen tescili, talep tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde tamamlanır. Hazine mülkiyetinde yeterli alanın bulunmadığı durumlarda, 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre orman sayılan yerlerden;

- a. Sağlık turizmüne yönelik fizik tedavi tesisi veya rehabilitasyon merkezi tesislerini kapsayan konaklamalı tesisler yapılabilmesi için iklimsel ve çevresel zorunluluk bulunan,
- b. Termal turizmüne yönelik jeotermal kaynakları bulunan,
- c. Kış turizmi kapsamında uygun yapı ve tesislerin yapılabileceği yeterli pist uzunluğunu ve gerekli rakımı sağlayan,
- d. Eko-turizm kapsamında yer alan yayla turizmi, kırsal turizm ve benzeri turizm türlerine yönelik tesislerin yer alabileceği çevresel ve sosyal anlamda imkân sağlayan,
- e. Golf turizmüne yönelik olarak uygun iklim yapısı ve topografik özellikler dikkate alınarak uluslararası standartlara uygun tesisler gerçekleştirilmesine imkân sağlayan,
- f. Kıyıların coğrafi ve fiziksel yapısı nedeniyle kumsallardan, doğal manzaradan, çevresel zenginlikten, biyolojik çeşitlilikten yararlanma bakımından altyapı ve üstyapı tesisi konusunda kolaylık sağlayan,
- g. Kruvaziyer ve yat gibi deniz turizmüne yönelik olarak kıyıdan başka bir yerde gerçekleştirilmesi mümkün olmayan,

- h. Uluslararası yarışmaların yapılabileceği turizm amaçlı spor tesisleri yapılabilmesi için uygun iklim yapısı veya coğrafi özellikler sağlayan yerler talep tarihinden başlayarak en geç bir ay içerisinde Çevre ve Orman Bakanlığınca, Bakanlığa tahsis edilir.

Bu Kanun'a göre tahsis edilecek orman sayılan yerlerde;

Turizme tahsis edilecek alan, il genelindeki toplam orman sayılan yerlerin binde 5'ini geçemez.

Yapılaşmaya esas inşaat hakkı, emsal (E) 0.30'u geçemez.

Turizm yatırımı için tahsis edilen orman alanının üç katı kadar alanın ağaçlandırma bedeli ve ağaçlandırılan bu alanın üç yıllık bakım bedeli, yatırımcı tarafından Orman Genel Müdürlüğü hesabına, doğrudan belirtilen ağaçlandırma ve bakım işlerinde kullanılmak şartıyla gelir olarak kaydedilir ve kaydedilen tutar karşılığı ödenek öngörülür. Belirtilen bedelin yatırılmadığının tespiti halinde, yatırımcıya turizm yatırımı veya işletmesi belgesi verilmez.

Kamu kuruluşlarına ait olanlar, talep tarihinden başlayarak en geç iki ay içinde Hazine adına tapuya tescil ve Bakanlığa tahsis edilir. Devre ilişkin şartlar ve bedel, ilgili kuruluşlar ile Hazine arasında 6830 Sayılı İstimlak Kanunu'nun 30'uncu maddesine göre çözümlenir.

Diğer gerçek ve tüzel kişiler ile vakıflara ait olup turizm işletmesi belgesine sahip olmayanlar, Bakanlıkça kamulaştırılarak, Hazine adına tapuya tescil ve tescil tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Bakanlığa tahsis edilir. Uyuşmazlıklarda dava ve takipler kamulaştırma kararına değil, bedeline ilişkin olarak yürütülür ve sonuçlandırılır. Uyuşmazlıkların çözümlenmemiş olması, arazinin turizm amaçlı kullanıma tahsisine engel sayılmaz.

- B. (A) fıkrasına göre tahsis edilen taşınmaz mallar yatırımcıya intikal ettirilinceye kadar Hazinece Bakanlıktan bir ödeme talep edilmez.
- C. Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazların yatırımcılara tahsisi, kiralanması ve bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisine ilişkin esaslar ile süreler, bedeller, hakların sona ermesi ve diğer şartlar, saydamlık, güvenilirlik, eşit muamele, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı ilkeleri doğrultusunda Bakanlık, Maliye Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 8.9.1983 tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ile 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine bağlı olmaksızın müştereken tespit edilir.

- D. Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazları (C) fıkrası uyarınca tespit edilmiş olan şartlarla Türk ve yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilere tahsis etmeye Bakanlık yetkilidir. Bu taşınmazlar üzerinde bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi ve bunlardan altyapı için gerekli olanlar üzerinde, altyapıyı gerçekleştirecek kamu kurumu lehine bedelsiz irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.
- E. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerindeki taşınmaz malların iktisabı, 442 Sayılı Köy Kanunu ile, 2644 Sayılı Tapu Kanununda yer alan yabancı uyruklularla ilgili tahditlerden Bakanlar Kurulu kararı ile istisna edilebilir.
- F. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezleri dışında kalan ve imar planları ile turizme ayrılan yerlerdeki taşınmaz mallara da, Bakanlığa bu bölgelerde yatırım yapmak maksadıyla müracaat vaki olduğunda, Bakanlığın talebi üzerine bu madde hükümleri uygulanır.
- G. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde kamu kuruluşlarına ait turizm, eğitim ve dinlenme maksatlı tesisler ile araziler üzerindeki tahsisler, Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine tahsisi yapan idarece kaldırılır ve tasarruf hakları Bakanlığa verilir.
- H. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesinin tamamı veya planlarla belirlenmiş alt bölgeleri veya bir veya birden fazla parselleri, plan amaçlarına uygun olarak Bakanlıkça tahsis edilebilir. Bölgenin tamamının veya alt bölgenin tek bir ana yatırımcıya tahsisi için yapılan başvuruların tamamı Bakanlar Kurulu tarafından değerlendirilerek seçilen yatırımcıya ön izin verilmesine ve ön izin koşullarına karar verilir. İşlemler, ön izin koşullarına göre Bakanlıkça yürütülür. Yatırımcının projelerinin Bakanlıkça uygun görülmesi halinde yatırım belgesinin düzenlenmesini takiben ön izin Bakanlıkça kesin izne dönüştürülür. Bu taşınmaz mallar üzerinde ana yatırımcı lehine bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

Bölgenin tamamı veya alt bölgeleri için imar planları Bakanlıkça yapılır/yaptırılır ve onaylanır. Bu planlar ile oluşan parseller, tahsis

sözleşmesinde öngörülmüş olmak ve tahsis süresini aşmamak koşuluyla, adına tahsis yapılan ve lehine bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakkı tesis edilen yatırımcı tarafından üçüncü şahıslara kiralanabilir, işlettirilebilir veya lehine tapuda tesis edilen üst hakkı devredilebilir. Bu şekilde tahsis edilen alanlarda gerçekleştirilen her türlü bina, tesis ve bağımsız bölümleri de aynı usule tâbidir. Bu alanlarda Bakanlıkça belgelendirilebilecek tür ve tesisler için yatırım ve işletme belgesi alınması zorunludur.

Ana yatırımcı, üçüncü şahısların tahsis sözleşmesi ve koşullarından doğan yükümlülükleri yerine getirmesinden Bakanlığa karşı sorumludur. Ana yatırımcı ve üçüncü şahıslarca yapılacak iş ve işlemlerin, Bakanlık ve ilgili kamu kurum/kuruluşlarıyla yapılacak sözleşmede zikredilen tahsis iptaline ilişkin hükümlere aykırı olması halinde, ana yatırımcıya ve/veya üçüncü şahıslara yapılan tahsis, tahsis edildiği yöntemle iptal edilir. Ana yatırımcıya yapılan tahsisin iptal edilmesi durumunda, tahsis sözleşmesine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getiren üçüncü şahısların hakları korunur. Kesin tahsisten önce proje bedelinin tahsis sözleşmesinde belirlenen oranında teminat, ana yatırımcı tarafından Bakanlığa verilir. Ana yatırımcının tahsis sözleşmesindeki sosyal ve teknik altyapı taahhütlerini yerine getirememesi halinde, Bakanlık; bu yükümlülükleri, teminatı paraya çevirerek kendi belirleyeceği usulle yerine getirir. Ancak Bakanlığın üçüncü şahıslara karşı sorumluluğu, bu teminatla sınırlıdır.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde yeni işe başlayan ana yatırımcı, alt yatırımcı ve yatırımcıların bu bölgelerde yapacakları yatırımlara yatırım teşvik kararname çerçevesinde hangi teşviklerin verileceği ve verilecek teşviklerin hangi yatırımlara ne şekilde ve ne ölçüde uygulanacağı hususlarında Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde yatırım yapmak isteyen ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcılar, 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmekle mükelleftirler. Ancak, bu yatırımlar yer tetkiki karardan muaftır. ÇED raporunun sunulması üzerine Çevre ve Orman Bakanlığınca, yatırımın niteliğine bağlı olarak, ÇED mevzuatında belirtilen kuruluşların temsilcilerinden oluşan inceleme ve değerlendirme komisyonu kurulur. Raporun Çevre ve Orman Bakanlığına intikali tarihinden itibaren inceleme, değerlendirme

ve nihai karar verme süreci en geç iki aydır. Bu süreye, ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcının raporu düzeltilmesi için tanıyan süre dahil değildir. Ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcı, düzeltilmek üzere kendisine geri verilen raporunu onbeş gün içinde düzeltmek zorundadır.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde; ÇED olumlu kararı veya ÇED gerekli değildir kararı verilen yatırımlar hakkında, yukarıda sayılan işlemlerin tamamlanmasının ardından, yatırımın gerçekleşmesi için alınması gereken tüm izin, onay ve ruhsatlar, ilgili kurumlarca başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın onbeş içinde verilir. İrtifak hakkı dahil diğer bütün işlemler ise en geç üç ay içerisinde tamamlanır. Yatırım tamamlanıp tesisin işletmeye geçebilmesi için alınması gereken izin ve ruhsatlar da ilgili kurumlarca onbeş gün içinde verilir.

- I. Tahsisi iptal edilen veya tahsis süresi sona eren araziler üzerinde bulunan yapı, tesis ve müstemilatlar bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

Bakanlık, tahsis edilen alanlarda gerçekleştirilecek sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin tamamının veya bir kısmının yapımını ya da maliyetinin karşılanmasını yatırımcıdan tahsis koşulu olarak isteyebilir.

- J. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri içinde kalan özel mülkiyet konusu arazi ve arsaların turizm yatırımlarına tahsisi amacıyla, 2942 Kamulaştırma Kanunu'nun 27. maddesi hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılabilir. Bu şekilde kamulaştırılan taşınmaz mallar, tapuda Hazine adına tescil edilir. Kamulaştırılan bu taşınmaz mallar üzerinde sözleşmesinde belirtilen süre kadar yatırımcılar lehine, kamulaştırma bedelleri Bakanlık bütçesinden karşılanmış ise bedeli karşılığında, yatırımcılar tarafından karşılanmış ise yönetmelikte belirlenen esaslara göre tespit edilecek bedelle bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

- K. Aynı yatırımcıya veya işletmeye ait veya aynı işletmenin markasını kullanan ve Bakanlıkça belgelendirilebilen turizm türlerini yapmak amacıyla, adına birden fazla tahsis yapılan ve lehine bağımsız

ve sürekli nitelikli üst hakkı tesis edilen yatırımcı tarafından, her bir tahsisli işletme zincirinde kalmak koşuluyla, bu yerler üçüncü şahıslara kiralanabilir, işlettirilebilir veya lehine tapuda tesis edilen üst hakkı devredilebilir.

- L. Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar (C) fıkrasında belirtilen çerçevede ve doğrudan yabancı sermaye yatırımının teşvik edilmesi, uluslararası marka, zincir, teknoloji ve standartların ülkeye kazandırılması, etkin alan yönetimi, kalite denetimi ve sosyal, kültürel, fiziki çevreyle uyumlu sürdürülebilir turizm ilkelere gözetilerek Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kamu Yatırımları

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinin yol, su, kanalizasyon, elektrik ve telekomünikasyon gibi altyapı ihtiyaçlarının ilgili kamu kuruluşlarınca öncelikle tamamlanması zorunludur. Bu maksatla ilgili Bakanlık ve kuruluşlara tahsis edilen ödenekler Bakanlığın uygun görüşü alınmadan başka maksatla kullanılamaz. Bakanlığın uygun görüşü alınmadan kamu kuruluşlarınınca turizm işletmeciliği amaçlı yatırımlar programlanamaz.

Fiyat Tarifeleri

Belgeli işletmelerin uygulayacakları fiyat tarifelerinin hazırlanması ve onaylanmasına ilişkin genel ilkeler Bakanlıkça belirlenir.

Bilgi Verme

Belgeli yatırımcılar ve belgeli işletmeciler, belgeye konu tesisin tümünün veya bir kısmının aynı amaçlarla kullanılmak üzere devredilmesi veya kiraya verilmesi ve ortaklık statüsünün değiştirilmesi ile işletme konularının turizm işletmesi niteliğini koruması kaydıyla, kısmen veya tamamen değiştirilmesi için Bakanlıktan izin almak zorundadırlar.

Ayrıca, belgeli yatırımlar kuruluş dönemlerinde yatırımlarına ilişkin gelişmeleri altı aylık devrelerde, işletmeler ise, ülke turizminin göstergelerinin belirlenmesinde kullanılacak verileri üçer aylık devrelerde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

Teşvik ve Koordinasyon Esasları

Turizm sektöründeki teşvik tedbirleri ile turizm yatırım ve işletmelerinin bu teşviklerden yararlanma usul ve esasları, Bakanlığın koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken tespit edilir.

Yatırımlar için öncelik sırası; kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri ve Bakanlıkça tespit edilen diğer yerlerdir.

Belgeli işletmelerden Bakanlar Kurulunca her yıl belirlenen döviz miktarını sağlayanlar, ihracatçı sayılırlar.

Turizm Kredileri

Turizm kredileri öncelikle kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde yapılacak yatırımlara tahsis edilir.

TC Turizm Bankası Anonim Şirketi kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerindeki belgeli yatırımlara tahsis edilmek üzere yabancı kaynaklardan döviz kredileri alabilir.

Bu kredilerin temininde; Hazine tarafından sağlanan krediler için kabul edilen şartlar aynen uygulanır ve bu kredilerin tahsisi ve geri ödenmesi ile ilgili genel esaslar, Maliye Bakanlığı, Bakanlık ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca, müştereken düzenlenir.

Orman Fonuna Katkının Taksitlendirilmesi

Ormanlarda yer alacak turizm yatırımı belgeli tesislerin, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun Ek-3'üncü maddesinin (c) fıkrası uyarınca ödemek zorunda oldukları bedel, tahsis tarihini takip eden üçüncü yıldan itibaren, beş yıl vade ve beş eşit taksitte alınır.

Elektrik, Havagazı ve Su Ücretleri

Turizm belgeli yatırım ve işletmeler elektrik, gaz ve su ücretlerini o bölgedeki sanayi ve meskenlere uygulanan tarifelerden en düşüğü üzerinden öderler.

Haberleşme Kolaylıkları

Belgeli yatırım ve işletmelerin telefon ve teleks taleplerine ilişkin her türlü işlem ve tahsis öncelikle yapılır.

Personel Çalıştırılması

Belgeli işletmelerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman personel ve sanatkârlar çalıştırılabilir.

Ancak bu şekilde çalıştırılan yabancı personelin miktarı toplam personelin % 10'unu geçemez. Bu oran, Bakanlıkça % 20'ye kadar artırılabilir. Bu personel, işletmenin faaliyete geçişinden üç ay öncesinden itibaren çalışmaya başlayabilir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun 12'inci maddesi kapsamına giren belgeli işletmelerde 21 yaşından küçük kişilerin çalıştırılabilmeleri o yerin en büyük mülki amirinin izniyle mümkündür.

Alkollü İçki Satışı

Belgeli işletmeler, Bakanlığın iznine bağlı olarak, 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 178'inci maddesi ile 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 61'inci maddesindeki alkollü içki satışı ve ruhsatlarına ilişkin hükümlerin dışındadır.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun 12'inci maddesi kapsamına giren Bakanlıkça belge verilen işletmelere, yanlarında veli veya vasileri olmak şartıyla 18 yaşından küçükler de girebilir.

Turizm işletmelerine bağlı ya da müstakil olarak talih oyunları oynatılabilecek mahallerin açılması yasaktır. Diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Resmi Tatil, Hafta Sonu ve Öğle Tatilleri

Belgeli işletmeler ile belge kapsamındaki yardımcı hizmet satış yerleri Bakanlıkça verilen belgede belirlenen çalışma süresi içinde resmi tatil, hafta sonu ve öğle tatillerinde de faaliyetlerine devam ederler.

Gelecek Yıllara Sari Taahhüt Yetkisi

Turizm Bakanlığı, yurtdışı reklam ve fuar gibi turizm pazarlama işleri için yılı ödeneğinin %50'sini geçmemek ve Maliye Bakanlığının uygun görüşünü almak kaydıyla gelecek yıllara sari taahhüt ve sözleşmeler yapmaya yetkilidir.

Bakanlık bütçesinde yer alan tanıtma amaçlı ödeneklerden yıl sonu itibarıyla kullanılmayan tutarları, ertesi yıl bütçesine aynı amaçla kullanılmak üzere devren ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

Devir Halinde Teşvik Hükümleri

Belgeli yatırım veya işletmeyi aynı amaç ve niteliklerinin korunması şartıyla devir alanlar, teşvik hükümlerinden Bakanlığın izni ile aynen yararlanırlar.

Turizm Faaliyetlerinin Sona Ermesinde

Teşvik Hükümlerinin Durumu

Belgeli yatırım ve işletmeler, turizm amaçlı kullanımlarını sona erdirmesi ve bir yıl içinde tekrar turizm faaliyetlerine dönmemesi halinde, teşvik uygulamaları kapsamında yararlandıkları istisna, muafiyet ve hakların parasal tutarını, ilgili mevzuat hükümleri gereğince ödemekle yükümlüdürler.

İşletmenin savaş hali, tabii afetler ve salgın hastalık gibi zorunlu nedenlerle faaliyetine son vermesi halinde, ödeme yükümlülüğünün kaldırılmasına, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça karar verilebilir.

Denetleme Yetkisi

Belgeli yatırım ve işletmeleri, bu yatırım ve işletmelerin belgeye esas olan niteliklerini, bu niteliklerini koruyup korumadıklarını denetleme ve işletmeleri sınıflandırma yetkisi Bakanlığa aittir.

Bakanlık gerekli görmesi halinde, denetim ve sınıflandırmaya esas oluşturacak tespitler ile yetkisinde olan eğitim ve rehberlik konularındaki hizmetleri yetkili kılınacak uzman gerçek veya tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşlarına da yaptırabilir. Bu konuda uygulanacak esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Bakanlık, gerekli gördüğü hallerde, ilan edeceği pilot bölgelerdeki turizm işletmesi belgesi olmayan konaklama tesislerinden verilen süre içerisinde turizm işletmesi belgeli tesis şartlarına uymasını talep eder. Verilen süre içerisinde bu şartları yerine getiren konaklama tesisleri belgelendirilir, bu şartları yerine getirmeyen konaklama tesislerinin faaliyetlerine son verilir.

Cezalar

Bu Kanun'a ve bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerde gösterilen koşullara uymayan belgeli yatırım ve işletmelere, diğer mevzuattaki ceza hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aşağıdaki maddelerde belirtilen cezalar uygulanır.

33'üncü maddedeki para cezaları, denetleme elemanları tarafından tayin edilir.

Uyarma Cezası: Turizm yatırım ve işletmelerinin idare ve işletilmelelerinde görülecek kusur, aksaklık ve eksiklikler için belge sahibine denetimi yapan elemanlar veya Bakanlıkça uyarma cezası verilir. Bu Kanun'a göre verilecek uyarma cezaları kesindir.

Para Cezaları: Belge sahibine, ilgili diğer Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen durumlarda ve miktarlarda idarî para cezası uygulanır:

- a. Uyarma cezasına rağmen, otuz gün içinde gerekli düzeltmenin yapılmaması veya bir yıl içinde yeni uyarma cezasını gerektiren fiil veya fiillerin tespitiyle bu Kanun'da belirtilen veya Bakanlıkça

istenilen bilgi veya belgelerin süresi içerisinde verilmemesi veya yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi hallerinde 3.000 Türk Lirası idarî para cezası,

- b. Bakanlığa bilgi verilmeksizin, işletmenin bir yıl içinde otuz günden fazla süreyle aralıksız olarak belgelendirme için zorunlu bir kısmının veya tamamının kapalı tutulması halinde 3.000 Türk Lirası idarî para cezası,
- c. Yazı, reklam, afiş, broşür ve benzeri araçlarla Bakanlığın veya müşterilerin yanıtılması veya yanıltıcı unvan kullanılması veya müşteriye taahhüt edilen hizmetin verilmemesi veya eksik verilmesi veya bu hizmetin en az eşdeğer nitelikleri haiz bir işletmede verilmesinin sağlanmaması hallerinde 5.000 Türk Lirası idarî para cezası
- d. Müşterinin can veya mal güvenliğinin sağlanmasında işletme sahibi, sorumlusu veya personelin katkısı, kusuru veya ihmaliyle işletmede suç işlendiğinin tespiti halinde 5.000 Türk Lirası idarî para cezası
- e. İzinsiz olarak yatırım veya işletmenin tümünün veya belgelendirme için zorunlu bir kısmının devredilmesi, kiraya verilmesi, ortaklık statüsünün, unvanının veya türünün değiştirilmesi hallerinde 3.000 Türk Lirası idarî para cezası
- f. Onaylı fiyat tarifelerinin üzerinde fiyat uygulanması halinde fazladan alınan ücretin 20 katı idarî para cezası,

(f) bendi hariç bu maddede belirtilen idarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

Turizm Yatırımı veya Turizm İşletmesi Belge İptali

- a. Yatırım belgesi süresi sona ermesine rağmen yatırımın tamamlanmaması veya turizm işletmesi belgesi alınamaması,
- b. Tesisin belgelendirilebilecek işletme türleri dışında faaliyet göstermesi veya turizm işletmesi faaliyetine son verilmesi,
- c. Tesisin belgeli olarak faaliyet göstermesinin ülke turizmi açısından sakınca yaratması,
- d. Tesisin belgelendirilmesi için gerekli olan ilgili kurumdan alınan işletme iznine esas belgenin geçerliliğini yitirmiş olması,
- e. Tesisin yatırım veya işletme döneminde belgelendirilmesine esas niteliklerini önemli ölçüde kaybetmiş olması hallerinde Bakanlıkça iptal edilir.

Diğer Cezalar

- a. Bu Kanun'un 6. maddesi hükümlerine aykırı davranışların tespiti halinde; üç aydan onsekiz aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.
- b. Bu Kanun'un 29'uncu maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenler, elli günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır.

Turizmi Teşvik Kanunuyla İlgili Yönetmelikler

Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik

Kamu Arazilerinin Turizm Amaçlı Kullanımı

Turizm endüstrisinin geliştirilmesinde ihtiyaç duyulan temel öğelerden birisi uygun arazi olanağının bulunmasıdır. Özel mülkiyet konusu uygun arazinin teminindeki güçlük nedeniyle kamu arazilerinin bu amaçla kullanılması zorunluluğu doğmuştur.

Kamu arazilerinin turizm alt ve üstyapısına tahsisine ilişkin yasal düzenleme 2634 Sayılı Kanun'un 8. maddesi ile yapılmıştır. "Taşınmaz Malların Turizm Amaçlı Kullanımı" başlığını taşıyan madde, her tür turizm gelişimine uygun arazi tahsisi yapılabilmesini kolaylaştırmak üzere sonucusu 2008 yılında olmak üzere, 2003 ve 2006 yıllarında kapsamlı değişiklikler geçirmiştir. Kanun'un 8. maddesinde öngörülen Yönetmelik (Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik). Kültür ve Turizm, Maliye ve Orman Bakanlıkları tarafından birlikte hazırlanarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konmuştur.

Kamu Arazisinin Tanımı ve Türleri

Devletin ve devleti oluşturan bütün kurum ve kuruluşların mülkiyet, kullanım ve yönetiminde bulunan taşınmaz mallar, başka bir ifadeyle arazi ve üzerindeki taşınmazlar, kamu arazisi tanımına girmektedir. Devlet sahip olduğu taşınmazların tümünü kullanmak zorunda değildir. Kullanılmayan taşınmazlar üzerindeki kamu mülkiyeti süresiz devam eder.

Ancak, kamulaştırmayla elde edilen kamu mallarınınbeş yıl içerisinde kamulaştırma amacına uygun kullanılmaları zorunludur. Aksi durumda, söz konusu taşınmazların eski sahiplerince geri alınması hakkı doğar.

kamuya ait taşınmazlar, hukuki statüleri ve ilgili olduğu kamu kuruluşuna göre üç grupta toplanır.

Devletin Özel Mülkiyet Niteliğindeki Taşınmazları: Devleti oluşturan çeşitli kamu kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşlara benzer şekilde elde ettikleri taşınmazlar, Devletin “özel mülkiyet niteliğindeki” mallarını meydana getirmektedir. Bu tür taşınmazlar, ilgili mevzuata aykırı olmamak kaydıyla, satılabilir, kiralanabilir ya da kullanılmalarına izin verilebilir. Bu nitelikteki taşınmazlar üç bölümde incelenebilir.

- a. Devlet Hazinesi adına Tapuda tescilli olan ve merkezi idare birimlerince kullanılan ya da kullanılmayan taşınmazlardır. Bu malların yönetim sorumluluğu Maliye Bakanlığına aittir
- b. Kamu iktisadi kuruluşları ve kamuya ait vakıfların mülkiyetinde bulunan taşınmazlar, bu kuruluşların yetkili organlarının kararıyla işlem görürler (satma ve kiralama gibi)
- c. Belediyeler ve köy tüzel kişilerine ait taşınmazlar, tapuda mal sahibi belediye veya köy adına kayıtlı olan ve bu idarelerce kullanılan mallar olup satılabilir ya da kiralanabilirler.

Devletin Orman Arazisi: Anayasa'nın 169. maddesiyle mülkiyeti devlete ait olduğu, mülkiyetinin devredilemeyeceği hükme bağlanmış olan orman arazileri, üzerinde orman niteliğinde bitki örtüsü olan arazileri kapsamaktadır. Ancak, bir ülkedeki bütün ormanların devlet mülkiyetinde olması gerekmemektedir. Özel mülkiyette ormanlar da bulunmaktadır. Ormanlar, Orman Kanunu hükümleri çerçevesinde korunmakla birlikte, ormanların kullanılması ve ülke ekonomisine katkı sağlaması için izin verilebileceğine ilişkin hükümler de ilgili yasalarda yer almaktadır.

“Anayasa, Madde 169. Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propagan-

da yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.”

Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Araziler: Deniz, göl, akarsu kıyıları ile bunları çevreleyen sahil şeridinin Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu Anayasa'nın 43. maddesi ile hükme bağlanmıştır.

“Madde 43. Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.”

Anayasa'nın 43. maddesi, sahil şeridinin herkesin kullanımına açık tutulmasını, kıyılarla sahil şeridinin tanımının, sınırlarının belirlenmesinin ve halkın yararına kullanılmasının Kanun'la belirleneceğini emretmektedir.

Kıyılar, turizm işletmeleri için birincil derecede önem taşımaktadır. Bu nedenle, 2634 Sayılı Kanun, turizm işletmelerinin halkın kıyılarından daha kolay yararlanabilmesini sağlamak üzere alması gereken tedbirleri 6. maddede belirtmiştir.

“Deniz, göl ve akarsular ile kıyıları, özelliklerini bozucu ve yıpratıcı şekilde kullanılamaz. Bu yerlerden kum, çakıl ve taş alınması gibi çeşitli şekillerde yararlanma 1738 Sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu'na göre Deniz Kuvvetleri Komutanlığının görüşü alınmak kaydıyla Bakanlığın iznine bağlıdır.”

Turizm bölge ve merkezlerinde kurulu, belgeli tesisler, imar planlarında gösterilmesi koşuluyla halkın kıyılardan yararlanmasını sağlayıcı ve kolaylaştırıcı iskele, çekek yeri, yat limanı, plaj tesisleri, denize iniş

ve çıkışı kolaylaştıran merdiven, asansör vb. yapılar için sahil arazisinin kendilerine tahsisini isteyebilir. Bu şekilde yapılan tahsisler konaklama tesisi için kullanılamayacağı gibi sahile geliş-gidişi önleyici duvar, çit, parmaklık yapmak için de kullanılamaz.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki arazilerin satılması ya da özel mülkiyete konu olması mümkün olmadığından, sahillerde özel mülkiyet kıyı kenar çizgisi (Karadan itibaren sahil şeridinin başladığı çizgiyi ifade eder ve her yıl saptanarak haritaya işlenir. Ancak kıyı kenar çizgisi kıyı çizgisinden itibaren 100 metreden aşağı olamaz.) ile sınırlıdır ve sahil şeridine taşamaz. Sahillerin ve kıyı şeridinin korunması, yönetimi ve kullanımı, Devlet adına Maliye Bakanlığınca yürütülmektedir.

Arazi Tahsis Yöntemi

Yukarıda tanımlanan kamu taşınmazlarından, "Devletin Özel Mülkiyet Niteliğindeki Taşınmazları" ile "Devletin Orman Arazisi", mevzuata aykırı olmamak kaydıyla, turizm yatırım ve işletmelerine tahsis edilebilirler. 2634 sayılı Kanun'un 8. maddesi, kamu taşınmazlarının turizm amaçlı kullanımını ayrıntılı bir şekilde hükme bağlamıştır.

Taşınmaz Malların Turizm Amaçlı Kullanımı (2634 / Madde 8)

A.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerinde Bakanlığın talebi üzerine, imar planları yapılmış ve turizme ayrılmış yerlerdeki taşınmaz mallardan;

1. Hazineye ait olan yerler Maliye Bakanlığınca, Bakanlığa tahsis edilir. Hazine adına tescili yapılmamış Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerle, kapanan yollar ve yol fazlalarının resen tescili, talep tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde tamamlanır. Hazine mülkiyetinde yeterli alanın bulunmadığı durumlarda, 6831 Sayılı Orman Kanunu'na göre orman sayılan yerlerden;
  - a. Sağlık turizmine yönelik fizik tedavi tesisi veya rehabilitasyon merkezi tesislerini kapsayan konaklamalı tesisler yapılabilmesi için iklimsel ve çevresel zorunluluk bulunan,
  - b. Termal turizmine yönelik jeotermal kaynakları bulunan,
  - c. Kış turizmi kapsamında uygun yapı ve tesislerin yapılabileceği yeterli pist uzunluğunu ve gerekli rakımı sağlayan,

- d. Eko-turizm kapsamında yer alan yayla turizmi, kırsal turizm ve benzeri turizm türlerine yönelik tesislerin yer alabileceği çevresel ve sosyal anlamda imkân sağlayan,
- e. Golf turizmine yönelik olarak uygun iklim yapısı ve topografik özellikler dikkate alınarak uluslararası standartlara uygun tesisler gerçekleştirilmesine imkân sağlayan,
- f. Kıyıların coğrafi ve fiziksel yapısı nedeniyle kumsallardan, doğal manzaradan, çevresel zenginlikten, biyolojik çeşitlilikten yararlanma bakımından altyapı ve üstyapı tesisi konusunda kolaylık sağlayan,
- g. Kruvaziyer ve yat gibi deniz turizmine yönelik olarak kıyıda başka bir yerde gerçekleştirilmesi mümkün olmayan,
- h. Uluslararası yarışmaların yapılabileceği turizm amaçlı spor tesisleri yapılabilmesi için uygun iklim yapısı veya coğrafi özellikler sağlayan yerler talep tarihinden başlayarak en geç bir ay içerisinde Çevre ve Orman Bakanlığınca, Bakanlığa tahsis edilir.

Bu Kanun'a göre tahsis edilecek orman sayılan yerlerde;

- a. Turizme tahsis edilecek alan, il genelindeki toplam orman sayılan yerlerin binde 5'ini geçemez.
  - b. Yapılaşmaya esas inşaat hakkı, emsal (E) 0.30'u geçemez.
  - c. Turizm yatırımı için tahsis edilen orman alanının üç katı kadar alanın ağaçlandırma bedeli ve ağaçlandırılan bu alanın üç yıllık bakım bedeli, yatırımcı tarafından Orman Genel Müdürlüğü hesabına, doğrudan belirtilen ağaçlandırma ve bakım işlerinde kullanılmak şartıyla gelir olarak kaydedilir ve kaydedilen tutar karşılığı ödenek öngörülür. Belirtilen bedelin yatırılmadığının tespiti halinde, yatırımcıya turizm yatırımı veya işletmesi belgesi verilmez.
2. Kamu kuruluşlarına ait olanlar, talep tarihinden başlayarak en geç iki ay içinde Hazine adına tapuya tescil ve Bakanlığa tahsis edilir. Devre ilişkin şartlar ve bedel, ilgili kuruluşlar ile Hazine arasında 6830 Sayılı İstimlak Kanunu'nun 30'uncu maddesine göre çözümlenir.
  3. Diğer gerçek ve tüzel kişiler ile vakıflara ait olup turizm işletmesi belgesine sahip olmayanlar, Bakanlıkça kamulaştırılarak Hazine adına tapuya tescil ve tescil tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Bakanlığa tahsis edilir. Uyuşmazlıklarda dava ve takipler

kamulaştırma kararına değil, bedeline ilişkin olarak yürütülür ve sonuçlandırılır. Uyuşmazlıkların çözümlenmemiş olması, arazinin turizm amaçlı kullanıma tahsisine engel sayılmaz.

B.

(A) fıkrasına göre tahsis edilen taşınmaz mallar yatırımcıya intikal ettirilinceye kadar, Hazinece Bakanlıktan bir ödeme talep edilmez.

C.

Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazların yatırımcılara tahsisi, kiralanması ve bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisine ilişkin esaslar ile süreler, bedeller, hakların sona ermesi ve diğer şartlar, saydamlık, güvenilirlik, eşit muamele, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımını ilkeleri doğrultusunda Bakanlık, Maliye Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 8.9.1983 tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ile 31.8.1956 tarihli ve 6831 Sayılı Orman Kanunu hükümlerine bağlı olmaksızın müştereken tespit edilir.

D.

Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazları (C) fıkrası uyarınca tespit edilmiş olan şartlarla Türk ve yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilere tahsis etmeye Bakanlık yetkilidir. Bu taşınmazlar üzerinde bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi ve bunlardan altyapı için gerekli olanlar üzerinde, altyapıyı gerçekleştirecek kamu kurumu lehine bedelsiz irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

E.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezlerindeki taşınmaz malların iktisabı, 442 Sayılı Köy Kanunu ile 2644 Sayılı Tapu Kanunu'nda yer alan yabancı uyruklularla ilgili tahditlerden Bakanlar Kurulu kararıyla istisna edilebilir.

F.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde ve turizm merkezleri dışında kalan ve imar planları ile turizme ayrılan yerlerdeki taşınmaz mallara da, Bakanlığa bu bölgelerde yatırım yapmak maksadıyla müracaat vaki olduğunda, Bakanlığın talebi üzerine bu madde hükümleri uygulanır.

G.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde kamu kuruluşlarına ait turizm, eğitim ve dinlenme maksatlı tesis-

lerle araziler üzerindeki tahsisler, Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine tahsisi yapan idarece kaldırılır ve tasarruf hakları Bakanlığa verilir.

H.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesinin tamamı veya planlarla belirlenmiş alt bölgeleri veya bir ya da birden fazla parselleri, plan amaçlarına uygun olarak Bakanlıkça tahsis edilebilir. Bölgenin tamamının veya alt bölgenin tek bir ana yatırımcıya tahsisi için yapılan başvuruların tamamı, Bakanlar Kurulu tarafından değerlendirilerek seçilen yatırımcıya ön izin verilmesine ve ön izin koşullarına karar verilir. İşlemler, ön izin koşullarına göre Bakanlıkça yürütülür. Yatırımcının projelerinin Bakanlıkça uygun görülmesi halinde, yatırım belgesinin düzenlenmesini takiben, ön izin Bakanlıkça kesin izne dönüştürülür. Bu taşınmaz mallar üzerinde ana yatırımcı lehine bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesis, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

Bölgenin tamamı veya alt bölgeleri için imar planları Bakanlıkça yapılır/yaptırılır ve onaylanır. Bu planlar ile oluşan parseller, tahsis sözleşmesinde öngörülmüş olmak ve tahsis süresini aşmamak koşuluyla, adına tahsis yapılan ve lehine bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakkı tesis edilen yatırımcı tarafından üçüncü şahıslara kiralanabilir, işletti-rilebilir veya lehine tapuda tesis edilen üst hakkı devredilebilir. Bu şekilde tahsis edilen alanlarda gerçekleştirilen her türlü bina, tesis ve bağımsız bölümleri de aynı usule tâbidir. Bu alanlarda Bakanlıkça belgelendirilebilecek tür ve tesisler için yatırım ve işletme belgesi alınması zorunludur.

Ana yatırımcı, üçüncü şahısların tahsis sözleşmesi ve koşullarından doğan yükümlülükleri yerine getirmesinden Bakanlığa karşı sorumludur. Ana yatırımcı ve üçüncü şahıslarca yapılacak iş ve işlemlerin, Bakanlık ve ilgili kamu kurum/kuruluşlarıyla yapılacak sözleşmede zikredilen tahsis iptaline ilişkin hükümlere aykırı olması halinde, ana yatırımcıya ve/veya üçüncü şahıslara yapılan tahsis, tahsis edildiği yöntemle iptal edilir. Ana yatırımcıya yapılan tahsisin iptal edilmesi durumunda, tahsis sözleşmesine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getiren üçüncü şahısların hakları korunur. Kesin tahsisten önce proje bedelinin tahsis sözleşmesinde belirlenen oranında teminat, ana yatırımcı tarafından Bakanlığa verilir. Ana yatırımcının tahsis sözleşmesindeki sosyal ve teknik altyapı taahhütlerini yerine getirememesi halinde, Bakanlık; bu yükümlülükleri, teminatı paraya çevirerek

kendi belirleyeceği usulle yerine getirir. Ancak Bakanlığın üçüncü şahıslara karşı sorumluluğu, bu teminatla sınırlıdır.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde yeni işe başlayan ana yatırımcı, alt yatırımcı ve yatırımcıların bu bölgelerde yapacakları yatırımlara yatırım teşvik kararname çerçevesinde hangi teşviklerin verileceği ve verilecek teşviklerin hangi yatırımlara ne şekilde ve ne ölçüde uygulanacağı hususlarında Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde yatırım yapmak isteyen ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcılar, 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 10'uncu maddesi uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmekle mükelleftirler. Ancak, bu yatırımlar yer tetkiki kararından muaftır. ÇED raporunun sunulması üzerine Çevre ve Orman Bakanlığınca, yatırımın niteliğine bağlı olarak, ÇED mevzuatında belirtilen kuruluşların temsilcilerinden oluşan inceleme ve değerlendirme komisyonu kurulur. Raporun Çevre ve Orman Bakanlığına intikali tarihinden itibaren inceleme, değerlendirme ve nihai karar verme süreci en geç iki aydır. Bu süreye, ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcının raporu düzeltilmesi için tanınan süre dahil değildir. Ana yatırımcı, alt yatırımcı veya yatırımcı, düzeltilmek üzere kendisine geri verilen raporunu onbeş gün içinde düzeltmek zorundadır.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde; ÇED olumlu kararı veya ÇED gerekli değildir kararı verilen yatırımlar hakkında, yukarıda sayılan işlemlerin tamamlanmasının ardından, yatırımın gerçekleşmesi için alınması gereken tüm izin, onay ve ruhsatlar, ilgili kurumlarca başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın onbeş gün içinde verilir. İrtifak hakkı dahil diğer bütün işlemler ise en geç üç ay içerisinde tamamlanır. Yatırımın tamamlanıp tesisin işletmeye geçebilmesi için alınması gereken izin ve ruhsatlar da ilgili kurumlarca onbeş gün içinde verilir.

I.

Tahsisi iptal edilen veya tahsis süresi sona eren araziler üzerinde bulunan yapı, tesis ve müstemilatlar bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

Bakanlık, tahsis edilen alanlarda gerçekleştirilecek sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin tamamının veya bir kısmının yapımını ya da maliyetinin karşılanmasını yatırımcıdan tahsis koşulu olarak isteyebilir.

J.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri içinde kalan özel mülkiyet konusu, arazi ve arsaların turizm yatırımlarına tahsisi amacıyla,

2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27'inci maddesi hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılabilir. Bu şekilde kamulaştırılan taşınmaz mallar, tapuda Hazine adına tescil edilir. Kamulaştırılan bu taşınmaz mallar üzerinde sözleşmesinde belirtilen süre kadar yatırımcılar lehine, kamulaştırma bedelleri Bakanlık bütçesinden karşılanmış ise bedeli karşılığında; yatırımcılar tarafından karşılanmış ise yönetmelikte belirlenen esaslara göre tespit edilecek bedelle bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Maliye Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

K.

Aynı yatırımcıya veya işletmeye ait veya aynı işletmenin markasını kullanan ve Bakanlıkça belgelendirilebilen turizm türlerini yapmak amacıyla, adına birden fazla tahsis yapılan ve lehine bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakkı tesis edilen yatırımcı tarafından, her bir tahsisi işletme zincirinde kalmak koşuluyla, bu yerler üçüncü şahıslara kiralanabilir, işlettirilebilir veya lehine tapuda tesis edilen üst hakkı devredilebilir.

L.

Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usul ve esaslar (C) fıkrasında belirtilen çerçevede ve doğrudan yabancı sermaye yatırımının teşvik edilmesi, uluslararası marka, zincir, teknoloji ve standartların ülkeye kazandırılması, etkin alan yönetimi, kalite denetimi ve sosyal, kültürel, fiziki çevreyle uyumlu sürdürülebilir turizm ilkeleri gözetilerek Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

Kanun'un 8. maddesine göre, kamu arazilerininin 2634 Sayılı Kanun uyarınca alt ve üstyapı yatırımlarına tahsis edilebilmesi için arazinin aşağıda belirtilen üç koşulu taşıması gerekmektedir.

- a. Arazinin kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri veya merkezinin içinde bulunması
- b. Bulunduğu yerin imar planının yapılmış olması
- c. İmar planında arazinin turizm alt ve üstyapı yatırımı için öngörülmüş olması

Bu koşulları taşıyan arazinin tahsis işlemi, arazinin yönetiminden sorumlu kuruluşlar (Maliye ve Orman Bakanlıkları) yerine Bakanlık tarafından yapılmaktadır. Tahsis, aşağıda açıklanan yöntemle yapılmaktadır.

Arazinin Kültür ve Turizm Bakanlığına Devri

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezleri içinde ve dışındaki kamu taşınmazlarından tarihi, kültürel ve doğal değerler, turizm potansiyeli, altyapı kolaylığı, sektörel kalkınma, planlı gelişme, turizm çeşitliliği, mahalli özellikler gibi nedenlerle öncelikle turizm amaçlı değerlendirilmesinde yarar görülenler Bakanlıkça saptanır.

- a. Bu gibi alanlara rastlayan taşınmazların mülkiyet durumları belirlenir. Kadastro çalışması yapılmamış ise öncelikle yaptırılabilir. İmar planları yapılmamışsa yapılır veya yaptırılır ve Bakanlıkça onaylanır.
- b. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ve turizm merkezi dışındaki alanların Bakanlığın tasarrufuna alınmasından sonra imar planları ilgili kuruma onay için sunulur.
- c. Kamu taşınmazlarından Bakanlık tasarrufuna alınması kararlaştırılanların Kanun'un 8'inci maddesinde belirtilen usul ve süreler içinde Bakanlığa tahsisleri sağlanır. Bu amaçla planlama, kamulaştırma, parselasyon, tapuya tescil, devir, tahsis ve benzeri işlemler Bakanlıkça ilgili mevzuata uygun olarak takip edilir ve sonuçlandırılır.
- d. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait turizm, eğitim ve dinlenme amaçlı tesisler ile araziler üzerindeki tahsisler, Bakanlığın tekli ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine, tahsisi yapan idarece kaldırılır ve tasarruf hakları Bakanlığa verilir.
- e. Bakanlık bu kapsamdaki kamu arazilerinden Maliye ve Orman Bakanlıklarına ait olanların bir ay içinde devrini adı geçen Bakanlıklardan ister. (2634/8)

İmar planlarında turizm yatırımları için ayrılmış yerlerde, özel mülkiyette bulunan arazileri Bakanlık kamulaştırma yoluyla Hazine adına tescil ettirir ve tahsisini aynı şekilde ister.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri içinde Bakanlığın tasarrufuna alınmasına karar verilen özel mülkiyete tabi taşınmazlar, Bakanlık tarafından 4.11.1983 tarihli ve 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre kamulaştırılarak Hazine adına tapuya tescil edilir. Bu taşınmazlar tescil tarihini takiben bir ay içinde Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca Maliye Bakanlığınca tarafından Bakanlığa tahsis edilir.

- a. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri içinde kalan özel mülkiyete tabi taşınmazların turizm yatırımlarına tahsisi amacıyla 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27'inci maddesi hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılabilir. Bu Şekilde kamulaştırılan taşınmazlar da tapuda Hazine adına tescil edilir.
- b. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezleri içinde kalan, kamuya ait olan taşınmazlar ile bedeli Bakanlık bütçesinden karşılanmak suretiyle kamulaştırılarak Hazine adına tescil edilen taşınmazlar üzerinde sözleşmesinde belirtilen süre kadar yatırımcılar lehine bedeli karşılığında, kamulaştırma bedeli yatırımcı tarafından karşılanarak Hazine adına tescil edilen taşınmazlar üzerinde ise yatırımcı lehine kamulaştırılan kısma isabet eden toplam yatırım maliyeti bedelinin on binde beş oranında bedelle bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları da dahil olmak üzere irtifak hakkı tesis edilir. İrtifak hakkına ilişkin tüm işlemler Maliye Bakanlığınca yapılır.

Kamulaştırma, devletin kamu yararına yönelik faaliyetlerini gerçekleştirmek için gereken taşınmazı sahibinin rızası olmadan, takdir edeceği bir bedeli ödeyerek zorla alması demektir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere kamulaştırmanın ön koşulu kamu yararının bulunmasıdır. Daha önce de değinildiği üzere, kamu yararı amacıyla kamulaştırılan taşınmazın takip eden beş yıl içerisinde amaca uygun olarak kullanılmaması durumunda, taşınmazın ilk sahibi kamulaştırma bedelini ödeyerek taşınmazı geri alma hakkına sahip olur.

Bu uygulamaya göre, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, imar planlarında turizm yatırımlarına ayrılan parsellerde, değişik mülkiyet ve statülerde bulunan araziler öncelikle Bakanlıkta toplanmakta ve tahsisler tek elden yapılmaktadır.

Bu işlemlerin yapılabilmesi için arazi üzerinde planlanmış bir yatırımın olması gerekli değildir. Genellikle, tahsise konu arazi Bakanlıkta toplandıktan ve mülkiyet btnlğu sağlanarak tek parsel haline getirildikten sonra araziye ihaleye yoluyla yatırımcı bulunmaktadır.

Taşınmazın Yatırımcıya Tahsisi

Duyuru: Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezleri içinde ve dışında, imar planlarıyla turizme ayrılmış yerlerde bulunan ve Bakanlık tasarrufuna alınmış olan kamu arazilerinden girişimcilere tahsisi uygun görülenlerin yeri, imar durumu, özellikleri, altyapı durumu, krokileri, yatırımın tamamlanma süresi ve tahsis

için son başvuru tarihi de belirtilerek Bakanlıkça yapılacak ilan ile girişimcilere duyurulur.

Başvuru: Girişimciler, bu Yönetmelik uyarınca ilan edilen taşınmazların turizm amaçlı kullanımı için müracaat süresi içerisinde;

- a. Bakanlıkça hazırlanan tahsis şartnamesinde istenilen tüm bilgi ve belgeler ile örneği şartnamede ekli beyanname ve eki formu, ilgilinin yatırımı gerçekleştirebilecek mali durumunu gösteren yeminli mali müşavirce veya bağımsız denetim yetkisine sahip kurumlarca hazırlanacak mali değerlendirme raporunu,
- b. Tahsise konu kamu taşınmazı üzerinde gerçekleştirilecek tesisin tür, sınıf ve kapasitesi üzerinden tahsis şartnamesinde belirtilen o yılki birim maliyetlerine göre tespit edilecek toplam yatırım maliyetinin yüzde beşi oranında kesin ve süresiz teminat mektubunun ilgili muhasebe birimine teslim edildiğine ilişkin alındı belgesini,
- c. Yatırımın gerçekleştirileceği bölgenin veya projenin niteliğine göre tahsis yapılan ve yapılacak alanlarda gerçekleştirilecek sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin tamamının veya bir kısmının yapımının veya maliyetinin karşılanması için Bakanlıkça tespit edilecek payın karşılanacağına ve ayrıca tahsis şartnamesinde belirtilen diğer tüm koşulların kabul edildiğine ve yerine getirileceğine ilişkin noter tasdikli taahhütnameyi,

Bakanlığa vermekle ve tebligat adresini bildirmekle yükümlüdür.

- a. Başvurular ortak girişim olarak yapılabilir. Ortak girişimler birden fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından iş ortaklığı veya konsorsiyum olarak iki türlü oluşturulabilir.
- b. İş ortaklığı; üyeleri, hak ve sorumluluklarıyla işin tümünü birlikte yapmak üzere anlaşmış ortaklıklardır.
- c. Konsorsiyum ise üyeleri, hak ve sorumluluklarını ayırarak işin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kısımlarını yapmak üzere anlaşmış ortaklıklardır.
- d. İş ortaklığı anlaşmalarında pilot ortak, konsorsiyum anlaşmalarında ise koordinatör ortak belirtilir. Bakanlıkça yapılacak işlemlerde pilot ortak ya da koordinatör ortak kanuni muhataptır.
- e. İş ortaklığı veya konsorsiyum sözleşmesinin noter tasdikli bir örneği Bakanlığa verilir.

- f. Bakanlık, işin farklı uzmanlıklar gerektirmesi durumunda, ilana konsorsiyumların teklif verip veremeyeceğini tahsis şartnamesinde belirtir.
- g. İş ortaklığı anlaşma ve sözleşmesinde iş ortaklığını oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin taahhüdün yerine getirilmesinde müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları, konsorsiyum anlaşma ve sözleşmelerinde ise konsorsiyumu oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin, işin hangi kısmını taahhüt ettikleri ve taahhüdün yerine getirilmesinde koordinatör ortak aracılığıyla aralarındaki eşgüdümü sağlayacakları belirtilir.
- h. İş ortaklığı veya konsorsiyum şeklinde yapılan başvurularda, sonradan pilot ortak veya koordinatör ortağın dışındaki diğer ortaklardan bir veya daha fazlasının çekilmesi durumunda; pilot ortak, koordinatör ortak ve kalan ortakların mali durumunun yatırımın en az yüzde ellisini öz kaynaklarıyla gerçekleştirmeye yeteceğinin başvuru esnasında verilen yeminli mali müşavirce veya bağımsız denetim yetkisine sahip kurumlarca hazırlanacak mali değerlendirme raporuyla belgelendirilmesi halinde, iş ortaklıklarında pilot ortak, konsorsiyumlarda ise koordinatör ortak işi sürdürmeye yetkilidir.
- i. Bakanlığa yapılan kamu taşınmazları tahsis talepleri, tahsis şartnamesinde belirlenen tüm bilgi ve belgelerin Bakanlığa teslim tarihinden itibaren altı ay içinde Komisyonca sonuçlandırılır. Bu süre gerekli görüldüğü hallerde Bakanlıkça uzatılabilir.
- j. Girişimcinin yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişi olması halinde, bu girişimciler tarafından bu maddeye göre hazırlattırılacak mali değerlendirme raporu; Türkiye’de bulunan yeminli mali müşavirce veya bağımsız denetim yetkisine sahip kurumlarca hazırlanabileceği gibi bu girişimcilerin uyrukluklarında buldukları ülkenin mevzuatına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlara hazırlattırılarak, bu raporun aslıyla o ülkedeki Türk Büyükelçiliği veya Başkonsoloslugu tarafından; bulunulan ülke mevzuatına göre raporu düzenleyen kuruluşun yetkili olduğu belirtilerek onaylanan Türkçe tercümesi ile birlikte de Bakanlığa verilebilir.

Tekliflerin Değerlendirilmesi

Yukarıda açıklanan yöntemle yapılan başvurular tahsis şartnamesinde belirtilen hususlar çerçevesinde mali yeterlilik sektördeki deneyim

açısından değerlendirilir. Birden çok başvurunun bulunması halinde müzakere yoluna gidilir ve müzakereye katılan girişimcilerin ilk teklif ettikleri "katılım payı" miktarında kesin ve süresiz teminat mektubu alınır.

Arazi Tahsis Komisyonu, gerekçesini belirtmek koşuluyla, tahsisi yapıp yapmamakta serbesttir. Komisyonca tahsis kararının alınmasını takiben, katılım payı ve varsa katılım payı farkına ilişkin teminat mektupları girişimci tarafından en geç otuz gün içerisinde ilgili muhasebe birimine teslim edilir ve buna ilişkin alındı belgesi Bakanlığa sunulur. Bu yükümlülükleri yerine getiren girişimci adına tahsis işlemleri başlatılır.

Tahsis işlemi Yönetmelik hükümlerine göre seçilen yatırımcıya iki aşamalı olarak yapılır.

1. Ön İzin

Onaylı uygulama imar planı bulunmayan alanlarda girişimciye harita ve plan çalışmaları, tasdik işlemleri, turizm amaçlı anonim şirket kurulması ve diğer işlemlerin yapılması için altı ayı geçmemek üzere bedeli karşılığında ön izin verilir.

Ön iznin yürürlüğe girebilmesi için, yazılı tebligat tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde;

- a. Toplam yatırım maliyetinin yüzde beşi oranında kesin ve süresiz teminat mektubunun ilgili muhasebe birimine teslim edildiğine ilişkin alındı belgesinin,
- b. Noter onaylı ön izin taahhünamesinin,
- c. Ön izin bedelinin muhasebe birimine hesabına yatırıldığına ilişkin makbuz örneğinin,

Bakanlığa teslim edilmesi şarttır.

- a. Ön izin yukarıdaki belgelerin Bakanlığa teslimi tarihinde başlar ve bu durumda Bakanlığa müracaat aşamasında verilen teminat mektubu iade edilir.
- b. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, girişimcinin ön izin talebi geçersiz sayılır ve müracaat aşamasında ve müzakere sırasında alınan teminat mektupları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir.
- c. Onaylı uygulama imar planı bulunan alanlarda, girişimciye en fazla dört ay ön izin süresi verilir.

- d. Girişimciler tarafından ön izin süresinin uzatılmasının talep edilmesi ve Bakanlıkça uygun bulunması halinde ön izin süreleri, imar planı olmayan yerler için altışar aylık, imar planı olan yerler için dörder aylık dönemler halinde ve bedeli karşılığında en fazla üç kez uzatılabilir.
- e. Ana yatırımcıya ise bir yıl ön izin süresi verilir, bu süre birer yıllık dönemler halinde ve bedeli karşılığında en fazla üç kez uzatılabilir.
- f. Ön izin işlemlerinin verilen veya uzatılan ön izin süresinden önce gerçekleştirilmesi halinde, peşin alınan ön izin bedeli kesin tahsis bedelinden mahsup edilir.
- g. Ancak, kamudan kaynaklanan veya mücbir sebeplerle Bakanlıkça kabul edilebilir idari ve hukuki uyumsuzlıklardan doğan sebeplerin varlığı halinde ön izin süresi sorun çözümleninceye kadar dondurulur ve dondurulan süre için ön izin bedeli alınmaz.
- h. Mücbir veya kamudan kaynaklanan sebepler dışında girişimcinin ön izin süresi içerisinde yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde ön izin Bakanlıkça iptal edilir. Bu durumda peşin tahsil edilen ön izin bedeli iade edilmez ve müracaat aşamasında alınan teminat mektubu ile müzakere sırasında alınan teminat mektupları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir.
- i. Mücbir veya kamudan kaynaklanan sebeplerle, verilen veya uzatılan ön izin süreleri içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilememesi halinde, girişimcinin talebi üzerine, ön izin Bakanlıkça iptal edilerek alınan teminat mektupları ile ön izin bedelleri faizsiz olarak iade edilir.
- j. Ana yatırımcı adına verilen ön iznin iptali ve teminat mektubunun nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilmesine ilişkin Komisyon kararları, Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlük kazanır.
- k. Bu durumda boşalacak olan kamu arazisi için 10'uncu madde hükümleri uygulanır.

Girişimci, ön izin süresi içerisinde;

- a. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı bulunmayan yerlerde yatırım alanının uygulama imar planını hazırlatıp ilgili kurumlara onaylatır. Ön izne konu taşınmaz hakkında gerekli olan ifraz, tevhit, terkin ve benzeri işlemleri yapar veya yaptırır.

- b. Tapu ve kadastro idaresinden tasdik edilmiş aplikasyon(uygulama) krokisi ve ayrıca ormanlık alanlarda orman idaresince tasdik edilmiş ağaç röleve planı alır.
- c. İştigal konuları arasında turizm olan bir anonim şirket kurar.
- d. Kurulan anonim şirketin ön izne konu taşınmaz üzerinde gerçekleştirilecek yatırımın toplam maliyetinin en az yüzde elli biri oranında sermayeye sahip olması gerekir.
- e. Ön izin verilen gerçek veya tüzel kişilerin kurulan anonim şirketteki hissesi yüzde elli birin altında olamaz.
- f. Turizm yatırımı belgesi veya ana turizm yatırımı belgesini alır.
- g. Sosyal ve teknik altyapı katılım payının ilgili idareye ödendiğine ilişkin belgeyi Bakanlığa iletir.

İş ortaklığı veya konsorsiyum tarafından ön izin süresi içerisinde kurulacak anonim şirketlerde, iş ortaklığı veya konsorsiyumun payı yüzde elli birin altında olamaz ve bu paylar iş ortaklığı veya konsorsiyum sözleşmesinde belirtilen orana göre ortaklar arasında dağıtılır.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesinin tamamının ana yatırımcıya verilmesi halinde, ana yatırımcı, yukarıda belirtilenlere ilave olarak imar uygulama iş programı veya yatırımı gerçekleştirme programı hazırlayıp Bakanlığa sunmakla yükümlüdür. Ayrıca, imar planının tamamlayıcısı olarak ana yatırımcı, tahsis edilen alanın yatırımın tamamlanmasından sonra hangi yöntemle yönetileceğine ilişkin yönetim planını da Bakanlığa sunmakla yükümlüdür. Bu program ve yönetim planı Komisyonca onaylanır. Yönetim planı, imar planı notlarına işlenir.

Ön izin alan girişimciden, kesin tahsis yapılmadan önce müzakerede taahhüt ettiği sosyal ve teknik altyapıya katılım payı miktarının nakden Bakanlık Döner Sermaye Merkez Müdürlüğü hesabına en geç otuz gün içerisinde yatırılması istenir. Bu bedelin yatırılması halinde müzakere sırasında alınan teminat mektupları iade edilir. Girişimci tarafından bu bedelin süresi içerisinde yatırılmaması halinde ise, ön izin Bakanlıkça iptal edilir ve ön izin için alınan teminat mektubu ile müzakere için verilen teminat mektupları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir.

Bölgenin tamamının veya alt bölgenin tek bir ana yatırımcıya tahsisi için yapılan başvuruların tamamı Bakanlar Kurulu tarafından değer-

lendirilerek seçilen yatırımcıya ön izin verilmesine ve ön izin koşullarına karar verilir. Bakanlar Kurulu gerekçesini belirtmek suretiyle ön izin verip vermemekte serbesttir. İşlemler, ön izin koşullarına göre Bakanlıkça yürütülür. Bakanlar Kurulunca ön izin verilen ana yatırımcı dışındakilerin teminat mektupları iade edilir. Mücbir veya kamudan kaynaklanan sebepler dışında, Bakanlar Kurulunca seçilen ana yatırımcının taahhüdünden vazgeçmesi durumunda ana yatırımcıdan başvuru sırasında alınan teminat mektubu nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir.

2. Kesin Tahsis

Ön izin yükümlülüklerini yerine getirerek turizm yatırımı belgesi veya ana turizm yatırımı belgesi alan girişimci adına Komisyon kararıyla kesin tahsis yapılır.

Yatırımcı tarafından kesin tahsis yazısının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde;

- a. Toplam yatırım maliyetinin yüzde onuna tekabül eden miktarda kesin ve süresiz teminat mektubunun ilgili muhasebe birimine teslim edildiğine ilişkin alındı belgesinin,
- b. Kesin tahsis koşullarının kabul ve taahhüt edildiğine ilişkin şirket yönetim kurulu kararının noter tasdikli örneğinin,

Bakanlığa teslim edilmesi halinde kesin tahsis yürürlük kazanır.

- a. Kesin tahsiste istenilen teminat mektubunun girişimci tarafından ilgili muhasebe birimine teslim edildiğine ilişkin alındı belgesinin verilmesinden sonra ön izin için alınan teminat mektubu iade edilir. Tesis inşaatının yüzde onbeş seviyesinde gerçekleştirildiğinin inşaat ruhsatını veren idarece bildirilmesi halinde, kesin tahsiste istenilen teminat mektubu iade edilir.
- b. Bu belgelerin Bakanlığa teslim edilmesinden sonra bağımsız ve sürekli üst hakkı dahil olmak üzere irtifak hakkı tesis edilmesi veya kiralama yapılması ya da kullanma izni verilmesi Bakanlıkça Maliye Bakanlığından istenilir.
- c. Girişimcilere, Komisyon kararıyla kırkdokuz yıla kadar; ana yatırımcılara ise yetmişbeş yıla kadar tahsis yapılabilir. Tahsis süresi, kesin tahsis yazısının tebliği tarihinden başlar.
- d. Yatırımın duyuruda belirtilen sürede tamamlanması zorunludur. Ancak, yatırımcının kendi kusurundan kaynaklanmayan sebep-

lerle yatırımın tamamlanamaması halinde, yatırımcılara başlangıçta öngörülen yatırım süresini geçmemek kaydıyla ek süre verilebilir. Bu ek süre içerisinde yatırımın tamamlanamaması halinde tahsis iptal edilir ve teminat mektubu nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir. Bu durumda arazi üzerindeki her tür yapı ve tesisler bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

- e. Mücbir veya kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir idari ve hukuki uyumsuzlıklardan doğan sebeplerle yatırıma başlanamaması veya yatırımın gerçekleştirilememesi durumunda kesin tahsis süresi dondurulur. Kesin tahsis süresinin dondurulmasına ilişkin Komisyon karar tarihi ile dondurulan sürenin başlatılmasına ilişkin Komisyon karar tarihi arasında geçen süre tahsis süresine eklenir ve bu süre için kullanma bedeli ödenmez.
- f. Ancak, kendi kusuru dışında, mücbir veya kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir hukuki ve idari uyumsuzlıklardan doğan sebeplerle süresi içerisinde yükümlülüklerini tamamlamadıklarını belgeleyen yatırımcının talebi durumunda, kesin tahsisi iptal edilir ve teminat mektupları iade edilir. Bu durumda kesin tahsisin iptal edildiği tarihe kadar olan kullanım bedelleri tahsil edilir.
- g. Ana yatırımcıya tahsis edilen alanlarda planlar ile oluşan parseller içinde yer alan her türlü bina, tesis ve bağımsız bölümler veya diğer alanlar tahsis sözleşmesinde öngörülmüş olmak ve tahsis süresini aşmamak koşuluyla üçüncü şahıslara kiralanabilir, işlettirilebilir veya bu bölümler üzerinde ana yatırımcı lehine tesis edilen bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakkı ya da kullanma izni devredilebilir.
- h. Üçüncü şahısların tahsis sözleşmesi ve koşullarından doğacak yükümlülükleri yerine getirmesinden ana yatırımcı Bakanlığa karşı, üçüncü şahıslar da aynı yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden ana yatırımcıya ve Bakanlığa karşı sorumludur. Bu sorumluluklar kesin tahsis sözleşmeleri ile belirlenir.
- i. Ana yatırımcıdan bu Yönetmelik'in 11'inci maddesinin onbirinci fıkrasında belirtilen teminat mektubunun yanı sıra tahsis edilecek alanda gerçekleştirilecek sosyal ve teknik altyapının yapımına ilişkin olarak ilgili kurumlardan temin edilecek birim fiyatlara göre hesaplanan toplam yatırım tutarında olan ve Komisyonca da

uygun görülen ikinci bir kesin ve süresiz teminat mektubu alınır. Bu teminat mektubu sosyal ve teknik altyapıların tamamlanması ve ilgili kurumlardan kullanılabilir belgesi alınmasından sonra iade edilir.

- j. Alt yatırımcılar tarafından yapılacak tesisler için bu Yönetmelik'in 11'inci maddesinin onbirinci fıkrasında belirtilen teminat mektubunun alt yatırıma düşen miktarın ilgili muhasebe birimine teslim edildiğine ilişkin alındı belgesinin Bakanlığa verilmesi halinde, ana yatırımcıdan bu tesise ilişkin alınmış teminat mektubu iade edilir.
- k. Kesin tahsis yükümlülüklerini yerine getirmeyen yatırımcının tahsisi Bakanlıkça re'sen iptal edilir ve teminat mektupları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir. Bu durumda arazi üzerindeki her tür yapı ve tesisler bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.
- l. Ana yatırımcı adına verilen kesin tahsisin iptali ve teminat mektubunun nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilmesine ilişkin Komisyon kararı, Bakanlar Kurulunun onayıyla yürürlük kazanır.
- m. Ana yatırımcının tahsisi iptal edildiğinde, alt yatırımcının hakları korunur. Bir başka ana yatırımcının bulunamaması halinde Bakanlık imar parselleri bazında alt yatırımcıların tahsisini devam ettirir.
- n. Bu durumda boşalacak olan kamu arazisinin tahsisi için Yönetmelik'in 9'uncu maddesi uygulanır.

Kamu Kuruluşlarına Taşınmaz Tahsisi (Madde 18)

Kanunlarında, turizm yatırımı ve işletmeciliğiyle görevli olan kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu yararı bulunması, turizm yatırımı belgesi alması ve imar planlarında belirtilen kullanıma uygun olması şartlarıyla bu Yönetmelikte belirtilen süre ve bedellerle kamu taşınmazları, ilansız olarak tahsis edilebilir.

Ancak, kamu kurum ve kuruluşları bu taşınmazlar üzerinde adlarına yapılan tahsisi üçüncü kişilere devredemezler ve tür değişikliği yapamazlar. Aksi takdirde tahsisleri iptal edilir.

Tahsis Şekilleri (Madde 19)

Bu Yönetmelik kapsamındaki kamu taşınmazları, aşağıda belirtilen şekillerde girişimcilere tahsis edilebilir:

- a. *Kiralama*: Kamu taşınmazları üzerinde yapılacak tesisin tür, sınıf ve kapasitesi, mahalli özellikleri dikkate alınarak Komisyonca belirlenecek süre ile turizm amaçlı kullanılmak üzere girişimcilere kiralanabilir.
- b. *İrtifak Hakkı*: Kamu taşınmazları üzerinde, Komisyonca belirlenecek süre ile turizm amaçlı kullanılmak üzere, bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakkı dahil olmak üzere irtifak hakkı tesis edilebilir.
- c. *Kullanma İzni*: Kamu taşınmazlarından özel mevzuatı gereğince tapuya tescili mümkün olmayan yerler üzerinde, Komisyonca belirlenecek süre ile turizm amaçlı kullanılmak üzere girişimcilere kullanma izni verilebilir.

Kiralama veya irtifak hakkı tesisi ya da kullanma izni verilmesine ilişkin tüm işlemler, bu Yönetmelik hükümleri kapsamında Bakanlığın talebi üzerine Maliye Bakanlığınca yürütülür.

Ön İzin Bedeli (Madde 20)

Yıllık ön izin bedeli; toplam yatırım maliyetinin binde biridir. Ön izin bedeli, Bakanlıkça belirtilen süre içinde Hazineye gelir yazılmak üzere peşin olarak ilgili muhasebe birimine yatırılır. Ancak bu bedel, 29.1.2004 tarihli ve 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2. maddesi kapsamında kalan illerde yapılacak yatırımlar için yüzde elli indirimli uygulanır.

Kullanım Bedeli (Madde 21)

Kullanım bedelinin başlangıç tarihi kesin tahsis tarihidir. Kullanım bedeli, Hazineye gelir yazılmak üzere bu tarihten itibaren yıllık olarak hesaplanıp peşin olarak ilgili muhasebe birimine yatırılır.

Kesin tahsisi yapılan taşınmazların ilk yıl kullanım bedeli, toplam yatırım maliyetinin binde beşidir. Termal ve kış turizmi amaçlı tesislerde bu oran, toplam yatırım maliyetinin binde iki buçuktur. Ancak bu bedeller, 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2'inci maddesi kapsamında kalan illerde yapılacak yatırımlar için yüzde elli indirimli uygulanır. Müteakip yıllar için kullanım bedelleri, bir önceki yıl kullanım bedelinin Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan üretici fiyatları endeksindeki meydana gelen artış oranı (bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı) kadar arttırılması suretiyle bulunacak bedelden, yüzde iki yıpranma payı düşülmek suretiyle hesaplanır ve tahsil edilir. Ancak bu suretle hesaplanan bedel, bir önceki yıl kullanım bedelinden az olamaz.

Tesisin işletmeye açılmasından sonra toplam yıllık işletme hasılatı üzerinden Hazinece yüzde bir oranında pay alınır. Termal ve kış turizmi amaçlı tahsislerde bu oran binde beştir. Ancak, 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2'inci maddesi kapsamında kalan illerde yapılacak yatırımlar için bu oran yüzde elli indirimli uygulanır. İşletme hasılatı; işletmenin esas faaliyetleri çerçevesinde satılan mal veya hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen her türlü bedellerle, vade ve kur farkları, faiz ve kira gelirleriyle diğer gelirlerden oluşur. Yıllık işletme hasılatını gösteren mali tablolar 1.6.1989 tarihli ve 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'na göre yetkili kılınan yeminli mali müşavirlere tasdik ettirilerek en geç bilanço dönemini takip eden mayıs ayı sonuna kadar ilgili Defterdarlık/Mal Müdürlüğüne verilir ve işletme hasılatından alınacak pay ilgili Defterdarlık/Mal Müdürlüğüne yatırılır. Ayrıca, tesislerin tamamının veya bir kısmının işletmeciliğinin üçüncü kişi veya kuruluşlara kiraya verilmesi halinde, kiraya veren kira bedeli üzerinden, kiracı/kiracılar ise, kiraya verene ödedikleri kira bedeli mahsup edildikten sonra kalan yıllık işletme hasılatı üzerinden Hazineye yüzde bir oranında pay öderler. Termal ve kış turizmi amaçlı tahsislerde bu oran binde beştir. Ancak, 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2'inci maddesi kapsamında kalan illerde yapılacak yatırımlar için bu oran yüzde elli indirimli uygulanır.

Tahsis edilen taşınmazın orman arazisi olması halinde; 31.12.2005 tarihli ve 26040 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Orman Köylüleri Kalkınma Hizmetlerine İlişkin Esas ve Usullerin 5'inci maddesinde belirtilen esas ve usullere göre bütçeye gelir kaydedilmek ve bir defaya mahsus olmak üzere Orman Köylüleri Kalkındırma Geliri alınır. Orman Köylüleri Kalkındırma Geliri proje toplam bedelinin orman sahasına isabet eden kısmının yüzde üçüdür. Ayrıca işletmede tür, sınıf ve kapasite değişikliği yapılması halinde, yatırım veya işletme belgesi düzenlendiği tarihteki birim maliyetler üzerinden yapılan değişiklik esas alınarak hesaplanacak bedel her defasında ödenir.

Ana yatırımcıya yapılacak tahsislerde Bakanlıkça belgelendirilemeyen ancak kabul edilen imar planında bulunan diğer kullanımlardan alınacak bedeller kesin tahsise ilişkin alınacak Komisyon kararında belirlenir.

3. Bu Yönetmelik'in 12'inci maddesindeki istisnadan yararlanarak ilansız ek alan tahsisi yapılanlar için ilk yıl kullanım bedeli ve hası-

lat payları, ek alanın, ek alan dahil toplam alana oranlanması sonucunda bulunan ve ek alana isabet eden kapasite üzerinden hesaplanır.

4. Turizm yatırımı veya işletmesi belgeli tesiste meydana gelen tür ve sınıf değişikliklerinde, belgedeki değişikliğin yapıldığı tarih itibarıyla o yıl için belirlenen birim maliyetler üzerinden yeni kullanım bedeli tespit edilir. Kapasite artışlarında ise belgedeki değişikliğin yapıldığı tarih itibarıyla, artan kapasite için o yıl için belirlenen birim maliyetler üzerinden ek kullanım bedeli tespit edilir.
5. Tespit edilen yeni veya ek bedeller, yatırımcı tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ilgili muhasebe birimine peşin olarak ödenir.
6. Tesisin türü, sınıfı ve kapasitesinin düşürülmesi halinde kullanım bedellerinde herhangi bir indirimle gidilmez.
7. Kullanım bedellerinin iki yıl üst üste ve yatırımcıya ödeme için verilecek otuz günlük süre içinde ödenmemesi halinde kesin tahsis ve tapuya tescil edilen irtifak hakkı iptal edilerek hak tapudan terkin edilir. Bu durumda arazi üzerindeki her tür yapı ve tesis bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

Denetim ve Hakların Sona Ermesi

Denetim (Madde 23):

Bu Yönetmelik hükümlerine dayanılarak kiraya verilen veya irtifak hakkı tesis edilen ya da kullanma izni verilen yerlerin denetimi, Maliye Bakanlığının ilgili mevzuattan doğan yetkileri saklı kalmak kaydıyla Bakanlık tarafından yapılır.

Belge iptalinin söz konusu olması durumunda, yatırımcıya yeni belge alması için altı aylık bir süre verilir. Bu süre içerisinde belge alınamaz ise tahsis iptal edilir ve bu Yönetmelik'in 24'üncü maddesi hükümleri uygulanır.

Tahsisin İptali ve Sözleşmenin Feshi (Madde 24):

Tahsis koşullarına, irtifak hakkı, kiralama veya kullanma izni sözleşmelerine aykırı davranışların kesin tahsisleri ve sözleşmeleri iptal edilir. Bu durumda yatırımcıların tüm hakları sona erer, taşınmazlar üzerinde bulunan yapı ve tesisler müştemilatları ile birlikte bedelsiz olarak Hazineye intikal eder ve teminatları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir. Yatırımcılar bunlar için herhangi bir hak, bedel veya

tazminat talebinde bulunamaz. Yatırımcılar tarafından taşınmaza veya üzerinde bulunan yapı, tesis ve müştemillatlara zarar verilmiş ise, bunun bedeli de ayrıca alınır.

Tahsis Süresinin Sona Ermesi (Madde 25):

Kesin tahsisi iptal edilen veya kesin tahsis süresi sona eren kamu taşınmazları üzerinde bulunan yapı ve tesisler, müştemilatı ile birlikte sağlam ve işler halde ve herhangi bir bedel ödenmeden Hazineye intikal eder. Yatırımcılar, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

Kesin tahsis süresi sona eren kamu taşınmazları, amacına uygun kullanımın devamı şartıyla, bu Yönetmelik'in 22'inci maddesinde belirtilen kullanım bedeli ve hasılat payı üzerinden, en fazla kırk dokuzyıla kadar ilansız olarak aynı yatırımcıya Bakanlıkça yeniden tahsis edilebilir.

Kesin tahsisi iptal edilen kamu taşınmazları ile kesin tahsis süresi sona erip bu maddenin ikinci fıkrasına göre aynı yatırımcıya yeniden tahsis edilmeyen kamu taşınmazları üzerinde bulunan ve Hazineye intikal eden yapı ve tesisler, müştemilatı ile birlikte Bakanlıkça, bu Yönetmelik'in 22'inci maddesinde belirtilen kullanım bedeli ve hasılat payı üzerinden, en fazla kırk dokuz yıla kadar, yeni girişimcilere tahsis edilebilir.

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik

Turizm Yatırım ve İşletmeleri

"Turizmde faaliyet gösteren ticari işletmeler" olarak oldukça geniş bir şekilde tanımlanan turizm işletmeleri, bu Yönetmelikte de "Türk veya yabancı uyruklu, gerçek veya tüzel kişilerce, birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilen ve turizm tesislerinde faaliyet gösteren ticari işletmeler" şeklinde ifade edilmiştir.

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik aşağıdaki hususları hüküm altına almaktadır.

- a. Turizm tesislerine "turizm yatırımı" ve "turizm işletmesi" belgelerinin verilmesi,
- b. Turizm tesislerinin yönetim, personel ve işletme özellikleri,
- c. Uymak zorunda oldukları fiziki şartlar,

- d. İşletmecilik esasları,
- e. Uygulanacak fiyat tarifelerinin hazırlanması ve onaylanmasına ilişkin hükümler.

Yönetmelikte Turizm Tesisi

“Turizm yatırımı kapsamında bulunan veya turizm işletmesi faaliyetinin yapıldığı tesisleri ve bunların ayrıntıları ile tamamlayıcı öğeleri” olarak tanımlanmıştır.

Turizm Tesislerine Verilecek Belgeler

Turizm yatırımı belgesi, ana turizm yatırımı belgesi, turizm işletmesi belgesi veya kısmi turizm işletmesi belgesi olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

- a. **Turizm Yatırımı Belgesi:** Bu Yönetmelik’te nitelikleri belirtilen tesisler için Bakanlıkça yatırım aşamasında verilen belgeyi,
- b. **Turizm Kenti Ana Turizm Yatırımı Belgesi:** Turizm kentinde, plan kararıyla ve tahsis koşullarıyla belirlenen tüm yatırımı içeren, ana yatırımcı adına düzenlenen belgeyi,
- c. **Turizm İşletmesi Belgesi:** Bu Yönetmelik’te nitelikleri belirtilen tesis için Bakanlıkça işletme aşamasında verilen belgeyi,
- d. **Kısmi Turizm İşletmesi Belgesi:** Bu Yönetmelik’te nitelikleri belirtilen faaliyeti gösteren, tür ve sınıfının gerektirdiği zorunlu üniteleri yapılmış tesis için, yapılacak olan diğer üniteleri yatırım kapsamında tutularak Bakanlıkça verilen belgeyi, ifade etmektedir.

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik Kapsamına Giren İşletme Türleri

Turizm tesislerinin genel nitelikleri, Yönetmelik’ince üçüncü kısımda ayrıntılı olarak verilmektedir. 13. madde “Tesisler; yapı ve dekorasyon olarak yöre, çevre ve doğa ile uyumlu, pazarlama ve işletmenin gereklerini sağlayabilecek şekilde bu Yönetmelik’te öngörülen fonksiyonlara ve ölçülere uygun, nitelikli malzeme ile tefriş, dekore edilerek donatılmış mekânlarda gerçekleştirilir” demek suretiyle genel niteliklerin çerçevesini çizmiştir.

Buna göre, bir tesis bünyesinde asgari nitelikleri Yönetmelik’te belirtilmiş başka bir tesisin bulunması halinde uyulması gereken kurallar, bahçe düzenlemesi, tesislerde ortak kullanım mekânlarının genel koşulları, yeterli basınçlı su bulundurulması, arıtma ve klorlama olanakları, aydınlatma vb. unsurlar hakkındaki ilkeler de ayrıca belirtilmektedir.

Takip eden maddelerde

- a. Güzellik ve estetik amaçlı düzenlemeler (güzellik merkezi/salonu için uygunluk yazısı alınması),
- b. Personel nitelikleri (eğitim ve kıyafet düzeni),
- c. Tanıtım, bilgilendirme ve fiyat tarifeleri (doğru bilgilendirme, Bakanlığa bilgi verme yükümlülüğü ve fiyat tarifelerinin asılması),
- d. Sağlık temizlik ve çevre korunmasına yönelik önlemler, başlığı altında tesislerin sağlaması gerekli koşullar açıklanmaktadır.

Yönetmeliğin Dördüncü Kısmı Tesis Türlerine ayrılmıştır.

Asli Konaklama Tesisleri Bölümü'nde başta yatak odaları olmak üzere, personel mahalleri, bedensel özürllüler için düzenlemeler, asansör düzenlemesi ve kış sporları yapılan tesislerde gerekli düzenlemelere ilişkin kurallar ve aranan nitelikler belirtilmiştir. Daha sonra asli konaklama tesisleri tür bazında ayrı ayrı ele alınmış ve bir yıldızlı otellerden başlayarak her tür ve sınıfın taşınması gerekli asgari nitelikler belirtilmiştir.

Asli Konaklama Tesisleri (Madde 18 - 25):

- a. **Oteller:** Asli fonksiyonları müşterilerin konaklama ihtiyaçlarını sağlamak olan, bu hizmetin yanında, yeme-içme, spor ve eğlence ihtiyaçları için yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen tesislerdir. Oteller; bir, iki, üç, dört, beş yıldızlı oteller olarak sınıflandırılırlar.
- b. **Moteller:** Yerleşim merkezleri dışında, karayolları güzergâhı veya yakın çevrelerinde inşa edilen, motorlu araçlarıyla yolculuk yapanların konaklama, yeme-içme ve araçlarının park ihtiyaçlarını karşılayan en az on odalı tesislerdir.
- c. **Tatil Köyü:** Doğal güzellikler içerisinde, rahat bir konaklama yanında çeşitli spor, eğlence ve satış hizmetlerinin de sağlandığı yaygın yerleşim düzeninde, eğimli arazilerde kottan kazanılan katlar da dahil olmak üzere en fazla üç katlı yapılardan oluşan ve en az seksen odalı tesislerdir.
- d. **Pansiyon:** Yönetimi basit, yemek ihtiyacının idare tarafından sağlanabildiği veya müşterilerin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme olanağı bulunan, en az beş odalı tesisler
- e. **Kampinger:** Karayolları güzergâhları ve yakın çevrelerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genel-

likle müşterilerin kendi olanaklarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesislerdir.

- f. **Apart Oteller:** Mesken olarak kullanılmaya elverişli bağımsız apartman ya da villa tipinde inşa ve tefriş edilen, müşterinin kendi yeme ve içme ihtiyacını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılan ve otel olarak işletilen tesislerdir.
- g. **Hostel:** Gençlik turizmine cevap verebilecek ve yeme-içme hizmeti veren veya müşterinin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme olanağı olan en az on odalı tesislerdir

Yeme-içme ve Eğlence Tesisleri (Madde 26 - 28):

- a. **Lokantalar:** Tabldot, alakart veya özel yemek ve bu yemeklere uygun servisler ile yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayan tesislerdir (Birinci sınıf niteliklere sahip, bağımsız lokantalar).
- b. **Konaklama Tesisi İçindeki Lokanta:** Belgeli tesisler bünyesindeki 2. sınıf lokantalar.
- c. **Kafeteryalar:** Süratli, temiz ve kaliteli yeme-içme hizmetinin garson servisi olmadan müşteriye sunulduğu, müstakilen belgelendirilemeyen en az elli kişilik tesislerdir.
- d. **Eğlence Yerleri:** En az seksen odalı asli konaklama tesisleri, dört ve beş yıldızlı oteller, tatil merkezleri ile turizm kentleri bünyesinde faaliyet gösterebilen, müşterinin öncelikle eğlence ihtiyacını karşılamak yanında, yiyecek-içecek servisi de yapılabilen ve müstakilen belgelendirilemeyen işletmelerdir. Turizm kentleri bünyesinde yer alan eğlence yerleri kişi başına asgari 1.2 metrekare alan düşen en az yüz kişilik salona sahip olmak kaydıyla müstakilen belgelendirilebilir.

Sağlık ve Spor Tesisleri (Madde 29 - 33):

- a. **Termal Tesisler:** Toprak, yer altı, deniz ve iklim kaynaklı doğal tedavi unsurlarının tedavi edici etmenler olarak kullanıldığı kaplıcalar, içmece ve iklim kür merkezleri ile buralarda kurulan tedavi ve rekreasyon amaçlı üniteleri içeren, bu maddenin (a) "Termal Konaklama Tesisleri" ve (b) "Termal Kür Tesisleri" bentlerinde yer alan tanımlardan birine giren tesislerdir.
- b. **Sağlıklı Yaşam Tesisleri:** Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezlerinde (Ek ibare: 24.05.2008-26885) veya bu bölgeler dışında olup desteklenmeleri Bakanlıkça uygun görülen, bu Yönetmelik'te belirlenmiş asli konaklama tesisi bünyesinde

bulunan, doğal çevre içerisinde düzenlenen; tedavi, birlikte düşünme, hareket etme yoluyla ortak motivasyon ve sinerji yaratmaya veya sağlık tedavisi sonrası rehabilitasyona veya terapiye yönelik hizmetlerin verildiği, müşterilere sağlıklı yaşam hizmeti sunmayı hedefleyen, açık alanlarda doğal spor aktiviteleriyle desteklenen, gıda ve beslenme, doğal bitki banyoları, aroma terapi, güzellik ve estetik, heyecan ve eğlence, çeşitli yaş grupları için sağlık ve bakım hizmetleri gibi konu veya konularda uzmanlaşarak işletilen ve hizmetin gerektirdiği ünitelerde uzman personel çalıştırılan tesislerdir.

- c. **Yüzme Havuzları:** Müstakilen belgelendirilen havuzlar asgari ikiyüzyirmibeş metrekare yüzey alanını sağlamak zorundadırlar. Konaklama tesisi bünyesinde bulunan havuzlar, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan nitelikleri sağlamamaları durumunda; havuz, belge kapasitesinde belirtilir ancak bünyesinde yer aldığı tesisin tür ve sınıfının asgari nitelikleri arasında değerlendirilmez ve sınıflandırma çalışmalarında puanlandırılmaz.
- d. **Spor Tesisleri:** Spor tesisleri; kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleriyle turizm merkezlerinde, olimpik spor türlerinden en az bir tanesinin ana faaliyet olarak kurgulandığı, bunun yanında çeşitli spor dallarının uluslararası normlara uygun alanlarda gerçekleştirildiği, ayrıca bu etkinliklerin tamamlayıcı diğer bölümlerle desteklendiği tesislerdir.
- e. **Golf Tesisleri:** Golf sporunun uluslararası normlarına uygun alanlarda, golf sporuna yönelik parkur, ısınma ve pratik yapma alanıyla birlikte, kulüp binası ve bu etkinliği destekleyici diğer bölümlerden oluşan tesislerdir.

Kongre ve Sergi Tesisleri (Madde 34):

Kongre, Konferans ve Sergi Merkezleri: Kişi başına en az 1.2 metrekare alan düşecek şekilde aynı anda asgari bin kişiye hizmet verebilecek büyüklükte bölünebilir bir kongre salonu, teknik imkânları sağlanmış kişi başına en az 1.2 metrekare alan düşecek şekilde dört adet en az elli kişilik toplantı salonu, fuaye ve servis alanı, sergileme alanları ve bunlara ilişkin tüm araç ve gereçleri bulunduran mekânlardır (Lütfü Kırdar – İstanbul; Cam Piramit – Antalya).

Rekreasyon Tesisleri (Madde 35 - 38):

- a. **Eğlence Merkezleri:** Bünyesinde konaklama tesisi bulunmayan, eğlence ve rekreasyon ihtiyacını karşılamak amacıyla oluşturulan, müşterinin etkin katılımının sağlandığı tesislerdir.

- b. **Temalı Park:** Geleceğin dünyası, bilim, bilimkurgu, tarih, kültür, bitki ve hayvan türlerinin doğal ortamlarında yaşatılması, safari parkında veya film stüdyolarında müşteriler için katılım ve canlı izleme imkânının sağlanması, gelenek ve birikimler ile dünya coğrafyası gibi belirli bir konunun görsel ve işitsel ileri teknolojinin de yardımıyla tanıtıldığı ve müşterinin izlemesine sunulduğu eğlence ve bilgilendirmeye yönelik tesislerdir.
- c. **Günübirlik Tesisler:** Yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor imkânlarından birkaçını günübirlik olarak sağlayan, konaklama yapılmayan tesislerdir.
- d. **Kış Sporları ve Kayak Merkezleri Mekanik Tesisleri:** Kayakçıların kayak yapması amacıyla farklı noktalar arasında taşınmasına yönelik, teleferik, telesiyej, teleski, tele kabin gibi mekanik düzenlemelerden oluşan tesislerdir. Bu tesislerde kullanıcıların gereksinimlerini karşılamak amacıyla; güneşlenme ve seyir noktaları, idare ünitesi, genel tuvaletler, korunak ve servis üniteleri ile teleski türü hariç olmak üzere alt, üst veya ara istasyonlarda büfe hizmeti düzenlenir. Kullanıcıların mekanik düzenlemelerden kaynaklanabilecek tehlikelere karşı güvenliklerini sağlayacak önlemler işletmece alınır, sağlık ve ilkyardım hizmeti bulunur.

Kırsal Turizm Tesisleri (Madde 39 - 41)

- **Çiftlik Evi-Köy Evi:** Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına önemli katkıları olduğu göz önünde bulundurularak, mevcut yapıların iyileştirilmesi veya yeni yapıların mevcut dokunun iç düzenlemesi esas alınarak yapılmasını, bu sayede yatak kapasitesi oluşturulmasını ve turizmin gelişip genişleyebileceği ortamların çevresel açıdan güvence altına alınmasını hedefleyen; kırsal bölgelerde çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çiftlik üretimiyle birlikte turizm konaklama olanakları sağlayan, gelen müşterilerin de isterlerse çalışma programlarına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama tesisleridir.
- **Yayla Evi:** Yayla evleri, Bakanlıkça geliştirilmeleri uygun görülen yerlerde bulunan, mevcut yayla evlerinin iyileştirilmesiyle turizme kazandırılan veya mevcut yayla evlerinin iç düzenlemesi esas alınarak yapılan veya Bakanlıkça belirlenecek örnek yayla evi yapı tiplerine göre inşa edilecek ünitelerde, müstakil veya toplu olarak hizmet verecek en az beş odalı konaklama tesisleridir. Bu tesislerde ortak yeme-içme ve dinlenme alanı, her beş oda için bir adet ortak müşteri duş, tuvalet ve lavabo mahalli, mutfak düzenlemesiyle

personel için soyunma yeri, duş, tuvalet mahalli yapılıdır. Tefriş ve dekorasyonunun özgün olduğu kadar malzemelerinin nitelikli olması da gerekir. Ekosistem ve doğal hayatın korunması ve geliştirilmesine yönelik kullanımlara yer verilerek yöresel yiyecek, el sanatları gibi folklorik değerlerin tanıtımına özen gösterilir.

- **Dağ Evi:** Kış sporları veya çim sporları yapmak ve doğa güzelliklerinden faydalanmak amacıyla çevresel açıdan sorumlu bir anlayışla işletilen asgari bir yıldızlı otel nitelikleri taşıyan konaklama tesisleridir.

Özel Belgeli Tesisler (Madde 42 - 43)

- **Özel Belgeli Tesisler:** Bakanlıkça tescilli, tarihi eser niteliğindeki yapılardan turizm amaçlı kullanılan tesislerdir.

Bu Yönetmelik'te belirlenmiş olan türleri veya nitelikleri sağlayamayan; ancak yapı, sokak, doğa, sanat, tarih gibi özelliklerden en az biri bulunan, deneyimli veya konusunda eğitimli personelle nitelikli hizmet sunulan,

Bu Yönetmelik'te belirlenmiş olan türleri veya nitelikleri sağlayamayan, özgünlük, üstün hizmet, ulusal veya uluslararası şöhret gibi nitelikleri nedeniyle işletme özelliği arz eden, deneyimli ve konusunda eğitimli personelle nitelikli hizmet sunulan, tesislerdir.

- **Butik Oteller:** Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve kullanılan malzemesi yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve yüksek kalitede, deneyimli veya konusunda eğitimli personelle kişiye özel hizmet verilen ve aşağıda belirtilen nitelikleri taşıyan en az on odalı otellerdir:

Bileşik Tesisler (Madde 44 - 48)

- **Turizm Kentleri:** Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi olarak ilan edilmiş yerlerde, plan kararlarıyla sınırları belirlenmiş, bu Yönetmelik'te tanımlanan ve müstakilen belgelendirilebilen türlerin bir veya birkaçıyla birlikte kültür, eğitim, eğlence, ticaret, konut ve her türlü teknik ve sosyal altyapı alanlarından bir veya daha fazlasını kapsayan, tek bir ana yatırımcıya tahsis edilen yerleşimlerdir.
- **Turizm Kompleksleri:** Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan tanımlardan biri çerçevesinde gerçekleştirilen tesislerdir. Kongre ve sergi merkezi ile buna ek olarak bu Yönetmelik'te tanımlanmış

olan golf tesisleri, eğlence merkezleri, temalı parklar, termal tesisler, apart otel, en az yüz adet yatın barınabileceği yat limanı, sağlıklı yaşam tesislerinden en az üç adedini bünyesinde bulunduran tesislerdir. Kongre ve sergi merkezi ile seçenekli türlerden en az ikisinin tamamlanarak işletmeye hazır hale getirilmesi durumunda tesise kısmi turizm işletmesi belgesi verilebilir. Bünyesinde konaklama tesisi olarak en az beşyüz yatak kapasiteli olmak kaydıyla beş yıldızlı otel veya beş yıldızlı tatil köyü ile yine bünyesinde kongre ve sergi merkezi veya eğlence merkezi bulunan tesislerdir. Tesiste en az ikiyüzelli adet yatın barınabileceği yat limanı yapılması durumunda ek olarak apart otel yapılabilir. Komplekste bulunması zorunlu olan ünitelerden birinin tamamlanarak işletmeye hazır hale getirilmesi durumunda tesise kısmi turizm işletmesi belgesi verilebilir.

- **Tatil Merkezleri:** Müşterilerin konaklama, yeme-içme, eğlence, dinlenme ve spor gereksinimlerini karşılayan, kuruluş yeri veya işletmesi özelliği gereği yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen, imar planlarında turizm için ayrılmış alanlarda, her otelin bütünü için ayrı mülkiyet, irtifak ve intifa haklarına imkân tanıyan en az binikiyüzelli odalı tesislerdir. Bu tesisler, tatil merkezi otelleri veya apart oteller ile bu otellere hizmet veren ortak kullanım alanlarından oluşur.
- **Zincir Tesisler:** Aynı yatırımcıya veya işletmeye ait veya aynı işletmenin markasını kullanan ve Bakanlıkça belgelendirilebilen turizm türlerinin veya pazarlama ve satış işletmelerinin bu fıkranın (a) "Tur güzergâhı üzerinde inanç, tarih, kültür gibi alternatif turizm hareketlerine hizmet verecek tesisler,"; (b) "Belgelendirilen türlerden birinin veya pazarlama ve satış işletmelerinin aynı işletmecilik anlayışıyla asgari üç ayrı yerde zincir olarak işletildiği tesislerdir." ve (c) "Birden fazla tahsisli arazi üzerinde yer alan ve zincir olarak işletilen tesisler" bentlerinde yer alan tanımlardan biri çerçevesinde gerçekleştirildiği tesislerdir.
- **Personel Eğitimi Tesisleri:** Turizm sektörünün eğitilmiş personel ihtiyacını karşılamak üzere her seviyedeki personelin eğitiminin çeşitli eğitim programları çerçevesinde teorik ve uygulamalı olarak birlikte veya ayrı ayrı yaptırıldığı en az yüzyirmi öğrenci kapasiteli eğitim ve uygulama tesisleridir.

Diğer Tesisler (Madde 49 - 51)

- **Mola Noktaları:** Karayollarında seyahat edenlerin dinlenme, yeme-içme ve benzeri gereksinimlerini yirmidört saat süreyle kar-

şıl原因; karayolları güzergâhı ve yakın çevresinde bulunan, konaklamaya dönük olmayan ve aşağıda belirtilen asgari nitelikleri taşıyan tesislerdir:

- **Yüzer Tesisler:** Türk karasularında veya limanlarında turizm amaçlı olarak konaklama, yeme-içme veya eğlence hizmeti verebilecek nitelikteki kendiliğinden hareket etme kabiliyetine sahip veya bir römorkör vasıtasıyla çekilen, toplam kapasiteleri belirlenmiş ve kullanım amacı belirtilmiş denize elverişlilik belgesi olan, bu belgeleri ilgili mevzuat çerçevesinde yenilendikçe Bakanlığa gönderilen deniz araçlarıdır. Bu tesislere turizm yatırımı belgesi verilmez.
- **Tatil Siteleri ve Villaları:** Bu fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan tanımlardan biri çerçevesinde gerçekleştirilen; her birinde nitelikli elemanlarla tefriş edilmiş en az bir yatak odası, oturma bölümü ve banyo, mutfak ile balkon veya teras gibi özel açık alan kullanımları bulunan konaklama birimlerinden oluşan işletme bütünlüğü arz eden ve belge sahibinin tüzel kişilik olduğu tesislerdir.

Turizm Belgesi

Turizm sektörüne mevzuat dahilinde sağlanan teşviklerden, istisna, muafiyet ve diğer haklardan yararlanmak için gerekli olan belgeye "Turizm Belgesi" denilmektedir. Turizm belgesi Bakanlık tarafından yatırım ve işletme aşamalarında "turizm yatırım ve turizm işletmesi belgesi" adı altında verilmektedir. Belge sahibi, belgeye konu yatırımı nı belirtilen süre içinde başlatmak ve tamamlamakla mükelleftir.

Yukarıda da belirtildiği gibi turizm belgeleri Bakanlık tarafından yatırımın aşamaları dikkate alınarak, dört ayrı türde düzenlenmektedir:

1. **Turizm Yatırımı Belgesi:** Bu Yönetmelik'te nitelikleri belirtilen tesis için Bakanlıkça yatırım aşamasında verilen belgeyi,
2. **Ana Turizm Yatırımı Belgesi ya da Turizm Kenti Ana Turizm Yatırımı Belgesi:** Turizm kentinde, plan kararıyla ve tahsis koşullarıyla belirlenen tüm yatırımı içeren; ana yatırımcı adına düzenlenen belgedir.
3. **Turizm İşletmesi Belgesi:** Bu Yönetmelik'te nitelikleri belirtilen tesis için Bakanlıkça işletme aşamasında verilen belgeyi,
4. **Kısmi Turizm İşletmesi Belgesi:** Bu Yönetmelik'te nitelikleri belirtilen faaliyeti gösteren, tür ve sınıfının gerektirdiği zorunlu üniteleri yapılmış tesis için yapılacak olan diğer üniteleri yatırım kapsamında tutularak Bakanlıkça verilen belgeyi ifade etmektedir.

Turizm Yatırımı Belgesi Talebi (Madde 5)

Turizm yatırımı belgesi taleplerinde, aşağıda belirtilen belgelerin aslı veya aslını vermeye yetkili merci veya noterce onaylanmış suretleriyle yazılı olarak Bakanlığa başvurulur:

- Başvuru dilekçesi,
- Yatırımın yeri, tür ve sınıfı, kapasitesi, finansmanı ve pazarlaması gibi bilgileri içeren rapor,
- Ortaklardan birinin veya birkaçının adına yatırımcı veya işletmeci olarak belge düzenlenmesinin talep edilmesi halinde bu hususta ortaklar arasında düzenlenen muvafakatname,
- Talebin şirket veya adi ortaklık adına yapılması halinde tescile ilişkin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile imza sirküleri, isim tescili yapılmış ise tescile ilişkin belge,
- Bakanlıkça gerekli görüldüğü durumlarda; türü, yöresi, büyüklüğü veya konumu gibi nedenlerle özellik arz eden yatırımların, bu özelliklerini genel olarak yansıtan uygun ölçekte fikir projesi,
- Tesis tescilli kültür varlığında kurulacaksa buna ilişkin belge.

Turizm Yatırımı Belgesi dört yıllık bir süre için düzenlenir. Belgeye konu yatırım inşaatının belge tarihini takip eden bir yıl içerisinde başlatılması gerekir. Ancak girişimci tarafından makul sebeplerin ileri sürülmesi halinde bir yıllık süre Bakanlıkça uzatılabilir. "Turizm Yatırımı Belgesi", teşviklerden yararlanmak için bir ön koşuldur. Bu husus Yönetmelik'in 53. maddesinde hükme bağlanmıştır.

"Turizm Yatırımı Belgesinin Süresi ve Yatırımın İzlenmesi (Madde 53) (Değişik: 2008) İşletmeye açılma süresi yatırım belgesi verilmesinden itibaren dört yıla kadar olmak üzere yatırımın özellikleri ve yatırıma başlama koşulları dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenir. Ancak işletmeye açılma süresi, belge sahibinin talebi halinde ve Bakanlıkça uygun görülmesi durumunda, toplamı başlangıçta verilen yatırım süresini geçmemek kaydıyla en fazla iki defa uzatılabilir.

Kısmi turizm işletmesi belgesinde yatırım kapsamında kalan üniteler, yatırımın niteliğine göre Bakanlıkça belirlenecek süreler içerisinde tamamlanmak zorundadır; ancak bu süre belge sahibinin talebi halinde ve Bakanlıkça uygun görülmesi durumunda uzatılabilir. (Değişik: 2008) Kısmi turizm işletmesi belgesinde yatırım kapsamında kalan ünitelerin yatırım süresi için, yatırım belgesi için açıklanan sürelerle ilişkin koşullar geçerlidir.

Mücbir sebepler ile kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir hukuki ve idari uyumsuzlıklardan doğmuş sebeplerin devam ettiği sürece yatırım süreleri işletilmez.”

Turizm İşletmesi Belgesi Talebi (Madde 6)

Belgeli turizm yatırımının tamamlanıp işletmeye hazır olması durumunda, belge sahibi tarafından aşağıda belirtilen belgelerin aslı veya aslını vermeye yetkili merci veya noterce onaylanmış suretleri ile birlikte yazılı olarak Bakanlığa başvurulur.

- Başvuru dilekçesi,
- İşyeri açma ve çalışma ruhsatı.

Doğrudan Turizm İşletmesi Belgesi Talebi (Madde 7)

Turizm yatırımı belgesi almadan doğrudan turizm işletmesi belgesi taleplerinde, 5'inci maddenin (v) bendi hariç, 5 ve 6'ncı maddelerde belirtilen belgelerle birlikte yazılı olarak Bakanlığa başvurulur.

Turizm Belgesi Başvurularının Değerlendirilmesi (Madde 8)

Turizm belgesinin verilmesi, bu belgenin diğer bir turizm belgesine çevrilmesi, kapsamının değiştirilmesi, belge devri, süre uzatımı ve sınıflandırma konularına ilişkin talepler Bakanlıkça incelenir. Eksik veya mevzuata aykırı evrakla yapılan başvurular, gerekçesi belirtilerek reddedilir.

Başvurular tüm başvuru belgelerinin tam olarak Bakanlığa tesliminden itibaren altmış gün içerisinde sonuçlandırılır. Yapılan denetimlerde tesiste tamamlanabilir eksiklikler bulunması halinde tamamlanması için başvuruna Bakanlıkça süre verilebilir. İlgilinin tesisteki eksikliğin tamamladığını bildirmesinden itibaren altmış gün içerisinde başvuru sonuçlandırılır.

Turizm belgesi başvurularının bu süre içerisinde sonuçlandırılmaması durumunda; Bakanlığın değerlendirme hakkı saklı kalmak ve müktesep hak teşkil etmemek üzere belge düzenlenerek verilir.

Turizm işletmesi belgesi veya kısmi turizm işletmesi belgesi taleplerinde; tesisin tür ve sınıfının asgari nitelikleri, kapasitesi, fiziki özellikleri, kullanılan malzemelerin standardı, işletme ve hizmet kalitesi, personel nitelikleri ile bu Yönetmelik'in 5'inci maddesinin (v) bendi kapsamında değerlendirilen tesislere ait fikir projelerinin uygunluğu denetlenerek uygun görülenler belgelendirilir.

Denetimlerde; Yönetmelik'te belirtilen metrik limitlere uyulmadığının tespiti halinde, işlev ve yöre özellikleri göz önünde bulundurularak limitlerin en fazla yüzde on oranında eksikliği uygun görülebilir.

Belge Devri Talepleri (Madde 9)

Tahsisli yatırım ve işletmelerin tahsis koşulları saklı kalmak kaydıyla turizm belgesinin devrine ilişkin taleplerde, aşağıda belirtilen belgelerin aslı veya aslını vermeye yetkili merci veya noterce onaylanmış suretleriyle yazılı olarak Bakanlığa başvurulur:

- İşyeri açma ve çalışma ruhsatı,
- Talebin şirket adına yapılması halinde şirket tesciline ilişkin Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile şirkete ait imza sirküleri, isim tes-cili yapılmış ise tesciline ilişkin belge.
- Belgenin adına düzenlenmesini talep eden kişi, devir işlemi yapılmadan önce mevcut belge sahibi veya Bakanlıkça gerekli görülmesi durumunda mal sahibince noter huzurunda verilmiş onayla tesisin dosyası hakkında Bakanlıktan bilgi talep edebilir.

Tahsisli yatırım ve işletmelerin tahsis koşulları saklı kalmak kaydıyla; belge devri talebinde bulunulması halinde, tesise ilişkin Bakanlıkça yürütülen idari işlemler, bu talebin değerlendirilmesini engellemez.

Belge sahibinin değişmesi tesisin cezai sicilini ortadan kaldırmaz.

Sınıflandırma Çalışmaları (Madde 10)

Tesisin fiziksel nitelikleriyle işletme ve hizmet kalitesinin sürekliliğinin değerlendirilmesi amacıyla, turizm işletmesi belgeli tesislerde talep üzerine veya Bakanlığın gerekli gördüğü hallerde sınıflandırma çalışması yapılır.

Sınıflandırma çalışmaları için tesisin tür ve sınıfının nitelikleri, kapasitesi, fiziki özellikleri, kullanılan malzemenin standardı, işletme ve hizmet kalitesiyle personelin nitelikleri ve eğitim düzeyi gibi ölçütlerin yer aldığı, puanlama sistemine dayalı, Bakanlıkça hazırlanan değerlendirme formları tesiste "Sınıflandırma Komisyonu"na uygulanır.

Sınıflandırma Komisyonu; iki Bakanlık kontrolörü ile turizm belgeli tesislerin oluşturduğu derneğin ya da birliğin bir temsilcisinden veya üç Bakanlık kontrolöründen oluşur. Kıdemli olan kontrolör, Komisyona başkanlık eder.

Sınıflandırma çalışmaları sonucunda; üst sınıf için belirlenen puan barajını aşan üstün hizmet düzeyindeki işletmelere yeni sınıfın gerektirdiği asgari fiziksel niteliklere bakılmaksızın bir üst sınıfı, nitelikleri düşük olanlara ise asgari fiziksel niteliklerini taşıdıkları sınıfın bir alt sınıfı verilir.

(Ek: Üst sınıf için belirlenen puan barajını aştığı için bir üst sınıf verilen üstün hizmet düzeyindeki işletmelerden, ayrıca yeni sınıfına göre hizmet artırıcı unsurlar istenilmez.

Değerlendirme Kurulunun Oluşumu (Madde 11)

Değerlendirme Kurulu; Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Müsteşar Yardımcısının Başkanlığında, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü, Kontrolörler Kurulu Başkanı, Birinci Hukuk Müşaviri ile turizm belgeli tesislerin oluşturduğu derneğin ya da birliğin bir temsilcisinden oluşur.

Kurulun raportörlük ve sekretarya hizmetleri Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğüne yürütülür.

Değerlendirme Kurulu gerekli gördüğü hallerde görüş almak üzere uzman çağırabilir.

Değerlendirme Kurulunun Görev ve Çalışma Esasları (Madde 12)

Bu Yönetmelik'in 42 ve 51'inci maddelerinde belirtilen tesislere turizm yatırımı, turizm işletmesi veya kısmi turizm işletmesi belgesi verilmesi, uygulamalardaki görüş farklılıkları Değerlendirme Kurulunca karara bağlanır.

Değerlendirme Kurulu, Başkanın çağrısı üzerine toplanır. Kurul, kararlarını üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alır. Karşı oylar ayrıntılı gerekçelerle belirtilir. Kurul kararları Bakan onayı ile yürürlüğe girer. Bu Yönetmelik uyarınca alınması gerekli tüm evrak tamamlanmadan dosya Kurula sunulamaz.

Değerlendirme Kurulu:

Bakanlık yetkilileriyle turizm işletmecilerinin temsilcilerinden oluşan Değerlendirme Kurulu, Turizm Belgesine ilişkin kararlarla tesislerin sınıflandırılmalarına ilişkin itirazları incelemek ve bir "Rapor"a bağlamak üzere görev yapar. Kurul tarafından oluşturulan kararlar Bakan onayına sunulur. Bakanın Kurul kararlarına onama ya da ret etme yetkisi vardır. Kurul Kararlarının son onay mercii Bakandır.

Turizm Belgesinin İptali (Madde 54): 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun belge iptaline ilişkin 34. maddesinde açıklanan nedenlerden en az birinin gerçekleştiğinin tespit edilmesi durumunda tesislerin belgesi iptal edilir.

Ek: Yatırım belgeli olan, yatırım süresi sona ermiş ancak bu süre içerisinde yatırım belgesi süre uzatımı veya turizm işletme belgesine geçme talebiyle başvuruda bulunulmamış yatırımlara ilişkin belgeler,

dosya incelemesi sonucunda, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca iptal edilir.

Belgelerin İptali: Bakanlık dört tür olarak düzenlediği Turizm Belgelerini Yasanın öngördüğü koşulların gerçekleşmesi halinde iptal etme yetkisine sahiptir. İptal nedenleri 2634 Sayılı Kanun'un 34. maddesinde belirtilmiştir.

Turizm Yatırımı veya Turizm İşletmesi Belgesi

- a. (Mülga: 07/05/2008-5761/5. mad.)
- b. Yatırım belgesi süresi sona ermesine rağmen yatırımın tamamlanmaması veya turizm işletmesi belgesi alınmaması,
- c. Tesisin belgelendirilebilecek işletme türleri dışında faaliyet göstermesi veya turizm işletmesi faaliyetine son verilmesi,
- d. Tesisin belgeli olarak faaliyet göstermesinin ülke turizmi açısından sakınca yaratması,
- e. Tesisin belgelendirilmesi için gerekli olan ilgili kurumdan alınan işletme iznine esas belgenin geçerliliğini yitirmiş olması,
- f. Tesisin yatırım veya işletme döneminde belgelendirilmesine esas niteliklerini önemli ölçüde kaybetmiş olması,

hallerinde Bakanlıkça iptal edilir.

Belgeli Yatırım ve İşletmelerin Sorumluluk ve Avantajları

- a. **Sorumluluklar:** Turizm alanında faaliyet gösteren işletmeler, Turizm Belgelerinin öngördüğü nitelikleri taşımak ve koşulları yerine getirmekle yükümlüdürler. Yönetmelik hükümleri çerçevesinde tesisler yatırım ve işletme sürecinde aşağıdaki yükümlülükleri yerine getirmekle mükelleftirler.
  - *Belge Koşullarını Sürdürmek:* Yatırım Belgesi sürecinde, Belge başvurusu ile birlikte yaptıkları taahhütleri yerine getirmek, inşaat ve donanımı imar planı kararları ve ÇED Raporu çerçevesinde gerçekleştirmek zorundadırlar. İşletme sürecinde ise gerekli olan, tesis, hizmet ve personel standardının sürdürülmesi, fiziksel niteliklerde ana hizmet ünitelerinde ve ortaklık yapısında, Bakanlıktan ön izin alınmadan değişiklik yapılması zorunludur.
  - *Kamuya Hizmet:* Turizm işletmeleri nitelikleri gereği, kamuya hizmet sunan, her kесе açık işletmelerdir. Söz konusu işletmelerin sadece sınırlı sayıda ya da belirli bir müşteri kitlesine

hizmet vermesi kurallara aykırıdır. Kural olarak, tesisin ilan ettiği fiyatı karşılayabilen her kese açık olması gerekmektedir.

- *Fiyat Uygulamaları:* Belgeli işletmelerin uyguladıkları fiyatların Bakanlıkça önceden onaylanmış fiyatlar olması gerekir. Bakanlık bir sonraki yıl için uygulanacak fiyatların ilkelerini belirler ve işletmelere bildirir. İşletmeler bu ilkeler ışığında bir sonraki yıl uygulayacakları fiyatları hazırlayarak o yılın temmuz ayı içinde Bakanlık onayına sunar.

Bakanlık, tesislerin sundukları fiyatları aynen ya da değişikliklerle onaylar. Bu şekilde fiyat onayı yaptırmamış işletmeler bir önceki yılın tarifelerini uygulamak zorundadırlar.

Uygulanacak fiyatlar onaylanmış liste fiyatlarının altında tespit edilebilir ancak üstüne çıkamaz. Fiyat tarifeleri tesisin girişinde, müşterilerin kolayca görüp okuyabilecekleri şekilde teşhir edilir ve istendiğinde tasdikli bir örneği müşteriye verilir.

- b. **Avantajlar:** Turizm Belgesinin işletmecilere sağladığı avantajları üç başlık altında toplamak mümkündür.

Teşviklerden Yararlanma: Önceki bölümde belirtildiği gibi, turizm sektörüne devletçe sağlanan teşviklerden yararlanabilmek, 2634 Sayılı Kanun'un 5. maddesine göre Turizm Belgesi alınmasına bağlıdır. "Belge alınması: Madde 5 – a) Turizm sektöründe; bu Kanun ve diğer mevzuatta yer alan teşvik tedbirleri ile istisna, muafiyet ve haklardan yararlanabilmek için Bakanlıktan, turizm yatırımı belgesi veya turizm işletmesi belgesi alınması zorunludur."

2634 sayılı Kanun kapsamında devletçe sağlanan teşviklerin başında kamu arazilerinin turizme tahsisi gelmektedir. Yasa kapsamında sağlanan bazı özel teşvikler 16'ncı – 20'inci maddeler arasında belirtilmiştir.

- a. Elektrik, Havagazı ve Su Ücretleri: Turizm belgeli yatırım ve işletmeler elektrik, gaz ve su ücretlerini o bölgedeki sanayi ve meskenlere uygulanan tarifelerden en düşüğü üzerinden öderler.
- b. Haberleşme Kolaylıkları: Belgeli yatırım ve işletmelerin telefon ve teleks taleplerine ilişkin her türlü işlem ve tahsis öncelikle yapılır.
- c. Personel Çalıştırılması: a) Belgeli işletmelerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman personel ve sanatkarlar çalıştırılabilir.

Ancak bu şekilde çalıştırılan yabancı personelin miktarı toplam personelin % 10'unu geçemez. Bu oran, Bakanlıkça % 20'ye kadar artırılabilir. Bu personel işletmenin faaliyete geçişinden üç ay öncesinden itibaren çalışmaya başlayabilir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun 12'inci maddesi kapsamına giren belgeli işletmelerde 21 yaşından küçük kişilerin çalıştırılabilmeleri o yerin en büyük mülki amirinin izniyle mümkündür.

Alkollü İçki Satışı (Madde 19) Belgeli işletmeler, Bakanlığın iznine bağlı olarak, 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 178'inci maddesi ile 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 61'incii maddesindeki alkollü içki satışı ve ruhsatlarına ilişkin hükümlerin dışındadır.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun 12'inci maddesi kapsamına giren Bakanlıkça belge verilen işletmelere, yanlarında veli veya vasileri olmak şartıyla 18 yaşından küçükler de girebilir.

Turizm işletmelerine bağlı ya da müstakil olarak talih oyunları oynatılabilecek mahallerin açılması yasaktır. Diğer kanunların bu Kanun'a aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

- a. Resmi Tatil, Hafta Sonu ve Öğle Tatilleri (Madde 20): Belgeli işletmelerle belge kapsamındaki yardımcı hizmet satış yerleri Bakanlıkça verilen belgede belirlenen çalışma süresi içinde resmi tatil, hafta sonu ve öğle tatillerinde de faaliyetlerine devam ederler.
- b. Bakanlık Denetimine Tabi Olma: Turizm Belgeli işletmelerin tüm denetimleriyle fiyat tarifelerinin belediyeler yerine Bakanlık tarafından yapılması sektöre sağlanan önemli bir avantajdır. Ancak, Bakanlık dışında, belirli konularda denetim yapmakla görevli farklı kamu kurumları da vardır. Örneğin tesislerin genel sağlık açısından denetimleri belediyeler aracılığı ile sağlık görevlileri tarafından yapılmakta, kamu güvenliğini ilgilendiren konularda ise güvenlik güçleri, Kimlik Bildirimi Kanunu hükümleri çerçevesinde tesislerde denetim yapma yetkisine sahip bulunmaktadır.

Bakanlık Tanıtım Faaliyetlerinden Yararlanma: Bakanlığın yurtiçinde ve dışında gerçekleştirdiği tanıtım faaliyetlerinde belgeli

tesisler isim, adres, telefon numaraları ve tesisin genel niteliklerine ilişkin bilgileri ile yer almaktadırlar. Örneğin Bakanlıkça büyük tirajlarla bastırılan Pratik Bilgiler Rehberi ve Otel Rehberinde belgeli tesislerin listesine yer verilmektedir. Belgeli tesislerin turizm kuruluşlarıyla iletişim içine girmeleri böylece kolaylaştırılmış olmaktadır.

Yatırım ve İşletmelerin Sınıflandırılması

Tesisler Yönetmeliği, tesislerin türlerine göre sahip olmaları gereken nitelikleri, yapmaları gereken işlevleri ve sunmaları istenen hizmetleri ayrıntılı şekilde belirtmektedir. Yönetmelik'in bu ayrıntıda bilgi içermesinin bir nedeni turizm ürününün yapısından kaynaklanmaktadır. Bilindiği üzere turizm ürünü satın alma öncesi görülmesi, denenmesi ve karşılaştırma yapılması olanağı olmayan bir üründür. Tüketiciler tercihlerini uluslar arası standartlara göre kullanmaktadır.

Diğer bir neden, yukarıda açıklanan ilk nedene bağlı olarak aynı tür tesisler arasında ürün ve hizmet kalitesi açısından benzer nitelik ve işlevlerin yaratılmak istenmesidir.

Sınıflandırma Kriterleri (Ölçütleri)

Farklı işletme türlerinde farklı sınıflandırma sistemleri kullanılmıştır. Örneğin oteller için "yıldız" sistemi (1 – 5 yıldız), lokantalar için "sınıf" sistemi (1- 3 sınıf), tatil köyleri için otellerde olduğu gibi yıldız sistemi; ancak 4 ve 5 yıldızlı olarak, sınıflandırma yapılmıştır.

Aynı tür tesisler arasında sınıflandırmada kullanılan; diğer bir ifadeyle asli işlevleri aynı olan işletmeler arasındaki sınıf farklılıklarını oluşturan ölçütler, dört başlık altında toplanmıştır.

- a. *İşletmelerin Fonksiyon Üniteleri*: Tesisin yüzme havuzu, spor ve konferans salonu, bar, sauna, lokanta, kreş, satış mağazaları gibi işlevleri bulundurmasına göre yapılan değerlendirme,
- b. *Tesisat, Teçhizat, Donanım*: Asansör, klima, telefon, TV – Video yayınları vb. hizmetlere göre yapılan değerlendirme,
- c. *Mefruşat, Mobilya vb. Donanım Kaliteleri*: Odaların, banyoların, ortak kullanım alanlarının döşenmesinde kullanılan her tür mobilya, halı, perde, aydınlatma elemanları, mini-bar, kasa vb. temelinde yapılan değerlendirme,
- d. *Personel ve Hizmet Düzeyi*: Personelin nitelik ve nicelik açısından durumu ve sunulan hizmetlerin kapsamı ve kalitesi, örneğin oda

servisi, vale (kuru temizleme, ayakkabı boyama ve küçük onarımlar), sekreterlik hizmetleri gibi.

Değerlendirmeye esas alınan ölçütlerin önemli bir bölümü Yönetmelik'te belirtilmiştir. Yönetmelik'te yer almayan bazı ölçütler ise Bakanlığın hazırladığı "Sınıflandırma Formunda" sıralanmıştır.

Sınıflandırma Formunda, her ölçüt için bir puan belirlenmiştir. Tesisin yerinde incelenmesi sırasında tespit edilen ölçütlerin karşılığı puanlar toplanarak değerlendirme yapılır. Personel sayısı, eğitim ve deneyim düzeyleri ayrı bir puanlamayla değerlendirilerek toplam puana ulaşmaktadır. Tesisin sınıfı toplam puanına göre belirlenmektedir. Örneğin, 5 yıldız sınıfı için 550 ve üstü puan almak, 4 yıldız için 420-549, 3 yıldız için 320-419 puan gibi.

Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik

Turizm Tesislerinin Denetimi

Turizm işletmeleri, yatırım ve işletme aşamalarında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ve gerektiğinde ilgili diğer kurum ve kuruluşlarca denetlenebilir. Ancak, tesisi denetlemeye yetkili organların önceden belirlenip tesise bildirilmesi gerekmektedir.

Bakanlık dışındaki denetim birimleri genellikle tesisin yatırım ve işletme aşamalarında izin almak durumunda olduğu kurumların birimleridir. Örneğin, yatırım aşamasında yerel yönetimlerden belirli konularda belge ya da izin almak durumunda olan işletmeler belediyelerce denetlenebilirler.

Belgeli tesislerin denetimine ilişkin kurallar 2634 Sayılı Kanun'un 37. maddesine göre çıkarılan Yönetmelik'te yer almaktadır. 37. madde A-3 fıkrasında söz konusu denetimin:

"(3) İnsan ve çevre sağlığı ile can ve mal güvenliği de dahil olmak üzere; belgeli yatırım ve işletmelerin belgeye esas olan vasıflarının, tarifelerinin, temizlik, intizam, servis, idare ve işletme tarzlarıyla diğer hususların denetlenmesine ve denetleme elemanlarının niteliklerine, atanmalarına ve yetkilerine ait konuları," kapsayacağı belirtilmektedir.

Denetimler yatırım ve işletme dönemlerinde, Bakanlık ve diğer kuruluşlar tarafından Yönetmelik'in 18 – 22. maddeleri çerçevesinde yapılmaktadır.

Görev, Yetki ve Sorumluluklar**Belgeli Turizm İşletmelerinin Denetiminde Yetkiler (Madde 18):**

Belgeli turizm işletmelerinde temizlik, intizam, servis, fiyat, idare ve işletme, belge almaya esas olan vasıflarla, personel niteliklerinin tespit ve denetimi yetkisi Bakanlığa aittir.

Sağlık ve çevre kirliliğiyle ilgili denetimler, görevli kamu kurum ve kuruluşlarının tabip ve sağlık elemanlarınca, işyeri açma ve çalışma ruhsatları ile ilgili denetimler, işyeri açma ve çalışma ruhsatını veren kamu kurumu tarafından yapılır. İlgili mercilerin bu konularda yapacakları denetimlerde, denetim raporunun bir nüshası Bakanlığa gönderilir.

Denetim Elemanlarının Görev ve Yetkileri (Madde 19): Denetim elemanları aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidirler.

- a. Belgeli turizm yatırım ve işletmeleriyle turizm kuruluşlarının yıllık programlar çerçevesinde, denetleme ve incelemelerini yapmak,
- b. Belgeli turizm yatırım ve işletmeleri hakkında Bakanlığa ulaşan şikayetleri incelemek ve soruşturmak,
- c. Turizm işletmesi belgesi talep eden kuruluşların genel denetimlerini yapmak,
- d. Kanunun öngördüğü cezaları, ilgili Kanun ve Yönetmelikler gereğince tayin etmek ve uygulamak,
- e. Belgeli turizm işletmelerinin hizmetlerinden yararlanan yerli ve yabancıların şikayetlerini araştırmak,
- f. Kanun, tüzük, yönetmelik ve benzeri yasal düzenlemelerle kendilerine verilen diğer görevleri yerine getirmek,

Denetimin Kapsamı (Madde. 20): Bu Yönetmelik uyarınca yapılacak denetimlerde yatırımın belgeye esas projeye uygunluğu, yatırımda kullanılan malzeme, eleman, tesisat, teçhizat, mefruşat, dekorasyon ve hizmet standardının niteliği ve sınıfıyla uyumu, yatırım ve işletmelerin "Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği" ne uygunluğu araştırılır.

Yatırım Dönemi Denetimleri (Madde. 21): Belgeli turizm yatırımlarının denetiminde;

- a. Yatırımın belgeye esas fikir projesine uygunluğu,

- b. Malzeme, yapı elemanları, tesisat, teçhizat, mefruşat ve dekorasyonun sınıfıyla uyumu,
- c. Yatırımın öngörülen zamanlamasıyla belgede belirtilen süre incelenir.

İşletme Dönemi Denetimleri (Madde 22): Belgeli işletmelerin veya işletme belgesi talebinin değerlendirilmesine esas olacak denetimde;

- a. Tamamlanan yatırımın, yatırım belgesine esas fikir projesine ve işyeri açma ve çalışma ruhsatına veya doğrudan işletme belgesi talebinde, dosyasındaki işyeri açma ve çalışma ruhsatına uygunluğu
- b. Tesisin dış ve iç mekânlarıyla malzeme, teçhizat, tesisat, mefruşat ve dekorasyonunun sınıfıyla uyumu korunup korunmadığı,
- c. Belge almaya esas vasıfların devam edip etmediği,
- d. İşletme belgesi verilmesinde esas alınan veya alınacak olan nitelikleri belirleyen Yönetmelik hükümlerine uyum,
- e. Mahallerin amaçlarına uygun kullanımlarının devamı,
- f. İşletmenin, belgede belirtilen sahip ve/veya işletmecisinin mülkiyet ve/veya yönetiminin devamı,
- g. Personelin niteliğinin sınıfına ve mevzuata uygunluğu,
- h. Yabancı personelin nitelik ve izinlerinin ilgili Yönetmelik'e uyumu,
- i. Tasdikli fiyat tarifelerinin uygulanması ve yönetmelik uyarınca teşhiri,
- j. İşletmenin uluslararası turizm talebine yönelik çalışmaları ve doğrudan veya dolaylı olarak sağlanan döviz miktarı,
- k. Yeme ve içme servisi yapılan tesislerde, yiyeceğin miktar, kalite ve takdiminin sınıfıyla uyumu,
- l. Genel temizlik ve hizmet standardının sınıfıyla uyumu,
- m. İşletmeye özel olarak tahsis edilen yatırım ve işletme mallarının amaca uygun değerlendirilmesi,
- n. İşyerinin başka bir amaçla kullanılıp kullanılmadığı,
- o. İnsan ve çevre sağlığı ile mal ve can güvenliğinin sağlanmasına, müşterinin haklarının korunmasına yönelik tedbirler incelenir.

Yönetmelik'in yukarıda yer alan hükümlerinden açıkça görüldüğü üzere, turizm işletmeleri yatırım ve işletme aşamalarında, Bakanlık ve

diğer ilgili kuruluşlar tarafından belirli ilkeler çerçevesinde denetlenmektedir. Özetlemek gerekirse;

Yatırım Süreci Denetimi: Bu süreçte, kurulacak tesisin Turizm Tesisleri Yönetmeliği'nde belirtilen koşullar ile İmar Planı Kararlarına uygun şekilde yapılması gereklidir.

Turizm Tesisleri Yönetmeliği'ne uygunluk denetimi Bakanlık tarafından yapılır. Bakanlık denetiminde her tür ve sınıf tesis için aranan kriterlere ilişkin taahhütlere uyulup uyulmadığı denetlenir.

Diğer kuruluşlarca yapılan denetimde ise, imar planı kararları doğrultusunda, yapı yüksekliği, kapalı inşaat alanı toplamı (m²), yapının taban alanı (m²), amaçlanan kullanım şekli gibi hususların denetimi yapılır. Bu denetim belediye sınırları içindeki yatırım yerleri için Belediyelerce, belediye sınırları dışındaki yerler için Valilik İl İmar Müdürlüklerince yapılır.

Çevre sağlığı ve kirlenme açısından denetimler ilgili Çevre Kuruluşunca, yangına karşı alınan önlemlerin yeterliliği denetimi ise İtfaiye Müdürlüğünce yapılır.

İşletme Süreci Denetimi: Tesisler işletme belgesi aldıktan sonra daha çok sayıda kamu kuruluşunun denetimine tabi olurlar. Ancak, belgeli tesislerin genel denetiminin Bakanlık tarafından yapılacağı Yasa'nın amir hükmüdür.

Denetleme Yetkisi (Madde 30): Belgeli yatırım ve işletmeleri, bu yatırım ve işletmelerin belgeye esas olan niteliklerini, bu niteliklerini koruyup korumadıklarını denetleme ve işletmeleri sınıflandırma yetkisi Bakanlığa aittir.

Yasa'nın bu amir hükmüne karşın, bazı kuruluşların, belirli konularda denetim yetkisine sahip olduğu görülmektedir. Bunları üç başlık altında toplamak mümkündür.

Belediyelerce Yapılan Denetim: Yapı kullanma izninin alınmasından sonra, turizm işletme belgeli tesislerde yapısal değişiklik yapıp yapılmadığı Belediye ya da İmar Müdürlüğü yetkililerince denetlenebilir. Plana aykırı tespitler varsa Yapı Kullanma İzni iptal edilir.

Belediyeler ayrıca, Halk Sağlığı Uzmanları aracılığıyla tesislerin halk sağlığı gereklerine uygunluğunu da denetleyebilmektedir.

Belediyelerin çalışma gün ve saatlerini belirleme yetkisi belgeli işletmelerde uygulanmamaktadır (2634/20 "Resmi Tatil, Hafta Sonu ve

Öğle Tatilleri: Madde 20 – Belgeli işletmeler ile belge kapsamındaki yardımcı hizmet satış yerleri Bakanlıkça verilen belgede belirlenen çalışma süresi içinde resmi tatil, hafta sonu ve öğle tatillerinde de faaliyetlerine devam ederler.).

Kolluk Kuvvetlerince (Jandarma–Polis) Yapılan Denetim: Kolluk güçlerince yapılan denetimler aşağıdaki konuları içermektedir.

- a. *Kimlik Bildirme:* Turizm işletmeleri misafirlerinin kimlik bilgilerini kolluk kuvvetlerine bildirmekle yükümlüdürler
- b. *Alkollü İçki Satış İzni:* Yeme-içme, eğlence yerleri, alkollü içki servisi yapabilmek için yerel Mülki İdare Amirinden izin almak zorundadır. Ancak, 2634 Sayılı Kanun uyarınca, yatırım ve işletme belgesi alan tesislerin izin almaları gerekmemektedir. Belgeli tesislerin, kolluk güçlerine Deneme İşletmesi Belgesi ya da İşletme Belgesinin fotokopilerini vermeleri yeterli görülmüştür.
- c. *İçki Servisi Yapılan Turizm Belgeli Tesislere 18 Yaşından Küçüklerin Alınması:* Turizm Belgeli tesisler, Bakanlıktan izin almak koşuluyla içki servisi yapılan alanlara 18 yaşından küçüklerin veli veya vasislerinin denetiminde alabilirler (2634, mad.19) .
- d. *İçki Servisi Yapılan Turizm Belgeli Tesislerde 21 Yaşın Altındaki Kişilerin Çalıştırılması:* İçki servisi yapılan belgeli tesislerde, 21 yaşından küçüklerin çalıştırılması 2634 Sayılı Kanun'unun 18. maddesine göre mümkündür. Ancak bu konuda yerel mülki amirin izninin alınması zorunludur.

İlgili Diğer Kuruluşlarca Yapılan Denetim: Turizm Belgeli tesislerin, Bakanlık, polis ve imar planı denetimleri dışında kalan bazı alanlarda yetkili diğer kuruluşlar tarafından denetlenmeleri mümkündür. Örneğin;

- a. Tesislerin vergi yükümlülükleri konusunda Maliye Bakanlığı
- b. SSK prim ödemeleri konusunda Sosyal Sigortalar Kurumu
- c. İş mevzuatı konusunda Çalışma Bakanlığı
- d. Çevre koruma konularında Çevre Bakanlığı
- e. Yangına karşı önlemler konusunda İtfaiye Müdürlüğü gibi.

Şikayet ve Denetim Defterleri (Madde 25): Tüm belgeli turizm işletmelerinde bir denetleme defteri ve bir şikayet defteri bulunur. Bu defterler, Turizm ve Tanıtma Bölge Müdürlüğü tarafından her sayfası numaralandıktan sonra mühürlenerek tasdik olunur. Denetleme elemanları her denetimden sonra işletmenin denetlendiği tarihi belirte-

rek şikayet ve denetleme defterlerini incelerler ve kimliklerini yazıp imzalarını atarlar.

Şikayet defteri müşterinin her an görüp şikayet ve temennilerini yazabileceği bir yerde bulundurulur.

İşletme yöneticisi, şikayet konusunun emniyet ve asayişini ilgilendirmesi halinde bağlı bulunulan kolluk kuvvetine 24 saat içinde bu konuda bilgi vermek zorundadır.

Raporlar (Madde 26): Bakanlık denetim elemanları, denetlemeleri sonunda hazırlayacakları raporları Kontrolörler Kurulu Başkanlığına verirler. Raporlarda, yatırım veya işletme hakkında yapılması önerilen işlem açıkça belirtilir. Raporda ceza uygulamasının önerilmesi halinde, Kanun'un 37. maddesinin C - 2 fıkrası uyarınca düzenlenen Yönetmelik hükümleri doğrultusunda işlem yapılır

Cezalar

Denetimler sonucu tespit edilen mevzuata aykırı hal ve davranışların cezalandırılması söz konusu olabilir. Ancak, TCK'daki "Kanunsuz suç ve ceza olmaz." genel prensibi doğrultusunda, denetimlerde tespit edilen ihlaller 2634 Sayılı Kanun'un 31, 32 ve 33. maddelerinde belirtilmiştir. Kanun'un cezai hükümlerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntılar 20.11.1998 tarih ve 23529 Sayılı RG'de yayınlanan "Turizmi Teşvik Kanununun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik"te belirtilmiştir.

Uygulanacak cezalar "Uyarı", "Para Cezası" ve "Belge İptali" başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Belge İptali Cezası (Yönetmelik Madde 8): Turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgesi, Kanun'un 34'üncü maddesinde belirtilen hallerde Bakanlıkça iptal edilir. İptal Kararı, Tebligat Kanunu hükümlerine uygun olarak ilgiliye tebliğ edilir.

Belge iptali, tesisin teşviklerden yararlanma olanağını ortadan kaldırdığı gibi daha önce sağlanan teşviklerin geri alınmasını da içerdiğinden etkili bir ceza aracı olmaktadır. Tesisin Belediye ve Valilik denetimine girmesi ile yaşayacağı işletme sıkıntıları da cezanın caydırıcılığını artırmaktadır.

Yasa'nın 32 ve 33. maddeleri, uyarma ve para cezalarının nasıl verileceği, ödemenin ne zaman, nereye ve nasıl yapılacağına açıklık getirmektedir. Para cezalarına ilişkin miktarlar yeniden değerlendirilerek oranına bağlanarak güncellik sağlanmış durumdadır.

Madde 31

- a. Bu Kanun'a ve bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerde gösterilen koşullara uymayan belgeli yatırım ve işletmelere, diğer mevzuattaki ceza hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aşağıdaki maddelerde belirtilen cezalar uygulanır.
- b. 33'üncü maddedeki para cezaları, denetleme elemanları tarafından tayin edilir ve 7 gün içinde ödenmesini teminen, ilgili işletmeye ve mahalli mal müdürlüğüne ceza tutanağı verilir.

Yukarıdaki süre içinde ödenmeyen para cezaları, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur. İtiraz veya iptal davası para cezasının tahsilini durdurmaz.

Uyarma Cezası (Madde 32): Turizm yatırım ve işletmelerinin idare ve işletilmelerinde görülecek kusur, aksaklık ve eksiklikler için, belge sahibine denetimi yapan elemanlar veya Bakanlıkça (Bakan, Müsteşar, İşletmeler Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Müsteşar Yardımcısı, İşletmeler Genel Müdürü veya İşletmeler Genel Müdür Yardımcıları tarafından) uyarma cezası verilir.

Para Cezaları (Madde 33): Belge sahibine ilgili diğer Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen durumlarda ve miktarlarda idarî para cezası uygulanır:

- a. Uyarma cezasına rağmen, otuz gün içinde gerekli düzeltmenin yapılmaması veya bir yıl içinde yeni uyarma cezasını gerektiren fiil veya fiillerin tespiti ile bu Kanun'da belirtilen veya Bakanlıkça istenilen bilgi veya belgelerin süresi içerisinde verilmemesi veya yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi hallerinde üç bin Yeni Türk Lirası idarî para cezası.
- b. Bakanlığa bilgi verilmeksizin, işletmenin bir yıl içinde otuz günden fazla süreyle aralıksız olarak belgelendirme için zorunlu bir kısmının veya tamamının kapalı tutulması halinde üç bin Yeni Türk Lirası idarî para cezası,
- c. Yazı, reklam, afiş, broşür ve benzeri araçlarla Bakanlığın veya müşterilerin yanıltılması veya yanıltıcı unvan kullanılması veya müşteriye taahhüt edilen hizmetin verilmemesi veya eksik verilmesi veya bu hizmetin en az eşdeğer nitelikleri haiz bir işletmede verilmesinin sağlanmaması hallerinde beş bin Yeni Türk Lirası idarî para cezası,
- d. Müşterinin can veya mal güvenliğinin sağlanmasında işletme sahibi veya sorumlusu veya personelin katkısı, kusuru veya ihm-

liyle işletmede suç işlendiğinin tespiti halinde beş bin Yeni Türk Lirası idarî para cezası,

- e. İzinsiz olarak yatırım veya işletmenin tümünün veya belgelendirme için zorunlu bir kısmının devredilmesi, kiraya verilmesi, ortaklık statüsünün, unvanının veya türünün değiştirilmesi hallerinde üç bin Yeni Türk Lirası idarî para cezası,
- f. Onaylı fiyat tarifelerinin üzerinde fiyat uygulanması halinde fazladan alınan ücretin yirmi katı idarî para cezası,

(f) bendi hariç bu maddede belirtilen idarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

Para cezasını gerektiren nedenler ve uygulanacak ceza, denetim raporuyla belirlenir. Anılan rapor ve ceza tutanağı Tebligat Kanunu uyarınca ilgiliye tebliğ edilir. Ceza tutarı tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde Turizmi Geliştirme Fonu hesabına ödenir.

İşletmelerce yapılan ceza ödemelerine ait belgelerin bir sureti ödemeyi takip eden 7 gün içinde işletme tarafından Bakanlığa intikal ettirilir.

Yukarıda belirtilen süre içinde ödenmeyen para cezalarının 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmesi için "Denetim Raporu, Ceza Tutanağı ve Tebliğ Alındısı" Bakanlıkça işletmenin bağlı bulunduğu Vergi Dairesi, Mal Müdürlüğü veya Defterdarlık Saymanlık Müdürlüklerine gönderilir. Cebren takip ve tahsil edilen bu cezaların tutarı Kanun'un 37'inci maddesinin, (B) bendinin (1/a) alt bendi hükmü uyarınca düzenlenen Turizm Teşvik Kanunu Gereğince Uygulanacak Para Cezalarının Tahsili ve Turizmi Geliştirme Fonuna Aktarılması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre Turizmi Geliştirme Fonuna intikal ettirilir.

İtiraz ve Dava Açılması (Madde 9): Uyarma cezası kesindir.

Para cezalarına karşı, cezanın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde Bakanlığa yazılı olarak itiraz edilebilir.

İtirazlar, "Değerlendirme Kurulu"nda incelenir. İnceleme en geç bir ay içerisinde sonuçlandırılır.

Değerlendirme Kurulu; para cezalarını onaylar, değiştirir veya kaldırır. Değerlendirme Kurulunun kararı, Bakanlık Makamının onayıyla kesinleşir.

Bu Yönetmelik'te sayılan cezalara karşı, belgeli işletmenin bulunduğu yargı çevresindeki idare mahkemesi nezdinde iptal davası açılabilir.

Turizmi Teşvik Kanunu'nun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik

Bu Yönetmelik, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 37. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (2) numaralı alt bendi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Ceza Uygulamaları

1. Kanun'un beşinci bölümünde yer alan ceza hükümleri uyarınca, belgeli turizm yatırım ve işletmelerine verilecek uyarma cezası, para cezası ve belge iptali cezası bu Yönetmelik hükümlerine göre uygulanır.
2. 11.3.1983 tarihli ve 83/6181 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca Bakanlık kontrolörleri ve müfettişleri dışındaki kişi veya kişiler tarafından denetim yapılması halinde belirlenen tespitlerin cezayı gerektirmesi durumunda, bu ceza ancak Bakanlık kontrolörleri veya müfettişleri tarafından ve gerekli inceleme ve değerlendirme yapıldıktan sonra verilebilir. Yapılacak değerlendirmede; belirlenen kusur, aksaklık ve eksikliğin mevzuata açıkça bir aykırılık teşkil edip etmediği, mezkur Yönetmelik hükümleri uyarınca belirlenen denetleme elemanları tarafından ve anılan Yönetmelik'te belirtilen denetim kapsamında tespit edilip edilmediği ile yatırım veya işletme hakkında yapılması önerilen işlemin açıkça belirtilip belirtilmediği dikkate alınır.
3. Cezalardaki bir yıllık sürenin hesabında, ilk cezanın tebliğ tarihi, izleyen cezaların ise cezayı gerektiren fiil veya fiillerin tespit tarihi esas alınır.
4. Turizm yatırımı ve işletmelerinde yapılan tespitler çerçevesinde ceza uygulanmasını gerektiren hallerde, kusur, aksaklık ve eksikliğin idarece tespit edildiği tarih esas alınır.
5. Uygulanmış olan uyarma cezasının tebliğ tarihinden itibaren bir yılın sonunda tekrar uyarma cezasını gerektirecek fiil veya fiillerin tespiti halinde, Kanun'un 33'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz ve tespit edilen kusur, aksaklık ve eksiklikler için uyarma cezası verilir (Bu fıkra hükümleri 2008 yılında uygulamadan kaldırılmıştır.).

6. Ceza tebligatına ilişkin işlem tamamlanmadan farklı bir hususa ilişkin yeni bir cezanın uygulanmasını gerektiren hallerde tebligatın yapılması beklenmeden yeni ceza veya cezalar uygulanır.
7. Bir denetim raporuyla birden fazla cezanın uygulanmış olması halinde, ceza sicili açısından işletme, bir ceza almış olarak değerlendirilir.
8. Kamu kurum ve kuruluşlarının, Bakanlıktan belgeli işletmelerde yaptıkları tespitler sonucunda, idari yaptırım uygulamaları nedeniyle işletmelere uygulanacak cezalarda, evrakın Bakanlığa giriş yaptığı tarihten önceki bir yıl içinde yapılan tespitler dikkate alınır. Bu cezalarda, idari yaptırıma ilişkin tespit yapıldığı tarihteki ceza hükümleri ve miktarları uygulanır.
9. İlgili birim tarafından cezaların etkin bir şekilde takibinin sağlanması bakımından; turizm yatırımı ve işletmesi belgeli her bir tesis için, cezaların tayin edildiği tutanak tarihleri ile ceza tebliğ tarihlerini de içerecek şekilde bilgisayar ortamında ve tesis dosyalarında ceza sicili tutulur.

Uyarma Cezası

1. Turizm yatırım ve işletmelerinin idare ve işletilmelerinde görülecek kusur, aksaklık ve eksiklikler için, belge sahibine Bakanlıkça veya denetim elemanlarınca uyarma cezası verilir.
2. Kanuna göre Bakanlıkça veya denetim elemanlarınca verilen uyarma cezası kesindir.

İdari Para Cezaları

1. İdari para cezaları, Kanun'un 33'üncü maddesinde belirtilen durumlarda ve miktarlarda uygulanır.
2. İdari para cezasını gerektiren nedenler ve uygulanacak ceza, denetim raporuyla belirlenir. Anılan rapor ve idari yaptırım karar tutanağı 11.2.1959 tarihli ve 7201 Sayılı Tebligat Kanunu uyarınca ilgiliye tebliğ edilir.
3. Uygulanan idari para cezaları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde işletmeler tarafından muhasebe yetkilisi mutemetlerine ve muhasebe birimlerine (merkez muhasebe birimi, mal müdürlükleri veya defterdarlık muhasebe müdürlükleri) ödenir. Bir aylık süre, cezanın tebliğ tarihinde başlar.
4. Onbeş günlük süre içinde yargı yoluna başvurulmaksızın ödenen cezalar, işletmeciden cezanın dörtte üçü oranında tahsil edilir.

Ödemeye ilişkin belgelerin bir sureti ödemeyi takip eden onbeş gün içinde Bakanlığa intikal ettirilir.

5. İdari para cezasının kesinleşmesine karşın ödenmemesi halinde, cezanın 21.7.1953 tarihli ve 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmesi için denetim raporu, idari yaptırım karar tutanağı ve tebliğ alındısı Bakanlıkça ilgili vergi dairesine gönderilir.

Belge İptali Cezası

1. Turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgesi, Kanun'un 34'üncü maddesinde belirtilen hallerde Bakanlıkça iptal edilir. İptal kararı, 7201 Sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine uygun olarak ilgiliye tebliğ edilir.

Dava Açılması

1. İdari yaptırım kararına karşı, 30.3.2005 tarihli ve 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uyarınca Sulh Ceza Mahkemesine, belge iptali işlemine karşı ise 6.1.1982 tarihli ve 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uyarınca İdare Mahkemesine başvurulabilir.
2. İdare Mahkemesine başvurulması halinde, mahkemenin esasa veya yürütmenin durdurulması kararının sonucuna göre işlem yapılır.

Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun hazırlanma amaçlarından biri de, sektörün uluslararası turizm işletmeleriyle hızla entegre olmasıdır. Söz konusu Yönetmelik'le, özellikle turizmde gelişmiş ülkelerdeki nitelikli uzman personelin Türkiye'deki işletmelerde çalıştırılmasına olanak sağlanarak, Türk personelin de yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu modelin Türk turizmine çok yararlı olduğu görülmüştür. 1985 ve sonrasında teşvik yoluyla yapılan işletmelerde çok sayıda yabancı üst düzey personel varken, bugün çoğu işletmenin üst düzey personeli vatandaşlarımızdan oluşmakta; hatta bu yetişmiş elemanların yurtdışındaki turistik işletmelerde görev aldıkları görülmektedir.

Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması

Belgeli turizm işletmeleri, 2007 Sayılı Kanun kapsamına giren işlerde, 2634 Sayılı Kanun'un 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'la değiştirilen 18. maddesinin (a) fıkrası uyarınca:

“Belgeli işletmelerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman personel ve sanatkârlar çalıştırılabilir.”

Yabancı Personel Sayısı

Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca 2007 Sayılı Kanun'dan istisna edilerek çalıştırılacak yabancı uyrukluların miktarı, toplam personelin %10'unu geçemez.

Bu oran Kültür ve Turizm Bakanlığınca % 20'ye kadar arttırılabilir.

2007 sayılı Kanun kapsamına giren meslek ve hizmetler dışındaki işlerde çalıştırılanlarla genel hükümler uyarınca izin verilen yabancı personel yukarıda belirlenen hesaplamada dikkate alınmaz.

Uluslararası zincir işletmelerde toplam personel sayısının hesabında, zincirin yabancı ülkelerdeki tesislerinde çalıştırılan Türk personel de dikkate alınır.

Yabancı Sanatkâr Çalıştırılabilecek İşletmeler

Yabancı sanatkâr çalıştırmak üzere başvuracak belgeli turizm işletmelerinin bir önceki yıl en az 40.000 Amerikan doları veya muadili döviz sağlamış olması gerekir. İşletmenin döviz kazancı başvuru dosyasına eklenir, ve bu kazanç kambiyo devre beyannamesi veya yetkili bankalarca verilen döviz alım bordroları ile belirlenir. Yeni açılacak işletmelerin de anılan miktarda döviz kazancının taahhüt etmeleri halinde izin verilebilir.

Başvuru Usulü

Yönetmelik uyarınca istihsal edilecek izinler için ilk başvuru yurtdışında konsolosluklarımıza, yurtiçinde ilgili valiliğe yapılır.

Başvuru dosyasında şu belgelerin bulunması gerekir. 1. Vize talep beyannamesi, 2. İş mukavelesi, 3. Döviz gelirlerine ait belgeler, 4. Bonservisler (Ciddiyeti konusunda tereddüt yaratan müesseselerin bonservisleri hariç)

Bakanlıklarca Yapılacak İşlemler

Yönetmelik'in 7. Maddesi uyarınca kendilerine başvuru yapılan merciler gerekiyorsa görüşlerini de ekleyerek talebi Turizm Bakanlığına iletirler. Bakanlık gerekli değerlendirmeyi yaptıktan sonra görüşüyle birlikte dosyayı İçişleri Bakanlığına yollar. İzin işlemi İçişleri Bakanlığınca sonuçlandırılır. Bakanlıklar gerekli gördükleri hallerde taleple ilgili olarak Konsolosluklarımızdan ayrıca bilgi ve görüş isteyebilir.

Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik

Yönetmelik aşağıdaki konuları kapsayacak şekilde ileriki ünitelerde ayrıca incelenmiştir. Bunlar;

- Turizm işletmelerinin birbirleriyle ilişkileri
- Seyahat acenteleriyle otel işletmeleri arasındaki ilişkiler
- Seyahat acenteleriyle otel işletmeleri arasındaki ilişkiler
- Otel – müşteri ilişkileri ve
- İşletmelerin Bakanlıkla ilişkileridir.

Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu

Seyahat Acenteleri Kanunu'yla ilgili Yönetmelikler;

- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği

Seyahat Acentesi

Kâr amacıylaturistlere turizmle ilgili bilgiler vermeye, paket olarak veya diğer türdeki turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri aracılığıyla pazarlayabilen ticari kuruluşlardır.

1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ilk olarak 1972 yılında çıkarılmıştır. 2006 yılında yapılan değişikliklerle günümüz şartlarına uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.

Seyahat Acenteleri Yönetmeliği ise 1996 yılında çıkarılmıştır. 1618 Sayılı Kanun'un 2006 yılında yeniden çıkarılmasıyla birlikte 1996 yılındaki Yönetmelik kaldırılarak 2007 yılında yenisi çıkarılmıştır.

Seyahat acenteciliği konusu ileride ayrı bir bölüm olarak incelenecektir.

Yat Turizmi Yönetmeliği

Yatların Karasularında Seyir Esasları Hakkındaki Yönetmelikler

2634 sayılı Kanun ve Kanun'a bağlı olarak 1983 yılında çıkarılan Yat Turizmi Yönetmeliği özel yatlar, yat işletmeciliği, yat limanları yatırım ve işletmeciliği, yatların ve yat limanlarının belgelendirme işlemleri konusunda ihtiyaç duyulan hukuki altyapıyı oluşturmuştur. 2634 sayılı Kanununun Deniz Turizmi başlıklı bölümü, (26 – 29. maddeleri) Yat Turizmi Mavzuatı'nın temel kurallarını çağdaş işletmecilik anlayışı ve bu tür turizmden beklenen faydanın en üst düzeye çıkarılması amacıyla ortaya koymaya çalışmıştır.

Kanununun 26 – 29. maddelerinde 2006 tarih ve 5571 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikler Yat Turizmi Mevzuatı'nda uluslararası normlar ve AB Mevzuatı ile uyumu daha ileri düzeyde sağlamıştır.

Türkiye'ye giren veya çıkan yatların hudut kapılarından giriş çıkış yapmaları zorunludur. Yat limanlarının 5682 Sayılı Pasaport Kanunu'nun birinci maddesi uyarınca giriş kapısı haline getirilmelerine Bakanlığın teklifine dayanarak Bakanlar Kurulu karar verir. Yatlarla ilgili liman, gümrük, pasaport, sağlık ve diğer işlemler ilgililerce yat limanı içinde bir mahalde toplanır. Bu düzenleme uyarınca bir mahalde toplanan kamu görevlileri arasındaki eşgüdüm ve çalışma düzeni, bu kişiler arasından valilerce seçilecek bir görevli tarafından sağlanır. Giriş işlemleriyle ilgili idarelerden birinin yat limanına görevli tahsis edememesi halinde o idareye ilişkin işler valinin tayin edeceği diğer bir kamu görevlisi tarafından yürütülür.

Yat turizmi konusu ileride ayrı bir bölüm olarak incelenecektir.

Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği

Turist rehberliğiyle ilgili ilk çalışma 1986 yılında çıkarılan Yönetmelik'tir. Sonraki değişiklik ise 16.4.2003 tarihli ve 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13'üncü maddesinin (m) bendine dayanılarak hazırlanan değişiklikle ortaya çıkmıştır. Bu değişiklikle rehberlerin seçilmesi, eğitilmesi ve denetlenmesine ilişkin hükümler yine Yönetmelik'le düzenlenmiştir.

Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği, ileride ayrı bir bölüm olarak incelenecektir.

Dolaylı Turizm Mevzuatı

Bu güne kadar, gerek 2634 Sayılı Kanun ve gerekse 1618 Sayılı Kanun'la yapılmış olan düzenlemelerin dışında, konum, konu vb. gibi nedenlerle turizm sektörünü etkileyen diğer yasal düzenlemeler de yapılmıştır. Bu yasal düzenlemeler içinden sadece turizm sektörünü etkileyen bölümler alınarak değerlendirilecektir.

Kimlik Bildirme Kanunu

Kimlik bildirme kanunu ile ilgili yönetmelik:

Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması ile İlgili Yönetmelik

11.7.1973 tarih ve 14591 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kimlik Bildirme Kanunu, daha çok Kültür ve Turizm Bakanlığından belge almış konaklama tesislerini ilgilendirmektedir.

Özel veya resmi her türlü konaklama, dinlenme bakım ve tedavi tesislerinde işyerleriyle konutlarda geçici veya sürekli olarak kalanlar, oturanlar, çalışanlar ve ayrılanların kimliklerinin tespiti ve bildirilmesi, bu Kanun'un hükümlerine göre yapılmaktadır.

Askeri konaklama, dinlenme ve kamp tesisleriyle ordu evleri, Kanun kapsamı dışında tutulmuştur.

Otel, motel, han, pansiyon, bekar odaları, kamp, kamping, tatil köyü ve benzeri her türlü, özel veya resmi konaklama yerleri ile özel sağlık işletmeleri, dinlenme ve huzur evleri, dini ve hayır kurumlarının sosyal tesislerinin sorumlu işletmecileri, bu yerlerde ücretli veya ücretsiz, gündüz veya gece, yatacak er gösterdikleri yerli veya yabancı herkesin kimlik, geliş ve ayrılış kayıtlarını, örneğine ve usulüne uygun şekilde günü gününe tutmak, genel kolluk örgütlerinin her an incelemelerine hazır bulundurmak, Devlet İstatistik Enstitüsüne, talebi halinde vermek zorundadırlar.

Yukarıda belirtilen tesislerin sorumlu işletmecilerinin kimlikleri, tesis açılmadan önce işletmelerin sahibi veya yasal temsilcisi tarafından örneğine uygun şekilde, en yakın kolluk örgütüne bildirilir.

Sorumlu işletcinin değişmesi halinde durumun yirmidört saat içinde ve yukarıda gösterilen şekilde bildirilmesi zorunludur. İşleticiler, kendilerine bu konuda verilen görev ve yükümlülükleri, kendi sorumlulukları altında yöneticilerine devredebilir. Bu durumda işletici ve yönetici müştereken sorumlu olmaktadır. Yukarıda türleri belirtilen tesislerin sorumlu işletmecileri, işletmelerinde sürekli veya geçici olarak çalıştırdıkları kimseleri ve bunların ayrılışlarını, örneğine uygun kimlik bildirme belgesi doldurarak, yirmidört saat içinde bağlı oldukları en yakın kolluk örgütüne bildirirler. Kolluk örgütüne bildirilerek çalıştırılanlara, sorumlu işletici tarafından soldurulup onaylanan, örneğine uygun bir kimlik kartı verilir.

Kolluk görevlilerince her istenildiğinde bu kimlik kartının gösterilmesi zorunludur.

Kanun hükümlerine göre kimlik bildirme belgesini yetkili idareye vermekle yükümlü tutulanlar, kimliğini, nüfus hüviyet cüzdanı ve diğer resmi geçerli belgelerle ispat edemeyen kimseleri tesislerinde barındıramaz; konut ve işyerlerinde çalıştıramaz. Kanunla, işletmelerde kullanılacak kayıt belgelerinin örnekleri de belirlenmiştir. Konaklama tesislerine konaklamak amacıyla girenlerin doldurmak zorunda olduğu, Form – 8 olarak adlandırılan kayıt belgesiyle müşteri kayıt defterinin yasal dayanağı Kimlik Bildirme Kanunu'dur.

Milli Parklar Kanunu

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu Resmi Gazete'nin 11.8.1983 tarih ve 18132 Sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Milli Parklar Kanunu ayrı bir konu olarak incelenecektir.

Çevre Kanunu

Turizm ve çevre arasında yakın bir ilişki olduğu bilinmektedir. Başarılı bir turizm faaliyeti için temiz, düzenli ve sağlıklı bir çevreye gereksinim duyulmakta, bunun yanında, turizmin hızlı temposu, yaratıcı kaynağı çevreyi tahrip edebilmektedir. Gerçekçi ve dengeli bir uygulama, hem turizmin gelişmesi, hem de çevrenin korunması için vazgeçilmez şart olarak görülmektedir.

1983 yılında çıkarılan 2872 Sayılı Çevre Kanunu 2006 yılında yeniden düzenlenmiştir. Kanun'a göre bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığının, doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemesi amaçlanmıştır.

Çevrenin Korunmasına, İyileştirilmesine ve Kirliliğinin Önlenmesine İlişkin Genel İlkeler (Madde - 3)

- a. Başta idare, meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler.
- b. Çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette; Bakanlık ve yerel yönetimler, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparlar.
- c. Arazi ve kaynak kullanım kararlarını veren ve proje değerlendirme yapan yetkili kuruluşlar, karar alma süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma ilkesini gözetirler.
- d. Yapılacak ekonomik faaliyetlerin faydasıyla doğal kaynaklar üzerindeki etkisi sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde uzun dönemli olarak değerlendirilir.

- e. Çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esastır. Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdür.
- f. Her türlü faaliyet sırasında doğal kaynakların ve enerjinin verimli bir şekilde kullanılması amacıyla atık oluşumunu kaynağında azaltan ve atıkların geri kazanılmasını sağlayan çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması esastır.
- g. Kirlenme ve bozulmanın önlenmesi, sınırlandırılması, giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan harcamalar kirlenmeyi veya bozulmaya neden olan tarafından karşılanır. Kirlenmenin kirlenmeyi veya bozulmayı durdurmak, gidermek veya azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan gerekli harcamalar 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kirlendetenden tahsil edilir.
- h. Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesi için uyulması zorunlu standartlar ile vergi, harç, katılma payı, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve temiz teknolojilerin teşviki, emisyon ücreti ve kirlenme bedeli alınması, karbon ticareti gibi piyasaya dayalı mekanizmalar ile ekonomik araçlar ve teşvikler kullanılır.
- i. Bölgesel ve küresel çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar sonucu ortaya çıkan ulusal hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın eşgüdümünde yapılır. Gerçek ve tüzel kişiler, bu düzenlemeler sonucu ortaya çıkabilecek maliyetleri karşılamakla yükümlüdür.
- j. Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın eşgüdümünde yapılır. 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu kapsamındaki konular Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yürütülür.

Çevrenin Korunması İçin Sorumluluklar (Madde - 9)

- a. Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitlilikle barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.

- b. Ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bölge ve havza bazında çevre düzeni planlarının yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- c. Ulusal mevzuat ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınarak koruma statüsü kazandırılmış alanlar ve ekolojik değeri olan hassas alanların her tür ölçekteki planlarda gösterilmesi zorunludur. Koruma statüsü kazandırılmış alanlar ve ekolojik değeri olan alanlar, plan kararı dışında kullanılamaz.
- d. Ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı toprak ve su alanlarını, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve bunlarla ilgili kültürel kaynakların gelecek kuşaklara ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tespit ve ilan etmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esaslarıyla plan ve projelerin hangi bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu bölgelere ilişkin plan ve projelerde; 3.5.1985 tarihli ve 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 9'uncu maddesi, 4.4.1990 tarihli ve 3621 Sayılı Kıyı Kanunu'nun plan onama yetkisini düzenleyen hükümleri, 21.7.1983 tarihli ve 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 8'inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların korunma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleriyle aynı Kanun'un 17. maddesinin (a) bendi hükümleri uygulanmaz.

- a. Sulak alanların doğal yapılarının ve ekolojik dengelerinin korunması esastır. Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yoluyla arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilir.
- b. Sulak alanların korunması ve yönetimine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- c. Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından nesli tehdit veya tehlike altında olanlarla nadir bitki ve hayvan

türlerinin korunması esas olup, mevzuata aykırı biçimde ticarete konu edilmeleri yasaktır.

- d. Doğal kaynakların ve varlıkların korunması, kirliliğinin ve tahribatının önlenmesi ve kalitesinin iyileştirilmesi için gerekli idarî, hukukî ve teknik esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.
- e. Ülkenin deniz, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının ve su ürünleri istihsal alanlarının korunarak kullanılmasının sağlanması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Atıksu yönetimiyle ilgili politikaların oluşturulması ve koordinasyonunun sağlanması Bakanlığın sorumluluğundadır. Su ürünleri istihsal alanlarıyla ilgili alıcı ortam standartları Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca belirlenir.
- f. Denizlerde yapılacak balık çiftlikleri, hassas alan niteliğindeki kapalı koy ve körfezlerle doğal ve arkeolojik sit alanlarında kurulamaz.
- g. Alıcı su ortamlarına atıksu deşarjlarına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.
- h. Çevrenin korunması ve kamuoyunda çevre bilincinin geliştirilmesi amacıyla, okulöncesi eğitimden başlanarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarının öğretim programlarında çevre ile ilgili konulara yer verilmesi esastır.
- i. Yaygın eğitime yönelik olarak, radyo ve televizyon programlarında da çevrenin önemine ve çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik programlara yer verilmesi esastır. Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu ile özel televizyon kanallarına ait televizyon programlarında ayda en az iki saat, özel radyo kanallarının programlarında ise ayda en az yarım saat eğitici yayınların yapılması zorunludur. Bu yayınların % 20'sinin izlenme ve dinlenme oranı en yüksek saatlerde yapılması esastır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, görev alanına giren hususlarda bu maddenin takibi ile yükümlüdür.
- j. Çevre ile ilgili olarak toplanan her türlü kaynak ve gelir, tahsisi mahiyette olup, öncelikle çevrenin korunması, geliştirilmesi, ıslahı ve kirliliğın önlenmesi için kullanılır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

Gerçekleştirmeyi planladıkları etkinlikler sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir "Çevresel Etki Değerlendirme Raporu" hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. "Çevresel Etki Değerlendirme

Raporu'nun hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenmiştir.

Arıtma - Atıksu Sistemleri Yükümlülüğü ve İşletme İzni

Gerçekleştirilmesi planlanan kurum, kuruluş ve işletmeler mevzuatta öngörülen arıtma tesis veya sistemlerini müstakil veya ortak olarak kurmakla yükümlüdürler. Arıtma tesis veya sistemleri kurulup işletmeye hazır hale getirilmedikçe kurum, kuruluş ve işletmelere işletme ve kullanım izni verilmez.

İşletme izni alarak faaliyete geçen herhangi bir kurum, kuruluş ve işletme, faaliyetlerinde değişiklikler yapmayı ve tesisini büyütmeyi planladığında girişimlerini önceden mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle yükümlüdür. Mülki amir, durumu derhal Çevre Bakanlığına bildirir.

Her türlü atık ve artıkların arıtılması, uzaklaştırılması veya zararsız hale getirilmesiyle yükümlü kuruluşlar da bu işlemlerin yerine getirilmesinde çevreye zarar vermeyecek önlemleri alacaklardır.

Atık ve artıkların doğrudan veya dolaylı şekilde alıcı ortama verilmesinde uygulanması gereken teknik usuller, alıcı ortamın özelliği ve o ortamdan yararlanma imkânları göz önünde tutularak yönetmelikle belirlenmiştir.

Gürültü Düzenlemesi

Kanun'la, işletmelerde yapılacak olan gürültüye karşı önlemler getirilmiştir. Kişilerin huzur ve sükûnunu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde yönetmelikle belirlenen standartlar üzerinde gürültü çıkarılması yasaklanmıştır. Fabrika, atölye, işyeri, eğlence yeri, hizmet binaları, konutlar ve ulaşım araçlarında gürültünün asgariye indirilmesi için gerekli önlemler alınması Kanun'la zorunlu kılınmıştır.

Kanun'da yazılı yasaklara aykırı hareket eden veya Kanun'la belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum, kuruluş ve işletmeler mahallin en büyük mülki amiri, bu yasaklara aykırı faaliyeti düzeltmek ve Kanun'da belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek üzere esasları yönetmelikle belirlenen yeteri kadar bir süre verir. Bu süre içinde yasaklara aykırı hareket ve yükümlülüğü yerine getirmekten dolayı ayrıca ceza verilmez. Bu süre sonunda bunları yapmayan kurum, kuruluş veya işletmelerin faaliyeti, yasağın veya yerine getirilmeyen yükümlülüğün çeşit ve niteliğine göre kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur.

Kıyı Kanunu

1990 tarih ve 3621 Sayılı Kıyı Kanunu; deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyılarıyla bu yerlerin etkisinde olan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanması için açık, kamu yararına kullanma esaslarını tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir.

Kanunla, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyılarıyla deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerine ilişkin düzenlemeleri ve bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkân koşullarına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgelerinde veya ülke güvenliğiyle doğrudan ilgili, Türk Silahlı Kuvvetlerine ait harekât ve savunma amaçlı yerlerde (konut ve sosyal tesisler hariç) özel kanun hükümlerine, diğer özel kanunlar uyarınca belirlenmiş veya belirlenecek yerlerde ise özel kanunların Kanun'a aykırı olmayan hükümlerine uyulur.

Kanun'la kıyıda yapılaşmaları sınırlamaya neden olan çok önemli tanımlamalar getirilmiştir. Bunlar:

- **Kıyı Çizgisi:** Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun karaya değdiği noktaların birleşmesinden oluşan çizgidir.
- **Kıyı Kenar Çizgisi:** Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde, su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırınıdır.
- **Kıyı:** Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır.
- **Sahil Şeridi:** Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır.
- **Dar Kıyı:** Kıyı kenar çizgisinin, kıyı çizgisi ile çakışmasıdır.
- **Toplumun Yararlanmasına Açık Yapı:** Mevzuat'a göre tespit ya da tasdik edilmiş kural ve ücret tarifelerine uygun biçimde, getirdiği kullanımdan belirli kişi ya da topluluklara ayrıcalıklı kullanım hakkı tanımaksızın yararlanmak isteyen herkese eşit ve serbest olarak açık bulundurulmuş ve konut dokunulmazlığı olmayan yapılarıdır.

Kıyı ile İlgili Genel Esaslar

- a. Kıyı, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyı, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,

- b. Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.
- c. Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.
- d. Kıyı kenar çizgisinin tespit edilmediği bölgelerde talep vukuunda, talep tarihini takip eden üç ay içinde kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.
- e. Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar, kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir.
- f. Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar; ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir.
- g. Sahil şeritlerinin derinliği, Kanun'un 4. maddesinde belirtilen mesafeden az olmamak üzere sahil şeridindeki ve sahil şeridi gerisindeki kullanımlar ve doğal eşikler de dikkate alınarak belirlenir.
- h. Taşıt yolları, sahil şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda düzenlenebilir.
- i. Sahil şeridinde yapılacak yapıların kullanım amacına bağlı olarak yapı koşulları yönetmelikte belirlenmektedir.

Kıyı, Kıyı Kenar Çizgisi, Sahil Şeridi, Planlama ve Yapılanma, Kıyının Korunması, Yapı Yasağı ve Kıyıda Yapılacak Yapılarla İlgili Düzenlemeler

- a. Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup burarlarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.
- b. Kıyılarda, kıyıyı değiştirecek boyutta kazı yapılamaz; kum, çakıl vb. alınamaz veya çekilemez.
- c. Kıyılara moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez.

Kıyıda, uygulama imar planı kararıyla;

- a. İskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları gibi kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyıyı korumak amacıyla yönelik altyapı ve tesisler,
- b. Faaliyetlerinin özellikleri gereği kıyıda başka yerde yapılmaları mümkün olmayan tersane, gemi söküm yeri ve su ürünlerini üre-

tim ve yetiştirme tesisleri gibi özelliği olan yapı ve tesisler, yapılabılır.

- c. Bu yapı ve tesisler inşa edildikleri amaçlardan başka amaçla kullanılamazlar.

Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma ve Bu Araziler Üzerinde Yapılabilecek Yapılar

Kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda, ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebilir. Bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifi, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığına gönderilir. Bakanlık, konusuna göre ilgili kuruluşların görüşünü de almak suretiyle teklifi inceler. Uygun bulunması halinde ilgili idare tarafından uygulama imar planı hazırlanır. Bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, bu planlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planlar ise anılan Kanun'un 7. maddesine göre tasdik edilir. Doldurma ve kurutma işlemleri yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır. Bu araziler, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, özel mülkiyet konusu olamaz.

Bu alanlar üzerinde Kanun'un 6. maddesinde belirtilen yapılar ile yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanları düzenlenebilir.

- **Sahil Şeridinde Yapılabilecek Yapılar:** Uygulama imar planı bulunmayan alanlardaki sahil şeritlerinde, Kanun'un 4. maddesinde belirtilen mesafeler içinde hiç bir yapı ve tesis yapılamaz. Uygulama imar planı bulunan yerlerde duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici ve çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülemez, kazı yapılamaz. Ancak bu alanlarda; uygulama imar planı kararıyla 6. ve 7. maddede belirtilen yapı ve tesislerle birlikte toplum yararına açık olmak şartıyla konaklama hariç günübirlik turizm yapı ve tesisleri yapılabilir.
- **Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti:** Kıyı kenar çizgisi, valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşturulacak en az beş kişilik bir komisyonca tespit edilir.
- **Kıyı ve Sahil Şeridinde Planlar:** Bu yerlerde düzenlenen planlardan, imar mevzuatı veya yerin özelliği dolayısıyla 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamına girenler, anılan Kanun'un 7. maddesine göre onaylanarak kesinleşir.

Orman Kanunu

Orman arazilerinde turizme yönelik tesislerin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler önem taşımaktadır. Turizm yatırımlarına ilişkin düzenlemeler, Orman Kanunu'nun 17. ve 115. maddelerinde yapılmıştır. Buna göre;

- Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihlal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.
- Devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma veya her ne şekilde olursa olsun kesme, sökmeye, budama veya boğma yollarıyla elde edilecek yerlerle, buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya orman idaresince el konulur. Yanan yerlerde husule gelen enkaz hiçbir suretle eşhasa satılamaz. Bunlar resmi daire ve müesseseler ihtiyacına tahsis olunur.
- Turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında, kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzelkişilere, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebilir. Bu izin süresi kırkdokuz yılı geçemez. Devletçe yapılan tesisler dışında kalan her türlü bina ve tesisler izin süresi sonunda eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğü'nün tasarrufuna geçer. Ancak işletmenin maksadına uygun faaliyet gösterdiği Orman Genel Müdürlüğü'nce belgelenen hak sahiplerinin kullanma hakları, yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksandokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri bu uzatma sonunda yapılır. Turizm amaçlı tesisler için hak sahipleri adına tapuda irtifak hakkı tesis edilir. İzin ve irtifak hakları amaç dışı kullanılamaz.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen bina ve tesislerin, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya hususi ormanlarda yapılmak istenmesi halinde, Maliye Bakanlığının görüşü alınmaksızın Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde, kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit olunur.

Devlet ormanları üzerinde kamu yararına yapılacak her türlü yapı ve tesisler için herhangi bir şekilde irtifak hakkı tesisi Maliye ve Çevre ve Orman Bakanlıklarının iznine bağlıdır.

Alkollü Yerlerin İşletilmesiyle İlgili Uygulamalar

(Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik)

Bakanlar Kurulunun 30.12.1999 tarih ve 23922 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kararı ile yürürlüğe giren Yönetmelik’le, içkili yer bölgelerinin belirlenmesiyle bu bölgelerde açılacak her türlü alkollü içki satışı yapılacak içkili yerlere verilecek izinlerde ve bu yerlerin açılma ve faaliyetlerinde göz önünde bulundurulması ve uyulması gerekli esas ve usullerle yapılması gerekli iş ve işlemler düzenlenmiştir.

Yönetmelik’le, “İçkili Yer Tespit Komisyonu” kurulmuştur. Şehir ve kasabalarda gazino, lokanta, bar, kafeşantan, birahane gibi kadehle içki satacak yerlerin bulunacakları bölgeler, mahallin asayişinden sorumlu bulunan en büyük mülki amirinin başkanlığında mahallin en büyük genel kolluk amiri (polis teşkilatının bulunmadığı yerlerde jandarma komutanları), Tekel müdürleri veya Tekel Müdürlüklerinin bulunmadığı yerlerde memurları, sağlık müdürleri veya hükümet tabipleri (bunların bulunmadıkları yerlerde belediye tabipleri bunlar da yoksa sağlık memurları), Milli Eğitim müdürleri ile belediye ve ticaret odasından gönderilecek birer temsilciden oluşan komisyon tarafından tespit edilmektedir.

İçkili yer bölgeleri genel ahlak, genel güvenlik ve asayiş durumu göz önüne alınarak genel kolluk kuvvetleri tarafından kolaylıkla kontrol ve murakabe edilecek şekilde tespit olunur.

Alkol Satılacak Bölge Tespitindeki Sınırlamalarda Uyulacak Esaslar

Belediye teşkilatı bulunmayan yerlerde içkili yer bölgesi tespit edilememektedir, içkili yer bölgesi haricinde ve içkili yer bölgesi tespit edilmeyen mahallerde içkili yer açılmamaktadır.

Hükümet, belediye, karakol, kışla, her derecedeki özel ve resmi bütün öğretim ve eğitim kurumları, öğrenci yurtları, her nevi sanat müesseseleri, maden ocakları, mabetler, inşaat yerleri, genelevler, spor kulüpleri ve diğer gençlik birlik ve teşekkülleri yakınında içkili yer bölgesi tespit edilemez. Burada adı geçen sanat müesseselerinin neler olduğu, o yerdeki Kültür Bakanlığı temsilcisinin de üye olarak katılacağı, kuruluş şekli Yönetmelik’in 4. maddesinde belirtilen İçkili Yer Komisyonunca tespit edilmektedir.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu kapsamına giren ilköğretim kurumlarına yüz metre mesafeden daha yakına içkili yer bölgesi tespit edilemez. Bu Kanun kapsamı dışında kalan öğretim ve eğitim

kurumları için belirtilen mesafeden az olmamak üzere, diğer yerler için mahalli şartlara göre ilgili komisyonca belli bir mesafe tayin ve tespit edilir.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu hükümlerine tabi belgeli turizm işletmeleri ile turizm mevsimine münhasır olmak ve turizme hizmet ve teşvik niteliği taşımak kayıt ve şartı ile Belediye hudutları dışında kalan yerlerde:

İşleten veya işletme yeri itibarıyla, kadehle ve açık olarak içki verilmesinde ve satılmasında genel güvenlik ve asayiş yönünden bir mahzur bulunmaması, inşaat tipi ve vasıfları bakımından çevre ve özelliklerine uygun ve her türlü sağlık şartlarını taşıması, gerekmektedir.

Yönetmelikte belirtilen özel ve resmi kurum ve kuruluşlarla ilgili mesafe tahdidine uyulmuş olmasının tespiti halinde, mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından kadehle ve açık olarak içki verilmesine ve satılmasına izin verilebilir. Bu şekilde izin verilen yerlerin genel güvenlik, asayiş, sağlık ve turizme hizmet yönünden gerekli şartlara uymadıklarının veya kaybettiklerinin tespiti halinde içki satış izinleri iptal edilmektedir.

Mahallin en büyük mülki amirleri, kadehle içki satma izni almış bulunan müesseseleri genel sağlık yönünden en az onbeş günde bir defa yetkili sağlık teşkilatı personeline kontrol ettirmektedir.

İçkili Yer İşletme İzni Alma Başvurusu

Tespit edilen içkili yer bölgelerinde kadehle içki satılacak yerlerin açılması için bu yerlerin sahip veya kiracıları, varsa ortakları veya yönetim kurulu, mahallin en büyük mülki amirine bir dilekçe ile müracaat ederler. Dilekçeye, açılacak içkili yerin bulunduğu adres tam olarak yazılır. Dilekçe sahibinin ve mevcutsa ortaklarının veya yönetim kurulu üyelerinin üçer adet fotoğrafı, nüfus kağıdı veya onaylı sureti eklenmelidir.

Açılmak istenen içkili yer, Kat Mülkiyeti Kanunu'na tabi bir binanın, bir veya birkaç bağımsız bölümüne yerleşmiş ise, faaliyet başlaması için Yönetmelik'te aranan şartlara ek olarak kat malikleri kurulunun bu faaliyeti tasvip ettiğini gösterir bir belgenin de istenmesi gerekir. Mahallin en büyük mülki amirine verilen başvuru, genel zabıtaya havale edilir. Dilekçenin sahip veya sahipleri hakkında her yönden inceleme yapılır. Açılmak istenen içkili yerin Yönetmelik'te belirtilen esas ve usullere uygun olup olmadığı da tespit edilir. İnceleme sonucunda; zabıta tarafından bir sakıncanın olmadığı anlaşıldığı takdirde;

halinde, mahallin en büyük mülki amiri 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 7. maddesi gereğince içkili yerin açılmasına izin verebilir. Mahallin en büyük mülki amiri tarafından izin verildiği takdirde, Belediye Kanunu'na tabi iş ve işlemlerin yapılması ve Belediye Gelirleri Kanunu ile ilgili vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsili için, izin belgesi belediyeye gönderilir ve aynı zamanda tekel idaresine resmen bildirilir.

Kadehle içki satışına sınırlandırma getirilmiştir. Buna göre; şarap ve bira dahil her türlü alkollü içki kadehle ve açık olarak, kanunlarla belirli istisna hükümleri saklı kalmak üzere, sadece içkili yer işletme izni alan lokanta, gazino ve benzeri yerlerde verilebilir ve satılabilir. Bu yerler dışında açıkta ve umuma mahsus yerlerde kadehle ve açık olarak içki verilmesi veya satılması yasaklanmıştır.

Korunması gerekenlerle ilgili olarak yapılan düzenlemeyle içkili yerlerde; Kendisini idare edemeyecek derecede sarhoş olanlara içki verilmesi, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 19. maddesinin (a) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, 18 yaşından aşağı çocukların yanlarında ebeveynleri, velileri veya vasileri olsa bile içeri alınması ve 18 yaşından aşağı gençlere her çeşit alkollü içki verilmesi yasaktır. 18 yaşından aşağı çocuklar ancak, yanlarında ebeveynleri veya velileri olmak, kendilerine içki servisi yapılmamak ve içki verilmemek şartı ile, (bar, pavyon, meyhane ve emsali yerler hariç) nitelikleri mahallin en büyük mülki amirince tayin ve tespit edilecek içkili yerlere girebilmektedirler.

İçkili yerlere ilişkin olarak belediyelerin yetkileri

Bölgenin sosyo-ekonomik turistik ve kültürel yapısı ile mahalli örf ve adetlere göre içkili yerlerin;

- Açık ve kapalı bulunacağı saatler,
- Sınıfları ve vasıfları,
- Umuma mahsus yerlere göre durumları ve dış görünüşleri ile tabi olmaları ve uymaları gereken diğer şartlar, mahallin en büyük zabıta amirinin görüşü ve en büyük mülki amirinin muvafakati üzerine belediyelerce tayin ve tespit olunur.

Yukarıda belirtilen Yönetmelik'in yanında, İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan 10.03.2000 tarihli Uygulama Talimatı ile özellikle, Yönetmelik'teki hususlar hakkında, özellikle turizm işletme belgeli tesisler için daha açık düzenlemeler yapılmıştır.

Söz konusu talimatla yapılan düzenlemeler aşağıda verilmektedir.

İşletme İzni

Turizm Bakanlığında belgeli umuma açık istirahat ve eğlence işyerlerine ayrıca 2559 Sayılı Kanun'un 7. ve Ek 8. maddelerine istinaden işletme izin belgesi düzenlenmesine gerek bulunmamaktadır.

Ancak, bu iş yerleri faaliyete başlamadan önce Kültür ve Turizm Bakanlığınca düzenlenen belgenin bir örneği ya da fotokopisinin ilgili kolluk amirliğine ibraz edilmesi gerekmektedir.

Belgeli turizm işletmesinin turizm işletme belgesi, turizm deneme işletme belgesi veya kısmi turizm işletmesi belgesi Kültür ve Turizm Bakanlığınca iptal edildiğinde, işletme niteliğine göre istirahat ve eğlence yerleri için Yönetmelik'in öngördüğü şekilde izin alacaktır.

Belgeli turizm işletmelerinin müzikli faaliyette bulunmaları hususu il turizm müdürlüğünün görüşü ve Turizm Tesisleri Yönetmeliği hükümleri dikkate alınarak sonuçlandırılacaktır.

İçkili Yer İzinleri

Belgeli turizm işletmelerinde açık kadehle içki verilmek istenmesi halinde. Yönetmelik'in 10. maddesine göre mahallin en büyük mülki amirinden izin alması zorunludur. Bu izinin verilmesinde belgeli işletmeler, 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 178. maddesi, 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 61. maddesi ile 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9. maddesindeki mesafe sınırlanmasına tabi tutulmayacak ve içkili yerler bölgesinde bulunma şartı aranmayacaktır. Ancak bu yerlerde içki kullanma izini verilirken genel güvenlik ve asayiş bakımından inceleme yapılacaktır.

Turizmin Yoğun Olduğu Yörelerin Saptanması

4322 sayılı Kanun uyarınca hazırlanan ve 13.01.1999 tarih ve 23582 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Resmi veya Özel Öğretim Kurumlarının Hapishane, İçkili Yer ve Umuma Açık Yerlere Olan Uzaklıklarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik" in 4. ve 10. maddesinde bahsi geçen turizmin yoğun olduğu yöreler hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilen 04.10.1999 tarih ve 27582 Sayılı görüş yazısında "Bakanlıklarının turizm politikasının hedeflerinden birinin de turizmin tüm ülkeye ve tüm yıla yayılması olarak benimsenmiş ve bu nedenle turizmin belli bir bölge ile sınırlandırılması anlamına gelecek bir ayrıma gidilmediği" bildirilmiştir.

Bu doğrultuda mülki amirlikler, il turizm müdürlüğünün görüşünü de dikkate alarak kendi sorumluluk bölgelerindeki turizmin yoğun olduğu yöreleri belirleyecektir.

Turizm İşletme Belgeli Yerlerin Açılış - Kapanış Saatleri

Belgeli turizm işletmelerinin açılış-kapanış saatlerinin belirlenmesine ilişkin işlemler, 10.03.2000 tarih ve 2000/1 Sayılı Genelge hükümleri doğrultusunda sonuçlandırılmaktadır.

Genelgeye göre tesislerin çalışma saatleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

24 saat süreyle açık tutulan tesisler:

- Konaklama tesisleri,
- Konaklama tesislerinin bünyesindeki lokanta ve eğlence yerleri,
- Mola noktaları,
- Yat limanları (ana ve tali yat limanları, yat çekek yerleri, yat yanaşma yerleri)
- Yüzer tesislerdeki konaklama üniteleri ve
- Seyahat acenteleridir.

07:00 - 04:00 saatleri arasında açık tutulan tesisler:

- Müstakil işletilen yeme- içme tesisleri,
- Eğlence merkezleri ve,
- Müstakil eğlence yerleridir.

Ayrıca, can güvenliği açısından turizm amaçlı sportif faaliyetlerinde (rafting, kano, yamaç paraşütü vb.) çalışma saatlerinin gün doğumu ile başlayıp güneş batımında sona ermesi esası belirlenmiştir.

Çalışma İzni

Dinlenme ve eğlence yerlerinden, turizm sektöründe faaliyet gösteren ve 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na istinaden Kültür ve Turizm Bakanlığınca düzenlenmiş belgesi bulunan yerlerde çalışacak kişilerden,

Turizm belgeli içkili yerlerde 21 yaşından küçük üniversite, meslek liseleri, turizm eğitim merkezleri ile kurum ve kuruluşlarca açılan kurslarda yetiştirilen kişilerin staj yapabilmeleri ve mezuniyetlerinde meslekleri ile ilgili olarak çalışabilmeleri için Yönetmeliğin 18. maddesi uyarınca mülki amirden izin alınacaktır.

Dinlenme ve eğlence yeri niteliğindeki belgeli turizm işletmelerinde çalışan yabancı uyruklu şahıslar için gerek 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve gerekse 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve

Seyahatleri Hakkında Kanun uyarınca ilgili makamlardan alınacak izin belgesi örnek ya da fotokopisinin mahalli kolluk amirliğine verilmesi gerekmektedir.

Denetim

Belgeli turizm işletmeleri genel sağlık, genel güvenlik ve asayiş bakımından kolluk kuvvetleri tarafından mahalli mülki amirin yazılı emriyle her zaman denetlenebilir. Kolluk kuvvetlerince yapılacak genel uygulama ve denetimlerin sivil kıyafetli olarak, turizm konusunda bilgili, varsa hizmet içi eğitimini almış personel tarafından yapılması, denetim görevlilerinin görev belgesi ve kimliğini işletme sorumlusuna göstermesi, denetimin hangi amaçla yapılacağını ilişkin bilgi vermesi, müşterilerin rahatsız edilmemesi ve adli işlemler dışında gerek görülmesi durumunda Turizm, Çevre ve Sağlık Müdürlüklerinden de personel görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

Belgeli turizm işletmelerinde herhangi bir suç işlenmesi, mevzuata aykırı faaliyette bulunulması halinde veya gizlilik esasıyla yürütülen bir soruşturma sırasında ilgili veya en yakın kolluk kuvveti tarafından derhal müdahale edilerek gerekli adli veya idari işlem yapılacaktır. Bu gibi durumlarda sivil kıyafetli olma, yazılı emirle görevlendirilme gibi herhangi bir zorunluluk söz konusu olamayacaktır.

Turizm Bakanlığında belgeli işletmelerde içki satışı yapmak amacıyla izin alınmasına ilişkin düzenlemelerin yukarıda da belirtildiği gibi tereddütte yer bırakmayacak kadar açık ve net olmasına karşın, yetkili makamların farklı yorumları sonucunda, konunun idare mahkemelerine iletiliği de bir gerçektir. Örnek olarak Kırıkkale İdare Mahkemesinin Kararı verilebilir. Kırıkkale İdare Mahkemesinin 2000/95 no'lu Esas-2000/216 no'lu Kararı aşağıda verilmektedir.

“Karar veren Kırıkkale İdare Mahkemesi’nce dava dosyası incelenerek gereği görüldü; Dava, davacının kiralamış bulunduğu Yüce Alabalık Tesislerinde içki satmak için ruhsat talebinin reddine ilişkin davalı idarece (Alaca Kaymakamlığı) tesis edilen 25.1.2000 gün ve 103 Sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 19. maddesinin birinci fıkrasında; Kültür ve Turizm Bakanlığınca belgelendirilmiş yatırım ve işletmelerin Bakanlığın iznine bağlı olarak, 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 178. maddesi ile 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 61. maddesindeki alkollü içki satışı ve ruhsatlarına ilişkin hükümlerin dışında olduğunu karara bağlamış. 30.12.1999 gün ve 23822 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak

işlemler Hakkında Yönetmelik'in 2. maddesinin 2. fıkrasında da 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu'na ait hükümlerin saklı olduğu kuralı getirilmiştir. Dava konusu olayda davacının kiraladığı bulunduğu tesislere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 23.12.1999 tarihinde turizm deneme işletmesi belgesi verildiği, dolayısıyla söz konusu tesislerde içki satılabilmek için ruhsat alınmasına gerek bulunmadığı, daha açık bir ifadeyle mülki amirden izin almaksızın bu tesislerde içki satılabileceği anlaşılmış olup; davacının yersiz müracaatı üzerine davalı Kaymakamlıkça yukarıda anılan Yönetmelik dayanak gösterilerek ruhsat verilmemesi yolunda tesis edilen dava konusu işlemin davacının menfaatine etki eden bir yönü bulunmayıp bu işleme karşı açılan davanın incelenmemesinin reddi gerekmektedir.”

Adı geçen İdare Mahkemesinin kararında açıkça görüldüğü gibi, Kültür ve Turizm Bakanlığında alınan belgenin ayrıcalıklı bir belge olduğu belirtilmektedir. Gerek denetimle ilgili olarak gerekse içki satışına ilişkin olarak, ayrıca 21 yaşından küçük personel çalıştırılmasına ilişkin belge sahiplerinin haklarını koruyan değişik yargı kararları da bulunmaktadır. Bunlarla ilgili olarak, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'nin 2000/1691 Sayılı Kararı, Erzurum İdare Mahkemesinin 2001/1083 Sayılı Kararı, Bursa 2. idare Mahkemesi'nin 2001/138 Esas no'lu Kararı örnek olarak verilebilir.

Diğer yandan; 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12. maddesinde yapılan ve 15.01.2003 tarih ve 24994 Sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren bir değişiklikle “Konaklama yerleri ve belediye mücavir alanları hariç olmak üzere, otoyollarında ve Devlet karayollarında yapılacak, açılacak yapı ve tesislerde alkollü içki satılmasına izin verilemez.” hükmü getirilmiştir. Buna göre; bir tesis turistik belgeli de olsa, belediye mücavir alanı dışındaki otoyollarında ve Devlet Karayollarında ise içki satması mümkün değildir.

Turizm Mevzuatının Nitelikleri

Turizm olayının çok sektörlü ve çok katımlı kompleks niteliği nedeniyle tek bir hukuki bütün içinde düzenlenmesindeki imkânsızlığa değinmiştik. Turizmin anılan geniş niteliğinin yanı sıra diğer bir özelliği ise sosyo-ekonomik yapısıdır. Toplumun gösterdiği sürekli evrim, turizm sektörünü oluşturan arz ve talebi de etkilemekte ve sektör doğal olarak devamlı bir değişim göstermektedir. Sektörü ve gerektirdiği ilişkileri düzenlemeyi amaçlayan hukuki yapının turizme özgü bu niteliklerden etkilenmesi doğaldır. Bu durumlara göre

turizme yönelik hazırlanacak hukuki düzenlemelerin niteliği şu şekilde olmalıdır;

Koordine Edici (Eşgüdümü Sağlayan Nitelikte) Olmalıdır

Turizm sektörünün girift ve çok katımlı niteliği, dolaylı mevzuatın etkinliğini artırdığı gibi çok sayıda kamu kuruluşuna da turizm faaliyetlerini etkileyebilme olanağı vermektedir. Birbirinden farklı mesleki disiplinleri, değerlendirme kriterleri ve politikaları olan çok sayıda kamu kuruluşunun, turizmle ilgili konulardaki davranışlarının, turizm politikaları doğrultusunda koordine edilmesi ihtiyacı kolayca görülebilir. Bu nedenle, turizm hukukunun düzenlenmesinde, bir koordinatörün belirlenmesi, eşgüdümün ilke, yöntem ve organlarının gerçekçi bir yaklaşımla düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi halde, oluşan bürokratik çok başlılığın yarattığı darboğazın olumsuz etkileri ülkemizde denenmiştir (Sorunun hala tümüyle çözümlendiği iddia edilemez.).

Değişen Koşullara Uyum Zorunluluğu Taşımalıdır

Hukuk kurallarının sosyal nitelikli olayları düzenleme çabalarında en önemli sorun daha önce belirtildiği gibi zaman içinde yaşanan gelişimin yarattığı yeni ihtiyaçlara ve değişimin oluşturacağı farklılaşmaya hukukun uyamaması veya uyumda gecikmesi olmuştur. Oldukça hızlı bir evrim gösteren turizm sektöründe, devamlı olarak yeni konular, yeni turizm türleri oluşmakta, diğer yandan ise sosyal yapıda yaşanan değişim ve teknolojik gelişmeler, sektörde yeni koşullar ve farklı ilişkiler yaratmaktadır. Turizm mevzuatının bu değişime devamlı uyum sağlayabilecek esnekliğe ve kolay revizyon olanağına sahip olması gerekir. Aksi halde, hukuki boşlukların neden olduğu düzensizliği yaratacağı gibi sektörde gelişmeyi önleyici dar boğaza neden olduğu izlenmiştir. Bu durumun en tipik örneği, ülkemizde yat turizminde görülmüştür. Oluşan yat turizmine ilişkin hukuki düzenlemeler geciktirildiğinden yatçılık uzun süre, yolcu ve yük gemileri için hazırlanmış kurallarla yönetilmeye çalışılmış ve gelişimi önlenmiştir. 1983 yılında gerçekleştirilen yat turizmine özgü hukuki düzenlemelerden sonra yat turizmi ülkemizde çok hızlı gelişim gösterebilmiştir.

Özet

Turizm mevzuatı, hizmetler endüstrisinin en büyük kollarından birisi olan turizm sektöründe cereyan eden bütün faaliyetleri düzenleyen kuralların oluşturduğu bir hukuk dalıdır. Turizm Hukuku, kişi olarak seyahat ve turizm hareketlerine katılan turisti, turizm faaliyetlerini örgütleyen ve gerçekleştiren sektör kuruluşlarını ve turizm endüstrisinde rol alan her düzeydeki yatırımcı ve işletmecileri ilgilendiren bir alandır.

Öte yandan turizm hukuku uluslararası nitelik taşıyan bir hukuk dalıdır. Turizm hareketine katılan insanlar çeşitli ülkeleri ziyaret etmekte ve gittikleri ülkelerin, hukukun yersellik ilkesine göre hiç bilmedikleri yasalarına tabi olmaktadır. Turist açısından büyük bir sıkıntı kaynağı olan bu durum, turizm merkezleri açısından talebi sınırlayan öğeler olarak ortaya çıkmaktadır.

1953 yılında çıkarılan 6086 Sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu ve 1955 yılında kurulan Turizm Bankası Türkiye'deki turizm hareketlerine kaynak sağlamaya çalışmış ve turizm sektörünü yasal bir yapı ve kurumsal bir çerçeveye ulaştırmaya çalışmıştır. Buna karşın Batı dünyasında 1950'li yıllardan itibaren hız kazanan turizm hareketi, iki büyük savaşın etkileriyle ekonomik çöküntüler yaşamış olan Türkiye'de 1960'lı yıllara gelinceye kadar fazla bir ilgi görmemiş, turizm olgusu çeşitli kamu kurumları bünyesinde bir daire, müdürlük, genel müdürlük yapısında ve sınırlı bir etkinliğe sahip bir alan olarak değerlendirilmiştir.

1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığının 265 Sayılı Yasa'yla kurulması ile yasal bir yapı ve kurumsal bir çerçeveye kavuşan turizm sektörünün günümüze uzanan gelişimini dört evrede değerlendirmek mümkündür.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının kuruluşundan başlayarak 1970'li yılların sonuna kadar devam eden dönem, ilk kuruluş yıllarıyla birlikte turizm amaçlı fiziksel planlama çalışmalarının yapıldığı evreyi kapsamaktadır. Bu dönemi aynı zamanda sektöre devletin doğrudan yatırım yaptığı öncü-örnek tesislerde kapasite oluşturmaya çalıştığı ve Turizm Bankası aracılığıyla özel girişim yatırımlarına destek sağladığı bir dönem olarak da tanımlamak mümkündür.

1963 yılından itibaren başlatılan "Beş Yıllık Kalkınma Planları" kapsamında turizm, devletin gündeminde daha fazla yer almaya başlamış;

özellikle bu sektörün istihdam ve ödemeler dengesine katkıları düşünlerek teşvik araçlarının geliştirilmesi yönünde yoğun çabalar sarf edilmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yanı sıra, 1955 yılında kurulmuş olan Turizm Bankasına da sektörün mümkün olan tüm araçlarla desteklenmesi konusunda görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

Türkiye'deki seyahat ticareti sektörünü düzenlemek, turizm alanında faaliyet gösteren seyahat acentelerini tek çatı altında toplamak ve bu kuruluşların faaliyet alanlarıyla çalışma koşullarını düzenlemek üzere 1972 yılında, 1618 Sayılı "Türkiye Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) Yasası" çıkarılmıştır.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının kuruluşuyla birlikte devlet turizm sektöründe öngördüğü gelişmeleri sağlamak üzere gerekli yasal ve teknik altyapıyı oluşturmaya çalışmış; belirli alanlara öncü-örnek yatırımlar yaparak özel girişimi teşviki hedeflemiştir. Örneğin, doğrudan turizm hukukunu oluşturan mevzuat arasında yer alan turizm tesislerinin belgelendirilmesine ilişkin mevzuat 1965 yılında çıkarılan "Turizm Tesisleri Nitelikleri Yönetmeliği" ile ortaya konmuş; öncelikli turizm bölgeleri uygulaması ile turizm yatırımlarının kredilendirilmesi olanağı getirilmiş, ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi ve tanıtıcı yayın basımı için gerekli malzemelerin ithali konularında kolaylık sağlayan yasal düzenlemeler yapılmıştır.

1980'li yılları kapsayan ikinci dönem, turizm sektöründe, 1982 tarihli ve 2634 Sayılı "Turizmi Teşvik Kanunu"nun sağladığı olanaklarla alt ve üstyapı yatırımlarının hız kazandığı, bu alandaki yatırımlara özel sektör kuruluşlarının ilgilerinin giderek arttığı, teşvik yasasının getirdiği imkânların sektör tarafından değerlendirilmeye başlandığı ve konaklama kapasitesinde artışların meydana geldiği evreyi kapsamaktadır. Nitekim 1980 yılında sadece 56.044 olan işletme belgeli yatak sayısı 1985'de 85.995, 1990'da ise 173.223'e ulaşmıştır.

Turizm sektörünün gelişmesindeki üçüncü dönem, 1990'lı yıllara girerken Bakanlığın yeniden yapılandırılması ihtiyacıyla başlamış; 1989 yılında çıkarılan 355 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile altyapı ve üstyapı yatırımlarının yanı sıra turizm tanıtım ve pazarlamasına gerekli önemin verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Dördüncü evre yeni bin yıllarla birlikte başlamış, 16.4.2003 tarih ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile iki Bakanlık ikinci kez birleştirilmiştir.

Ülkemizde turizm endüstrisinin gelişimi paralelinde yapılan hukuki düzenlemeler, başka bir ifadeyle Turizm ve Tanıtma, Turizm, Kültür ve Turizm Bakanlıklarının Kuruluş Yasaları (265, 4848 Sayılı Yasalar ile 355 Sayılı KHK), 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Yasası ile 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve bu kanunlara bağlı olarak çıkarılan çeşitli tüzük ve yönetmelikler, turizm sektörünü doğrudan ilgilendiren hukuki düzenlemelerdir. Ancak turizm hukuku oluşturan mevzuat sadece yukarıda sayılan yasa, tüzük ve yönetmeliklerden ibaret değildir.

Geniş bir uygulama alanına sahip olan turizm hukuku yukarıda sayılanların dışında, turizm hukukunun yardımcı kaynakları anlamında olmak üzere; Kıyı Kanunu, İmar Kanunu, Orman Kanunu, Kimlik Bildirme Kanunu, Çevre Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Boğaziçi Kanunu, Tüketicinin Korunması Kanunu, Rekabetin Korunması Kanunu, Vergi Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Medeni Kanun, İş Kanunu, Gümrük Kanunu, Bankalar Kanunu, İcra İflas Kanunu, Belediyeler Kanunu, polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu ve bunlarla ilgili çıkarılan tüzük, yönetmelik ve tebliğlerden oluşmaktadır.

Turizmi doğrudan ilgilendiren mevzuat, 2634 ve 1618 Sayılı yasalar ve ilgili tüzük ve yönetmelikleri sadece turizm sektörüne uygulanan hükümler içerirken; yardımcı kaynak niteliğinde sıralanan yasa tüzük ve yönetmelikler, herkese uygulanan genel hükümler içermektedir. Turizm alanında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar doğrudan turizm mevzuatının yanı sıra yardımcı mevzuata, yerine göre konu olabilmektedir. Örneğin gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyeti açısından Vergi Kanunu, personel çalıştırılması açısından İş Kanunu, tesis inşaatıyla ilgili olarak İmar Kanunu hükümlerine de tabi olmak gibi.

Sadece turizme özgü hükümler içeren hukuki düzenlemelere doğrudan turizm mevzuatı denir. Doğrudan turizm mevzuatına yönelik hazırlanmış yasalar;

1. Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun
2. Turizmi Teşvik Kanunu
3. Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
4. Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
5. Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
6. Yat Turizmi Yönetmeliği

7. Yatların Karasularında Seyir Esasları
8. Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
9. Turizmi Teşvik Kanunu'nun Cezai Hükümlerinin Uygulanması
10. Hakkındaki Yönetmelik
11. Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
12. Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
13. Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
14. Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
15. Turizm Bölgeleri, Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi İçin Çalışma Gruplarının Oluşturulması, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Şekline İlişkin Yönetmelik
16. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik
17. Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Yönetmeliği

Başka bir konunun düzenlenmesi amacıyla hazırlanıp;

- a. Turizm sektörüyle ilgili özet hükümleri de içeren,
- b. Diğer sektörlerle ait kuruluşların yanı sıra turizm teşebbüsleri ve turistleri de ilgilendiren kuralları içeren hukuki düzenlemelere dolaylı turizm mevzuatı denmektedir.

Dolaylı turizm mevzuatı; turizm mevzuatına yönelik hazırlanmış yasalar;

1. Kimlik Bildirme Kanunu
2. Milli Parklar Kanunu
3. Çevre Kanunu
4. Kıyı Kanunu
5. Orman Kanunu
6. Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik
7. Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanması İle İlgili Yönetmelik

Gözden Geçir

- Turizm mevzuatına yönelik hazırlanan hukuksal düzenlemelerle turizm sektörü arasındaki ilişkiler nelerdir?
- Doğrudan turizm mevzuatını ilgilendiren hukuksal düzenlemeler nelerdir?
- Dolaylı turizm mevzuatını ilgilendiren hukuksal düzenlemeler nelerdir?
- Turizm mevzuatının nitelikleri nasıl olmalıdır?

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 1618 Sayılı Türkiye Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
- 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun
- 1774 Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu
- 6831 Sayılı Orman Kanunu
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği,
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
- Yat Turizmi Yönetmeliği
- Yatların Karasularında Seyir Esasları
- Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
- Turizmi Teşvik Kanununun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik
- Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
- Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
- Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
- Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
- Turizm Bölgeleri, Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi İçin Çalışma Gruplarının Oluşturulması, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Şekline İlişkin Yönetmelik.
- Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik
- Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Yönetmeliği
- Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik
- Kimlik Bildirme Kanunu'nun Uygulanması ile İlgili Yönetmelik

Değerlendirme Soruları

- Aşağıdakilerden hangisi, turizm sektöründe hukuki düzenlemeler yapılırken amaçlanan özelliklerden birisi değildir?
  - Yerel turizmin sağlıklı gelişmesini sağlamak.
  - Uluslararası turizmin sağlıklı gelişmesini sağlamak.
  - Ülkeye daha fazla turist çekmek.
  - Turizm potansiyelini oluşturan doğal ve sosyo-kültürel kaynakların koruyarak dengeli kullanılmasını sağlama.
  - Tüketicilerin tatil ve seyahat hak ve hürriyetlerini düzenlemek.
- Aşağıdakilerden hangisi doğrudan turizm mevzuatına yönelik düzenlemedir?
  - Yat Turizmi Yönetmeliği
  - Milli Parklar Kanunu
  - Çevre Kanunu
  - Kıyı Kanunu
  - Orman Kanunu
- Aşağıdakilerden hangisi Turizmi Teşvik Kanunu ile ilgili hukuksal düzenleme değildir?
  - Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
  - Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
  - Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik.
  - Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik.
  - Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
- "2634 Sayılı Kanun"un adı nedir?
  - Milli Parklar Kanunu
  - Turizmi Teşvik Kanunu
  - Çevre Kanunu
  - Kıyı Kanunu
  - Orman Kanunu

5. Aşağıdakilerden hangisi dolaylı turizm mevzuatına yönelik düzenlemedir?
- Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun
  - Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
  - Yat Turizmi Yönetmeliği
  - Milli Parklar Kanunu
  - Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik.
6. Aşağıdakilerden hangisi dolaylı turizm mevzuatına yönelik düzenleme değildir?
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu
  - 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
  - 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
  - 2872 Sayılı Çevre Kanunu
  - 6831 Sayılı Orman Kanunu
7. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?
- Turizmi Teşvik Kanunu = Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
  - Seyahat Acenteleri Kanunu = Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
  - Seyahat Acenteleri Yönetmeliği = Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
  - Kıyı Kanunu = Milli Parklar Kanunu
  - Orman Kanunu = Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Yönetmeliği
8. "1618 Sayılı Kanun"un adı nedir?
- Orman Kanunu
  - Çevre Kanunu
  - Milli Parklar Kanunu
  - Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
  - Kıyı Kanunu

9. Kıyı Kanunu'na göre sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla kaç metre yaklaşabilir?
- 50
  - 70
  - 80
  - 90
  - 100
10. Sahil şeridi, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az kaç metre genişliğindeki alandır?
- 50
  - 100
  - 150
  - 200
  - 300
11. İçkili yerlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- 18 yaşından küçük çocuklar yanlarında ebeveynleri veya velileri varken kendilerine içki verilmemek koşuluyla bar, pavyon, meyhane gibi yerlere girebilirler.
  - Belediye teşkilatı bulunmayan yerlerde içkili yer bölgesi belirleme işi muhtarlıklarca yürütülebilir.
  - Turizm belgeli içkili yerlerde 21 yaşından küçük kişilerin o yerin mülki amirinden izin almadan çalışmaları yasaktır.
  - Şarap ve bira dahil her türlü alkollü içki kadehle ve açık olarak sadece içkili yer işletme izni alan lokanta, gazino ve benzeri yerlerde verilebilir ve satılabilir.
  - 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu kapsamına giren İlköğretim kurumlarına elli metre mesafeden daha yakına içkili yer açılmaz.

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı

Seyahat Acenteciliği

5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Seyahat Acenteciliği Mevzuatı
- Seyahat Acentelerinin Sınıflandırılması
  - > Sunulan Hizmet Türüne Göre Sınıflama
  - > Yapısal Sınıflama
  - > İşlevsel Sınıflama
  - > Yasal Sınıflama Ve Seyahat Acentelerinin Özellikleri
- Seyahat Acentelerinin Özellikleri
- Seyahat Acenteliği Hizmetleri, Grupları Ve Çalışma Esasları
- Seyahat Acentelerinin Sorumluluk Ve Yükümlülükleri
- Seyahat Acenteciliğinde Sigorta
- Seyahat Acentelerinin Denetimi, İptal Ve Cezalar
- Seyahat Acentesi Personelinin Taşınması Gereken Nitelikler
- Seyahat Acentelerinin Faaliyetleriyle İlgili Diğer Özellikler

Ünite Hakkında

Ünitede, 1618 Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu kapsamında seyahat acenteciliği incelenmektedir.

Seyahat acentelerinin işlevleri, sınıflandırılması, görev ve sorumlulukları,

Seyahat acentelerinde çalışan personelin taşınması gereken özellikler,

Avrupa ülkelerinde önceden beri uygulanan ancak Türkiye için yeni bir kavram olan seyahat sigortası konusu incelenmiş ve bir poliçe örneğiyle konu detaylandırılmıştır.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- 1618 sayılı Seyahat Acenteciliği Kanunu ve Kanun'un dayanak teşkil etiği Seyahat Acenteciliği Yönetmelik'ini,
- Seyahat acenteciliği mevzuatına ait acentelerin görevleri, çeşitleri, faaliyet alanlarını,
- Acentelerin denetimi ve cezalarını,
- Zorunlu seyahat sigortanın işleyişini öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu,
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği,
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliğini önceden okuyunuz.
- TÜRSAB'ın kuruluş ve işleyişine ait bilgiler toplayınız.
- Bir seyahat acentesine giderek çalışmalarını hakkında bilgi toplayınız.

Seyahat Acenteciliği Mevzuatı

İlgili kanun ve yönetmelikler:

- 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
- Turizm İşletmelerinin Bakanlık, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik
- Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği İç Tüzüğü
- Türsab-Seyahat Acenteciliği Meslek İlkeleri
- Türsab Tahkim Kurulu Yönetmeliği

Genel anlamda turizm olgusunun ana öğelerinden birisi acentecilik faaliyeti olarak kabul edilmektedir. Hatta bazı otoritelerce acenteciliğin, seyahat olayını başlatan birinci etken olduğu iddia edilmektedir. Bu görüş, genellikle tur operatörlerince savunulmaktadır. Seyahat acentelerinin görevinin seyahat organizatörlüğü olduğunu biliyoruz. Bu açıdan baktığımızda; Thomas Cook'un İngiltere'de yapmış olduğu organize tur seyahat acenteciliğinin başlangıcı olarak değerlendirebiliriz. 19. yüzyılın ortalarından sonra, Avrupa'da demiryollarının gelişmesiyle, organize tur hareketlerinde oluşan artışla birlikte Thomas Cook'un yapmış olduğu organizasyon da kurumsallaşarak seyahat acenteciliğine dönüşmüştür. Bu kapsamda da Avrupa'da organize turlar yoğunlaşmıştır.

Ekonomik kriz, gerekse İkinci Dünya Savaşı turizm hareketlerine büyük sekte vurmuş ve kitle turizm hareketlerini durdurma noktasına getirmiştir. Ancak, II. Dünya Savaşı sonunda oluşan yeni dengeler, bilim alanındaki yenilikler, ekonomik ve sosyal gelişmelerle ulaştırma araçlarındaki ilerlemeler kitle turizminin yeniden başlamasına neden olmuştur. Buna paralel olarak seyahat acenteciliği de gelişme eğilimine girmiştir.

Kitle turizmindeki gelişmeler, turizm alanında yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tarife dışında uçak kullanımıyla ortaya çıkan, "charter" tanımı, geniş kapsamlı organizasyon ihtiyacıyla ortaya çıkan paket tur tanımı, "charter" ve paket turla beraber genişleyen pazarlama çalışmalarıyla ortaya çıkan tur operatörlüğü tanımı gibi tanımlar bunlara örnek olarak verilebilir.

Özellikle seyahat acenteciliği alanında Avrupa ve Amerika'da yaşanan gelişmelerden ülkemizde faaliyet gösteren seyahat acenteleri de etkilenmiştir. Yurtdışından ülkemize yapılan organize turların yoğunlaşması, yurtdışına seyahat amacıyla çıkan vatandaşlarımızın sayısının artması ve bunun yanında iç turizm hareketlerinin çoğalması, seyahat acentelerinin sayılarının hızla artmasına neden olmuştur. Seyahat acentesi sayısındaki artış, beraberinde acentecilik faaliyetlerinin yasal çerçeveye oturtulması gereksinimini doğurmuştur.

Bu kapsamda ilk yasal düzenleme, 5705 Sayılı "Turizm Büro ve Seyahat Acenteleri Hakkında Talimatname" ile yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre; acentecilik faaliyeti gösterenlere Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden ruhsatname alma zorunluluğu getirilmiştir.

Bunun ardından, 6086 Sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu uyarınca çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı ile seyahat acenteciliği dalında faaliyet göstermek isteyen kişi ve şirketlerden Kültür ve Turizm Bakanlığından belge alma zorunluluğu getirilerek bu anlamda daha merkezi bir düzenlemeye gidilmiştir.

Gerek sektörün gelişmesi, gerekse ortaya çıkan yasal boşlukların doldurulması gereksinimi karşısında, 1972 yılında yeni bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemede, acente çalışmalarının belge karşılığında yapılması, kazanılan dövizin karaborsada işlem görmesini önlemek amacıyla resmi kurumlarda bozdurulması, gerek turlarda ve gerekse acentecilik faaliyetinde kesin sınırların bulunması, yapılan hatalı uygulamalara ceza verilmesi ve acentelerin kamu kurumu niteliğinde bir üst kuruma bağlı olarak çalışmaları gibi hususlar ön plana çıkarılarak 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu yürürlüğe konmuştur. 1972 yılında çıkarılmış bulunan kanunda 13.01.2007 tarihinde değişiklikler yapılmış ve halen bu değişikliklerle uygulanmaktadır.

Bu bölümde ülkemizde seyahat acenteciliği ve tur operatörlüğu faaliyetlerini düzenleyen mevzuatın ana ilkelerini inceleyeceğiz.

Seyahat acentelerinin faaliyetleriyle ilgili hukuk kuralları, anılan kanun ve bir yönetmelik kapsamında düzenlenmiştir. Kanunun düzenlemeleri, iki ana bölüm içinde toplanmıştır; seyahat acentelerinin kuruluş, işleyiş, sorumluluk ve personeline ilişkin düzenlemelerle, bir meslek örgütü olan Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğinin kuruluş, görev ve organlarına ilişkin hükümleri içermektedir. Ancak burada TÜRSAB ile ilgili hükümler ele alınmamıştır.

Tablo 4.1. Türkiye’de Yıllara Göre Seyahat Acente Sayısı

Yıl	Sayı	Yıl	Sayı
1995	2320	2002	4465
1996	2658	2003	4495
1997	3481	2004	4493
1998	4308	2005	4878
1999	4328	2006	5165
2000	4354	2007	5184
2001	4376	2008	5672

Kaynak: www.tursab.org.tr

Seyahat Acentesi Nedir?

Seyahat acentesi, kâr amacıyla turistlere turizmle ilgili bilgiler vermeye, paket turları ve turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan ve oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri aracılığıyla pazarlayabilen ve türlü faaliyeti düzenleyen kuruluşlardır. (Kanun, Madde-1)

Tur Nedir?

Tur, Türkiye’nin tarihi, doğal, kültürel, turistik değerlerinden en az birini tanıtmaya ve ona ulaştırmayı birlikte kapsayan, bu hizmetlerin dahil olduğu tek bir fiyatla satılan veya satış taahhüdü yapılan ve hizmeti 24 saatten kısa bir süreyi kapsayan ticarî faaliyettir.

Paket Tur Nedir?

Aşağıda paket tur sözleşmesine ilişkin sunulan Kanun, paket tura ilişkin tanımlamalar içermekte ve bu tür turların özelliklerini de açıklamaktadır.

Paket tur sözleşmeleri; ulaştırma, konaklama ve bunlara yardımcı sayılmayan diğer turistik hizmetlerin en az ikisinin birlikte, her şeyin dahil olduğu fiyatla satılan veya satış taahhüdü yapılan ve hizmeti 24 saatten uzun bir süreyi kapsayan veya gecelik konaklamayı içeren ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunlu, önceden düzenlenmiş yazılı sözleşmelerdir (4077 Sayılı Tüketici Kanunu).

Seyahat Acentelerinin İşlevleri Nelerdir?

- Turizmi geliştirmek.
- Turizmin tanıtım ve reklamını yapmak.
- Yeni turizm merkezleri bulmak ve turizm pazarına sunmak.
- Turistik mal ve hizmet fiyatlarında seğenekler yaratmak.
- Turistik mal ve hizmet fiyatlarında indirim sağlamak.
- Danışma ve bilgi verme.
- Güven sağlama (Güven duygusu oluşturma)dır.

Seyahat Acentelerinin Sınıflandırılması

Seyahat acenteleri genel olarak dört değişik açıdan sınıflandırılır. Bunlar; sunulan hizmet türüne göre sınıflandırma, yapısal sınıflandırma, işlevsel sınıflandırma ve yasal sınıflandırmadır.

Tablo 4.2. Seyahat Acenteleri Sınıflandırma Yaklaşımları

1. Sunulan Hizmet Türüne Göre Sınıflandırma	- Havayolu Bilet Satış Acenteleri - Tur Satış Acenteleri - Tur Operatörü Temsilcisi Acenteler - Araç Kiralama Acenteleri - Ulaştırma Acenteleri - Kongre & Toplantı Acenteleri - Teşvik Seyahati Acenteleri - Yat Acenteleri
2. Yapısal Sınıflandırma	- Büyük Dağıtım Acenteleri - Endüstriyel Firma Acenteleri - Bağımsız Acenteler
3. İşlevsel Sınıflandırma	- Karşılıyıcı (incoming) Acenteler - Gönderici (outgoing) Acenteler
4. Yasal Sınıflandırma	- A Grubu Acenteler - B Grubu Acenteler - C Grubu Acenteler

Kaynak: İçöz, O. (2009). Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi. Ankara: Turhan, p. 87.

Sunulan Hizmet Türüne Göre Sınıflama

Havayolu Bilet Satış Acenteleri

Bunlar diğer perakendeci seyahat acenteliği etkinliklerini de yerine getirmekle birlikte, temel çalışma alanları uçak bileti satışlarıdır. Çalışan elemanlarının büyük bir bölümü; yol belirleme, ücret hesaplama, bilet düzenleme, biletini alamayacak durumdaki yolcular için kuponsuz uçuş belgesi düzenleme (PTA), gibi konularda uzmanlaşmışlardır. Bu acenteler, Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA) temsilcisi olarak çalışırlar. Birlik üyesi hava yollarının boş biletleri stok olarak dahi acentelerinde bulunur. Bazı bilet acenteleri de Genel Satış Acentesi (GSA) konumunda çalışırlar. Bunlar IATA üyesi olan ya da olmayan bir havayolu şirketinin temsilciliğini üstlenirler. Eğer temsil ettikleri havayolu IATA üyesi ise o havayolunun bilet kuponlarını kullanarak tüm IATA üyesi hava taşıma şirketlerinin uçuşlarını pazarlayabilirler. Temsil ettikleri havayolu IATA üyesi değil ise yalnızca kendi uçuşlarını pazarlayabilirler.

Tur Satış Acenteleri

Toptancı seyahat acenteleri ya da doğrudan tur operatörleri tarafından hazırlanmış yurtiçi ya da yurtdışı ağırlamalı ya da yönetilen turların satışlarını yaparlar ve birden çok üretici firma ile birlikte çalışabilirler. Tur operatörlerinden kontenjan alarak risk üstlenebilecekleri gibi kısaca sor-sat olarak bilinen, müşteriden gelen talep üzerine tur operatörü ya da toptancısını arayarak boş yer var ise satışı gerçekleştirme yöntemini de benimseyebilirler. Bunlar portföylerinde bir tek tur operatörünün ürünlerini bulundurabilecekleri gibi birçok tur operatörünün ürünlerini de pazarlayabilirler. Çoğunlukla tercih edilen birden çok tur operatörüyle anlaşma yapılarak tüketicinin karşısına birçok yönelim ve programdan oluşan geniş bir ürün yelpazesiyile çıkılmasıdır. Genellikle küçük bağımsız acenteler olarak görünmelerine karşın, imtiyaz (franchising) sözleşmeleriyle bir toptancı seyahat acentesinin adı altında da örgütlenebilirler.

Tur Operatörü Temsilcisi Acenteler

Temsilci acentelerin tur satış acentelerinden farkı, bir tur operatörünün düzenlediği tatil ve gezi programlarını satmalarıdır. Bu acenteler finansal, yönetsel ve yasal açıdan bağımsız çalışırlar. Ayrıca perakendeci seyahat acentelerinin tur satışları dışında kalan rezervasyon, uçak bileti, araç kiralama ve diğer etkinliklerinde de ayrı sözleşmeler ve çalışmalar yapabilirler.

Araç Kiralama Acenteleri

Kiralık araç hizmetlerinin yasal konum olarak seyahat acenteliği içerisinde yer alıp almaması gerektiği önemli tartişma konusudur. Ancak, her perakendeci seyahat acentesi araç kiralama hizmetleri de sunmaktadır. Çoğu perakendeci acente bu hizmetleri uluslararası araç kiralama şirketlerinden satın alır. Hemen her seyahat acentesinin bünyesinde daha çok kendi ulaşım gereksinimleri için bulundurdukları araçlar vardır. Bunların kullanım sıklıklarının düşük olduğu dönemlerde gelen talepleri öz kaynakları ile karşılamaya çalışırlar. Kimi perakendeci seyahat acenteleri de binek ve minibüs türünde araçlardan 10-25 araçlık birer küçük filo oluşturarak kiralık araç servisi konusunda uzmanlaşmaya yönelmişlerdir. Daha çok büyük kent merkezlerinde ve sahil şeritlerinde yoğunlaşan bu acenteler genelde kısa süreli yerel kiralama taleplerini karşılamaya yönelik olarak çalışırlar. Kiralık araç (rent a car) acenteleri de bu araç kiralama konusu toplam ciroları içerisinde en önemli yeri tutan uzmanlaşmış seyahat acenteleridir.

Ulaştırma Acenteleri

Bu tür acentelerin temel işlevi, tur operatörlerine yer operasyonları için araç sağlamaktır. Turizm taşımacılığının gerektirdiği tüm donanım, hizmet incelikleri ve esneklik genel karayoluyla yolcu taşımacılığı yapan firmalarca sağlanamadığı için gerek yerli ve gerekse yabancı tur operatörleri turizm alanında uzmanlaşmış taşımacı firmalarla çalışmayı tercih ederler. Bunlar da seyahat acentesi şeklinde örgütlenerek kendi adlarına düzenledikleri günübirlik ya da uzun süreli yurtiçi ve yurtdişi yalnızca otobüs kullanan turlarla hem atıl araç kapasitelerini kullanmak ve hem de daha yüksek kazanç sağlamak yoluna gitmektedirler.

Kongre & Toplantı Acenteleri

Dünya genelinde her yıl düzenlenen çok sayıda seminer, sempozyum, firma toplantıları, konferanslar, kongreler vb. vardır ve bunlar arasında en fazla yapılan toplantı türünün kongreler olması nedeniyle her türlü toplantı organizasyonunda uzmanlaşmış acentelere kongre acenteleri adı verilmektedir. Bu acenteler, yapılacak olan kongrelerin sahipleri adına bu toplantıların hatasız olarak gerçekleşmesi amacıyla rezervasyon, salon düzenlenmesi, gezi vb. gibi temel ve yan etkinliklerin kongre/toplantı sahiplerinin isteği doğrultuda planlanması ve gerçekleştirilmesi görevini üstlenirler. Bazı ülkelerdeki yasal düzenlemeler toplantı organizasyonu yapılabilmesi için seyahat acentesi olarak örgütlenmeyi zorunlu kılmakla birlikte, kongre acentelerinin

etkinlik ve sorumluluk alanları çok daha geniştir ve uzmanlaşmayı gerektirir.

Teşvik Seyahati Acenteleri

Bu tip acenteler bireysel müşterilerden çok, endüstriyel firma çalışanlarına teşvik gezileri düzenlemeye yönelik olarak çalışan seyahat acenteleridir. Bu tür gezilerde satın alma kararını finanse eden endüstriyel firmalar vermektedir. Bu alanda çalışan profesyonel firmalar ödülleri, armağanları ve benzeri elemanları bir araya getirme ve satma konularında uzmanlaşmışlardır. Bu gibi turlarda tur operatörlerinin temel risk unsurunu oluşturan katılımcı sayısı belirsizliği ve riskli alımlar söz konusu değildir.

Yat Acenteleri

Bazı özel gezi grupları tatilleri sırasında sürekli aynı mekânda kalmayı ve yorucu otobüs yolculukları yapmayı istemeyebilir. Bu guruplar için en uygun tatiller çoğunlukla mavi yolculuk adı da verilen tekne turlarıdır. Tekne turlarının düzenlenmesinde uzmanlaşmış seyahat acentelerine yat acenteleri adı verilir. Yat acentelerinin çalışmaları başlıca dört şekildedir;

- **Özel Yat Organizasyonları:** Genellikle 8-16 kişi arasındaki arkadaş gruplarına bir teknenin tümüyle kiralanması ile onların isteklerine uygun bir gezi düzenlenmesidir.
- **Charter Yat Gezileri:** Bunlarda belirli bir güzergâh ve program vardır. Hareket günlerinde kaç yolcu olursa olsun tekneler mutlaka yola çıkarlar.
- **Günübirlik Yat Gezileri:** Bunlar belirli limanlar ve yakın çevrelerindeki doğal, tarihi, kültürel öneme sahip yerlere günlük tekne gezilerinin düzenlenmesiyle ilgilenirler.
- **Grup yatçılığı:** Grup yatçılığının bir diğer adı 'Flotilla Yatçılığı'dır. Sayıca yedi veya daha fazla olan, genellikle ufak yani 9 - 9,5 metrelik yatlarla, tek kolda birbirinin ardında ilerleyen teknelerin seyirlerinde en önde yol gösteren öncü bir tekne olur. Bunlar daha çok teşvik turlarında kara gezisine ek olarak sunulurlar. Kimi ülkelerde grup yatçılığı üzerinde uzmanlaşmış ve charter uçak kaldırarak yalnızca filotilla turları düzenleyen acenteler vardır.

Yapısal Sınıflama

Bu sınıflamaya göre acenteler aşağıda belirtilen üç grupta toplanır:

- **Büyük Dağıtım Acenteleri:** Genellikle tur operatörlerinin ürünlerini pazarlar. Tur operatörleriyle perakendeci seyahat acenteleri arasında bir aracılık görevini yaparlar.
- **Endüstriyel Firmalar İçin Uzmanlaşmış Acenteler:** Büyük işletmeler kendi personelinin tatil ve seyahat ihtiyaçlarını ve formalitelerini yürütmek için bir seyahat acentesiyle anlaşmakta ve tüm işlemleri bu seyahat acentesine yaptırmaktadır.
- **Bağımsız Acenteler:** Seyahat ile ilgili tüm işlemleri yapan ve belirli bir bağlantısı olmayan acentelerdir. Genellikle bilet satışları ve paket tur satışlarını yaparlar.

İşlevsel Sınıflama

Seyahat acenteleri yurtdışı bağlantılar açısından iki grupta toplanır; karşılayıcı (incoming) acenteler ve yurtdışına turist gönderen (outgoing) acenteler.

Karşılayıcı (Incoming) Acenteler

Yabancı tur operatörlerine göre gidilecek ülkedeki yerel karşılayıcı acentelerdir. Konaklama işletmeleri, bu yerel acenteye de otel rezervasyonu veya hizmet satışını yaparlar. Yerel acenteler de bu satışlara bazı hizmetler ilave ederek toptan veya perakende olarak yabancı tur operatörlerine satış yaparlar. Bu satıştan otelcilerin yararı, yerinde bir acenteye muhatap olmak, ilişki kurmak ve doğrudan kontrol olanağını elde etmektir. Buna karşılıklı karşılayıcı acente bölgesel olarak bir rekabetle karşı karşıyadır. Diğer taraftan otelci, kendi ürününün dağıtım kontrolünü kaybetmektedir. Yani kendi otelinin yataklarını hangi tur operatörünün veya hangi seyahat acentesinin tekrar sattığını bilemez.

Gönderici (Outgoing) Acenteler

Bu acenteler yurtdışına tur düzenler ve müşterilerin çoğunluğu grup müşterilerden çok bağımsız müşterilerdir. Outgoing turlarda müşterilerden alınan rezervasyonlar konaklama işletmelerine en az bir ay önceden konfirme edilir (onaylanır). Outgoing acentelerde işlemler daha önceden ve kesin olarak belirginleşir. Müşterilerin seyahatle ilgili idari (vize) işlemleri acente tarafından yapılır. Outgoing acenteler, küçük ölçekli bir tur operatörü fonksiyonunu yerine getirir. Kâr oranı yurtdışı turlarda incoming acentelere göre fazla olabilir.

Yasal Sınıflama ve Seyahat Acentelerinin Özellikleri

Seyahat acentelerinin Türkiye’de sınıflandırılması 1618 Sayılı Yasa’ya göre yapılmaktadır. Yasa’ya göre acenteler A, B ve C grubu olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Seyahat acentelerinin Türkiye’de sınıflandırılması ilgili yasaya göre yapılmaktadır. Seyahat acenteleri yerine getirdikleri hizmetlere göre üç grupta toplanırlar:

(A) Grubu Seyahat Acenteleri

Acenteciliği için söz konusu olan tüm seyahat acenteliği hizmetlerini görürler.

(B) Grubu Seyahat Acenteleri

Uluslararası kara, deniz ve hava ulaştırma araçlarıyla (A) grubu seyahat acentelerinin düzenleyecekleri turların biletlerini satarlar.

(C) Grubu Seyahat Acenteleri

Yalnız Türk vatandaşları için yurtiçi turlar düzenlerler,

(B) ve (C) grubu seyahat acenteleri kendi hizmetleri dışında kalan diğer seyahat acenteliği hizmetlerini göremezler. Ancak kendilerine (A) grubu seyahat acentelerinin verecekleri hizmetleri görürler.

Yabancı uyruklu seyahat acenteleri yurtdışına tur düzenleyemezler.

(A) grubu seyahat acenteleri, yurtdışına tertipleyecekleri turlarda kara ulaştırma araçlarını kullanmak istedikleri takdirde, kendilerinden dış hatlara karayoluyla yolcu nakliyatı ruhsatnamesi istenmez. Ancak, aracın Bakanlıkça tespit edilen vasıflara uygunluğu aranır.

Bu grupların yerine getirmesi gerekli koşullar ve acente özellikleri aşağıdaki gibidir:

Seyahat Acentelerinin Özellikleri

(A) Gurubu Acentelerin Özellikleri

Bu guruptaki acenteler bütün acentecilik faaliyetlerini yerine getirme hakkına sahip olan ve en geniş kapsamlı faaliyet gösterebilen acentelerdir. Genel nitelikleri ve şartları aşağıdaki gibidir:

- Yasada belirtilen ve seyahat acentesi tanımında yer alan bütün seyahat acenteliği hizmetlerini yerine getirebilirler.
- Bakanlıktan işletme belgesi aldıktan sonra faaliyete geçebilirler.
- Acentelerin merkezlerinde ve diğer şubelerinde devamlı olarak en az en az bir enformasyon memuru, düzenlenen yurtiçi ve yurtdışı turlarda da bir tercüman rehber bulundurmaları zorunludur.

- A gurubu acentelerin Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'ne (TÜRSAB) giriş ve üyelik ücretlerini ödemeleri gereklidir.

(B) Gurubu Acentelerin Özellikleri

Bu grupta yer alan acenteler görevleri sınırlandırılmış ve daha ziyade "incoming" olarak faaliyet gösteren acenteler olup genel nitelikleri şu şekildedir:

- Uluslararası kara, hava ve deniz ulaştırma araçlarıyla A gurubu acentelerin düzenleyecekleri turların biletlerini satarlar.
- Gerekli yasal şartları yerine getirdikleri takdirde, doğrudan işletme belgesi alarak faaliyete geçebilirler.
- Acenteleri merkezlerinde ve bağlı şubelerinde en az bir enformasyon memuru ve düzenleyecekleri yurtiçi turlarda bir tercüman rehber bulundurmaları gereklidir.
- A gurubu acentelerin verecekleri hizmetleri yerine getirirler.
- TÜRSAB'a giriş ve üyelik ücretlerini ödemeleri gereklidir.

(C) Gurubu Acentelerin Özellikleri

Bu grupta yer alan acenteler yalnızca ülke içinde faaliyet gösterebilirler. Bu nedenle faaliyet alanları diğer iki guruba oranla daha sınırlıdır. Genel nitelikleri ise aşağıdaki şekildedir.

- Yalnızca Türk vatandaşları için yurtiçi turlar düzenlerler.
- Gerekli yasal koşulları yerine getirdikten sonra işletme belgesi alarak faaliyete geçerler.
- A gurubu acentelerinin verecekleri hizmetleri yerine getirirler.
- Bakanlığa kuruluş teminatı yatırmaları gerekmektedir.
- TÜRSAB'a giriş ve üyelik ücretlerini ödemeleri gereklidir.
- B ve C grubu seyahat acenteler, kendilerine A grubu seyahat acentelerince verilen hizmeti yerine getirir ve bu acentelerin ürünlerini tanıtır, pazarlar veya satar. A grubu seyahat acentesinin, B veya C grubu seyahat acentesine gerçekleştirmeleri için vereceği görevin bir yazı ya da sözleşme ile belgelenmesi gerekir. Bu görev, A grubu seyahat acentesi hizmetine giren bir paket tur veya turun tamamının B veya C grubu seyahat acentesince düzenlenmesi şeklinde olamaz.

Her üç gruptaki seyahat acentelerinin sahipleri ve personeline bulunması gereken nitelikler de ilgili yasa ve yönetmelikte aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

Seyahat Acenteliği Hizmetleri ve Çalışma Esasları

Seyahat Acentelerine Mühassır (Ait) Hizmetler (Yönetmelik)

- 1. Tur ve Paket Tur Düzenlemek:** Bir programa bağlı ya da programsız yurtiçinden yurtdışına, yurtdışından yurtiçine veya yurtiçinde gerçekleşen, gecelemlerli veya gecelemlerli olarak gezi, spor, eğlence, dini, sağlık, eğitim, kültürel, bilimsel ve mesleki inceleme, teşvik veya destek amaçlı seyahat ve bunun içinde yer alan hizmetleri organize etmek, pazarlamak, gerçekleştirmek.
- 2. Transfer:** Seyahat acentesi tüketicisi olan turistin, düzenlenen turun başlangıcında, herhangi bir safhasında veya sonunda, sınır giriş ve çıkış kapıları, marinalar, şehirler arası veya uluslararası ulaşım hizmetlerinin sunulduğu otogar, gar, liman, havalimanı gibi yerlerden konaklama yapacağı tesise veya tesisten bu ulaşım hizmetlerinin sunulduğu yerlere veya programın başladığı yerleşim yerinden konaklama tesisine veya programın bitiminde tesisten yerleşim yerine bir araçla bir tarife veya mühassıran taşımacı olan işletmelerin tabi oldukları kurallara bağlı olmaksızın taşınmasını sağlamak.
- 3. Rezervasyon:** Kara, deniz, hava araçlarının tarifeli veya tarifersiz seferlerine ilişkin olarak ve her türlü konaklama, yeme-içme ve eğlence işletmelerinde tüketici adına yer ayırtmak, kayıt işlemi yapmak.
- 4. Enformasyon:** Turizmle ilgili ve turizm hareketinin gerektirdiği konularla, turistin tabi olduğu döviz, vize, gümrük gibi işlemlere ilişkin bilgi vermek.
- 5. Kongre-Konferans Organizasyonu:** İçinde konaklama, transfer ve tur hizmetlerinden en az birinin yer aldığı kongre, konferans, toplantı, fuar, sergi ve benzeri faaliyetleri organize etmek.
- 6. Turistik Gezi Amaçlı Mühassır Taşıma Aracı Kiralama:** Ticari olmayan amaçlarla mühassırdan araç kiralamak isteyen tüketiciye yönelik olarak, kendi mülkiyetinde olan ya da mülkiyetinde olmadığı halde kiralama yetkisi bulunan, ikiden fazla kişinin seyahat edebileceği araçlarla içinde konaklama olanağı bulunan araçları doğrudan kiralamak, bu konuda organizasyon, rezervasyon yapmak.
- 7. Ulaştırma Araçları Biletleri Satmak:** Tarifeli ya da tarifersiz olarak tabi oldukları mevzuat ile taşımacılık hizmeti veren ulaştırma araçlarını ve bu araçlara sahip işletmelerin biletlerini satmak.

8. **Seyahat Acentesi Ürünü Satmak:** Seyahat acentelerinin ürettiği hizmetlerin tamamı ya da bir kısmını ürün sahibi seyahat acentesi tarafından yetki verilmek kaydıyla satmak.
9. **Turistik Eformasyon ve Tanıtım Malzemeleri Satışı:** Turiste ve seyahat acenteliği hizmeti satın alanlara yönelik olarak seyahat acenteleri işyerinde turistik nitelikte kitap, resim, kartpostal, hediye eşya, turistin ihtiyaç duyacağı rehber ve form benzeri malzemeleri satabilirler.
10. **Motorlu veya Motorsuz Ulaştırma Araçları Bulundurmak, Kiralamak:** Motorlu ya da motorsuz, en fazla 2 kişiyi birlikte taşıyabilen araçlar seyahat acentelerince turistlerce kiralanmak amacıyla bulundurulabilir.

Seyahat Acentelerinin Sorumluluk ve Yükümlülükleri

1. **Haber Verme:** Seyahat acentelerinin sahipleri, tüzel kişilerde yönetim kurulu adına yetkili yöneticiler, dilekçelerinde yazılan ve işletme belgelerinde söz konusu olan hususlarda, meydana gelen değişiklikleri, oluşundan itibaren otuz gün içinde Bakanlığa yazı ile bildirirler. (Madde-17)
2. **Reklam ve Tanıtma:** Seyahat acenteleri gerçeğe aykırı ve yanıltıcı tanıtma ve reklam yapamazlar. Reklam ve tanıtma belgelerinden birer nüshayı, dağıtımlarından 15 gün önce Bakanlığa gönderirler. (Madde-19)
3. **Yazışma:** Seyahat acenteleri, Bakanlıkça gönderilen genelge ve diğer çeşitli konulardaki yazıları en geç onbeş gün içinde cevaplandırır veya cevabın gecikme sebebini Bakanlığa bildirirler. (Madde-20)
4. Seyahat acenteleri diğer yerli ve yabancı kuruluşların seyahat acenteliği işlemleri ve tüm turizm faaliyetleriyle ilgili yazılarını da aynı süre içinde cevaplandırmakla yükümlüdürler. Seyahat acenteleri yukarıda söz konusu olan yazışmaları beş yıl süreyle saklarlar. Seyahat acenteleri, seyahat acenteliği faaliyetleriyle ilgili olarak yerli ve yabancı kuruluşlarla yapmış oldukları sözleşmelerin birer örneğini Bakanlığa gönderirler.
5. **Mesleki Sır:** Seyahat acenteleri müşterilerinin isim ve adreslerini ve gezileriyle ilgili kişisel hususları gizli tutarlar. Bu hususlarda ilgili Kanun hükümleri saklıdır. (Madde-21)

6. **Niteliklerin Sürekliliği:** Seyahat acentesi, belge almaya esas niteliklerini sürekli korumak zorundadır.
7. **İşletme Belgeleri:** Seyahat acenteleri, işletme belgesi almak sureti ile seyahat acenteliği faaliyeti yapabilirler. İşletme belgesi almak isteyenlerin başvurularına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir. İşletme belgeleri bir işletmeye mahsus olmak üzere tüzel kişilere verilir. İşletme belgeleri devredilemez. Yurtdışında ve/veya yurtiçinde yolcu taşımacılığı yapan otobüs işletmelerinin hizmetleri nakliyecilik hizmeti niteliğinde olup, bu Kanun hükümlerine tâbi değildir.
8. **İşletmenin Adı:** Mevcut bir seyahat acentesinin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş unvanı başka bir seyahat acentesi tarafından alınamaz. Bu unvan, başka bir seyahat acentesi tarafından iltibasa yol açacak nitelik belirten kelimeler veya yeni bir isim katılarak benzetme yapmak suretiyle dahi kullanılmaz.
9. **Şubeler:** Seyahat acenteleri yurtiçinde ve yurtdışında sürekli veya geçici şubeler açabilirler. Şube açacak seyahat acenteleri bu hususu Bakanlığa bildirmeye ve kuruluş izni almaya mecburdurlar. Şubeler, levhalarında, antetli kağıtlarında, mühür ve kaşelerinde bağlı oldukları merkezi belirtirler. Şubeler, seyahat acentelerine verilen işletme belgelerine yazılır.
10. **Yasak Faaliyetler:** Seyahat acenteleri ve şubeleri, işyerlerinden seyahat acenteliği hizmetleri dışında faydalanamazlar. Ancak, seyahat acenteleri işyerlerinin belirli bir yerinde hatıra eşyası, turist rehberi, kartpostal ve benzeri şeyler satabilirler.
11. **Seyahat Acentesi İşletme Belgesinin Asılması:** Seyahat acentesi işletme belgesinin, acentenin merkez ve şubesinde herkesin görebileceği bir yerde, belgesiz faaliyetleri önlemek ve turistlerin aydınlatılmasını ve denetim kolaylığını sağlamak amacıyla, asılı bulundurulması zorunludur.
12. **Seyahat Acentesi Plaketi ve Asılması:** Seyahat acentesi merkez ve şubesinin dışından görülebilir yerine; belgesiz faaliyetleri önlemek, turistlerin aydınlatılması ve denetim kolaylığı sağlamak amacıyla TÜRSAB tarafından düzenlenen seyahat acentesinin unvanı, işletme belgesi numarası ve TÜRSAB üyesi olduğuna ilişkin kaydı havi soğuk damgalı seyahat acentesi plaketi asılmak zorundadır.

13. **İstenilen Bilgi ve Belgelerin İbrazı:** Bu Yönetmelik'te sayılan hususlara ilişkin bilgi ve belgelerin istendiğinde denetimi yapanlara gösterilmesi zorunludur.
14. Turlarda veya sadece tek bir otelde konaklamayı ve konaklanacak otele ulaşımı içerenler hariç olmak üzere paket turlarda; paket tur veya tur başına 45 kişiye kadar en az bir rehber bulundurmak; tek araç kapasitesi 45 kişiyi aşan araçlarda bir rehber bulundurmak; turistlere, rehberler dışında herhangi bir kimse vasıtasıyla Türkiye'nin tarihi, doğası, kültürü ve turizmi ile ilgili rehberlik faaliyeti niteliğinde bilgi vermemek. (Madde-10)
15. Müşteriyi aldatıcı, kamu güvenini sarsıcı ve ülke turizmini baltalayıcı davranışlarda bulunamaz.
16. Sunulan tüm hizmetlere ilişkin detaylı program ve bilgiler ile paket tur programının hangi sigorta şirketi tarafından sigortalandığını gösteren sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye vermek.
17. Diğer seyahat acenteleriyle birlikte müteselsilen (zincirleme) sorumlu olarak düzenleyecekleri faaliyetlere ve aracılık hizmetlerine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmek.
18. Şubeleri de dahil olmak üzere adres değişikliklerini değişiklik yapılmadan en az 10 gün önce Bakanlığa bildirmek.
19. Müşterileri ile biletlerini satacakları ulaştırma müesseselerine sunacakları hizmetler ve sigorta limiti kapsamındaki yükümlülükler hariç olmak üzere tüm seyahat acenteliği işlemlerinden doğacak yükümlülüklerini yerine getirmek, karşılığı olmak ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde Bakanlıkça paraya çevrilerek ilgililere ödeme yapılmak üzere seyahat acentesinin grubuna göre asgari 5.000 Türk Lirası azami 30.000 Türk Lirası arasında Bakanlıkça belirlenecek teminatı, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 34. maddesinde belirtilen değerler üzerinden vermek ve teminatın eksilmesi halinde, 30 gün içerisinde tamamlamak.
20. Bakanlıkça gerekli görülen hallerde bu maddenin (e) bendinde belirtilen teminatın alt ve üst limitleri, geçmiş yıllar için 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanabilir.

21. Tur programındaki yerlerde yönetmelikte belirtilen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından hazırlanan tanıtıcı materyallerin müşterilere sunulmasını, bu kuruluşların talebi halinde sağlamak.

Seyahat Acenteciliğinde Sigorta

Paket turlarda seyahat acentelerinin sigorta yapmaları zorunludur.

Türkiye’de satılan paket turlarda:

- a. Düzenledikleri paket tur kapsamında; müşteriye taahhüt ettikleri hizmetlerin acentenin iflası da dahil olmak üzere herhangi bir nedenle verilmemesi veya taahhüt edilen şekilde verilmemesinden kaynaklanabilecek sorumluluklarını sigorta ettirmek zorundadır. Bu durumda sigortacının sorumluluğu en az paket tur bedeli kadar olmalıdır. Müşteri, sigorta kapsamındaki zararını doğrudan doğruya sigorta şirketinden talep edebilir.
- b. Seyahat acenteleri ve sigorta şirketleri, sigorta sözleşmelerini yaptıkları andan itibaren beş iş günü içerisinde sözleşmenin bir örneğini Bakanlığa göndermekle yükümlüdürler.
- c. Sözleşmenin süresinden önce sona ermesi halinde, bu durum aynı süre içerisinde seyahat acenteleri ve sigorta şirketleri tarafından Bakanlığa bildirilir.
- d. İlgili branşta ruhsatı bulunan sigorta şirketlerinin paket tur sigortası yapmaları zorunludur. Hazine Müsteşarlığı gerekli durumlarda sigorta primlerini belirlemeye yetkilidir.

Paket tur sözleşmesi düzenlenirken, müşteriye;

- a. Müşterinin kaza ve hastalık halinde çıkış noktasına dönüş masraflarını,
- b. Her türlü kazadan doğan zararını ve tedavi masraflarını, poliçe limiti kadar karşılayacak şekilde sigorta ettirebileceğini bildirmekle yükümlüdürler.

Sigorta Poliçesi Örneği

ULUSLARARASI SEYAHAT GÜVENCE SİGORTA POLİÇESİ

Sigorta Ettirenler: T.C. TURİZM BAKANLIğI ve/veya TÜRKİYE SEYAHAT ACENTELERİ BİRLİğİ (TÜRSAB) ve/veya Ekli listede isimleri yazılı veya bilahare ilave edilecek TÜRSAB üyesi seyahat acenteleri

Adres: Dikilitaş Aşık Kerem Sok. No:48/50 80690 Beşiktaş- İstanbul

Sigortalı: TÜRSAB üyesi seyahat acentelerinin organize ettikleri yurtiçi ve yurtdışı turları satın alan ve adına sigorta sertifikası düzenlenmiş katılımcılar.

Coğrafi Limit: Tüm turların başlangıçları Türkiye olmak üzere tüm dünya (ürün sorumluluk teminatı ile ilgili olarak, A.B.D. ve Kanada hariçtir.)

TEMİNATIN KAPSAMI

1. Ferdi Kaza Teminatı

Ekli Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları çerçevesinde yurtiçi ve yurtdışı turlara katılan katılımcıların, turun başlangıç anından bitiş anına kadar her türlü kaza sonucu ölüm ve sürekli sakat kalma halleri teminedilmektedir.

2. Geri Dönüş Teminatı

Seyahat acentesinin iflası, faaliyet ve/veya operasyonuna Turizm Bakanlığı ya da TÜRSAB tarafından son verilmesi, seyahatin fiilen yapılamayacağına veya tamamlanamayacağına ortaya çıkması durumunun, TÜRSAB veya Turizm Bakanlığının bildirimleriyle ve/veya sigortacıya ihbar edilmesi üzerine, sigortacının, TÜRSAB'a yetki vermesini müteakip, satılan turların, TÜRSAB veya Turizm Bakanlığı tarafından, tamamlanması ve katılımcıların başlangıç noktasına dönmelerinin organize edilmesinin bedeli, sigorta teminat limitleri dahilinde temin edilmektedir.

Sigorta teminatı, organize edilen tura ait gezi sözleşmesinin imzalanarak, tur bedelinin kısmen veya tamamen ödenmesi (satışı) ile başlar ve katılımcıların turu tamamlamaları ve başlangıç noktasına dönmeleri ile sona erer.

Satılan turun, Seyahat acentesinin iflası, faaliyet ve/veya operasyonuna Turizm Bakanlığı ya da TÜRSAB tarafından son verilmesi, seyahatin fiilen yapılamayacağına tur başlamadan önce ortaya çıkması durumunda, TÜRSAB veya Turizm Bakanlığının bildirimleriyle ve/veya sigortacıya ihbar

edilmesi üzerine sigortacı, katılımcılara kısmen veya tamamen ödemiş oldukları tur bedelini, sigorta teminat limitleri dahilinde, rezervasyon formu, makbuz, fatura, ve benzeri, kanunen geçerli sayılan ödeme belgelerinin ibrazıyla öder.

3. Ürün Sorumluluk Teminatı

Satılan turların, gezi sözleşmesinde yer alan unsurları içermemesi veya ürünün özelliği gereği taşıması gereken asgari özelliklere sahip olmaması durumunda, bu eksiklikler nedeniyle, tur bedelinin, TÜRSAB, Turizm Bakanlığı veya yargı kararıyla katılımcıya, TÜRSAB Turizm Tüketicileri Talepleri Değerlendirme Çizelgesi kapsamında ve teminat limitleri dâhilinde, iadesini kapsar.

4. Yardım Hizmetleri

Yurtdışı Teminatlar

- Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle yurtdışında tıbbi tedavi
- Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle sigortalının geri dönüş
- seyahati veya nakli (Ambulans vb. bir araç ile)
- İlaç gönderilmesi organizasyonu
- Yaralanma veya hastalık nedeniyle konaklama süresinin uzatılması
- Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin seyahati
- Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin konaklaması
- Birinci derece aile üyelerinden birinin ölümü nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati
- Evde meydana gelen hasar nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati
- Hastanede kalan sigortalının ailesine yardım (Daimi İkametgahta bulunan yardıma muhtaç kişilerin bakılması için birinin seyahati)
- Hastanede kalan kişinin yerine iş seyahatine devam etmesi amacıyla başka birinin gönderilmesi için seyahat organizasyonu
- Vefat eden sigortalının nakli
- Acil mesajların iletilmesi
- Bagajın bulunması ve sigortalıya ulaştırılması
- Bagaj kaybı, zarar görmesi, çalınması
- Gecikmeli bagaj
- Overbooking nedeniyle gecikme
- Aktarmalı uçuşun kaçırılması nedeniyle gecikme
- Genel Bilgi Servisi
- Yurtdışında nakit avans
- Hukuki danışma

Yurtiçi Teminatlar

- Yurtiçi Tıbbi Tedavi (25 Euro muafiyetli)
- Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle sigortalının geri dönüş seyahati veya nakli (Ambulans vb. bir araç ile)
- İlaç gönderilmesi organizasyonu
- Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin seyahati
- Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin konaklaması
- Birinci derece aile üyelerinden birinin ölümü nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati
- Evde meydana gelen hasar nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati
- Hastanede kalan sigortalının ailesine yardım (Daimi İkametgahta bulunan yardıma muhtaç kişilerin bakılması için birinin seyahati)
- Hastanede kalan kişinin yerine iş seyahatine devam etmesi amacıyla başka birinin gönderilmesi için seyahat organizasyonu
- Vefat eden sigortalının nakli
- Acil mesajların iletilmesi
- Genel Bilgi Servisi

Yardım Hizmetleri İle İlgili Tanımlar

Sigortalı Kişi: TÜRSAB'a bağlı seyahat acentesinden tur satın almış ve adına sigorta sertifikası düzenlenmiş katılımcı.

Birinci Derece Aile Üyesi: Sigortalı kişinin kendisiyle birlikte sürekli ikamet eden eşi, bakmakla yükümlü olduğu çocukları veya anne / babası (ebeveyni).

şirket: Inter Partner Assistance

Hastalık: Poliçenin geçerlilik tarihleri arasında yetkili bir doktor tarafından teşhis edilen ve onaylanan poliçenin şartlarına göre geçerli olan bir sağlık sorunu.

Yaralanma: Poliçenin geçerlilik tarihleri arasında sigortalının isteği dışında ani ve şiddetli dışarıdan kaynaklanan bir neden sonucunda meydana gelen durum.

Daimi İkamet Ülkesi: Poliçenin düzenlendiği ülke anlamındadır. (Türkiye Cumhuriyeti) Daimi İkametgâh Sigortalı kişinin "Daimi İkamet Ülkesi"nde bulunan evi veya İkametgâhı anlamındadır

KAPSAM: Daimi İkametgâh dışında bir gezi sırasında meydana gelen, öngörülemeyen bir olay sonucunda, olayın coğrafi sınırların ve teminat

kapsamındaki seyahatin süresi dışında meydana gelmemesi kaydıyla, Şirket, Sigortalıya, bu Poliçenin “Teminatlar” adı altında belirtilen yardımları derhal sağlayacaktır.

Yardım Hizmetleri İle İlgili Teminat Açıklamaları

Aşağıdaki teminatların tamamı, olayların poliçenin satın alınmasına sebep olan seyahat sırasında meydana gelmesi halinde geçerlidir.

Yurtdışında Tıbbi Tedavi Teminatı: Sigortalının, “Daimi İkamet Ülkesi” dışında aniden hastalanması veya yaralanması durumunda, Şirket; hastane, ameliyat ve tedavi masraflarıyla ilgili doktorun yazdığı ilaçların masraflarını ödeyecektir. Bu hizmet ile ilgili teminat özet tablodaki limitiyle sınırlıdır.

Sigortalının Seyahati veya Nakli: Sigortalının ani hastalığı veya yaralanması durumunda, şirket sigortalıyı ambulans veya refakatçi doktor ve şirketin doktoru tarafından en uygun kabul edilen herhangi bir nakil aracıyla uygun olan en yakın tıbbi merkeze veya bir tıbbi merkezden diğerine veya taburcu olduktan sonra daimi ikametgâha nakli için gerekli tüm giderleri karşılamayı taahhüt eder.

Bir tıbbi merkezden diğer bir tıbbi merkeze nakil ancak; bulunulan tıbbi merkezde hastaya yapılacak tedavi için gerekli donanım ve tıbbi ekip yoksa sağlanacaktır. Naklin yapılabilmesi için tedavi eden doktorun düzenleyeceği tıbbi rapor gerekmektedir.

Hava ambulans hizmetine ancak şirket doktoru karar verebilir. Hava ambulansı hizmetinde Avrupa dışındaki ülkeler tamamen kapsam dışındadır.

İlaç Gönderilmesi: Şirket ilgili doktor tarafından acil olarak yazılmış ve sigortalının seyahat ettiği yerde bulunamayan ilaçların sigortalıya gönderilmesi işlemini organize edecektir. Şirket ilaçların ulaştırılmasından sorumludur, ilaç bedelleri sigortalı tarafından karşılanacaktır.

Yaralanma veya Ani Hastalık Nedeniyle Konaklama Süresinin Uzatılması: Sigortalının “Daimi İkamet Ülkesi” dışında aniden hastalanması veya yaralanması durumunda, sigortalının daimi ikamet dışında kalış süresinin uzamasının söz konusu hastalığın veya yaralanmanın sonucu olduğu ilgili doktor tarafından belgelenirse şirket, sigortalının otel veya diğer konaklama masraflarını (Standart oda+kahvaltı) karşılayacaktır. Ödenecek azami tutar özet tablodaki limit ile sınırlıdır.

Sigortalının Aile Üyelerinden Birinin Seyahati: Şirket, bu poliçenin kapsamındaki ani hastalık veya yaralanma nedeniyle sigortalının 5 günden

fazla hastanede kalması gerektiğinde, birinci derece bir aile üyesinin “İkamet Ülkesi”nde ve yurtdışında hastanenin bulunduğu yere seyahat masraflarını karşılayacaktır.

Sigortalının Aile Üyelerinden Birinin Konaklaması: Şirket, bu poliçenin kapsamındaki ani hastalık veya yaralanma nedeniyle Sigortalının 5 günden fazla hastanede kalması gerektiğinde, birinci derece bir aile üyesinin “İkamet Ülkesi”nde ve yurtdışında hastanenin bulunduğu yerde en fazla 4 günle sınırlı olmak üzere, özet tabloda belirtilen limitler dahilinde konaklama masrafları (Standart oda+kahvaltı) karşılanacaktır.

Birinci Derece Aile Mensubunun Ölümü Sonrası Meydana Gelen Seyahat Masrafları: Sigortalı, poliçede belirtilen birinci derece bir aile mensubunun (eşi, çocukları, ebeveyni) “Daimi İkamet Ülkesi”nde ölümü nedeniyle seyahatini yarıda kesmek zorunda kaldığında, şirket, sigortalının “Daimi İkametgâhı”na dönüşünü organize edecektir. Bu menfaat, sadece, sigortalının asıl seyahat için kullanmış olduğu taşıma araçlarını kullanamadığında mümkündür.

Evde Meydana Gelen Bir Hasar Sebebiyle Ortaya Çıkan Seyahat Masraflarının Karşılanması: Sigortalının evindeki hırsızlık, yangın veya patlama nedeniyle oturulmaz hale gelmesi, ya da fazla zararın ortaya çıkması riski sebebiyle, sigortalının evinde bulunması gerektiği durumlarda, şirket, sigortalının “Daimi İkametgâh”a dönüş masraflarını ödeyecektir. Bu teminatın geçerli olabilmesi için, sigortalının olayı gösteren resmi makamlardan alınmış bir belgeyi şirkete ibraz etmesi gereklidir (İtfaiye raporu, polis raporu gibi) .

Hastanede Kalan Sigortalının Ailesine Yardım: Sigortalı bu poliçenin kapsamındaki ani hastalık veya yaralanma nedeniyle daimi ikametgâhına daha önce belirlenen tarihten geç dönüyorsa ve daimi ikametgâhında 18 yaşından küçük çocukları veya yardıma muhtaç olan kişiler varsa, şirket, daimi ikamet ülkesinde sigortalının tayin edeceği herhangi bir kişinin daimi ikamet yerine seyahatini organize edecek ve masraflarını karşılayacaktır.

Yeni Bir Görevlinin Ulaşım Masrafları: Sigortalı iş amacıyla bir seyahatte olduğunda, bu poliçenin kapsamındaki bir ani hastalık veya yaralanma nedeniyle 5 günden fazla hastanede kalması gerekirse, aynı görev için firmadan bir kişinin sigortalının bulunduğu yere kadar seyahatini organize ederek masraflarını karşılayacaktır.

Vefat Eden Sigortalının Nakli: Sigortalının vefatı halinde şirket; cenazenin defnedilmesi için daimi ikamet yerine naklini organize edecek ve masraf-

larını karşılayacaktır. Cenaze töreni ve defin masrafları kapsam dışındadır.

Havayolu ile Yapılan Seyahatlerde Bagajın ve Şahsi Eşyaların Bulunması ve Sigortaliya Ulaştırılması (Yurtdışı):

Şirket, raporların hazırlanmasında sigortaliya yardım sağlayacak ve kayıp bagajların bulunması için gereken görüşmelerde ona tavsiyelerde bulunacak veya yardımcı olacaktır.

Bagajın bulunması halinde, şirket söz konusu bagajı daimi ikametgâha veya seyahat için tasarlanan varış yerine gönderecektir.

Havayolu ile Yapılan Seyahatlerde Kaybolan, Zarar Gören, Çalınan Bagaj: Yurtdışı uçuşlarda bagajın kaybolması, çalınması veya zarar görmesi halinde havayolu şirketince belirlenen süre içerisinde (Minimum 21 gün) bulunamaması durumunda havayolunun kayıp, zarar ya da çalınma raporu şartı ile şirket, sigortaliya özet tabloda belirtilen limit dahilinde ödeme yapacaktır. Şirket tarafından ödenecek tazminat tutarı, sorumlu havayolu şirketinin ödemiş olduğu tazminat tutarından ve gecikmeli bagaj maddesindeki tazminat tutarından düşülecektir. Sigortalı, bagaj içeriğinin listesini, tahmini fiyat ve alış tarihlerini, havayolu şirketinden alınan tazminat ödeme belgesini ibraz etmekle yükümlüdür.

Para, mücevher, kredi kartı ve herhangi bir doküman bu teminatın kapsamı dışındadır.

Gecikmeli Bagaj: Havayolu ile yapılan seyahatlerde yurtdışında bagajın kaybolup, varışı müteakip 24 saat içerisinde bulunamaması halinde havayolunun kayıp raporu şartı ile şirket, sigortaliya acil kişisel ihtiyaçlarını karşılaması için yapmış olduğu masrafların orijinal faturalarını şirkete göndermesi koşuluyla, özet tabloda belirtilen limit dahilinde ödeme yapacaktır.

Overbooking Nedeniyle Gecikme: Sigortalı yurtdışındayken, tarifeli uçak seferlerinde havayolu şirketi uçaktaki yerlerden fazla satış yaptıysa, sigortalının seyahate çıkışı 6 saatten fazla gecikirse, orijinal faturaların gönderilmesi koşuluyla ilk acil masrafların karşılanması amacıyla şirket sigortaliya özet tabloda belirtilen limit dahilinde ödeme yapacaktır.

Aktarmalı Uçuşun Kaçırılması Nedeniyle Gecikme: Tarifeli yurtdışı uçak seferi bir teknik problem, doğal afetler, hava koşulları veya resmi yetkililer tarafından mücbir sebep olarak belirtilen bir nedenden dolayı geç kalır ve orijinal bilete gösterilen (rezervasyonu kapalı olan) aktarma yapılacak ikinci uçakla yolculuğa devam etmek mümkün olmazsa, orijinal faturala-

rın gönderilmesi koşuluyla ilk acil masrafların karşılanması amacıyla şirket sigortalıya özet tabloda belirtilen limit dahilinde yapacaktır.

Acil Mesajların İletilmesi: Sigortalının talebi üzerine şirket, yukarıda ki tüm maddeler kapsamındaki konularla ilgili olarak acil veya gerekli mesajların iletilmesini sağlayacaktır.

Genel Bilgi Servisi: Sigortalının seyahati ile ilgili gerekli olabilecek vize, pasaport, seyahat acentesi gibi konularda Türkiye'de elde edilebilecek bilgilerin iletilmesi hizmeti sağlanacak ve mümkün olabilen durumlarda yine Türkiye'de rezervasyon yapılabilecektir.

Yurtdışında Nakit Avans: Cüzdan, kredi kartı, bagaj kaybı veya çalınması, beklenmeyen hastalık ve kaza gibi durumlarda sigortalının ilk acil ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için özet tabloda belirtilen limit dahilinde borç olarak nakit avans verilecektir. Bu tutar müşteriye verilmeden önce sigortalının yetkilendirdiği bir kişinin bu tutarı "Tur Assist"e ödemesi veya bir belge ile garanti etmesi gereklidir. Sigortalı, her durumda yetkili mercilerden acil durumla ilgili onaylı bir rapor sağlamalıdır.

Hukuki Danışma (Yurtdışı): Sigortalının talebi üzerine kendisine ihtiyaç duyduğu konuyla ilgili bir avukat referansı verilerek, kontak kurması sağlanacaktır. Bu hizmet tamamıyla bir organizasyon hizmetidir ve tüm masraflar Sigortalı tarafından karşılanacaktır.

5. Katılımcının Tur İptali

- Katılımcının, seyahat acentesine bir ödeme yapmış olması kaydıyla, tur başlangıç tarihinden ve kullanılan ulaşım aracı hareket etmeden önce aşağıda yazılı hallere bağlı olarak seyahatini iptal etmek zorunda kalması, poliçede yazılı teminat limitleri çerçevesinde temin edilmektedir.
- Seyahat edilecek her ülke için, vize veren kurumun öngördüğu süre içinde ve eksik evrak olmaksızın vize başvurusunda bulunulmasına rağmen, vizenin ilgili kurum tarafından herhangi bir nedenle yetiştirilememesi (Vizenin yetiştirilememe nedeninin sigortalı tarafından ilgili kurumdan alınan yazılı bir belge ile şirkete ibraz edilmesi gerekmektedir.),
- Ölüm, ciddi ve önemli kaza veya hastalık, sigortalının, eşinin, çocuklarının, ebeveyninin, seyahat süresince daimi ikametgâhında çocuklarına bakan kişinin hastaneye yatırılması gerekirse (doktor tarafından yazılı olarak belgelenmesi şartıyla),
- Sigortalıya mahkemededen tanık olarak son çağrının gelmesi (çağrının kopyasının şirkete gönderilmesi ve çağrı tarihinin seyahat poliçesinin alış tarihinden sonra olması kaydıyla),

- Sigortalının evindeki veya işyerindeki hırsızlık, yangın veya patlama, doğal afetler nedeniyle oturulamaz hale gelmesi, ya da fazla zararın ortaya çıkması riski sebebiyle, sigortalının evinde veya işyerinde bulunmasının gerekli olması (Bu teminatın geçerli olması için sigortalının olayı gösteren resmi makamlardan alınmış itfaiye raporu, polis raporu gibi bir belgeyi şirkete ibraz etmesi gerekmektedir.),
- Sigortalıya eşlik eden kişinin, aynı poliçeye sahip olması ve bu poliçenin aynı tur için satın alınmış olması şartıyla, yukarıdaki nedenlerden dolayı seyahatini iptal etmek zorunda kalması.
- Sigortalı tarafından, seyahatini iptal edeceği en kısa zamanda seyahat acentesine bildirilecektir. Bu bildirimde, herhangi bir gecikmeden dolayı, meydana gelebilecek ek masraflardan veya cezalardan şirket sorumlu değildir.
- Sorumlu seyahat acentesinin iade etmiş olduğu, şirkete ve/veya sigortacıya bir belge ile ibraz edilmesi gerekli olan seyahat ücret tutarı bu teminat ile ödenecek tazminat tutarından düşülecektir. Eğer bu seyahat poliçesi seyahat ile aynı anda alınmadıysa, bu teminat geçersiz olacaktır.

Seyahatin İptali Teminatı İçin İstenen Belgeler:

- Olayı gösteren belge (medikal rapor, ölüm raporu, itfaiye/polis/sigorta şirketi raporu). Belgenin üzerinde olayın gerçekleştiği tarih (hastaneye giriş, ölüm veya olay tarihi), hasar türü veya teşhis, hastalığın seyir durumu ve uygulanacak tedavi belirtilmelidir.
- Seyahat acentesine ödeme yapıldığına dair orijinal fatura ve/veya ödeme makbuzu, acente tarafından sağlanan seyahat voucher'ının kopyası.
- Seyahat acentesi tarafından kesilen orijinal iptal belgesi ve iptal masraflarının faturası.

YARDIM HİZMETLERİ VE KATILIMCININ TUR İPTALİYLE İLGİLİ KOŞULLAR:

- Herhangi bir talep halinde, şirketin sorumluluğu, tazminat veya menfaat talep eden sigortalının veya birinci derece aile üyesinin bu poliçenin koşullarına uymakta oldukları şartına bağlıdır.
- Sigortalanan katılımcının bu poliçe kapsamındaki talebi için katılımcı:
  - a. Zararı asgariye indirmek için tüm makul tedbirleri alacaktır.
  - b. İstenen menfaatleri belirten talebi bildirmek için şirkete en kısa zamanda telefon edecektir.
- Şirkete gerekli tüm bilgiyi serbest olarak temin edecektir.
- Hiçbir ödeme, taahhüt, teklif veya sorumluluk kabulünde bulunmayacaktır.
- Şirket eğer aynı kapsayan ve bu poliçeden daha evvel tanzim edilmiş

olup halen yürürlükte bulunan bir başka sigorta/asistans poliçesi varsa bu poliçe kapsamında ödenmesi gereken herhangi bir menfaate ilişkin hiçbir sorumluluk kabul etmeyecektir.

TEMİNAT DIŞINDA KALAN HALLER:

A. Genel Olarak

- Savaş, her türlü savaş olayları, istila, yabancı düşman hareketleri, iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma ve bunların gerektirdiği askeri ve inzibati haller nedeniyle, direkt veya endirekt her türlü hasar,
- Grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri ve terörden kaynaklanabilecek direkt veya endirekt her türlü hasar,
- Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu nükleer atıklardan veya bunlara atfedilen nedenlerden meydana gelen iyonlayıcı radyasyonların veya bulaşmaları ve bunların gerektirdiği askeri, inzibati tedbirlerin neden olduğu tüm hasarlar,
- Deprem, sel, su basması, volkanik patlamalar, çığ, toprak kayması ve benzeri doğal afetler nedeniyle meydana gelen her türlü hasar,
- Kamu otoritesi tarafından yapılacak tasarruflar sebebiyle yapılacak her türlü hasar,
- Sigortalının kasıtlı hareketleri,
- Her türlü netice zararları,
- Başka sigortacılar tarafından düzenlenmiş, aynı kapsamda başka sigorta poliçelerinin yürürlükte olması halinde hasar durumunda, bu poliçeler öncelikli olarak hüküm ifade edeceklerdir.

B. Ürün Sorumluluk Teminatı İle İlgili Olarak

- Ürün sorumluluk teminatına yol açan olayın gerçekleşmesinden itibaren, iki ay içerisinde, sigortacıya ihbar edilmeyen tazminat talepleri,
- Her türlü bedeni zararlar;
- Sigortalılara ait olup, sigorta ettiren ya da çalışanın kontrolünde, emanetinde bulunan veya bu kişiler tarafından işleme tabi tutulan mallarla ilgili sorumluluk,
- Sigorta ettirenlerin ve/veya sigortalıların birbirlerine karşı ileri sürebilecekleri tazminat talepleri,
- Sigorta ettirenlerin, ortağı, danışmanı veya çalışanı, ya da akrabalık sıfatıyla ilişkisinin bulunduğu şahıslar tarafından gelebilecek veya sigortalının bu şahıslara karşı ileri sürebileceği tazminat talepleri,
- Doğrudan veya dolaylı olarak, hava, su, toprak kirliliğinden kaynaklanan sorumluluklar,
- Cezai tazminatlardır.

C. Katılımcının Tur İptali İle İlgili Olarak

- Estetik tedavileri, aşılama, istekli olarak doğuma son vermek,

- Psikolojik rahatsızlıklar,
- Acil olmayan rehabilitasyon tedavisi ve diş tedavileri,
- Salgın,
- Pasaport, nüfus cüzdanı, bilet ve aşı sertifikası eksikliği,
- Katılımcının vizeye hak kazanmaması,
- Doğum,
- 75 yaş ve üstü,
- Tanısı konmuş olsun veya olmasın yetkili bir doktor tarafından poliçe alınmadan önce mevcut olan bir tıbbi durum olarak tanımlanan veya bu duruma bağlı olarak ortaya çıkan akut kriz (poliçe alınmadan önce kronik hastalıklar dışında, mevcut olan bir tıbbi duruma bağlı olarak ortaya çıkan akut kriz olayları) sigortalının özel doktoru ile şirket doktoru tarafından müştereken değerlendirilerek katılımcının tur iptali geçerli olabilecektir. Ancak, her olay katılımcının özel doktoru ile şirketin doktoru tarafından müştereken değerlendirilerek katılımcının tur iptali geçerli olabilecektir.

D. Yardım Hizmetleri Ve Katılımcının Tur İptali İle İlgili Olarak

Şirketin dolaylı ya da dolaysız olarak aşağıdaki durumlardan meydana gelebilecek vakalarda hiçbir hizmet verme yükümlülüğü olmayacaktır:

1. Şirket yetki vermeden, sigortalı tarafından veya onun adına düzenlenmiş her türlü yardım faaliyeti ve bununla ilgili doğan masraflardan sorumlu olmayacaktır.
2. Bu poliçe kapsamında talepte bulunan sigortalı veya birinci derece aile üyesi veya herhangi bir başka kişinin hileli hareketleri,
3. Her türlü nihai kayıp,
4. Sel, deprem, volkanik patlamalar, fırtına ve meteor düşmesi gibi olağanüstü olaylar sonucu ortaya çıkan zararlar,
5. Terörizm, isyan ve ayaklanmalar,
6. Silahlı Kuvvetler veya Güvenlik Kuvvetleri veya örgütlerinin hareketi,
7. Nükleer radyoaktivite sonucu ortaya çıkan olaylar,
8. Bir sigortalının aşağıdakilere katılması:(a)Yarış, ralli veya benzeri denemeler,(b)Sportif faaliyetler, (Kayak vb)(c)Suç hareketleri, Bahisler,
9. Sigortalının kasıtlı hareketleri,
10. Tıbbi reçete dışında alınan alkol, ilaçlar, zehirli maddeler uyuşturucular veya tıbbi ürünlerin gönüllü tüketimi ile ortaya çıkan hastalıklar veya patolojik durumlar,

11. Protez gözlük, kontakt lens, işitme cihazları veya suni organlar,
12. Tanısı konmuş olsun veya olmasın yetkili bir doktor tarafından poliçe alınmadan önce mevcut olan bir tıbbi durum olarak tanımlanan veya bu duruma bağlı olarak ortaya çıkan akut kriz,
13. Doğuştan olan hastalıklar (Gebelik esnasında oluşan veya genetik faktörlerden kaynaklanan hastalıklar.),
14. İntihar veya intihar teşebbüsü,
15. Akıl hastalıkları,
16. Salgın hastalıklar,
17. Akut olmayan diş tedavileri,
18. Rehabilitasyon tedavileri,
19. Ambalajı yeterli olmayan, etiketi bulunmayan, kırılan veya bozulan ürünler içeren bagajlar.
20. Poliçenin coğrafi limitleri dışında, teminat kapsamındaki seyahat sona erdikten sonra ve sigortalı daimi ikamet yerine döndükten sonra oluşan zararlar.

TEMİNAT LİMİTLERİ:

Ferdi Kaza Teminatı: Katılımcı başına:

Ölüm halinde: 5.000 Amerikan doları

Sürekli sakatlık halinde: azami 5.000 Amerikan doları

Geri Dönüş Teminatı:

Seyahat acentesi/ olay başına:100.000 Amerikan doları

Tüm sigortalılar için yıllık azami toplam teminat:500.000 Amerikan doları

Yukarıdaki teminatlar aynı zamanda, katılımcı başına tur bedeli ile de sınırlıdır.

Ürün Sorumluluk Teminatı:

Seyahat acentesi/ olay başına: 100.000 Amerikan doları

Tüm sigortalılar için yıllık azami toplam teminat:500.000 Amerikan doları

Yukarıdaki teminatlar aynı zamanda, katılımcı başına tur bedeli ile de sınırlıdır.

Yardım Hizmetleri Teminatı: Katılımcı başına**Katılımcının Tur İptali Teminatı:**

Katılımcı başına azami : 1.000 Avro

Yurtdışı Teminatlar	Işık, FİBA ve Genel Yaşam Yardım Limitleri
Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle yurtdışında tıbbi tedavi	30.000 Avro
Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle sigortalının geri dönüş seyahati veya nakli (Ambulans vb. bir araç ile)	Hava Ambulansı Avrupa ve Akdeniz Havzası-Diğer Tüm Dünya Sedyeli Uçuş
İlaç gönderilmesi organizasyonu	Sınırsız
Yaralanma veya hastalık nedeniyle konaklama süresinin uzatılması	4* Hotel Sınırsız Max. 7 Gün
Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin seyahati	Sınırsız
Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin konaklaması	4* Hotel Sınırsız Max. 7 Gün
Birinci derece aile üyelerinden birinin ölümü nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati	Sınırsız
Evde meydana gelen hasar nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati	Sınırsız
Hastanede kalan sigortalının ailesine yardım (Daimi İkametgahta bulunan yardıma muhtaç kişilerin bakılması için birinin seyahati)	Sınırsız
Hastanede kalan kişinin yerine iş seyahatine devam etmesi amacıyla başka birinin gönderilmesi için seyahat organizasyonu	Sınırsız
Vefat eden sigortalının nakli	Sınırsız
Acil mesajların iletilmesi	Sınırsız
Bagajın bulunması ve sigortalıya ulaştırılması	Sınırsız
Bagaj kaybı, zarar görmesi, çalınması	500 Avro
Gecikmeli bagaj	200 Avro
Overbooking nedeniyle gecikme	100 Avro
Aktarmalı uçuşun kaçırılması nedeniyle gecikme	100 Avro
Genel Bilgi Servisi	200 Avro
Yurtdışında nakit avans	100 Avro
Hukuki danışma	Bağlantı Sınırsız

Yurtiçi Teminatlar	Işık, FİBA ve Genel Yaşam Yardım Limitleri
Tıbbi tedavi teminatı (75 \$ muafiyet)	1000 Avro
Yaralanma veya ani hastalık nedeniyle sigortalının geri dönüş seyahati veya nakli (Ambulans vb. bir araç ile)	Sınırsız
İlaç gönderilmesi organizasyonu	Sınırsız
Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin seyahati	Sınırsız
Sigortalıya yapılacak tedavi nedeniyle birinci derece aile üyelerinden birinin konaklaması	4* Hotel Max, 7 Gün
Birinci derece aile üyelerinden birinin ölümü nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati	Sınırsız
Evde meydana gelen hasar nedeniyle yolculuğun durdurulması sonucu geri dönüş seyahati	Sınırsız
Hastanede kalan sigortalının ailesine yardım (Daimi İkametgahta bulunan yardıma muhtaç kişilerin bakılması için birinin seyahati)	Sınırsız
Hastanede kalan kişinin yerine iş seyahatine devam etmesi amacıyla başka birinin gönderilmesi için seyahat organizasyonu	Sınırsız
Vefat eden sigortalının nakli	Sınırsız
Acil mesajların iletilmesi	Sınırsız
Genel Bilgi Servisi	Sınırsız
Katılımcının tur iptali teminatı sigortacı tarafından veriliyor	Katılımcı başına azami 1.000 Avro

Katılımcının Tur İptali Teminatı:

Katılımcı başına azami 1.000 Avro'dur.

Sigorta Primin Hesabı: Her tur içinkatılımcı adediyle hesaplanacak sigorta primi tur başlangıcında peşin olarak ve döviz cinsinden ödenir.

POLİÇE VE SERTİFİKA HAZIRLANMASI:

İşbu poliçe ekinde, teminat kapsamında bulunan seyahat acentelerinin isimleri yer alır. Bu ana poliçe, TÜRSAB ile tüm katılımcı seyahat acentelerine verilir.

Güvence paketine dahil olmak isteyen seyahat acenteleri istemlerini TURSER'e bildirerek, ihtiyaçları olan ve seyahat türü ve süresine göre hazırlanmış sigorta sertifikalarını temin ederler. Sigorta teminatının başlaması için, rezervasyon anında, üzerinde seyahat acentesinin unvanı, katılımcının adı, seyahat yeri, tarihi ve süresi ile arkasında teminat kapsamının yazılı olduğu, TURSER TURSAB Servis Sigorta Acenteliği Ltd. Şti.'nden temin edilen sigorta sertifikalarının rezervasyon anında katılımcılara verilmesi gerekmektedir. Adına sigorta sertifikası düzenlenmemiş ve/veya Sigortacıya bildirilmemiş katılımcılar sigorta kapsamına dahil değildir.

Kaynak: <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/tuketiciler/SIGORTA/POLICEfiyatli.asp>

Seyahat Acentelerinin Denetimi, İptal ve Cezalar

Denetim Görevlileri

Bakanlık müfettişleri, uzman denetçileri, bölge müdürleri veya Bakanlıkça yetkili kılınacak diğer kişiler vasıtasıyla seyahat acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliğini her zaman denetleme yetkisini haizdir. Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği personeli denetim sırasında her türlü bilgiyi vermek ve belgeleri göstermekle yükümlüdürler

Sicil

Bakanlıkta, seyahat acenteleri ile Seyahat Acenteleri Birliğinin muntazam ve ayrıntılı olarak sicilleri tutulur.

İptal ve Cezalar

Seyahat acentelerinin denetimlerinde gerekli olduğu hallerde ceza verilebilir. Cezalar; uyarı cezaları, para cezaları ve kapatma (faaliyetten men) cezaları olabilir.

Kanun'la ilgili mevzuatta belirlenen esaslara uymayan seyahat acentelerine, fiilleri başkaca bir suç oluştursa bile bu suça ilişkin ilgili makamca verilecek cezadan ayrı olarak, Bakanlıkça aşağıda belirtilen cezalar uygulanır.

İdari Para Cezalarını Gerektiren Haller:

1. Bu Kanun'un 10'uncu maddesinin (a) veya (f) bendinin ihlali halinde 1.500 Türk Lirası.

- a. Turlarda veya sadece tek bir otelde konaklamayı ve konaklanacak otele ulaşımı içerenler hariç olmak üzere paket turlarda; paket tur veya tur başına 45 kişiye kadar en az bir rehber bulundurmak; tek araç kapasitesi 45 kişiyi aşan araçlarda ilave bir rehber bulundurmak; turistlere, rehberler dışında herhangi bir kimse vasıtasıyla Türkiye'nin tarihi, doğası, kültürü ve turizmi ile ilgili rehberlik faaliyeti niteliğinde bilgi vermemek.
  - b. Tur programındaki yerlerde yönetmelikte belirtilen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından hazırlanan tanıtıcı materyallerin müşterilere sunulmasını, bu kuruluşların talebi halinde sağlamak.
2. Bu Kanun'un 7, 17, 19 veya 21'inci maddelerinden birinin veya 10. maddesinin (c), (ç) veya (d) bentlerinden birinin ihlalinin tespiti halinde 1.000 Türk Lirası.

Yasak Faaliyetler

Madde 7 - Seyahat acenteleri ve şubeleri, işyerlerinden seyahat acenteliği hizmetleri dışında faydalanamazlar. Ancak, seyahat acenteleri işyerlerinin belirli bir yerinde hatıra eşyası, turist rehberi, kartpostal ve benzeri şeyler satabilirler.

Haber Verme

Madde 17- Seyahat acentelerinin sahipleri, tüzel kişilerde yönetim kurulu adına yetkili yöneticiler, dilekçelerinde yazılan ve işletme belgelerinde söz konusu olan hususlarda, meydana gelen değişiklikleri, oluşundan itibaren 30 gün içinde Bakanlığa yazı ile bildirirler.

Reklam ve Tanıtma

Madde 19- Seyahat acenteleri gerçeğe aykırı ve yanıltıcı tanıtma ve reklam yapamazlar. Reklam ve tanıtma belgelerinden birer nüshayı, dağıtımlarından 15 gün önce Bakanlığa gönderirler.

Madde 10 –

- c. Sunulan tüm hizmetlere ilişkin detaylı program ve bilgiler ile paket tur programının hangi sigorta şirketi tarafından sigortalandığını gösteren sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye vermek.
- ç. Diğer seyahat acenteleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olarak düzenleyecekleri faaliyetlere ve aracılık hizmetlerine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmek.
- d. Şubeleri de dahil olmak üzere adres değişikliklerini değişiklik yapılmadan en az 10 gün önce Bakanlığa bildirmek.

3. Bu Kanun'da belirtilen veya Bakanlıkça istenilen bilgi ve belgelerin süresi içerisinde verilmemesi veya yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi halinde 2.000 Türk Lirası.
4. Bu maddede belirtilen fiiller dışında, bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine uymayan seyahat acenteleri durumu düzeltmeleri veya bir daha mevzuata aykırı davranmamaları konusunda Bakanlıkça uyarılırlar. Uyarıya rağmen 30 gün içerisinde gerekli düzeltmelerin yapılmaması veya bir yıl içerisinde uyarılmayı gerektiren aynı veya başka fiil veya fiillerin tespiti halinde 1.000 Türk Lirası.

Kapatma ve Geçici Süre Faaliyetten Men Cezasını Gerektiren Haller:

1. Bu Kanun'un 12. maddesi hükümleri uyarınca zorunlu sigortanın yaptırılmaması.
2. Bir yıl içerisinde üç kez idari para cezası almayı gerektirir fiillerin tespiti.
3. Seyahat acentesinin belge almaya esas niteliklerini kaybettiğinin veya bu Kanun'da yer almayan faaliyetlerde bulunduğu tespititi.
4. Bu Kanun'un 10. maddesinin (b) veya (e) bendini ihlal eden bir fiilin tespiti. Bu madde uyarınca işletme belgesi iptal olunan seyahat acentelerinin isimleri veya iltibasa yol açacak bir isim hiçbir seyahat acentesine yeniden verilemez. İşletme belgesi iptal olunan seyahat acenteleri ve bunların şubelerine ve bunların iptale neden olan işlemi sırasındaki ortakları ile bunların eşleri ve birinci dereceye kadar kan ve kayın hısımlarına 5 yıl, bu maddenin (b) bendinin (1) ve (4) numaralı alt bentlerinin ihlali halinde ise 10 yıl süreyle yeniden belge verilmez. Birlikçe geçici ve uzun süreli üyelikten çıkarma cezası verilen seyahat acentelerinin belgeleri, fiilleri bu maddenin (b) bendi uyarınca bir cezayı gerektirmiyorsa, geçici men süresince iptal edilir.

10. Madde

- b. Müşteriyi aldatıcı, kamu güvenini sarsıcı ve ülke turizmini baltalayıcı davranışlarda bulunmamak.
- e. Müşterileri ile biletlerini satacakları ulaştırma müesseselerine sunacakları hizmetler ve sigorta limiti kapsamındaki yükümlülükler hariç olmak üzere tüm seyahat acenteliği işlemlerinden doğacak yükümlülüklerini yerine getirmek, karşılığı olmak ve bu

yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde Bakanlıkça paraya çevrilerek ilgililere ödeme yapılmak üzere seyahat acentesinin grubuna göre asgari 5.000 Yeni Türk Lirası azami 30.000 Yeni Türk Lirası arasında Bakanlıkça belirlenecek teminatı, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 34 üncü maddesinde belirtilen değerler üzerinden vermek ve teminatın eksilmesi halinde, 30 gün içerisinde tamamlamak.

Bu maddede belirtilen idarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirilme oranında artırılarak uygulanır.

1. *Faaliyetten Men Etmenin Uygulanması*: İşletme belgesiz olarak seyahat acenteliği faaliyetinde bulunan seyahat acenteleri buldukları yerlerin en büyük mülki amirleri tarafından derhal faaliyetten men edilir.
2. *Belgesiz Acentecilik Faaliyetinde Ceza*: Bakanlıktan belge almaksızın bu Kanun uyarınca seyahat acentelerinin yapabileceği faaliyetlerde bulunanlar hakkında, 29. maddede belirtilen idari soruşturmadan ayrı olarak, 3 aydan 6 aya kadar hapis ve 1.000 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.
3. Bakanlıktan belge almaksızın rehberlik faaliyetinde bulunanlar hakkında, 1.000 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.
4. Seyahat acenteleri ve anlaşmalı rehberlerin müşterilerine verdikleri hizmetler sırasında, müşteri ile yapılan sözleşmede açıkça taahhüt edilen ve verilen hizmetle doğrudan ilgili olanlar hariç olmak üzere ve müşterinin bilgisi dışında, müşterilerin yaptıkları alışveriş veya müşterilerin sözleşmede belirtilenler dışında belli bir işletmeye gönderilmeleri karşılığında herhangi bir menfaat temin etmeleri halinde, seyahat acentelerinin ve rehberlerin belgeleri Bakanlıkça iptal edilir; bunlar 5 yıl süreyle seyahat acenteliği veya rehberlik yapamaz.

Seyahat Acentesi Personelinin Taşınması Gereken Nitelikler

Seyahat Acentesi Sahibinin Nitelikleri

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri ve şirketi temsile yetkili kişi veya kişilerde; diğer şirketlerde ise tüm ortaklar ve şirketi temsile yetkili kişi veya kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır.

- a. 18 yaşını bitirmiş olmak,
- b. Ağır hapisle veya yüz kızartıcı suçlardan veya hileli iflastan hükümlü olmamak,
- c. Ticarî itibar bakımından yeterli olmak,
- d. Kanununun 30. maddesi hükmüne göre cezalandırılmamış olmak.
  - Belgesiz acentecilik faaliyetinde bulunmak.
  - Müşterilerin gezi belgelerinde belirtilmeksizin müşterilerin alışverişlerinden menfaat sağlamaları.

Seyahat Acentesi Personelinin Nitelikleri

1. Seyahat acentesi merkez ve şubelerinde aşağıdaki niteliklerden birine haiz en az bir personel çalıştırılır.
  - a. Otelcilik ve turizm konusunda; meslek lisesi, önlisans veya lisans eğitimini tamamlamış olmak,
  - b. Enformasyon memurluğu yabancı dil başarı belgesi sahibi olmak,
  - c. Bakanlıkça verilmiş rehber belgesine sahip olmak.
2. C grubu seyahat acentelerinde enformasyon memurluğu başarı belgesi sahibi olanlar birinci fıkrada belirtilen nitelikleri haiz personel yerine çalıştırılabilir.
3. Birinci fıkradaki niteliklerden birine sahip ve fiilen acentesinde çalışan seyahat acentesi sahipleri kendi acentelerinde personel sayılır.
4. Seyahat acentelerinde çalışacak personele ilişkin belgelerden enformasyon memurluğu yabancı dil başarı belgesinin aslı, diğer belgelerin aslı veya onaylı sureti TÜRSAB'a ibraz edilir ve arşivlenir. Seyahat acenteleri, personele ilişkin değişiklikleri en geç 30 gün içinde TÜRSAB'a bildirmek ve belgeleri göndermekle yükümlüdür.

Transfer Elemanlarının Nitelikleri

Seyahat acentesi transfer faaliyetinde aşağıdaki niteliklere sahip transfer elemanı bulundurur. Bunlarda;

- a. 18 yaşını bitirmiş olmak,
- b. En az ilkokul ya da ilköğretim okulu mezunu olmak,
- c. TÜRSAB tarafından verilen seyahat acentesi transfer elemanı kimlik kartına sahip olmak.

Seyahat Acentelerinin Faaliyetleriyle İlgili Diğer Özellikler

Paket Tur ve Turlarda Bulundurulması Gereken Belgeler

Paket tur ve turlarda seyahat acentesi yetkilisinin aşağıdaki belgeleri bulundurması zorunludur.

- a. Seyahat acentesi işletme belgesinin TÜRİSAB tarafından onaylanmış sureti,
- b. Paket tur veya tura katılan müşterilerin listesi,
- c. TÜRİSAB araç plakası,
- d. Araç, seyahat acentesi tarafından kiralanmış ise sözleşme sureti,
- e. Başlangıç noktasının da belirtildiği paket tur veya tur programı,
- f. Paket tur zorunlu sigorta poliçe sertifikası sureti.

Transfer Araçlarında Bulundurulacak Belgeler

Seyahat acentesinin transfer faaliyetinde aşağıdaki belgelerin transfer elemanında bulunması zorunludur.

- a. Seyahat acentesi işletme belgesinin TÜRİSAB tarafından onaylanmış sureti,
- b. Transferi yapılan yolcu listesi,
- c. TÜRİSAB araç plakası,
- d. Transfer elemanı kimlik kartı,
- e. Araç, seyahat acentesi tarafından kiralanmış ise sözleşme sureti.

Turist Taşıma Aracı Nitelikleri

Seyahat acentesi kendi hizmetlerini yerine getirirken, transfer, paket tur ve turlarda kullanacakları yolcu taşıma araçlarında, ilgili mevzuatta belirtilen hususların yanı sıra aşağıdaki nitelikler de aranır:

- a. Havalandırma, ısıtma ve soğutma tesisatı bulunması,
- b. Ses tesisatı olması,
- c. Temiz ve özenle döşenmiş olması.

Karayolu Turist Taşıma Araçları Nitelikleri (Karayolları Yönetmelik):

Turist taşıma aracı niteliklerini taşıyan araçlara TÜRİSAB tarafından belge verilir ve seyahat acentelerinin transfer ve turlarında kullanacakları yolcu taşıma araçlarında aşağıdaki nitelikler aranır:

1. Karayolu Trafik Kanunu ve ilgili mevzuat gereği sahip olması zorunlu nitelikler,
2. Havalandırma, ısıtma ve soğutma tesisatı bulunması,

3. Her on beş koltuk için bir adet yangın söndürme cihazı bulunması,
4. Ticari olarak kayıt ve tescilli olması,
5. En çok sekiz yaşında olması,
6. Ses tesisatı olması,
7. Zorunlu mali mesuliyet ve koltuk sigortası yanısıra her yıl belirlenecek tutarda yolcu ve seyahat acentesi personelinin kazalarda zarar görmelerine karşı ferdi kaza sigortası yaptırılmış olması,
8. Temiz ve bakımlı döşenmiş olması,
9. Yatar koltuklu olması,
10. Ön sıralarda emniyet kemeri bulunması.
11. Ancak yolcu istiap haddi 22 kişiden az olan taşıtlarda yukarıdaki özelliklerden 2. ve 9. şartlar aranmaz.

Özet

Seyahat acentesi, kâr amacıyla turistlere turizmle ilgili bilgiler vermeye, paket turları ve turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri aracılığıyla pazarlayabilen ve türlü faaliyeti düzenleyen kuruluşlardır. (Kanun, Madde-1)

Seyahat sektörünün gelişmesi ve ortaya çıkan yasal boşlukların doldurulması gereksinimi karşısında, 1972 yılında yasal düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemede, acente çalışmalarının belge karşılığında yapılması, kazanılan dövizin karaborsada işlem görmesini önlemek amacıyla resmi kurumlarda bozdurulması, gerek turlarda ve gerekse acentecilik faaliyetinde kesin sınırların bulunması, yapılan hatalı uygulamalara ceza verilmesi ve acentelerin kamu kurumu niteliğinde bir üst kuruma bağlı olarak çalışmaları gibi hususlar ön plana çıkarılarak 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu yürürlüğe konmuştur. 1972 yılında çıkarılmış bulunan kanunda 13.01.2007 tarihinde değişiklikler yapılmış ve halen bu değişikliklerle uygulanmaktadır.

Seyahat Acentelerinin İşlevleri:

1. Turizmi geliştirmek,
2. Turizmin tanıtım ve reklamını yapmak,
3. Yeni turizm merkezleri bulmak ve turizm pazarına sunmak,
4. Turistik mal ve hizmet fiyatlarında sečenekler yaratmak,
5. Turistik mal ve hizmet fiyatlarında indirim sağlamak,
6. Danışma ve bilgi verme,
7. Güven duygusunu sağlamaktır.

Seyahat Acentelerinin Sınıflandırılması:

1. Sunulan Hizmet Türüne Göre Sınıflandırma	- Havayolu Bilet Satış Acenteleri - Tur Satış Acenteleri - Tur Operatörü Temsilcisi Acenteler - Araç Kiralama Acenteleri - Ulaştırma Acenteleri - Kongre & Toplantı Acenteleri - Teşvik Seyahati Acenteleri - Yat Acenteleri
2. Yapısal Sınıflandırma	- Büyük Dağıtım Acenteleri - Endüstriyel Firma Acenteleri - Bağımsız Acenteler
3. İşlevsel Sınıflandırma	- Karşılıklı (incoming) Acenteler - Gönderici (outgoing) Acenteler
4. Yasal Sınıflandırma	- A Grubu Acenteler - B Grubu Acenteler - C Grubu Acenteler

Seyahat Acentelerine Münhasır Hizmetler:

1. Tur ve Paket Tur Düzenlemek,
2. Transfer,
3. Rezervasyon,
4. Enformasyon,
5. Kongre-Konferans Organizasyonu,
6. Turistik gezi amaçlı münferi(bireysel) taşıma aracı kiralama,
7. Ulaştırma araçları biletleri satmak,
8. Seyahat acentesi ürünü satmak,
9. Turistik enformasyon ve tanıtım malzemeleri satışı,
10. Motorlu veya motorsuz ulaştırma araçları bulundurmak, kiralamaktır.

Gözden Geçir

- Seyahat acentesi nedir?
- Çeşitli ölçütlere göre seyahat acentelerinin sınıflandırılması nasıldır?
- Seyahat acentelerinin yükümlülükleri nelerdir?
- Seyahat acentelerine münhasır hizmetler nelerdir?
- Seyahat acenteciliğinde sigorta konusu nasıl işlemektedir?
- Seyahat acentelerinin denetim ve cezaları nelerdir?

Uluslararası Seyahat Örgütleri

UFTAA: Seyahat Acenteleri Dernekleri Federasyonu Birliği

ASTA: Amerikan Seyahat Acenteleri Topluluğu

SATO: Güney Amerika Seyahat Örgütü

FSATA: İskandinav Seyahat Acenteleri Dernekleri Federasyonu

ASEAN: Güney Asya Uluslararası Derneği

ABTA: Britanya Seyahat Acenteleri Derneği

IATA: Uluslararası Hava Taşımacıları Birliği

IUOTO: Uluslararası Resmi Seyahat Örgütleri Birliği

AIH: Uluslararası Konaklama İşletmecileri Derneği

IAPCO: Uluslararası Profesyonel Kongre Organizatörleri Derneği

ISTA: Uluslararası Günlük Geziler ve Turlar Derneği

SKAL: Uluslararası Turizm Dostları Kulübü

AITO: Teşvik Turları Operatörleri Birliği

ARTA: Perakendeci Seyahat Acenteleri Birliği

CMTA: Ortak Pazar Seyahat Birliği

IACA: Uluslararası Hava Charter Birliği

IATM: Uluslararası Tur Yöneticileri Birliği

ICAO: Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü

ICCA: Uluslararası Toplantı ve Kongre Birliği

MPI: Uluslararası Toplantı Planlamacıları Birliği

WATA: Dünya Seyahat Acenteleri Birliği

WTO: Dünya Turizm Örgütü

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği

Değerlendirme Soruları

1. "IATA" neyin kısaltmasıdır?
  - a. Uluslararası Hava Taşımacıları Birliği
  - b. Uluslararası Resmi Seyahat Örgütleri Birliği
  - c. Uluslararası Konaklama İşletmecileri Derneği
  - d. Uluslararası Profesyonel Kongre Organizatörleri Derneği
  - e. Uluslararası Günlük Geziler ve Turlar Derneği
2. 1618 sayılı Kanun'un adı nedir?
  - a. Milli Parklar Kanunu
  - b. Çevre Kanunu
  - c. Kıyı Kanunu
  - d. Orman Kanunu
  - e. Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
3. Aşağıdakilerden hangisi "Seyahat acentelerinin sunulan hizmet türüne göre sınıflandırma" özelliğine örnektir?
  - a. Büyük Dağıtım Acenteleri
  - b. Endüstriyel Firma Acenteleri
  - c. Yat Acenteleri
  - d. Karşılıklı (Incoming) Acenteler
  - e. Bağımsız Acenteler
4. Aşağıdaki özelliklerden hangisi C Grubu Acenteye mahsus temel bir özelliktir?
  - a. Yurtdışına tur düzenlemek
  - b. Incoming hizmeti vermek
  - c. Outgoing hizmeti vermek
  - d. Yalnızca Türk vatandaşları için yurtiçi turlar düzenlemek
  - e. Uluslararası kara, hava ve deniz ulaştırma araçları biletlerini satmak

5. Seyahat acenteleri, Bakanlıkça gönderilen genelge ve diğer çeşitli konulardaki yazıları en geç kaç gün içinde cevaplamak zorundadır?
- 10 gün
  - 15 gün
  - 2 hafta
  - 3 hafta
  - 30 gün
6. Paket tur satan fakat sigorta yapmayan acenteye ne ceza verilir?
- 1000 TL para
  - 2000 TL para
  - 3 ay faaliyetleri durdurulur
  - Uyarma cezası
  - Acente kapatılır
7. Seyahat acentesi personeli olabilmek için bazı şartlar gereklidir. Aşağıdakilerden hangisi bu şartlardan değildir?
- Otelcilik ve turizm konusunda nlisans veya lisans eğitimini tamamlamış olmak,
  - Askerliğini yapmış olmak
  - Enformasyon memurluğu yabancı dil başarı belgesi sahibi olmak,
  - Bakanlıkça verilmiş rehber belgesine sahip olmak.
  - TÜRSAB tarafından verilen seyahat acentesi transfer elemanı kimlik kartına sahip olmak.

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği

Mili Parklar

6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Milli Parklar Kanunu
- Özel Çevre Koruma Bölgeleri

Ünite Hakkında

Günümüzde turizm eğilimlerinde doğa temelli turizm etkinlikleri artmıştır. Doğa temelli turizm etkinliklerine en yoğun yaşandığı alanlar milli parklardır. Çünkü milli parklar insan etkisinin en az hissedildiği ve özel olarak korunan alanlar olup turistler çoğu zaman sadece o alana özgü değerleri görmek isterler. Bu alanların yasal düzenlemelerle korunmaktadır. Bu düzenlemelerin neler olduğu, nasıl çalıştığı ve hangi alanlarda geçerli olduğu üniteye incelenmektedir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun kapsamı ve çalışma esaslarını,
- Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve özel çevre koruma bölgelerine ait hukuksal düzenlemeleri,
- Türkiye'deki milli parkları, tabiat parklarını, tabiat anıtlarını, tabiatı koruma alanlarını ve özel çevre koruma bölgelerinin neler olduğunu, nerelerde olduklarını öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu hakkında bilgiler toplayınız.
- Ulaşabildiğiniz takdirde Milli Parklar Müdürlüğü'nün şubeleri ya da il ve ilçelerdeki Orman Müdürlüğü'nün yetkililerinden 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun uygulanması hakkında bilgiler alınız.
- Size yakın yerde bulunan milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve özel çevre koruma bölgelerine ziyaretlerde bulunarak görevlilerden bilgi alınız.
- Milli parklar ve milli park kapsamında korunan alanların neler olduğunu araştırınız.

Milli Parklar Kanunu

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu Resmi Gazete'nin 11.8.1983 tarih ve 18132 Sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tabiat güzellikleri ile turizm arasındaki ilişki, insanları bu güzellikleri korumaya yöneltmiştir. Doğayı korumanın uygulamadaki şekli, milli parklardır. Milli parklar insanlar tarafından yaratılması mümkün olmayan doğa harikalarını ve manzara güzelliklerini kapsarlar. Bir taraftan insanlara tabiat varlıklarını tanıtırken, diğer taraftan halkın eğlence ve dinlenme ihtiyacını karşılarlar. Milli parklar sadece doğal güzellikleri değil, zengin prehistorik ve arkeolojik değerleri de içerirler. Milli parklar bu kaynakları halkın yararlanmasına sunarak gelecek kuşaklara daha canlı ve gelişmiş bir şekilde devretmeyi amaçlarlar. İçlerindeki değişik jeolojik yapılar, sarp dağlar, derin vadiler, şelaleler, buzullar, orman örtüleri, hayvan toplulukları yer alır.

Dünyada ilk milli park, ABD'de 1870 yılında kurulan Yellowstone Milli Parkı'dır. Ülkemizde ise 1956 yılında çıkarılan 6831 Sayılı Kanun ile birlikte milli park düzenlemesine geçilmiştir. Orman Genel Müdürlüğüne sürdürülen milli park çalışmaları, 1976 yılından beri (Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı iken) günümüzde Orman Bakanlığı, Milli Parklar, Av ve Yaban Hayatı Koruma Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir.

Kanun'la, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin düzenleme yapılmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

- **Milli Park:** Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleriyle koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.¹
- **Tabiat Parkları:** Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,²
- **Tabiat Anıtı:** Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip; milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını,³

1 Türkiye'deki Milli Parklar listesi kitabın sonuna eklenmiştir.

2 Türkiye'deki Tabiat Parkları listesi kitabın sonuna eklenmiştir.

3 Türkiye'deki Tabiat Anıtları listesi kitabın sonuna eklenmiştir.

- **Tabiatı Koruma Alanı:** Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını, ifade eder.⁴

Milli Parkların Belirlemesi

Milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanlar, Milli Savunma, İmar ve İskan, Kültür ve Turizm Bakanlıklarının olumlu görüşü, gereği halinde diğer ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak, Orman Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla milli park olarak belirlenir.

Orman ve orman rejimine giren yerlerde, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları Orman Bakanlığının onayı ile belirlenir. Orman ve orman rejimi dışında kalan yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı belirlenmesine veya Orman Bakanlığınca belirlenmiş olanların işlemlerinin tamamlanması için gerekli yerlerin orman rejimine alınmasına ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak Orman Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Planlama

Kanun hükümlerine göre milli park olarak belirlenen yerlerin özellik ve nitelikleri göz önünde tutularak, koruma ve kullanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere, kuruluş, geliştirme ve işletilmelerini kapsayan gelişme planı, ilgili bakanlıkların olumlu görüşleri ve gerektiğinde fiili katkılarıyla, Orman Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur.

Gelişme planı uyarınca iskân ve yapılaşmaya konu olacak yerler için, imar mevzuatına göre imar uygulama planları, milli park gelişme planı hüküm ve kararlarına uygun olarak hazırlanır veya hazırlattırılarak İmar ve İskan Bakanlığının onayı ile yürürlüğe konulur.

Üçüncü madde hükümleri uyarınca tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı olarak belirlenen yerler için gerekli planlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınarak Orman Bakanlığınca hazırlanır ve yürürlüğe konur. Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki turizm bölge, alan ve merkezlerinde, turizm yatırımlarına ilişkin plan kararları Orman Bakanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılır.

Kamulaştırma

Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzelkişilere ait taşınmaz mallar ile

4 Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanları listesi kitabın sonuna eklenmiştir.

her türlü tesisler, hazırlanacak planın gerçekleşmesi için, gerekli görüldüğünde, 6830 Sayılı İstimlak Kanunu hükümlerine göre Orman Bakanlığınca kamulaştırılır

Taşınmazların Milli Park Olarak Tahsisi

Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı içinde kalıp da, bu Kanun'un uygulanması için gerekli olanlardan;

- a. Hazineye ait taşınmaz mallar, Orman Bakanlığının talebi üzerine,
- b. Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerler, resen Hazine adına tescilini takiben,
- c. Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerinde belirlenenler dışında, kamu idareleri ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmaz mallar ve irtifak hakları, 6830 Sayılı İstimlak Kanunu'nun 30'uncu maddesi uyarınca, belirlenecek bedelin ödenmesi koşuluyla,
- d. 189 sayılı Milli Savunma Bakanlığı İskan İhtiyaçları İçin Sarfiyat İcrası ve Bu Bakanlıkça Kullanılan Gayrimenkullerden Lüzumu Kalmayanların Satılmasına Salahiyet Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerine tabi olan taşınmaz malların devrinde, Milli Savunma Bakanlığının olumlu görüşü de alınarak Milli Parklar Fonu'ndan alınan Kanun esaslarına göre ödenmesi koşuluyla tahsis edilir.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Verilecek İzinler

Milli park veya tabiat parklarında, planlarına uygun olması şartıyla, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak her türlü plan, proje ve yatırımlara Orman Bakanlığınca izin verilebilir ve uygulamalar bu Kanun hükümlerine göre denetlenir. Ancak; bu Kanun kapsamına giren yerlerde tarihi ve arkeolojik sahalarda kazı, restorasyon ve bilimsel araştırmalar Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Gerçek ve Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Verilecek İzinler

Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dâhilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu izin üzerine gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine tesis edilecek intifa hakkı süresi kırkdokuz yılı geçemez. Bu süre sonunda bütün tesisler eksiksiz olarak Hazineye devredilir. Ancak, işletmesinin başarılı olduğu Kültür ve Turizm Bakanlığınca belgelenen hak sahiplerinin intifa hakkı, Orman Bakanlığınca tesisin rayiç değeri üzerinden belirlenecek bedelle doksandokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda Hazineye devir işlemi bu uzatma sonunda yapılır. Milli park ve tabiat parklarının gelişme planları kesinleşmeden bu Kanun'da sözü edilen izin verilemez.

Hakların Devri

Çevre ve Orman Bakanlığınca kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine tesis olunan intifa hakları ve bu haklara dayanılarak yapılan ve yapılmakta olan tesislerin üçüncü şahıslara devri, Orman Bakanlığının iznine bağlıdır.

İzin Verilmeyecek Yerler

Tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanlarında 2863 Ssayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla kullanma izni verilemez veya irtifak hakkı tesis edilemez.

Milli Park Alanlarında Petrol ve Madenlerin Aranması ve İşletilmesi İçin İzin Verilmesi

Bu Kanun kapsamına giren yerlerde maden ve petrol kanunları gereğince araştırma ve işletme ruhsatnamesi veya imtiyazı, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla Bakanlar Kurulu kararıyla verilebilir. Araştırma ve işletme faaliyetlerinde bu yerlerin korunması amacıyla riayet edilecek hususlar Çevre ve Orman Bakanlığınca belirlenir

Yapı ve Tesisler

Bu Kanun'un 7. ve 8. madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanlarındaki planların gerektirdiği her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı, üstyapı ve diğer tesisler Çevre ve Orman Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır, yönetilir veya işletilir.

Kaynakların Geliştirilmesi

Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki ormanlarda, makilik ve fundalıklarda ve diğer arazi kullanma şekillerinde, koruma ve çok taraflı kullanımı esas tutan orman amenajman planlarına dayanılarak, tabiat varlıklarının korunmasını, geliştirilmesini ve devamlılığını sağlayacak teknik faaliyetler yapılır.

Tabii çevre ve ekosistemlerin korunması ve iyileştirilmesi yönünden teknik ve bilimsel gereklere göre, Orman Bakanlığınca düzenlenecek rapora dayanılarak hazırlanacak özel amenajman planları uyarınca belirli yerlerde ve belirli sürelerde üretim, avlanma ve otlatma faaliyetlerine izin verilebilir.

Milli Parklarda Yasaklanan Faaliyetler

Bu kanun kapsamına giren yerlerde yasaklanan faaliyetler şunlardır;

- a. Tabii ve ekolojik denge ile tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- b. Yaban hayatı tahrip edilemez,
- c. Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine neden olan veya olabilecek her türlü müdahale ile toprak, su ve hava kirlenmesi vb. çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- d. Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,
- e. Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz.

Tescil Yasağı

Bu Kanun kapsamına giren yerlerdeki kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşları ve Hazineye ait taşınmaz mallarla Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki mevcut açıklıkların ve var olan ağaçların, bitki örtüsünün yanması, her ne sebeple olursa olsun kesilmesi, sökülmesi, boğulması, budanması sonunda oluşacak açıklıkların ve arazinin çeşitli şekillerde düzeltilmesi suretiyle elde edilecek sahaların işgali, kullanılması, bu yerlere her türlü yapı ve tesis yapılması, bu yapı ve tesislerin tapuya tescili yasaktır.

Bu gibi yapı ve tesislere hiçbir kayıt ve şart aranmadan doğrudan doğruya Orman Bakanlığınca el konulur.

Koruma Görevlileri

Bu Kanun kapsamına giren alanlarda; koruma hizmetleri ve suçların takibi 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun beşinci fasıl dördüncü bölümünde yer alan suçların takibiyle ilgili hükümlere istinaden; orman muhafaza memurlarınca sağlanır

Cezalar

- 6831 sayılı Orman Kanunu ile 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ve 1380 Sayılı Su ürünleri Kanunu'nda yasaklanan fiillerin bu Kanun'un uygulandığı yerlerde işlenmesi halinde cezalar bir misli artırılarak hükmolunur.
- Bu Kanun'da yazılı yasaklamalara ve mecburiyetlere aykırı hareket edenler hakkında bu Kanun'da ayrıca bir ceza gösterilmediği ve bu kimsenin fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, sulh ceza mahkemelerince bir aydan altı aya kadar hapis ve 3.000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Tablo 5.1. Türkiye'deki Milli Parklar (MP)

No	Adı	İl	Bulunduğu Yer
1	Yozgat Çamlığı	Yozgat	Yozgat
2	Karatepe-Aslantaş	Adana	Kadirli
3	Soğuksu	Ankara	Kızılcahamam
4	Kuş Cenneti	Balikesir	Bandırma
5	Uludağ	Bursa	Bursa
6	Yedigöller	Bolu	Dirgine
7	Dilek Yarımadası	Aydın	Kuşadası
8	Spil Dağı	Manisa	Manisa
9	Kızıldağ	Isparta	Şarkikaraağaç
10	Güllük Dağı Termessos	Antalya	Antalya
11	Kovada Gölü	Isparta	Eğirdir
12	Munzur Vadisi	Tunceli	Tunceli
13	Beydağları Olimpos Sahil	Antalya	Antalya
14	Gelibolu Yarımadası Tarihi MP	Çanakkale	Çanakkale
15	Köprülü Kanyon	Antalya	Antalya
16	Ilgaz Dağı	Kastamonu	Kastamonu
17	Başkomutan TMP	Afyon	Afyon
18	Göreme TMP	Nevşehir	Nevşehir
19	Altındere Vadisi	Trabzon	Maçka
20	Boğazköy Alacahöyük	Çorum	Çorum
21	Nemrut Dağı	Adıyaman	Şanlıurfa
22	Beyşehir Gölü	Konya	Beyşehir
23	Kazdağı	Balikesir	Edremit
24	Kaçkar Dağları	Rize	Rize
25	Hatilla Vadisi	Artvin	Artvin
26	Karağöl -Sahara	Artvin	Artvin
27	Altınbeşik Mağarası	Antalya	Akseki
28	Honaz Dağı	Denizli	Denizli
29	Aladağlar	Niğde, Adana, Kayseri	Niğde
30	Marmaris	Muğla	Marmaris
31	Saklıkent	Muğla	Fethiye
32	Troya TMP	Çanakkale	Çanakkale
33	Küre Dağı	Bartın	Bartın, Kastamonu
34	Sarıkamış Alluekber Dağları	Kars-Erzurum	Kars-Erzurum
35	Ağrı Dağı	Iğdır-Ağrı	Iğdır-Ağrı
36	Gala Gölü	Edirne	Edirne
37	Sultansazlığı	Kayseri	Kayseri
38	İğneada Longoz Ormanları	Kırklareli	Kırklareli
39	Tek Tek Dağları	Şanlıurfa	Şanlıurfa
40	Yumurtalık Lagünü	Adana	Adana
41	Nene Hatun TMP	Erzurum	Erzurum

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

Tablo 5.2. Türkiye'deki Tabiat Parkları (TP)

No	Adı	İl	Bulunduğu Yer	Alanı (ha)	Tesis T,
1	Gölbaşı Gölleri	Adıyaman	Gölbaşı	1.687	2008
2	Borçka-Karagöl	Artvin	Borçka	368	2002
3	Akdağ	Afyon, Denizli	Çivril, Sandıklı	14.916	2000
4	26 Ağustos	Afyon	Akören	65	2008
5	Çamkoru	Ankara	Çamlıdere, K.Hamam	215	2008
6	Kurşunlu Şelalesi	Antalya	Merkez	586	1991
7	Güver Kanyonu	Antalya	Merkez	4.044	2007
8	İncekum	Antalya	Alanya	27	2006
9	Bafa Gölü	Aydın, Muğla	Söke, Didim, Milas	12.281	1994
10	Ayvalık Adaları	Balıkesir	Ayvalık	17.950	1995
11	Abant Gölü	Bolu	Mudurnu	1.150	1988
12	Çatak	Çorum	Merkez	387	1984
13	Artabel Gölleri	Gümüşhane	Torul	5.859	1998
14	Yazılı Kanyon	Isparta	Sütçüler	600	1989
15	Gölcük	Isparta	Merkez	5.925	1991
16	Gelincik Dağı	Isparta	Merkez	2.764	2005
17	Polonezköy	İstanbul	Beykoz	3.004	1994
18	Türkmenbaşı (Haciosman)	İstanbul	Şişli	5,6	1998
19	Fatih Ormanı	İstanbul	Şişli	152	2008
20	Meryemana	İzmir	Selçuk	363	2008
21	Örnekköy	İzmir	Karşıyaka	199	2008
22	Kapıçam	K.Maraş	Merkez	179	2008
23	Balıklayalar	Kocaeli	Gebze	1.847	1995
24	Beşkayalar	Kocaeli	Gölcük	1.154	1998
25	Kocakoru	Konya	Seydişehir	329	1998
26	Mesir	Manisa	Merkez	7,4	2008
27	Ölüdeniz-Kıdrak	Muğla	Fethiye	950	1983
28	Hamsilos	Sinop	Merkez	67,9	2007
29	Balıca Mağarası	Tokat	Pazar	483	2007
30	Uzungöl	Trabzon	Çaykara	1.625	1989
31	Kapıçam	K.Maraş	Merkez	179	2010
32	Kaz Gölü ve Kuş Cenneti	Tokat	Pazar	274	2009
33	Karaahmetli	Kırıkkale	Bahşılı	107	2009
34	Hazım Dağlı	Çankırı	Yapraklı	89	2004
35	Ulugöl	Ordu	Gölköy	26	2009
36	Turgut Özal	Malatya	Orduzu	40	2009
37	Davulbaz Tepe	Yozgat	Merkez	72	2009
38	Yavşan Yaylası	K.Maraş	Merkez	348	2009
39	Aşıkpaşa	Kırşehir	Merkez	131	2010
40	Ağaçbaşı Yaylası	Giresun	Dereli	97	2010
41	Sera Gölü	Trabzon	Akçaabat	94	2010

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

Tablo 5.3. Türkiye'deki Tabiat Anıtları (TA)

No	Adı	İli	İlçesi	Köyü	Mevkii
1	Samandere Şelalesi	Düzce	Merkez	Samandere	Samandere köy içi
2	Mızıkçam	Kütahya	Domaniç	Domurköy	Köy yanı
3	Biğbiğ Orman Sarmaşığı	Adana	Aladağ	Meydan	Biğbiği
4	Asarlık Tepeler	Ankara	Nallıhan		Asarlık
5	Anadolu Kestanesi	İzmir	Bayındır		Gölcük Yaylası
6	Eskipazar Türbe Camii	Çankırı	Eskipazar		Yorgalar
7	Araç Türbe Camii	Kastamonu	Araç	Bektüre	Ekincik Mahallesi
8	Fosil Ardıç	Konya	Çumra	Dinek	
9	Titrek Kavak	Konya	Beyşehir	Bademli	Yakamanastır
10	Koca Katran	Mersin	Tarsus	Sebil	At uçtuğu
11	Taşdede Pırnal Meşesi	İzmir	Dikili		Taşdede
12	Dokuzkardeşler Çamı	Çankırı	Çerkeş	Karacahöyük	Dokuzkardeşler
13	Barla Sedir Ağacı	Isparta	Senirkent		Barla
14	Kunduracı Çınarı	İzmir	Buca	Kaynaklar	
15	Kızılcaelmalı Meşesi	Sinop	Ayancık	Sansar	Kızılcaelma
16	Ana Ardıç	Mersin	Çamlıyayla		Kozpınarı
17	Çatal Sedir	Burdur	Dirmil	Asmabağ	Kurudere
18	Söğüt Yaylası Ulu Ardıç	Isparta	Sütçüler	Çandır	Söğüt Yaylası
19	Meşe Ağacı	Adapazarı	Hendek	Çayırbaşı	Mezarlık
20	Görkemli Meşe	Sinop	Türkeli	Gökçealan	Kul Ahmet
21	Teos Menengici	İzmir	Seferihisar	Teos	Teos
22	Ulu Kavak	Yozgat	Çekerek	Kamışçık	
23	Güney Şelalesi	Denizli	Güney		Cindere
24	Subaşı-Havuzlar	İstanbul	Çatalca	Subaşı	
25	Kızılağaç Köyü Lübnan Sediri	Antalya	Kaş	Kızılağaç	Gedik Çukuru
26	Kocakatran Lübnan Sediri	Antalya	Kaş	Doğantaş	Bölük Katran
27	Şah Ardıç	Antalya	Elmalı	Göltarla	Işıkbeli
28	Koç Sedir	Antalya	Elmalı	Kızılağaç	Tavşan Alanı

No	Adı	İli	İlçesi	Köyü	Mevkii
29	Söğüt Köyü Çınarı	Muğla	Marmaris	Bayır	Kahve Yanı
30	Bayır Servi Ağacı	Muğla	Marmaris	Bayır	
31	Bayır Çınarı	Muğla	Marmaris	Bayır	
32	Ulu Meşe	Muğla	Fethiye		Hastane Mah.
33	Ovacık Köyü Anadolu Kestanesi	İzmir	Bayındır	Ovacık	Ovacık Yaylası
34	Çatal Çam	Isparta	Sütçüler	Belence	Kadınpınarı
35	Aslan Ardıcı	Antalya	Elmalı	Tekke	Tekke Deresi
36	Karamık Köyü Sediri	Antalya	Elmalı	Karamık	Oluk
37	Beldeğirmeni Köyü Çınarı	Kastamonu	Bozkurt	Beldeğirmeni	Değirmencikler
38	Oniki Kardeşler	Kastamonu	Şenpazar	Gürpelit	Gölleryanı
39	Erenler Çamı	Kastamonu	Araç	Çamaltı	Erenler
40	Kirani Evliya Ardıcı	Gümüşhane	Şiran	Kırıntı	Hasanın Çaşırlığı
41	Ali Ağanın Kavağı	Gümüşhane	Şiran	Kırıntı	Kırıntı
42	Yarendere Fıstık Çamı	İzmir	Güzelbahçe		Yarendede
43	İlk Kurşun Çınarı	İzmir	Ödemiş	İlk Kurşun	İlk Kurşun
44	Yemişçi Çınarı	İzmir	Güzelbahçe		Yemişçi Çiftliği
45	Fıstık Çamı	İzmir	Güzelbahçe		Yarendede
46	Örümcek Ormanı Ladini (1)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
47	Örümcek Ormanı Ladini (2)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
48	Örümcek Ormanı Ladini (3)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
49	Örümcek Ormanı Ladini (4)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
50	Örümcek Ormanı Göknarı (1)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
51	Örümcek Ormanı Göknarı (2)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
52	Örümcek Ormanı Göknarı (3)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün
53	Örümcek Ormanı Göknarı (4)	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün

No	Adı	İli	İlçesi	Köyü	Mevkii
54	Kadınlar Kuyusu Koca Menengici	İzmir	Foça	Bağarası	Kadınlar Kuyusu
55	Bitez Yalısı Zeytin Ağacı	Muğla	Bodrum	Bitez	
56	Meke Gölü	Konya	Karapınar		
57	Kabaardıç	Ankara	Nallıhan	Meyilhacılar	Kabaardıç
58	Geyik Alanı	Eskişehir			
59	Mut Yerköprü Şelalesi	Mersin	Mut		
60	Koruluk Kermes Meşesi I	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk
61	Koruluk Kermes Meşeleri II	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk
62	Koruluk Kermes Meşesi III	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk
63	Alanın Ardıcı	Erzincan	Kemaliye	Akçalı	Alan
64	Kocapınar Toros Sediri	Burdur	Altınyayla		Kocapınar
65	Kamilet Doğu Kayını	Artvin	Murgul	Erenköy	Kamilet
66	Sırıkyayla Göknarı	Düzce	Merkez	Odayeri	Sırıkyayla
67	Paşabükü Dışbudak Ağacı	Düzce	Yığılca	Kırık	Paşabükü
68	Kayadibi Porsuk Ağacı	Düzce	Yığılca	Gökçe ağaç	Kayadibi
69	Ballık Köyü Sediri	Burdur	Altınyayla	Ballık	Ağıllıpınar
70	Kapıderesi Toros Sediri I	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi
71	Kapıderesi Toros Sediri II	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi
72	Kapıderesi Toros Sediri III	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi
73	Küçükkapı Sedir Ağacı	Isparta	Senirkent		Küçükkapı
74	Tota Dağı Anadolu Kestanesi	Isparta	Sütçüler	Kasımlar	Tota Dağı
75	Yaz İhlamur Ağacı	Isparta	Sütçüler	Kasımlar	Tota Dağı

No	Adı	İli	İlçesi	Köyü	Mevkii
76	Evciler Köyü Sedir Ağacı	Burdur	Göhlisar	Evciler	Köyiçi
77	Yalnız Ardiç	Isparta	Uluborlu	Küçük Kabaca	Küçük Kabaca
78	Kırıntı Köyü Çınar Ağacı	Isparta	Eğirdir	Kırıntı	Kırıntı Köyü
79	Kırıntı Köyü Doğu Çınarı	Isparta	Eğirdir	Kırıntı	Kırıntı Köyü
80	Tota Dağı Ardiç Ağacı	Isparta	Sütçüler	Belence	Tota Dağı
81	Melodere Doğu Ladini	Artvin	Merkez	Taşlıca	Melodere
82	Koca Sedir Ağacı	Antalya	Elmalı	Göltarla	Ekizler
83	Dibek Sedir Ağacı	Antalya	Kumluca	Karacaören	Dibek
84	Acıkise Ardiç Ağacı	Adana	Aladağ		Acıkise
85	Acıkise Doğu Çınarı	Adana	Aladağ		Acıkise
86	Kandildere Ardiç Ağacı	Adana	Saimbeyli	Payanburnu	Kandildere
87	Ağılı Ardiç	Konya	Taşkent	Balcılar	Ağılı Ardiç
88	Altıkardeşler	Karaman	Ermeneç	Sarı Vadi	Küçükkoraş
89	Dede Ardiç	Karaman	Sariveliler	Göktepe	Yayla
90	Karageyikli Türk Fındığı	Eskişehir	Mihallicık	Karageyikli	Otuzikiçatalçam
91	Kokulu Ardiç I	Eskişehir	Mihallicık	Kayı	Ardıçlar
92	Kokulu Ardiç II	Eskişehir	Mihallicık	Kayı	Ardıçlar
93	Kokulu Ardiç III	Eskişehir	Mihallicık	Kayı	Ardıçlar
94	Kepez Saçlı Meşesi	Eskişehir	İnönü	Erenköy	Kepez
95	Piribaba Meşesi	Eskişehir	Seyitgazi	Çürüttüm	Köyiçi
96	Kayı Ardıcı	Eskişehir	Eskişehir	Kayı	Ardıçlar
97	Gedelma Çınarı	Antalya	Kemer	Kuzdere	Gedelma
98	Onat Çınarı	Hatay	Antakya	Dursunlu	
99	Keramet Dutu	Eskişehir	Seyitgazi	Arslanbeyli	Köyiçi
100	Dede Menengici	İzmir	Menemen	Çaltı	Köy Civarı
101	Yüzen Adalar	Bingöl	Solhan	Hirbizon	
102	Nemrut Kalderası	Bitlis	Tatvan-Ahlat Güroymak	Serinbayır Çekmece	

Tablo 5.4. Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanları (TKA)

No	Adı	İl	Bulunduğu Alan
1	Yumurtalık	Adana	Yumurtalık
2	Dandindere	Afyon	Emirdağ
3	Alacadağ	Antalya	Finike - Alacadağ
4	Dibek	Antalya	Kumluca
5	Çiğlikara	Antalya	Elmalı
6	Çamburnu	Artvin	Arhavi
7	Camili-Efeler Ormanı	Artvin	Borçka
8	Camili-Gorgit	Artvin	Borçka
9	Kazdağı Göknaarı	Balıkesir	Edremit
10	Kökez	Bolu	Merkez
11	Sülüklügöl	Bolu	Mudurnu
12	Akdoğan-Rüzgarlar Ebe Çamı	Bolu	Merkez
13	Kale-Bolu Fındığı	Bolu	Kale bölgesi
14	Kartal Gölü	Denizli	Beyağaç
15	Demirciönü	Düzce	Akçakoca
16	Örümcek Ormanı	Gümüşhane	Özkürtün
17	Tekkoz-Kengerlidüz	Hatay	Erzin
18	Habibineccar	Hatay	Merkez
19	Kasnak Meşesi	Isparta	Eğirdir
20	Sütçüler Sığla Ormanı	Isparta	Sütçüler
21	Beykoz-Göknaarlık	İstanbul	Beykoz
22	Kasatura Körfezi	Kırlareli	Vize
23	Seyfe Gölü	Kırşehir	Mucur
24	Körçoban	K.Maraş	Andırın
25	Akgöl (Ereğli Sazlığı)	Konya	Ereğli
26	Vakıf Çamlığı	Kütahya	Kütahya-Tavşanlı
27	Domaniç-Kaşalıç	Kütahya	Domaniç
28	Sırtlan Dağı Halep Çamı	Muğla	Milas
29	Haciosman Ormanı	Samsun	Çarşamba
30	Sarıkum	Sinop	Merkez
31	Kavaklı	Zonguldak	Yenice
32	Çitdere	Zonguldak	Yenice

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

Özel Çevre Koruma Bölgeleri

Plansız ve dengesiz sanayileşme, çarpık ve hızlı kentleşme, dünyanın akciğerleri olan ormanların katledilmesi sonucu giderek azalması, küresel ısınma ve sera etkisi, enerji kaynaklarının sınırlı olması, toprak, su ve havanın kirlenmesi, doğal kaynakların azalması dikkatleri, gün geçtikçe daha fazla çevre ve değerlerinin üzerine toplamaktadır.

Nesillerin refahı ve mutluluğu için sanayileşme ve modernleşmenin yanında önemli bir yer tutan çevre bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemi gittikçe artan ve kamuoyunun gün geçtikçe daha çok dikkat ve ilgisin çeken bir konu haline gelmiştir. Dünya nimetlerinden sadece bugün faydalanma düşüncesi, günümüz insanını tatmin etmekte olup gelecek nesillere havası ve suyu kirlenmemiş, toprağı bozulmamış gürültüden ve diğer kirliliklerden uzak temiz, güzel, yeşil ve sağlıklı bir çevre bırakabilme bilinci gelişmektedir. 21. yüzyılda ise çevrenin hemen hemen her sektörü ve gelişmeyi yönlendirmesi, sürdürülebilir kalkınma modelini ön plana çıkarması beklenmektedir.

Tabiatı bozduktan sonra düzeltme yerine, bozulmasına engel olma, koruyarak geliştirerek kalkınma ilkesi doğrultusunda, zengin değerlere sahip yöreler “Özel Çevre Koruma Bölgeleri” olarak tespit ve ilan edilmektedir.

Çevre korumada dünyada uygulamaları görülen ve ülkemizde de Bakanlar Kurulu kararlarıyla tespit ve ilan edilen “Özel Çevre Koruma Bölgeleri”nde gerçekleştirilecek faaliyetler, bu bölgelerin doğal dokusunun bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılmasına imkan sağlayacaktır. Ülkemizde doğal, kültürel ve tarihi değerlerin bir arada olduğu yerler elbette sadece ondört bölge değil benzer değerlere sahip pek çok köşe vardır.

Özel Çevre Koruma Bölgeleri’nde çevre değerleri korunmakta, mevcut çevre sorunlarının giderilmesi için tedbir alınmakta, koruma-kullanma esasları belirlenmekte, imar planları yapılmakta ve gerektiğinde mevcut planlarda revizyonlar gerçekleştirilmekte, ayrıca mahalli yönetimlerle yapılan işbirliği sonucu, altyapı projelerine destek olunmakta, eğitim ve yayın faaliyetleri yapılmaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi için Aranılan Esas ve Şartlar

1. Tarihi, arkeolojik ve kültür zenginliği bulunan,
2. Kara ve su ekosistemi bir bütünlük devamlılık gösteren,

3. Kendine has biyolojik, ekolojik ve jeomorfolojik özellikleri olan,
4. Bitki, hayvan, kuş ve balık gibi canlılar bakımından tabii biyolojik zenginliğe sahip olan,
5. Yangın, maden kaynakları işletilmesi gibi değişik baskılarla ekosistemi fazla değişikliğe uğramamış veya biyolojik zenginlikleri kaybolmamış bulunan,
6. Tarım, madencilik ve sanayi gibi dış tesirlerin baskısından uzak kalmış ve uzun vade de bu tesirlerin etkili olamayacağı ve onlardan korunması kolay olan,
7. Gelişmiş yerleşim bölgeleri dışında kalan ve uzun vade de oturma uygun olmayan,
8. İhtiva ettiği biyolojik ve ekolojik özelliklerin bozulmadan kalmasını ve devamlılığını sağlayacak, çevresindeki diğer tarım ve endüstriyel faaliyetlerin kirlетici tesirlerinden fazla etkilenmeyecek büyüklükte (İdeal saha büyüklüğü en az 30. 000. 000 ha olup; yörenin özelliğine göre 1.000 ha ve hatta ada gibi özel durumlarda daha küçük alanlar düşünülebilir),
9. Nesli tehlikedeki bitki ve hayvanların korunmasında önem taşıyan,
10. Turizm, rekreasyon, avcılık bakımından korunması ve geliştirilmesi uygun olan alanlar "Özel Çevre Koruma Bölgesi" kapsamına girer.

Özel Çevre Koruma Alanları Hakkında Mevzuat

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca ilan edilen "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" hassas yöreler olarak belirlenmektedir.

Kırsal ve kentsel alanda arazi kullanım kararlarına uygun olarak tespit edilen koruma alanları ve bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanım esasları yönetmelikle belirlenir. Tespit edilen esaslar çerçevesinde aşırı ve yanlış kullanım, her türlü çöp ve atıkların yurtdışından getirilmesi nedeniyle ülkenin temel ekolojik sistemlerinin dengesinin bozulması, hayvan ve bitki türlerinin nesillerinin tehlikeye düşürülmesi, doğal zenginliklerin bütünlüklerin tahribi yasaktır.

Bakanlar Kurulu, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı alanları, tabii güzelliklerin gelecek nesillere ulaşmasını sağlamak amacıyla "Özel Koruma Alanları" olarak tespit edilen ve ilan edilmeye, bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esasları ile plan ve projelerin hangi Bakanlıkça hazırlanıp yürütüleceğini belirlemeye yetkilidir.

Özel Çevre Koruma Bölgelerinin Amacı

1. Çevre kirlenmesi ve bozulmasına karşı korumak,
2. Bu alanların doğal özelliklerini ve tarihi kalıntılarının gelecek nesillere intikalini teminat altına almak,
3. Ekolojik öneme sahip olan yöreler vb. kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Özel Çevre Koruma Kurumu

13 Kasım 1989 tarihinde 383 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kurulmuştur. 1991 yılında Çevre Bakanlığının kurulmasını takiben; Bakanlığın bağlı kurumu olarak yerini almıştır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. maddesine dayanılarak Bakanlar Kurulu Kararı ile 1995 yılı sonuna kadar oniki Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiş ve ilerleyen yıllarda iki bölge daha eklenerek sayı ondörde ulaşmıştır. Bu bölgeler; sahip oldukları doğal, ekolojik, kültürel ve tarihi değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının güvence altına alınması amacıyla seçilmişlerdir.

Tablo 5.5. Türkiye'deki Özel Çevre Koruma Bölgeleri (ÖÇKB)

No	Alan Adı	Bölge	Alan (km ²)	Tesis Tarihi	Alan Karakteristiği
1	Köyceğiz (Dalyan)	Antalya	385	1988	Farklı nitelikteki yeryüzü şekilleri, eşsiz doğal güzellikleri, kanalları, gölü ve zengin flora ve fauna varlığına sahiptir.
2	Fethiye Göcek	Antalya	613	1988	Eşsiz doğal güzellikleri kanalları, gölü ve zengin flora fauna varlığına sahiptir.
3	Kaş-Gökova	Muğla	521	1988	Eşsiz doğal değerleri koyları, tarihi eserleri ile önemli bölge flora fauna bakımından da zengindir.
4	Göksu Deltası	Mersin	236	1990	Nadir ve nesli tehlikeye düşmüş çeşitli kuş türlerinin ve deniz kaplumbağalarının yaşama, üreme, beslenme ve konaklama yeridir.
5	Kekova	Antalya	260	1990	Batık kentleri, tarihi eserleri ve el değmemiş doğal güzellikleri ile ünlüdür
6	Patara	Antalya	190	1990	Bölge tarihi ve kültürel eserlere, eşsiz doğal güzelliklere ve zenginliğe sahiptir.
7	Gölbaşı	Ankara	245	1990	Göl ekosistemleriyle zengin bir ekolojik yapıya sahip.
8	Foça	İzmir	27.5	1990	Kıyıda ve adalarda kendine özgü kıyı oluşumu yöresel bitki örtüsü, nesli tükenmeye yüz tutmuş "Akdeniz Foku" bulunmaktadır.
9	Pamukkale	Denizli	44	1990	Kendine özgü doğal yapısı ve tarihi değerleri ile önemli bir merkezdir.
10	Ihlara Kapadokya	Aksaray	48	1990	Eşsiz güzellikte kültür ve tarih hazinelerine sahip çok zengin bitki örtüsü vardır.
11	Datça (Bozburun)	Muğla	1.474	1990	Bambus arıları en önemli biyolojik zenginliklerdir. Önemli koyu bitki örtüsü ve bol oksijenli havasıyla doğal zenginlikleri bulunmaktadır.
12	Belek	Antalya	135	1990	Deniz kaplumbağa yumurtlama alanlarıyla nadir bitki ve hayvan türünün bulunduğu bir bölgedir.
13	Tuzgölü	Ankara-Konya-Aksaray	6.274	2002	Çevresindeki tuzlu göllerle bir ekosistem bütünlüğü arzeder. Su kuşları bakımından önemli bir sulak alandır.
14	Uzungöl	Trabzon	149	2004	Göl ve çevresindeki orman ekosistemi ile turizm açısından önemlidir.

Kaynak: Özel Çevre Koruma Kurumu (<http://www.ockkb.gov.tr/TR/Icerik.ASP?ID=139>)

Özet

Ülkemizde ise 1956 yılında çıkarılan 6831 Sayılı Kanun ile birlikte milli park düzenlemesine geçilmiştir. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu Resmi Gazete'nin 11.8.1983 tarih ve 18132 Sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Orman Genel Müdürlüğüne sürdürülen milli park çalışmaları, 1976 yılından beri (Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı iken) günümüzde Orman Bakanlığı, Milli Parklar, Av ve Yaban Hayatı Koruma Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir.

Kanun'la, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin düzenleme yapılmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

- Milli Park: Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır.
- Tabiat Parkları: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını,
- Tabiat Anıtı: Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını,
- Tabiatı Koruma Alanı: Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını, ifade eder.
- Özel Çevre Koruma Bölgesi: Tabiatı bozduktan sonra düzeltme yerine, bozulmasına engel olma, koruyarak geliştirerek kalkınma ilkesi doğrultusunda, zengin değerlere sahip yörelerdir.

Milli Parklarda Yasaklanan Faaliyetler:

- a. Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- b. Yaban hayatı tahrip edilemez,

- c. Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- d. Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,
- e. Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz.

Gözden Geçir

- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı ve özel çevre koruma bölgeleri ile ilgili hukuki düzenlemeleri,
- Milli parklar ve milli park kapsamında korunan alanların neler olduğunu gözden geçiriniz.

Değerlendirme Soruları

1. "Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır."

Yukarıda tanımlanan nedir?

- Milli Park
  - Tabiat Parkı
  - Tabiat Anıtı
  - Tabiatı Koruma Alanı
  - Özel Çevre Koruma Bölgesi
2. "Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış ayrılmış tabiat parçalarıdır."

Yukarıda tanımlanan nedir?

- Milli Park
  - Tabiat Parkı
  - Tabiat Anıtı
  - Tabiatı Koruma Alanı
  - Özel Çevre Koruma Bölgesi
3. "Tabiatı bozduktan sonra düzeltme yerine, bozulmasına engel olma, koruyarak geliştirerek kalkınma ilkesi doğrultusunda, zengin değerlere sahip yörelerdir."

Yukarıda tanımlanan nedir?

- Milli Park
- Tabiat Parkı
- Tabiat Anıtı
- Tabiatı Koruma Alanı
- Özel Çevre Koruma Bölgesi

4. Milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanları, milli park olması için hangi Bakanlık teklif eder?
- Milli Savunma Bakanlığı
  - İmar ve İskân Bakanlığı
  - Kültür ve Turizm Bakanlığı
  - Milli Parklar Bakanlığı
  - Çevre ve Orman Bakanlığı
5. Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dahilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu izin üzerine gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine tesis edilecek intifa hakkı süresi kaç yılı geçemez?
- 40
  - 49
  - 70
  - 90
  - 99
6. Aşağıdaki milli parklarda hangisi Antalya'da değildir?
- Güllük Dağı Termessos MP
  - Olimpos-Beydağları Sahil MP
  - Karatepe-Aslantaş MP
  - Köprülü Kanyon MP
  - Altınbeşik Mağarası MP

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar

Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti

7. Turizm İşletmelerinin Bakanlık, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti
- Pasaport ve Pasaport Çeşitleri
  - > Diplomatik Pasaportlar
  - > Hususi Pasaportlar (Yeşil)
  - > Hizmet Damgalı Pasaportları
  - > Umuma Mahsus (Normal) Pasaportlar
  - > Yabancılara Mahsus Pasaportlar
  - > Pasaport Yerine Geçen Belgeler
  - > Pasaportsuz veya Vesikasız Gelen Kişilere Yapılacak İşlem Nedir?
  - > Pasaportlarla İlgili Önemli Bilgiler
- Vizeler
  - > Vize Çeşitleri
  - > Vize İçin Gerekli Belgeler
  - > Vize Uygulamanın Gerekçeleri Nelerdir?
  - > Vize Konusunda Cezai Hükümler
  - > Vize Muafiyeti
- Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahat Özgürlüğü
- Sınır Dışı Edilme (Etme)
- Türkiye'ye Girişi Yasak Kişiler

Ünite Hakkında

- Ünitede, 5682 Sayılı Pasaport Kanunu incelenmektedir. Son yapılan güncellemelerle değişiklikler ele alınmaktadır.
- Pasaport Kanunu'na bağlı olarak Türkiye'nin de tâbi olduğu uluslar arası vize mevzuatı incelenmektedir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin uygulamakta olduğu hangi durumlarda ülkeye kimlerin girişinin yasaklandığı incelenmektedir.
- Yabancıların hangi şartlarda Türkiye'de ikamet ve seyahat edecekleri incelenmektedir.
- Kitabın sonundaki kavramlar konusuyla yabancı, vatansız, muhacir, mülteci ve azınlık gibi temel kavramlar irdelenmektedir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Ünite, 5682 Sayılı Pasaport Kanunu ve buna bağlı olarak vize mevzuatını,
- Türkiye'nin ve uluslararası pasaport ve vize uygulamalarını,
- Anayasanın 23. maddesi olan Yerleşme ve Seyahat Hürriyetini,
- Yabancıların Türkiye'de hangi şartlarda seyahat ve ikamet edeceklerini,
- Türkiye'ye girişi yasaklamada güdülen amacı öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu'nu,
- Pasaport çeşitlerini ve pasaport almak için izlenen prosedürleri,
- Dünyadaki vize uygulamalarını
- Vize almak için izlenen prosedürleri,
- Ülkelerin vize uygulamasındaki mantıksal sorgulamaları inceleyiniz.

Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti

Anayasa'nın. 23. Maddesinde yerleşme ve seyahat hürriyeti açıklanmıştır. Buna göre; yerleşme hürriyetinde, 'Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Ancak,

Yerleşme hürriyeti bazı hallerde sınırlandırılabilir. Bu haller;

- Suç işlenmesini önlemek,
- Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak,
- Sağlıklı ve düzenli ketleşmeyi gerçekleştirmek,
- Kamu mallarını korumak amacıyla sınırlandırılabilir.

Seyahat hürriyeti bazı hallerde sınırlandırılabilir. Bu haller;

- Suç, soruşturma ve kovuşturma,
- Suç işlenmesini önleme,
- Yukarıdakilere ek olarak yurtdışına seyahat hürriyetinde vatandaşlık ödevlerinin yerine getirilmemesi (askerlik, vergi vb.) gibi hallerde de kısıtlanabilir.

Pasaport ve Pasaport Çeşitleri

Pasaport konusu 15.07.1950 tarihli 5682 Sayılı Pasaport Kanunu'yla düzenlenmiştir. Bu Kanun'un şartlarına göre Türk vatandaşları ve yabancılar İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tayin olunan yolcu giriş-çıkış kapılarından Türkiye'ye giriş yaparlar.

Pasaport

"Yerli ve yabancı yolcuların gümrük kapısından geçiş yapabilmesi için usulüne uygun olarak düzenlenmiş ve geçerliliği ilgili resmi makamlarca mühürlenerek onaylanmış uluslararası sınır geçiş belgesidir."

Pasaport, kişiye bağlı bulunduğu devlet tarafından verilmiş ve ülkeden çıkmasına veya girmesine kanuni bir engelin bulunmadığını bildiren belgelerdir. Pasaport, taşıyıcısının kimliğini de belirten bir belge olarak onu taşıyana ülkesi dışında pasaportunu taşıdığı ülkenin elçilik ve konsolosluklarından yardım isteme hakkını verir.

Uluslararası birlikteliği sağlamak amacıyla klasik pasaportların yerine 1 Haziran 2010 tarihi itibarıyla çipli, biyometrik, elektronik pasaport da denilen e-pasaport uygulaması başlamıştır.

seyahatleri bundan böyle daha süratli ve kolay hale gelecektir. Örneğin sınır geçişlerinde isim benzerliğinden kaynaklanabilen gecikmeler ortadan kalkacaktır.

e-Pasaport tanzimi ülkemizin AB ile uyum sürecinde de önemli bir kademe teşkil etmektedir.

Halihazırda kullanılan ve makinede okunamayan nitelikteki eski tip pasaportlar geçerlilik süreleri boyunca ve ancak 24 Kasım 2015 tarihine kadar kullanılabilir. Bu tarihten sonra makinede okunamayan nitelikteki eski tip pasaportlarla seyahat etmek mümkün olmayacağından e-Pasaport başvurusunda bulunulması gerekecektir.

Türkiye’de yaşayan vatandaşlarımız e-Pasaport almak için 81 İl ve 110 İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde halen hizmet veren toplam 191 başvuru merkezine; yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız ise buldukları ülkedeki Büyükelçiliklerin Konsolosluk Şubelerine veya Başkonsolosluklara başvurabilirler.

Diplomatik pasaport başvuruları ise yurtiçinde Dışişleri Bakanlığı, yurtdışında Büyükelçilikler ve Başkonsolosluklar tarafından alınacaktır.

Başvurusu tamamlanan ve tanzim edilen e-Pasaportlar yurtiçinde doğrudan başvuru sahiplerinin adreslerine gönderilecek; yurtdışında ise başvurunun yapıldığı Büyükelçilik veya Başkonsoloslukta imza karşılığında teslim edilecektir.

e-Pasaport üretiminin her aşamasında, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de vatandaşlarımızın kişisel kimlik bilgilerini herhangi bir sahtekarlık girişimine karşı güvence altına alan ICAO standartlarıyla uyumlu ileri teknolojiler kullanılacaktır. Yazılımı İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının bilgi işlem birimleri tarafından gerçekleştirilen başvuru kabul sistemi aracılığıyla alınan bilgiler şifreli veri haline dönüştürülerek güvenli bağlantılar üzerinden fiziki güvenliği sağlanmış merkezi tanzim birimlerine iletilecek, e-Pasaportların ilgili sayfalarına ve yongaya yazılacaktır.

e-Pasaportlar hangi yaşta olursa olsun tüm bireyler için müstakil olarak düzenlenmektedir. Bu nedenle, e-Pasaportlarda refakat hanesi bulunmamaktadır.

Umuma mahsus e-Pasaportlar; en az 6 ay olmak üzere 1 yıllık, 2 yıllık, 3 yıllık, 4 yıllık ve 5 yıllık olarak düzenlenmektedir. Hususi damgalı

e-Pasaportlar dört sene için; hizmet damgalı e-Pasaportlar dört seneyi geçmemek üzere pasaport sahibinin görevinin müddetine göre tespit edilecek süre için geçerli olmak üzere düzenlenmektedir.

e-Pasaportlarda temdit (uzatma) imkanı bulunmamaktadır. Bu nedenle, e-Pasaportun süresi dolduğunda yeni bir başvuruda bulunulması gerekmektedir.

Pasaport defter ve harç bedelleri her yıl Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmekte ve 492 Sayılı Harçlar Kanununa bağlı Harçlar Kanunu Genel Tebliği (6) sayılı tarife ve Değerli Kağıtlar Kanunu Genel Tebliği ile Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

Diplomatik Pasaportlar

Dışişleri Bakanlığı ve yabancı ülkelerdeki TC'nin elçilik ve büyükelçilikleri tarafından verilir.

Diplomatik pasaportlar,

- Geçici görev ve seyahatler için gidenlere görevlerinin veya seyahatlerinin mahiyetine göre bir seyahate mahsus olmak üzere veya en fazla sekiz yıl için,
- Daimi göreve gidecekler için en fazla dört yıl için geçerli olmak üzere verilir. Gerekirse aynı müddetler için üç defa temdit edilebilir.

Diplomatik Pasaport

Verilen Kimseler:

- TBMM üyeleri,
- Yargıtay, Danıştay, Sayıştay Başkanları,
- Genelkurmay I. ve II. Başkanları, Orgeneral ve Generaller,
- Eski Devlet Başkan ve Başbakanları,
- Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri,
- Dışişleri Meslek Mensupları,
- T.C. Dış Temsilcilikleri,
- Hükümet adına resmi müzakere icrası için gidenlere,
- Milletlerarası toplantı, kongre ve konferanslara katılan siyasi kişilere verilir.

- Ayrıca yukarıda sayılanların eşine, reşit olmayan çocuklarına, yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına da diplomatik pasaport verilir.
- Diplomatik pasaportlar hiçbir harç veya resme tabi değildir.
- (Eski düzenlenen diplomatik pasaportlara “Kırmızı Pasaport”lar denilmekteydi.)

20 Haziran 2010'dan sonra geçerli olacak yurtiçi harç ve defter bedelleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 6.1. Pasaport Harç ve Defter Bedelleri

süre	Harç Bedeli	Pasaport Defter Bedeli	Toplam
6 AY	65 TL	50 TL	115 TL
1 YIL	95 TL	50 TL	145 TL
2 YIL	155 TL	50 TL	205 TL
3 YIL	220 TL	50 TL	270 TL
3 YIL ÜSTÜ	310 TL	50 TL	360 TL

Yurtdışına çıkış yapan (K.K.T.C. hariç) Türk vatandaşlarından çıkış başına 15 TL harç alınır (Madde-1).

Pasaport harç ve ücretleri her yıl 1 Ocak tarihinde Maliye Bakanlığının belirlediği miktara göre yükseltilebilir.

(Kaynak: www.manisa.pol.tr/)

Hususi Pasaportlar (Yeşil)

Hususi pasaportlar aşağıda sıralandığı üzere:

- Cumhurbaşkanlığı dairesi görevlilerine,
- Devlet dairelerinde 1. 2. ve 3. derece bareminde bulunan subaylara,
- 1., 2. ve 3. dereceden maaş alan veya bu derecelerden emekli olan devlet memurlarına,
- Diplomatik pasaport verilmesi gereken vazifelerden başka herhangi bir resmi vazifeye veya kendi hesabına dış memleketlere gidenlere,

- Yukarıdakilerden emeklilik veya çekilme sebebiyle vazifesinden ayrılmış olanlara da verilir,
- 1.derecedekiler hariç olmak üzere başka bir vazife almış veya bir iş kurmuş olanlar bu haktan yararlanamazlar.
- Hususi pasaport sahibi olanların eşlerine de bu türden pasaport verilir. Pasaport sahibinin yanında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarıyla yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da bu pasaporttan verilir.

Hususi (Yeşil) Pasaport Çıkartmak İçin Gerekli Belgeler

1. Bir adet form (Çalıştıkları veya emekli oldukları kurumdan emniyet müdürlüğüne hitaben yazılmış olan ve durumlarını belgeleyen yazı.),
2. Üzerinde TC numarası olan nüfus cüzdanı aslı ve fotokopisi,
3. Son altı ay içinde çekilmiş iki adet biyometrik fotoğraf ¹,
4. Onsekiz yaşından küçükler için anne ve babanın noterden getireceği muvaffakatname,
5. Pasaport defter bedelinin yatırıldığına dair dekont,
6. Varsa eski pasaporttur.

Hususi Pasaport Başvurularında

- Hususi pasaport çıkartmak için harç ücreti ödenmemekte sadece cüzdan bedeli ödenmektedir.
- Hususi pasaport başvuruları sadece İl Emniyet Müdürlüklerince kabul edilmektedir.
- Hususi pasaportlara pek çok ülke tarafından vize istenmemekte; vize isteyen ülkeler ise vize kolaylığı sağlamaktadır.

Hizmet Damgalı Pasaportlar

Hizmet pasaportları, aşağıda belirtildiği üzere;

- Kanun gereğince kendilerine diplomatik veya hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere,
- Hükümet, özel idareler ve belediyelerce vazifeli olarak dış memleketlere gönderilen veya dış memleketlerde vazifeye alınanlara,

1 Biyometri, bireyin ölçülebilir fiziksel ve davranışsal özelliklerini tanıyarak kimlik saptamak üzere geliştirilmiş otomatik sistemler için kullanılan bir terimdir. Biyometri kişinin ölçülebilir biyolojik izlerini ifade etmektedir. Biyometrik vesikalık fotoğraflar, standartları ICAO tarafından belirlenen ve makinede okunabilen ve seyahat belgelerinde kullanılan yüksek kaliteli, 50 mm X 50 mm. ölçüleri ve özellikleri olan ve yüz biyometrisinin tespit edilebildiği fotoğraflardır.

- Türkiye'nin üyesi bulunduğu milletlerarası kuruluşlarda memur statüsünde çalışanlar ile THY ve Türkiye Kızılay Kurumu tarafından görevlendirilenlere verilir.
- Hizmet damgalı pasaport sahibi olanların eşlerine de hizmet damgalı pasaport verilir. Pasaport sahibinin yanında yaşayıp, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarıyla yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da bu pasaporttan verilir.

Hizmet Pasaportu Başvurusu İçin Gereken Belgeler

1. Talep edenin mensubu bulunduğu kurumdan onaylanmış "Hizmet Pasaportu Talep Formu",
2. Üzerinde TC numarası olan nüfus cüzdanı aslı,
3. Son altı ay içinde çekilmiş iki adet biyometrik fotoğraf,
1. Onsekiz yaşından küçükler için anne ve babanın noterden getireceği muvaffakatname,
2. Pasaport defter bedelinin yatırıldığına dair dekont,
3. Varsa eski pasaporttur.(Daha önceden normal pasaport almışlarsa bunu Emniyete verirler ve hizmet pasaportunu iade ettiklerinde normal pasaportunu geri alırlar.)

Hizmet pasaportu başvurularında

- Görev için gidilecek ülke eğer vize istemiyorsa seyahat gününe en erken onbeş gün kalarak,
- Ülke eğer vize istiyorsa seyahat gününe en erken yirmibeş gün kalarak kabul edilmektedir,
- Hizmet pasaportu başvuruları sadece İl Emniyet Müdürlüklerince kabul edilmektedir.

Umuma Mahsus (Normal) Pasaportlar

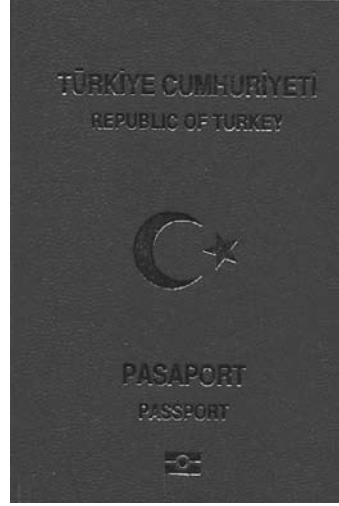
İçişleri Bakanlığı tarafından illerdeki Emniyet Müdürlüğüne bağlı pasaport daireleri veya illere uzak olan ilçelerdeki Emniyet Müdürlüğü Pasaport Daireleri tarafından verilmektedir.

Normal pasaportlar iki gruba ayrılmaktadır;

1. Münferit pasaportlar
2. Müşterek pasaportlar

Münferit pasaportlar, yukarıda sözü edilen kişiler dışında kalanlara, işçilere, öğrencilere ve diğer vatandaşlara verilen pasaportlardır.

Müşterek pasaportlar ise toplu halde yolculuk yapmak isteyen ve en az beş kişilik bir kafile teşkil eden Türk vatandaşlarına istekleri üzerine verilen pasaportlardır. Sadece kafile başkanı verilen bu pasaportta kafileye dahil olanların fotoğraflı bir listesi eklenir. Kafileden ayrılanlar yeni pasaport almaya mecburdur.

Normal pasaportlar Emniyet Müdürlüğüne bağlı pasaport daireleri tarafından verilmektedir.

Bu pasaportlar eskiden lacivert renkliken yeni düzenlemeyle kırmızı renkli olarak düzenlenmektedir

Normal Pasaport Çıkartmak İçin Gerekli Belgeler

1. TC numarası yazan nüfus cüzdanı aslı ve fotokopisi,
2. Son altı ay içinde çekilmiş iki adet biyometrik vesikalık fotoğraf,
3. Varsa eski pasaport,
4. Pasaport defter bedelinin yatırıldığına dair dekont,
5. Pasaport harç bedelinin yatırıldığına dair dekont,
6. Askerlik çağında olanlar için terhis veya tecil belgesi,
7. Mesleğe ilişkin belgeler (diploma, bonservis, mezuniyet belgesi),
8. Onsekiz yaşından küçükler için anne ve babanın noterden vereceği muvaffakatname,

Yabancılara Mahsus Pasaportlar

Dışişleri Bakanlığının onayı ile Ankara, İçel ve İstanbul Valilikleri tarafından verilmektedir. Türkiye de üç ila altı ay arasında kalma hakkına sahip olan kişilere verilen pasaporttur.

Ayrıca uyruğu bulunmayanlara verilir. Sadece bir çıkış (A tipi) ya da bir giriş (B tipi) için verilir ve kullanıldıktan sonra hükmü dolar. Bu

tip pasaportlar Türk vatandaşlığı hakkı doğurmaz. İçişleri Bakanlığının takdirine göre üç ay, altı ay, bir yıl veya iki yıl geçerli olmak üzere tanzim edilir.

Pasaport Yerine Geçen Belgeler

Pasavanlar

Pasaport Kanunu 15. maddede düzenlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ile sınır komşusu olan ülkeler arasında gidiş-gelişi sağlamak ve kolaylaştırmak amacıyla pasaport yerine geçmek üzere Türk vatandaşlarına verilir. Bu belgelerin şekli, geçerlilik süresi ve kimlere verileceği TC ile ilgili devlet arasında yapılan anlaşmalara uygun olarak İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarınca birlikte belirlenir.

Vesikalar

Gemiadamı Cüzdanı, Uçak Mürettebatı Belgesi ve Demiryolu Personeli Kimlik Belgesi gibi belgelerdir.

Yabancı gemi mürettebatı sahip oldukları gemiadamı cüzdanı ve tayfa vesikalarıyla yetkili makamlardan izin alarak Türk karasularını ve liman şehirlerini gezebilirler. Aynı durum dış ülkelerde Türk denizcileri için geçerlidir.

Milletlerarası kara ve hava nakil vasıtaları memur ve müstahdemleri, pasaport zorunluluğu olmadan çalıştıkları müesseselerden aldıkları ve mahalli emniyet müdürlüğüne tasdik ettirdikleri belgelerle hava ve kara istasyon şehirlerine girip gezebilirler. Bu vesikalar pasaport yerine geçer. "Landing Card" denen bu belgeler, Türk vatandaşı olup yurtdışına çıkacak görevli uçucu ekibine verilen belgelerdir.

Göçmen Vesikaları

Göçmenlerde pasaport aranmaz.

Mülteciler

Mültecilerde pasaport aranmaz.

Pasaportsuz veya Vesikasız Gelen Kişilere Yapılacak İşlem Nedir?

Pasaport Kanunu 4. maddesine göre gelen kişi, geri çevrilerek yurda alınmaz. Pasaport veya vesikasını yolda kaybettiğini iddia edenler, iddialarının haklı olup olmadığı İçişleri Bakanlığınca yapılacak soruşturma sonuna kadar mahalli mülkiye memurunun göstereceği yerde oturtulabilir.

Eğer Türk sınırına gelerek Türk vatandaşlığını iddia edenlerin yurda sokulup sokulmayacağı sorunu Pasaport Kanunu'nun 3. maddesine düzenlenmiştir. Bu gibi durumlarda şu belgelerden birini ibraz etmesi istenir. Bazı belgelere sahip olanlar, Türk vatandaşlığına sahip olurlar. Bu belgeler şunlardır:

- a. TC nüfus sicil kayıtları,
- b. Nüfus hüviyet cüzdanları,
- c. Pasaport ya da pasaport yerine geçen belgeler,
- d. Türk Konsolosluklarınca verilen vatandaşlık ilmühaberleridir.

Mukabele-i Bilmisil: Pasaport Kanunu 9. maddesine göre ülkelerine Türk vatandaşlarının girişini kayıt ve şartlara tabi tutan veya yasaklayan devletlerin vatandaşları hakkında uygun görülecek kayıt ve şartlar koymak veya bunların Türkiye'ye girişlerini yasaklamak mümkündür. Ülkelerine Türk vatandaşlarının girişine Türk hukukunda olandan daha ağır mali şartlar ortaya koyan devlet vatandaşlarına da mukabele-i bilmisil tebdili olarak aynı hükümler uygulanacaktır. Bu tedbirlerin alınmasında Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Pasaportlarla İlgili Önemli Bilgiler

1. Pasaportun geçerli olabilmesi için;
  - Pasaportun sahibi tarafından mutlaka imzalanmış olmalıdır.
  - Pasaportun en az altı ay geçerlilik süresi olmalıdır.
  - Dışişleri Bakanlığının konsolosluklara gönderdiği genelge ile pasaportların yalnız vizeler yazan bölümüne vize basılmaktadır. Döviz ve gümrük kayıtları ve açıklamalar yazan bölümlere vize basılmamaktadır. Vize sayfaları dolu pasaportların yenilenmesi gerekmektedir.
2. Yeni pasaport uygulamasına 1 Haziran 2010 tarihinde başlanmış olmakla birlikte eski pasaportlar, 24 Kasım 2015 yılına kadar geçerli olacaktır.
3. "Shengen Vizesi" isteyen Avrupa ülkelerine seyahat edecek lacivert pasaportlu yolcuların vize alabilmeleri için pasaportlarının on yıldan eski olmaması gerekmektedir.

Vizeler

Vize: Yabancı'nın gireceği ülkenin resmi makamlarınca verilen ülkeye giriş iznidir. Türkiye'ye gelen yabancıların seyahate çıkmadan önce buldukları yerdeki Türk Konsolosluğundan vize almaları gereklidir. Ancak;

- Taabiyetsizler (Uyruksuzlar),
- "Nansen Pasaportu" hamilleri (Mültecilere verilen pasaport),
- Seyahat belgeleri sahipleri ve benzeri vesika hamilleri vb.

Bu gibi belge sahipleri için giriş vizesinin verilmesi İçişleri Bakanlığının iznine bağlı olup giriş vizesi bir tek giriş sağlar ve verildiği tarihten itibaren bir ay içinde kullanılmazsa geçerliliğini kaybeder. Vizesiz gelen yabancı'nın kabulü, ilgili emniyet makamlarının iznine bağlıdır. Ayrıca Türkiye'ye giriş vizesi Türkiye'de ikamet hakkı vermez.

Vize Örneği (ABD'ye
Vize Almış Meksika
Vatandaşı)

Yabancılara Vize Vermeye Yetkili Makamlar

(Madde – 24) Yabancı diplomatik pasaportlarıyla bu kanunda Türk vatandaşları için tertip edilen hususi ve servis damgalı pasaportlara tekabül eden pasaportlara vize vermeye yetkili makamlar;

- Dışişleri Bakanlığı,
- Müstaceliyet hallerinde vilayetler,
- Yabancı memleketlerde ise TC Büyükelçileri veya Konsolosluklarıdır.

Umuma Mahsus Pasaportlara Vize Vermeye Yetkili Makamlar

- Vilayetler veya onların müsaadesiyle Emniyet Müdürlükleri,
- Kaymakamlıklar,
- Dış memleketlerde TC Konsolosluklarıdır.

Vize Çeşitleri

Giriş Vizesi

Giriş vizesi Türkiye'ye tek bir giriş sağlar. Veriliş tarihinden itibaren bir yıl içinde Türkiye sınırlarından girilmek suretiyle kullanılmadığında geçerliliği kalmaz.

Dönüş Vizesi

Yabancılara Türkiye'den çıkışlarında talepleri halinde dönüş vizesi de verilebilir. Türkiye'den ayrılış tarihinden itibaren bir yıl içinde Türkiye sınırlarından içeri girmek suretiyle kullanılmadığı takdirde geçerliliği kalmaz.

Müteaddit Giriş Vizesi

Yabancılara verildiği tarihten itibaren belirli müddetler zarfında Türkiye'ye sayısız giriş için muteber vize tayin olunur.

Transit Vizesi

Başka memleketlere gitmek için Türkiye'den geçişi sağlamak üzere verilir. Transit vizeleri (transit vizesi, tek transit vizesi) veriliş tarihinden itibaren üç ay içinde Türkiye sınırlarından geçilmek suretiyle kullanılmadığı takdirde geçerliliklerini kaybeder. Transit vizesi, üzerinde daha kısa bir müddet gösteren bir şehri veya tevakkufsuz transit damgasını taşımadığı takdirde Türkiye'de azami bir ay kalma imkânı sağlar.

Çıkış Vizesi

Türkiye'den çıkış vizeye tabi değildir.

Vize İçin Gerekli Belgeler

Yurtdışına çıkmak isteyen Türk vatandaşlarından gidecekleri ülkelerin görevlileri tarafından vize başvurusu sırasında aşağıdaki belgeler istenmektedir.

İşveren

- Şirketinizin antetli kağıdına büyükelçiliğe hitaben turistik amaçlı vize talebinizi belirten dilekçe,
- Ticaret veya sanayi odasından faaliyet belgesi,
- İşyeri vergi levhası fotokopisi imza sirküleri,
- Gayrimenkul tapu fotokopisi (ev, arsa...) banka hesap cüzdanı fotokopisidir.

Ücretli (Çalışan)

- Çalıştığınız şirketin antetli kağıdına büyükelçiliğe hitaben turistik amaçlı vize talebinizi belirten dilekçe,
- SSK işe giriş bildirgesi fotokopisi,
- İşyeri vergi levhası fotokopisi,
- Son üç aylık maaş bordrosunun fotokopisi,
- Gayrimenkul tapu fotokopisi (ev, arsa...)
- Banka hesap cüzdanı fotokopisidir.

Ev Hanımı

- Büyükelçiliğe hitaben turistik amaçlı vize talebinizi belirten dilekçe,
- Gayrimenkul tapu fotokopisi,
- Eşinizin iş durumunu gösterir belge,
- Banka hesap cüzdanı fotokopisi uçak ve otel rezervasyonudur.

Emekli

- Büyükelçiliğe hitaben turistik amaçlı vize talebinizi belirten dilekçe,
- Emekli cüzdanı ve emekli maaşınızı almakta olduğunuz banka hesap cüzdanınız,
- Gayrimenkul tapu fotokopisi (ev, arsa...),
- Uçak ve otel rezervasyonudur.

Öğrenci

- Öğrenci belgesi,
- Ebeveynlerin yukarıdakilere uygun iş durumunu gösterir belge,
- Masrafı karşılayan kişinin/kurumun masrafı karşılayacağına dair imzalı yazı (davet mektubu),
- Uçak ve otel rezervasyonudur.

Vize Başvurularında Dikkat Edilecek Hususlar Nelerdir?

- Bir vize başvurusunda genel kural başvurunun şahsen yapılmasıdır.
- Pasaportun yıpranmamış olması gerekir. Yıpranmış pasaporta vize alsanız dahi sınırdan geri çevrilmeniz mümkündür. Pasaportunuzu yenilemeniz yarar vardır.
- Pasaportunuzun geçerlilik süresinin başvuru tarihinden itibaren en az bir yıl olmasına özen göstermelisiniz. Bu hususu vize talep

edeceğiniz ülkenin temsilciliğinden teyit ettirmenizde yarar vardır.

- Mülakat sırasında, yetkilinin sorularına doğru yanıtlar vermeniz önemlidir.
- Başvurunuzu eksiksiz belgelerle yapınız. Tahrif edilmiş veya sahte belgelerle başvuruda bulunmak yasalara göre suçtur.
- Vize bir egemenlik hakkıdır. Bu nedenle başvurunuzun reddedilebileceğini önceden kabul ediniz.
- Mülakat sırasında, yetkilinin, hakkınızda olumlu izlenim edinmesi, başvurunuzun kabul edilme şansını arttırır.
- Seyahatinizi gerçekleştirebilecek ekonomik olanaklara sahip olduğunuzu belgelemeniz beklenir.
- Mülakatın amacı; seyahat edeceğiniz ülkenin makamlarının bu ülkeye seyahat edecek yabancılar için belirlediği koşulları taşıyıp taşımadığınızı anlamaktır.
- İşsizseniz veya kendinizin ve bakmakla yükümlü olduğunuz kişilerin geçimlerini sağlayabilecek düzenli ve yeterli bir gelir düzeyine sahip değilseniz potansiyel bir göçmen olarak kabul edileceğinizden vize alma şansınız oldukça düşüktür. Bu durumdaysanız vize başvurusunda bulunmamanız uygun olacaktır. Reddedileceğini bildiğiniz bir talepte bulunmaktan kaçınmanız zaman ve para tasarruf etmenizi de sağlayabilir.
- Bazı ülkeler vize harcının yanında, yüksek sayılabilecek meblağlarda başvuru veya işlem harcı almaktadırlar. Bu koşullar ülkeden ülkeye değişmektedir. İlgili temsilcilikten bilgi almanızda yarar vardır.
- Vize başvurunuzu olabildiğince erken bir tarihte (örneğin, bir ay öncesinden) yapılmalıdır.
- Çalışma ve öğrenim amaçlı vizelerin alınması ülkeden ülkeye değişmekle beraber, 2-3 ay veya daha uzun bir zaman sürebilir.
- Vize başvurunuzda pasaportunuzun geçerlilik süresinin başvurduğunuz tarihten ileriye doğru en az bir yıl olmasına özen göstermelidir. Ayrıca, vizeden muaf olmanız halinde dahi gideceğiniz ülkenin pasaportunuzda aradığı geçerlilik süresini öğreniniz.
- Yıpranmış pasaportla yapacağınız vize başvurunuz kabul edilse ve vizenizi alsanız dahi sınırdan geri çevrilmeniz mümkündür.

- Yabancı ülkelere vize başvurularında biyometrik fotoğraflar gerektiğinden başvurularda buna dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Schengen (Şengen) vize uygulamasında bulunan ülkeler: Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya, İsveç, İzlanda, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Yunanistan'dır (24 schengen ülkesinden herhangi birinden alınan vize ile diğer schengen ülkelerine seyahat gerçekleştirilir. Sınır polislerinin isteği, yolcunun gideceği ülkenin konsoloslüğundan vize alarak schengenin gerçekleştirilmesi doğrultusunda olmaktadır).
- Dünya ülkelerinin Türkiye'ye olan vize uygulamaları için Dışişleri Bakanlığı'nın web sitesi (<http://www.mfa.gov.tr/>) ziyaret edilebilir.

Schengen Vizesi

Avrupa Birliğinde 1995'te yürürlüğe giren Schengen Sözleşmesi ile bu Sözleşme'ye taraf Avrupa Birliği üye ülkeleri aralarındaki sınırlardaki ("iç sınır" denilmektedir) kontrollerini kaldırmışlardır. Böylece, oluşturulan Schengen bölgesinde dış sınır kontrollerinde ortak uygulama ve kurallar hayata geçirilmiştir. Bu işbirliği vize, polis ve yargı alanlarındaki işbirliğini kapsamaktadır. Schengen'e üye ülkelerin yanında AB'ye üye olmayan İsviçre, İzlanda ve Norveç de Schengen ülkeleri ile özel bir anlaşma imzalayarak, aynı uygulamaları benimsemişlerdir. Bir yabancı Schengen bölgesine üye ülkelerden birinin vizesi ile girdiğinde diğerine serbestçe seyahat edebilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta Schengen vizesi hangi ülke için alındıysa ilk seyahat o ülkeye yapılmalıdır. Örneğin İtalya için alınan vize ile önce Almanya'ya gitmek mümkün değildir. Ancak bir kere İtalya'ya gidildi ise sonraki seyahatlerde diğer Schengen ülkelerine seyahat etmek mümkündür. Seyahatin süresi vizenin üzerinde kayıtlı süre ile sınırlıdır. AB Komisyonu Schengen uygulamalarına ilişkin önerilerde bulunmakla sorumludur. Schengen ülkeleri ortak SIS veya Schengen Information System adı verilen bir veri tabanından yararlanırlar. Bu veri bankasında, Schengen ülkelerine girmesi gereken kişilerle ilgili bilgiler başta olmak üzere çeşitli bilgiler yer alır ve üye ülkelerin yetkili makamlarının kullanımına açıktır.

Vize Uygulamanın Gerekçeleri Nelerdir?

Dünya ülkeleri herhangi bir ülkeye karşı belli bir gerekçe göstermek sizin vize uygulayıp uygulamamakta serbesttir. Vize uygulamanın temel gerekçeleri arasında;

- Ülke güvenliği,
- Ekonomik nedenler,
- Siyasi nedenler,
- Mukabelei bilimsel gibi nedenler olduğu görülmektedir.

Vize ile ilgili uygulamalarda ülkelerarası ilişkiler dinamik bir yapı göstermekte olup sık sık değişmektedir. Hangi ülkelerin hangi şartlarda vize uyguladığıyla ilgili bilgiler yakından izlenmelidir. Ancak şu var ki pek çok ülke birbirine karşı vize uygulamakta olup buna Türkiye de dahildir. Bu durum daha çok normal vatandaşlar için geçerli olup örneğin yeşil pasaport dediğimiz hususi pasaport hamillerine bazı ayrıcalıklar da sağlanabilmektedir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki tablo inceleyebilir.

Tablo 6.2. Ükelere Ait Örnek Uygulamalar (2003)

Ülke	Vize Ücreti	Fotoğraf	Önemli Açıklama	Yeşil Pasaporta Vize
İtalya	35 TL	1 adet	Bütün evraklar, orijinal ya da noter tasdikli olmalı.	İstemiyor
Hollanda	28,5 TL	2 adet	Bütün evraklar, orijinal ya da noter tasdikli olmalı.	İstemiyor
Avusturya	-----	1 adet	Tur süresi kadar sağlık sigortası olması gerekiyor.	İstemiyor
Macaristan	40 ABD D.	4 adet	Elçilik tarafından Turistik vize için ayrıca fax ücreti alınır.	İstemiyor
İspanya	25 TL	4 adet	Her evraktan ikişer adet olması gerekiyor.	İstiyor
İsviçre	24 TL	2 adet	Pasaportun mutlaka imzalı olması gerekiyor.	İstemiyor
Fransa	38,5 TL	1 adet	-	İstemiyor
Çek Cumhuriyeti	30 TL	2 adet	Müşterinin kalacağına dair otelden imzalı, kaşeli yazı isteniyor. Fotoğraf fon renginin mavi veya gri olması gerekir.	İstemiyor
Mısır	35 TL	1adet	-	İstemiyor

ABD	65 ABD D.	2 adet	Vize alınmadığında elçilik ücreti iade etmez.	İstiyor
Yunanistan	26,5 TL	1adet	Yeşil pasaporta Dışişleri Bakanlığında nota istiyor.	İstiyor
Avustralya	60 ABD D.	1adet	Tüm evraklar orijinal olacak.	İstiyor
Kanada	75 Canada D.	2 adet	–	–
Meksika	39 ABD D.	1adet	–	İstiyor
İngiltere	6 aylık: 66 TL 2 yıllık: 130 TL	2 adet	Yeşil pasaporta vize ücreti alınmıyor.	İstiyor
"Yeşil Pasaport"lara ABD, Bulgaristan, İngiltere, İspanya, İsveç, Kanada, Portekiz, Rusya, Yunanistan haricinde vize istenmemektedir.				

Kaynak: Tempo Turizm ve Seyahat Acentesi

Vize Konusunda Cezai Hükümler

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını pasaportsuz veya pasaport yerine geçerli olacak bir belgeye sahip olmaksızın terkedilen veya buna teşebbüs eden kişiler hakkında 500 liraya kadar hafif para veya üç aya kadar hafif hapis cezası verilir veya her iki ceza birlikte hükmolunur.

1. Türkiye’de herhangi bir suçtan sanık veya hükümlü olup da kendilerini takibattan veya cezadan kurtarmak, askerlikten kaçmak, vergi borçlarını ödememek gibi hususi maksatlarla bu fiili işleyen kişiler hakkında 250 Liradan 1000 Liraya kadar ağır para veya bir aydan altı aya kadar hapis cezası veya her iki ceza birlikte hükmolunur. (Madde-33)
2. Türkiye Cumhuriyeti sınırlarından her nasılsa pasaportsuz olarak girebilmiş olan vatandaşlar ve yabancılar 250 Liradan 1250 Liraya kadar ağır para veya bir aydan altı aya kadar hapis cezasıyla veya her ikisiyle cezalandırılır. Bu gibilerden yabancı olanlar cezalarını çektikten sonra sınır dışı edilirler. (Madde – 34)
3. Bakanlar Kurulunca tayin olunan mahallerden veya başka yerlerden Türkiye’ye giren veya Türkiye’den çıkanlar usulüne uygun pasaport veya vesika taşıyıcılar bile 125 Liradan 250 Liraya kadar hafif para veya bir aydan altı aya kadar hafif hapis cezasıyla veya her ikisiyle cezalandırılırlar. (Madde – 35)
4. Yolcuları, pasaport ve diğer vesikaların yoklanması için Hükümetçe tayin olunan mevkilerin gayri(dışında) olan yerlere bilerek nakleden kara, deniz ve hava taşıtlarını sevk ve idare edenler veya bu hususta kılavuzluk yapanlar bir aydan iki seneye kadar hapis olunurlar. (Madde – 36)

Vize Muafiyeti

Yabancıların bazı hallerde vize almadan Türkiye'ye girme imkanı Pasaport Kanununun 7. Maddesinde belirtilmiştir. Bu haller;

1. Türkiye'den transit geçenler veya turistik amaçla seyahat edenler vize almadan mahalli emniyet makamları izniyle liman ve hava istasyonları şehirlerine inip şehirde gezebilir veya geceleyebilirler.
2. Hava yoluyla transit geçenler veya bir uçaktan diğer bir uçağa aktarma yapacak olanlar bu süre içinde vizesiz olarak şehre çıkabilirler.
3. Yabancılara mahsus damgalı pasaportu olup da Türkiye'ye sadece bir giriş veya bir çıkış hakkı olan kimseler için giriş vizesi zorunlu değildir.
4. Türkiye Hükümeti muhtelif ülkelerle vize anlaşmaları yapmıştır. Bu anlaşmalara göre karşılıklı olarak vizesiz seyahatler mümkündür. Fakat bu vizesiz girişler turistik amaçlı kabul edilir. Vizesiz seyahatlerde ülkemizde kalma müddeti aksine bir anlaşma yapılmadıkça üç aydır.
5. Vize anlaşmaları, iki taraflı olabileceği gibi tek taraflı da olabilir. Tek taraflı anlaşmalarda bazı seyahat girişleri vizeye tabi tutulmuştur. Türkiye bazı ülkelerle vize anlaşması yapmıştır. 13 Aralık 1957 tarihli "Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatleriyle İlgili Avrupa Sözleşmesi"ne ilişkin 25 Sayılı sözleşme gereğince;
  - Ana ilke seyahat serbestliğidir,
  - Bu kapsama üç ayı geçmeyen seyahatler dahildir,
  - Anlaşma, devletlerden her biri "kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı" gerekçesiyle sözleşmeyi geçici olarak yürürlükten kaldırabilir,
  - Her şahıs, ailevi hayatına hürmet edilmesi hakkına sahiptir,
  - Sözleşmelere göre hiç kimse için hak ve özgürlüklerin kullanılmasında cins, ırk, renk, dil, din, milli ve sosyal menşeye dayalı ayırım gözetilemez.

Tablo 6.3.Türkiye'ye Vize Uygulamayan Ülkeler**Umuma Mahsus Pasaport Sahiplerine Vize Uygulamayanlar**

Andora	Grenada	Malezya
Arjantin	Güney Afrika Cum.	Mauritius
Arnavutluk	Güney Kore	Monako
Bahama	Hırvatistan	Nikaragua
Barbados	Honduras	Palau Cum.
Batı Samoa	Hong Kong Özel İdare	Santa Lucia
Belize	Bölgesi	San Marino
Bolivya	İran Jamaika	Seyşeller
Bosna- Hersek	Japonya	Singapur
Dominika	Kazakistan	Solomon Adaları
Ekvator	Kenya	Şili
El Salvador	Kırgızistan	Swaziland Tayland
Endonezya	Kolombiya	Trinidad-Tobago
Fas	K.K.T.C	Tunus
Fiji	Kosta Rika	Tuvalu
Filipinler	Makedonya	Uruguay
Gambiya	Maldivler	Vatikan

Resmi (Diplomatik, Hususi ve Hizmet) Pasaport Sahiplerine Vize Uygulamayanlar

Almanya	İran	Özbekistan (sadece diplomatik pasaportlar)
Andora	İspanya (sadece diplomatik ve hizmet pas. hamilleri vizeden muaf)	Pakistan
Arjantin	İsrail	Palau Cum.
Arnavutluk Avusturya	İsveç	Peru
Azerbaycan Bahama	İsviçre	Polonya
Bangladeş Barbados	İtalya	Portekiz (sadece diplomatik pasaportlar vizeden muafır)
Belçika	İzlanda	Romanya
Belize	Jamaika	Rusya Fed. (sadece diplomatik pasaportlar vizeden muaf.)
Beyaz Rusya Bolivya	Japonya	Saint-Lucia
Bosna-Hersek Brezilya	Kazakistan	San-Marino
Bulgaristan (sadece diplomatik pasaportlar vizeden muafır)	Kenya	Seyşeller
Cezayir	Kırgızistan	Sırbistan ve Karadağ (Yugoslavya)
Çek Cum.	Kiribati (sadece diplomatik pasaport hamilleri vizeden muafır)	Singapur
Çin Halk Cum.	Kolombiya	Slovakya
Danimarka	K.K.T.C	Slovenya
Dominika	Kosta Rika	Solomon Adaları
Ekvator	Küba	Swaziland
El Salvador Endonezya	Letonya (Latvia) (sadece diplomatik pasaport hamilleri vizeden muafır)	Şili
Estonya (sadece diplomatik pasaportlar vizeden muafır)	Lihtensteyn Litvanya	Tayland
Fas	Lüksemburg	Trinidad-Tobago
Fiji	Macaristan	Tunus
Meksika (sadece diplomatik pasaportlar vizeden muafır)	Makedonya	Tuvalu
Mısır	Maldivler	Türkmenistan
Moğolistan	Malezya	Ukrayna
Filipinler Finlandiya	Mauritius	Uruguay
Fransa	Moldova (sadece diplomatik ve hizmet pasaportlar vizeden muafır)	Vatikan
Gambiya Grenada	Monako	Venezuela
Güney Afrika Cum.	Nikaragua	Vietnam
Güney Kore Gürcistan	Norveç	(sadece diplomatik pasaportlar vizeden muaf.)
Hırvatistan Hollanda	Oman	Yemen
Hong-Kong		Yunanistan (sadece diplomatik ve hizmet pasaportlar vizeden muafır)
Honduras		

Not: ABD, Almanya, Avustralya, İngiltere, Yunanistan, havaalanlarından transit geçişlerde de (havaalanından çıkılmasa dahi) vize istenmektedir.

Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahat Özgürlüğü

1982 tarihli Anayasa ile Türkiye’de ikamet ve seyahat özgürlüğü hakkı yabancı ve vatandaş ayrımı yapılmadan herkeşe sağlanmıştır. Yabancıların ikamet ve seyahatleri hakkındaki Kanun 1950 tarihlidir. Bu Kanun’dan başka 1982 tarihli “Askeri Yasak Bölgeler” ile “Güvenlik Kanunu” ve “Köy Kanunu”nda bazı sınırlamalar yer almaktadır.

Askeri Yasak Ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu askeri yasak bölgeleri; Kara, Hava ve Deniz Askeri Yasak Bölgeleri olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Birinci Derece Kara Askeri Yasak Bölgeler

Yurt savunması için hayati önem taşıyan askeri tesis ve bölgelerin çevre duvarı, tel örgü ve dış sınırlarının en az 100 m ve en fazla 400 m uzaklığından alınan noktaların birleştirilmesiyle kara sınır hattı boyunca ve lüzum görülen kıyılarda 30 - 600 m derinliklerdeki sahaları kapsar.

Bu bölgelere;

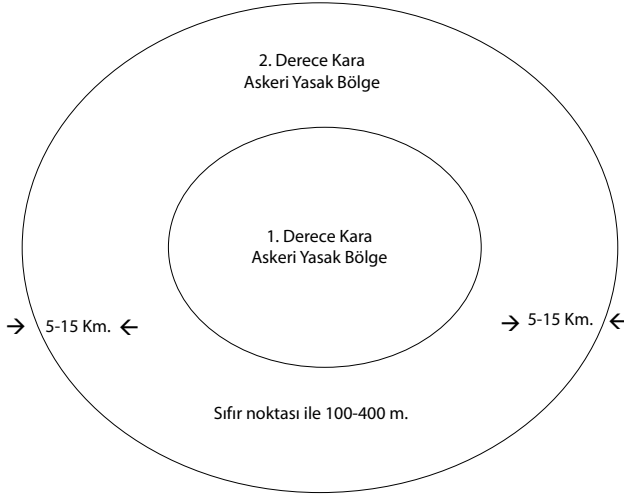
1. Görevliler dışında kimse giremez ve oturamaz,
2. Yabancıların geçici olarak bu bölgelere girmeleri ve oturmaları Genelkurmay Başkanlığının iznine bağlıdır.
3. Bölgedeki eski eser ve doğal kaynakların milli kuruluşlarca veya milli kuruluşların denetimindeki Türk veya yabancılar tarafından araştırılması veya işletilmesi Genelkurmay Başkanlığının olumlu kararına bağlıdır.

İkinci Derece Kara Askeri Yasak Bölgeler

“Birinci Derece Askeri Yasak Bölge Sınırı”ndan başlayarak 5 – 15 km uzaktan seçilen noktalardan geçilen hat ile belirlenir. Yurt savunması için gerekli görülen yerlerde de tesis edilir.

Bu bölgelere;

1. Türk vatandaşlarının oturmaları, seyahat etmeleri, zirai faaliyetlerde bulunmaları, meslek ve sanat icra etmeleri serbesttir. Ancak bu haklar Bakanlar Kurulu kararıyla sınırlandırılabilir.
2. Yabancılar izin alarak bölgeye girebilir, oturabilir ve çalışabilirler. Görevli sivil yabancılara, valiler tarafından; askeri yabancılara, Genelkurmay Başkanlığı tarafından izin verilebilir. Bölgelerden turistik amaçlarla yararlanılması bir yönetmelikle gösterilir.

Deniz Askeri Yasak Bölgeler

“Birinci ve İkinci Deniz ve Hava Yasak Bölgeleri”nde, esas olarak yukarıda açıklanan Kara Askeri Yasak Bölgeleri’nde açıklanan hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir.

Deniz Askeri Yasak Bölgeleri için şu kurallar kabul edilmiştir;

1. Türk ve yabancı deniz araçları kötü hava şartları ve teknik arıza nedeniyle Birinci Derece Deniz Askeri Yasak Bölgeleri’ne ve bu bölgelerdeki koy, körfez ve limanlara uluslararası işaretler göndererek sığınabilirler.
2. İkinci Derece Askeri Yasak Bölgeleri’nde daimi tesis gerektirmeyen balıkçılık, süngercilik gibi su ürünlerinin avlanması, deniz dibindeki doğal kaynakların aranması ve işletilmesi Türk vatandaşları için serbesttir.
3. İkinci Derece Bölge içinde milli kuruluşların denetiminde Türk ve yabancı uyruklularca sabit tesisler kurmak, bölgede bilimsel araştırmalar gibi işlemler yapmak Genelkurmay Başkanlığının olumlu mütalâasına bağlıdır.
4. İkinci Derece Deniz Askeri Yasak Bölgeler’deki koy, liman, körfez gibi yerlere Türk deniz araçları serbestçe girip çıkabilir. Yabancıların turistik amaçlarla bu bölgelere girip çıkmaları bir yönetmelikle belirlenir. Yabancı bandıralı sivil gemi ve araçların bu bölgedeki koy, körfez gibi bölgelere girmesine valilikler tarafından izin verilebilir. Yabancı araçların girmesi ise Genelkurmay Başkanlığının iznine bağlıdır.

Köy Kanunu'yla ilgili Yabancıların İkamet ve Seyahat Özgürlüğü, Köy Kanunu'nun 88. maddesine göre; "Yabancılar köyde ikamet etmek için İçişleri Bakanlığının iznini almak zorundadır. Bu iznin verilmesinde ve ikamet süresinin azaltılıp çoğaltılmasında İçişleri Bakanlığının takdir hakkı vardır."

Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanun'a göre; ikâmet izni, Türkiye'ye gelip de bir aydan fazla kalmak isteyen yabancılar, süre bitmeden yetkili makamlara müracaat ederek ikamet izni almak zorundadır. Kanun, bu izinle birlikte Emniyet Müdürlüğü'nün vereceği belgeyi "İkamet Tezkeresi" olarak adlandırmıştır (Bu makam, Emniyet Müdürlüğü ve Emniyet memurlarıdır.).

Türkiye'ye iş tutmak amacıyla gelen yabancılar, geldikleri tarihten bir ay önce ve çalışmaya başlamadan önce "İkamet Tezkeresi" almak zorundadır.

İkamet İzni Konusundaki Kolaylıklar

1. Seyahat amacıyla Türkiye'ye müşterek pasaportla gelen yabancılar iki ay için ikamet tezkeresi almakla yükümlü değildir. Bu süre vilayetlerce iki ay daha uzatılabilir. Müşterek pasaportla gelip de grup gittikten sonra Türkiye'de kalanlar hakkında normal hükümler uygulanır.
2. Milli veya milletlerarası tarih, kültür, güzel sanatlar şenlikleri, festival, spor şenlikleri, kongre, konferans, sergi vb. sebeplerle turistik damgalı vizelerle gelen yabancılar, vizelerinde ikamet bakımından sınırlayıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde dört ay süreyle ikamet tezkeresi almak zorunda değildir.
3. Bakanlar Kurulunca tayin olunacak yerlerde ziyaret, tedavi ve hava değiştirme amacıyla turistik damgalı vizelerle gelen yabancılar dört ay süreyle "İkamet Tezkeresi" almak zorunda değildir.
4. Triptik vesikalarıyla Milletlerarası Turizm ve Otomobil Birliğinin gümrüklerden çıkış karneleriyle gelen yabancı turistler dört ay içinde "İkamet Tezkeresi" almak zorunda değildir.
5. Türkiye'de görevli yabancı devletlerin siyasi veya konsolosluk resmi memurları ile aileleri "İkamet Tezkeresi" almak zorunda değildir.

İkamet Tezkeresinin Reddedileceği Haller

Her devlet kamu düzeni ve kamu yararını gözönüne alarak zararlı sağdığı yabancıları ülkeye sokmamak hakkına sahip olduğu gibi gelmiş olanlara da "İkamet Tezkeresi" vermeyebilir.

Bu haller:

1. İş tutmak amacıyla gelip de kanunlarla Türk vatandaşlarına tahsis edilen bir iş tutmak isteyenlere, bununla ilgili şu şekilde bir ayrıcalık vardır: Yabancılar belgeli turizm işletmelerinde şu şartlarda;
  - a. Çalışacak kişilerin nitelikli yabancı uzman personel,
  - b. Uluslararası üne sahip sanatçılarla, üst düzeyde yabancı işletmelerde program yaparak çalışmış olan sanatçılar ve topluluklar,
(6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nca çalıştırılacak personel hesabı ve sınırlamasında yukarıdaki hükümler uygulanmaz.)
2. Türk kanun, örf, adalet ya da siyasi icaplarıyla bağdaşmayacak durumda olan veya faaliyette bulunanlara,
3. Türkiye'de kalmak istediği süre zarfında yaşamak için gerekli maddi imkanları meşru bir şekilde temin edemeyeceği sabit olanlar,
4. Türkiye'ye girmesi yasak olup da her nasılsa girmiş bulunanlara,
5. Türkiye'de oturduğu müddetçe huzur ve asayiş bozanlara "İkamet Tezkeresi" verilmeyebilir.

"İkamet tezkeresiTezkeresi", Türkiye'nin imzaladığı İkamet ve Ticaret Anlaşmaları Hükümleri; Türk Mevzu Hukuku (yetkili makamlarca konmuş yürürlükteki hukuk kuralları); Pozitif Hukuk Kuralları (yazılı veya yazısız tüm hukuk kuralları) ve ilgilinin talebi dikkate alınarak takdir edilir. Kanun'a göre "İkamet Tezkeresi"nin süresi iki yıllıktır. Bu sürenin bitiminden sonra yenilemek isteyenler sürenin bitiminden itibaren onbeş gün içinde yetkili emniyet makamlarına müracaatla yenisini almak zorundadırlar.

"İkâmet Tezkeresi"ni kaybeden yabancılar yetkili makamlardan yenisini derhal almak zorundadır. Kanun'a göre, "İkamet Tezkeresi" ne sahip yabancılar ikametlerini ikametlerini değiştirdiklerinde durumu ayrıldıkları (çıktıkları) ve gittikleri yerlerdeki polis ve jandarmaya kırksekiz saat içinde bildirmek zorundadırlar. Bunu kendileri veya başkaları mektupla yapabilirler.

Otel veya pansiyon gibi yerlerde ihbar, bu işletmelerin sorumlu kişileri tarafından yapılır. Bu hükümler yabancı devletlerin konsolosluk ve elçilik memurlarına ve ailelerine uygulanmaz.

Sınır Dışı Edilme (Etme)

Hiçbir Türk vatandaşı, sınır dışı edilemeyeceği ve ülkeyi giriş hakkının sınırlandırılmayacağı Anayasa'da belirtilmiştir.

Yabancıların Sınır Dışı Edilme Nedenleri

1. Muzır şahıslar. Umumi güvenlik, siyasi ve idari icaplara aykırı davranışlar. Uygulamada, kanunlarla Türkiye'ye girmesi yasaklanmış olup da hernasılsa yurda girebilmiş olan şahıslar ile kendilerine ikamet tezkeresi verilmeyecek olanlar ve ikamet tezkerelerinin süreleri uzatılmayacak olanlar bu esasa dayanılarak sınır dışı edilirler.
2. Usulüne uygun olarak Türkiye sınırından girdikleri halde pasaportlarını kaybedenler. Veya pasaportta hükmü kalmamış olan yabancılar kendilerine ilgili makamlarca ihtar vuku bulunduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde pasaport ve tabiyet belgelerini almaya mecburdurlar. Bu mecburiyete uymayanlar sınır dışı edilir.
3. Tabiyetsiz veya yabancı devlet teb'ası olan çingenelerin ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancı göçebelerin sınır dışı edilmesinde İçişleri Bakanlığı yetkilidir.
4. Türkiye'ye pasaportsuz girmiş olan yabancıların sınır dışı edilmesi gerekir. Sınır dışı etme yetkisi İçişleri Bakanlığına aittir.

Sınır Dışı Etme Yargısına (Yetkisine) Karşı Hüküm Yolu

Yabancılar için bu konuda bir hüküm yoktur. Ancak Türk vatandaşları için böyle bir uygulamada bulunulması durumunda, vatandaşlıktan çıkarılan kişi dava açtığı takdirde uygulama dava sonuçlanana kadar durdurulur (Buradaki dava sınırdışı etme konusuna göre değil, vatandaşlıktan çıkıp çıkmama konusundadır.).

Türkiye'ye Girişi Yasak Kişiler

1. Serseriler ve dilenciler.
2. Delilikle ve bulaşıcı hastalıkla muabil olanlar.
3. Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf bulunduğu suçluların iadesi hakkındaki anlaşmalarla iadeye esas olarak kabul edilen suçlardan birinden sanık veya hükümlü bulunanlar.
4. Türkiye'den sınır dışı edilmiş olup da geri dönmesine izin verilmiş olanlar.

5. Türkiye Cumhuriyeti'nin emniyetini ve kamu düzenini bozmak amacıyla veya bozmak isteyenlere ve bozanlara katılmak veya yardım etmek amacıyla geldikleri sezilenler.
6. Fahişeler ve kadınları fuhşa sevk ederek geçinmeyi meslek edinenler; beyaz kadın ticareti yapanlar ve her çeşit kaçakçılar.
7. Türkiye'de kalacaklarını beyan ettikleri müddetçe yaşamalarına ve tekrar gitmelerine yetiştirecek paraları bulunmayıp; Türkiye'de kendilerini himaye edecek kimselerin bulunduğunu veya Türkiye'de yabancılara kanunlarla yasaklanmış işlerden birini tutacaklarını ispat edemeyenler.

Özet

Pasaport, “Yerli ve yabancı yolcuların gümrük kapısından geçiş yapabilmesi için usulüne uygun olarak düzenlenmiş ve geçerliliği ilgili resmi makamlarca mühürlenerek onaylanmış uluslararası sınır geçiş belgesidir.”

Pasaport, kişiye bağlı bulunduğu devlet tarafından verilmiş ve ülkeden çıkmasına veya girmesine kanuni bir engelin bulunmadığını bildiren belgelerdir. Pasaport, taşıyıcısının kimliğini de belirten bir belge olarak onu taşıyana ülkesi dışında pasaportunu taşıdığı ülkenin elçilik ve konsolosluklarından yardım isteme hakkını verir.

Pasaport çeşitleri;

- Diplomatik Pasaport
- Hususi Pasaport
- Hizmet Pasaportları
- Normal Pasaport
- Yabancılar Verilen Pasaport
- Pasaport Yerine Geçen Belgeler:
- Pasavanlar
- Vesikalar (Gemiadamı Cüzdanı, Uçak Mürettebatı Belgesi, Demiryolu Personeli Kimlik Belgesi, Göçmen Vesikaları, Mülteci Vesikaları)
- Vize, yabancıların gireceği ülkenin resmi makamlarınca verilen ülkeye giriş iznidir.

Vize Çeşitleri:

- Giriş Vizesi
- Dönüş Vizesi
- Müteaddit Giriş Vizesi
- Transit Vizesi
- Çıkış Vizesi

Yabancıların Türkiye’de İkamet Ve Seyahat Özgürlüğü Tezkeresi’ne göre yabancıların Türkiye’de ikameti ve hangi bölgelere girişlerinin yasaklanması belirtilmiştir. Yasak bölgeler “Birinci ve İkinci Derece Kara Bölgeleri ve Deniz Askeri Yasak Bölgeleri”olarak tanımlanan alanlara Türk ve yabancıların hangi şartlarda gireceği tanımlanmıştır.

Gözden Geçir

- Yerleşme ve seyahat hürriyeti nedir?
- Pasaport nedir?
- Pasaport çeşitleri nelerdir?
- Hangi pasaport ne tür belgelerle alınır?
- Vize çeşitleri nelerdir?
- Türkiye'ye vize uygulayan ve uygulamayan ülkelerin kararlarında neler etkilidir?
- Vize muafiyeti nelerdir?
- Vizeye ilgili cezai durumlar ve müeyyideler nelerdir?
- Yabancılar hangi şartlarda Türkiye'de ikamet edebilirler?
- Yabancılar hangi şartlarda Türkiye'den sınır dışı edilirler?
- Yabancı, vatansız, muhacir, mülteci ve azınlık kimlere denmektedir?

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu

Değerlendirme Soruları

1. Türkiye'de yurttaşların bir şehre yerleşme özgürlüğünü aşağıdaki etmenlerden hangisi kısıtlamaz?
  - a. Suç işlenmesini önlemek
  - b. Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak
  - c. Sağlıklı ve düzenli kitleşmeyi gerçekleştirmek
  - d. Kamu mallarını korumak amacıyla sınırlandırılabilir.
  - e. Vatandaşlık ödevlerinin yerine getirilmemesi
2. Milletlerarası toplantı, kongre ve konferanslara katılan siyasi kişilere hangi tip pasaport verilir?
  - a. Diplomatik pasaport
  - b. Hususi pasaport
  - c. Hizmet pasaportları
  - d. Normal pasaport
  - e. Yeşil pasaport
3. "1 Haziran 2010" itibariyle çıkan yeni pasaportlar ve renk eşleştirmesinde aşağıdakilerden hangisinde yanlış olarak verilmiştir?
  - a. Diplomatik pasaport = Siyah
  - b. Hususi pasaport = Yeşil
  - c. Hizmet pasaportları = Gri
  - d. Normal pasaport = Kırmızı
  - e. Umuma mahsus = Lacivert
4. "20 Haziran 2010" tarihi itibariyle pasaport defter bedeli ne kadardır?
  - a. 25 TL
  - b. 50 TL
  - c. 75 TL
  - d. 100 TL
  - e. 125 TL

5. "Hizmet Damgalı Pasaportlar" aşağıdaki maddelerden hangisine verilir?
- Cumhurbaşkanlığı dairesi görevlileri,
  - Devlet dairelerinde 1. 2. 3. derece bareminde bulunan subaylara,
  - 1.2.3. dereceden maaş alan veya bu derecelerden emekli olan devlet memurları,
  - Türkiye'nin üyesi bulunduğu milletlerarası kuruluşlarda memur statüsünde çalışanlar ile THY ve Türkiye Kızılay Kurumu tarafından görevlendirilenlere,
  - Diplomatik pasaport verilmesi gereken vazifelerden başka herhangi bir resmi vazifeye veya kendi hesabına dış memleketlere gidenlere.
6. Schengen (Şengen) vizesi hangi ülkeleri kapsamaktadır?
- AB Ülkeleri
  - AB Ülkeleri, İsviçre
  - AB Ülkeleri, İsviçre, İzlanda
  - AB Ülkeleri, İsviçre, İzlanda, Norveç
  - AB Ülkeleri, İsviçre, İzlanda, Norveç, Moldova
7. Aşağıdakilerden hangisi vize uygulamanın gerekçelerinden değildir?
- Ülke güvenliği
  - Ekonomik nedenler
  - Sosyo-kültürel nedenler
  - Siyasi nedenler
  - Mukabelei bilmisil
8. "Vatandaş olduğu memlekette meydana gelen siyasi olaylar neticesinde bir ülkeyi iradesiyle ya da zorla terketmiş ve yeni bir devletin vatandaşlığına geçmemiş ve herhangi bir devletin diplomatik himayesi altında olmayan kimsedir."
- Yukarıdaki tanımlama kime aittir?
- Yabancı
  - Vatansızlar
  - Mülteciler
  - Muhacirler
  - Göçmen

9. Aşağıdaki şahıslardan hangisi sınır dışı edilebilir?
- Muzır şahıslar
  - Usulüne uygun olarak Türkiye sınırından girdikleri halde pasaportlarını kaybedenler
  - Tabiyetsiz veya yabancı devlet teb'ası olan çingeneler
  - Türkiye'ye pasaportsuz girmiş olan yabancılar
  - Hepsi

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti

Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri

8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Turizm İşletmelerinin Birbirleriyle İlişkileri
- Seyahat Acenteleri İle Otel İşletmeleri Arasındaki İlişkiler
- Otel Sözleşmeleri İle İlgili Ortak Kurallar
- Otelci Ve Acentenin Karşılıklı Yükümlülükleri
- İptaller
- Otel Sözleşmeleri İle İlgili Özel Kurallar
  - > Münferit Müşterilerle İlgili Sözleşmeler
  - > Grup Halindeki Müşterilerle İlgili Otel Sözleşmeleri
  - > Belirli Bir Sürenin Üzerindeki Rezervasyonlar İçin Yapılacak Sözleşmeler
- Otel - Müşteri İlişkileri
- İşletmelerin Bakanlıkla İlişkileri
- Uluslar Arası Otelcilik Kuralları

Ünite Hakkında

Ünitede, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na dayanarak hazırlanmış Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkındaki Yönetmelik ve bunun uygulama alanları incelenmektedir. Ayrıca bu kapsamda Acente - Otelci İlişkileri, Otelci - Müşteri ilişkilerine yönelik uygulama ve düzenlemeler örnek olaylarla zenginleştirilmiştir. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizm işletmeleriyle ilişkilerindeki rolü ve önemi de ortaya konmuştur.

Ülkemiz turizmine ışık tutması bakımından uluslar arası otelcilik kuralları ve ortaya çıkan hukuki sorunlara bakış açıları incelenmiştir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Acente - Otelci ilişkilerini ve çalışırken ortaya koydukları sözleşmeleri,
- Otelci - müşteri ilişkilerini ve her iki tarafın hak ve sorumluluklarını,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizm işletmeleriyle ilişkilerini,
- Uluslararası otelcilik kuralları ile ortaya çıkan sorunlarda hukuki bakış açılarını öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na dayanarak hazırlanmış Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkındaki Yönetmelik hükümlerini araştırınız.
- Size yakın seyahat acentesi ve konaklama işletmelerine giderek uygulamalar hakkında bilgi alınız.
- Uluslararası turizm ve otelcilik uygulamalarını araştırınız.

Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri

Çoğu KOBİ statüsündeki işletmelerden oluşan hizmet sunucularının devletle, birbirleriyle ve müşterileriyle olan ilişkilerinin kapsamlı hukuk kurallarıyla düzenlenmeleri, son yıllardaki geniş mevzuat geliştirme çalışmalarına karşın mümkün olamamıştır. Diğer ekonomik sektörlerde olduğu gibi, turizm sektöründe de somut hukuki kurallara bağlanamamış çok sayıda ilişki genel hukuk kuralları içerisinde ve “Sözleşme” hukuku çerçevesinde çözümlenmeye çalışılmıştır.

Borçlar Hukuku’nun Akitler ve “Sözleşme Serbestisi” olgusu turizm faaliyetlerinde geniş uygulama alanı bulmaktadır. Diğer bir ifade ile turizm arzını oluşturan gerçek ve tüzel kişilerin aralarındaki ilişkilerde uygulayacakları kuralları özgür iradeleriyle ortaya koymalarının esas alan ve tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşmeler turizm işletmelerinin Devletle, birbirleriyle ve müşterileriyle olan ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır.

Turizm işletmelerinin Devletle olan ilişkilerine, 6086 ve 1618 Sayılı Yasalar’da yer verilmiş olmakla birlikte, işletmelerin kendi aralarında ve müşterileriyle olan ilişkilerine 2634 Sayılı Yasa’nın yürürlüğe girmesinden sonra yer verilmiştir.

Otel işletmeleri, seyahat acenteleri ve müşteriler arasındaki karşılıklı ilişkiler, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 37. maddesi uyarınca düzenlenmiştir. 2634 sayılı Kanun, turizm işletmelerinin ilişkilerinde sözleşme hükümlerinin esas alınmasını belirtmekle birlikte, sözleşmelerin kapsamı dışında kalan alanlarda uygulanacak kuralların bir Yönetmelik’le belirlenmesini öngörmüştür.

Yasa’nın 37. maddesinin (c) fıkrasının 1 numaralı bendi uyarınca çıkarılan “Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik” turizm işletmesi belgesi sahiplerinin birbirleriyle, müşterileriyle ve Bakanlıkla karşılıklı ilişkileriyle hak ve yükümlülüklerini uluslararası kurallar doğrultusunda düzenleyerek bu ilişkilerden doğacak anlaşmazlıkları asgariye indirmeyi amaçlamıştır.

Turizm İşletmelerinin Birbirleriyle İlişkileri

Yönetmelik, otel işletmeleriyle seyahat acentelerinin ilişkilerine, aralarında düzenleyecekleri sözleşmelerin usul, şekil ve kapsamına, anlaşmalarda açıklık bulunmayan hallerde uygulanacak kurallara, karşı-

lıklı hak ve sorumluluklarına, turizm işletmelerinin müşterileri, birbirleri ve Bakanlıkla ilişkilerine ait hükümleri içermektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi turizm işletmelerinin ilişkilerinde, diğer ülkelerde olduğu gibi, asıl olan sözleşme serbestisi ilkesidir. Başka bir ifadeyle turizm işletmelerinin birbirleriyle ve müşterileriyle ilişkilerinde uygulanacak kuralların sözleşmelerle belirlenmesi esas alınmıştır. Ancak sözleşmelerdeki boşlukların Yönetmelik hükümleri çerçevesinde doldurulması öngörülmüştür. Nitekim Yönetmelik'in sözleşmelere ilişkin 5. maddesinde "Acente ile otel arasında yapılacak otel sözleşmelerinde akit serbestisi esastır. Böyle bir özel sözleşme olmaması halinde veya özel sözleşmede yer verilmeyen tüm konularda bu Yönetmelik hükümleri uygulanır." denilmektedir.

Yönetmelik, seyahat acenteleriyle konaklama sektörü arasındaki ilişkilere birincil derecede önem vermektedir. Tur operatörü ve seyahat acenteleri ile konaklama işletmeleri arasındaki ilişkiler "Otel Sözleşmesi" ile belirlenmektedir.

Otel sözleşmeleri, tarafların karşılıklı görüşmeleri ya da yazışmalar yoluyla hazırlanmakta, karşılıklı imzalamalarla oluşturulmaktadır.

Yönetmelikle Getirilen Düzenlemeler: Yönetmeliğin amacı, turizm işletmesi belgesi sahiplerinin birbirleriyle müşterileriyle ve Bakanlıkla karşılıklı ilişkileriyle hak ve yükümlülüklerini uluslararası kurallar doğrultusunda düzenleyerek bu ilişkilerden doğacak anlaşmazlıkları asgariye indirmektir.

Yönetmelik, otel işletmeleriyle seyahat acentelerinin ilişkilerine, aralarında düzenleyecekleri sözleşmelerin usul, şekil ve kapsamına anlaşmalarda sarahat(açıklık) bulunmayan hallerde uygulanacak kurallara, karşılıklı hak ve sorumluluklarına, turizm işletmelerinin müşterileri, birbirleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilişkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

Seyahat Acenteleri İle Otel İşletmeleri Arasındaki İlişkiler

Otel Sözleşmeleri (Madde 5): Acente ile otel arasında yapılacak otel sözleşmelerinde *akit serbestisi* esastır. Böyle bir özel sözleşme olmaması halinde veya özel sözleşmede yer verilmeyen tüm konularda bu yönetmelik hükümleri uygulanır.

Otel Sözleşme Türleri (Madde 6): Acente ile otel işletmesi arasında üç çeşit otel sözleşmesi düzenlenebilir.

- a. Bireysel olarak seyahat eden (münferit) müşterilerle ilgili sözleşmeler,
- b. Grup olarak seyahat eden müşterilerle ilgili sözleşmeler,
- c. Belirli bir sürenin üzerindeki rezervasyonlar için yapılacak (kon-tenjan) tahsis sözleşmeleri.

Otel Sözleşmeleri İle İlgili Ortak Kurallar

Otel Sözleşmesinin Meydana Gelmesi (Madde 7): Bir otel sözleşmesinin oluşması, acenteden otelciye yapılacak rezervasyon talebiyle başlar. Rezervasyon talebinin yazılı olması gerekir. Sözlü talepler, en geç bir hafta içinde otelciye ulaşacak yazılı yollarla (mektup, telgraf, telex vb.) yapılır.

Otel Sözleşmelerinin Kapsamı (Madde 8): Otel sözleşmelerinde aşağıdaki hususlar belirtilebilir.

- Taraflar,
- Rezervasyon süresi (başlama, sona erme, kesintiler),
- Rezervasyonların süre içindeki dağılımı (odalara ilişkin ayrıntılar),
- Rezervasyon süresi içindeki (tam, yarı, ölü) sezon fiyatları,
- Özel durumlar, (indirimli fiyat, ücretsiz hizmetler) mali koşulları, hesabın kapatılması, haber verme süresi, verebilecek güvence türü,
- Rezervasyonların iptaline ilişkin haber verme süreleri sonuçları ve mali sorumlulukları,
- Sözleşmenin uygulama şemalarına (zamanlamasına) ilişkin ayrıntılar,
- Sözleşmenin yürürlüğe konabileceğini bildirmek için son tarih,
- Kesin rezervasyonların dağılımı,
- Yerleşme listelerini göndermek için son tarih,
- Ayrılan yerlerin tutulmaması halinde seyahat acentesine ödenecek tazminat,
- Otelcilik kusuru veya sözleşmeye kısmen ya da tamamen uymaması hallerinde ödeyeceği tazminat,
- Ödeme yöntemleri,
- Konukları, eşdeğerdeki bir otele aktarma ihtimali,

- Mücbir haller ve bu hallerde tarafların hak ve sorumlulukları,
- Sözleşmenin iptaliyle ilgili ayrıntılar,

Otelcinin Kabulü (Madde 9): Otel sözleşmesi, otelcinin kabulü ile tamamlanır. Kabul, otelci tarafından üç gün içinde yazılı olarak (mektup, telgraf veya telex) belirtilmelidir. Kabulde acentenin talep ettiği hizmetlerin bedeli de yazılır. Otelcinin isteyeceği ön ödemenin miktarı ısmarlanan hizmetlerin (oda, kahvaltı, yemekler vs.) sezonda üç gecelik, sezon dışında bir gecelik fiyatı tutarına eşittir. Otelci, rezervasyon talebinin kabulü için bir ön ödeme talebinde bulunabilir.

Ön Ödeme (Madde 10): Otelcinin rezervasyon talebinin kabulü için bir ön ödeme (teminat akçesi, kaparo veya teminat mektubu) talep etmesi halinde otel sözleşmesi ancak bu ödemenin yapılmasıyla veya bu ödemeyi kanıtlayan belgenin ibrasından sonra yürürlüğe girer. Otelci ön ödeme olarak gönderilen parayı aldığı en geç 24 saat içinde bildirir.

Otelciye Yapılacak Ödeme (Madde 11): Sözleşmede belirtilen hizmetler için otelci tarafından seyahat acentesine bildirilen fiyatlar hiçbir şekilde otele doğrudan başvuran müşteriler için tarifede belirtilen fiyatlardan daha yüksek olamaz. Faturanın seyahat acentesine ya da doğrudan doğruya yolcu tarafından ödenmesi bu kuralı değiştirmez.

Fiyat Değişiklikleri (Madde 12): Otelcinin otel sözleşmesiyle mutabık kalınmış fiyatlara uyması gereklidir. Fiyatların değişmesi halinde yeni fiyatların uygulanmaya konulması için 30 günlük bir uyarılma süresi bırakılacaktır. Ancak, bu fiyat değişiklikleri, teyit edilmiş rezervasyonlar için uygulanamaz. Acentelerin, otel işletmeleriyle yapacakları otel sözleşmelerinden döviz cinsinden fiyat belirlenebilir. Anlaşma süresi içinde bu fiyatın Türk Lirası karşılığı tasdikli tarifeyi aşması, tarifi üstü fiyat uygulanması kabul edilmez.

Acentenin Yükümlülüğü (Madde 14): Ödemenin bizzat müşteri tarafından yapılacağı konusunda anlaşmaya varılan durumlar dışında, fatura, otel sözleşmesini yapan acente tarafından ödenir.

Faturalar sözleşmeyle belirlenen zaman sınırları içinde ya da böyle bir hüküm yoksa faturanın alınmasından itibaren 30 gün içinde ödenir. Bu süreden sonra borç miktarı için aylık %10 faiz ve ana borcun %5 oranında tahsil masrafı tahakkuk ettirilir.

Uzun süreli konaklamalarda otelci, acenteden sürenin sonunu beklemeden, verilmiş olan hizmetlerin tutarını kısım talep edebilir.

Acentenin rezervasyon yaptığı; fakat ödemenin doğrudan müşteri tarafından yapıldığı durumlarda, otelci, kredi kartı kabul edip etmemekte serbesttir.

Seyahat Acentesine Komisyon Ödenmesi (Madde 15): Belirli bir sürenin üzerindeki rezervasyonlar için yapılan sözleşmeler dışında, diğer otel sözleşmeleriyle ilgili olarak otelci, acenteye verdiği hizmetlerin (oda- yemek) bedellerinin belli bir oranında komisyon öder. Otelci komisyonu yalnız sözleşmeye taraf olan seyahat acentesine öder.

Komisyonun Oranı (Madde 16): Seyahat acentesine ödenecek komisyonun oranı iki tarafın kabulüyle belirlenir. Aksine anlaşma olmayan durumlarda komisyon, vergi ve servis ücreti hariç faturanın %10'udur.

Süre Uzatımı (Madde 17): Müşterinin, otelcinin muvafakatiyle (onayıyla/bilgisi dahilinde) otelde kalış süresinin uzatılması veya otelde kaldığı sırada ileriki bir tarih için yeni bir rezervasyon yaptırılması hallerinde de otelcinin acenteye komisyon ödemesi esastır. Müşterinin aynı seyahat sırasında, otel içinde yer değiştirmesi veya aradaki süre 30 günden az olmak koşuluyla otelde aralıklı olarak kalması durumlarında süre uzatılması kabul edilecektir. Müşterinin, uzatmaları dahil, 60 günden fazla otelde kalması halinde, 60 günü aşan süre için acenteye komisyon ödenmez.

Faturanın Müşteri Tarafından Ödenmesi (Madde 18): Faturanın doğrudan müşteri tarafından ödenmesi durumunda, otelci, fatura toplamı üzerinden seyahat acentesinin komisyonunu belirler ve müşterinin ayrılışından itibaren 30 gün içinde acenteye öder. Bu süreden sonra borç miktarı için aylık %10 faiz ve ana borcun %5 oranında tahsil masrafı tahakkuk ettirilir.

Sözleşme Örnekleri:**Tablo 7.1.** Bir Firmayla Otelci Arasında Münferit Anlaşma Örneği

Münferit Konaklama Şirket Kontratı								
To : Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. Tic. A.Ş.								
Attn : Memduh Ciner								
Date : 20.01.1999								
Fax : 0212 548 90 90								
Sayın Ciner,								
Klassis Resort Hotel'de 01.09.2010 tarihine kadar şirketinize uygulanacak özel anlaşma fiyatları aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.								
Özel Şirket Anlaşması								
İş bu anlaşma Dereboyu Yolu 34660 Halkalı/İSTANBUL adresinde bulunan GÜMÜŞSUYU HALI VE YER KAPLAMALARI SAN. TİC. A.Ş. (firma) ile KLASSİS RESORT HOTEL arasında yetkili şahısların imzaları ile geçerlilik kazanacak olup 01.09.2000 tarihine kadar geçerlidir.								
Afişe Fiyatlar								
	SGL			DBL				
Standart Oda	185 USD			215 USD				
Özel Oda	210 USD			240 USD				
Garden Villa (4 PAX)			370 USD					
Pool Villa (4 PAX)			430 USD					
Şirket Fiyatları								
	SGL	DBL	15-30 Gün		30-60 Gün		60 Gün Üzeri	
			Sgl	DbI	Sgl	DbI	Sgl	DbI
Standart Oda	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Özel Oda	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Garden Villa (4 PAX)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Pool Villa (4 PAX)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
1. Yukarıda belirtilen fiyatlara büfe kahvaltı, KDV ve servis dahildir. (KDV oranında meydana gelebilecek değişiklikler fiyatlara yansımaktadır.)								
2. İlave kişi başı farkı 30 Amerikan doları / Günlük'tür(Kahvaltı ve KDV dahildir).								

3. Rezervasyonları şirketinizin antetli kağıdı ile 0212 727 40 49 no.lu faxtan rezervasyon departmanına yaptırabilirsiniz. Aşağıda bildireceğiniz kişiler şirketiniz adına rezervasyon yaptırmaya yetkilidirler.
4. Rezervasyonlarınız otelin doluluk durumuna göre konfirme edilecektir.
5. Rezervasyonlar aynı gün saat 18:00'a kadar opsiyonlu olup, 18:00'dan sonraki girişler için yazılı şirket garantisi gerekmektedir.
6. Garantili rezervasyonlar ya da rezervasyon günü 18:00'a kadar yapılmayan iptallerde, şirketiniz belirtilen ilk gece ücretini ödemeyi kabul eder.
7. Ödeme fatura ibrazından itibaren 15 gün içerisinde yapılacaktır.
8. Şirket 1 yıl içinde gerçekleştireceği geceleme potansiyelini ..... geceleme olarak öngörmektedir.
9. Otel, potansiyel sağlanamadığı takdirde bu fiyatları değiştirme hakkına sahiptir.
10. Her iki tarafta, yazılı olarak 15 gün önceden haber vermek şartı ile anlaşmayı iptal edebilir.
11. Uzun dönem fiyatları bayram, yılbaşı gibi özel günlerde paket fiyatlar çıkması nedeni ile kullanılmamaktadır. Özel şirket fiyatları kullanılacaktır.

Şirket

Yetkili Kişi : Memduh Ciner

Görevi : Pazarlama Müdürü

Tel No : 0212 548 75 80

Fax No : 0212 548 90 90

Tarih : 20.01.1999

Klassis Resort Hotel

Yetkili Kişi : Mücahid Hüseyin Demirtaş

Görevi : Club Mdr. Yrd.

Tel No : 0212 748 46 00

Fax No : 0212 748 46 43

Tarih : 20.01.1999

İmza :

İmza :

Tablo 7.2. Otel Acente Grup Sözleşme Örneği

Taş Oteli	
Tarih:../../.....	
Sözleşme	
Madde-1: Taraflar	
Bu anlaşma aşağıda belirtilen kişiler arasında tesis edilmiştir.	
Acente: Sarp Travel Turizm	Otel: Taş Oteli Turizm San. ve Tic.
Adres:	Adres:
Vergi Dairesi & No:	Vergi Dairesi & No:
Tel/Fax:	Tel/Fax:
Fiyat Uygulaması	
Madde-2: Acentenin yapacağı pazarlamalarda geçerli olmak üzere GRUP ve IT misafirlerine uygulanacak fiyatlarımız aşağıdaki gibidir.	
Geçerlilik Süresi : 01.04.2010 / 15.04.2010	
DBL/ PP (BB) :	.....EURO
SINGL (BB) :	.....EURO
ADD.BED (BB) :	.....EURO
Meal (L/D) :	.....EURO
Child :	(0-6) FREE, (6-12) %50 İNDİRİMLİDİR.
Madde-3: Bu fiyatlar komisyonsuz net olup, KDV dahildir. Vergi oranlarının resmi makamlarca değiştirilmesi durumunda fark aynen yansıtılacaktır.	
Madde-4: Grup fiyatlarının aynen uygulanabilmesi için grubun 15 kişi olması gerekir. 16 kişide 1 kişiye free uygulaması yapılır. Ancak ücretsiz yatağın sayısı 2 double odada 4'ü geçemez. Rezervasyonlarda Sngl oda sayısı %25'i geçtiği takdirde Dbl olarak charge edilir.	
Madde-5: IT fiyatlarının uygulanabilmesi için otelin broşürde yayınlanmış olması ve otel idaresinin eline geçmesi gerekir. Bu durumda IT fiyatlar uygulanacak ve bu fiyatlar üzerinden komisyon verilmeyecektir.	
Madde-6: Ancak toplantı, seminer, kongre ve bunun gibi özel rezervasyonlar için madde-2'deki fiyatlar yerine münferit Afişe fiyatlar uygulanacaktır. Bunun üzerinden acenteye %10 komisyon verilir.	
Madde-7: Otelin grup kontenjanının dolması halinde rezervasyon kabulü sırasında acenteye belirtmek kaydıyla otel münferit fiyatları uygulanır. Bunun üzerinden acenteye %10 komisyon verilir.	

Madde-8: İş bu sözleşme hükümleri uyarınca yapılacak rezervasyonlar acente tarafından imzalanmış, rezervasyon fişinin otel tarafından tasdiki veya ayrıca yapılacak sözleşmenin ise acente ve otel yetkilileri tarafından müştereken imzalanması ve otele tevdi ile geçerli olacaktır.

Rezervasyon İptal Koşulları

Madde-9: Rezervasyon iptallerinde aşağıdaki hükümler uygulanacaktır.

- a. Toplam 30 odanın üzerindeki rezervasyonlarda grubun otele varış tarihinden geriye doğru 31 ile

60 gün içinde meydana gelen rezerve edilmiş toplam oda sayısının %50' si veya daha fazla oranlardaki iptallerde o tarihler için gelen diğer taleplerin reddinden doğan gelir kaybına karşılık rezervasyonu iptal edilen odaların bir gecelik oda geliri acenteden talep ve tahsil edilecektir.

- b. Grubun otele varış tarihinden geriye doğru 30 gün içerisinde vuku bulan ve rezerve edilmiş toplam oda sayısının %15 veya daha fazlası oranındaki iptallerde o tarihler için vuku bulmuş diğer taleplerin reddinden doğan gelir kaybına karşılık rezervasyonu iptal edilen odaların bir gecelik oda geliri acenteden talep ve tahsil edilecektir.

Madde-10: Bu sözleşme ilgili tüm hesaplama ve ödemeler grubun ve IT'nin otele giriş yaptığı gün geçerli olan T.C.Mer- kez Bankası döviz alış kuru üzerinden hesaplanarak acenteden talep ve tahsil edilecektir.

Ön Ödeme Koşulu:

Madde-11: Otelin gerekli gördüğü durumlarda acenteden USD olarak ön ödeme veya tamamını isteme hakkına sahiptir. Acente grubun otele gelişinden önce otelin uygun gördüğü zamanlarda otele ön ödeme yapmak veya tamamını ödemek mecburiyetindedir. Otel tarafından talep edilen ödeme acente tarafından zamanında yerine getirilmediği takdirde otel acenteye ayrıca bir bildirimde bulunmaksızın yapılan rezervasyonları tek taraflı olarak iptal etme hakkına sahiptir.

ÖDEMELER:

Madde-12: Grup veya IT müşteri otelden ayrıldıktan sonra acenteye kesilen fatura, fatura tarihinden itibaren en geç 14 gün içinde tahsil edilir. 14 günlük sürenin aşılması halinde ödemelerin geciktirildiği ay için fatura meblağı üzerinden %10, diğer aylar için %8 gecikme faizi tahakkuk ettirilir ve acente buna hiçbir şekilde itiraz edemez. Sair yasal tazminat hakları geçerlidir.

Madde-13: Grup mensuplarının isim listesi, milliyetleri, geliş saatleri, oda tipleri ve pansiyon durumları ile birlikte Grubun gelişinden en az 15 gün önce otele gönderilmelidir.

Mücbir Sebepler:

Madde-14: Otel idaresi tarafından temin edilecek bütün odalar ve diğer mahallerin, mücbir sebep ile hükümet ve resmi makamların muameleleri ile harp, mülk haklarının kullanılmasında hali, grev, lokavt, ayaklanma, salgın hastalık, karantina ve bunun gibi otelin iradesi haricinde kalan durumlarda otelin rezerve edilen bu yerleri temini imkansız olabilir. Söz konusu bu sebeplerden herhangi bir borun vuku bulunması halinde rezerve edilmiş bu yerler için otel idaresi hiçbir sorumluluk yüklenmeyecektir.

Madde-15: Bu sözleşme kredi sözleşmesi olmayıp otel uygun gördüğünde Acente ile kredi sözleşmesi ayrıca yapılabilir.

İhbarlar:

Madde-16: Otel idaresine yapılacak bütün ihbarlar yazılı olarak X Otel'i Müdürlüğüne, kurumumuza yapılacak ihbarlar ise sözleşmenin başında yer alan adrese yazılı olarak yapılacaktır.

Yetki:

Madde-17: İşbu sözleşme taraflarca okunarak anlaşılmış ve bütün resmi makamlarca geçerli olmak

üzere imza altına alınmıştır. Sözleşme kapsamında yer almayan hususlarda anlaşmazlık vukuunda 23.03.98 tarih ve 17996 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Turizm İşletmelerinin Birbiriyle ve Bakanlıkla ilişkilerini düzenleyen yönetmelik" hükümleri geçerlik kazanacaktır. İşbu sözleşme ile ilgili çıkabilecek her türlü anlaşmazlık durumunda yetki İstanbul mahkeme ve İcra daireleridir.

Otel, acenteyi temsilen işbu sözleşmeye imza atan şahısların yetkilerinin bulunduğunu farz eder.

Acentenin kayıtlarını İnceleme mecburiyeti yoktur.

Acente Adına

Otel Adına

Adı Soyadı

Adı Soyadı

Görevi /Ünvanı

Görevi /Ünvanı

Kaşe / İmza

Kaşe / İmza

Madde-3: Residence ve Village Yemek durumu Tam Pansiyon (Kahvaltı + Öğle + Akşam yemekleridir.) Öğle ve akşam yemeklerinde alınacak olan su, soda, konsantre meyve suları ve masa şarapları limitsiz free olarak servis edilecektir. Yemeklerin tamamı açık büfedir.

Madde - 4: Verilmiş olan fiyatlar acentenin yurtdışında yapacağı pazarlamalarda kullanılır. İç pazar için geçerli değildir.

1 Yetişkin olması durumunda : DBL per person fiyatına artı %40 (single suplement) eklenir.

3 Yetişkin olması durumunda: DBL fiyatına; pp'nin %15 eksiği ilave edilir.

4 Yetişkin olması durumunda : TRP fiyatın; pp'nin %25 eksiği ilave edilir.

Ailesiyle aynı odayı paylaşan 0-6 yaş çocuklardan ücret alınmaz. 7-12 yaş çocuklar %50 indirimlidir.

Residence odalarına ancak bir bebek yatağı ilave konulabilir.

Village balkonsuz standart odalarda 2 adult kalabilir. Bu odalara 1 ilave yatak ya da bebek yatağı konulabilir

- Village balkonsuz family odalarda minimum 3 adult veya 2 adult + 1 child veya 2 adult + 2 child kalabilir.
- Village balkonlu odalarda maksimum 4 adult kalabilmekte olup minimum 2 adult + 2 child veya en az 3 adult kalması zorunludur.
- Village Balkonlu bahçe odalarında minimum 2 adult veya 2 adult + 1 ve/veya 1 olarak çocuklu aileler kalabilir.

Ödemeler

Madde - 5: İş bu anlaşma gereğince ACENTE OTEL'e kontenjan sayısının %50'si oranında doluluk garantisi verecek ve bu %50'lik garantinin 77 günlük tutarı karşılığında teminat mektubunu OTEL'e verecektir. Otel bu isteğini gerekli gördüğü zaman yapabilir. Rezervasyonu kesinleştirecek olan bu ön ödeme yerine getirilmezse OTEL oda sayısını tek taraflı fesih eder.

Madde - 6: Faturalar, müşterinin check-in günündeki Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden çıkartılıp gönderilecektir. Ödemelerde buna göre yapılacaktır.

Madde - 7: Ayrıca bir kredi kontratı yapılmaz ise tüm faturalar müşteri Check-in veya Chack-out etmeden peşin olarak yapılır.

Madde - 8: ACENTE fatura tarihinden itibaren 21 gün içinde ödeme yapacak, aksi takdirde ACENTE'ye ilk aylık %7 gecikme faizi uygulanacaktır. Diğer aylar için gün hesabı yapılarak .....% 10 ..... gecikme faizi tahakkuk ettirilir ve Acente buna hiçbir şekilde itiraz edemez. Ödemenin gecikmesi nedeniyle ayrıca bir defaya mahsus olmak üzere %5 tahsil masrafı da ilave edilir.

Madde - 9: ACENTE bankalardan alacağı döviz alım bordrolarına, OTEL'e ödeme yapmak üzere bozdurduğu döviz için, OTEL adına bozdurulduğu yolundaki şerhi koyduracak ve bu şekilde alacağı döviz alım bordrolarının tasdiki suretini OTEL'in Kurumlar Vergisi Kanunu

uyarınca turizm döviz istisnasından yararlanabilmesi amacıyla düzenleyeceği teyit yazısı ekinde OTEL'e vermeyi kabul eder.

Mad - 10: ACENTE, OTEL tarafından yazılı olarak kabul edilmemiş hiç bir tutarı ödemelerden düşemez. Aksi takdirde OTEL sözleşmeyi tek taraflı fesheder.

Madde - 11: ACENTE, müşterisi tarafından herhangi bir nedenle talep edilen indirim veya iade konusunda; OTEL ile yazılı mutabakat sağlanır, deliller toplanır. Neticesinde karşılıklı mutabakat sağlanarak hareket edilir. ACENTE tek taraflı olarak OTEL'den kesinti yapamaz.

Diğer Hususlar

Madde -12: Release (İptal) süresi 21 gündür.

Madde - 13: OTEL, kontenjan dahili olsa bile 45 gün öncesinden stop-sale çekme hakkına sahiptir. Çekilen tarihler sınırlanamaz.

Madde - 14: ACENTE, OTEL ile yapmış olduğu kontratta kendisine verilen kontenjanın yüksek sezon öncesi dönemlerde .....% 50..... oranında gerçekleştirilemez ise yüksek sezon oda kontenjanı tek taraflı fesih edilir.

Madde - 15: Rezervasyon iptal koşulları; grubun otele varış tarihinden geriye doğru release süresi içinde yapılan iptallerde işletmenin doğan gelir kaybına karşılık yapılan iptallerin 7N (ilk iki gün tam pansiyon + 5 gün oda bazında) no-show ücreti alınır.

Madde - 16: ACENTE yapılan katalog satışlarını dead line süresini beklemeden sayısal olarak bildirir ve de isim listesini derhal gönderir. Daha sonra olası rezervasyon değişikliklerini OTEL'e zamanında bildirir. OTEL ACENTE'nin yaptığı değişiklikleri kabul etmeyebilir. Art niyete dayalı isim değişiklikleri OTEL tarafından tespit edilirse, yapılmış olan oda sayısı anlaşması tek taraflı fesih edilir. Sor-sat sistemine dönülür.

Madde - 17: ACENTE'nin bastıracağı katalog veya broşürde, OTEL kendi logosu, resimleri, yazılı açıklamalarıyla ve Turizm Bakanlığından aldığı resmi sınıfı ile basılır. Aksi takdirde anlaşma tek taraflı feshedilir.

Madde - 18: OTEL, ACENTE müşterisine kendi kategorisinin gerektirdiği seviyede hizmet vermeyi taahhüt eder.

Madde - 19: ACENTE müşterilerine her girişlerinde bir kereye mahsus olmak üzere alkolsüz içkili "Welcome Kokteyli" OTEL tarafından free(ücretsiz)olarak verilecektir.

Madde - 20: OTEL, ACENTE rezervasyon talebini kabul ettikten sonra, herhangi bir nedenle yer verememesi halinde;

1. Aynı veya bir üst sınıfta başka bir tesiste oda bulmayı, fiyat ödemeyi taahhüt eder.
2. ACENTE, müşterisi odası boşaldıktan sonra OTEL'e dönmezse, OTEL'in kendisine bildirim yaptıktan sonraki süresini kendisi öder.

Madde - 21: OTEL'e girişler en erken saat 13:00'den itibaren. Çıkışlar ise en geç 12:00' ye kadardır. Ancak OTEL müsait olduğu takdirde bu süre uzatılabilir.

Madde - 22: Rehberlerin ekstra harcamalarına %50 indirim uygulanır.

Madde - 23: OTEL, ACENTE'ye müşterilerine vereceği hizmetleri duyurabilmesi için genel alanda görülebilir bir yere ilan panosu verir.

Madde - 24: ACENTE; Rezervasyon formlarını ve ödeme voucher'ları kullanım tarzı hakkında OTEL'e bilgi verir. Aksi halde problem olduğu takdirde OTEL'in yorumunu kabul eder, itiraz edemez.

Madde - 25: ACENTE her ay OTEL'e satış forecast'ını göndermeyi taahhüt eder.

Madde - 26: ACENTE, OTEL'in onayını almadan herhangi bir yazılı duyuru yapamaz. (Özel fiyatlı satış ilanları gibi) Bu tür konuda işletmeye zarar vermesi halinde meydana gelen zararı sebep olan ACENTE öder.

Madde - 27: Yabancı Tur Operatörlerinin Türkiye temsilcileriyle yapılan anlaşmalar geçerlidir.

Madde - 28: Yabancı Tur Operatörlerinin Türkiye Temsilcisi değiştiği takdirde OTEL sözleşmeyi tek taraflı olarak fesih edebilecektir.

Madde - 29: Bu sözleşmenin uygulanmasında doğacak anlaşmazlıkların çözümünde geçerli yargı organları Ankara mahkemeleridir.

Madde - 30: 7 sayfa ve 20 maddeden ibaret olan bu sözleşme 20.10.2010 tarihinde imzalanmıştır.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
BEYPAZARI MESLEK YÜKSEK OKULU OTELİ
NİHAT DEMİRTAŞ

ARBER TURİZM SEYAHAT
DR. ESAT ARBER

HOTEL

AGENCY

Otelci ve Acentenin Karşılıklı Yükümlülükleri

Hizmette Eşitlik (Madde 19): Otelcinin, bir seyahat acentesinin müşterisi olarak seyahat eden kişilere (ister bireysel ister grup halinde olsunlar) otel sözleşmesi uyarınca vereceği hizmetlerle aynı kalitede olacaktır. (Madde 20): Otelci, ayrıtılan yerleri, geliş günü saat 14.00'den, ayrılış günü saat 12.00' ye kadar müşterinin kullanımına açık tutacaktır.

Otelcinin Genel Yükümlülüğü (Madde 21): Usulüne uygun olarak yapılmış ve teyit edilmiş bir rezervasyonla ilgili olarak otelci sözleşme

ile yükümlendiği hususları yerine getirmek zorundadır. Bunları yerine getirmeyen otelci, acentenin bu nedenle uğradığı gerçek zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Ancak otelci rezervasyon kabulü sırasında bilinmeyen bir durumun ortaya çıkması ve en az üç hafta önceden acenteye bildirilmesi koşuluyla müşterileri yakın çevredeki eşit ya da daha iyi nitelikli başka bir otele yerleştirebilir. Bu durumda fiyat farkı otel tarafından ödenir. Otelci hiçbir şekilde, acente müşterisini doğrudan kendi müşterisi haline getirecek yöntemlere başvuramaz.

Zorlayıcı Nedenler (Madde 22): Taraflardan birinin, öngörülmesi ve engellenmesi irade dışında olan zorlayıcı sebeplerle otel sözleşmesindeki yükümlülüklerini yerine getirmesi imkânsız hale gelirse bundan dolayı herhangi bir tazminat ödenmez.

Bilgi Verme (Madde 23): Otelci, acenteye otelin yeri, sınıfı, servislerinin niteliği konusunda doğrudan ve eksiksiz bilgi vermek zorundadır. Acente, otelcinin verdiği bilgileri doğrudan ve eksiksiz olarak müşterilerine yansıtır.

Karşılıklı Yükümlülük (Madde 24): Otel ve acente, müşterileri nezdinde birbirlerinin ticari itibarını zedeleyecek ve servislerin niteliği hakkında şüphe uyandıracak herhangi bir ifadeden kaçınmak zorundadırlar. Acente ve otel arasında herhangi bir otel anlaşması mevcut değilken taraflardan biri böyle bir anlaşmaya varmışçasına ilan ve reklam yapamaz, duyuruda bulunamaz. Gerek seyahat acentesi gerekse otelci, sözleşmede belirtilen fiyatı müşterilere ve üçüncü kişilere bildirilemez.

İptaller

İptalin Şekli (Madde 25): Otel sözleşmelerinin tümüyle veya kısmen iptali, yazılı olarak yapılmalı ve tarih konmalıdır. Acente tarafından sözlü ve telefonla yapılan tüm iptaller yazılı olarak teyit edilmelidir.

İptaller Tazminat (Madde 26): Sözleşmelerin kısmen veya tamamen iptallerinin şekli, süre ve şartlarıyla sonuçları ve ödenmesi gereken tazminat hakkında aksine anlaşma olmayan haller için yönetmeliğin üçüncü bölümü hükümleri uygulanır.

Otel Sözleşmeleri İle İlgili Özel Kurallar

Münferit Müşterilerle İlgili Sözleşmeler

Münferit Müşteri Sözleşmeleri (Madde 27): Münferit (Bireysel) müşteri sözleşmeleri, aynı otel hizmetlerinden yararlanan ve sayısı bir

ile on yolcu için yapılan sözleşmelerdir. Esas alınacak müşteri sayısı rezervasyon fişinde yazılan rakamdır.

İptal Süreleri (Madde 28): Taraflar arasında aksine bir anlaşma olmadıkça, rezervasyonlar, aşağıda belirtilen süreler içinde iptal edilebilir.

- Konaklama talebinin yoğun olduğu yer ve dönemlerde 24 saatten az olmamak koşuluyla otelin doğrudan gelen müşterilerine uyguladığı iptal süresi içinde,
- Tatil otellerinde, yüksek sezonda girişten 30 gün öncesine kadar, sezon dışında girişten 14 gün öncesine kadar,

Yukarıda belirtilen sürelerden sonra yapılan iptallerden otelin tazminat talep hakkı doğar.

Tazminat Miktarı (Madde 29): Rezervasyonun yukarıdaki 28. maddede belirlenen sürelerle aykırı olarak iptali halinde veya iptal bildirilmeden müşterinin otele gelmesi hallerinde her müşteri için istenecek tazminat, genelde en az bir gecelik kalış için istenen hizmetlerin (oda, yemekler vs.) yüksek sezonda ise üç gecelik kalış için istenen hizmetlerin parasal karşılığıdır.

Geç gelme, rezervasyon süresinin bitiminden önce otelden ayrılma veya ısmarlanan hizmetleri kısmen veya tamamen kullanmaması hallerinde, bu durumun otelcinin hatasından kaynaklanmaması koşuluyla, otelcinin uğradığı gerçek zarar, seyahat acentesi tarafından tazmin edilir. Acentenin yapmış olduğu ön ödemenin fatura toplamını karşılamadığı durumlarda otelci farkı müşteriden talep eder. Bu hallerde otelcinin kendi müşterilerine uyguladığı kurallar, acente müşterisine de uygulanabilir. Tazminat geç ödenmesi halinde 18. madde hükmü uygulanır.

Acentelerin Uygulayabileceği Fiyat (Madde 30): Acente, müşterisine hiçbir şekilde otelin kendisine üzerinden komisyon ödediği fiyatlardan daha yüksek bir fiyat fatura edemez. Ancak rezervasyon masrafları müşteriye ayrıca fatura edilebilir.

Grup Halindeki Müşterilerle İlgili Otel Sözleşmeleri

Rezervasyon Bağlayıcılığı (Madde 31): Grup halindeki müşterilerle ilgili hizmetlerin tek bir rezervasyon belgesiyle talep edilmesi ve otelci tarafından bir arada teyit edilmesi gerekir. Grup müşterilerinin sayısında daha sonra bir azalma olsa bile esas alınacak müşteri sayısı rezervasyonda gösterilmiş olmalıdır.

Yerleşme Düzeni (Madde 32): Acente, grubun geliş tarihinden en az 14 gün önce müşterilerin odalara dağılımını (yerleşme düzenini) gösteren listeyi otele gönderir. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen acente bunun doğuracağı sonuçlardan sorumludur. Ancak otelci de oda listelerinin eline geçmediği konusunda acenteyi haberdar eder.

Ödeme Zamanı (Madde 33): Acente ile otelci arasındaki sözleşmede ödeme koşulları hakkında bir hüküm bulunmamamsı halinde gruba ilgili ödemenin %50 ' si grubun girişinden 30 gün önce kalan ise grubun ayrılışından önce ödenir.

Ücretsiz Konaklama (Madde 34): Seyahat acentesinin kadrosunda görevli en az 15 kişilik bir müşteri grubuna eşlik eden acente temsilcilerine (ulak, rehber, sürücü, grubun başkanı vb.) grubun kaldığı koşullarla bir kişilik ücretsiz konaklama verilebilir. Otelci ilave her 20 kişi için bir temsilcinin daha ücretsiz hizmetlerden yararlanmasını sağlayabilir.

İptallerde Süre (Madde 35): En az ihbar süresi, iptalin grubun %50'si aşması halinde, giriş tarihinden 21 gün, grubun %50'sinden az olması halinde ise 14 gün öncedir. Bu sürelerden sonra yapılan iptallerden otelin tazminat hakkı doğar.

Tazminat Miktarı (Madde 36): Rezervasyonu iptal edilen her bir müşteri ile ilgili tazminat, otel sözleşmesinde ayrı bir miktar tespit edilmemiş ise sözleşmede yer alan koşullar ve özel fiyat üzerinden ısmarlanmış olan hizmetlerin toplamını üçte ikisidir.

Yararlanılmayan Hizmetler (Madde 37): Bildirimsiz geç varış, alınmayan yemekler, yararlanılmayan hizmetler değerlerinin üçte ikisi oranında bir tazminata hak kazandırır.

Grubun Otele Gelmemesi (Madde 38): Yükümlülüklerini yerine getirmeyen ya da eşdeğerde hizmet sağlayamayan otelci, acenteye tazminat ödemek zorundadır. Tazminat miktarı acentenin gerçek zararından fazla, 36. maddede belirtilen miktardan daha az olamaz.

Tazminatın Ödenmesi (Madde 40): Tazminat ödemeleri, karşı tarafın talep tarihinden itibaren 30 gün içinde yapılır. Bu süreden sonra yapılacak ödemelere aylık %10 faiz ve ana borcun %5 oranında tahsil masrafı tahakkuk ettirilir.

Belirli Bir Sürenin Üzerindeki Rezervasyonlar İçin Yapılacak Sözleşmeler

Tahsis (Kontenjan) Sözleşmesi (Madde 41): Kontenjan sözleşmesi, özel organizasyonlar için bir biri ardından düzenli olarak gelecek gruplar veya münferit müşterilerle ilgili olarak ya da odaların belirli bir dönem tahsisini gerektiren hallerde düzenlenir.

Tahsis Esasları (Madde 42): Tahsisle ilgili rezervasyon yapılırken otel sözleşmelerine 8. maddede belirtilen hususların açık ve detaylı biçimde yazılması esastır.

Tahsiste İptal (Madde 43): Bu tür tahsislerin iptali durumunda haber vermek için genellikle aşağıdaki süreler tanınır:

- Münferit müşteriler için 30 gün,
- Gruplarda tam iptal için 60 gün,
- Grubun %50'sini aşan iptallerde 45 gün,
- Grubun %50'sinden 11 kişiye kadar iptal için 30 gün,
- Grubun 10 müşteriden az iptalleri için 7 gündür.

Otel - Müşteri İlişkileri

Rezervasyon (Madde 44): Bir müşteri tarafından veya onun adına bildirilen bir istek üzerine otelci istenilen konaklama için gerekli rezervasyonu yapmayı kabul edince sözleşme oluşmuş sayılır.

Bu durumda otelci ve müşteri mevcut yasa, tüzük ve yönetmeliklere ve otel kurallarına uymayı taahhüt etmiş olurlar. Şu kadar ki, otelci, müşterinin gerekli otel kurallarını bilmesi için tedbir alır.

Kabulün Yazılı Olması (Madde 45): Yazılı rezervasyon taleplerinde otelcinin yazılı kabulü esastır. Kabulle ilgili teyit, rezervasyon talebinin otele fiyatları da içirecek şekilde müşteriye bildirilir.

Güvence Parası (Madde 47): Sözleşme üzerine müşteri otelde kendisine ayrılan yere yerleşme ve kabul edilen süre içinde kendisine ait bölümdeki olanakları kullanma, bunlardan tam olarak yararlanma ve ayrıca otelin diğer normal hizmetlerinden de yararlanabilme hakkını kazanır.

Müşterinin Sorumlulukları (Madde 49): Müşterinin konaklamayı, yemekleri, otel tarafından sağlanan diğer imkân veya hizmetleri fiyatlarını sormadan kabul etmesi halinde yürürlükteki Bakanlıkça tasdikli fiyatlar uygulanır. Müşteriye sağlanan (bilet, sekreter, mihman-

dar temini, araç kiralama gibi) özel hizmetlerin ücretleri hesaba ilave edilir.

Ek Ücret (Madde 50): Müşterilerin, odalarında yemek pişirmelerine izin verilmez. Otel tarafından sağlanan içki ve yiyeceklerin müşteri tarafından otele getirilerek tüketilmesine izin için otelci ek bir ücret talep edebilir. Apart oteller ve pansiyonlarda bu madde hükmü uygulanmaz.

Müşterinin Genel Sorumluluğu (Madde 51): Müşteri, kendisi beraberindekiler veya konukları ya da sorumluluğu altındaki kişiler tarafından otele verilecek hasar ve zararlardan tam sorumludur.

Müşterinin Beraberindeki Hayvanlar (Madde 52): Otelcinin açık izni olmadıkça müşteri, otele hayvan getiremez. İzin halinde hayvanlar ortak mekânlara özellikle yemek salonlarına sokulamaz. Hayvanların yol açacağı tüm zararlardan müşteri sorumludur. Otele getirilen hayvanlar için ücret alınır.

İyiniyet Kurallarına Aykırı Davranış (Madde 53): Otel yönetimi, iyiniyet kurallarına uymayan müşteriyle yapılan sözleşmeyi derhal sona erdirebilir. Müşterinin ciddi bir suç işlemesi veya bulaşıcı bir hastalığı görülmesi hallerinde otelci, sözleşmeye son verir.

Otele Geliş ve Otelden Ayrılış (Madde 54): Otelin koşulları genellikle bir gün ya da bir gece için belirtilir. Müşteri otele geliş gününün fiyatını tam olarak öder. Ayrıca günü için ödeme yapmaz. Aksine bir şart konmamışsa ayrılan yerler, ayrılış günü saat 12.00'ye kadar müşterinin kullanımına tutulur. Otelci, müşterinin uyması gereken kuralları yatak odaları ve genel kullanım alanlarına asacağı duyurularla belirtir.

Otele Girişte Özel Haller (Madde 55): Otele geliş günün sabahında odalarına girmek isteyen müşteriler için, odalar boş tutulmuşsa o gecenin ücreti de istenebilir.

Oda ve Yemek Ücretleri (Pansiyon) (Madde 56): Tam pansiyon ücretleri; oda, kahvaltı ve iki yemek fiyatlarını kapsayan özel bir tarifedir. Yarım pansiyon ücretleri oda, kahvaltı ve bir yemek fiyatlarını kapsayan bir tarifedir. Müşterinin otele varıştan sonra alacağı ilk yemek pansiyon anlaşmasını başlatır. Müşteriler tam veya yarım pansiyon ücretlerine tabi oldukları zaman, otelde yenilmeyen yemekler için fiyattan indirim yapmayabilir.

Yemekler (Madde 57): Aksi belirlenmemiş ise yemekler sözünden kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği anlaşılır. Tüm yemekler belirtilen saatlerde ve belirtilen yerlerde yenir. Belirtilen yer ve zaman dışındaki yemek talepleri için ilave ücret istenebilir.

Müşterinin Eşyasına Karşı Sorumluluk (Madde 58): Otelci müşterinin eşyasının yok olmasından, bozulmasından, çalınmasından sorumludur.

Şu kadar ki otelci veya hizmetlilerine yüklenebilecek bir kusur ispat olunmadıkça bu sorumluluk Borçlar Kanunu'nu hükümleriyle sınırlıdır.

Değerli Eşya (Madde 59): Otelci, müşterinin değerli eşyasını saklamak üzere almış veya almaktan kaçınmışsa sorumluluk sınırsızdır. Para, mücevher, kıymetli evrak vb. değerli şeyler saklamak üzere otelciye bırakılmamışsa, otelci ancak kendisinin veya hizmetlilerinin kusurluluğu durumunda sorumlu olur.

Sorumluluğun Sona Ermesi (Madde 60): Müşteri zararını öğrenir öğrenmez otelciye bildirmezse talep hakkı kaybolur. Otelcinin sorumluluğu üzerine almadığını, sorumluluğu kabul etmeyeceğini veya yukarıdaki 58. ve 59. maddelerin aksine bir koşula bağlandığının bildirilmesi sorumluluğunu kaldırmaz.

(Madde 61): Otelci, müşterinin otelin garaj veya parkına koyduğu otomobil vb. vasıtasının hasar görmesinden kendi veya personelinin kusur veya ihmali koşuluyla sorumludur.

Hesabın Ödenmesi (Madde 62): Faturanın müşteriye sunulması üzerine ödenmesi gerekir. Ödeme ulusal para ya da o günkü kur üzerinden hesaplanacak dövizle yapılır. Banka çekleri ya da seyahat acentelerinden alınmış kuponlar ancak tam bir güvenceye sahip iseler kabul edilirler. Otelcinin çek ya da kuponları kabul etme zorunluluğu yoktur.

Alıkoyma Hakkı (Hapis Hakkı) (Madde 63): Otelci faturasını ödeme-yen müşterinin eşyasını alıkoyma hakkına sahiptir.

Otelde Bulunan Kayıp Eşya (Madde 63): Otelde bulunan kayıp eşya otel yönetimine teslim edilmelidir.

Ölüm Durumu (Madde 65): Müşterinin otelde ölmesi durumunda varisler veya müşteri adına hareket etmeye yetkili kılınmış kişiler müşterinin ölümü nedeniyle uğranılan zararı veya eğer gerekiyorsa, odanın yeniden döşenmesi veya dezenfekte edilmesi ve yatak takımının yenilenmesi gibi giderleri karşılamak zorundadır.

İşletmelerin Bakanlıkla İlişkileri

Bakanlığın Teşvik ve Himayesi: Turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgesi sahipleri Bakanlığın teşvik ve himayesi altındadırlar. Bakanlık turizm yatırımlarının süreleri içinde gerçekleştirilmesi ve işletmelerin beklenen hizmeti sağlayabilmeleri amacıyla belge sahiplerinin diğer kamu kuruluşları nezdindeki sorunlarının prensipler düzeyinde çözümü konusunda girişimde bulunur.

Bakanlığın Teknik Yardımı: Bakanlığın merkez, yurtiçi ve yurtdışı teşkilatı, turizm yatırım ve işletmelerinin geliştirilmesi, yönlendirilmesi için ilgililere gerekli istişare, bilgi ve teknik yardımıyla dış pazarlama çalışmalarında gerekebilecek işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

Dış Pazarlama Çabaları: Bakanlık yurtiçinde ve yurtdışında uygulamak üzere hazırlayacağı turizm pazarlama programları (tanıtıcı yayınlar, film videokasetleri hazırlamak, reklam program ve stratejisinin hazırlanması, yabancı acente, taşıyıcı ve yazar daveti, kongre, fuar ve sergilere iştirak v.b.) üzerinde turizm işletmelerinin mesleki örgütleri ile istişare edebilir. Turizm işletmeleri Bakanlığın bahse konu pazarlama çalışmalarının verimlilik ve etkinliğinin arttırılmasına yardımcı olmak amacıyla düzenlenecek müşterek pazarlama amaçlı (yabancı yazar, taşıyıcı, acente gibi) misafir ağırlamalarında işletmenin sağlayacağı hizmetlerin fiyatlarında indirim yapabilirler.

Eğitim Çalışmaları: Bakanlık kurslar açarak burslar sağlayarak; seminerler, konferanslar düzenleyerek; turizm işletmeleri personelinin görgü, bilgi ve mesleki yeteneklerinin geliştirilmesini sağlar. Turizm işletmeleri Bakanlığın anılan eğitim programlarına, öğretim görevlisi sağlayarak staj için öğrenci kabul ederek eğitim araç ve gereç temininde yardımcı olarak katkıda bulunabilirler.

Bakanlığın Hakemliği: Bakanlık turizm işletmelerinin birbiriyle ve müşterileriyle ilişkilerinden doğacak sorun ve anlaşmazlıkların çözüm ve giderilmesinde sektörde örf ve adetlerin belirlenmesini sağlayacak biçimde danışman ve hakem rolü oynar.

Bilgi Verme: Belgeli işletmeler, Bakanlıkça istenen her türlü bilgi ve verileri Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

Uluslar Arası Otelcilik Kuralları

Otele Giriş

Otel ile konuk arasındaki sözleşme, konuk tarafından veya onun adına yapılan bir istem üzerine otel yönetiminin isteminin istenilen nitelikte bir odayı ayırmayı kabul ettiğini bildirdiği anda sözleşme yapılmış sayılır.

Bu sözleşme;

- Otelin bulunduğu ülkedeki yasalara,
- Otelde geçerli bulunan kurallara (odalara konulan duyurulara),
- Bu metinde belirlenen uluslararası otel kurallarına tabidir.

Konuğun Hakları

Yapılan sözleşme, konuğa şu hakları sağlar:

- Ayrılan odaya girmek ve buraya sözleşme ile kabul edilen süre içinde odayı bütün imkânlarıyla kullanmak,
- Otelin normal hizmetlerinden ve normal olarak konukların kullanımına açık tutulan genel mekânlardan faydalanmak.

Konuğun Yükümlülükleri

Konuk, şu noktaları peşin olarak kabul etmiş sayılır:

- Yapılan rezervasyon, yalnızca konunun kendisini ve adları sözleşmenin akdolanması sırasında belirlenmiş kişileri kapsamaktadır.
- Konuk, kendisine verilen odayı, yemekleri ve/veya otel tarafından verilen diğer hizmetleri fiyatlarını sormaksızın kabul ederse, o tarihte yürürlükte bulunan tarifedeki fiyatları itirazsız kabul etmiş sayılır.

Otomobillerin garaja konulması ve diğer ekstar hizmetler, otelin normal konaklama fiyatları içinde genellikle yer almaz ve bunlar için konuktan ek bir ücret alınabilir.

Konukların odalarına özel olarak istedikleri ısıtmanın (bir soba veya şömine ateşi gibi) özel aydınlatma düzenlerinin ya da ütü, ısıtma veya başka amaçlarla özel olarak getirilen elektriğin bedeli, mahalli adetlere uygun olarak müşteriden tahsil edilir.

- Konukların odalarında yemek, çay, kahve, vb. pişirmeleri yasaktır.

- d. Otelde normal olarak bulundurulan ve satılan yiyecek ve içecek maddelerinin konuk tarafından dışarıdan getirilmesi ve tüketilmesi halinde, otel konuktan bir ekstra ücret talep hakkı kazanır.
- e). Konuk, kendisinin, hizmetkarlarının, kişisel misafirlerinin ya da sorumluluğunu taşıdığı başka kişilerin otele verecekleri tüm zararlar ile maddi ve manevi tahribattan sorumlu tutulacaktır (Bu tanımın kapsamına otel binasına, mobilyalarına halılarına keten takımlarına, vb. verilen tüm zararlar da girer.).
- f. Konuğa verilen odanın fiyatı, bütün yemeklerin otelde alınacağı varsayımına dayanılarak hesaplanır. Konuğun hiçbir yemeği otelde almaması ya da yalnız bazı öğünleri alması halinde, otel, oda fiyatını, belirli saatlerde konuklar için yeterli miktarda yemek hazır bulundurmanın karşılığı olarak, belirli bir oranda yükseltmeye hak kazanır.
Otel, oda rezervasyonlarını kabul ederken bütün yemekleri otelde alacağını bildiren konuklara öncelik tanıma hakkına sahiptir.
- g. Konuklar, otel yönetiminden gerekli izni önceden almadıkça besledikleri hayvanları otele sokamazlar. Söz konusu iznin önceden alınması halinde de hayvanlar, genel kullanıma açık mekânlara, özellikle yemek salonlarına hiçbir biçimde sokulamazlar. Yatak odalarına hayvan sokulmasına izin vermemek ve verilirse ek bir ücret alıp almamak konusunda karar yetkisi otel yönetimine aittir. Beslediği ve otele getirdiği hayvanının yapacağı tüm tahribattan konuk sorumludur.
- h. Otel yönetimi, radyo televizyon ve müzik aletlerinin kullanımını da dahil olmak üzere, diğer konukları rahatsız edici dozda bulduğu gürültülerin azaltılmasını ve sona erdirilmesini bu gürültüleri yapan konuktan isteme hakkına sahiptir; böyle bir istemle karşılaşan bir konuk buna mutlaka uymak zorundadır.
1. Bir konuğun iyi olmayan davranışlarının görülmesi halinde otel, o konukla akdolanmış bulunan sözleşmeyi derhal sona erdirebilir.

Önceden Oda Ayırtma (Rezervasyon)

Önceden oda ayırtan konuk, rezervasyon yaptırılırken giriş tarihi olarak belirlenmiş bulunan günde bu odaları kabul etmekle yükümlüdür. (Rezervasyonun yapılışından sonra, otel yönetimiyle bir tarih değişikliği konusunda uyuşma sağlanmış ise, sözkonusu yükümlülük yeni tarihten başlar). Rezervasyon yaptırmak için konuğun devamlı adresi mutlaka otele bildirilir.

Otel oda ayırmak için bir kaparo (depozito) isteme hakkına sahiptir. Konuğun, ürerinde anlaşmaya varılmış bulunan tarihte, ayrılış odayı işgal etmemesi veya anlaşmaya varılmış tarihten önce rezervasyon iptal etmesi halinde otel, kaybettiği gelirin tamamına kadar varabilecek bir tazminat isteme hakkına sahiptir.

Otel, kendisine ulaşan bir rezervasyon istemini karşılayamıyorsa, yeterli süre bulunduğu takdirde durumun konuğa bildirilmesi şarttır.

Oda Ayırma (Rezervasyon) Koşulları ve Geçerlik Süresi

- a. Aksine bir anlaşma bulunmadıkça ya da işgal edilen odanın, otelce belirlenen saatte (bu, mahalli uygulamaya göre saat 12.00 ile 14.00 arasında değişir) boşaltılmaması durumu doğmadıkça, otelle konuk arasındaki sözleşme yalnız bir gün için geçerli sayılır.

Odanın, otelce belirtilen saatte boşaltılmaması halinde, otel yönetiminin de kabulü şartıyla, sözleşmenin geçerlilik süresi aynı koşullarla bir gün daha uzar (İzleyen günler için aynı durum söz konusudur.).

- b. Oda fiyatları genellikle bir gün veya bir gece içindir. Geliş gününün ücreti tam olarak alınır; buna karşılık, ayrılış bildirimimin zamanında yapılması ve odanın, yukarıda (a) paragrafında belirlenen sınırlara uygun olarak boşaltılması şartıyla, ayrılış günü için ücret alınmaz.
- c. Ayırttığı odaya, rezervasyonun başlama tarihinde sabahtan girmek isteyen bir konuğun isteğinin yerine getirilmesi için odanın bir önceki geceden boş tutulması gerekiyorsa, o gecenin ücreti de konuktan istenebilir.

Pansiyon Uygulamaları

- a. Pansiyon uygulanması konuk ile otel arasında, belirli bir ücret karşılığında konuğa oda ve yemek verilmesini gerektiren bir anlaşmaya varılması demektir. Bu uygulamada fiyat, pansiyon anlaşmasının, konuğun otele varışından sonra alacağı ilk öğün yemekle başlayacağı kabul edilerek hesaplanır. Konuğun otele giriş günü pansiyon fiyatı ödemesi dolayısıyla hakettiği ancak alamadığı öğün yemekler, konuğun ayrılış günündeki ek bir ücret talep edilmeksizin verilir. Pansiyon esasına göre kalan müşterilerin otelde alamadıkları yemeklerin ücretleri, günlük pansiyon fiyatından düşülmez.

- b. Aksine bir anlaşma yok ise, “yemekler” deyimi, kahvaltı (çay, kahve, vb.), öğle yemeği (Günün menüsü) ve akşam yemeğini (içkiler, çay, kahve, süt, maden suyu vb. hariç) ifade eder. Bütün yemeklerin otelce belirlenen saatler içinde ve bu işe ayrılmış yerlerde alınması şarttır. Bunlardan başka saat ve yerlerde alınan yemekler için konuktan ekstra ücret alınması sözkonusu olabilir.
- c. Pansiyon uygulamaları en az üç günlük kalışlar için yapılabilir.

Sözleşmenin Sona Ermesi

- a. Pansiyon veya uzun süreli kalışlar için özel şartlar üzerinde anlaşmaya varılmış ise rezervasyonun bitim tarihinden önce otelden ayrılma halinde otel makul sayılabilecek zararların tamamının tazminini isteyebilir. Bu gibi durumlarda, otel, anlaşma gereği müşteriye tanıdığı özel indirim ve benzeri şartlardan vazgeçme hakkına da sahiptir.
- b. Ayrıca otel, sözleşmeyi şu durumlarda da sona erdirebilir:
  1. Konuğun uygunsuz tavırlarının ve iyi olmayan davranışlarının görülmesi (bkz. 3. madde),
  2. Konuğun ya da beraberindekilerin yahut hizmetçilerinin, otele zarar verebilecek ve gelir kaybı yaratabilecek nitelikte salgın hastalığa tutulması,

Otel bu durumda sorumlu kimselerden o andaki şartlara uygun bir tazminat (masraflar dahil) isteminde bulunabilir.

Konuğun Eşyalarıyla İlgili Sorumluluk

- a. Otel yönetimi, aşağıda belirlenen durumlar dışında, konuğun mallarının kaybindan ya da zarar görmesinden sorumlu tutulamaz:
  1. Konuğun malını, otel işletmecisine veya yetkili temsilcisine özellikle saklanmak ve korunmak üzere teslim etmiş olması ve bu amaçla teslim edilen malı belirleyen bir makbuz otel yetkililerince konuğa verilmiş bulunmaları,
  2. Otel işletmecisi veya çalıştırdığı personelin, konukların malını korumak amacıyla sınırlar içinde bazı tedbirler almayı ihmal etmiş olmaları,
- b. Vestiyere bırakılan, kişisel giyim eşyaları dışındaki mallar, hiçbir biçimde otelin sorumluluğu altında korunmaya ve saklanmaya bırakılmış sayılmaz, kişisel, giyim eşyalarının korunması ve saklanmasından otelin sorumlu sayılabilmesi için de bu malların, otel işletmecisinin yetkili bir temsilcisine, bir alındı belgesi karşılığında teslim edilmiş olması şarttır.

c. Otel İşletmecisi,

1. Konuğun, otel garajından veya otoparkında bulunan otomobilinin içinde bırakılan malların kaybindan veya hasara uğramasından,
2. Konuğun otomobilinin kendi talebi üzerine otel işletmecisinin izni bulunmaksızın otel personeli tarafından herhangi bir garaja götürülmesi veya getirilmesi sırasında meydana gelecek kayıp ve hasarlardan,

Hiçbir biçimde sorumlu tutulamaz.

- d. Yukarıda (a) paragrafında (a ve b maddelerinde) belirlenen sorumluluk, her ülkenin yasalarında öngörülen azami miktarla sınırlıdır.

Hesapların Ödenmesi

Faturalar ibrazı anında ödenir. Ödeme, ülkenin milli parası veya ödeme günü geçerli olan döviz kuralları esas alınmak şartıyla yabancı ülke parasıyla yapılabilir. Banka çekleri ya da seyahat acentelerinin kuponları, bunların tahsil edileceği yolunda tam garanti sağlanmış ise kabul edilebilir.

Otel yönetiminin çek veya kupon kabul etme yükümlülüğü yoktur.

Hesabın Ödenmemesi Halinde Malların Rehin Tutulması

Otel yönetimi, otel faturasının ödenmemesi halinde konuğun bagajlarını, giyim eşyalarını, vb. rehin tutmak hakkına Yasa uyarınca sahiptir.

Otel yönetimi; ayrıca, hesabını ödememiş bir konuğun bagaj, giyim eşyası ve benzeri mallarını bırakarak oteli derhal terketmesini de isteyebilir. Bunlar, her ülkenin kendi yasalarına uygun olarak otel yönetimi tarafından satılabilir.

Bahşış ve Servis Ücreti

Bahşış ve servis ücreti konusunda ülkede geçerli olan ilkeler; genellikle, mektup veya otel resepsiyonuna ya da odalara konan duyurularla konuklara iletilir.

Otelde Bulunan Kayıp Eşyalar

Otelde bulunan sahihsiz tüm eşyaların otel yönetimine teslim edilmesi şarttır.

Müşterinin Ölümü Hali

Bir konuğun otelde ölümü halinde, bu nedenle yapılabilecek tüm masraflar (gerekliyse odanın dezenfekte ettirilmesi, yeniden dekore edilmesi veya yatağın değiştirilmesi için yapılabilecekler de dahil) konuğun mirasçılarından talep edilebilir.

Uluslar Arası Otelcilik Mevzuatı Uygulamalarıyla İlgili Örnek Olaylar

Bozuk Çerçeveler

Bay ve Bayan Baker, Dallas Texas'ta bir otelde kalmaktaydılar. Pencere sinek teli ile kaplanmıştı. Bayan Baker, banyoda ve Bay Baker odada uzanmışken dört yaşındaki çocukları pencereye tırmanmış ve başını tele dayayarak dışarıyı seyretmeye başlamıştır. Banyodan çıkan anne yetişmeden çocuğun ağırlığından tel çerçeve açılmış ve çocuk düşüp ölmüştür. Oteli bozuk tel çerçevelerinden dolayı mahkemeye veren Baker'lar davayı kaybetmiştir. Hâkimin muhakeme tarzı şöyle olmuştur: Otelci çocuğun dadısı değildir, güvenliği için peşinden koşamaz. Tel çerçeve çocukların camlardan sarkmasına engel olmak için değil odayı sineklerden muhafaza etmek için konulmuştur ve çocuklar için metal korkulukları pencerelere yerleştirmenin de otelcinin görevleri kapsamına girmeyeceği belirtilmiştir.

Yarı Yıkık Duvarlar

Bay ve Bayan Patterson iki çocuğu ile mevsimlik otele gittiklerinde, Bay Patterson arabadan bir şey almaya gitmiş, çocuklara seslenmek için yolun kenarındaki yarı yıkık duvarın üzerine bir ayağını koymuştur. Bunun üzerine duvar yıkılmış ve ayağı incinmiştir. "Yıkılmış bir duvar, üstüne çıkılacak bir duvar değildir." diye düşünülebilir. Fakat jürinin kararı böyle olmamıştır: Duvarın sağlam olmadığına dair hiçbir işaret koymadığı için otelci sorumlu tutulmuş ve Patterson 10.000 dolar tazminat almıştır.

Cam Kapılar

Philadelphia'daki John Bartram otelinde misafir olan Mr. Roth otelin sokak hizasındaki duvarlardan biri olan cama hızla dayandığında cam kırılmış ve Mr. Roth yaralanmıştır. Mahkemede jüri, camın yoldan geçen yayaların dayanması neticesinde kırılabilir kadar dayanıksız olduğunu ileri sürerek otel idaresini camın kalitesini seçerken dikkat etmemekle suçlamıştır.

İyi Işıklandırılmama

Bayan Corfeld ve kocası Douglas, Houghton Otelin lobisinde otururken resepsiyon memuruna tuvaletin yerini sormuşlar; memur, lobi-deki tuvaleti göstermiş ve uzaktan bakıldığında kapının sıkı bir perde ile örtülü olduğu görülmüştür. Bayan Corfeld, perdeyi açtığı anda karanlıkla karşılaşmıştır. Gözü karanlığa alıştıktan sonra eli ile etrafı yoklayarak yürümeye başlamıştır. Fakat önündeki dik merdi-

veni görememiş ve aşağıya yuvarlanarak muhtelif yerlerinden ağır olarak yaralanmıştır. Meğer tuvalet, merdivenin aşağısında 2-3 metre ileride imiş. Michigan Yüksek Mahkemesinin kararı, bütün doktor ve ilaç masraflarının tazminini; ayrıca 5.000 dolar tazminatı otele ödetmiştir. Bayan Corfeld bulunmaya hakkı olduğu bir mekânda resepsiyon memurunun gösterdiği yolu takip ederek gitmişti ve kendisine tuvaletin merdivenlerden inildikten sonra olduğu söylenmemişti. Kendisinin burada merdiven olabileceğini düşünmesi güçtür ve elektrik düşmesini ararken düşmüştür. Bu nedenle, otel işletmesi tedbirsizlikle ve ilgisizlikle suçlanmıştır.

Döner Kapılar

Orlando'daki Statler Otelinin döner kapısının bir camı kırılmıştır. Sipariş edilen cam gelinceye kadar o kanat kontrplak ile kaplanmıştı ve tabiatıyla bu, görüş açısını da kısıtlamıştı. Kapıdan geçmek isteyen Bayan Promisel, aniden kapının çarpmasıyla kaldırıma düşmüştür. Çünkü içerden hızla gelen başka bir müşteri Bayan Promisel'i görmemiş ve kapıyı hızla çevirmiştir. Mahkeme, otelin Bayan Promisel'e 2.000 dolar ödemesine karar vermiştir.

Bağaj Rafı

Bay Jefferson, Malbury Otelinde misafirdi, başka bir odada kalan arkadaşının odasını ziyaret etmiş, bagaj rafının üzerine oturmuş ve raf kırılarak yere düşmüş, birkaç yara bere almıştır. Bunun tazminatı için oteli dava ettiğinde mahkemece haksız bulunmuş ve bagaj rafının oturma yeri olmadığı kendisine bildirilmiştir.

Otel Masörü

Miami'deki Pulitzer Otelinde kalan Barry Totting, Türk hamamına girdikten sonra, İsveç masajına tabi tutulmuştur. Fakat masör, masajı o kadar sert hareketlerle yapmıştır ki masaj esnasında çok acı çekmesinin yanı sıra damarlarında da ufak kan pıhtılaşmaları olmuştur. Bay Totting, oteli dava etmiştir. Otel işletmesi ise masörün otelin sürekli çalışanı olmadığını ileri sürmüş ve onun neden olduğu zarardan da kendilerini sorumlu hissetmediklerini bildirmişlerdir. Fakat Eyalet Yüksek Mahkemesi otelcinin savunmasını kabul etmemiş, masörün otel tarafından tutulduğunu, otelden maaş, masaj başına da yüzde aldığını ileri sürerek, Barry Totting'e 2.500 dolar tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Zararlı Yiyecek Maddeleri ile İlgili Olay

New York'taki Waldorf Astoria Otelinin Peacock Alley Restoranına Bayan Gardner bir arkadaşı tarafından yemeğe davet edilmişti.

Yemek esnasında Bayan Gardner ekmeğin içindeki cam parçasını da ısırması ve bazı yaralar almıştır. Ödemeyi Bayan Gardner'ın arkadaşı yapmıştır. Waldorf Astoria Oteli, Bayan Gardner ile bir ticari sözleşmenin olmadığını ve kazanın kendi dikkatsizliğinden doğduğunu ileri sürmüştür. New York Mahkemesi bu iddiayı reddetmiştir. Çünkü Bayan Gardner'ın arkadaşı hesabı ödemediği işletme ile müşteri arasında bir ticari kontrat meydana gelmiştir; zira sipariş verildiğinde kimin hesabı ödeyeceği henüz belli değildir. Bunun yanı sıra ödemeyi yapanın bu olayda oteli ilgilendirmeyeceği bildirilmiştir. Bayan Gardner'a 3.000 dolar tazminat olarak ödenmiştir.

Geleneklere Aykırı Davranış

Transit olarak otele gelen her yolcu müşteri statüsüne sahip olmaktadır. Otelin servislerinden istifade etmek isteyen yolcuların gayri nizami ve kanuni tutumları onların müşteri vasfını ortadan kaldırır. Standartlaşan örneklerden biri de Wisconsin olayıdır. Mahkeme, bir şahıs otele hayat kadını getirdiği takdirde misafir statüsünü kaybettiğini kabul eder ve bu kadın tarafından parası çalındığı takdirde otel bu kayıptan dolayı mesul tutulamaz.

Bununla beraber benzer bir suçta mahkeme bu kararların dışına çıkan bir sonuca varmıştır. Bay Baker Coney, İsland'daki bir otele kiralık bir kadınla gelmiştir ve saat 11.00'de odaya girmiştir. Bir süre sonra kadın, adamın bir miktar parasını çalarak çıkıp gitmiştir. Bunun üzerine aşağıya inen Baker, otel memuruna elindeki parasını muhafaza etmesini rica etmiştir. Bu arzusu reddedilmiştir. Gece yarısı geriye kalan parası da çalınmıştır. Bunun üzerine oteli dava eden Baker, mahkemece haklı bulunmuştur. Davalı otelci; müşterinin kanun dışı maksatlarla otelin servislerini kullandığından müşteri olarak kabul edilmeyeceğini ileri sürmüştür. Mahkemenin kararı şöyle olmuştur: Eğer bütün parası kiralık kadın tarafından çalınmış olsaydı otelcinin hiçbir sorumluluğu olmayacaktı. Fakat adamın ahlak dışı ve kanun dışı durumu sona erdikten sonra parası çalındığında ve o sırada da kanunen müşteri sayıldığından, otelci tazminat ödemeye mahkum edilmiştir.

Yolsuz Bir Harekette Bulunan Müşteri Dışarı Çıkarılabilir

Miss. Raider adlı bir kadın Port Royal Inn'e gelerek otelciye oradaki banyolardan istifade edeceğini bildirerek bir oda kiralamıştır. Zamanla Miss. Raider'in civardaki Richmond kasabasında bir genelevde yakın bir tarihe kadar çalıştığı duyulmuştur. Bunun üzerine otelci, Miss. Raider'in oteli terk etmesini istemiştir. Neden olarak,

Miss Raider gibi olumsuz geçmişi olan bir kimse ile aynı otelde kalmak istemeyen saygıdeğer misafirlerinin bulunduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme otelciyi haklı bulmuştur. Ahlak dışı davranışları bulunan bir kimsenin otelin diğer müşterilerini uzaklaştıracağını ve bu nedenle, Miss. Raider'i otelcinin dışarı atmaya hakkı olduğuna karar vermiştir.

Bu hakkın otelciye verilmesindeki neden, diğer misafirlerin ve çevrenin huzur ve rahatının kaçırılmasına engel olmaktır.

Hastalık

Bir müşterinin diğer misafirleri rahatsız edecek şekilde rahatsızlanması otelci için büyük problemler yaratır. Bu gibi durumlarda otelci, hasta misafire yakın ilgi göstererek onun hayatını tehlikeye sokmadan otelden çıkarma yollarını aramalıdır (Örneğin bir ambulans ya da sağlık ekibiyle otelin dışına çıkarabilir.).

Mr. Sebastian Hugh, Pittsburg'da Schlosser Oteline yerleştikten sonra gayet ciddi bir şekilde rahatsızlanmış ve doktor çağrılarak tedavi edilmiştir. Bir müddet sonra ateşi o kadar çok yükselmiştir ki sayıklamaya ve taşkınlıklar yapmaya başlamıştır. Bunun üzerine otelci, belboyu Mr. Sebastian Hugh'un odasına göndermiş, paltosunu giydirip servis asansörü ile indirerek sokağa çıkarmıştır. Bu iki adım atan Mr. Sebastian Hugh düşmüş, bir müddet sonra hastaneye kaldırıldığında çok geç kalındığından ölmüştür.

Renn Mahkemesi hastalıktan dolayı otelcinin misafiri çıkartma hakkını tanımışsa dahu şekilde birinin ölümüne neden olacak şekilde yapmasını hatalı bulmuştur.

Eğer hasta otelde ölürse, otelci hemen doktor çağırmalı, bağlı olduğu mıntika polisine haber vermeli, ölümün nedeni araştırılmalıdır. Daha sonra, cesedin yanına veya civarındaki kıymetli mallara dokunulmamasına ve yerinin değiştirilmemesine dikkat edilmelidir.

Müşteriden Başkasını Kabul Etmeme Hakkı:

Rakip firmalar ve müşterinin ziyaretçileri fazla bir sayıya ulaşabilir. Umumiyetle müşteri olmayan kimseler sadece otelcinin zimni müsaadesi ile otele girerler. Yani otelci istediği sürece otelde kalabilirler.

Meselâ, New York'taki Endicott Oteline dini bir tarikata mensup insanlar girip kapı kapı dolaşıp Jenovah's Witness'in doktrinlerini

anlatnaktaydılar. Bunun üzerine otelin müdürü bu davetsiz grubu polis çağırarak otelden attırmıştır. New York Mahkemesi otel müdürünü haklı bulmuş ve müşteri olmayan bir kimseyi otel müdürünün kabul etme zorunda olmadığını ileri sürmüştür.

Müşterilerin Güvenliğini Sağlamak İlkesi

New Jersey'de bir otelde kalan Mrs. Nelsin telefona cevap vermek için yataktan yere çıplak ayakla bastığında, ayağına bir iğne batmış ve kırılmıştır. Bu nedenle, ayağının tedavi edilmesi gerekmiş ve zararını tazmin etmek için oteli dava etmiştir. Mahkeme Mrs. Nelsin'e 2.500 dolar tazminat verilmesini uygun bulmuştur. Mahkeme, otelciyi bir müşteri çıktıktan sonra odayı tam anlamıyla temizletmeden başka bir müşteriye vermiş olmasından dolayı suçlu bulmuştur. Buradaki örnek olayda, otelcinin sorumluluğu özellikle kendi dikkatsizlik ve ilgisizliğinden kaynaklanan olaylarla ilgilidir.

Bu örneğin haricinde otelci, işletmede pencerelerin bozuk olmasından, cam kapıların kırıklığından ve iyi çalışmamasından, zeminin kaygan olmasından, yerlerin bozulmuş bulunmasından, açık asansör raflarından, ilk yardım imkânlarının yetersizliğinden, yüzme havuzlarının tehlikeli olmasından, otel çevresinde güvenlik tedbirlerinin alınmamış, üstü açık kuyulardan dolayı ortaya çıkacak kazalar gibi nedenlerden de sorumludur.

Özet

Dünya Turizm Örgütü (WTO) dünyada turizmin dil, din, renk, ırk ayrımı gözetilmeksizin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bunun sonucunda dünya yurttaşlarının daha fazla seyahat özgürlüğüne sahip olmaları, insanlığa ve dünya barışına katkıda bulunacaklarına inanmaktadır. Sosyal ve kültürel boyutlarının yanında turizm aynı zamanda ekonomik bir etkinlikler dizidir. Geri kalmış ve gelişmekte olan pek çok ülke geçimini turizmden sağlamaktadır. Bu ulusal turizm mevzuatını nedenle uluslar arası turizm mevzuatına uygun hale getirmesi gerekmektedir. Çünkü turizm küresel bir olgu olup kuralları da küresel işlemektedir.

Turizm faaliyetleri ekonomik ve demokratik istemlerinden dolayı öncelikle gelişmiş ülkelerde tam anlamıyla genişleme olanağı bulmuştur. Konuyla ilgili düzenlemelere de gelişmiş ülkelerde ilk olarak gidilmiştir. Turizmini geliştirmek isteyen diğer ülkelere oradaki uygulamalar ışık tutmuştur. Gelişmiş ülke yurttaşları küresel alanda talepleri belirleyen konumlarından dolayı gelişmiş uygulamaları gittikleri yerlerde de görmek istemektedir. Dolayısıyla bu uygulamaların örnek olaylar olarak izlenmesi hem yabancı konuklarla aramızdaki bağları güçlendireceği gibi yerel yurttaşlarımız açısından da faydalı olacaktır.

Otel işletmeleri, seyahat acenteleri ve müşteriler arasındaki karşılıklı ilişkiler, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 37. maddesi uyarınca düzenlenmiştir. 2634 sayılı Kanun, turizm işletmelerinin ilişkilerinde sözleşme hükümlerinin esas alınmasını belirtmekle birlikte sözleşmelerin kapsamı dışında kalan alanlarda uygulanacak kuralların bir Yönetmelik'le belirlenmesini öngörmüştür.

Otel işletmesiyle müşteri/acente arasında aşağıdaki alanlarda anlaşma gereği ortaya çıkar. Bunlar;

Otel Sözleşme Türleri: Acente ile otel işletmesi arasında üç çeşit otel sözleşmesi vardır. Bunlar;

- a. Bireysel olarak seyahat eden (münferit) müşterilerle ilgili sözleşmeler,
- b. Grup olarak seyahat eden müşterilerle ilgili sözleşmeler,
- c. Belirli bir sürenin üzerindeki rezervasyonlar için yapılacak (kon-tenjan) tahsis sözleşmeleri.

- Otel Sözleşmelerinin Kapsamı
- Otelcinin Kabulü
- Ön Ödeme
- Fiyat Değişiklikleri
- Acentenin Yükümlülüğü
- Seyahat Acentesine Komisyon Ödenmesi
- Komisyonun Oranı
- Süre Uzatımı
- Faturanın Müşteri Tarafından Ödenmesi

Gözden Geçir

- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu hükümlerini,
- Turizm İşletmelerinin Bakanlık, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkındaki Yönetmelik hükümlerini
- Seyahat acenteleriyle oteller arasındaki sözleşme türlerini
- Otelciyle müşteriler arasındaki hak ve sorumlulukları
- Uluslar arası otelcilik kurallarını gözden geçiriniz.

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
- Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileriyle İlgili Yönetmelik

Değerlendirme Soruları

1. Otelciyle acente arasında rezervasyonların kabul edileceğine dair ön ödeme şartı konmuş ve acente, otelciye ön ödeme/kaparo göndermişse, otelci parayı aldığı için acenteye en geç ne kadar bir süre içinde bildirmelidir?
  - a. 12 saat
  - b. 1 gün
  - c. 2 gün
  - d. 3 gün
  - e. 1 hafta
2. Ödemenin bizzat müşteri tarafından yapılacağı konusunda (Acentenin Yükümlülüğü, Madde-14) özel bir anlaşma yoksa fatura, otel sözleşmesini yapan acente tarafından ödenir. Fatura ödemesi konusunda özel bir hüküm yoksa ve acente faturayı 30 gün içinde ödemezse otelci tarafından acenteye yürütülecek masraf nedir?
  - a. Aylık % 10 faiz ve ana borcun % 5'i oranında masraf
  - b. Aylık % 10 faiz ve ana borcun % 10'u oranında masraf
  - c. Aylık % 5 faiz ve ana borcun % 5'i oranında masraf
  - d. Aylık % 5 faiz ve ana borcun % 10'u oranında masraf
  - e. Aylık % 10 faiz ve ana borcun % 15'i oranında masraf
3. Acente tarafından yapılan rezervasyonlarda, normal şartlarda otelcinin acenteye ödeyeceği komisyon oranı nedir?
  - a. % 5
  - b. % 10
  - c. % 15
  - d. % 20
  - e. Hiçbiri

4. "Kontenjan sözleşmesi, özel organizasyonlar için, bir biri ardından düzenli olarak gelecek gruplar veya münferit müşterilerle ilgili olarak ya da odaların belirli bir dönem tahsisini gerektiren hallerden düzenlenir." (Madde - 41)

Tahsis sözleşmesinde münferit müşterilerle ilgili iptal süresi kaç gün öncedendir?

- a. 1 hafta
  - b. 2 hafta
  - c. 3 hafta
  - d. 30 gün
  - e. 45 gün
5. Tahsis sözleşmesinde grubun tamamının iptalinde iptal süresi kaç gün öncedendir?
- a. 1 hafta
  - b. 15 gün
  - c. 30 gün
  - d. 45 gün
  - e. 60 gün
6. Müşterilerin otelle ilgili "check-in" ve "check-out" kuralı hangi saatlerdedir?
- a. Check-in saat 14.00'den sonra; check-out 14.00'den önce
  - b. Check-in saat 12.00'den sonra; check-out 14.00'den önce
  - c. Check-in saat 14.00'den sonra; check-out 12.00'den önce
  - d. Check-in saat 11.00'den sonra; check-out 13.00'den önce
  - e. Check-in saat 12.00'den sonra; check-out 12.00'den önce
7. Seyahat acenteleri ile konaklama tesisleri arasında kaç çeşit anlaşma yapılabilir?
- a. 1 çeşit
  - b. 2 çeşit
  - c. 3 çeşit
  - d. 4 çeşit
  - e. 5 çeşit

8. Acentelerin anlaşma yaptığı konaklama tesislerindeki hangi bilgileri bilgisayara yüklemesi gerekir?
  - a. Otelin yeri
  - b. Konaklama şekli
  - c. Oda fiyatları
  - d. Anlaşma kontratı
  - e. Hepsi
9. Tur operatörü, bir paket tur satışında kime ilgili bilgileri gönderir?
  - a. Yerel acenteye
  - b. Gidilecek havaalanına
  - c. Rezervasyon yapılan otele
  - d. Gideceği yerdeki emniyet birimine
  - e. Sözleşme yaptığı bütün acentelere
10. Aşağıdakilerden hangisi birimlerarası uyumlu çalışmamanın bir sonucu değildir?
  - a. Müşterilerin iki saat havaalanında transfer aracını beklemeleri
  - b. Otelin az oda hazırlamış olması
  - c. Müşterinin otelle ilgili sorununa müdahalenin üç gün sonra yapılması
  - d. Müşterinin konaklama esnasında merkezden otele dönecek olan şehir içi dolmuşunu kaçırmış olması
  - e. Müşterilerin uçağının rötar yapması sonucu otelde alacakları akşam yemeğini kaçırmaları
11. İstatistikî çalışma yapan bir acente hangi sonuca ulaşacaktır?
  - a. Gelecek yıl için daha kolay planlama yapabilecektir.
  - b. Müşterilerin aldıkları hizmetlerden memnun kaldıklarını öğrenecektir.
  - c. Rezervasyon elemanının doğru çalışmadığını öğrenecektir.
  - d. Otelin acentesinin müşterilerinden başkasını almadığına kanaat getirecektir.
  - e. İstatistik gerekli değildir.

Aşağıdaki soruları, Doğru (D) ya da Yanlış (Y) olarak cevaplayınız.

12. (D) Yerel acente birden fazla tur operatörüyle çalışıyor ise her bir tur operatörü için ayrı ayrı dosyalama yapılmalıdır.
13. (D) Otel acente anlaşması yapılırken işletmeler kâr etmeyi düşünmelidir.
14. (D) Acente birimler arası iş birliği sayesinde tüm müşteri problemlerini anında ve hızlı bir şekilde çözecektir.
15. (Y) Bir otelde acenteyi temsil eden otel rehberi olmazsa, acente o otele müşteri gönderemez.

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri

Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması

9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Tüketici Hakları Ve Turizmde Tüketicinin Korunması
- Ayıplı Mal, Ayıplı Hizmet, Ayıplı Turizm Ürününün Tanımı Ve Yaptırımları
- Paket Tur Sözleşmelerinin Uygulama Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Ayıplı Turizm Hizmetini Satın Alan Tüketici/Turistin Hakları
- Memnuniyetsizlik Durumunda Yapılması Gerekenler
- Türsab Turizm Tüketicilerinin Taleplerini Değerlendirme Amaçlı Kütahya Çizelgesi
- Örnek Olaylar

Ünite Hakkında

Ünitede, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında tüketici hakları ele alınmaktadır. Adı geçen Kanun çerçevesinde turizme yönelik bakış açılarıyla yorumlamalar getirilmektedir. Bu bakış açıları Dünya Turizm Örgütü, Avrupa Birliği'nin uygulamalarıyla değişik bakış açıları geliştirilmiştir.

Ayıplı mal ve hizmetler karşısında tüketicinin hakları, haklarını arayacakları kurumlar ile usul ve yöntemleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Dünyadan ve Türkiye'den örnek olaylar verilerek konular zenginleştirilmiştir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Tüketicilerin hak ve sorumluluklarını,
- Mal ve hizmet üreticilerinin sorumluluklarını,
- Tüketicilerin beklediği memnuniyeti alamamaları durumunda izleyecekleri prosedürleri,
- Örnek olay ve uygulamalarla zenginleştirilmiş, uluslar arası ve ulusal mevzuat hükümlerini öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Tüketici haklarıyla ilgili uluslar arası ve ulusal genel mevzuat hükümlerini inceleyiniz.
- Turizmde tüketici haklarıyla ilgili uluslar arası ve ulusal turizm mevzuat hükümlerini inceleyiniz.

Tüketici Hakları ve Turizmde Tüketicinin Korunması

TC Anayasası'nın 172. maddesinde 'Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder' hükmünün yanı sıra Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ilgili maddesinde ise 'Tüketicilerin meselelerini tespit etmek, tüketicinin eğitilmesi, teşkilatlanması ve korunmasının temini için tedbirler almak.' hükümleri yer almıştır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat 08.03.1995 yılında yürürlüğe girmiştir. Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana tüketicinin korunması hukuku Türkiye'de önemli bir gelişme kaydetmiş; 2003 yılında gerçekleştirilen kapsamlı değişiklikler de tüketici hareketine ek bir ivme kazandırmıştır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Anayasa'da ve yasanın ilgili maddesinde belirtildiği üzere "tüketicileri korumak, bilgilendirmek ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etmek" üzere ihdas olunmuştur.

Kanun'un 1. maddesinde, "Bu Kanun'un amacı, kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, aydınlatıcı, eğitici, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı önlemleri almak ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konudaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir" şeklinde ifade edilmektedir.

Avrupa Birliği ile yürütülmekte olan uyum müzakereleri çerçevesinde Yasa'nın yeniden gözden geçirilmesi, tüketicinin korunmasına ilişkin AB tüzük ve direktiflerinin öngördüğü düzenlemeleri karşılayacak değişikliklerin yapılması çalışmaları, ilgili Bakanlık tarafından halen sürdürülmektedir.

Tüketici haklarının uluslararası anlamda konu edildiği belgelerden birisi de "Birleşmiş Milletler Evrensel Tüketici Hakları Beyanname'si"dir. Adı geçen Beyanname'nin "Hedefler" bölümünde, "tüketicilerin çıkarlarını ve gereksinimlerini göz önünde tutarak; tüketicilerin çoğu zaman ekonomik şartlar, eğitim seviyeleri ve pazarlık gücü yönünden dengesizliklerle karşılaştıklarının ayırdında olarak tüketicilerin zararsız ürünlere erişme hakkına sahip olması gerektiği düşüncesi ile" bu beyannamenin hazırlandığı belirtilmiştir. Bu nedenle tüketici hakları

konusunda yapılacak çağdaş her çalışmanın, yorumun ve yasa değişikliğinin yukarıda belirtilen uluslararası kabul görmüş saptamalar ve ilkeler doğrultusunda olması gerekir.

Gerek mevcut yasanın hazırlanmasında gerekse yapılmakta olan yeni değişiklik ve düzenlemelerde, uluslararası tüketici kuruluşlarının kabul ettiği ilkeler dikkate alınmıştır. Söz konusu ilkeler;

Tüketicinin Sekiz Temel Hakkı

Tüketicinin Temel Gereksinimlerinin Karşılanması Hakkı

İnsanın, insan olması nedeniyle ve bir insana yakışacak biçimde yaşayabilmesi standart kabul edilerek en az gereksinimlerinin karşılanması için devletlerin etkin olarak çalışmasını amaçlayan bu ilke devlete, tüketicilerin korunması konusunda etkin bir politika oluşturması sorumluluğunu yüklemektedir. Devlet, tüketicinin haklarının korunması ve yerleşmesi için gerekli düzenlemeleri ve uygulamaları yapmak, korumanın etkin bir biçimde gerçekleşmesi için açık bir çaba göstermek durumundadır. 4077 sayılı Yasa'nın ikinci bölümünde "Tüketicilerin Korunması ve Aydınlatılması" başlığı altında bu ilkelere gözetilen hükümler yer almaktadır. Ayrılmış Mal ve Hizmet, Satıştan Kaçınma, Taksitli Satışlar, Kampanyalı Satışlar, Kapıdan Satışlar, Etiket, Ticari Reklam ve İlanlar, Zararlı ve Tehlikeli Mal ve Hizmetler, Kalite Denetimi, Tüketici Konseyi, Tüketici Mahkemeleri, Üretimin, Satışın ve Malın Toplatılması başlıkları altında Yasa tüketicinin haklarını ve bunları koruma biçimini belirtmektedir.

Tüketicinin Sağlık ve Güvenliğinin Korunması Hakkı

Çağımızda tüketicilere sunulan ürünlerin insan sağlığına önemli zararlar verme riskinin olması ve bazı durumlarda ölümlere neden olabilecek olması nedeniyle tüketicinin sağlık ve güvenliğinin korunması hakkı, tüketicinin temel gereksinimlerinin karşılanması hakkı ile kesin ayrımlarının çizilemeyeceği kadar sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Birleşmiş Milletler Evrensel Tüketici Hakları Beyannamesi'nin 3. maddesinin (a) bendinde değinilen bu hakkı en basit şekliyle "satışta sunulan her türlü mal ve hizmetin sağlık açısından tüketicilere zarar vermeyecek kalite ve nitelikte olması hakkı" şeklinde tanımlayabiliriz. 4077 sayılı Zararlı ve Tehlikeli Mal ve Hizmetler başlıklı Kanun'un 18.maddesinde bu hakkın korunmasını güvence altına almaktadır.

Tüketicinin Bilgi Edinme Hakkı

Tüketicinin, piyasadaki mal ve hizmetlerle bunların niteliklerine ilişkin olarak bilgisinin yetersiz olması nedeniyle korunması gerekmektedir.

tedir. Öncelikli olarak tüketici almak istediği mal ve hizmetin ne olduğu ve nerede olduğu, çeşitleri ve minimum hangi niteliklere sahip olması gerektiği konusunda bilgilenebilmelidir. Normal ticaret yaşantısında bunu devletten çok satıcıların reklamları yerine getirmektedir. Bu nedenle bilgi edinme hakkının uygulamada en sık görünümü, reklamların mal ve hizmetler hakkında yanıltıcı ve yönlendirici değil tam ve doğru bilgi sağlayacak bir içeriğe sahip olmalarının özendirilmesi ve olup olmadıklarının devlet tarafından denetlenmesi biçiminde olacaktır. Yasa bu görevi “Reklam Denetleme Kurulu”na yüklemiştir.

Yine ürünlere ilişkin etiket ve talimatların da tam ve doğru bilgi sağlamaya yönelik olması gerekmektedir. (TKHK, Madde 16)

Tüketicinin Ekonomik Çıkarlarının Korunması ve Geliştirilmesi Hakkı

Tüketicinin ekonomik çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi, yasanın ve tüketicinin korunmasına ilişkin uluslararası anlaşmaların birincil amaçlarındandır. Aynı bir ilke olarak sayılmış olmasının nedeni, tüketicinin sağlık ve güvenliğinin korunmasına ilişkin ilkeden ayrı olarak tüketicinin parasal çıkarlarının korunmasını da irdelemektir. Bu ilke birçok yazıda “mal ve hizmetleri serbestçe seçme hakkı” olarak da geçmektedir.

Tüketicinin Örgütlenme ve Temsil Edilme Hakkı

Bu hakkın temel amacı tüketicilerin bir çıkar grubu olarak kendi sivil toplum kuruluşlarında örgütlenip haklarını koruyabilmelerini sağlamaktır. Ancak ülkemizde tüketici örgütlenmeleri henüz çok yaygın değildir. Halkın bilinçsizliği yüzünden dar bir kitleye hitap eden tüketici örgütleri maddi olanaksızlıklar nedeniyle de görevlerini yurtdışındaki başarılı örgütler gibi yerine getirememektedir. Yasa'nın 21. ve 22. madde hükümleri çerçevesinde kurulan Tüketici Konseyi ve Hakem Heyetleri, resmi kurum niteliğinde hizmet veren kuruluşlar olmakla birlikte tüketici haklarının korunmasında etkin rol oynamaktadırlar.

Tüketicinin Zararlarının Giderilmesi Hakkı

Bu hakkın içeriğini hakları zarar gören kişinin bu zararının nasıl giderileceğine ilişkin düzenlemeler oluşturur. Tüketicilerin zararlarının giderilmesi için ülkemizde iki başvuru yeri bulunmaktadır: Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Tüketici Mahkemeleri. (TKHK, Madde 22, 23)

Tüketicinin Eğitim Hakkı

Tüketicinin eğitilmesi, tüketicinin mallar ve hizmetler arasında bilinçli seçim yapabilecek yeterlilikte ve hak ve sorumluluklarının bilincinde olmasını sağlayacak altyapının kazandırılmasıdır. Bu konu Yasa'nın 20. maddesinde "Tüketicinin eğitilmesi konusunda örgün ve yaygın eğitim kurumlarının ders programlarına, Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli ilaveler yapılır. Tüketicinin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi için radyo ve televizyonlarda programlar düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar, Tüketici Konseyinin önerisi ile Bakanlıkça tespit ve ilan olunur." demek suretiyle hükme bağlanmıştır.

Tüketicinin Sağlıklı bir Çevrede Yaşama Hakkı

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un birinci maddesinde tüketicinin çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı önlemlerden söz edilmekte; 18. maddede ise 'Zararlı ve Tehlikeli Mal ve Hizmetler' başlığı altında kişinin beden ve ruh sağlığı ile çevreye zararlı veya tehlikeli mallar konusunda alınacak önlemlerden söz edilmektedir. Ancak söz konusu iki madde kapsamında yer alan önlemler tüketicinin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının tam sağlanması için yeterli görülmemektedir.

Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının tüketicinin korunması hukukunun içinde yer alması kuşkusuz çok önemli bir gelişmedir. Çevrenin korunması bağlamındaki yasal düzenlemeler sadece çevreyi koruyup gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmakla yetinmeyecek aynı zamanda, tüketiciyi ticari hayat içinde daha güçlü bir konuma da taşıyabilecektir.

Ayıplı Mal, Ayıplı Hizmet, Ayıplı Turizm Ürününün Tanımı ve Yaptırımları

Genel olarak incelendiğinde; turizm sektörünün, hizmet satışı nedeniyle Kanun'la ilişkilendirildiği görülmektedir. Zira; Kanun'un esası, mal alış verişinden doğan aksaklıklara ilişkindir. Hizmet sektöründen ise örneğin; kuru temizleme vs. hizmetleri kapsamaktadır. Ancak, turist yaptığı harcamalardan dolayı tüketici olması nedeniyle, doğal olarak Kanun'un kapsamına girmektedir.

Kanun'da tüketicinin korunmasını gerektiren husus; yaptığı harcama karşılığında ayıplı mal veya hizmet edinmesidir ki bu husus, Kanun'un 4. maddesinde düzenlenmiştir.

Ayıplı Mal (Madde-4): Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilanlarında yer alan veya satıcı tarafın-

dan bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar, ayıplı mal olarak kabul edilir.

Ayıplı Hizmet (Madde-5): Sağlayıcı tarafından bildirilen reklam ve ilanlarında veya standardında veya teknik kuralında tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler, ayıplı hizmet olarak kabul edilir.

Ayıplı Turizm Ürünü: “Turizm hizmetlerinin satışında uygulanan turu tanıtmaya ve tura katılmayı sağlama amacıyla tüketicilere gönderilen broşürlerde yer alan veya seyahat acentesi tarafından vaat edilen yahut standardında tespit edilen nitelik ve/veya niceliğine aykırı olan ya da tahsis ve kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan, ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mal ve hizmetlerdir.”

Konuyu turizm tüketimi açısından yorumladığımızda;

- Seyahat acentesi tarafından yazılı ve görsel basında çıkan ilanlarda veya önceden belirli, birden fazla turistik hizmeti kapsayan ve hizmetleri tanıtmaya amacıyla gönderilen broşürlerde, metinlerinde yer alan nitelik veya niceliğe aykırı olan eksiklikler,
- Seyahat acentesi tarafından vaat edilen konularda vaade uymama,
- Satışa sunulan hizmet için yetkili makam ve mercilerce görülen yahut taraflarca kabul edilen hizmet standardına nitelik veya nicelik yönünden uygun olmayan hizmetler de ayıplı hizmet (ürün) sayılmaktadır.
- Seyahat acentelerinin yanında, otel, lokanta, yat veya yat limanı işletmecilerinin müşterilerine, broşür veya çeşitli yollarla duyurulan hizmetlerinin beklentileri karşılamayı engelleyen eksiklikler içermesi de ayıplı turizm hizmeti kavramına girmektedir.

Kanun’da tanımlanan ayıplı mal veya hizmet satışı tanımı, turizm hizmetlerinin özelliğinden kaynaklanan niteliğini tam olarak karşılamamaktadır. Turizm uygulamaları konusunda yorumlamalar gerek-

mektedir. Elbisesini kuru temizlemeye götüren bir kişinin, kuru temizlemeden sonra evine götürdüğünde, elbisesinde hala lekeler olduğunu veya düğmelerinin kırılmış olduğunu gördüğünde, kendisine ayıplı hizmet verildiğini veya marketten taze olduğu söylenen bir yufkayı eve getirdiğinde, yufkanın aslında bayat olduğunu anladığında, kendisine ayıplı mal satışının yapıldığını iddia ederek Kanun'a göre zararının tazminini isteyebilecektir. Ancak, yediği pastanın yağının istediği nitelikte olmaması veya kahvenin aromasının aradığı türde olmaması sonucu tüketici hangi koşullarda kendisine ayıplı hizmet sunulduğunu ileri sürecektir Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Kanun'un 4. maddesinde;

Tüketici, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıplı satıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimi ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde imalatçı-üreticiden tazminat isteme hakkına da sahiptir.

İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve Kanun'un 10'uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı zincirleme olarak sorumludur. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimse sorumlu olduğu takdirde bunlar zincirleme sorumludurlar. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

Yukarıdaki örnekleri bu iki paragrafa uyguladığımızda, kuru temizlemecide sorun bulunmamaktadır. Ancak lokantadaki yemeği beğenmeyende sorun yaşanacaktır. Tüketici ya hemen beğenmediği yemeğin değiştirilmesini isteyecektir; ya da hesabı öderken yemeğin bedelinin alınmamasını isteyecektir. Aksi halde lokantadan ayrıldıktan sonra, Kanun'da belirtildiği gibi 30 gün içinde yediği yemeğe itiraz edip de beğenmediği yemeğin bedelini ödediği faturadan düşülmesini veya yerine aynı ve beğeneceği türden yemek talep etmesi olanaklı olmayacaktır. Bu hizmetin acente aracılığıyla olması halinde tüketici acenteye ödediği ücretten hangi oranda kesinti isteyebilecektir.

Kanun'un uygulanmasında diğere bir zorluk ise hizmetin alındığı yerden kaynaklanmaktadır. Bir seyahat acentesinden 30 günlük Avrupa turu veya deniz turu alan tüketici, turun birinci veya ikinci gününde beğenmediğı bir hizmetten dolayı turu, Kanun'a göre, sözleşmeyi feshederek terk etmek istemesi halinde problemin çözümüne ilişkin Yasa'da düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda, ayıplı hizmet satıcıya nasıl geri verilecektir? Yine itiraz için verilmiş olan 30 günlük süre nasıl kullanılacaktır? Bununla ilgili olarak net bir düzenleme bulunmamaktadır.

Burada belki tüketiciler açısından şu önerilebilir. Örneğin; kendisine sunulan ayıplı hizmet nedeniyle geziyi terk eden kişi durumu resmi bir kurum nezdinde yapacağı başvuruyla tutanak altına aldırabilirse dönüşünde yapacağı başvuruya esas olarak düzenlenen bu tutanağı kullanabilecektir.

Bunun yanında; Kanun'da tüketicinin her türlü ayıplı mala karşı korunması güvence altına alınmıştır. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi satıcının sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Satılan malın ayıbı gizli nitelikte ise veya ayıp tüketiciden hile ile gizlenmişse satıcı, 30 gün içerisinde kendisine başvurulmadığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz.

Ayıba karşı sorumlu tutulanlar, ayıba karşı daha uzun bir süre ile sorumluluk üstlenmemişlerse ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile malın tüketiciye teslimi tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda beş yıldır. Ayıplı malın neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler ise üç yıllık zamanaşımına tabidir. Bu talepler zarara sebep olan malın piyasaya sürüldüğü günden başlayarak on yıl sonra ortadan kalkar. Ancak, satılan malın ayıbı, tüketiciden satıcının ağır kusuru veya hile ile gizlenmişse zamanaşımı süresinden yararlanılamaz.

Ayıplı malın neden olduğu zararlardan sorumluluğa ilişkin hükümler dışında, ayıplı olduğu bilinerek satın alınan mallar hakkında yukarıdaki hükümler uygulanmaz.

Satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, imalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceğı şekilde "özürlüdür" ibaresini içeren bir etiket konulması zorunludur. Yalnızca ayıplı mal satılan veya bir kat ya da reyon gibi bir bölümü sürekli olarak ayıplı mal satışına, tüketicinin bilebileceğı şekilde tahsis edilmiş yer-

lerde bu etiketin konulma zorunluluğu yoktur. Malın ayıplı olduğu hususu, tüketiciye verilen fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde gösterilir.

Güvenli olmayan mallar, piyasaya özürdür etiketiyle dahi arz edilemez. Bu ürünlere, 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun hükümleri uygulanır.

Bu hükümler, mal satışına ilişkin her türlü tüketici işleminde de uygulanır.

Paket Tur Sözleşmelerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Yönetmelik'le, paket tur sözleşmelerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Mal: Alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi mallardır.

Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyet.

Tüketici: Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişidir.

Seyahat Acentesi: Kâr amacıyla turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence olanakları sağlayan, onlara turizmle ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ticari kuruluşlardır.

Tur: Türkiye'nin tarihi, doğal, kültürel, turistik değerlerinden en az birini tanıtmaya ve ulaştırmayı birlikte kapsayan, bu hizmetlerin dahil olduğu tek bir fiyatla satılan veya satış taahhüdü yapılan ve hizmeti 24 saatten kısa bir süreyi kapsayan ticari faaliyettir.

Paket Tur: Paket tur sözleşmeleri; ulaştırma, konaklama ve bunlara yardımcı sayılmayan diğer turistik hizmetlerin en az ikisinin birlikte, her şeyin dahil olduğu fiyatla satılan veya satış taahhüdü yapılan ve hizmeti 24 saatten uzun bir süreyi kapsayan veya gecelik konaklamayı içeren ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunlu, önceden düzenlenmiş yazılı sözleşmelerdir. Özellikleri, yukarıdaki tanımda sunulan ve paket tur sözleşmeleri aracılığıyla oluşturulan turlara paket tur denilmektedir.

Paket tur sözleşmesi paket tur başlamadan önce, paket tur sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur.

Paket tur sözleşmesinde;

- a. Sözleşme taraflarının, isim, unvan, açık adres, telefon ve varsa diğer erişim bilgileri,
- b. Hareket, dönüş tarihi ve saatleri ile kesintiler dahil paket turun süresi,
- c. Paket tur sırasındaki duraklama yerleri ve nakil bağlantıları dahil turun güzergâhı, ulaşım araçlarının cinsi, konaklama yeri ve sınıfı, bunları; süreleri, yemek öğün sayısı, varsa rehber ve ücreti ile paket tura dahil diğer hizmetlere ilişkin bilgiler,
- d. Paket tur öncesi ve paket tur sırasındaki fesih koşulları,
- e. Seyahat acentesinin kusuru veya sözleşmeye kısmen ya da tamamen uymaması hallerinde ödeyeceği tazminat ile ödenmiş olan paranın iadesine ilişkin bir taahhüt,
- f. Zorlayıcı sebep sayılan haller ve bu hallerde tarafların hak ve sorumluluklar,
- g. Paket turun Türk Lirası olarak vergiler dahil fiyatı ve ödeme şekli,
- h. Vadeye göre faiz ile birlikte ödenecek Türk Lirası olarak toplam satış fiyatı,
- i. Faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirtilen faiz oranının % 36 fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,
- j. Peşinat tutarı,
- k. Ödeme planı,
- l. Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları yer alır.

Fiyat Değişiklikleri: Sözleşmede öngörülen fiyat ve koşullar değiştirilemez. Ancak, liman ve havaalanına iniş vergileri gibi harç, vergi ve ücretler ile döviz kurlarından kaynaklanan fiyat değişikliklerine bu hüküm uygulanmaz. Seyahat acentesi, paket turdan önce, yukarıda verilen nedenlerle meydana gelen fiyat artışını tüketiciye derhal bildirir. Bu durumda tüketici herhangi bir tazminat ödemediği takdirde sözleşmeden dönme hakkını kullanır ya da değişiklikleri ve fiyat üzerindeki etkisini açıkça belirten ek sözleşmeyi kabul eder. Tüketici, sözleşme-

den döndüğü taktirde; seyahat acentesinin kendisine ikâme bir paket tur sunabilmesi halinde eşdeğerde bir başka paket tur alma ta da sözleşme kapsamında ödemiş olduğu tüm bedeli on gün içinde geri alarak sözleşmeden dönme haklarından birini kullanabilir.

Sözleşmenin Devri: Tüketici, paket tura devam etmesinin mümkün olmaması durumunda, hareketten en az yedi gün önce seyahat acentesine niyetini bildirerek rezervasyonunu, paket tur açısından geçerli tüm koşulları yerine getiren bir üçüncü kişiye devredebilir. Bu durumda, paket turu devreden ve devralan, sözleşmeye taraf seyahat acentesine karşı, bakiye tutarın ve söz konusu devirden doğan tüm ilave masrafların ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar.

Seyahat Acentesinin Sözleşmeyi Feshetmesi: Seyahat acentesinin sözleşmeyi feshetmesi halinde tüketici uğradığı zarar oranında tazminat hakkına sahip olur. Ayrıca, seyahat acentesi, tüketicinin o güne kadar yaptığı tüm ödemeleri ve tüketiciyi borç altına sokan tüm belgeleri on gün içinde tüketiciye iade eder. Sözleşmenin feshi, kayıt edilen tüketici sayısının, paket turun düzenlenmesi için gerekli olan sayıya ulaşmaması ve bu durumun bir fesih sebebi olduğunun sözleşmede yer alması ya da seyahat acentesi gerekli tüm özeni göstermiş olmasına karşın mücbir sebeplerden kaynaklanması halinde tüketicinin tazmin hakkı doğmaz.

Sorumluluk: Sözleşmeye taraf seyahat acentesi sözleşmeden doğan yükümlülüklerin gereği gibi ifa edilmemesinden dolayı sorumludur. Ancak sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi tüketicinin kusuruna veya mücbir bir sebebe dayanıyorsa, seyahat acentesi sorumlu tutulamaz.

Paket tur sırasında, seyahat acentesinin sözleşmenin esaslı unsurunu oluşturan hizmetlerden bir veya birkaçını sağlamaması ya da sağlamayacağını anlaşılması durumunda; seyahat acentesi, paket turun devam etmesi için tüketiciye ilave maliyet getirmeyen eşdeğerde alternatif düzenlemeler yapar ve sözleşmede yer alan hizmetler ile sunulan hizmetler arasındaki farkı tazmin eder.

Söz konusu düzenlemeleri yapmak mümkün değilse ya da bunlar haki: nedenlerle tüketici tarafından kabul edilmez ise seyahat acentesi tüketicinin hareket yerine veya kabul edeceği herhangi bir dönüş noktasına geri dönmesi için eşdeğerde ulaşım olanağı sağlar. Tüketicinin yaptığı tüm ödemeleri on gün içinde iade eder ve gerekli hallerde tüketicinin zararını tazmin eder.

Sorumsuzluk Kaydı: Sözleşme metninde veya müstakil herhangi bir belgede tüketicinin bu Yönetmelik'te yer alan haklarını kullanmaktan feragat ettiğine dair veya seyahat acentesinin bu Yönetmelik'ten kaynaklanan yükümlülüklerini sınırlayan veya ortadan kaldıran kayıtlar geçersizdir.

Bildirim: Tüketici, sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halini, hizmetin ifa edilmesi gerektiği ya da ifa edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde ilgili hizmet sağlayıcısına ve seyahat acentesine bildirmek zorundadır.

Tanıtım Broşürü: Seyahat acentesi, paket tur hakkında bilgi isteyen tüketiciye tanıtım amaçlı bir broşür vermek zorundadır. Broşürün içerdiği hususlar, seyahat acentesi için bağlayıcıdır. Söz konusu özelliklerde yapılacak değişiklikler ancak broşürde açıkça belirtilmek ve sözleşme akdedilmeden önce tüketiciye bildirilmek şartıyla, sözleşme akdedildikten sonra ise tarafların açık mutabakatı ile değiştirilebilir.

Bu broşürde;

- a. Vergiler dahil fiyat ve ödeme koşulları,
- b. Gidilecek yer ve ulaşım biçimi
- c. Kalınacak yerin özellikleri,
- d. Yemek ve gezi planı,
- e. Paket tur programı,
- f. Uluslararası seyahatlerde pasaport ve vize koşulları,
- g. Seyahat acentesinin, paket tura katılacak tüketici sayısının yeterli olmadığı durumda paket turun iptalini tüketiciye bildireceği en son tarih,
- h. (Broşürde yer almasa da bilgi olarak); Seyahat acentesinin yerel temsilcisinin adı, adresi ve telefon numarasıyla bunların bulunmaması halinde tüketicinin zor durumda kaldığında başvurabileceği yerel irtibat noktasının adı, adresi ve telefon numarası,
- i. Varsa ara durakların zamanı, yeri ve ulaştırma bağlantılarıyla yolcu tarafından kullanılacak ulaşım aracının özellikleri,
- j. Reşit olmayan kişilerin yurtdışına yolculuğu veya yurtdışında kalmaları halinde, tüketici veya tüketicinin kaldığı yerle doğrudan teması sağlayacak bilgiler,
- k. Tüketici tarafından iptal masraflarını ya da kaza veya hastalık halinde ülkesine geri gönderilme de dahil olmak üzere yardım

masraflarını teminat altına alacak; isteğe bağlı bir sigorta sözleşmesi yapılmasıyla ilgili bilgiler verilir.

Ayıplı Turizm Hizmetini Satın Alan Tüketici/Turistin Hakları

Sözleşmede Değişiklik Yapılmasını İsteme Hakkı

Ayıplı hizmetle karşı karşıya kalan turistin bu hakkını kullanabilmesi yani sözleşmede değişiklik yapılmasını isteyebilmesi sözleşmenin yapılmış olmasına bağlıdır. Sözleşmenin imzalanmadan sonra yahut yerine getirilme aşamasında kullanılabilir bu hak ile turist sözleşmede yeralan hizmetin ayıpsız hale getirilmesini sözleşmenin de bu doğrultuda değiştirilmesini isteyebilecektir.

Sözleşmenin Feshi ve Ödediği Bedelin

Geri Verilmesini İsteme Hakkı

Turist, sözleşmenin kurucu öğelerinde yanıtlanmış ise sözleşme ile beklediği amacın gerçekleşmesi, sunulan koşullarda olanaksız ise hizmetin standardı nicelik ya da nitelik yönünden amaca veya ilana (duyuru) uygun değilse, turist, yapacağı bildirimle sözleşmeyi fesheder ve parayı geri ister.

İfaya başlamadan fesih olarak kabul edilecek bu durumda ödediği bedelin yanı sıra geri istenecek bedel için ödeme günü ile geri alma günü arasında geçecek süre için faiz isteme hakkı da bulunmaktadır. İstenecek faizin oranı sözleşmede kararlaştırılmışsa kararlaştırılan oran, kararlaştırılmamış ise yasal faiz oranı olacaktır.

Hizmetin Ayıplı Olarak İfası ile Birlikte

Uğranılan Zararı İsteme Hakkı

Ayıplı hizmet verildiğini fark eden tüketici, sözleşmenin her aşamasında hizmeti ayıplı olarak kabul edip ayıbın neden olduğu değer kaybı oranında seyahat acentesine ödeyeceği bedelden indirim yapılmasını isteyebilir. Burada turist sözleşmeyi devam ettirmekte ancak uğradığı değer kaybına dayalı zararını ödediği veya ödeyebileceği satış bedelinden indirilmesini istemektedir (Örneğin herşeyin iyi gittiği bir paket üründe kötü bir akşam yemeği servisi yapılan bir konaklama tesisinde kötü olan birim için tazmin edilmesini isteme hakkı gibi.).

Zararın Müştereken (Birlikte)

ve Mütteselsilen (Zincirleme) Ödenmesini İsteme Hakkı

Ayıplı turizm hizmeti nedeniyle zarara uğrayan turist, oluşan her zararını turizm hizmetini satan seyahat acentesinden veya buna ara-

cılık eden acenteden, hizmeti üretenden zincirleme isteme hakkına sahiptir.

Burada tüketicinin her türlü zararının giderilmesi amaçlanmaktadır. Zararı olumlu veya olumsuz sınırlamamak, maddi ve manevi her türlü zararı olarak ele almak gerekmektedir.

Belli Bir Süresi Vardır

Turistin Yasa'yla sağladığı hakların ileri sürülmesi için otuz günlük süre tanınmıştır. Bu süre ayıplı hizmeti satın aldığı tarihte başlamaktadır. Müşteri şikayetlerinin olabileceğine yönelik tedbir olarak seyahat acenteleri düzenleyecekleri her tur için TÜRSAB'a tur teminatı yatırmaktadır. TÜRSAB'ın haklı gördüğü durumlarda müşterilerin alacakları tazminat, acentenin yatırdığı tur teminatlarından düşülmektedir. Şikayet olmaması durumunda turun bitiş tarihinden iki ay sonra teminatlar acenteye iade edilmektedir.

Tüketicinin Sorumluluğu ve Bilinçli Tüketicilik

Turist-Turistik Ürün ve Seyahat Acentesi İlişkisi

Tatile Çıkarken Dikkat Edilecek Konular

Tatile mi çıkıyorsunuz?

Tatilin ne kadar önemli olduğunu hiç düşündünüz mü?

Bazılarımız için yılda bir kez, bazılarımız için iki, üç kez, bazılarımız için ise; iki, üç yılda bir kez yaşadığımız tatillerimiz, aylar öncesinden düşlerini kurduğumuz, çok ama çok mutlu olmayı beklediğimiz anlardır ve zamana bağlı her şey gibi; yaşanırlar ve biterler. Ne elbise gibi önceden prova olanağımız vardır, ne de "rengi attı; götürüp değiştireyim" deme şansımız... Öyleyse ne yapmalı?

Tatil organizasyonu ciddi iştir ve seyahat acentelerinden alınmalıdır.

Tatil organizasyonu önemli teknik bilgi gerektiren bir iştir. Tatil, ulaşım, konaklama, bilgilendirme ve gezi gibi unsurları içeren bir olgudur. Doğru planlama ve doğru zamanlama, konunun profesyonelleri tarafından yapılır. Tatilinizi, sizin adınıza, sizin istem ve beklentilerinize göre organize edecek profesyonel işletmeler, seyahat acenteleridir. Seyahat acenteleri, deneyimli personel ve sorumlu yöneticiler eliyle hizmet verirler. Organizasyonlarında yer alan tüm hizmetlerden size karşı sorumludurlar. Seyahat acenteleri tüm hizmetleri ile TÜRSAB ve Turizm Bakanlığı denetimindedirler.

Tüketici -Acente İlişkileri**İşletme Belgesine Dikkat!**

Seyahat acentelerinin yasal olup olmadıkları nasıl anlaşılır? Her seyahat acentesinin kapısında seyahat acentesi olduğunu gösteren ve TÜRSAB amblemini taşıyan sarı pirinçten bir levha bulunmak zorundadır. Ayrıca seyahat acenteleri bürolarında görünen bir yerde Seyahat Acentesi İşletme Belgesi asılı olmalıdır. TÜRSAB Üyelik Belgesi de bulunan yerin yasal bir seyahat acentesi ofisi olup olmadığını anlamanıza yardım edecektir.

Peki, tatilinizi nasıl satın alacaksınız?

Seyahat acentesi ürünleri ile ilgili bilgileri ilanlar, reklamlar ve broşürlerle duyururlar. İlan ve reklamlarda tanıtılan ürünün tüm özellikleri yer almaz. Ancak, özellik olarak belirtilen tüm unsurlar seyahat acentesinin siz tüketiciye karşı sorumluluğundadır. Broşürler genellikle ilan ve reklamdan çok daha ayrıntılıdır. Broşürdeki tüm bilgiler seyahat acentesi tarafından doğruluğu garanti edilmiş bilgilerdir.

Tercihinizi yapacağınız tatil paketine ait broşürü alın ve saklayın. Seyahat acentelerinin önemli hizmetlerinden biri de enformasyondur. Siz, seyahat acentesi yetkilisine tatil tercihlerinizi belirtin ve onun bu konudaki fikrini alın. Kitlesel paket tatilleri dışında size özel, istediğiniz gibi bir organizasyon yapabilirler. Broşür ile belirtilen unsurlar dışında bir tatile karar kıldı iseniz, ya da size broşür bilgileri dışında başkaca bilgiler verildi ise, bunları yazılı olarak isteyin.

Sözleşme Yapınız ve Sözleşmenizi (Voucher) Yanınızda Bulundurunuz

Tatilinizi seçtiniz ve rezervasyonunuzu yaptırdınız. Ödediğiniz bedel karşılığında bir makbuz aldınız. Bu makbuzun yanısıra size rezervasyonunuzu belirten; içinde ulaşım, konaklama tarihleri ve şekilleri belirtilen bir başka belge daha verilecektir. Bu belgeye "Voucher" denir. Kimi zaman bu belgede sadece konaklama bilgileri yer alır. Özellikle ulaşım kendiniz tarafından organize ediliyorsa bu belge, ilgili konaklama tesisine giriş yaparken size gerekli olacak ve bir sureti tesise teslim edilecektir.

Eğer gezi şartlarını, özellikle iptal şartlarını ve diğer hususları belirten bir sözleşme, seyahat acentesi yetkilisiyle sizin tarafınızdan

imzalandı ise... Böyle bir sözleşmenin imzalanması halinde bir suretini siz de alın ve saklayın. Bazen, gezi şartları broşürlerin arkalarında veya voucherin arka yüzünde yer alır. Bu şartları okuyun ve buna göre davranın. Unutmayın ki; özellikle grup seyahatler bir ya da bir kaç kişinin mazeret ya da istemlerine göre değiştirilemezler. Hele hele ulaşım uçak ile ise bu konuda uluslararası sivil havacılık kuralları karşısında seyahat acentesinin dahi yapabileceği pek bir şey yoktur.

Sigorta Yaptırın

Seyahat acenteciliği mevzuatında yönelik de belirtildiği gibi seyahat acenteleri düzenledikleri paket tur kapsamında; müşteriye taahhüt ettikleri hizmetlerin acentenin iflası da dahil olmak üzere herhangi bir nedenle verilmemesi veya taahhüt edilen şekilde verilmemesinden kaynaklanabilecek sorumluluklarını sigorta ettirmek zorundadır. Bu durumda sigortacının sorumluluğu en az paket tur bedeli kadar olmalıdır. Müşteri, sigorta kapsamındaki zararını doğrudan doğruya sigorta şirketinden talep edebilir.

Nereye, Ne Zaman Gideceğinizi ve Seyahat Planınızı Ayrıntısıyla Sorunuz

Satın aldığınız tatile ait broşürü iyi inceleyin. Merak ettiğiniz her konuyu seyahat acentenize sorun. Özellikle hareketin hangi gün, saat kaçta olduğunu bir kez daha kontrol edin. Saat 24'ten sonraki hareketlerde tarihin değişeceğini unutmayın. Hareketin hangi gün olduğunu ayrıntılı olarak sorun ve not edin. Gideceğiniz yeri ve iklimi, alışveriş, spor olanakları gibi konuları seyahat acentenizden öğrenebilirsiniz. Ulaşımı kendiniz gerçekleştiriyorsanız, gidilecek tesisin bulunduğu yeri çok iyi öğrenmek, nasıl gidileceği konusunda seyahat acentenizden bilgi almak, size zaman kazandıracaktır.

Özetle;

- Tatil organizasyonlarında ve seyahat acenteleri tercih edilmeli
- Seyahat acentelerinde dikkat edilecek durumlar,
- TÜRSAB amblemini taşıyan sarı pirinç levhayı arayın.
- Seyahat Acentesi İşletme Belgesi'ni görünüz.
- Sözleşme yapınız.
- Sigortanın yapıldığını kontrol ediniz.
- Ürün hakkında bilgi sahibi olunuz.

Seyahat Sigortası Güvence Paketi

TÜRSAB tüketicilere sunulan acentecilik hizmetlerinin hiç yapılmaması ve/veya yarım bırakılması gibi durumlarda tüketici haklarının tazmininin sağlanması amacıyla Seyahat Güvence Paketi Poliçesi oluşturdu. Seyahat Güvence Paketi Poliçesi, aynı zamanda eksik ve kusurlu hizmetlerden doğan tüketici şikayetlerinin kamuoyunda yarattığı olumsuz tepkileri önlenmeyi ve seyahat acenteciliği faaliyetlerinin niteliğinin artırılmasını hedefliyor.

Seyahat Güvence Paketi, tur teminatı yerine geçer. Diğer yandan, TÜRSAB'ın Turizm Bakanlığı nezdindeki girişimleri ile de Seyahat Güvence Paketi Poliçesi, 1618 Sayılı Yasa gereği her tur için seyahat acentesi tarafından Bakanlığa sunulması zorunlu olan tur teminatı yerine kaim olması sağlandı.

Seyahat Güvence Paketi Poliçesi'nin Tüketicie Sağlayacağı Olanaklar

Geri Dönüş Teminatı: Seyahat acentesinin iflası, faaliyet ve/veya operasyonuna Turizm Bakanlığı ya da TÜRSAB tarafından son verilmesi, seyahatin sigorta teminatı altında olmasıdır.

Ürün Sorumluluk Teminatı: Satılan turların gezi sözleşmesinde yer alan unsurları içermemesi ve ürünün özelliği gereği taşıması gereken asgari özellikleri taşınamaması durumunda, TÜRSAB Turizm Tüketicileri Talepleri Değerlendirme Çizelgesi kapsamında iadesini kapsar.

Katılımcının Tur İptalinde: Ölüm, kaza, hastalık, yangın, evinin hasar görmesi ve benzeri durumlarda turunu iptal eden katılımcı sigorta teminatından faydalanmaktadır.

Ferdi Kaza Teminatı: Tur süresince her türlü kaza sonucu ölüm teminat kapsamında olup ölüm ve sürekli sakatlık halinde varislere tazminat ödenmesini kapsar.

Yardım hizmetleri:

- Tur süresince yaralanma ya da ani hastalıklarda yurtdışında tedavi,
- Yaralının yurda geri dönüş güvencesi,
- İlaç gönderilmesi,
- Yurtdışı tedavi konaklama süresinin uzatılması,

- Tedavi boyunca hastanın birinci derece yakının seyahati,
- Vefat eden sigortalının nakli,
- Bagaj kaybı,
- Aktarmalı uçuşun kaçırılması nedeniyle gecikme,
- Hukuki danışma talebi gibi hizmetler teminat kapsamına alınır.

Geliştirilen bu sigorta sisteminin tüketiciye ve sektörüne katkısı tartışmasız olup; bu paket bütününde tüketicinin tur bedeline ek olarak cüzi miktarda ödeme yapması söz konusudur. Yapılan çalışmalara acentelerimizin olumlu desteği ve iç turizm açısından da ihtiyaca cevap verileceği tespit edildiğinden, bu poliçenin gerek yurtiçi gerekse yurtdışında uygulamasına başlanmıştır.

Memnuniyetsizlik Durumunda Yapılması Gerekenler

Memnuniyetsizliğe neden olan sorunlar doğru belirlenmelidir.

- Seyahat acentesinin bana verdiği bilgiler doğru mu?
- Tesis olması gereken nitelikte mi?
- Seyahat acentesince taahüt edilen hizmetleri alıyor muyum?
- Hizmet (işletme) kalitesi olması gereken nitelikte mi?
- Eksik olan ne?

Özellikle son soruya vereceğiniz cevap çok önemlidir. Bu cevabın somut olmasına dikkat edin. Somut olarak eksikliği tespit ettiniz. Örneğin otelin hizmetleri ya da otel odaları, size verilen broşüre uygun özellikler taşıyor. Bu durumda adım adım yapılması gerekenler;

Memnuniyetsizlik Durumunda **Adım Adım Yapılması Gerekenler:**

Tespit Ettiğiniz Eksikliğin Giderilmesini İsteyin!

Bu isteminizi öncelikle eksikliğin yaşandığı tesis işletmesinden istemek yerinde olacaktır. Eğer tesiste seyahat acentesi sorumlusu varsa eksikliğin giderilmesini ondan da isteyebilirsiniz. İsteğinizin karşılanmaması halinde bunun yazılı olarak kendinize bildirilmesini sağlayın.

Eksikliği En Kısa Sürede Seyahat Acentanıza Bildirin!

Eksikliği, açık ve somut olarak derhal seyahat acentenize bildirin. Telefon, faks ile veya tesiste bulunan seyahat acentenizin görevlisine

yapacağınız bildirim sonucunda eksikliğin giderilmesi sağlanacak ya da bu eksikliğin sorumlusu tesis işletmesine yapılacak ödmeden gerekli kesinti yapılacak ve bu bedel size ödenecektir. Unutmayın: seyahat acentenize bildirmeden, eksikliği tesise fazladan bir bedel ödeyerek gidermeye çalışmanız halinde, bu bedelin size aynen geri ödenmesi ciddi gecikmelere yol açabilir. Çünkü siz bu durumda eksikliğin sorumlusundan bu bedelin tahsilini güçleştirmiş olursunuz.

Seyahat Acentenizle Görüşmeden Tesisi Terk Etmeyin!

Tesis, sizin kalamayacağınız kadar kötü durumda ya da tesis dolu olduğu için sizi alamıyor. Seyahat acentenizle görüşmeden kendi başınıza hareket etmeyin. Seyahat acenteniz ihbarınız sonucu çözüm üretecektir. Bu çözüme uygun davranın! Bu sorun nedeniyle uğradığınız sıkıntıya ilişkin haklarınız yok olmayacaktır. Size önerilen çözüm üretilmedi ise siz kendi başınıza hareket edebilir ve zararınızın tazminini isteyebilirsiniz.

Rahatsızlığınızı Belgeleyin!

Sizi rahatsız eden her şeyi, açık olarak yazdığınız bir tutanağı bu hususları gören kişilere imzalatın. Özellikle tesis işletmecisi ve seyahat acentesi temsilcisinin imzaları bulunması yerinde olacaktır. Tutanağın bir suretini saklayın ve diğer suretini seyahat acentenize mümkünse tatil bitmeden veya en geç tatil bitiminden sonraki bir hafta içinde teslim edin.

Şikayetiniz Karşısında Varsa Talebinizi Bildirin!

Şikayetinizin giderilmemesi halinde tatilinizin bitiminde seyahat acenteniz ile yaptığınız görüşmede talebinizi bildirin ve seyahat acentenizin buna karşı size sunacağı öneriyi değerlendirin. Yaşanan bir olumsuzluğun çok iyi bir ilişkinin başlangıcı olabileceğini aklınızdan çıkarmayın. Seyahat acenteleri, tüketicilerini "misafir" olarak tanımlarlar. Sizin memnuniyetiniz onların gerçek kazançlarıdır. Haklı taleplerinizin değerlendirileceğini göz önüne alarak talebinizi somut olarak iletin.

TÜRSAB'a Başvurun (2. seçenek)

Sorunuza seyahat acenteniz ile bir çözüm bulamadığınız takdirde, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği bünyesindeki "tüketici sorunları bölümüne" başvurabilirsiniz. Başvurunuz derhal değerlendirilmeye alınacak, seyahat acentenizle çözüm bulunması için TÜRSAB yetkilileri temas edeceklerdir. TÜRSAB bünyesinde profesyonellerin görev yaptığı tüketici sorunları bölümü, uzman seyahat acentelerinin yer

aldığı tüketici-otel-acente-rehber ilişkileri komisyonu ve TÜRSAB Tahkim Kurulu sizlerin sorunlarının çözümü için çalışmaktadır. Seyahat acentesiyle yaptığınız tatilden memnun değilseniz, sizin memnuniyetiniz için uğraşacak olanlar, seyahat acenteniz ve TÜRSAB'tır.

Sigorta Şirketine Başvurun (1. seçenek)

Her türlü paket turda seyahat acentelerine seyahat sigortası yapma zorunluluğu getirilmiştir. Bu müşterinin isteğine bağlı bir durum da değildir. Nasıl ki alışverişlerimiz karşılında fiş alma zorunluluğumuz varsa seyahat acenteleri paket turlarda tüketicilerine seyahat sigortası yapmaktadır. Tüketici kendisine sunulan hizmetlerin eksik ya da yetersiz olduğunu düşündüğünde sigorta firmasından zararının tazmin edilmesini isteyebilir. Sigorta firması acenteyle görüşerek durumu sonuca bağlayacaktır.

Tahkim Kurulunda Talebiniz Sonuca Bağlanır!

Talebinizin tüketici sorunları bölümü ve tüketici komisyonu tarafından çözüme kavuşturulmaması veya bulunan çözümlerin seyahat acentesi tarafından kabul edilmemesi halinde, TÜRSAB bünyesinde uzman hukukçu ve seyahat acentelerinden oluşan hakem heyetine dava açabilirsiniz. Adli yargıda, yani adliyelerde bulunan hukuk mahkemelerinde açılacak tazminat veya alacak davası ile aynı nitelikteki sonucu verecek olan bu davanız bir iki ayla ifade edilebilecek çok kısa sürede sonuca bağlanacaktır. Tahkim Kurulunun kararı tıpkı mahkeme kararı gibi icra dairesine ibraz edilip borçlu hakkında işlem yapılır.

Tüm bu süreç içinde seyahat acentesinin seyahat acenteliği vakar ve haysiyetine, meslek ahlak ilkelerine uygun davranmadığı tesbit edildiği takdirde, ilgili seyahat acentesi hakkında disiplin kovuşturması yapıp gerekli ceza da verilecektir.

Tatilden ya da turistik üründen memnun kalınmaması durumunda tüketicilere tazminat da dahil ücret iadesi söz konusudur. Tazminatın ya da miktarın ne olacağı konusunda TÜRSAB tarafından, Turizm Tüketicileri Taleplerini Değerlendirme Amaçlı Kütahya Çizelgesi adında hükümler ortaya konmuştur. TÜRSAB Tahkim Kurulu kendisine ulaşan anlaşmazlıklara bu hükümlere göre çözmektedir. Turizm alanında bir kilometre taşı olan bu kuralların bilinmesi faydalı olacaktır.

TÜRSAB Turizm Tüketicilerinin Taleplerini Değerlendirme Amaçlı Kütahya Çizelgesi

Başlangıç Amacı ve Niteliği

- a. TÜRSAB Turizm Tüketicileri Talepleri Değerlendirme Çizelgesi (Çizelge), seyahat acentelerinin paket turlarında tüketicilere taahhüt edilen ya da olması gereken hizmetlerin aksaması ya da eksik yerine getirilmesi hallerinde tüketicilerin bedel iade taleplerinin değerlendirilmesinde yararlanılacak bir kaynak niteliğindedir.
- b. Çizelge, ulaşım, konaklama, şehir ya da çevre turu, ağırlama, refakat, karşılama ve araba kiralama hizmetlerinden en az ikisini içeren seyahat acentesi ürününün tek bir fiyat altında tüketiciye pazarlandığı ve bu özellikleri nedeniyle "paket tur" olarak anılan hizmetler için kullanılacaktır.
- c. Paket tur olarak adlandırılmayan seyahat acentesi hizmetleri veya konaklama ya da eğlence gibi turizm ürünlerinin üreticileri tarafından bağımsız olarak tüketiciye sunulduğu hallerde çizelge, kıyasen uygulanabilir. Ancak, bu gibi hallerde sorunun çözümünde çizelge'ye göre sonuç alındığı ileri sürülemez.
- d. Paket tura katılma amacı gezmek ve dinlence olabileceği gibi, ticari, sağlık, sportif ya da kültürel bir nedene dayalı da olabilir. Bu haller, çizelgenin uygulanmasını engellemez.

Uygulama Alanı Sınırları

- a. Çizelge, gerçekleşmiş seyahatlere ilişkin olarak tüketicinin satın aldığı seyahat paketine bağlı hizmetlerin değerlendirilmesinde uygulanır.
- b. Gerçekleşmeyen, katılmayan ya da iptal edilen turlara ilişkin taleplerde çizelge kullanılamaz. Bu gibi hallerde tazminat hukuku hükümleri uygulanır.
- c. 24 saati geçmeyen turlarda çizelge hükümleri uygulanmaz.
- d. Tüketici tarafından turun satın alınma amacına yönelik ürünün esas özelliğini değiştirmeyen veya bu çizelgeye göre eksiklik miktarı % 50'nin altında olan eksiklik iddiasına dayalı olarak yarıda bırakılmış turlar için bu çizelge hükümleri uygulanmaz.

Çizelgenin Tarafları

Çizelge, taraflardan ürün sunucusunun ve satıcısının seyahat acentesi, diğer tarafın ürünü satın alan ve tura katılan (tüketici) olduğu olaylara ilişkin taleplerin değerlendirilmesinde uygulanır.

- a. Turun başkası adına satın alınması, turu satın alan kişi ile tura katılan kişinin farklılığı halinde, tüketici sıfatı tura katılan kişiye aittir.
- b. Tura katılan kişi, reşit ve mümeyyiz değilse, bu kişi adına veli ya da vasisi başvuru hakkını kullanabilir.

Uygulayacak Organ

Tüketici taleplerinin doğrudan seyahat acentesine ya da TÜRSAB'a ya da başka makama iletilmiş olması talebin değerlendirilmesinde çizelge hükümlerinin uygulanmasını etkilemez.

- a. TÜRSAB Tahkim Kurulu ya da Tüketici Komisyonları, kendilerine iletilen tüketici taleplerini değerlendirmede bu çizelge hükümlerini esas alır.
- b. Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ya da Tüketici Mahkemelerinin tüketici taleplerini değerlendirmede bu çizelge, sektörel örf ve adeti somutlaştıran nitelikte olması nedeniyle başvurulacak kaynaktır.

Çizelge ve Tazminat Davaları

Tüketicinin seyahatin gerçekleşmemesi, seyahatin tamamının amacı açısından gereksiz hale gelmesi veya esaslı unsurlarından yoksun olması nedeniyle tüketicinin seyahatten vazgeçmesi, seyahatin ürün sahibi tarafından iptal edilmesi durumlarına ilişkin maddi ve manevi tazminat taleplerinde bu çizelge hükümleri uygulanamaz.

Kanıtlama Yöntemi

Eksiklik iddiası tüketiciye reklam, broşür ve diğer tanıtım araçları ile ve sözleşmeyle taahhüt edilen unsurların veya mevzuat ve yaygın örf gereği olması gerekli unsurların eksik olması durumunda değerlendirilmeye alınır.

- a. Eksiklik iddiasına konu unsur, mevzuat ve yaygın örf gereği olması gereken bir unsur değilse bu unsurun tüketiciye taahhüt edildiği yazılı veya basılı belge ile kanıtlanmak zorundadır.
- b. Eksiklik iddiası fotoğraf gibi belgeler ve/veya tüketiciler dışında bir ilgilinin de imzası ile düzenlenmiş tutanak ile kanıtlanır.

Talep Hakkı Sahipleri

Eksiklik iddiası bu eksiklikten dolayı alıp kullanacağı hizmetleri alamayan kişilerce ileri sürülebilir.

İkâme İndirimi

Eksiklik iddiasına konu unsur, tüketiciye ayrı bir külfet ve zahmet getirilmeden ürün sahibi tarafından başka işletmeden alınarak tüketiciye sunulmuşsa iade toplamı % 50 azaltılır.

Kavramlar

Çizelgede yer alan kavramlar aşağıdaki hususları ifade eder:

- a. **Çizelge:** TÜRSAB Tüketici Taleplerini Değerlendirme Çizelgesi'ni,
- b. **Paket Tur:** Tüketiciye sunulan Seyahat acenteliği hizmetlerinden herhangi ikisi veya daha fazlasının tek bir fiyat altında bulunmasını veya ayrı fiyat içerseler dahi birlikte satılan ve ayrılamayan seyahat acentesi hizmetlerinin oluşturduğu ürünü,
- c. **Tur:** Seyahat acentesinin kalkış ve varış noktaları içeren programlı organize faaliyetlerini,
- d. **Seyahat Acentesi:** 1618 Sayılı Kanun'a uygun olarak kurulmuş işletmeyi,
- e. **Tüketici:** 4077 Sayılı Kanun'a göre tanımlanan tüketiciyi,
- f. **TÜRSAB:** Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğini,
- g. **TÜRSAB Tahkim Kurulu:** TÜRSAB İç Tüzüğü uyarınca oluşturulmuş ve HUMK hükümlerine uygun yargılama görevini yerine getiren kurulları,
- h. **Rehber:** Turizm Bakanlığı mevzuatında Profesyonel Turist Rehberi olarak tanımlanan ve Profesyonel Turist Rehberi Kokartı sahibi kişileri,
- i. **Tur Lideri:** Seyahat acentesi adına tura katılanlarla birlikte hareket eden ve turu yönlendiren seyahat acentesi görevlisini ifade etmektedir.

Değerlendirme ve Uygulama Esasları

Eksiklik Ayıbı ve İhbar

Eksiklik ya da ayıp iddiasının seyahat sırasında seyahat acentesi veya tesis görevlisine bildirilip eksiklik ya da ayıbın giderilmesinin talep edilmemesi halinde iade miktarı % 25 azaltılır.

Takdir Yetkisi

İade talebini inceleyen yetkili karar merciinin toplam iade oranını % 25 arttırma yetkisi vardır.

Hesaplama Yöntemi

İade oranını belirlemede yüzde hesabı, pakette yer alan ulaşıma ilişkin eksikliklerde ulaşım bedelinden, ulaşım dışındaki eksikliklerde ulaşım bedeli dışında kalan bedel üzerinden yapılır.

- a. Ulaşımdaki gecikmeden kaynaklanan iade taleplerinde hesaplama tüm paket fiyatı üzerinden yapılır.
- b. Yurtdışı veya yurtiçi turlarda paket fiyat içinde ulaşım bedelinin tespiti mümkün değilse, paket fiyatın %30'u ulaşım bedeli olarak hesaplanır.
- c. Ulaşımın veya diğer hizmetlerin ayrı bedel olarak sunulduğu paketlerde her hizmete ilişkin eksiklik o hizmetin bedeli üzerinden hesaplanır.
- d. Birbirine bağlı hizmetlerden oluşan pakete ilişkin her hizmet için ayrı olarak hesaplanan eksiklikler toplanır.
- e. Toplam iade miktarı paket bedelini aşamaz.

Özel Durumların Etkisi

İade oranları hesaplamada herkes ve her olay için aynıdır. Özel durumlar bu çizelgede bulunan esaslar çerçevesinde sonuca yansıtılır.

- a. Tüketicinin taşıt tutması, klimaya hassasiyet, antreman zorunluluğu, gibi kendi kişisel özellikleri konusunda seyahat acentesini rezervasyon sırasında uyardığı ve bu özelliklerin seyahat acentesince bilindiği ve tüketiciye seyahatin buna karşın tekeffül edildiği halde tekeffül edilen hususlardaki eksikliklerde tüketicinin turu haklı sebeple yarıda bırakma hakkı olduğu gibi, çizelge hesabı % 50 arttırılır.
- b. Konaklama ve diğer hizmetlerin bölündüğü (Anadolu turu, Kuzey Avrupa turu gibi) ve eksikliklerin hizmetlerin bir kısmında oluşması ve bu eksikliğin toplamda %10'u aşmaması durumunda iade talebi dikkate alınmaz.
- c. Ulaşımın paket tur süresi içinde en az % 30 süreyi kapsamaması durumunda ulaşımındaki aksaklık toplam paket bedelinden yapılan hesaplama ile belirlenir.
- d. Döviz olarak satılan turların iade oranlarında bedel, satışa konu döviz üzerinden hesaplanır.
- e. Hesaplama bölümünde yer alan eksiklik gruplandırmasına uymayan ve eksikliğin bu gruplandırmaya kıyasen uygulanamadığı eksiklik iddiaları dikkate alınmaz.

Turun Yarıda Bırakılması

Tüketici talebine ilişkin eksiklik ya da ayıp, paket üründen %50 veya daha fazla iade gerektiren miktarda ise tüketici tura katılmamakta veya turu yarıda bırakmakta haklıdır. Turun yarıda bırakılması durumunda tüketici talebi ile tazminat, bu çizelgeye göre hesaplanır ve iade miktarı % 20 arttırılır.

Haklı olarak yarıda bırakılan turlarda dönüş bedeli tüketiciye ayrıca ödenir.

İkame Hizmet Teklifi

Eksiklik ya da ayıp nedeniyle tüketici turu terk etmiş ya da tamamlanmış olsa dahi seyahat acentesi ücret iadesi yerine ek hizmet veya yeni seyahat veya yeni bir seyahatte uygulanacak indirim önerebilir. Tüketici bunu kabul edip etmemekte serbesttir.

- a. Seyahat acentesinin ek seyahat önerisinin tüketici tarafından kabul edilmesi halinde aynı olaya ilişkin iade veya tazmin taleplerinden vazgeçilmiş kabul edilir.
- b. Ek seyahat olarak tazmin için tüketiciye sunulacak hizmetler, aynı seyahate katılan diğer tüketicilere sunulan hizmetlerden az olmaz.
- c. Tüketicinin eksiklik ya da ayıp iddiasına karşı seyahat sırasında ek veya eksik ya da ayıplı hizmet yerine sunulan hizmetlerin veya indirimin tüketici tarafından kabulü halinde tüketici, eksiklik iddiasından feragat etmiş olarak değerlendirilir.
- d. Ek hizmet veya yeni tur veya yeni bir turda bedel indirimi teklifi, teklifin reddi halinde seyahat acentesini bağlamaz ve onun aleyhine delil niteliği taşımaz.

Rücu İlişkileri

Eksiklik iddiasını ileri süren tüketici eksiklik kimden kaynaklanırsa kaynaklansın ürünü satın aldığı veya turu düzenleyen seyahat acentesine veya doğrudan ayıplı hizmeti sunan işletmeye başvurabilir.

- a. Tüketiciye karşı eksiklik karşılığı eksiklik ya da ayıbı tazmin eden seyahat acentesi bu eksikliğin kaynaklandığı ulaştırma işletmesi, konaklama tesisi veya diğer işletmelere bu zararını rücu eder.
- b. Hizmetlerin mevzuat gereği olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle oluşan tüketici talepleri için yapılan ödemelerin nihai sorumlusu eksik hizmeti üreten işletmedir. Ancak, üretici işletme bu eksiklikten zamanında paket ürünü oluşturan seyahat acentesini ni haberdar etmiş ise sorumluluk seyahat acentesindedir.

- c. Taahhüt edilen hizmet özellikleri taahhüt etmeyen işletmeyi bağlamaz.

Konaklama Hizmetleri Hesap Cetveli

Konaklama hizmetlerinde aşağıdaki eksiklikler ve ayıplar karşılığında belirtilen indirim oranları uygulanır.

- a. Sözleşmeye konu konaklama tesisinden farklı bir yerde konaklama; yürüyüşmesafesindeki uzaklık için %10, 10 km aşan uzaklık için % 25
- b. Konaklama tesisinin seyahat amacına ilişkin merkezlere (kumsal, çarşı gibi) belirtilenden farklı uzaklıkta olması;
- Yürüyüş mesafesindeki uzaklık için %5,
  - 5 km'yi aşan uzaklık için %15
- c. Aynı konaklama tesisinde ancak tüketiciye sözleşmede belirtilen oda tipinden farklı bir oda tipi sunulması;
- Kat değişikliği % 5
  - Otel odası yerine apart vb. % 10
  - Oda-yatak özelliğinin sözleşmede belirtilenden farklı olması;
  - Tek kişi konaklama yerine iki kişi konaklama tek kişi farkı (ssp) + %20,
  - Tek kişi konaklama yerine 3 kişi konaklama tek kişi farkı (ssp) + %25,
  - Çift kişi konaklama yerine 3 kişi konaklama %25,
- d. Aynı aileden veya birlikte rezervasyon yaptığı kişiler dışında aynı odada birlikte konaklama durumunda iade oranlarına %5 daha eklenir.
- e. Bir gecelik oda-yatak özelliğinin farklı olması durumunda konaklama indirimi gün sayısına bölünerek hesaplanır.
- f. Odaların teknik ve tefriş özelliklerinin zorunlu unsurlara veya sözleşmede belirtilen niteliklere aykırı olması;
- Banyo ve WC olmaması veya kullanılamaz durumda olması % 25,
  - Manzara veya balkon olmaması (sözleşmede belirtilmişse) % 10,
  - Isıtma veya soğutma sisteminin olmaması, çalışmaması veya ihtiyacı karşılamaması kış veya yaz aylarında % 20, bu sistemlere gerek duyulmayan zamanlarda % 10, (normal oda sıcaklığı 20 – 23 derece)

- Sıcak suyun ihtiyacı karşılayacak miktar ve basınçta olmaması (~25 derece) % 25,
- Radyo ve TV bulunmaması % 10,
- Kirli bakımsız olması ve housekeeping hizmeti olmaması % 10,
- Konaklama tesisinin ortak alan ve özelliklerinde eksiklik olması;
- Isıtma ve soğutma sistemlerinin olmaması veya çalışmaması yaz veya kış aylarında % 10,
- Isıtma ve soğutmaya gerek duyulmayan zamanlarda sistemin olmaması % 5,
- Asansör bulunmaması veya çalışmaması durumunda zemin +3 kattan fazla tesislerde % 10,
- Temizlik hizmetlerinin olmaması % 20,
- Havlu ve çarşaf değişimi olmaması (3 günden fazla konaklama için) % 10,
- Ek hizmetlerin olmaması (masaj, kuaför gibi) durumunda her ek hizmet için % 2, azami % 10
- Tesislerde eksiklik (sauna, tenis kortu, spor salonu, golf, yelken, sörf, dalış okulu ve malzemesi olmaması gibi) durumunda her tesis için % 5, azami % 10,
- Açık yüzme havuzunun olmaması veya kullanıma kapalı olması (yaz ayları için) % 20,
- Kapalı yüzme havuzunun olmaması veya kullanıma kapalı olması(kış ayları için) % 25,
- Çocuk bakım yeri ve olanağının olmaması % 10,
- Plaj veya kar kayağı teknik olanaklarının olmaması mevsiminde % 25,
- Kar kayağı olanaklarının yetersiz olması % 15,
- Terapi ve termal hizmetlerinin olmaması % 20'dir.

Yemek ve Eğlence

Yemek ve eğlence hizmetlerine ilişkin eksikliklerde aşağıdaki iade oranları uygulanır:

- Eğlence yeri ve olanağının olmaması (disko, gece kulübü, animasyon) her eksiklik için % 5, azami % 10,
- Restoran bulunmaması (Apartlarda) % 15,
- Restoran bulunmaması (otel, motel ve tatil köyünde) % 30,
- Market bulunmaması (apartlarda) % 15,
- Yemeklerin 3 çeşitten az olması (oda-kahvaltı, yarım ve tam pansiyon için) % 5'dir.

Çevre Özellikleri

Tesislerin çevresel özelliklerine göre oluşan eksikliklerde aşağıdaki iade oranları uygulanır:

- Konaklama tesisi içinde veya 20 m'den daha yakında inşaat faaliyeti olması % 10,
- Konaklama tesisi ile müstemilatı veya şehir ve kamu kullanımındaki yerler arasında kullanıma açık yol bulunmaması % 15,
- Konaklama tesisinin 50 m yakınında rahatsızlık veren boyutta açık çöp alanı bulunması % 5,
- Konaklama tesisi çevresinde sürekli ve şiddetli gürültü kaynağı bulunması % 5'dir.

Tur Hizmetleri

Tur hizmetlerinde eksiklik durumunda aşağıdaki iade oranları uygulanır:

- A Grubu seyahat acentelerinin turlarında Rehberin, C grubu seyahat acentelerinin turlarında tur liderinin bulunmaması;
- Günlük çevre turlarında % 15,
- Gecelemeli turlarda % 25,
- Özel ilgi turlarında % 40,
- Tur güzergâhının değiştirilmesi nedeniyle ören yerine uğranılması veya girilmemesi ören yeri giriş bedeli + % 10,
- Seyahat sırasında ulaştırma aracında servis eksikliği % 5,
- Taşıma aracı niteliğinin sözleşmeye aykırı olması % 20,
- Rehber, tur lideri, sürücü ve servis elemanlarının kötü davranışları % 5'dir.

Ulaşım Hizmetleri

Ulaşım hizmetlerinde eksiklikler için aşağıdaki iade oranları uygulanır:

- Hareket zamanının 6 saatten fazla ve 8 saate kadar gecikmesi % 5,
- Hareket zamanının 8 saatten fazla gecikmesi paket fiyatı/gün hesabıyla 1 günlük bedel tutarı,
- Ulaşım aracında servis eksikliği % 5,
- Transfer yapılmaması halinde transfer uzaklığı için taksit ücretidir.

Örnek Olaylar

Düşük Kategorili Başka Otele Nakil

Davacı, seyahat acentesinin ofisinden beş gece için Alanya'da otel konaklamalı tatil programı satın alarak Alanya'ya gittiğinde; satış belgesinde yazılı otelin boş odası olmaması nedeniyle başka bir otelde konaklatılması üzerine Tüketici Mahkemesine 300 TL maddi, 300 TL manevi tazminat, ayrıca rezervasyon tarihinden itibaren alacaklarına yasal faiz, diğer yandan kendilerinden günlük 79.5 TL olmak üzere toplam 397.5 TL TL fazla alındığı iddiasıyla alınan miktarın da ödenmesi talebiyle başvurmuştur. Mahkeme konuyu bilirkişiye havale etmiştir.

Konuyla ilgili olarak davalı acentenin savunması istenmiş, acente savunmasında; sorunun otelden kaynaklandığını, bu konuda kendilerinin ödemeyi otele yaptıklarını, dolayısıyla müşteriye para iade etmelerinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

Acenteden bu yönde savunma gelmesi üzerine, dosya üzerinde inceleme yapılmıştır. Yapılan incelemede; davacının 02.07.2010 tarihinde seyahat acentesinden Alanya'daki otelde her şey dahil konaklamak için 03.07.2010 tarih giriş, 08.07.2010 tarihinde çıkış olmak üzere peşin olarak tatil satın aldığı, davacının 03.07.2010 tarihinde otele gittiğinde, otelde boş oda olmaması nedeniyle daha alt standartta günlüğü 20 TL olan başka bir otelde konaklatıldıklarının sabit bulunmuştur. Bu sonuçla; bilirkişi tarafından otel farkının davacıya ödenmesine karar verilmiştir.

Yetersiz Rehberlik Hizmeti

21 - 29 Haziran 2010 tarihleri arasında Ander Seyahat Acentesi tarafından düzenlenen ve Hollanda, Belçika, Almanya, Luxemburg, Fransa ve İsviçre'yi kapsayan geziye katılan davacılar, ayıplı hizmet aldıkları iddiasıyla ödedikleri seyahat ücretinden iade almak amacıyla tüketici mahkemesine başvurmuşlardır.

Davacılar; geziye kişi başı 599 ABD dolarına ilaveten ekstra müzeler ve geziler için 265'er ABD doları ödediklerini, rehberin gezi programını tam olarak uygulamadığını, tur programında belirtilen ekstraların hiçbirisinin gereği gibi sağlanmadığını, rehberlik hizmetinin vermediğini, uğradıkları mahrumiyet nedeniyle müze girişleri için ekstra ödeme 265 ABD doları olmasına karşın Hollanda müzeleri

hariç diğer ülkelerdeki yetersiz rehber ve eksik geziler için 210'ar ABD dolarının geri verilmesini talep etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak davalı acente; tur programında yer alan ve taahhüt edilen bütün müzeler ve turistik yörelere gidildiğini ve tur programının uygulandığını, rehberin tüm müşterilerle ilgilendiğini, hatta bazı durumlarda özel sorunları da çözmeye çalıştığını, konaklama tesislerinin taahhüt edildiği gibi hatta bazı ülkelerde 2 yıldızlı olacağı söylenmesine karşın, 3 - 4 yıldızlı tesisler olduğunu, otellerin genelde şehir merkezinde olmasının tercih edildiğini, gezinin 6 ülkeyi kapsamaması nedeniyle trafik veya diğer nedenlerden ötürü küçük çapta aksamaların olabileceğini belirtmiştir.

Hakem heyeti konu ile ilgili olarak yukarıda belirtilen ifadelerin dışında, turla ilgili bilgi ve belge toplamış, ayrıca tura katılan diğer kişilerin bilgisine başvurmuştur. Yapılan inceleme ve araştırma sonucunda Hakem heyeti; tur programının bir hafta içinde 6 ülkeyi kapsamaması nedeniyle küçük bir aksamanın gezinin tamamını etkilemesinin mümkün olduğu, tura katılanların bunu bilerek katılmış olsalar da; belge ve tanıkların ifadelerine göre, programda yer alan müzeler ile turistik yerlere kısıtlı zaman ayrıldığı, ayrıca rehberin yetersizliğinden ötürü, ekstra müzelerin gereği gibi gezilemediği yönünde karar bildirmiş ve hesaplanacak miktarın davacılar için iade edilmesine karar vermiştir.

Hesaplama yöntemi olarak Yargıtayın öngördüğü nispi yöntem esas alınmıştır. Buna göre;

$\frac{\text{Ayıpsız Değer} \times \text{Kararlaştırılan Bedel}}{\text{Ayıplı Değer}}$

$\frac{\text{Ayıplı Değer}}{\text{İndirimli Bedel}}$

İndirimli Bedel = (Ayıplı Değer x Kararlaştırılan Bedel) / Ayıpsız Değer formülünün uygulanmasına karar verilmiştir.

Hakem heyetinin yaptığı piyasa araştırmasına göre şikayete neden olan turun,

Kararlaştırılan bedelinin = 599 \$,

Ayıplı değerinin = 500 \$,

Ayıpsız değerinin = 650 \$

olduğu belirlenmiş ve yukarıda belirtilen formüle uyarlanarak

$(500 \$ \times 599 \$) / 650 \$ = 460,76 \$$

İndirimli Bedel = 460.76 \$

İndirilecek Miktar = Kararlaştırılan Bedel - İndirimli Bedel

İndirilecek Miktar = 599 \$ - 460.76 \$ = 138.23 \$

olarak davacıların her birine 138.23 ABD dolarının iade edilmesi gerektiğine karar verilmiştir.

3. Denize Sıfır Olmayan Otel

19.6.2010 tarihinde gazete ilanına bakarak Ajdar Seyahat Acenesinden Turgutreis'te bulunan otele 24.06.2010 giriş 04.07.2010 çıkış olmak üzere rezervasyon yaptıran davacı, acente tarafından rezervasyon sırasında gazete ilanında olduğu gibi tesisin denize sıfır, sesiz, sakın bir otel olduğunun belirtilmesine karşın kişinin otele vardığında tesisle deniz arasında ağır vasıtalara da açık olan işlek bir yol geçmesi, yolu geçtikten sonra da denize demir merdivenle inilmesi nedeniyle çocuğuyla birlikte tatil yapmasının olanaksızlığını görüp tesisin hiçbir hizmetinden yararlanmadan tesisten ayrıldığını belirterek, otel için yatırılan miktara ilave olarak yol masrafı ile birlikte 873 TL'sini talep etmiştir.

Konuyla ilgili olarak davalı acente; otelin tanıtımının davacıya çok iyi yapıldığını, otelle deniz arasında işlek olmayan parke ile döşenmiş, trafiğin az olduğu bir yolun bulunduğu satış elemanları tarafından davacıya belirtildiğini, davacının programını değiştirmesi nedeniyle kötü niyetle parasını kurtarmak için dava açtığını belirtmiştir.

Hakem heyeti konu ile ilgili tüm bilgi ve belgeleri toplamış, özellikle tesisle ilgili gazete ilanı ile otele ait broşürde yaptığı inceleme sonucunda tanıtımın müşterinin iddiasını doğrular nitelikte yanıltıcı olduğuna kanaat getirerek, otel içini ödenen 698 TL'nin davacıya iadesine karar vermiştir.

Özet

TC Anayasası'nın 172. maddesine göre "Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder" hükmü yer almaktadır. Ayrıca, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da "Tüketicilerin meselelerini tespit etmek, tüketicinin eğitilmesi, teşkilatlanması ve korunmasının temini için tedbirler almak." hükümleri yer almaktadır.

1995 yılına yürürlüğe giren ve 2003 yılında değişiklikler yapılarak revize edilen 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre devletin görevleri arasında "Tüketicileri korumak, bilgilendirmek ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etmek." hükümleri yer almaktadır. Buna göre tüketicilerin haklarını korumak devletin temel görevleri arasında yer almaktadır.

Modern anayasal toplumlarda tüketicilere bir takım haklar sağlanmıştır. Bunlar Tüketicinin sekiz temel hakkı olarak düzenlenmiştir. Bunlar;

1. Tüketicinin Temel Gereksinimlerinin Karşılanması Hakkı
2. Tüketicinin Sağlık ve Güvenliğinin Korunması Hakkı
3. Tüketicinin Bilgi Edinme Hakkı
4. Tüketicinin Ekonomik Çıkarlarının Korunması ve Geliştirilmesi Hakkı
5. Tüketicinin Örgütlenme ve Temsil Edilme Hakkı
6. Tüketicinin Zararlarının Giderilmesi Hakkı
7. Tüketicinin Eğitim Hakkı
8. Tüketicinin Sağlıklı bir Çevrede Yaşama Hakkı

Ayıplı turizm hizmetini satın alan tüketicinin/ turistin hakları ise şunlardır:

- Sözleşmede değişiklik yapılmasını isteme hakkı,
- Sözleşmenin feshi ve ödediği bedelin geri verilmesini isteme hakkı,
- Hizmetin ayıplı olarak ifası ile birlikte uğranılan zararı isteme hakkı,
- Zararın müştereken (Birlikte) ve müteselsilen (Zincirleme) ödemesini isteme hakkı,
- Belli bir süresi vardır

Gözden Geçir

- Tüketici haklarıyla ilgili uluslar arası hukuki düzenlemeleri,
- Tüketici haklarıyla ilgili ulusal mevzuat hükümlerini,
- Turizmde tüketici, acente ve otelci ilişkilerine ait düzenlemeleri,
- Uluslararası otelcilik kurallarını,
- Kütahya çizelgesini inceleyiniz.

İlgili Ulusal ve Uluslararası Hukuki Düzenlemeler

- 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanununda Tüketicinin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler
- Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ile Yönetmeliğinde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler
- Tur Sözleşmeleri Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Turizm Tesisleri Yönetmeliğinde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Önlemler
- Uluslararası Otelcilik Kuralları
- Avrupa Birliği Kararları
- Uluslararası Otel ve Restoran Birliği ve Seyahat Acenteleri Birlikleri Evrensel Federasyonu Tüzüğü (IHRA/UFTAA)
- Avrupa Birliği Paket Seyahat, Paket Tatil ve Paket Tur Yönetmeliği

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi tüketicinin sekiz temel hakkından birisi değildir?
  - a. Tüketicinin Bilgi Edinme Hakkı
  - b. Tüketicinin Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama Hakkı
  - c. Tüketicinin Tatil Yapma Hakkı
  - d. Örgütlenme ve Temsil Edilme Hakkı
  - e. Tüketicinin Eğitim Hakkı
2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde ayıplı bir turizm ürünü alan bir turistin hakkı yoktur?
  - a. Sözleşmede değişiklik yapılmasını isteme hakkı
  - b. Sözleşmenin feshi ve ödediği bedelin geri verilmesini isteme hakkı
  - c. Hizmetin ayıplı olarak ifası ile birlikte uğranılan zararı isteme hakkı
  - d. Zararın müştereken ve müteselsilen ödenmesini isteme hakkı
  - e. Tüketim gerçekleşikten sonra 45 gün içinde itiraz hakkı
3. Herhangi bir acenteden tatil ya da turistik ürün satın alırken dikkat etmemiz gereken özellikler vardır. Aşağıdakilerden hangisi bu özelliklerden birisi değildir?
  - a. Çalışanlarının turizm eğitimi alıp almadıklarını kontrol edin.
  - b. TÜRSAB amblemini taşıyan sarı pirinç levhayı arayın.
  - c. Seyahat Acentesi İşletme Belgesi'ni görünüz.
  - d. Sözleşme yapınız.
  - e. Sigortanın yapıldığını kontrol ediniz.

4. "Kütahya Çizelgesi"ne göre aşağıdaki hükümlerden hangisi doğrudur?
- Turistler haksızlığa uğradıklarını düşündüklerinde taleplerini sadece TÜRSAB'a iletmelidir.
  - Eksiklik ya da ayıp iddiasının seyahat sırasında seyahat acentesi veya tesis görevlisine bildirilip eksiklik ya da ayıbın giderilmesinin talep edilmemesi halinde iade miktarı % 50 azaltılır.
  - Tüketici talebine ilişkin eksiklik ya da ayıp, paket üründen %50 veya daha fazla iade gerektiren miktarda ise tüketici tura katılmamakta veya turu yarıda bırakmakta haklıdır.
  - Turun toplam iade miktarı paket bedelini aşabilir.
  - Seyahat acentesinin ek seyahat önerisinin tüketici tarafından kabul edilmesi halinde aynı olaya ilişkin iade veya tazmin taleplerinden vazgeçilmemiş kabul edilir.

5. "Seyahat acentesine giderek tatil yapacağım otelin en üst katı olan 5. katında oda ayırılmasını istedim. Seyahat acentesi de bunu kabul ederek onayladı ve voucher'a da yazarak bana verdi. Otele vardığımda yer olmadığı gerekçesiyle bana 4. kattan oda verdiler."

Yukarıdaki duruma göre tazminat hakkım ne kadardır?

- % 5
  - % 10
  - % 15
  - % 20
  - % 25
6. "Seyahat acentesinden deniz manzaralı bir rezervasyon yaptırdım ve seyahat belgeme de yazdırdım. Otele vardığımda oda kalmadığı gerekçesiyle deniz manzaralı oda vermediler."

Yukarıdaki duruma göre tazminat hakkım ne kadardır?

- % 5
- % 10
- % 15
- % 20
- % 25

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması

Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği

10. Av Turizmi
11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Rehberlik Mesleği Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
  - › Rehberliğin Tarihsel Gelişimi
  - › Tercümanlıktan Rehberlik
- Profesyonel Rehberlik Hizmeti
  - › Turizm Sektöründe Rehberliğe Gerekseşim Duyulmasının Nedenleri
  - › Seyahat Acenteleri, Tur Operatörleri ve Rehberler
  - › Rehberlerin Örgütlenmeleri
- Profesyonel Turist Rehberinde Olması Gereken Özellikler
  - › Kişisel Özellikler
  - › Mesleki Özellikler
- Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Koşulları
- Profesyonel Turist Rehberlerinin Seçimi, Eğitimi ve Çalışma Esasları
  - › Turizm Bakanlığının Yaygın Eğitimle Rehber Yetiştirme ve İlgili Hükümler
- Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Esasları
  - › Rehberlerin Hakları
  - › Rehberlerin Yükümlülükleri
  - › Rehberlikte Diğer Hükümler
- Rehberlerin Denetim Esasları ve Disiplin İşlemleri
  - › Disiplin Suçları ve Cezaları
  - › Disiplin Soruşturması Usulü

Ünite Hakkında

- Ünitede, “Profesyonel Turist Rehberliği” çerçevesinde turist rehberi yetiştiren Turizm Bakanlığı ve üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin rehber yetiştirme esasları,
- Rehberlerin seçilmesi, eğitilmesi ve denetimiyle ilgili ilkeler,
- Rehberlerin taşıması gereken kişisel ve mesleki özellikler incelenmektedir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Rehberlik mesleğinin gelişim sürecini öğrenmiş olacaksınız.
- Turizm sektöründe, rehberlerin yeri ve önemini doğru olarak tanımlayabileceksiniz.
- Rehberlerin seçimi, çalışma esasları ve denetimleri hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği'ni inceleyerek ülkemizdeki yasal mevzuat hakkında bilgi sahibi olunuz.
- Yakınıızda bulunan bir seyahat acentesine giderek profesyonel turist rehberlerinin meslekleri hakkında bilgi ediniz.
- Profesyonel turist rehberi olabilmek için ne tür şartların gerektiğini araştırınız.
- Yakında bulunan bir seyahat acentesine giderek profesyonel turist rehberleri ile sohbet ediniz ve meslekleri hakkında bilgi ediniz.

Rehberlik Mesleği Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği

Rehberliğin Tarihsel Gelişimi

Rehberliğin ortaya çıkması ise insanların seyahat etmeye başlamaları kadar eskilere dayanmaktadır. Seyahat hareketlerinin kişisel bir olay olmaktan çıkıp kitlesel bir olay haline gelmesinden sonra uzak mesafelere yapılan yolculuklarda gidilen bölgeyi veya ülkeyi iyi bilen kişilere olan ihtiyaç daha da artmıştır. Antik dönemlerde ticaret kabilelerinin, savaşa giden orduların mutlaka bir yol göstericisi yani rehberi vardı. Birçok antik kaynakta rehberlerin büyük ordulara yol gösterdikleri ve ticaret kabilelerini alıp dünyanın bir ucundan diğerine götürdükleri anlatılmaktadır. Büyük İskenderin Anadolu seferinde ordusuna yol gösteren Likyalı bir rehberden sık sık bahsedilmektedir. M.S.600 yıllarında Anadolu'da oldukça yoğun bir trafiğin yaşandığı ve bu dönemdeki seyahatlerin en önemli nedenlerinin askeri, ticari ve dini sebeplerle yapıldığı bilinmektedir. Tüm bu trafiğe yön veren ve Anadolu'yu karış karış bilen deneyimli rehberlerden yararlanıldığı, kayıtlarda geçmektedir.

Rehberlik mesleğinin temelleri, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde atılmıştır. Yabancı ülke görevlileri Osmanlı Devleti'nin o zamanki başkenti olan İstanbul'u sık sık ziyaret etmekteydiler. Bizans İmparatorluğu'na başkentlik yapmış ve Hıristiyanlar için çok önemli bir yere sahip İstanbul'un başkent olmasından sonra bir çok yabancı İstanbul'u ziyaret etmek ve görmek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. 1839 yılında Tanzimat Fermanı ile artık herkese hukukî ve malî güvenceler getirilmiş, bir yandan eğitim, güzel sanatlar ve ticaret alanlarında Avrupa ile ilişkiler artarken, öte yandan ulaşım teknolojisindeki gelişmeler Osmanlı Devleti başkentine gelen gideni ve hatta ev tutup oturan yabancı sayısını artırmıştı.

Osmanlı ülkesine, özellikle "Orient Expres" ile başlayan turizm hareketlerinin gelişmesine paralel olarak rehberlik hizmetleri de gelişmeye başlamıştır. İstanbul'u ziyaret eden yabancılara verilen rehberlik hizmeti en azından bir yabancı dilin çok iyi derecede bilinmesini gerektiren bir iş alanı olarak o dönemlerde Osmanlı Devleti'nin başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerde yaşayan çoğu levanten veya azınlık mensubu kişiler tarafından yapılan bir iş olmuştur. İlk başlarda hem tercüman hem de rehber olan bu kişiler Osmanlı Devleti'nin sosyal yapısı nedeniyle azınlık nüfusun içinden çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nde 1800'li yılların ikici yarısına kadar İstanbul'da yaşayan azınlık nüfus, belirli meslekleri icra etmekteydi.

Ermeni nüfus daha çok ticaret ve el sanatlarında, Rumlar ise ticaret ve özellikle konaklama ve ağırlama işletmelerinin sahipleri durumundaydı. Beyoğlu ve civarında pansiyonlar, Galata'da meyhaneler vardı. Bu işletmelerin sahipleri ve çalışanları çoğunlukla Rumlardı. Museviler ise sarraflık, hekimlik ve daha çok da aracılık hizmetleri ile ilgileniyorlardı. Komisyonculuk yetenekleri ve başta Fransızca olmak üzere yabancı dillere olan yatkınlıkları sayesinde rehberlik mesleğini icra edenlerin büyük bir kısmını Yahudiler oluşturuyordu. Yahudilerin yanı sıra kökenleri Fransız, İtalyan ve Maltalı olan ailelerin çocukları da rehberlik mesleğine başlamışlardı. Müslüman Türk nüfusun yabancı dil konusundaki yetersizliği, Osmanlı döneminde rehberlik mesleğinde daha çok azınlıkların rol oynamalarına neden olmuştu.

Hiçbir eğitimden geçmemiş, belli başlı eserler okumamış, bilgileri kulaktan dolma ve kendi gezilerine dayalı bu ilk tercüman rehberlerin, tarihsel gerçeklerle ve mensup olmaları devletle bir ilgileri olmadan sadece günlük kazançları ile meşgul olduklarını bütün kaynaklar göstermektedir. Osmanlı dönemi rehberlerinin önemli bir bölümünün azınlıklara mensup oldukları ya da kendi konumları nedeniyle sempati duydukları azınlıkların, Osmanlı Devletince haklarının korunmadığı yönündeki kişisel görüşlerini yabancı konuklarla paylaşmaları, ülkedeki azınlıkların ezildikleri yönünde bir kanının gelen ziyaretçilerde yaratılmasına yol açmıştır.

Tüm bu olumsuzlukları gören Osmanlı devlet yönetimi, nadir mevzuat çalışmalarından birini yaparak, rehberlik mesleğinin düzenlenmesi alanında 29 Ekim 1890'da "Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname" ile altı maddeden oluşan bir yasal düzenlemeye gitmiştir. Bu Nizamname'nin Türkçe'ye çevrilmiş hali şöyledir:

- Seyahat ve diğer amaçlarla Memâlik-i Devlet-i Ali'ye gelenlere çevirmenlik yapmak isteyenler ile otel ve misafirhane gibi konakladıkları yerlerin müdürleri tarafından turistlere çevirmenlik yapmak üzere görevlendirilenler; öncelikle bu nizamname içeriğine uygun belge almak zorundadırlar.
- Çevirmenlik belgesi almak isteyenler, cünha ve cinayetten hüküm giymemiş, ırz ve namus sahibi kişiler olduklarına dair mahalle veya mensup oldukları millet muhtarlarından alacakları birer ilmuhaberi oturdukları belediye başkanlığına vereceklerdir.
- Sabıka kaydı maddesinde belirtilen ilmuhaberler, oturulan belediye tarafından belediye başkanlığına ibraz edilerek ilgilinin Türkçe ile birlikte bir başka memleket meselelerine hakim olduğu, yetkili

kurullarca incelendikten ve onaylandıktan sonar kendisine çevirmenlik belgesi verilecektir.

- Taşralarda bu şekilde çevirmenlik yapmak isteyenler hakkında işbu nizamname uyarınca inceleme ve araştırma yapılması zorunlu olup, belge verme yetkisi ilgili belediyeye ait olacaktır.
- Belgeli çevirmenlerden, çevirmenlik yaptıkları kişiyi rahatsız ve iğfal ettikleri hakkında şikayet edilen veyahut güvenlik veya belediye memurlarının denetlemeleri üzerine ortaya çıkarılanların belgeleri ellerinden alınacağı gibi tutuklanarak haklarında işledikleri suçun nevi ve derecesine göre cezai işlem yapılacaktır.

Osmanlı Devleti her ne kadar bu nizamnameyi uygulamaya koysa da gerekli denetimlerin olmayışı neticesinde tercüman rehberler başıboş bırakılmış ve Osmanlı Hükümeti son buluncaya kadar ülke ve Türk halkının çıkarlarına engel olacak zararlı propaganda çalışmalarının sürmesine engel olunamamıştır.

Tercümanlıktan Rehberlik

Cumhuriyet öncesi dönemde Türkiye, turizminin gelişme safhalarından biri olarak kabul edilen tercüman rehberlik, 1800'lü yıllarda ciddi gelişmeler kaydetti. İlk yasal adım 29 Ekim 1890 yılındaki 190 Sayılı Nizamname ile atılan tercüman rehberlik 1914 yılından 1923 yılına kadar resmi olmayan ancak amatör bazı grupların Esat Tomruk, Kıbrıslı Hayri Bey gibi gönüllü kişilerin önderliğinde gelişmiştir.

Cumhuriyet sonrası dönemde ise Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı, Türkiye Millî Talebe Federsyonu gibi kurumlarda açılan kurslarla iyi tercümanlarını yetiştirmeye başladı. Henüz hava yolları ile ulaşımın sivil amaçlarla kullanılmaya başlamasının yaygınlaşmaması ve yegâne ulaşım aracının deniz yolları olması sebebiyle turizm hareketlerinin İstanbul, İzmir gibi belli bazı illerde gelişmeye başlanmıştır. 1920'li yıllarda turizm alanında faaliyet gösteren beş kadar kurumdan söz edilir. Vagon Lits-Cook, NATTA, PASSRAPID, Feustel, City ve İnturist firmalarıdır. Yabancı firmaların Türkiye'ye gelişleriyle paralel bir gelişim kaydeden yerel acente ve firmalar, önceleri bilet satışları ve pasaport işlemleri gibi faaliyetlerle turizme adım attı. O dönemde turizm ve seyahat acenteciliği faaliyetlerinde adı geçen kurumlardan ilki, 18 Ekim 1923 tarihinde Beyoğlu Pera Palas otelinde faaliyete geçen Milli Türk Seyahat Acenteliği Ziya ve Şükerası (NATTA)'dır.

Cumhuriyet Türkiye'si'nin turizm alanında attığı olumlu adımlardan en önemlisi "Türkiye Seyyahın Cemiyeti"nin ve daha sonra "Türkiye

Turing ve Otomobil Kurumu" kurulmasıdır. Atatürk'ün ve Cumhuriyetin önde gelen kişilerin girişimleri ile kurulan Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu; Türkiye'nin ilk tanıtım afişleri, yol haritaları, otel broşürleri gibi ilklere imza atarken o dönemde kurulmuş olan TUTTA, NATTA, PASRAPİD gibi Türkiye seyahat acenteciliğinin tohumlarını atmıştır.

1923 yılında Türkiye Turing kurumunun kurulmasıyla hız kazanan seyahat acenteliği ilk yıllarda 4-5 olan acente sayısını yıllar içinde artırmıştır. 1950'li yıllara gelindiğinde acente sayısı 100'ü bulmuştur. Aralarında Doktoroğlu, Moris, Hitit, H.V.Faustel, GlobTur, Kontuar, Covo, Wan Der Zi gibi isimlerin ön sıralarda yer aldığı bir dizi seyahat acentesi faaliyete başlamıştır. Sektörün diğer üyesi de Türk Seyyahın Cemiyeti (Türk Turing ve Otomobil Kurumu) ile ilişkileri çok iyi olan NATTA bu kurumla ortak organizasyonlar da düzenlemiş ve 1940 yılında Türkiye turizm sektörüne bıraktığı mirasla kapanmıştır. Aynı yıllarda Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu ile Şehremaneti ile yapılan çalışmada, taksi, kayıkçı ve hamal ücretleri belirlenmiştir. Cemiyet, rehberlik kurumunun düzenlenmesi ve ruhsat verilmesi, vize işlemlerinin kolaylaştırılması gibi faaliyetlerde bulunmuştur.

1950'li yıllarda Türkiye modern turizme önem vermeye başlamıştır. 1950 yılında yapılan "İkinci Turizm Danışma Kurulu" rehberlik mesleği üzerinde önemle durmuş, Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve rehberliğin turizm sektörü içindeki önemini vurgulayan "Turist Tercüman Rehberliği" başlıklı bir rapor bu kurula sunulmuştur. Rehberliğin günün koşullarına uygun hale getirilmesi ile ilgili önemli bir çalışmanın 1951 yılında TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) tarafından yapıldığı görülmektedir. 129 üniversiteli gençten oluşan kursiyerler açılan bu kursu başarıyla bitirmiş ve mesleklerine başlamışlardır. 1955-1960 yılları arasında yine çeşitli öğrenci derneklerinin desteği ile açılan ve İstanbul Belediyesi ile Basın Yayın İstanbul İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen iki ayrı kurs-tan 128 öğrenci mezun olmuş ve çeşitli dillerde rehberlik yapmak hakkını kazanmışlardır.

20 Ağustos 1963 tarihinde kurulan ve çalışma alanına giren konularda personel yetiştirmek üzere kurslar, uzman okullar açabilme yetkisine sahip olan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, 1964-68 yılları arasında kurslar düzenlemiştir. Ancak bu kurslar bir yönetmeliğe değil, 8 Kasım 1925 gün ve 2730 sayılı Kararname'ye dayanmış, hizmet içi talimat ve genelgelerle gerçekleştirilmiştir.

Turist rehberliği ile ilgili ilk yönetmelik 3 Eylül 1971 gün ve 13945 sayılı Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği adıyla yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik 21 Mart 1974 tarihinde değiştirilerek Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği adını almış, 1981 ve 83 yıllarında bazı değişikliklere uğramıştır. 2 Temmuz 1986 tarihinde 19152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği de bazı değişikliklere uğrayarak 25 Kasım 2005 tarihli ve 16004 sayılı Resmi Gazete’de yeni Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği adıyla yayımlanmıştır. Günümüzde Bakanlığın açtığı kursların yanında üniversitelerin iki yıllık ön lisans ve dört yıllık lisans programları ile de turist rehberi yetiştirilmektedir.

Profesyonel Rehberlik Hizmeti

Profesyonel turist rehberi; belirli bir program dahilinde yerli ve yabancı gezginlere yol gösteren, gezdirdiği yerler hakkında en doğru ve gerekli bilgileri aktaran, ülke ve bölge tanıtımını yapan kişi olarak tanımlanabilir.

Profesyonel turist rehberi, “Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği”nin 1. maddesine göre “Türkiye’yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtacak ve onlara, gezileri süresince yardımcı olacak ve doğru bilgileri verebilecek kişi” olarak tanımlanmıştır.

Bir diğer tanıma göre “Turist rehberi, turistlerin seyahatleri süresince onlarla iletişim kuran, turistlerin seyahat organizasyonlarını kolaylaştıran, ziyaret edilen tüm yerlerin turistlere tanıtılmasını sağlayan, olağandışı durumlarda turistlere yardımcı olan, seyahatleri boyunca turistlerin haklarını koruyan ve turun en iyi ve eğlenceli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan kimsedir”.

Profesyonel Turist Rehberi: “Yönetmelik’te belirlenen usul ve esaslara uygun olarak rehberlik mesleğini icra etme yetkisini kazanmış olup yerli veya yabancı turistlere, turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil ile uyumlu olmak üzere, rehberlik kimlik kartlarında belirtilen dillerde rehberlik eden, onlara tanıttıkları bölgenin kültürel ve doğal mirasını aktaran, gezi programının; tur operatörü veya seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımlandığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülmesini sağlayan ve gezi programını seyahat acentesi adına yöneten kişidir.”

Turizm Sektöründe Rehberliğe Gereksinim Duyulmasının Nedenleri

İnsanları seyahate yönelten nedenlerin arasında; yeni yerler görmek, yeni kişilerle tanışmak, yeni kültürler tanımak, tarihi ve turistik yerleri görmek isteği başlıcaları olarak sayılabilir. Daha önce hiç görülme-yen bir yere seyahat eden kişiler bu yerler hakkında merak içerisindedir. Seyahatleri sırasında kaybolma riski, can ve mal güvenliklerinin sağlanması, gezilecek yerler hakkında ayrıntılı bilgi edinmek, belirli bir zaman süreci ve belirli bir bütçe ile seyahat ettikleri bölgede görülebilecek tüm turistik ziyaret noktalarını gezmek ve en iyi hizmeti almak isterler. Enformasyon ihtiyacı, çıkılan turda en önemli ihtiyaçtır. İnsanları bir otobüse bindirip hiçbir anlatımda bulunmadan ve ziyaret noktalarında mola vermeden gezdirmek herhalde çok monoton ve sıkıcı olacaktır. Doğal olarak da böyle bir geziye hiç kimse katılmak istemeyecektir.

Turizmde rehberlere ihtiyaç duyulmasının nedenlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- Enformasyon,
- Yabancı dil sorunu,
- Can ve mal güvenliğinin sağlanması,
- Seyahat ve sigorta formaliteleri,
- Sınırlı bir zaman ve bütçenin en iyi şekilde kullanılmasının planlaması,
- Kendilerine eşlik edilmesi ihtiyacı,
- Sıkıcı ayrıntıların halledilmesi ve seyahatten keyif almak isteği,
- Alışveriş yaparken doğru yerden ve fiyattan almak,
- Gezilip görülmesi gereken ziyaret noktaların tam olarak bilinmemesi,
- Gezilen ülkenin kültürü, örf ve adetleri hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması,
- Tatil sırasında yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının uygun yerlerde karşılanması ihtiyacı,
- Eğlence, sağlık ve diğer tüm ihtiyaçlar için danışıp bilgi alabilecekleri bir kişiye ihtiyaç duyulmasıdır.

Tüm bu sebeplerin yanı sıra rehberin önemli görevlerinden birisi de tura katılan kişilerin birbirleriyle kaynaşmasını sağlamak ve onlara

belirli bir grubun üyeleri oldukları hissini aşılmasıdır. Yeni insanlar tanımak amacıyla tura katılan kişilerin bu ihtiyacı da rehber sayesinde karşılanabilecektir. Çekingen yapıya sahip insanlar rehberli turlara daha çok rağbet etmektedir. Rehber, turun hem yöneticisi hem de tura katılanlara belli bir hizmet vermekle yükümlü kişidir. Tura katılan kişileri yönlendirmek ve onları aktivitelere katılmaya ikna etmek, rehberin görevleri arasındadır. Tura katılanların kaynaşmalarını sağlamak hem ambiyansın sağlanması açısından hem de tur sırasında verilecek kararların ortak olarak alınmasında çok önemlidir.

Seyahat Acenteleri, Tur Operatörleri ve Rehberler

Seyahat acenteleri tertip edecekleri turlarda, Turizm Bakanlığınca verilen tercüman rehber belgesini haiz en az bir tercüman rehber çalıştırır. (Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu, Madde- 10)

Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde “Bakanlıkça kendilerine rehberlik belgesi verilmemiş kişiler turist rehberliği yapamaz. Yapanlar hakkında genel hükümlere göre Savcılıklarca kovuşturma açılır. Belgesiz turist rehberi çalıştıran Bakanlık denetimindeki kuruluşlar hakkında Bakanlıkça idari işlem yapılır.” (Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği, Madde- 38.)

Ülkemizde belgesiz rehberlik faaliyetleri yapılması suçtur ve sadece “Profesyonel Turist Rehberi Belgesi” olan kişiler rehberlik yapabilir. Profesyonel turist rehberleri bir seyahat acentesine bağlı olarak çalışabilecekleri gibi serbest olarak da çalışabilmektedir. Genel olarak rehberlerin çalışma koşulları işçi tanımına uymaktadır. İş kanununun 1. maddesinde “bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişiye “işçi”, işçi çalıştıran tüzel veya gerçek kişiye “işveren”, işin yapıldığı yere “iş yeri” denir.” olarak tanımlanmaktadır. 1979 yılında rehberler ile seyahat acenteleri arasındaki hukuki ilişkinin işçi-işveren (hizmet akdi) hukuki ilişkisi olduğu hükme bağlanarak Yargıtay 10. Dairesi tarafından onanarak yürürlüğe girmiştir.

Turizm Bakanlığı kursları ve üniversitelerin ilgili bölüm mezunları “Profesyonel Turist Rehberi” kimlik belgelerini aldıktan sonra turist rehberliği yapabilirler.

Seyahat acenteleri tarafından turist grupları için düzenlenen turlarda çalıştırılan profesyonel turist rehberlerine yapılan ödemelerin götürü usulde veya gelir vergisi kanunlarına göre vergilendirilmesi gerekmektedir. Bir seyahat acentesine bağlı olarak sigortalı olarak çalıştırı-

lan rehberlerin kazançları gelir vergisinin 61. maddesinde net bir şekilde tanımlanmıştır. Buna göre seyahat acentesiyle profesyonel turist rehberi arasındaki turist grubunu gezdirmeye yönelik iş görme akdi belirli süreli veya belirsiz süreli olabilir. Bu durumda, profesyonel turist rehberine, tura başlayıp turun bitimine kadar gerçekleşen süreye bağlı olarak ücret ödenmesi hem vergi hem de sosyal sigorta kesintisine tabi olmaktadır.

Herhangi bir seyahat acentesi veya işletme adına çalışmayan ancak kendi nam veya adına çalışan profesyonel turist rehberleri, rehberlik hizmetleri verdikleri seyahat acenteleri tarafından kazançlarından gelir vergisi kesintisi yapıldıktan sonra, her yıl Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından yılda iki kez ilan edilen rehberlik taban ücretlerini net olarak profesyonel turist rehberlerine ödenmek zorundadır.

Belirli bir gruba tur süresince bilgi veren ve tanıtma hizmeti gören rehberlerin ücretleri günlük veya saatlik olarak hesaplanabilmektedir. Rehberlik ücretleri gruptaki kişi sayısına bakılmaksızın ödenen bir ücrettir. Turizm Bakanlığı tarafından her yıl rehberlik taban ücretleri TÜRSAB ve TUROB görüşleri alınarak, yılda iki defa olmak üzere ortaklaşa olarak belirlenir ve seyahat acentelerine bu konuda bilgi verilir. Rehberlik taban ücretleri, yarım günlük, tam gün şehir turu, Batı Anadolu turu ve Anadolu turu olarak değişik tarifelerde günlük ücret olarak saptanmaktadır. Seyahat acenteleri Turizm Bakanlığınca kendilerine bildirilen rehberlik taban ücretlerinden daha düşük bir ücretle profesyonel turist rehberlerini çalıştıramaz ve daha düşük bir ücret ödeyemezler. 2005 yılının ikinci yarısına ait, Kültür ve Turizm Bakanlığınca öngörülen ve seyahat acenteleri tarafından, profesyonel turist rehberlerine net olarak ödenmesi uygun görülen rehberlik taban yevmiyeleri aşağıdadır. Bu rakamlar net olarak profesyonel turist rehberlerine ödenmek zorunda olup vergi adı altında veya herhangi bir kesinti yapılamaz.

Rehberlerin Örgütlenmeleri

Türkiye'yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtmak, gezileri süresince turistlerin doğru bilgiler edinmelerini sağlamak ve turistlere yardımcı olmak görevini üstlenmiş bulunan ve bu anlamda kamu hizmeti ifa edebilmek amacıyla turist rehberlerinin hizmet içi eğitimi başta olmak üzere, rehberlere yönelik sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklerde bulunmak ve mesleki dayanışmayı arttırmak amacıyla rehber kişiler tarafından kurulmuş meslek odası, meslek birliği ve meslek derneği şeklindeki yasal örgütlenmeler vardır.

Uluslar Arası ve Türkiye'deki Rehberlik Örgütleri

Dünya Turist Rehberleri Birliği (WFTGA – World Federation Of Tourist Guide Associations): Dünya Turist Rehberleri Birliği 1987 yılında Viyana'da kuruldu. Tüm dünyada 88.000 üyesi olan kuruluş kâr amaçlı çalışmamaktadır. WFTGA'nın uluslararası temsilde çalışmakta ve dünyadaki rehberlik örgütlerine de rehberlik etmektedir. Örgütün temel amaçları arasında, dünya turist rehberleri arasındaki iletişimi güçlendirmek, ortak deneyimlerden yararlanmak, dünya genelinde eğitime, meslek standartlarına, doğal hayatı ve kültürel mirası koruma bilincine sahip çıkmak gibi amaçlar bulunmaktadır.

Avrupa Rehberler Birliği (FEG – European Federation of Tourist Guide Association): Birlik, 1986'da Paris'te kurulmuştur. Amaçları arasında turizmin yüksek standartlara kavuşması, Avrupalı rehberler arasında güçlü bağların kurulması, turistlerin en iyi hizmeti almalarına yardımcı olmak, ortak seminer ve toplantılar düzenleyerek üyelerin ortak payda oluşturmalarını sağlamak yer almaktadır.

Birliğin üyeleri Avusturya, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Malta, Hollanda, Portekiz, Rusya, Slovakya, İspanya, İsveç, Türkiye ve İngiltere yer almaktadır.

Turist Rehberleri Birliği (TUREB): 1998 Eylül ayında dört meslek örgütünün bir araya gelmesiyle kurulmuştur. 2010 yılında ise tüm rehber kuruluşları toplanarak yeni bir TUREB protokolü altında birleştiler. Bu protokole göre Türkiye'de Oda ve Dernek statüsünde örgütlenmiş rehber meslek örgütleri;

- Turist rehberlerinin mesleki örgütlenmelerinin farklı kimlik ve kuruluşlar altında olmasının yarattığı ortak irade oluşumu ve ortak temsil sorununu çözmek ve tüm rehberlerin aynı çatı altında örgütlenmelerini,
- Turist rehberliğinin bir "meslek" olarak tanınmasını,
- Mevcut sorunları giderecek bir turist rehberleri meslek ve meslek örgütlenmesi yasasının çıkarılmasını sağlamak için,
- Ayrıca, turist rehberleri meslek ve meslek örgütlenmesine ilişkin yasal düzenleme konusunda halen sürmekte olan idari ve mesleki çabaların başarıya ulaşması için mevcut meslek örgütlenmeleri arasında koordinasyonun sağlanması ve turist rehberlerinin ortak sorunlarının saptanması ve çözüm önerileri üretilmesi gereklerini dikkate alarak bir işbirliği ve eşgüdüm platformu niteliği taşıyan,

kısa adı "TUREB" olan "Turist Rehberleri İşbirliği ve Koordinasyon Birliği"ni oluşturdular.

TUREB'in Amaçları:

- Ülkemizin turistik, kültürel, tarihi ve sanatsal değerlerinin tanıtımında görevler üstlenmek,
- Sektörün ülke ekonomisinde önem ve itibarını arttırıcı, turizm potansiyeline işlerlik kazandırıcı çalışmalar yapmak ve yeni potansiyel yaratıcı projeler hazırlamak,
- Turizm politikaların belirlenmesinde, planlanmasında ve uygulanmasında kamu ve özel kuruluşları ile organizasyon ve işbirliği içinde görevler üstlenip turizm sektörüne katkıda bulunmaktır.

TUREB Üyesi Rehber Kuruluşları:

- ARED – Ankara Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- ARO – Antalya Rehberler Odası
- BORED – Bodrum Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- ÇARED – Çanakkale Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- ÇİRED – Çince Rehberler Derneği
- ÇURED – Çukurova Turist Rehberleri Birliği Derneği
- GARED – Gaziantep Turist Rehberleri Derneği
- GÜMRED – Güney Marmara Rehberler Derneği
- İRO – İstanbul Rehberler Odası
- KARED – Kapadokya Turist Rehberleri Derneği
- KARDER – Karadeniz Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- KONTURED – Konya Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- KURED – Kuşadası Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- MARED – Marmaris Turist Rehberleri Derneği
- REHBERANT – Antalya Profesyonel Turist Rehberleri Derneği
- ŞURED – Şanlıurfa Rehberler Derneği
- VANTURED – Van Turist Rehberleri Derneği

Profesyonel Turist Rehberinde Olması Gereken Özellikler

Kişisel Özellikler

- En az bir yabancı dili, çok iyi derecede bilmelidir.
- Kültürlü, tüm disiplinler hakkında bilgi sahibi ve reel bir dünya görüşüne sahip olmalıdır.
- Turist rehberi temel görevleri olan tanıtma ve doğru bilgi aktarımı görevlerini yerine getirebilme için bir çok konuda bilgisi olması gerektiğini bilmelidir.

- Hitab etme sanatını iyi bilmeli ve diksiyonu düzgün olmalıdır.
- Beden dilini iyi bilmelidir.
- Grup üyelerinin farklı milliyet, din, dil, ırk ve cinsiyetten olabileceklerini bilmeli ve konuşmasında bu faktörleri göz ardı etmemeli saygılı olmalıdır.
- Bir rehber iyi görünümlü ve hoş giyimli olmalıdır.
- Tur sırasında müşterileri eğlendirebilmeli ve grup üyelerinin birbirleriyle kaynaşmasını sağlayabilmelidir.
- Mizah anlayışı gelişmiş olmalıdır.
- Tur sırasında daima grubun ve otobüsün en önünde olmalı ve grup üyelerini gerektiği gibi yönlendirebilmelidir.
- Grup üyelerinin isimlerini en kısa zamanda öğrenerek onlara isimleri ile hitap etmelidir.
- Protokol kurallarını iyi bilmelidir. Yemek, toplantı, saygı duruşu, milli törenler ve olaylarda nerde ve nasıl davranılması gerektiğini iyi bilmelidir.
- Rehber ülkesini ve milletini seven bir kişi olmalıdır.
- Kendisinin de grubun bir parçası olduğunu müşterilere hissettirmelidir.
- Grubun tüm üyeleriyle yakın ilişkiler kurabilmeli ve herkese eşit davranabilmelidir.
- Grupla ilk karşılaşma ve tanışma biçiminin önemini bilmelidir.
- İlk yardım eğitimi almış olmalıdır.
- Olağandışı olay ve durumlar karşısında, soğukkanlılığını koruyabilmeli; doğru ve hızlı karar verebilme yeteneğine sahip olmalıdır.
- Tur programında yer alan tüm noktaların zamanında ve en iyi bir biçimde gezilebilmesi için zamanı iyi kullanabilmelidir.
- Yasalara ve hukuka saygılı, temiz bir çevre anlayışına sahip, kendini devamlı olarak yenileyebilen ve teknolojik gelişmelerden haberdar bir kişi olmalıdır.
- Profesyonel turist rehberi, ülkemizde kaçak rehberlik faaliyetinde bulunan yerli ve yabancı kişilerin yasak faaliyetlerde bulunmalarına göz yummamalı ve derhal yasal mercileri haberdar etmelidir.

- Rehber kararlı ve mantıklı olmalıdır.
- Rehber her yönden objektif olabilme özelliğini korumalıdır.
- Kararları mantıklı olmalı, duygulara yer verilmemeye çalışmalıdır.
- Turist rehberi, sorunları yöntemli ve mantıklı yollarla ele alabilmelidir.
- İşverenine bağlı olmalı ve seyahat acentesinin çıkarlarını önde tutmalıdır.
- Temsil ettiği müşterilerinin çıkarlarını korumalıdır. Müşterilerin kandırılmasına, aldatılmasına, hakarete maruz kalmalarına engel olmalıdır. Bu gibi durumlara kayıtsız kalması suç teşkil eder.

Mesleki Özellikler

İletişim

Bir rehber, kendi dilinde ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü olarak iletişim kurabilme niteliğine sahip olmalıdır. Bireylerarası iyi ilişkiler kurulabilmesi için ise rehber adaylarının dürüst, güvenilir, hoşgörülü, nazik ve esprili, bakımlı, dışa dönük ve sosyal, olması; çatışmaları önleyebilme ve ikna yeteneği, grup bilgisi, dinleme ve topluluk önünde konuşabilme yeteneği gibi niteliklere sahip olması gerekmektedir.

Yönetim

Turist rehberleri, tur programı hazırlama, turistleri karşılama, turistlerin konaklama, yiyecek-içecek ve eğlence ihtiyaçlarını karşılama, gezi programını uygulama, turistleri bilgilendirme gibi hizmetleri yerine getirmektedir. Bütün bu işlevler, turistin turizm bölgesine gelişinden ayrılışına kadar bir tur programı ve grup yönetimini gerektirmektedir. Bu nedenle bir rehberin yönetim fonksiyonları olan planlama, organizasyon, liderlik, koordinasyon ve denetim konularında ve bunların kendi meslek alanlarında uygulamaları ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Tanıtma ve Bilgilendirme

Rehberlerin en önemli işlevlerinden biri de turizm bölgesini tanıtmak ve ziyaret ettikleri yer hakkında turistlere bilgi vermektir. Bunu yapabilmesi için rehberin, tanıttığı turizm bölgesini tüm yönleriyle tanıması, anlaması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında rehberin tanıttığı turizm bölgesinin coğrafyası, tarihi, kültürü gibi farklı alanlarda çok geniş alanda bilgi sahibi olması kaçınılmazdır.

Eğlendirme

Turistlerin, zevk ve eğlenme, rutin yaşamdan ve stresli ortamdaki geçici olarak kaçma ve yeniden canlanma, kendine gelme amacıyla turistik seyahati gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu durumda turist rehberlerinin, turistlerin rehber refakatinde seyahati süresince eğlenmesini, zevkli zaman geçirmesini sağlama gibi bir fonksiyonu ortaya çıkarmaktadır. Rehberin bunları yapabilmesi için, gerektiğinde eğlenmesini bilme, dışa dönük ve sosyal olma, insanları anlama ve hoş görme, esprili olma gibi nitelikleri kazanmış olması gerekmektedir.

Olağan Dışı Durumlarla Baş Edebilme

Rehber seyahat sürecinin herhangi bir aşamasında beklenmedik olaylara karşı hazırlıklı olmalıdır. Gezi programı esnasında rezervasyon sorunları, hastalık, ölüm, hırsızlık, kaza, doğal afet vb. beklenmedik olaylar çıkabilir. Bu olağan dışı olaylar karşısında grubun sorumluluğu rehberdir. Bu nedenle, rehberin teknik, sağlık ve hukuk bilgisi yanında dayanıklılık ve soğukkanlılık gibi nitelikleri ön plana çıkmaktadır.

Hakkaniyeti Sağlama

Hakkaniyet, hak edene hakkını verme ilkesidir. Turistlerin turizm işletmeleri ile olan ilişkilerinde, abartılı ve gerçeğe aykırı vaatler verilmesi, vaat edilen hizmetin zamanında ve eksiksiz verilmemesi gibi durumların ortaya çıktığı anlarda turist rehberinin, turistlerin hakkını arama ve alma, turizm işletmelerinin hukuki sorumluluklarını yerine getirmesi konusunda turistleri destekleyerek hakkaniyeti sağlama ya yardımcı olma gibi bir rolü ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde turistlerin bir işletmeye zarar vermesi durumunda, söz konusu işletmenin hukuki haklarını destekleyerek hakkaniyeti sağlamada dolaylı bir rolü vardır. Ayrıca rehber, kılavuzluk ettiği grupta yaş, cinsiyet, ırk, renk gözetmeksizin her üyeye aynı ilgi ve saygıyı göstererek davranmak suretiyle hakkaniyet işlevini yerine getirebilir.

Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Koşulları

Birçok önemli niteliğin yanı sıra yoğun bir bilgi birikimini de gerektiren turizm rehberliği ve tur yönetimi, dışarıdan her ne kadar çok hoş insanların çalışmaktan ziyade eğlendikleri ve üstüne para kazandıkları bir iş kolu olarak görünse de gerçek durum bu önyargı ile örtüşmemektedir. Profesyonel turist rehberliği mesleği, bazen son derece sinir bozucu, basit, sıradan bazen de çok karışık olabilir. Bir deniz

gezintisi yapan gemideki rehber için işi çok rahatlatıcı olabilir. Diğer yandan, Afrika'da safarideki bir grubu olan rehber ise çok büyük problemler, hastalık ve kişisel bozukluklarla karşılaşabilir.

Turizm rehberliği çok sorunlu bir meslektir; fiziki güce dayalı olması, iş güvencesinin olmaması, dışsal etmenlere bağımlı olması, sürekli kendini yenileme zorunluluğu olması gibi özellikleri turist rehberliği mesleğinin güçlüğünü ortaya koymaktadır. Bu özellikleri açıklayacak olursak;

- **Rehberlik Mesleğinin Fiziki Güce Dayalı Olması:** Kültürel turlar, profesyonel turist rehberine en çok gereksinim duyulan tur çeşididir. Gezilen ören yerlerinin birçoğu sarp yamaçlar, üzerine kuruludur. Buna, Meksika'daki Aztek tapınaklarını, Anadolu'daki Nemrut Tümülüsünü veya Sümela Manastırını örnek verebiliriz. Dolayısıyla bir rehber ancak kendi yaş grubuna rehberlik etmek veya ileri yaşlarda bile deyim yerinde ise gençlere taş çıkartmak zorundadır.
- **Mevsimlik Bir İş Olması:** Her ülkenin kimi zaman mevsim, kimi zaman kültürel ya da sosyal etkinlikler gibi farklı nedenlerle daha yoğun olarak talep edildiği yüksek sezonları vardır. Seyahat acentelerinin rehber gereksinimleri de tur olduğu zaman ortaya çıkar. Sezonun yoğunluk derecesi yükseldikçe toplam rehber talebi de yükselecektir. Ölü sezonlarda da turlar yapıyorsa da bunların yaratacakları talebe göre rehber yetiştirilse dahi yüksek sezon talebi karşılanamayacaktır. Bu nedenle rehber gereksinimi planlaması yapılırken daima yüksek sezon verileri esas alınır. Sonuç olarak rehberler, yılın bir bölümündeki kazançları ile tüm yıllık giderlerini karşılamak durumunda olan insanlardır. Bu durum, rehberlere iş güvencesi kadar gelirlerinin sürekliliği ve güvencesi konusunda da sorun oluşturmaktadır.
- **Rehberlik Mesleğinin İş Güvencesinin Olmaması:** Turları düzenleyenler, yani seyahat acenteleri ticari, kar amacı güden kuruluşlardır. Bu işletmeler, doğal olarak çalıştırdıkları elemanlara boş yere bedel ödememek için sürekli ve geçici personel istihdam eder. Rehberler de geçici personel içerisinde yer alırlar yani iş garantileri yoktur. Diğer yandan tur operatörleri grupları emanet edecekleri kişilere güvenmek ister, bu nedenle rehber adaylarını mülakata alarak, referans ister. Bu, özellikle mesleğe yeni başlayan rehber adayları için önemli bir handicap oluşturur. Eski ve güvenilir rehberlerden birisinin hakkındaki olumsuz bir görüşü, adayın meslek yaşamını başlamadan bitirecektir. Daha önemlisi ise, çalışırken bir

kaza geçirirse ve daha sonraki tarihler için iş bağlantısı kurmuş olduğu işlere gidemezse hiçbir gelir elde edemeyecektir.

- **Rehberlik Mesleğinin Dış Etmenlere Bağımlı Olması:** Turizm rehberleri kendileri ne kadar bilgili, yetenekli olurlarsa olsunlar bir turun gerçekleşmesi sırasında çıkabilecek kimi aksaklıklara engel olabilmeleri mümkün değildir. Otobüsteki bir arıza nedeniyle gezilemeyecek bir müze katılımcıların canını sıkacak, fatura rehberine çıkacaktır. Ülkede bir yönetim krizi doğacak olur ve turist gelmez ise rehber işsiz kalacaktır.
- **Rehberlik Mesleğinin Sürekli Kendilerini Yenileme Zorunluluğu Olması:** Turizm rehberliği birçok disiplin ile iç içe çalışmayı gerektiren iş alanıdır. Gerek sosyal yapıda gerek ekonomik alanda ve gerekse arkeoloji gibi teknik bilgi alanlarında sürekli gelişmeler olmaktadır. Rehber, bunları sürekli olarak izlemek yenilikleri turistlere aktarmak ve bir yandan da bunların temellerini ve gelişmelerini etkileyen etmenleri analiz edebilmek durumundadır. Bütün bu işlevleri eksiksiz yerine getirebilmesi için de hem aktüaliteyi ve hem de bilimsel gelişmeleri takip etmek, kendini ve bilgilerini yenilemek zorundadır.
- **Profesyonel Turist Rehberi ve Yönetimsel Davranış:** Seyahat amacıyla bir araya gelmiş turist grubu, bir grup anlayışı içerisinde incelenebilir. Üyeler ve bir başkan vardır. Bu ortamda başkan rehberdir. Rehber; grubun başkanı, lideri, grubun gereksinmelerine cevap veren kişidir. Grubu doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren her şey, rehberin sorumluluğundadır. En önemli etmen, grubu benimsemektir. Rehber, kendisini de grubun bir parçası daha sonra da lideri olarak görüp, grupla bütünleştirerek bunu gruba hissettirmelidir. Rehber, grubun her şeyinin, maddi ve manevi kaynaklarının kendi ellerine teslim edildiğini hissetmeli ve bu sorumluluğu yerine getirmelidir. Grupla iletişimin başlayıp gelişmesi için üyeler ve liderler arasında güvenin sağlanması gerekir.
- **Profesyonel Turist Rehberi Grup İlişkileri:** Her ne kadar turizmin bireyci yönü onun karakteristik bir özelliği ise de turist, gezilerde grupsal ilişkilerden ayrılamaz. Özellikle örgütlü, programlı turistik gezilerde bu, daha belirgindir. Zaten turist rehberlerinin mesleki görevleri, genellikle örgütlü gezilere liderlik yapmaktır. Bu nedenle turist rehberinin mesleki görevleri içine; grupla çalışma, grubu yönlendirme, etkileme ve düzenleme, grubu tanıtmaya, gerektiğinde grup oluşturma gibi konular girmektedir.

Tablo 9.1. Profesyonel Turist Rehberinin İlgili Alanına Giren Disiplinler

Bilgi Açısından	Genel Kültür Açısından	Sosyal İlişkiler ve Yönetim Açısından
Yabancı Dil	Ülkenin Sosyal Yapısı	İnsan İlişkileri
Tarih Coğrafya	Ülke Ekonomisi Uluslararası İlişkiler	Görgü Kuralları Psikoloji
Sanat Tarihi Arkeoloji	Ülkenin Örf ve Adetleri Felsefe	Sosyoloji Protokol
Mitoloji	Konukların Sosyo- Kültürel Özellikleri	Animasyon
Etnoloji	Güncel Konular ve Olaylar	Vücut Dili
Antropoloji	Flora ve Fauna	
Dinler Tarihi	Sosyoloji	
Mimari	Kamu Yönetimi	
Folklor		

Profesyonel Turist Rehberlerinin Seçimi, Eğitimi ve Çalışma Esasları

Cumhuriyet sonrası dönemde Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, Türkiye Milli Talebe Federsyonu gibi kurumlarda açılan kurslarla, Türkiye, dünyanın en iyi tercümanlarını yetiştirmeye başlamıştır. Başlangıçta sadece Turizm Bakanlığının düzenlediği kurslar aracılığıyla verilen rehberlik eğitimi, günümüzde üniversite eğitim programları kapsamında yerini almış bulunmaktadır. 2005 yılı itibariyle ülkemizde rehberlik eğitimi üç farklı şekilde verilmektedir; Turizm Bakanlığı kursları, iki yıllık meslek yüksekokulları (önlisans) ve dört yıllık eğitim veren fakülte ve yüksekokulların (Lisans) rehberlik bölümleriyle Turizm Bakanlığının bölgesel ve ülkesel düzeyde rehberlik kursları düzenlerken; üniversitelerin rehberlik bölümlerinde ise sadece ülke düzeyinde rehberlik eğitimi verilmektedir.

Türkiye’de 1995 yılına kadar profesyonel turist rehberlerin eğitimini, sadece Turizm Bakanlığı üstlenmiştir. Bu tarihe kadar turist rehberleri

yabancı dil bilen lise veya üniversite mezunlarının sınavla alındıkları, üç ve altı aylık kurslar vasıtasıyla yetiştirilmektedir.

Turizm Bakanlığının düzenlediği bu kurslar seyrek olarak düzenlen- se de halen devam etmektedir. Üç aylık kurslarda bölgesel, altı aylık kurslarda ise ülkesel rehberler yetiştirilmektedir.

Turizm Bakanlığının Yaygın Eğitimle Rehber Yetiştirmesi ve İlgili Hükümler

Rehberlik Kursu Açma Yetkisi ve Kursların Açılması (Madde 5)

Bakanlık dışında hiçbir kurum ve kuruluş, herhangi bir isim altında turist rehberliği kursları açamaz ve rehberlik kimlik kartı veremez. Hangi illerde ve dillerde kurs açılacağına ve kursiyer sayısına Bakanlık tarafından karar verilir. Gerektiğinde il müdürlüklerinin, meslek kuruluşlarının ve üniversitelerin ilgili bölümlerinin görüşleri alınabilir.

Kursiyer Sayısı (Madde 6)

Kurslar, seçme sınavında başarılı olan aday sayısının en az elli kişi olması halinde açılır. Seçme sınavında başarılı olan aday sayısının elliden az olması durumunda, başarılı olan adayların hakları ilk açılacak kurs için bir defaya mahsus olmak üzere saklı tutulur.

Kursların Süresi (Madde 7)

Kursların süresi toplam 560 ders saati ve 7 aydır. Ancak; toplam 560 ders saati yedi aydan önce de tamamlanabilir.

Seçme Sınavları Duyurusu (Madde 8)

Profesyonel turist rehberliği kursunun seçme sınavları başvuru süreleri ve sınav programı Bakanlık tarafından tespit edilerek, sınav tarihlerinden en az 45 gün önce basın, Bakanlık internet sitesi veya il müdürlükleri aracılığıyla duyurulur. Seçme sınavları kursun açılacağı ilde ve il müdürlüğünün sorumluluğunda yapılır. Seçme sınavlarının yeri, gerektiği hallerde önceden duyurulmak suretiyle Bakanlık tarafından değiştirilebilir.

Adaylarda Aranacak Özellikler (Madde 9)

Adayların seçme sınavlarına katılabilmeleri için;

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması,
- Sınav tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmuş olması,
- En az iki yıllık yükseköğretim mezunu olması,
- Sınava gireceği dil veya dilleri iyi derecede bilmesi,
- Sabıka kaydının olmaması gerekir.

Adayların Başvuruları (Madde 10)

Seçme sınavlarına katılmak isteyen adaylar, il müdürlüklerinden veya Bakanlığın internet sitesinden temin edecekleri sınav başvuru formu ile birlikte;

- a. Nüfus cüzdanı veya onaylı örneğini,
- b. Öğrenim belgesi veya onaylı örneği, diplomalarının düzenlenmemiş olması halinde, öğrenim durumlarını belirtmek üzere ilgili kurumlarca daha sonra diploma veya asıllarıyla değiştirilmek üzere verilen geçici mezuniyet belgesini, öğrenimini yabancı ülkelerde yapmış olanların diplomalarının veya geçici mezuniyet belgelerinin kabul edildiğine ilişkin Yüksek Öğrenim Kurulu Başkanlığından alınacak denklik belgesini,
- c. Başvuru tarihinden en fazla 3 ay önce alınmış sabıkası olmadığını belirten sabıka kaydı belgesini,
- d. Altı adet vesikalık fotoğrafını,
- e. Varsa sınav tarihi itibarıyla beş yılını doldurmamış en az (C) seviyesinde KPDS belgesini,
- f. Rehberlik yapmasına engeli olmadığına dair resmi kurumlardan alınacak sağlık raporunu başvuru süresi içinde bir dosya ile sınav yapılacağı il müdürlüklerine teslim ederler.

Aday Başvurularının İncelenmesi (Madde 11)

Sınav başvuru formları, başvuru süresinin bitiminden itibaren bu Yönetmelik'in 9'uncu ve 10'uncu maddelerinde belirtilen koşullar ve belgeler açısından incelenir. Öngörülen koşulları taşıyanlara sınavın yapıldığı il müdürlüğüne fotoğraflı sınav giriş belgesi düzenlenir. Sınav başvuru formundaki soruları cevapsız bırakanlar ile koşulları taşımadığı tespit edilenlerin durumları adreslerine bildirilir. Bu kişiler adına sınav giriş belgesi verilmez ve bu adaylar sınavlara alınmazlar.

Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunduğu Anlaşılanlar (Madde 12)

Sınavlarda başarılı olan adaylardan; sınav başvuru formunda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin sınavları geçersiz sayılır, kursla ilişkileri kesilir ve hiçbir hak talebinde bulunamazlar. Ayrıca gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenler hakkında, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre ilgililerce cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Seçme Sınavları (Madde 13)

Seçme sınavları sırasıyla aşağıdaki aşamalarda yapılır:

- a. Genel kültür sınavı.
- b. Yabancı dil sözlü sınavı.
- c. Yabancı dil yazılı sınavı.
- d. Mülakat.

Seçme Sınavı Komisyonları (Madde 14)

Seçme sınavı komisyonları Bakanlık onayı ile aşağıda belirtilen şekilde oluşturulur. Komisyonların çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.

- a. **Genel Kültür Sınav Komisyonu:** Araştırma ve Eğitim Genel Müdürünün veya görevlendireceği genel müdür yardımcısının veya Turist Rehberliği Dairesi Başkanının Başkanlığında, Turist Rehberliği Dairesi Başkanlığından ilgili şube müdürü ve kursun açılacağı yerin il müdürü veya yardımcısı olmak üzere toplam üç kişiden oluşur.
- b. **Yabancı Dil Sınav Komisyonu:** Her yabancı dil için bir komisyon kurulur. Komisyon üyeleri; en az (B) seviyesinde KPDS belgesine sahip olan, üniversite öğretim görevlileri ile Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek üyelerden oluşur. Ancak, o dilin eğitimini veren öğretim görevlilerinden KPDS belgesi istenmez. İngilizce, Almanca ve Fransızca dil komisyonları en az üç üyeden oluşur. İngilizce, Almanca ve Fransızca dışındaki dillerde komisyonların oluşturulmasında genellikle karşılaşıldığında yukarıdaki koşullar aranmaz.
- c. **Mülakat Sınavı Komisyonu:** Genel kültür sınav komisyonu başkanının başkanlığında, genel kültür sınav komisyonu üyeleri, rehberlikle ilgili meslek kuruluşlarının belirleyeceği bir temsilci ile Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğinden bir temsilci olmak üzere toplam beş üyeden oluşur. Meslek kuruluşu ve sektör temsilcilerinde sınavın yapılacağı il dışında ikamet etme ve yüksek okul mezunu olma şartları aranır. Mülakat komisyonunda kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Karar mülakat formuna yazılır ve imzalanır. Komisyonların çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.

Seçme Sınavları Uygulama Esasları (Madde 15)

Sınavlar aşağıdaki esaslar doğrultusunda yapılır:

- a. Genel kültür sınavı: Tarih, coğrafya, edebiyat, genel turizm bilgileri ile aktüel konular ağırlıklı olmak üzere test şeklinde yapılır. Genel kültür sınavı toplam başarı puanı yüz (100) dür. Toplam yüz (100) tam puan üzerinden en az altmış (60) puan alan aday başarılı sayılır. Her sorunun kaç puan olduğu soru sayısı yüz (100) e bölünerek hesaplanır. Genel kültür sınavında başarılı olamayan adaylar elenir ve yabancı dil sınavları ile mülakat sınavına giremezler.
- b. Yabancı Dil Sınavı: Önce sözlü, sonra yazılı olarak yapılır. Sözlü sınavdan yüz (100) üzerinden en az yetmiş (70) puan almak gerekir ve sözlü sınav konusunda Bakanlığa itiraz edilemez. Sözlü sınavda başarılı olan adaylar yazılı sınava katılmaya hak kazanırlar. Yazılı sınavda başarılı olabilmek için yüz (100) üzerinden en az altmış (60) puan almak gerekir. Yazılı sınavda başarılı olamayanlar mülakat sınavına katılamazlar. En az (C) seviyesinde KPDS belgesine sahip olanlar yazılı sınavdan muaf tutulurlar.
- c. Mülakat Sınavı: Bakanlık tarafından hazırlanan "Mülakat Formu"nda belirtilen kriterlere göre adayın rehberlik mesleği konusundaki yeterliliğine mülakat sınavı komisyonunca karar verilir. Mülakat komisyonunun kararı kesin olup itiraz edilemez.
- d. Sınav soruları ilgili komisyonlarca hazırlanır ve değerlendirilir.
- e. Yazılı Sınavlara İtiraz ve İtiraz Komisyonu: Yazılı sınavlara itirazlar, sınav sonuçlarının ilanından itibaren en geç on gün içerisinde sınavın yapıldığı il müdürlüğüne yazılı olarak yapılır. Genel kültür ve yabancı dil yazılı sınavlarında olabilecek maddi hataların incelenmesine ilişkin olarak Bakanlık onayı ile bu Yönetmelik'in 14'üncü maddesinin (a) bendinde belirtildiği şekilde genel kültür komisyonu için üç kişi ve yabancı dil itiraz komisyonu için (b) bendinde belirtilen özelliklere sahip kişilerden komisyon oluşturulur. Komisyon itiraz sahiplerinin yazılı kağıtlarını tekrar inceler ve sonucu bir tutanak ile bildirir.
- f. Bakanlık, gerektiğinde yabancı dil yazılı sınavlarının gerçekleştirilmesinde, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapabilir.
- g. Komisyonlarda kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. İşbirliği ile gerçekleştirilecek sınavlara ilişkin esaslar bir protokol ile düzenlenir.

Kursların Uygulanması ve Kursiyerlerle İlgili Hususlar Başarılı Olan Adayların Kursu Kabulü (Madde 16)

Önceden kursiyer sayısı belirlenmiş olan dillerin seçme sınavlarında başarılı olan aday sayısı, belirlenen kursiyer sayısından fazla ise kursu kabul edilmede puan sıralaması esas alınır. Puan sıralamasında sözlü ve yazılı yabancı dil puanı, yabancı dil puanlarının da eşit olması halinde ise genel kültür puanı esas alınır. Sıralamada önceden belirlenmiş aday sayısından fazla olan adaylar kursiyer olma hakkını kaybederler. Profesyonel turist rehberliği kursu seçme sınavlarında başarılı olan ve kursu katılmaya hak kazanan adaylar, kursun düzenlendiği ilde kursu devam etmek zorundadır. Ancak, aynı dönemde birden fazla ilde kurs açılması halinde mazeretini belgeleyerek Bakanlığa talepte bulunan kursiyerlerin nakil işlemleri, talep edilen il için Bakanlıkça önceden belirlenen sayıyı geçmemek üzere Bakanlık onayı ile yapılabilir. Kursu kayıt yaptıran kursiyerlere ilişkin bilgi ve belgelerin doğruluğu il müdürlüğü tarafından onaylanarak kursun başlama tarihinden en az 15 gün önce Bakanlığa gönderilir.

Kurslarda Okutulacak Dersler (Madde 17)

Kurslarda okutulacak temel ders grupları şunlardır:

- a. Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı
- b. Turist Rehberliği Meslek Dersi
- c. Türkiye'nin Turizm Coğrafyası ve Turizm Tanıtımı
- d. Genel Türk Tarihi ve Kültürü
- e. Arkeoloji
- f. Mitoloji
- g. Sanat Tarihi
- h. Dinler Tarihi ve Sosyoloji
- i. Edebiyat
- j. Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım
- k. Sosyal Davranışlar ve İletişim
- l. Anadolu Medeniyetleri Tarihi

Yukarıda belirtilen temel ders gruplarına ek olarak güncel ve gerekli görülen konularda Bakanlık tarafından belirlenecek dersler de okutulabilir. Kurslarda okutulacak dersler ve ders saatleri Bakanlıkça belirlenir.

Konferanslar (Madde 18)

Yönetmelik'in 17. maddesinde belirtilen ders grupları dışında, kurs müfredatına takviye amacıyla en az 5 konuda konferans verilir. Konferans konuları ve konferans verecek kişiler il müdürlüğünün ve

meslek kuruluşlarının görüşleri de alınarak Bakanlık tarafından belirlenir ve onaylanır.

Ders Saatleri (Madde 19)

Kurslar en az haftada 5 gün ve 45 dakikalık 4 ders saati olarak yürütülür.

Devam Zorunluluğu (Madde 20)

Kursiyerlerin derslere devam etmeleri zorunludur. Kurslarda elli altı ders saatinden fazla devamsızlığı görülen kursiyerlerin kursla ilişkileri kesilir. Kurs ile ilişkileri kesilen kursiyerler Bakanlığa bildirilir. Ancak devamsızlık süresi, kursiyerlerin tam teşekküllü devlet hastanesinden alacakları rapor ile toplam 84 ders saatine kadar uzatılabilir. Sağlık kurulu raporu ve mücbir sebeplere ilişkin bilgi ve belgeler il müdürlüğüne incelenir ve kursiyerlerin mazeretleri karara bağlanır. Bu konuyla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Eğiticiler (Madde 21)

Kurs eğiticileri, alanlarında uzman kişiler arasından, turist rehberliği meslek dersi eğiticiyi ise fakülte ve yüksekokullar ile meslek kuruluşu tarafından il müdürlüğüne önerilen öğretim görevlileri veya öğretim görevlisi bulunamadığında en az sekiz yıllık rehberlik belgesine sahip ve mesleki tecrübesi olan birden fazla aday arasından seçilerek il müdürlüğünün teklifi, valiliğin uygun görüşü ve Bakanlık onayı ile görevlendirilir.

Kurs Yöneticisinin Görevleri (Madde 22)

Kurs yöneticisi, il müdür yardımcıları arasından, kurs yönetici yardımcısı ise il müdürlüğü personeli arasından, il müdürlüğünün teklifi ve valiliğin onayı üzerine Bakanlık tarafından görevlendirilir.

Kurs yöneticisinin görevleri şunlardır:

- **Kurs Öncesinde:** Kurs programı ile kursa kayıt yaptıran kursiyerlere ilişkin listeleri hazırlamak, kurs eğiticileri ile kurs yerini belirlemek ve Bakanlığa iletmek üzere il müdürüne vermek, kurs için gerekli eğitim araç ve gereçlerini sağlamak,
- **Kurs Süresince:** Kursiyer ve eğitici devam cetvellerini tutmak, kurs giderleri ile ilgili işlemleri yürütmek, uygulama gezisi programını ve uygulama gezisine katılacakların listesini hazırlamak, gezi için gerekli hazırlıkları yapmak, devam cetvelleri ile birlikte geziye katılacakların listeleri ve gezi programını onay almak üzere valilik kanalı ile Bakanlığa bildirmek, imzalı devam cetvelleri, kursiyerlerin disiplin durumları, aylık ders saatleri programının

yer aldığı aylık kurs raporunu takip eden ayın ilk haftasında Bakanlığa sunulmak üzere il müdürüne teslim etmek,

- **Kurs Bitiminde:** Bitirme ve bütünleme sınavlarının tarihleri, yerleri ve sınava girmeye hak kazananların dil gruplarına göre listesini onaylanmak üzere Bakanlığa bildirmek, Bakanlık tarafından onaylanan sınavların yer ve tarihini kursiyerlere duyurmak,
- **Bitirme veya Bütünleme Sınavlarından Sonra:** Sınav sonuçlarını duyurmak, sınavlarda başarılı olanlara ilişkin sicil fişlerini ve sınav tutanağını sınavların bitiş tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde Bakanlığa göndermek üzere hazırlamak.

Uygulama Gezisi (Madde 23)

Kurs süresince ve kurs programındaki teorik derslerin bitiminden sonra yapılacak yurtiçi uygulama gezilerinin süresi en az 36 takvim günüdür. Bakanlıkça, uygulama gezilerinin tarihleri, güzergâh ve programı ile gezide görevlendirilecek Bakanlık personeli önceden belirlenir.

Uygulama Gezisinde Görevlendirilecek Rehberler (Madde 24)

Uygulama gezilerinde, bu Yönetmelik'in 21. maddesinde belirtilen özelliklere sahip, geziye çıkacak araç sayısı kadar rehber, turu düzenleyen seyahat acentesi tarafından tespit edilerek isimleri Bakanlığa bildirilir. Bakanlıkça uygun görüldüğü takdirde uygulama gezisi başlatılabilir.

Uygulama Gezisine Katılma Zorunluluğu (Madde 25)

Uygulama gezisinin tamamına katılmak zorunludur. Belgeye dayalı mazeretlerinden dolayı gezilere katılmayan kursiyerlerin, bir defaya mahsus olmak üzere, ilk açılacak kursun uygulama gezileriyle bitirme ve bütünleme sınavlarına katılma hakları saklıdır. Sağlık raporu dışındaki belgelerin kabulüne veya reddine il müdürlüğü yetkilidir.

Kursların ve Uygulama Gezilerinin Denetimi (Madde 26)

İl müdürleri, kursların bu Yönetmelik hükümleri ve Bakanlık onayı çerçevesinde yürütülmesinden sorumludur. İl müdürleri kursu her ay denetler ve Bakanlığa bildirmek üzere valiliğe rapor verir. Ayrıca kurslar ve uygulama gezileri gerekli görülen hallerde Bakanlık tarafından görevlendirilecek yetkililerce de denetlenir.

Kursiyerlerle İlgili Disiplin Hükümleri ve Cezalar (Madde 27)

Kurs süresince kursun düzenini bozan, aksatan ya da engelleyen kursiyer ihtar cezası ile cezalandırılır veya kurstan ilişkileri kesilir. İhtar

cezası, kurs yöneticisi tarafından tutulan tutanak üzerine il müdürünce verilir ve verilen ceza kursiyere yazı ile bildirilir. Kurs süresince toplam üç ihtar cezası alan kursiyerin kursla ilişiği kesilir ve Bakanlığa bildirilir.

İhtar cezası verilmesini gerektiren haller:

- Toplumun ahlak kurallarına ve kurs düzenine uymamak.
- Kurs eşyalarına gerekli itinaı göstermemek.
- İçkili olarak kursa gelmek.
- Kurslara düzenli devam etmemek.

Kursiyerlerin kurstan ilişiklerinin kesilmesini gerektiren haller:

- Üç defa ihtar cezası almak.
- Kursiyerlere sarkıntılık, hakaret ve iftira etmek veya başkalarını bu gibi davranışlara özendirmek.
- Kişileri veya grupları; dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezheplerine göre ayırmayı, kınamayı, kötülemeyi amaçlayan sözlü veya yazılı davranışlarda bulunmak ya da ayrımcılığa neden olacak semboller taşımak.
- Kurs içinde Anaaysa'nın başlangıcında belirtilen temel ilkelere aykırı davranmak veya kursiyerler arasında gruplaşmalara, sirtütüşmelere, çatışmalara neden olabilecek izinsiz gösteri veya toplantı düzenlemek, siyasi partilere, bu partilere bağlı yan kuruluşlara veya sendikalara ait amblem, rozet, yazı, slogan, bildiri, ilan, broşür ve benzeri propaganda araçlarını dağıtmak.
- Kursa yaralayıcı, öldürücü aletler, silah ve patlayıcı maddeler getirmek veya bunları bulundurmak.
- Kendi yerine başkasını sınava sokmak, başkasının yerine sınava girmek.
- Kursta uyuşturuucu madde kullanmak ve ticaretini yapmak.

Bitirme ve Bütünleme Sınavları Uygulama Esasları

Bitirme Sınavı Komisyonları ve Uygulama Esasları (Madde 28)

Bitirme sınav komisyonlarının oluşumu ve sınavlarının uygulama esasları aşağıda belirtilmiştir:

- a. **Bitirme Sınavları Teorik Dersler Komisyonu:** Bu Yönetmelik'in 14. maddesinin (a) bendinde belirtilen esaslara göre Bakanlık onayı ile oluşturulur.

- b. **Teorik Dersler Sınavı:** Bu Yönetmelik'in 17'inci maddesinde belirtilen ders gruplarından ayrı ayrı test şeklinde yapılır. Bakanlıkça oluşturulan teorik dersler sınav komisyonu tarafından sorulacak on soru, teorik dersleri veren kişilerce hazırlanan otuz soru içerisinden seçilir. Başarılı olmak için her ders grubundan yüz (100) puan üzerinden en az yetmiş (70) puan almak gerekir.
- c. **Yabancı Dil Sınav Komisyonları:** Bu Yönetmelik'in 14'üncü maddesinin (b) bendinde belirtilen esaslara göre Bakanlık onayı ile oluşturulur.
- d. **Yabancı Dil Sınavları:** Önce sözlü, sonra yazılı olarak yapılır. Sözlü ve yazılı sınavlar teorik dersler ve uygulama gezisinde görülen yerler hakkında kompozisyon şeklinde yapılır. Sınavlarda kursiyerlere birden fazla konu verilerek seçme hakkı tanınır.

Yazılı ve sözlü sınav notları ayrı ayrı yüz (100) üzerinden hesaplanır. Başarılı olmak için yazılı ve sözlü sınav notlarının toplamının ortalaması yüz (100) puan üzerinden en az yetmiş (70) puan olması gerekir.

Bütünleme Sınav Komisyonları ve Uygulama Esasları (Madde 29)

Bütünleme sınavları bu Yönetmelik'in 28. maddesinde belirtildiği şekilde kurulan komisyon tarafından gerçekleştirilir. Bitirme sınavlarında başarılı olamayanlar Bakanlıkça belirlenecek tarih ve yerde başarısız oldukları derslerden, sınav sonuçlarının açıklandığı tarihten itibaren en geç bir yıl içinde bütünleme sınavına alınırlar. Sınavın yeri ve tarihi il müdürlüğünün teklifi üzerine valiliğin olumlu görüşü ve Bakanlık onayı ile belirlenir. Bütünleme sınavlarında teorik derslerden başarılı olamayanlara bir sınav hakkı daha tanınır. Bu haklarını, açılacak ilk kursun bitirme ve bütünleme sınavlarına katılarak kullanabilirler.

Rehberlik Kimlik Kartı (Madde 30)

Kursun açıldığı il müdürlüğünce, bitirme ve bütünleme sınavlarında başarılı olan kursiyerlere ait bu Yönetmelik'in 10. maddesinde belirtilen belgeler ile bitirme sınavının yapıldığı tarihten en fazla üç ay önce alınmış sabıka kaydı belgeleri Bakanlığa gönderilir. İlgililerin taleplerinin il müdürlüğünce Bakanlığa ulaştırılması halinde rehberlik kimlik kartları hazırlanuncaya kadar kullanılmak üzere Bakanlık tarafından geçici kimlik belgesi düzenlenir.

Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Esasları

Rehberlerin Hakları

1. Rehber, her çalışan gibi bir sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmalıdır. Yıl içinde çok az çalıştığı için SGK kapsamında olmayan rehber, çalıştırıldığı zaman işveren acente tarafından "Geçici İşçi" statüsünde sigortalanmalıdır.
2. Rehber temiz, ses sistemi ve kliması sorunsuz çalışır bir araçla tura çıkar. Bu aracın periyodik bakımları yapılmış, trafik mevzuatının öngördüğü güvenlik ve sağlık tertibatı alınmış olmalıdır.
3. Rehber öncelikle uykusunu almış, sağlıklı, kıyafeti ve kendisi temiz olan, turizm sektöründe çalıştığının bilincinde şoför ve varsa muavinle yola çıkar.
4. Tur sırasında sorumluluk ve yetki rehber aittir. Rehber inisiyatif sahibidir ve bunu turun başarılı geçmesi için gerektiği şekilde acentesiyle diyalog içinde kullanır.
5. Rehber beklenmedik sıkışık durumlarda, günün 24 saati acentesinden bir yetkili ile iletişim kurma hakkına sahiptir. İşveren seyahat acentesi bunu sağlamak için gereken tedbirleri alır. Bu temin edilmediği takdirde rehber tam inisiyatifini kullanır.
6. Konaklamalarda rehber ve şoföre ayrı birer tek kişilik oda verilir. Rehber ve şoför ilke olarak müşterilerle aynı tesiste konaklar. Rehberin grubuyla aynı konaklama tesisinde bulunması, grubuna karşı olan görev sorumluluğunun özelliklerinden biridir.
7. Tur süresince rehberin konaklama, yemek, ulaşım, iletişim ve işle ilgili bütün belgeli masrafları işveren seyahat acentesine aittir.
8. Ücret isteme hakkı. Rehber yevmiyelerinde en az Turizm Bakanlığının belirlediği taban ücretler uygulanır. Rehberlik ücretinin belirlenmesi için Turizm İl Müdürlükleri, TÜRSAB ve Turist Rehberliği Meslek Kuruluşları rehber taban ve tavan ücretleri konusunda her yıl en geç Haziran ayı sonuna kadar Turizm Bakanlığına öneride bulunur. Bakanlık bir sonraki yıl ocak ayından itibaren uygulanacak rehber taban ve tavan ücretlerini en geç temmuz ayına kadar belirler ve duyurur. Rehberler burada yeralan taban ve tavan ücreti arasında bir ücreti istemeye hak kazanırlar (Madde 44).
9. Mesleğin yapılmasında tekel hakkı. Turizm Bakanlığı tarafından verilen rehberlik belgesi olmayan kişilerin rehberlik yapmaları yasaktır.

10. Rehber, işi kabul etmeden önce çalışma şartlarını, tur programını ve anlaşma teklif edilen süreye ait iş programını önceden öğrenme hakkına sahiptir.
11. İşveren seyahat acentesi tur iptallerini, rehberi en az mağdur bırakacak bir süre öncesinde ve yazılı olarak kendisine bildirmelidir. Aksi durumda rehberin uğrayacağı zararın tazmininden sorumludur.
12. Rehber dinlenme ve tatil yapma hakkına sahiptir. Bu hakkını işveren seyahat acentesiyle mutabık kalarak kullanır.
13. Her rehberin çalışma süresi yarım günlük turlarda beş saati, tam günlük turlarda ise ilke olarak on saati geçemez.
14. Rehberin asli görevi, dosyasında belirtilen programı uygulamaktır. Dosyada belirtilen programın dışında herhangi bir iş yapmaya (vizite, extra tur, satış amaçlı mağaza vb. için) zorlanamaz.
15. Şoförler başta olmak üzere, rehberin muhatap olduğu sektör emekçilerinin hak ve kazançları konusunda işverenlerden kaynaklanan herhangi bir ihlal ya da olumsuzluk rehberi hiçbir şekilde yükümlülük altına sokmaz.
16. Üst gruba geçme hakkı. (Bölgesel rehberler için geçerlidir. İki yıl bölgesel rehber olarak çalıştığını belgeleyen ve otuz günlük yurt gezisiyle ülke çapında rehberlik bitirme sınavını kazananlar belgelerini bölgeselden ülkesele çevirebilirler.)

Rehberlerin Yükümlülükleri

Rehberlik Kimlik Kartı Alma Zorunluluğu (Madde 31)

Profesyonel turist rehberliği kimlik kartı olmadan rehberlik yapılamaz. Yapanlar hakkında 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ve diğer ilgili kanunlar uyarınca gerekli işlemler yapılır. Bu durumda olan kaçak rehberlere 1000 gün adli para cezası uygulanır.

Hizmet İçi Eğitim Seminerlerine Katılma Zorunluluğu ve Diğer Eğitim Faaliyetleri (Madde 32)

Profesyonel turist rehberleri, her yıl biri Bakanlık tarafından belirlenen zorunlu konularda olmak üzere en az üç konuda hizmet içi eğitim seminerine katılmak zorundadırlar. Bakanlık, en geç aralık ayı sonuna kadar meslek kuruluşlarının da görüşlerini alarak, bir sonraki yılın 1 Kasım – 31 Aralık tarihleri arasında düzenlenecek en az sekiz seminerin konusunu, zamanını, hangi illerde yapılacağını ve uygulanacak seminer ücretlerini tespit eder.

Tablo 9.2. Çeşitli Yıllara Göre Hizmetiçi Rehberlik Seminer Konuları

<p>2006 Seminer Konuları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ermeni Meselesi (Zorunlu) 2. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Önemli Olayları ve Dönemin Mimarisi 3. Dünyada Turist Rehberliği Mesleği, Önemi, Rehberlerin Bakanlık ve Sektöre Karşı Sorumlulukları ve İlişkileri 4. Osmanlı İmparatorluğunda Saray - Enderun - Harem 5. Ülkemizde İnanç Turizmi 6. Frig Uygarlığı 7. Selçuklu Medeniyeti 	<p>2008 Seminer Konuları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ermeni Meselesi 2. Grup Psikolojisi ve Yönetimi 3. Turizm Sektöründe Temizlik 4. Anadolu`da Konut ve Yerleşmenin Öyküsü 5. Müze ve Ören yerlerinde Sorunlar 6. Yahya Kemal Beyatlı 7. Tanıtımda İmaj, Teknik ve Usuller 8. Kurtuluş Savaşı Abideleri ve Turizm (Zorunlu)
<p>2009 Seminer Konuları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Işığında; Kültürel Zenginliğe Yeni Bir Bakış (Zorunlu) 2. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti 3. İstanbul'da Son Tarihi Bulgular/Marmaray ve Metro Kazıları 4. Eko Turizm 5. Türkiye'nin Turistik İmajı ve Tanıtımın Rolü 6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi 7. Türkiye AB İlişkileri Ekseninde Kıbrıs ve Ortadoğu Politikaları 8. 1915 Olayları 	<p>2010 Seminer Konuları</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 1915 Olayları 2. Osmanlı Dönemi Eğitim Yapıları - Medreseler 3. Türk Hamamları 4. G. Doğu Anadolu'da Bir Türk Devleti - Artuklu Dönemi Sanatı 5. Türk Resim Sanatı - Minyatür, Duvar Resimleri 6. Erken Osmanlı Dönemi Camileri 7. Ticaret Yapıları ve Osmanlı Yolları 8. Neolitik Dönemde Son Gelişmeler - Göbeklitepe (Zorunlu)

Kaynak: Turist Rehberleri Birliği (TUREB)

Gerek gördüğü durumlarda, Bakanlığın denetim ve gözetiminde; meslek kuruluşları, üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmek üzere; seminerin yapılacağı il müdürlüğünün yetki ve sorumluluğunda hizmet içi eğitim seminerlerinin ve rehberlere yönelik Bakanlık onayıyla uygun görülen diğer eğitimlerin düzenlenmesine de izin verebilir. Hizmet içi eğitim seminerlerine katılmayan rehberlerden mazeretleri kabul edilenler için 15 Şubat – 31 Mart tarihleri arasında telafi semineri düzenlenebilir. Bunun dışında hizmet içi eğitim seminerlerine ek veya telafi şeklinde hizmet içi eğitim semineri düzenlenemez. Seminerleri düzenleyen kuruluşlar, katılımcı sayılarına göre uygun mekânları tespit eder ve gerekli duyuruları yapar.

Ancak, hizmet içi eğitim seminerlerine katılamayanların;

- a. Tam teşekküllü hastaneden alınmış, çalışmasına engel durumunun olduğuna dair sağlık kurulu raporu ile belgelenen sağlık durumu,
- b. Yurtdışında sürdürülen doktora, yüksek lisans (master) ve Milli Eğitim Bakanlığınca burslu olarak lisans eğitimi amacıyla gitmele-ri,
- c. Kendisinin veya eşinin kamu görevi dolayısıyla yurtdışında bulun-maları,
- d. Yurtdışında ikamet tescili için o ülke tarafından yurtdışına çıkma tahdidi konulanların bu durumu belgelemeleri halinde geçerli olmak üzere yurtdışında en fazla bir yıl süre ile ikamet zorunlulu-ğu,
- e. Doğal afetler,
- f. Askerlik,
- g. Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki mes-lek kuruluşlarınca yurtdışında görevlendirilmeleri, nedenleriyle oluşan mazeretlerinin ilgili kuruluşlardan veya noterden tasdikli tercüme edilmiş belgelerinin asılları ile seminerlere katılmak için müracaat ettiklerini belgelemeleri zorunludur. b ve c bentlerindeki mazeret sahiplerinden seminerlere katılmak için müracaatını bel-gelemesi zorunlu değildir.

Mazeretlerini bildirenlerin durumları, Bakanlıkça oluşturulacak Mazeret Komisyonunun her yılın aralık ayının 20'sine kadar kasım -aralık ayları içinde ve nisan ayının 20'sine kadar mart-nisan ayları içinde yapacağı toplantılarda incelenerek karara bağlanır. Sonuçlar ilgili il müdürlükleri ile meslek kuruluşlarına bildirilir. Mazeretleri bu madde uyarınca kabul edilenler dışında herhangi bir nedenle zorunlu hizmet içi eğitim seminerlerine katılmayan rehberlerin yıllık vizesi yapılmaz.

Mazeret Komisyonu (Madde 33)

Hizmet içi eğitim seminerlerine katılamayan ve mazeretlerini Bakanlığa bildiren rehberlerin durumlarının görüşülmesi ve karara bağlanması amacıyla kurulacak Mazeret Komisyonu, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürünün veya Turist Rehberliği Dairesi Başkanlığından sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında, Turist Rehberliği Daire Başkanı, bir hukuk müşaviri, ilgili şube müdürü ve bir meslek

kuruluşu temsilcisinden oluşur. Bu komisyonun raportörlüğü ve sekreteryaya hizmetleri ilgili şube müdürlüğü tarafından yürütülür.

Komisyon, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nün bu Yönetmelik'in 32'inci maddesine göre belirleyeceği tarihlerde ve Genel Müdürün yazılı çağrısı üzerine toplanır. Komisyonun çalışma usul ve esasları Bakanlıkça belirlenir.

Kimlik Kartı Taşıma Zorunluluğu ve Dil Kullanımı (Madde 34)

Turist rehberleri, Bakanlıkça verilen kimlik kartını, tur programı süresince, görülecek biçimde taşımak zorundadırlar. Turist rehberleri, kimlik kartlarında belirtilen yabancı dil veya dillerden başka bir dilde rehberlik yapamazlar.

Vize Zorunluluğu (Madde 35)

Turist rehberleri, her yıl 1 Ocak – 30 Nisan tarihleri arasında rehberlik kimlik kartlarını bağlı oldukları il müdürlüklerine vize ettirmek zorundadırlar. Vize süreleri ile vize yaptırma tarihleri gerekli görüldüğü hallerde Bakanlıkça uzatılabilir. Rehberler, vize yaptırmadıkları yıl rehberlik mesleğini icra edemezler. Ancak, rehberlik belgesi almaya hak kazanan rehberler, rehberlik belgelerini aldıkları ilk yıl için vizeden muaftırlar. Yılsonunda yapılacak olan ve takip eden yılın vizesine esas hizmet içi eğitim seminerlerine katılırlar.

Vize talebinde bulunan rehberler, vizelerini yaptırabilmeleri için;

- a. Savcılıktan son üç ay içinde alınmış sabıka kaydı belgesini,
- b. Bir önceki yılda düzenlenen en az üç hizmet içi eğitim seminerine katıldığına ilişkin belgeyi il müdürlüklerine teslim ederler.

Bir önceki yılda düzenlenen seminerlere katılmama sebepleri mazeret komisyonunda geçerli bulunan rehberlerin vizeleri, yukarıda belirtilen diğer şartları yerine getirmeleri halinde yapılır.

Ayrıca hizmet içi eğitim seminerlerine katılmadığı için vize yaptırmayan rehberler ile birlikte tüm rehberlerin takip eden yılda vizelerini yaptırabilmeleri için, o yıl kasım ve aralık aylarında düzenlenecek seminerlere katılım bildirim formunu seminer düzenlemeye yetkili il müdürlüklerine veya işbirliği yapılan kuruluşlara en geç eylül ayı sonuna kadar teslim ederler.

İl müdürlükleri; her yıl, en geç vize süresini takip eden ay sonuna kadar vize işlemleri yapılan rehberlerin isim, adres, rehberlik belgelerinde yazılı yabancı dil veya diller, sicil numarası, katıldığı seminerin

yeri ve tarihi ile konularını kapsayan listeleri Bakanlığa gönderirler. Ayrıca vize işlemleri yapılan rehberlerin sicil numaraları, isim ve adreslerini gösterir listeler il müdürlüklerince, meslek kuruluşlarına da gönderilir.

Esnaf Odasına Kayıt Yükümlülüğü

Nüfus ikametgâhı kaydı olarak 5000'in altında ikamet eden rehberler "Vergiden Muaf Serbest Meslek Erbabı" olarak nitelendirilmektedir. Bunun dışında kalan rehberlerin ise esnaf odasına üye olması gerekmektedir. Nitekim Sanayi Bakanlığı'nın, Sicil Müdürlüklerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinden tüm rehberlerin listesini isteyip herkesi re'sen esnaf sicile kayıt etmesi ve ardından "Esnaf sicile kayıttan muaf bir durumunuz varsa belgeleyip esnaf sicil kaydınızı sildirin." diyerek rehberleri kayıt olma konusunda zorlamaktadır. Rehberlerin esnaf odasına üye olması için vermesi gereken belgeler şunlardır:

1. Üye olunan rehberlik odasından alınan üyelik belgesi,
2. Fotoğraflı ikametgâh belgesi,
3. Nüfus cüzdanı ve rehberlik kimlik kartı fotokopisi ve
4. Esnaf ve Sanatkâr Sicil Müdürlüğüne elden ödenmek üzere yaklaşık 352 TL'dir (2010 rakamı).

Paket Tur ve Transferlerde Rehberin

Belge Bulundurması Zorunluluğu

1. Rehber kimlik belgesi (kokartı),
2. Seyahat acentesi işletme belgesinin TÜRSAB tarafından onaylanmış sureti,
3. Paket tur veya tura katılan müşterilerin listesi,
4. TÜRSAB araç plakası,
5. Araç, seyahat acentesi tarafından kiralanmış ise sözleşme sureti,
6. Başlangıç noktasının da belirtildiği paket tur veya tur programı,
7. Paket tur zorunlu sigorta poliçe sertifikası sureti.

Transfer araçlarında bulundurulacak belgeler

1. Seyahat acentesi işletme belgesinin TÜRSAB tarafından onaylanmış sureti,
2. Transferi yapılan yolcu listesi,
3. TÜRSAB araç plakası,
4. Rehber kokartı ya da transfer elemanı kimlik kartı,
5. Araç, seyahat acentesi tarafından kiralanmış ise sözleşme sureti.

Tablo 9.3. Rehberin Örnek Tur Programı

Tarihler	Günler	Ziyaret/Gezilecek Yerler	Öğle Yemekleri	Kalınacak Otel
25.10.2005	1. Gün	İzmir'den Hareket Efes Antik Kenti/Yedi Uyurlar Meryem Ana/Kuşadası	Paşa Restaurant	Ada Hotel
26.10.2005	2. Gün	Pamukkale/Hierapolis Denizli Şehir Merkezi	Buldan Restaurant	Collasia Hotel
27.10.2005	3. Gün	Antalya Şehir Merkezi Aspendos/Perge/Side	Fisher Restaurant	Club Mega Saray
28.10.2005	4. Gün	Termesos Antik Kenti/Kemer Finike/Demre Noel Baba Kilisesi	Simena Restaurant	Club Xhantos
29.10.2005	5. Gün	Kekova Tekne Turu/Patara Xhantos/Letoon/Fethiye	Marina Restaurant	Ölüdeniz Resort
30.10.2005	6. Gün	Göcek Adalar Tekne Turu/Dalyan Çamur Banyosu/Marmaris	Riverside Restaurant	Martı La Perla
31.10.2005	7. Gün	Marmaris Tekne Turu İzmir'e Hareket	Gökova Restaurant	

Rehberlikte Diğer Hükümler

Devlet Memuru Rehberler (Madde 36)

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalışan ve rehberlik kimlik kartı bulunan rehberler, bu görevlerinden ilişkilerini kesmeden rehberlik mesleğini icra edemezler. Memuriyetle ilişkilerini kestiklerini belgelemeyenlerin vizeleri yapılmaz. Ayrıca, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalışanların, bu durumlarını gizlediklerinin ve vize yaptırdıklarının tespit edilmesi halinde bu kişiler hakkında gerekli işlemler yapılmak üzere kurumlarına bildirilir.

Rehberlik Kimlik Kartının İptali (Madde 37)

Üst üste iki defa vizesini yaptırmayan rehberler mesleklerini icra edemezler ve bu durumda olanların kimlik kartları iptal edilir. Bu durumda olup da, tekrar rehberlik mesleğini icra etmek isteyenlerin, bu Yönetmelik'in 30. maddesi gereğince, belgelerini ibraz etmeleri halinde açılacak bir kursun bitirme ve bütünleme sınavlarına katılarak başarılı olmaları gerekir. Bunlardan, tüm dillerden toplam en az 100 kişinin talepte bulunması halinde, Bakanlık tarafından, bu Yönetmelik'in 28. maddesinde belirlenen sınavlar müstakil olarak

uygulanabilir. Sınavların tarihi ve yeri Bakanlık onayı ile belirlenir ve ilan edilir.

Bu sınavlara katılacak kişilerin, sınavdan en az bir ay önce sınavın yapılacağı il müdürlüğüne dilekçe ile başvurmaları ve sınava giriş belgesi almaları gerekir.

Rehberlik Onur Kartı (Madde 38)

Fiilen 20 yıl rehberlik yapmış olan rehberlere rehberlik onur kartı verilir. Rehberlik onur kartı alanlar çalışmak istediklerinde, her yıl sağlık raporu ve üç ay içinde alınmış sabıka belgelerini vize süresi içinde bağlı buldukları il müdürlüklerine ibraz etmeleri halinde hizmet içi eğitim ve vizeden muaftırlar. Bunların durumu il müdürlüğüne Bakanlığa bildirilir.

Seyahat Acentelerinin Rehber Çalıştırması (Madde 39)

Seyahat acenteleri, sadece profesyonel turist rehberliği kimlik kartı olan kişileri turist rehberi olarak çalıştırabilirler. Belgesiz ve vizesiz kişileri turist rehberi olarak çalıştıran Bakanlık denetimindeki kuruluşlar hakkında düzenlenen denetim tutanakları, idari ve cezai işlem yapılmak üzere Bakanlığın ilgili birimine bildirilir. Rehberlik belgesi olmayan kaçak kişileri çalıştıran seyahat acentelerin belgeleri 5 yıl süreyle iptal edilir ayrıca kaçak çalışan rehberlere de 1000 günlük idari para cezası verilir.

Seyahat acentelerinin kendi işyerleri dışında serbest çalışan rehberleri kiralamaları halinde görevlendirdikleri turla ilgili olarak hizmet sözleşmesi yapması gerekir.

Tablo 9.4. Acente İle Rehber Arasında Hizmet Sözleşmesi**1. Sözleşmenin Tarafları**

İşveren (Seyahat Acentesi)	..... adresinde mukim, ... Şti.
TURSAB Sicil No	
Rehberin	
Adı-Soyadı	
Adresi	
Sicil No	
Bölgesi	
Lisanı	
Vergi Durumu	a. Tüzel Kişilik (Şirket) b. Serbest Meslek Mükellefiyeti c. Vergiden Muaf Serbest Meslek Mensubu d. Acente çalışanı

2. Sözleşmenin Konusu

- 2.1 Aşağıda detayları belirtilen Rehberlik Hizmeti'nin İşveren tarafından Rehber'e gördürülmesi ve karşılığında ödenecek ücret konularından ibarettir.
- 2.2 Rehberlik Hizmeti Verilecek Turun

Turun Güzergâhı	
Kişi Sayısı	
Müşteri Milliyeti	
Turun Başlangıç ve Bitiş Tarihleri	

3. Ücret

- 3.1. Sözleşme konusu hizmet karşılığında Rehber'e ödenecek ücret gün başına / tur başına net ..... USD [sc1]/ EURO [sc2]/ TL'dir.
- 3.2. İşbu ücret sözkonusu turun bittiği tarihten sonra ..... gün içinde (ücret makbuzu / gider pusulası / serbest meslek makbuzu / fatura) karşılığı nakden ve def'aten İşveren tarafından rehber'e ödenecektir.
- 3.3. Madde 3.1'de tespit edilecek ücret rehberlik hizmeti verilecek güzergâh için Turizm Bakanlığınca tespit edilen asgari ücretten düşük olamaz, aksi takdirde Bakanlığın tespit ettiği ücret geçerli kabul edilir.

4. Diğer Hükümler

- 4.1. Hizmet konusu turun hangi sebeple olursa olsun gerçekleştirilmemesi veya süresinin Madde 2.2'de belirtilenden daha kısa olması halinde ücret madde 2.2'de belirtilen süre üzerinden hesaplanacak ve Madde 3 uyarınca işveren tarafından rehber'e ödenecektir.
- 4.2. Taraflardan her biri, rehberlik hizmetinin başlayacağı ..... tarihinden en az ..... gün önce bildirmek şartıyla işbu sözleşmeyi feshedebilirler.
- 4.3. Rehberlik hizmeti, verilecek turun başlamasından sonra rehberin haklı bir sebep olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda; rehber, işverene işbu sözleşmede tespit edilmiş toplam hizmet bedelinin % ..... 'ı kadar cezai şart ödemeyi kabul ve taahhüt eder. İşveren, rehberden her ne nam ve ad altında olursa olsun bu meblağ dışında herhangi bir talepte bulunamaz.
- 4.4. Rehber, hizmet verdiği tur ile ilgili hiçbir bilgi ve belgeyi kendi ya da 3. kişilerin ticari çıkarlarına yönelik olarak kullanmamayı ve bunları gizli tutmayı; ayrıca tur süresince ve turun düzenlendiği takvim yılı içinde tura dahil müşterilere doğrudan hizmet vermemeyi kabul ve taahhüt eder.

5. Yürürlük

Beş ana madde ve bir sayfadan ibaret işbu sözleşme taraflarca iki nüsha olarak ..... tarihinde imza ve teati edilerek yürürlüğe girmiştir.

İşveren (Seyahat Acentesi)

Rehber

Kaynak: Turist Rehberleri Birliği (TUREB)

Rehber Ücretleri (Madde 40):

Rehber taban ücretleri Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği ve ilgili meslek kuruluşlarının yazılı görüşleri alınarak yılda iki kez Bakanlıkça belirlenir. Bu kuruluşlar tarafından Ocak ayında uygulanacak rehber taban ücretleri konusundaki teklifler aralık ayı içerisinde, temmuz ayında uygulanacak ücretlerle ilgili teklifler ise Haziran ayı içerisinde Bakanlığa bildirilir.

2010 Yılı Ocak - Haziran Dönemi Taban Ücretleri

Batı Anadolu	250 TL
Doğu Anadolu	325 TL
Tam Gün Şehir Turu	190 TL
Yarım Gün	100 TL
Gece Turu	100 TL
Transfer	90 TL

Kaynak: Turist Rehberleri Birliği (TUREB)

Bakanlık ocak ve temmuz aylarında uygulanacak rehber taban ücretlerinin tespitine ilişkin kararını aralık ve haziran ayı sonuna kadar ilgili kurum ve kuruluşlara bildirir, bu ücretlerin uygulamasını sağlar ve denetler.

Rehberlik Kimlik Kartına Yeni Dil Eklenmesi (Madde 41)

Rehberlik kimlik kartına yeni dil ekletmek isteyen rehberler, istedikleri yabancı dilden bu Yönetmelik'in 15. maddesinin (b) bendinde belirtilen sınava girerler. Bakanlıkça ihtiyaç duyulduğu tespit edilen dillerden veya tüm dillerden toplam talep sayısının 50 kişiyi aşması halinde, talep edilen dillerden müstakil olarak yabancı dil sınavı bu Yönetmelik'in 14. maddesinin (b) bendinde belirtilen Komisyon tarafından yapılabilir. Başarılı olmaları halinde, bu dil, rehberlerin kimlik kartlarına ve sicillerine işlenir.

Ayrıca, KPDS'den en az (C) seviyesinde belge ibraz eden rehberlerin kimlik kartlarına ve sicillerine o dil eklenir.

Üniversitelerin Rehberlik Bölümü Mezunları (Madde 42)

Fakülte ve yüksekokulların rehberlik bölümlerinden mezun olan ve en az (C) seviyesinde KPDS belgesi bulunanlar, Bakanlıkça açılacak kursun sonunda yapılan veya üniversitelerce düzenlenen uygulama gezisine katıldıklarına ilişkin belgelerini Bakanlığa bir dilekçe ekinde ibraz etmeleri halinde, adlarına profesyonel turist rehberliği kimlik kartı düzenlenir.

En az (C) seviyesinde KPDS belgesi bulunmayanların, bu Yönetmelik'in 15 inci maddesi (b) bendinde belirtilen sınavlarda veya Bakanlıkça müstakilen yapılacak yabancı dil sözlü ve yazılı sınavlarında başarılı olmaları gerekir.

Üniversitelerin rehberlik bölümlerinin uygulama gezilerinde, meslek kuruluşlarının önereceği en az 8 yıl tecrübeye sahip rehber bulundurmaları ve gezi düzenlenmeden önce, onay almak üzere gezi programını Bakanlığa göndermeleri gerekir.

Üniversitelerin Rehberlik Bölümü Mezunu Olup Rehber Olmaya Hak Kazananların Hazırlamaları Gereken Belgeler:

1. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eğitim Genel Müdürlüğü Turist Rehberliği Daire Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçe,
2. Diploma ya da geçici mezuniyet belgesi (Mezun olduğu okuldan veya noterden onaylı),
3. KPDS Belgesi ya da Bakanlığın açmış olduğu dil sınavında başarılı olduğuna dair belge,
4. Gezi belgesi (Mezun olduğu okuldan veya noterden onaylı),

5. Sabıka kayıt belgesi,
6. İkametgâh Belgesi,
7. Sağlık Raporu (Rehberlik Yapmasında Sakınca Olmadığına Dair),
8. 3 adet fotoğraf,
9. Nüfus cüzdanı onaylı örneği (muhtardan veya noterden),
10. Nüfus cüzdanı fotokopisi,
11. Banka dekontu (Ziraat Bankası Heykel Şubesi 3483170-5010 no.lu Turizm gelirleri hesabına 20 Türk Lirası),

Rehberlikte Uzmanlaşma ve Eğitim (Madde 43)

Turizm çeşitleri ve bölgelerine göre uzman rehber yetiştirilmesi ile rehberlerin çeşitli konularda eğitilmesi amacıyla, Bakanlık tarafından veya Bakanlıkça bu konuda eğitim vermeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek kuruluşları ve özel kuruluşlarla yapılacak protokol çerçevesinde ve Bakanlık denetiminde eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Bakanlığın onayı ve denetiminde düzenlenen eğitimlere katılan ve eğitim sonucunda yapılan sınavlarda başarılı olan rehberlere, Bakanlık tarafından düzenlenen eğitime göre bir belge verilir. Eğitimlere ve sınavlara ilişkin düzenlemeler ile uygulamalara ait esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Rehberlerin Denetim Esasları ve Disiplin İşlemleri

Rehberlerin Denetimi (Madde 44)

Bakanlık veya valiliklerce görevlendirecek yetkililer, rehberleri denetleme yetkisine sahiptir. Bu maddede belirtilenler dışındaki kişiler, rehber denetimi yapamazlar.

Meslek kuruluşlarının görevlendireceği yetkili kişiler, denetleme yetkisine sahip kamu görevlileri ile birlikte denetlemeye katılabilirler.

Denetim elemanlarınca düzenlenen tutanaklar, denetimden sonra en geç onbeş gün içerisinde rapor halinde Bakanlığa gönderilir. Denetim raporlarına göre ilgili birimlerce yapılan yasal işlemlerin sonucundan Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

Denetim uygulama esasları, Bakanlıkça belirlenir.

Disiplin Cezası Verme Yetkisi (Madde 45)

Yönetmelik'te öngörülen disiplin cezalarından, uyarma ve kınama cezasını verme yetkisi rehberin bağlı bulunduğu il müdürlüğüne, diğer disiplin ceza-

larını verme yetkisi ise bu Yönetmelik'in 46. maddesine göre teşekkül eden Disiplin Kuruluna aittir. Disiplin Kurulu tarafından verilen cezalar Bakanlık onayı ile kesinleşir.

Disiplin Kurulu (Madde 46)

Disiplin Kurulu, bu Yönetmelik'e göre, disiplin dosyalarını ve itirazları inceleyerek gerekli kararları alır. Disiplin Kurulu şu kişilerden oluşur;

- Başkan: Bakanlık I. Hukuk Müşaviri olur.
- Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü veya görevlendireceği genel müdür yardımcısı,
- Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünden genel müdür yardımcısı,
- Turist Rehberliği Dairesi Başkanı,
- Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından görevlendirilecek bir müfettiş,
- İlgili Şube Müdürü,
- İlgili meslek kuruluşlarından bir temsilciden oluşur.

Disiplin Kurulu, en az beş üyenin katılımıyla her yıl Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünün yazılı çağırısı üzerine nisan ve ağustos ayında olmak üzere yılda iki kez toplanır. Bakanlık I. Hukuk Müşavirinin görevi başında olmaması nedeniyle katılmadığı toplantılara, I. Hukuk Müşavirinin görevlendireceği bir hukuk müşaviri başkanlık eder.

Disiplin Kurulu raportörlüğü ve sekretarya hizmetleri, ilgili Şube Müdürlüğü tarafından yürütülür. Disiplin Kurulu kararları, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla alınır. Oyların eşitliği halinde Başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Disiplin Suçları ve Cezaları (Madde 47)

Profesyonel turist rehberlerine verilecek disiplin cezaları ile disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- a. Uyarma Cezası:** Rehberlik faaliyetini icra ederken, kimlik kartını görünür şekilde taşımayan rehberlere uyarma cezası verilir.
- b. Kınama Cezası:** Tur programını kusurlu bir eylemiyle aksatan veya uyarma ile cezalandırılan ve disiplin suçunu işlediği tarihten itibaren altı ay içinde ikinci defa uyarma cezası gerektiren disiplin suçunu işleyen rehberlere kınama cezası verilir.
- c. Bir Aydan Üç Aya Kadar Meslekten Men Cezası:** Aşağıdaki disiplin suçlarından herhangi birinin işlenmesi halinde, rehber, bir aydan az olmamak üzere üç aya kadar rehberlik faaliyetinden men edilir ve ilgilinin rehberlik kimlik kartı aynı süreyle geri alınır:

1. Kendisi veya başka kişiler yararına, zorunlu olmadığı halde turun önceden belirlenmiş süre ve güzergâhını değiştirmek,
2. Yetkililerce yapılan denetimlerde bilgi vermektan kaçınmak ve gerçeği gizlemek,
3. Kınama ile cezalandırılan disiplin suçunun işlendiği tarihten itibaren altı ay içinde ikinci defa kınama cezası almak.

d. Üç Aydan Altı Aya Kadar Meslekten Men Cezası: Aşağıdaki disiplin suçlarından herhangi birinin işlenmesi halinde, rehber, üç aydan az olmak üzere altı aya kadar rehberlik faaliyetinden men edilir ve rehberlik kimlik kartı aynı süreyle geri alınır:

1. Bölgesi dışında çalışmak (bölgesel rehberler için),
2. Rehberlik kimlik kartında belirtilen dilin dışında bir dilde rehberlik yapmak,
3. Mesleğin güven ve itibarını zedeleyici veya meslek etiğine aykırı davranışta bulunmak,
4. Bu maddenin (c) bendi gereği meslekten men cezası almış ve kendisine tebliğ edilmiş olmasına rağmen, onbeş günlük süre içinde rehberlik kimlik kartını bağlı bulunduğu il müdürlüğüne teslim etmemek.

e. Altı Aydan Bir Yıla Kadar Meslekten Men Cezası: Aşağıdaki disiplin suçlarından herhangi birinin işlenmesi halinde, rehber, altı aydan az olmamak üzere bir yıla kadar rehberlik faaliyetinden men edilir ve rehberlik kimlik kartı aynı süreyle geri alınır:

1. Vizesiz rehberlik kimlik kartı ile çalışmak,
2. Turist gruplarına kasıtlı olarak zarar vermek,
3. Turizme zarar verecek söz ve davranışlarda bulunmak,
4. Meslekten men cezasıyla cezalandırılan disiplin suçunun işlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde ikinci defa rehberlik faaliyetinden men cezası almak,
5. Meslekten men cezası aldığı süre içinde rehberlik faaliyetinde bulunmak.

f. Meslekten Çıkarma Cezası: Aşağıda belirtilen disiplin suçlarından herhangi birinin işlenmesi halinde, rehber meslekten çıkarılır ve rehberlik kimlik kartı iptal edilir:

1. Ülke yararına ve milli onura aykırı hareket, söz ve davranışlarda bulunmak.

2. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na muhalefetten mahkum olmak.
3. Taksirli suçlar ile kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlara çevrilmiş veya aşağıdaki sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmak.
4. Rehberlik mesleğini, rehber sıfatını veya rehberlik kimlik kartını kullanarak işlediği bir suçtan dolayı hüküm giymek veya suç işlenmesine yardımcı olduğu mahkeme kararıyla sabit olmak.
5. Altı aydan bir yıla kadar meslekten men cezasıyla cezalandırılan ilk disiplin suçunun işlendiği tarihten itibaren, iki yıl içinde ikinci defa altı aydan bir yıla kadar meslekten men cezası almak.
6. Yönetmelik'in 36. maddesinde belirtilen fiili işlemek. (Devlet memuru rehberlerle ilgili madde)
7. Seyahat acenteleri ve anlaşmalı rehberlerin müşterilerine verdikleri hizmetler sırasında, müşteri ile yapılan sözleşmede açıkça taahhüt edilen ve verilen hizmetle doğrudan ilgili olanlar hariç olmak üzere ve müşterinin bilgisi dışında, müşterilerin yaptıkları alışveriş veya müşterilerin sözleşmede belirtilenler dışında belli bir işletmeye gönderilmeleri karşılığında herhangi bir menfaat temin etmeleri halinde, seyahat acentelerinin ve rehberlerin belgeleri Bakanlıkça iptal edilir ve bunlar beş yıl süreyle seyahat acenteciliği veya rehberlik yapamaz (1618 Sayılı Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu).

Meslekten men cezasının süresi, işlenen fiilin ağırlığı dikkate alınarak belirlenir.

Meslekten men cezası alan rehber, ceza süresince rehberlik mesleğini icra edemez. Meslekten çıkarılan rehber, yeniden rehberlik mesleğine kabul edilemez. Meslekten men veya çıkarma cezası almış rehberleri çalıştıran kişi ve kuruluşlar hakkında tâbi oldukları mevzuat uyarınca işlem yapılır. İşlenen fiilin suç teşkil ettiği hallerde, adli makamlara suç duyurusunda bulunulur.

Verilen disiplin cezaları rehberin sicil fişine işlenir.

Kesinleşen uyarma ve kınama cezaları, rehberin bağlı bulunduğu il müdürlüğü tarafından, Bakanlığa ve meslek kuruluşlarına bildirilir. Meslekten men ve çıkarma cezaları, il müdürlüklerine, meslek kuruluşlarına ve Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğine bildirilir.

Bakanlıktan belge almaksızın rehberlik faaliyetinde bulunanlar hakkında, bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur (1618 Sayılı Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu).

Disiplin Soruşturması Usulü (Madde 48)

Rehberler hakkında yapılacak disiplin soruşturmasında aşağıda belirtilen usuller uygulanır:

- a. Rehberlik faaliyetini icra ederken uyarma ve kınama cezasını gerektiren hallerde bulunduğu tespit edilen rehber, varsa delilleriyle birlikte yedi gün süre verilerek yazılı savunmada bulunması gerektiği, aksi takdirde savunma hakkından vazgeçmiş olacağı, bağlı bulunduğu il müdürlüğü veya Bakanlık tarafından bildirilir. Savunma süresinin bittiğinin veya savunmanın verildiğinin tespitini takiben, il müdürlüğü veya Bakanlık, denetleme raporunu, varsa diğer delilleri, ifade tutanaklarını, verilmişse savunmayı en geç bir ay içinde inceler ve karar verir.
- b. Meslekten men ve çıkarma cezasını gerektiren bir fiil veya halin tespit edilmesi halinde, Disiplin Kurulu, ilk toplantısında durumu inceleyerek soruşturma gerekip gerekmediği konusunda karar alır. Soruşturma açılmasının reddine ilişkin kararlar, başvuran makam, kişi ve kuruluşa bildirilir. Soruşturma açılmasına karar verildiği hallerde, Disiplin Kurulu bir soruşturmacı tayin eder.

Soruşturmacı, bir ay içerisinde ilgililerden yazılı savunma yapmasını, aksi takdirde, savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağını bildirir. Görevli hakkında soruşturma yaptığı kişiyi ve konuyla ilgili diğer kişileri sözlü olarak da dinleyebilir. Sözlü olarak alınan bilgiler bir tutanağa bağlanır ve ilgiliye bu tutanak imzalatılır. Soruşturmacı her türlü bilgi ve belgeyi topladıktan sonra, vardığı sonucu da belirten bir rapor hazırlayarak Disiplin Kuruluna sunar.

Disiplin Kurulu, soruşturmacının sunduğu rapor ve belgeleri inceleyerek suçu sabit görürse disiplin cezasını verir. Rehberin savunma süresinin bittiğinin veya savunmanın verildiğinin tespitini takiben üç ay içinde karar verilir.

Tebliğat ve Ceza Zamanasını (Madde 49)

Savunma vermeye ve tanıklık yapmaya davet yazıları ile ceza kararları, ilgili kişilere 11.9.1959 tarihli ve 7201 Sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine

göre tebliğ edilir. Her ne sebeple olursa olsun fiilin işlendiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde işlem yapılmaması halinde, ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Ancak, söz konusu fiil ceza hukuku bakımından suç teşkil etmekte ise iki yıllık süre kararın kesinleşmesinden itibaren başlar.

Disiplin Cezalarına İtiraz (Madde 50)

İl müdürlüklerince kursiyerlere verilen ihtar cezası ve kurstan ilişik kesme cezası ile rehberlere verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı, kararın tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itirazın Disiplin Kuruluna başvurulabilir.

Disiplin Kuruluna itiraz edilmeyen cezalar ya da itiraz üzerine alınan kararlar ile bir aydan üç aya kadar meslekten men, üç aydan altı aya kadar meslekten men, altı aydan bir yıla kadar meslekten men cezaları ile meslekten çıkarma cezasına karşı süresi içerisinde idari yargı yoluna başvurulabilir.

Tablo 9.5. Rehber İstatistikleri

Dillere Göre Rehber Sayısı (2010)

Dil Adı	Aktif	Pasif	Toplam
İngilizce	4672	1747	6419
Almanca	1629	883	2512
İtalyanca	461	176	637
İspanyolca	463	89	552
Fransızca	1035	681	1716
Japonca	470	109	579
Hollandaca	224	42	266
Macarca	17	7	24
Lehce	32	6	38
Norveççe	25	3	28
İskandinavca	0	2	2
Bulgarca	211	59	270
Sırpça	41	16	57
İsveççe	27	13	40
Çekçe	5	0	5

Korece	20	6	26
Portekizce	57	2	59
Romence	12	3	15
Çince	79	18	97
İbranice	23	7	30
Fince	4	3	7
Rusça	526	80	606
Yunanca	122	22	144
Arapça	125	80	205
Danimarkaca	10	2	12
Hintçe	1	5	6
Farsça	33	3	36
Urduca	5	4	9
Makedonca	7	0	7
Ermenice	7	1	8
Slovence	0	0	0
Slovakça	4	0	4
Hırvatça	19	7	26
Arnavutça	0	1	1
İzlandaca	1	0	1
Malayca	1	0	1
Gürcüce	1	0	1
Boşnakça	4	1	5
Toplam			12.307

İllere Göre Rehber Sayısı (2010)

İl Adı	Bay	Bayan	Toplam
Adana	79	52	131
Ankara	1283	694	1977
Antalya	1302	434	1736
Aydın	117	80	197
Balıkesir	8	7	15
Bursa	135	57	192
Çanakkale	86	55	141
Diyarbakır	17	2	19
Erzurum	6	4	10
Gaziantep	117	47	164
Hatay	17	13	30
İstanbul	2853	1541	4394
İzmir	1237	768	2005
Konya	75	22	97
Mersin	66	52	118
Muğla	225	110	335
Nevşehir	429	136	565
Samsun	5	5	10
Şanlıurfa	43	11	54
Trabzon	60	39	99
Van	13	5	18
Toplam	8173	4134	12307

Özet

Turist rehberleri ziyaretçilere seyahatleri sürecinde eşlik ederek onların seyahat organizasyonunu kolaylaştırır; ziyaretçilerin seyahatlerinin mümkün olduğunca sorunsuz ve zevkli geçmesini sağlar ve gezilip görülen yerlerle ilgili doğru bilgiler verir. Turist rehberleri bu rolleri yerine getirirken bir taraftan ziyaretçilerin seyahat ve gezi deneyimlerinden memnuniyet veya memnuniyetsizlik düzeyini belirlerken diğer taraftan hem verdikleri bilgilerle hem de bilgi, beceri, tutum ve davranışları ile bir model oluşturarak Türkiye ve Türk imajını yansıtmakta ve belirlemektedir.

Türkiye ve Türk imajı bakımından olumlu izlenimlerle, memnun olarak ülkesine dönen ziyaretçilerin, istikrarlı ve gelişen bir turizm sektörü için önemi ortadadır.

Ülkemizdeki yasal mevzuat doğrultusunda, rehberlik belgesi olmaksızın rehberlik faaliyetlerinde bulunmak suç sayılmaktadır. Bu ünite de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan kurslar veya üniversitelerin rehberlik bölümlerini bitirerek nasıl profesyonel turist rehberi olunacağı ve rehberlik kimliği alınacağı hakkında gerekli ve önemli bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Profesyonel turist rehberi, “Yönetmelik’te belirlenen usul ve esaslara uygun olarak rehberlik mesleğini icra etme yetkisini kazanmış olup yerli veya yabancı turistlere, turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil ile uyumlu olmak üzere, rehberlik kimlik kartlarında belirtilen dillerde rehberlik eden, onlara tanıttıkları bölgenin kültürel ve doğal mirasını aktaran, gezi programının; tur operatörü veya seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımlandığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülmesini sağlayan ve gezi programını seyahat acentesi adına yöneten kişidir.”

Rehberlerin Örgütlenmeleri: Türkiye’yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtmak, gezileri süresince turistlerin doğru bilgiler edinmelerini sağlamak ve turistlere yardımcı olmak görevini üstlenmiş bulunan ve bu anlamda kamu hizmeti ifa edebilmek amacıyla turist rehberlerinin hizmet içi eğitimi başta olmak üzere rehberlere yönelik sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklerde bulunmak ve mesleki dayanışmayı arttırmak amacıyla rehber kişiler tarafından kurulmuş meslek odası, meslek birliği ve meslek derneği şeklindeki yasal örgütlenmeler vardır.

Rehberlerin Mesleki Örgütlenmeleri: Dünya Turist Rehberleri Birliği, Avrupa Rehberler Birliği, Türkiye Turist Rehberleri Birliği şeklindedir.

Rehberliğin Mesleki Özellikleri:

- İletişim
- Yönetim
- Tanıtma ve Bilgilendirme
- Eğlendirme
- Olağan Dışı Durumlarla Baş Edebilme
- Hakkaniyeti Sağlama

Rehberlerinin Çalışma Koşulları:

- Rehberlik Mesleğinin Fiziki Güce Dayalı Olması
- Mevsimlik Bir İş Olması
- Rehberlik Mesleğinin İş Güvencesinin Olmaması
- Rehberlik Mesleğinin Dış Etmenlere Bağımlı Olması
- Rehberlik Mesleğinin Sürekli Kendilerini Yenileme Zorunluluğu Olması
- Profesyonel Turist Rehberi ve Yönetmel Davranış Sergilemesi
- Profesyonel Turist Rehberi Grup İlişkileri

Gözden Geçir

- Rehberlik mesleğiyle ilgili hukuki düzenlemeler nelerdir?
- Rehberlik mesleğinin tarihsel gelişim süreci nasıl olmuştur?
- Rehberlerin taşıması gereken kişisel ve mesleki özellikler nelerdir?
- Rehberlik mesleğini icra ederken hak ve yükümlülükler ve cezalar nelerdir?
- Rehberlerin dünyada ve ülkemizde örgütlenmeleri nasıldır?

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
- Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği

Değerlendirme Soruları

- Profesyonel turist rehberleri aşağıdaki hangi hizmetleri vermek zorunda değildir?
  - Bilgi vermek
  - Konuklara eşlik etmek
  - Servis yapmak
  - Ülkesini tanıtmak
  - Vize almak
- Cumhuriyet dönemi, sonrasında, rehberlik eğitimi veren ilk organizasyon hangisidir?
  - Türk Milli Gençlik Teşkilatı
  - TÜRSAB
  - TUREB
  - WFTGA
  - FEG
- Profesyonel turist rehberi olabilmek için en az hangi okulu bitirmek gereklidir?
  - Meslek yüksekokulu
  - Ortaokul
  - Lise
  - Master
  - Turizm meslek lisesi
- Profesyonel turist rehberlerini denetlemekle hangi bakanlık yetkilidir?
  - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
  - Turizm Bakanlığı
  - Çevre ve Orman Bakanlığı
  - Milli Eğitim Bakanlığı
  - Milli Savunma Bakanlığı
- "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" hangi yılda yayımlanmıştır?
  - 1986
  - 2001
  - 1974
  - 1923
  - 2000

6. Turun gerçekteşmesi (operasyonu) aşamasında rehberin dikkate alması gereken bilgilerden değildir?
- Hava durumu
  - Zaman kullanımı
  - İzlenecek güzergâh
  - Şoförün yabancı dil bilmesi
  - Grubun geldiği ülke
7. Ülkesel rehberlik gezisi en az kaç gün sürmektedir?
- 29
  - 30
  - 33
  - 34
  - 36
8. 2 yıl üst üste vizesini yaptırmayan profesyonel turist rehberlerine hangi ceza verilir?
- Uyarma cezası
  - Kınama cezası
  - 1000 TL para cezası
  - Kokart iptali cezası
  - 3 - 6 Ay meslekten uzaklaştırma
9. Vize yaptırmak için en az kaç hizmet içi eğitim seminerine katılmış olmak gereklidir?
- 5
  - 4
  - 3
  - 2
  - 1
10. Ülkesel rehber olmak isteyen bölgesel rehberler, en az kaç yıl, bölgesel olarak çalışmak zorundadır?
- 4
  - 2
  - 1
  - 3
  - 5

11. Profesyonel turist rehberi turda zaman planlaması yaparken aşağıdakilerden hangisini dikkate almalıdır?
  - a. Gruptaki kişilerin ortalama yaşları
  - b. Gruptaki kişilerin alışkanlıkları ve kültürleri
  - c. Gidilen yerlerin özellikleri
  - d. Gruptakilerin demografik dağılımı
  - e. Hepsi
12. Profesyonel turist rehberi ile seyahat acentesi arasında yapılan sözleşmede bulunması gerekli olmayan bilgi hangisidir?
  - a. Rehberin özel ilgileri
  - b. Turun başlangıç ve bitiş tarihleri
  - c. Rehberine ödenecek ücret
  - d. Turun programı
  - e. Rehber ve şoförün alacakları bahşiş
13. TÜRSAB mevzuatına göre tur aracında bulunması zorunlu olmayan belge hangisidir?
  - a. Yolcu listesi
  - b. Tur programı
  - c. Şoförün diploması
  - d. TÜRSAB araç plakası
  - e. Aracın müzik yayın sistemi
14. Tura çıkan araçta bulunması zorunlu olmayan belge hangisidir?
  - a. Tur programı
  - b. Araç kaskosu
  - c. Yolcu listesi
  - d. Fatura
  - e. Şoförün sağlık sigortası
15. Ülkemizde profesyonel turist rehberliği mesleği hangi yasa ile düzenlenmiştir?
  - a. Profesyonel Turist Rehberliği Kanun Maddesi
  - b. Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
  - c. Profesyonel Turist Rehberliği Genelgesi
  - d. Profesyonel Turist Rehberliği Kararnamesi
  - e. Profesyonel Turist Rehberliği Tüzüğü

16. Osmanlı döneminde rehberlikle uğraşan kişiler daha çok hangi azınlık gruplardan oluşuyordu?
- Ermeni, Rum, Avsturyalı
  - Arap, Rus, Bulgar
  - Afrika, Yunan, Sırp
  - Hırvat, Çek, Alman
  - Ermeni, Rum, Yahudi
17. Osmanlı döneminde rehberlikle ilgili yapılan ilk yasal düzenleme hangisidir?
- Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname
  - Tanzimat Fermanı
  - Islahat Fermanı
  - Azınlıkların Çalışması Hakkındaki Kanun
  - Mondros Mütarekesi
18. Cumhuriyet döneminde açılan ilk rehberlik kursunu kimler düzenlemiştir?
- Turizm Umumiye Teşkilatı
  - Türk Ofis'in Neşriyat ve Propaganda Servisi
  - Emniyeti Umumiye Müdürlüğü
  - Türk Milli Gençlik Teşkilatı ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu
  - Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
19. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de kurulan ilk Seyahat Acentesidir?
- PASSRAPID
  - FAUSTEL
  - NATTA
  - İNTURİST
  - TÜRSAB

20. 1920'li yıllarda kurulan ve ilk adı Türkiye Seyyahin Cemiyeti ve günümüzde Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği ismiyle faaliyet gösteren kuruluşumuz aşağıdakilerden hangisidir?
- Türkiye Kamyoncular ve Otomobilciler federasyonu
  - Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
  - Türkiye Karayolları Taşımacılığı Birliği
  - Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Odası
  - Türkiye Gezi ve Tur Federasyonu
21. Aşağıdakilerden hangisi ülkemiz sınırları içerisinde rehberlik yapabilir?
- Profesyonel turist rehberi
  - Repesant
  - Tercüman
  - Otel rehberi
  - Tur lideri
22. Belgesiz rehberlik faaliyetinde bulunmanın cezası nedir?
- Hapis cezası
  - Para cezası
  - Vatandaşlıktan çıkarma
  - Disiplin cezası
  - Hapis ve para cezası
23. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde ilk kurulan rehberlik meslek odasıdır?
- ARO
  - AKREDER
  - İRO
  - WFTGA
  - TÜRSAB
24. Aşağıdakilerden hangisi profesyonel turist rehberliği kurslarına katılabilmek için gerekli şartlardan birisi değildir?
- T.C. vatandaşı olmak
  - Askerliğini yapmış olmak
  - En az 18 yaşında olmak
  - En az yüksek okul mezunu olmak
  - Yabancı dil bilmek

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği

Av Turizmi

11. Yat Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Av Turizmi
- Av Turizminde Uygulanan Mevzuat
  - › Turizmde Güdülen Amaçlar
  - › Turizmde Yıllara Göre Gösteren Değişiklikler
  - › Yabancı Turist Avcıların Getirebilecekleri Av İçin Silah, Mermi ve Av Aksamları İle Bunların lkemize Getirilmesi ve Av Organizasyonlarında Kullanılması
  - › 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunuyla Avlanmaya Yasak Sahalar
  - › Avda Kullanılan Silahlar
  - › Yerli Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanması
  - › Turist Avcıların Avlanması
  - › Gözlem Turları, Fotoğraf Ve Film ekimleri
  - › Avlanma İzin creti
  - › Avlama creti
  - › Av Turizmi İle Kırsal Kalkınma İlişkisi

nite Hakkında

Ünitede;

- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında av turizmi esasları incelenmektedir. Bu kapsamda av turizminin ülkeye ve avlanılan bölgeye ekonomik getirileri ele alınarak diğer turizm türleri arasındaki yeri de ortaya konmaktadır.
- Avcılığın kırsal kalkınmadaki rolü incelenerek katkısı ortaya konmaktadır.
- Av turizmi bakımından Türkiye'nin yeri ve gelecekteki durumu incelenmektedir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında uygulanan av turizmiyle ilgili esasları,
- Av turizminin bölgesel etkilerini,
- Turizm içindeki yerini öğrenmiş olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nu inceleyiniz.
- Av derneklerine giderek avlanmayla ilgili bilgi toplayınız.

Av Turizmi

Ülkemizde avcılık 01.07.2003 yılında çıkarılan 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile yürütülmektedir. Eski Kanun 1937 yılına ait olup güncelliğini kaybetmişti. Yeni Kanun'a göre;

Turizm: İnsanların sürekli yaşadıkları ve her zamanki olağan gereksinimlerini karşıladıkları yerlerin dışına yaptıkları seyahatleri ve geçici konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin bütünüdür.

Av Turizmi: Turizmin onsekiz ana değişik uygulama şekline biri olup avcılarının belirlenmiş ilkelere yaptıkları av etkinlikleridir.

Av Turizminin Amacı: Sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamlarıyla birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının milli ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileriyle işbirliğini sağlamaktır.

Kanun av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suçlar, suçların takibi ve cezaları kapsar. (Madde-1)

Av turizminin amacı, popülasyonu yeterli av hayvanlarının avına izin verilerek ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla av turizmi uygulamalarını yürütmektir.

Av Turizminde Uygulanan Mevzuat

Ülkemizde av turizmi faaliyetleri;

- **Kanun:** 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu
- **Yönetmelik:** Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik

Kanun'un 15. ve 32. maddeleri kapsamında hazırlanıp 8 Ocak 2005 tarih ve 25694 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik, sürdürülebilir avcılık ve doğal hayatın korunması ilkelere gözeterek, popülasyonları ve yıllık artım miktarları belirlenmiş yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av

turizmi kapsamında avlatılmasını sağlayacak ilkelerin belirlenmesini; av organizasyonu, av ve yaban hayvanı gözlem turları, fotoğraf ve film çekimlerinin nasıl düzenleneceğini; organizasyonları yürütecek acente ve görevlilerin yapacakları iş ve işlemleri; av organizasyonlarında görev alacak kalifiye eleman yetiştirilmesini içermektedir.

- Her yıl o yılın av dönemi ile ilgili uyulması gereken kuralları içeren "Merkez Av Komisyonu (MAK) Kararı hükümleri"

Diğer Kanunlar

- "Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu"
- "Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun"
- "Yabancıların Türkiye'de İkameti ve Seyahati Hakkında Kanun"
- "Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun"
- "Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu"
- "Hayvan Sağlığı ve Zabitası Kanunu"
- "Milli Parklar Kanunu; Çevre Kanunu vb."
- "Uluslararası sözleşmeler (BERN, CITES) sözleşmeleri"

Av Turizminde GÜdülen Amaçlar

- Yaban hayvanlarının sayılarının sürekliliğini sağlayıcı koruma, bakım ve üremesine engel zararlılarla mücadele önlemlerini alarak popülasyonların devamını sağlamak,
- Envanter çalışmaları ile taşıma kapasitesi de dikkate alınarak yeterli popülasyona ulaşmış av hayvanlarının avlanmasına izin vererek yaban hayatı kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini sağlamak,
- Avcılığın, doğal hayata zarar vermeden bilinçli olarak yürütülmesini sağlamak,
- Doğal kaynakların turizm amaçlı sürdürülebilir kullanımını sağlamak,
- Yöre insanların yaban hayatı kaynaklarının varlığından oluşan katma değerden yararlandırılmasını sağlayarak kırsal kalkınmaya destek vermek temel ilkelerini gözeterek, yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avına izin vererek Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü av turizmi uygulamalarını yürütmektedir.

Av Turizminde Yıllara Göre Gösteren Değişiklikler

1950'li yıllarda yabancı avcılarının birçok av hayvanını herhangi bir kurala bağlı olmaksızın bedelsiz avlamalarıyla başlayan süreç, 1970'li yıllara çeşitli kuralların getirilmesiyle yasal anlamda av turizmi uygulamalarını başlatmıştır.

1976-1977 av mevsiminde yabancıların avlanmaları yasaklanmış, 1977-1978 av mevsiminde yabancı avcılarının avlanabilmeleri, seyahat acentesi aracılığıyla ülkemize girebilmeleri ve bir bedel ödeyerek avlanabilmeleri ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Ve yurdumuzda ilk av turizmi uygulaması 1977-1978 av mevsiminde yaban domuzu ile başlamıştır.

1981 – 1982: 1964 yılında korumaya alınan ve yeterli popülasyona ulaşan (2000 adet) Antalya-Düzlerçamı Yabankeçisi Koruma ve Üretim Sahasında bulunan yaban keçileri 1981-1982 av mevsiminde (15 Ekim-31 Aralık 1981 tarihleri arasında) av turizmine açılarak yabandomuzu dışındaki av hayvanlarının avına başlanılmıştır.

1983-1984 av mevsiminde, yaban domuzu ve yaban keçisinin (Antalya, Artvin-50, sayım sonucu 1000), Hakkari dışında ayı, (Yusufeli-30; Artvin-15; Ardanoç-15) kurt ve çakalın av turizmi kapsamında avlanmasına izin verilmeye başlanmıştır.

1983-1984 av mevsiminden itibaren yerli turist avcılar da av turizmi kapsamında avlanmaya başlamıştır.

1994-1995 av döneminde elde edilen gelirlerden köy tüzel kişiliklerine katılım payı verilmesine başlanmıştır. 2004-2005 av yılından itibaren de belde belediyelerine de katılım payı verilmeye başlanmıştır.

İlk kez kızıl geyik avına, 2004-2005 av yılında Akdağ, Çatacık ve Karabük'te toplam 12 (3 yerli-9 yabancı) kota ile avına izin verilmiş 2 yerli ve 6 yabancı kızıl geyik avlanmıştır.

Katılım paylarının nasıl dağıtılacağına ilişkin 2005-1 sayılı tamim mart-2005'te yürürlüğe girmiştir.

2005-2006 av yılında ilk kez TL kullanılmıştır.

2005-2006 av yılında ilk kez avlak bazında ücretler belirlenmiştir.

1994-1995 yılından beri uygulanan sadece köy tüzel kişiliklerine verilen katılım payı 2004-2005 av yılı ve sonrasında belde belediyelerine de verilmeye başlanmıştır.

2003-2004 av dönemi av turizmi kararları Kanun'un geçici 2. maddesi kapsamında 7 Haziran 2004 tarihine kadar geçerli kalmıştır. MAK ile belirlenmiştir.

Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 8 Ocak 2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2004-2005 ve sonrasında av dönemi değil av yılı temel alınmış ve av katılma ücreti uygulaması avlanma izin ücreti uygulamasına dönüşmüştür.

2004-2005 av yılı kararları, geçiş dönemi olması, yönetmeliğin yürürlüğe girmemesi nedeniyle "Bakanlık Makamı Olur"u ile belirlenmiştir.

Komisyon ilk kararını, 2005-2006 av yılında almıştır.

2004-2005 av yılından itibaren günlük ava katılma bedeli uygulaması son bulmuş, avlanma izin ücreti uygulaması başlamıştır.

İlk kez **2005-2006** av yılında yabancı avcılık belgesi (Batı Trakyalı Türkler, Pembe Kart Sahipleri ile Türkiye'de ikamet eden yabancılar, Diplomatlar) verilmiştir.

2005-2006 ve 2006-2007 av yıllarında illerin kalkınmada öncelikli il olması, altyapı tesisleri ve ilk defa av turizmine açılma ölçütleri dikkate alınarak 1 ve 2. grup il ayrımı yapılmış, ücretler buna göre belirlenmiş ve peşin ücretlendirme uygulamasına başlanmıştır.

İlk kez **2006-2007** av yılında Bozdağ YHGS'nda Anadolu yaban koyunu avına izin verilmiştir.

İlk kez **2006-2007** av yılında yerli avcının yarı avlama ücreti ile yerel avcı uygulamasına başlanmıştır.

Yabancı Turist Avcıların Getirebilecekleri Av İçin Silah, Mermi ve Av Aksamları İle Bunların Ülkemize Getirilmesi ve Av Organizasyonlarında Kullanılması

Yabancı turist avcılar 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde kendilerine ait yivli ve yivsiz tüfekler, ok-yay ve bunlara ait aksamları gümrüklerdeki emniyet makamlarınca düzenlenen "Silah ve Mermi Geçici Giriş Belgesi" almak yoluyla ülkemize getirebilirler ve bunlarla avlanabilirler.

Seyahat acenteleri aracılığıyla yurdumuza gelen ve “Geçici Avcılık Belgesi”nde belirtilen yabancı turist avcılar 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik’in 42’inci maddesine göre beraberlerinde getirecekleri değişik çapta en çok üç adet yivli, üç adet yivsiz av tüfeği ve gerekli aksamını, her yivli av tüfeği için en çok elli, her yivsiz av tüfeği için de en çok yüz adet mermiyi kaydettirmek koşuluyla geçici olarak yurdumuza sokabilirler.

Seyahat acentelerinin görevlendirdiği yetkililer, yabancı turist avcılarının ülkemize silah ve teçhizatlarıyla girebilmeleri amacıyla “Geçici Avcılık Belgeleri”ni gümrük giriş kapısındaki emniyet makamlarına ibraz edeceklerdir. Bu belgede adı ve soyadı yazılı olmayan yabancı turist avcılar av tüfek ve mermilerini yurdumuza sokamaz ve avlanamazlar.

Yabancıların yivli veya yivsiz av tüfeklerini ülkemizde taşıyabilmeleri hususunda 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, bu Kanun’un uygulanmasına ilişkin Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik hükümleri ve 2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun hükümleri saklıdır.

Yabancı turist avcılar ülkemize geçici olarak soktukları yivli ve yivsiz av tüfekleri, aksamları ve sarf edilmeyen mermiler ile ok-yayı 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun gereği yurdumuzu terk ederken beraberinde yurtdışına çıkarmak zorundadır.

Av sırasında sarfedilen mermilerin çapı ve miktarını içeren ve av organizasyonu yürüten av organizatörüyle birlikte Bakanlık görevlisi tarafından düzenlenecek bilgi formunun Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik’in 46’ncı maddesinin (a) fıkrası gereğince yabancı avcılar tarafından gümrük kapısındaki emniyet makamlarına ibraz edilmesi zorunludur.

Bilgi formunun bir nüshasının acente tarafından avcıya verilmesi zorunludur.

4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunuyla Avlanmaya Yasak Sahalar

- a. Yaban hayatı koruma sahalarında,
- b. Yaban hayatı geliştirme sahalarında,

- c. Etrafı çitle çevrili yaban hayvanı üretme yerleri ve istasyonlarıyla av mevsimi içinde tescil edilerek Bakanlıkça ilan edilecek yeni sahalarda,
- d. Yaban hayvanı yerleştirme sahalarda,
- e. Bakanlıkça tescil edilip işletilen örnek avlaklar (İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne izin verilecek izinler hariç) ve işletirilen örnek avlaklarda (işleticinin yapacağı organizasyonlar hariç),
- f. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında ilan edilen tabiatı koruma alanı, milli park ve tabiat parklarında,
- g. Av dönemi içinde tescil edilerek ilan edilecek yeni sahalarda, avlanmak yasaktır.
- h. Özel çevre koruma bölgelerinde, Merkez Av Komisyonu (MAK) kararı hükümleri uygulanır.
- i. Yaban hayatı geliştirme sahalarda envanter sonuçları ve özel avlanma planlarına, ayrıca milli parklarda yapılacak özel avlanma planı sonucunda belirlenen kotalarla av hayvanlarının av turizmi kapsamında avlanmasına Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) izin verilebilir.
- j. "Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri"nde avlanmak için önce güvenlik birimleri sonra da buraların mülki amirlerinden izin almak zorunludur.

Avda Kullanılan Silahlar

Yaban domuzu, tilki ve çakal avında yivli ya da yivsiz diğer avlarda ise çapı asgari 6.5 mm olan yivli av tüfeği ile ok-yay kullanılmaktadır.

Yerli Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanması

Yerli avcılar avcılık yapmak için av tezkeresi almak zorundadır. Bu tezkereler illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından verilir. Her hangi bir yerden alınmış av tezkeresi Türkiye'nin her yerinde avlanmak için geçerlidir. Av tezkeresine ilişkin açıklamalar aşağıda sıralanmıştır:

- a. Av tezkereleri beş yıl için verilir. Bu tezkereler ne vakit verilirse verilsin hükmü ancak verildiği tarihten sonra gelen altıncı mali yılın başlangıcına kadar sürer.
- b. Av tezkereleri şahsa mahsustur. Bunlarda sahibinin adı, soyadı, yaşı, tabiiyeti, işi, ikametgâhı ve verildiği tarih gösterilir.
- c. Her avcı tezkeresini yanında taşımaya ve istenildiği zaman ilgili memurlara göstermeye mecburdur.

- d. Av tezkeresinde veya yivsiz tüfek sahiplik belgesinde kayıtlı olmayan yivsiz av tüfekleri ruhsatsız silah sayılmakta ve müsadere edilmektedir.

Yerli avcılar, avcılık belgesi veya geçerli av tezkeresinin onaylı örneğini, tüfek ruhsatnamesini, avlanma başvuru formunu, kişisel olarak veya seyahat acenteleri aracılığıyla her av organizasyonu için ayrı olmak üzere Genel Müdürlükten kimlik ve avcılık belgesi bilgileri, avlanılacak avlak, avlanma tarihleri, avlanacak av hayvanı türü ve sayısı ile ilgili bilgilerin yer aldığı yerli avcılar için özel avlanma izin belgesi olarak avlanabilirler.

Yerli avcılar başvurularını, av yılı av turizmi kararları çerçevesinde belirlenen tarihler arasında yaparlar.

Av Tezkeresi Almak İçin Gerekli Belgeler:

- Adli sicil belgesi,
- 2 adet vesikalık fotoğraf,
- İkametgâh belgesi.
- Sağlık raporu,
- Dilekçe ve
- Avcılık sertifikası (İlk Defa Alacak Kişilerden).

Turist Avcıların Avlanması

Yabancı turist avcılar, Bakanlık tarafından düzenlenen Türkiye’de yerleşik (A) grubu seyahat acentelerine av turizmi organizasyonu yapabilmeleri için bir defaya özgü verilen “Av Turizmi İzin Belgesi” alan acenteler aracılığıyla avlanabilmektedir.

Yabancı turist avcılar ile bağımsız olarak avlanmak üzere ülkemize gelen turist avcılar Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğünden “Geçici Avcılık Belgesi” aldıktan/alındıktan sonra avlanabilir. Kanun gereği bağımsız olarak avlanmak üzere ülkemize gelen avcı turistler sadece özel avlaklar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletilen avlaklarda avlanabileceklerdir.

“Geçici Avcılık Belgesi”nde belirtilen tür ve avlaklar dışında av yaptırılan ve diğer av turizmi esaslarına aykırı olarak avlandıran seyahat acentelerinin “Geçici Avcılık Belgesi” ve “Av Turizmi İzin Belgesi” iptal edilerek haklarında kanuni işlem yapılmaktadır. Ayrıca 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu’nun 27/h maddesi gereğince Yönetmelik’e uymayan seyahat acentelerin bu hatalarının tekrarı halinde “Seyahat Acentesi Belgeleri” ilgili Bakanlıkça iptal edilmektedir.

Gözlem Turları, Fotoğraf ve Film Çekimleri

Av ve yaban hayvanları gözlem turlarıyla fotoğraf ve film çekimleri Bakanlıktan “Av Turizmi İzin Belgesi” alan acenteler aracılığıyla yapılabilecektir. “Av Turizmi İzin Belgesi” alan seyahat acenteleri bu faaliyetleri yürütmek için Genel Müdürlükten veya İl Müdürlüğünden izin almak, belirlenen programlara, esaslara uymak ve izin verilen avlağın bağlı bulunduğu İl Müdürlüğünce görevlendirilecek yeter sayıda mihmandar almak zorundadırlar. Gözlem turlarıyla fotoğraf ve film çekimlerinde uygulanacak ücretler ve süreler Genel Müdürlükçe belirlenir. Çalışma konu ve koşullarının dışına çıkılması, av ve yaban hayatı ile ülke güvenliği açısından sakınca doğuracak faaliyette ve davranışlarda bulunulması halinde izinler iptal edilir. “Av Turizmi İzin Belgesi” alınmadan av ve yaban hayvanları gözlem turları, fotoğraf ve film çekimleri yaptırarak acentelere para cezası uygulanır. Yaban hayatı yaşama alanlarına, av ve yaban hayvanlarına zararlı olacak, gözlem turları ile fotoğraf ve film çekimlerine izin verilmez.

Bilimsel Araştırma Amaçlı Av Organizasyonu

Yerli ve yabancı bilimsel araştırma yapmak isteyenler ücret ödemeksizin av turizmi kapsamında avına izin verilen türler üzerinde bilimsel araştırma amacıyla üreme yeteneğini kaybetmiş, hastalıklı, sakat ve hatalı trofeli av hayvanlarını avlayabilirler.

Yabancıların Özel Avlaklarda Avlanması

Yabancı avcılar, özel avlaklarda üretilen ve salınan türleri, özel avlak işleticisi tarafından belirlenen ücretlerle bu avlaklarda avlayabilirler.

İzin Belgesi Alındıktan Sonra Av Organizasyonuna Katılım

Av turizmi kapsamında avlanmalar, İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce görevlendirilecek Bakanlık Personeli eşliğinde gerçekleşmektedir. Bu görevliler alınmadan av organizasyonları gerçekleştirilemez. Yabancı turist avcılar mutlaka bir seyahat acentesi aracılığıyla yerli turist avcılar ise kişisel başvuru ile avlanabilecekleri gibi acente aracılığıyla da avlanabilmektedir.

Avlanan Av Hayvanının Trofesi ve Eti Kime Aittir?

Avlanan Av Hayvanları Nasıl Taşınır?

Av turizmi kapsamında avlanan av hayvanının trofesinin tamamı avcıya aittir. Avlanan av hayvanının etinin yabancı avcı tarafından talep edilmesi halinde ücret alınır. Av hayvanı türüne göre alınacak ücret ve talep edilmemesi halinde etlerin değerlendirme şekli Genel Müdürlükçe oluşturulan Komisyon tarafından belirlenir. Avladıkları av hayvanlarına ait trofeleri beraberinde Türkiye’den çıkarmak ya da adreslerine gönderilmesini isteyen yurtdışında yaşayan Türkiye

Cumhuriyeti uyruklu avcılar ile yabancı uyruklu avcılar, avlanan av hayvanları için trofe belirleme ve bulundurma ile ihraç sertifikasını il müdürlüğünden almak zorundadırlar. Yerli avcılar da avladıkları av hayvanlarına ait trofelerin kendilerine ait olduğunu belgelemek ve ev veya işyerlerinde bulundurmamak amacıyla trofe belirleme ve bulundurma ile ihraç sertifikasını il müdürlüğünden almak zorundadırlar. Avcıların avladıkları av hayvanlarına ait trofeleri beraberinde Türkiye'den çıkarmak ya da adresine gönderilmesini istemeleri halinde; trofe belirleme ve bulundurma ile ihraç sertifikasını Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimine vererek deri, yün ve insan gıdası olarak kullanılmayan hayvan maddeleri için uluslararası orijin ve veteriner sağlık sertifikasının alınması zorunludur. Avcı turistler, geçici avcılık ve özel avlanma izin belgelerinde kayıtlı avladıkları av hayvanına ait trofeleri, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerdeki taahhütleri dikkate almak ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili biriminden deri, yün ve insan gıdası olarak kullanılmayan hayvan maddeleri için uluslararası orijin ve sağlık sertifikası almak koşuluyla, başka bir izne bağlı olmaksızın Türkiye dışına çıkarabilirler, adreslerine gönderebilirler veya gönderebilirler. Yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti uyruklu avcılar ile yabancı uyruklu avcılar, avladıkları av hayvanlarının et ve yenilen kısımlarını beraberinde Türkiye'den çıkarmak ya da adresine gönderilmesini istediklerinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili biriminden etler ve insan gıdası olarak kullanılan hayvan maddeleri için uluslararası orijin ve veteriner sağlık sertifikası almak zorundadırlar. Avlanan av hayvanlarının etlerinin ülke dışına çıkarılmasında 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu hükümleri saklıdır. Trofenin avcının adresine avlağın bağlı olduğu il müdürlüğünce gönderilmesinin istenmesi durumunda yabancı turist avcılardan trofe gönderme ücreti alınır. Bu ücretler Genel Müdürlükçe oluşturulan Komisyon tarafından belirlenir ve döner sermaye işletmesi hesabına yatırılır. Trofenin av hayvanından çıkartılma işlemi avcı veya acenteye aittir. Bakanlıkça av turizmi kapsamında avına izin verilen av hayvanı ve ürünlerinden ticaretine izin verilenler için Tarım ve Köyişleri Bakanlığından "Sağlık Raporu" alınması zorunludur.

Av Organizasyonlarının Yürütülmesi Sırasında

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Av organizasyonunun yapıldığı avlakta toprak, su, hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz. Av organizasyonları, doğal hayata zarar vermeden yürütülmek ve tamamlanmak zorundadır.

**Avına İzin Verilen Türler, Avlanma Tarihleri,
Yerli ve Yabancı Avcılara Ayrılan Kotalar**

Tablo 10.1. Av Organizasyonlarına İzin Verilecek Sahalar ve Kotalar
(2010 - 2011)

İl Müdürlüğü	Sahanın Adı	Toplam Kota
2.1 Yaban Keçisi (Capra aegagrus)		
Adana	Belemelik ve Ekecik-Çakmak	7
	Karanfil Dağı YHGS	7
Adıyaman (2)	Hisar-Şengil Dağı	2
	Hallof-Dağlıca Dağı	1
	Akdağ-Bezar Dağı	6
	Ulubaba Dağı	4
	Şahkulu	1
	Zivar Dağı	4
	Çetirge Dağı	2
Antalya	Sivridağ YHGS	2
	Düzlerçamı YHGS	7
	Finike-Sarıkaya YHGS	13
	Gidengelmez YHGS	22
	İbradı-Üzümdere YHGS	10
	Dimçayı YHGS	5
	Kaş-Kıbrısdere YHGS	3
	Çiğdem Dağı	1
	Kaş	3
	Kuyucak	5
	Karatepe	2
Artvin	İl Geneli	7
	Çoruh Vadisi YHGS	8
Erzincan	İl Geneli	9
Hatay	Arsuz-Firnez YHGS	4

Isparta	İl Geneli	2
Karaman	Bucakışla OİŞ	2
Kayseri	Yahyalı-Aladağlar YHGS	5
Konya	Seydişehir	4
Mersin	Hopur-Topaşır YHGS	6
	Hisar Dağı-Gedik Dağı YHGS	10
	Kestel Dağı YHGS	3
	Kadıncık Vadisi YHGS	2
	Anamur OİM	10
	Cehennemderesi YHGS	8
Muğla	Köyceğiz YHGS	20
	Datça OİŞ	5
Niğde	Demirkazık YHGS	15
Tunceli	İl Geneli	16
Toplam		243
2.2 Çengelboynuzlu Dağ Keçisi (Rupicapra rupicapra)		
Artvin	Yusufeli	1
Erzincan	Tercan OİM	5
Rize	İkizdere OİŞ	5
Toplam		11
2.3 Melez Yaban Keçisi (Hybrid ibex) (12)		
Adıyaman (2)	Hisar-Şengil Dağı	2
	Hallof/Dağlıca Dağı	2
	Çetirge Dağı	2
	Akdağ-Bezar Dağı	1
	Ulubaba Dağı	2
	Olgunlar-Kemal Dağı	2
	Koru	2
Toplam		13

2.4 Hatalı Boynuz/Şelek (13)		
Antalya	İbradı-Üzümdere YHGS	2
	Finike-Sarıkaya YHGS	4
Toplam		6
2.5 Kızıl Geyik (Cervus elaphus)		
Afyonkarahisar	Akdağ YHGS	3
Ankara	İl Geneli	10
Bolu	Yedigöller YHGS	3
	Abant YHGS	1
	Seben OİM	2
	Göynük Kapıdağı Ormanı YHGS	1
Denizli	Çivril-Akdağ YHGS	5
Eskişehir	Çatacık-Mihalıçcık YHGS	2
	İl Geneli	6
Karabük	Yenice YHGS	2
Kastamonu	Ilgazdağı YHGS	5
	Taşköprü-Elekdağ YHGS	4
Kütahya	Türkmenbaba YHGS	3
	Tavşanlı-Çatak YHGS	2
Kahramanmaraş	İl Geneli	2
Toplam		51
2.6 Anadolu Yaban Koyunu (Ovis gmelinii anatolica)		
Konya	Bozdağ YHGS	4 (2+2)
2.7 Ceylan (Gazella subgutturosa)		
Şanlıurfa	Kızılkuyu YHGS	5

2.8 Karaca (<i>Capreolus capreolus</i>)		
Bartın	İl Geneli	3
Bolu	Yedigöller YHGS	8
Karabük	İl Geneli	8
Kastamonu	Taşköprü-Elekdağ YHGS	2
	Ilgazdağı YHGS	4
	Azdavay-Kartdağı YHGS	7
Giresun (16)	Kemerköprü OİŞ	1
	Görele OİŞ	1
Ordu (17)	Güllüce OİŞ	5
	Ulubey OİŞ	5
Osmaniye	Zorkun Yaylası YHGS	4
Rize	Çamlıhemşin OİŞ	1
Toplam		49
2.9 Yaban Domuzu (<i>Sus scrofa</i>) (19)		
Kastamonu	Tosya-Gavurdağı YHGS	10
Bolu	Göynük Kapıdağı Ormanı YHGS	30
Toplam		40

2.10 Çakal (<i>Canis aureus</i>)		
Sinop	Bozburun YHGS	10

Kaynak: www.milliparklar.gov.tr

4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu gereği av turizmi kapsamında yapılacak organizasyonlardan iki türlü ücret alınmaktadır. Birincisi “Avlanma İzin Ücreti” diğeri ise “Avlama Ücreti”dir.

Avlanma İzin Ücreti

Avlanma yapabilmek için daha önceden izi almak ve bunun karşılığında ücret ödemek gerekmektedir. Ücretler, yerliler ve yabancılar için ayrı ayrı belirlenmektedir. Avlanma izin ücreti, izin belgesindeki her bir avcıdan, avın başlangıç ve bitim tarihleri arasındaki avlanma

süresinde avına izin verilen miktardaki, her av hayvanı türü için alınan ücrettir. Yerli avcının yabancı avcı kotası ihale edilen avlamlarda av organizasyonuna katılması durumunda, yabancı avcılar için belirlenen avlanma izin ücreti alınacaktır. Avlanma izin ücretlerinin tamamı Bakanlığa aittir. Avlanma izin ücreti, avlama ücretlerine mahsup edilmez.

Örneğin 2008 yılında Artvin-Çoruh'ta Yabankeçisi avlanma izin ücreti yerli avcı için 150 TL olarak belirlenmiştir. Aynı yer için Yabankeçisini avlama ücreti de 500 TL'dir. Bu durumda $500 + 150 \text{ TL} = 650 \text{ TL}$ toplam ücret yatırılmaktadır.

Tablo 10.2. Avlanma İzin Ücret Tablosu (2010 - 2011)

Yerli & Yabancı Avcı Avlanma İzin Ücreti			
Avcı Başına		Dişi ya da Yavru Cezalı Avlama	
Toplam Av Ücreti	Katkı Payı	Av Ücreti	Katkı Payı
250	180	75	50

Kaynak: www.milliparklar.gov.tr

Avlama Ücreti

Avlama ücretleri; av hayvanının tür, cinsiyet ve ağırlıkları ile trofe niteliklerine göre Genel Müdürlükçe oluşturulan komisyon tarafından her av yılı için aralık ayı içinde belirlenen ücrettir.

Tablo 10.3. Örnek Olarak Verilmiş Yabandomuzu Avlama Ücreti (2010 - 2011)

Yerli & Yabancı Avcı Av Hayvanı Vurma Ücreti					
Her Bir Yabandomuzu		Yaralama		Dişi ya da Yavru Cezalı Av	
Toplam Av Ücreti	Katkı Payı	Toplam Av Ücreti	Katkı Payı	Toplam Av Ücreti	Katkı Payı
600	300	250	125	750	375

Kaynak: www.milliparklar.gov.tr

Adıyaman'da 3.200 TL olan yaban keçisi ihale ücreti, Silifke-Hisardağı-Gedikdağı'nda 5.100 TL'dir. Kars'ta 1.220 TL'ye yaban keçisi avlayacak yerli avcı, Silifke-Hisardağı-Gedikdağı'nda 1.550 TL'ye avlanmaktadır.

Daha önceki av dönemlerinde kota verilen av hayvanlarının kotalarının 1/3'ü yerli avcılara ayrılırken şimdiki uygulamada değişik av hayvanları için farklı kotalar belirlenmektedir.

Avlanma Gün Sayısı

Yerli avcılar, birbirini izleyen beş gün; yabancı avcılar, birbirini izleyen on gün süreyle avlanabileceklerdir. Ayrıca yabancı turist avcılar, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne tescil edilen özel avlaklarda sadece özel avlaklarda üretilen veya salınan türleri avlayabilmektedir. Yabancı turist avcılarının belirlenen türler dışında kalan diğer memeli hayvanları ve kuşları avlamaları yasaktır.

Av Organizasyonlarında Yardımcı Elemanlar

Seyahat acenteleri her av organizasyonu için acente adına yetkili bir av organizatörü, tırnaklı av hayvanlarının av organizasyonlarında her iki avcı için bir, süre avlarında ise on avcıya kadar bir av kılavuzu bulundurmaları zorundadır. Av organizasyonlarında görevlendirecek av kılavuzları, avlaklara sınırı bulunan köy ve beldeler ile yerel avcı kuruluşlarından; süreççi ve çantacılar ise öncelikle avlaklara sınırı bulunan köy ve beldelerden alınır.

Örnek Avlak İşletmeciliğini Özendirme

Tesis edilen örnek avlakların işletmeciliğini özendirmek amacıyla; örnek avlağın bulunduğu Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içinde, örnek avlak işleticisinin yabancı turist avcılar için yapacağı yaban domuzu av organizasyonları için avlanma izin ücreti ve avlama ücretinden indirimli ücret uygulaması yürürlüğe girmiştir. Ayrıca işleticiler, izin verilen sayıdan daha fazla yaban domuzu avlatabilmektedir. Örnek avlağın bulunduğu Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içindeki örnek avlak dışında kalan sahalarda, örnek avlak işleticisinin ya da örnek avlak işleticisinin belirleyeceği av turizmi izin belgeli acentelerin/acentenin yabancı turist avcılar için yapacağı yaban domuzu av organizasyonlarında indirimli avlanma izin ücreti ve avlama ücretleri uygulanacaktır.

Avlanma Planı Çerçevesinde Kotalar

Yaban hayvanı popülasyonunun sürdürülebilir yönetimindeki temel yaklaşım; avlaklarda (av ve yaban hayvanlarının doğal olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları sahalarda) bulunması gereken hayvan sayısını (stokunu) korumak yoluyla, sayılarını çoğaltmak, her alanın barındırabileceği popülasyonların nitelik ve niceliklerini belirlemek ve avlanmasına karar verilen hayvanların avlanma planı çerçevesinde avlanmalarını sağlamaya yönelik olarak kotalar belirlenmektedir.

Av Turizmi Organizasyonunda Acentelerin Rolü

Yönetmelik kapsamında A grubu seyahat acenteleri av turizmi izin belgesi almak ve yıl içinde yenilemek zorundadır.

Av Turizmi İle Kırsal Kalkınma İlişkisi

Yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avlandırılmasıyla, avlakların korunması, usulsüz ve kaçak avlanmanın önüne geçilmesiyle sürdürülebilir avcılık bilincinin yaygınlaşması ve yerleşmesinde av turizmi uygulamaları önemli etkinliğe sahiptir. Av turizmi kapsamında elde edilen gelirlerin önemli bir kısmı yaban hayatı ve hayvanlarının korunması karşılığı katılım payı olarak aktarılmaktadır. Bu katılımcı yaklaşım ile hem kırsal kalkınmaya yardımcı olunmakta hem de köylülerimizin yaban hayatının korunmasında doğrudan katkı ve etkisinin sağlanması amaçlanmaktadır.

- a. Yerli ve yabancı turist avcılarının av turizmi yapılan yörelerimizde; sürençi, rehber ve kılavuzluk ile çantacılık hizmetlerinden yararlanılmaktadır. Bir yaban domuzu bek avı organizasyonunda en az bir kişi, bir yaban domuzu süre avı organizasyonunda en az on kişi, yaban keçisi ve diğer av hayvanlarının avında en az üç kişi görev almaktadır. Bir yaban domuzu bek avı organizasyonu ortalama üç gün, bir yaban domuzu süre avı organizasyonu ortalama dört gün, yaban keçisi ve diğer av hayvanlarının organizasyonu ortalama üç buçuk gün sürmektedir. Ayrıca, yaban domuzu süre avı organizasyonlarında 10-20 köpekten yararlanılmaktadır. Bu organizasyonlarında günlük 25-40 TL ve köpeklere de 15-35 TL ücret ödenmektedir.
- b. Yabandomuzu yemleme çalışmalarında kullanılan mısır, nohut, elma vb. ürünlerin değerlendirilmesini sağlamaktadır.
- c. Örnek avlak işletmecileri, tescil edilen örnek avlakların büyüklüğüne ve özelliğine göre koruma hizmeti için avlanma planı doğrultusunda belirlenen sayıda yöre insanlarından personel istihdam etmektedir. Ayrıca, avlak yöneticiliği eğitimi alan yirmi kişiden sekizi, işlettirilen sekiz örnekte istihdam olanağı bulmuştur (Örnek avlak işletmeciliği tüm ülkemiz genelinde yaygınlaştığında, yaklaşık 350 avlak yöneticisi istihdam edilecektir.).
- d. Alışverişlerde yüksek oranlarda harcamalar yapılmaktadır.
- e. Uzun vadede, avlanan av hayvanının etinin değişik şekillerde değerlendirilmesiyle büyük miktarda gelir elde edilebilecektir. Ayrıca ithalat önlenecektir.

- f. Genel Müdürlüğümüzde av ve yaban hayatı konularında en az beş yıl süreyle çalışmış, bilgili ve nitelikli emekli personelimiz bu organizasyonlar için işlendirilmektedir.
- g. Avcıların ülkemize geldiği yerden ve av organizasyonlarında ulaşımı sağlamak amacıyla günlüğü 120-180 TL olan ulaşım araçlarından yararlanılmaktadır. Bunların büyük çoğunluğu avlağın yapıldığı yörelerden temin edilmektedir.
- h. Av organizasyonu yapan acentelerde çalışanlar genellikle kırsal yörelerimizde yaşayan vatandaşlarımızdandır.
- i. Bazı yerleşim birimlerimiz köy konaklarını, avcılarının hizmetine sunmaktadır. Konaklama ücreti ile birlikte, yemek yapan köylü kadınlarımız da işlendirilmektedir.
- j. Kanun kapsamında avlak planlamasının gereği olan envanter çalışmalarında, avlak civarındaki avcılık bilgisine sahip vatandaşlarımızdan yararlanılmaktadır.
- k. Ortalama turizm gelirimiz kişi başına 750 ABD dolardır. Ortalamaya göre golf turizminde 35, kongre turizminde 4 kat daha fazla döviz bırakılmaktadır. Bu oran yaban keçisi avında 8-30 kat, yabandomuzu avında 4-6, kızıl geyikte 20-30 kat ve yaban koyununda en az 70 kattır. Bu verilerden anlaşılacağı gibi; turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, turizm hareketlerinin ülke geneline yayılması, turizm hareketlerinin tüm yıla yayılması ve sosyo-ekonomik kalkınmanın homojen dağılması açısından av turizmi önemli etkinliğe sahiptir. Kasım ayında eşiyile birlikte avlanan yabancı avcının ülkemize bıraktığı döviz miktarı (140.000 ABD doları) yaklaşık 200 turistten bıraktığı döviz miktarından fazladır. Bunların hepsi bir araya getirildiğinde ülkemize giren döviz miktarı yaklaşık 5 milyon ABD doları'dır. Bu gelir sadece avlanan yaklaşık 1100 av hayvanından elde edilmektedir.
- l. Yönetmelik'in 50. maddesi uyarınca; avcılık, av hayvanları ve avlaklar hakkında bilgi sahibi olduğu, av organizasyonunun yürütülmesinde ve tamamlanmasında avcı ve acentelere yardımcı olabileceği düşünülerek, av turizmi kapsamında yapılacak av organizasyonlarında avcı ve acentelerin talepleri doğrultusunda görev almak üzere İl Müdürlüklerince av kılavuzluğu belgesi verilmektedir. Bu kişiler, avlaklara sınırı bulunan belediye ve köy halkıyla yerel avcı kuruluşu üyelerinden seçilmektedir.

Tablo 10.4. 1991 - 2002 Av Turizmi Kazancı

Dönemler	İzin Verilen Yabancı Avcı	Avlanan Yabancı Avcı	İzin Verilen Yerli Avcı	Avlanan Yerli Avcı	Yabancı Avcıdan Elde Edilen Gelir (Bin \$)	Yabancı Avcıdan Elde Edilen Kişibaşı Gelir (Bin \$)	Yerli Avcıdan Elde Edilen Gelir (Bin \$)	Yerli Avcıdan Elde Edilen Kişibaşı Gelir (Bin \$)	Köylerin Avcılıktan Sağladığı Gelir (Milyon TL)
1991-1992	510		182		110	216	20	107	
1992-1993	530		182		115	217	47	261	
1993-1994	521		157		180	346	200	1,274	
1994-1995	514		106		160	311	325	3,066	779
1995-1996	526		213		177	337	821	3,855	1,148
1996-1997	533		193		170	319	1,397	7,242	4,252
1997-1998	515		156		105	205	1,113	7,131	5,216
1998-1999	402	217	155	62	95	440	1,535	24,774	9,619
1999-2000	484	356	136	74	121	341	3,308	44,715	24,400
2000-2001	498	426	124	53	205	481	4,633	87,420	76,354
2001-2002	395	315	182	99	141	450	19,438	196,344	111,950
Ortalama	493	329	162	72	143	333	2,985	34,344	29,215

Tablo 10.5. Av Turizmi İçin Gelenlerin Ülkelere Göre Dağılımı

Turistlerin Uyrukları	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Fransız	97	130	94
Alman	91	128	128
Avusturyalı	37	76	47
Amerikalı	44	56	62
İsviçreli	7	24	16
İtalyan	12	20	25
Portekiz	32	15	52
İspanyol	34	14	52
İngiliz	4	10	19
Rus	6	6	0
Bulgar	0	4	8
Meksikalı	5	3	4

Belçikalı	5	2	11
Hollandalı	1	6	0
Danimarkalı	3	1	1
Kanada	1	1	4
Japon	1	1	0
Lüksemburglu	0	1	12
Arabistanlı	0	1	0
Yugoslav	0	1	0
Ukraynalı	5	0	0
Fin	6	0	11
Norveçli	3	0	8
İranlı	1	0	0
Litvanyalı	0	0	2
Slovak	0	0	1
Macar	0	0	20
Guetamalı	0	0	1
Toplam	395	498	574

Tablo 10.6. Türkiye'de Kurulan Özel Avlak İşletmelerinin Kuruluş Yeri ve Yılı

İşletmenin Adı	Kuruluş Tarihi	Durumu	Kuruluş Yeri	Alanı
Birleşik Av Merkezi	1988	Kapandı (1997)	Yalova Çınarcık	-
Doğal Yaşam (Durusu)	1992	Kapandı	İstanbul Durusu	500 Hektar
Aktay A.Ş.	1992	Kapandı (2001)	Aydın - Bozdoğan Alamut Köyü	3000 Hektar
Enver Bey Çiftliği	1995	Faal	Tekirdağ Sultanköy	120 Hektar
Bajdar İlyas Çiftliği	1996	Faal	Tekirdağ Hayrabolu	2500 Hektar
Denizgördü ve Salihler Köyü	1998	Faal	Çanakkale - Denizgördü ve Salihler Köyü	331,25 Hektar
Reha Turizm	2001	Kapandı	Sivas - Şarkışla Yahyalı Köyü	213 Hektar

Tablo 10.7. İhalesi yapılan örnek domuz avlakları

İli	İlçesi	Avlağın İçerisindeki Köyler	Avlağın Adı	Alanı (ha)	İhale Süresi
Ankara	Kızılcahamam	Ciğirler, Oğlakçı, Semeler, Güvem, Sey Hamamı, Kavaközü, İçceler, Sülerler, Karaağaç, Kahyalar, Direneci, Bulak, Yanık, Özbekler, Kızılcaören, Ayvacık	Mercimekli	6946	10 yıl
Zonguldak	Devrek	Mahmutoğlu	Devrek	5899	10 yıl
Çankırı	Yapraklı	Karacaözü, Derçatı, Yakadere, Bugay	Teknekaya	5838	10 yıl
Konya	İlgın	Bulcuk, Çatak	Bulcuk	4543	10 yıl
Mersin	Tarsus Silifke Mut Anamur	Olukoyağı, Ardıçlı, İnköy, Sandal, Boğazpınarı, Çadırlı, Karakaya, Bahçederesi, Burunköy, Geçimli, Gencali, Çaltıbükü, Kılıç	Gökharman Nergizlikaya Dandi Anamur	5249 3064 4402 3042	10 yıl
Antalya	Korkuteli Elmalı Akseki Alanya	Dereköy Mevkii, Göltarla, Yakaçiftlik, Cevizli, Kuyucak ve Bademli Beldeleri ile Salihli Köyü, Avsallar ve Türkler Beldeleri ile Ulugüney, Saburlar, Çatallar, Karaboynuzlar, Akdam Köyleri	Dereköy Kutuboğazi Cevizli Alara	12000 7390 3529 4134	10 yıl
Adana	Karataş	Kapıköy ve İnnaplı Höyüğü	Akyatan	3033	10 yıl
Çanakkale	Yenice	Oğlanalan, Aşağı Çavuş, Allöy, Karaaydın, Kalabakbaşı	Kalkın	19042	10 yıl
Balıkesir	Edremit	Altınoluk, Narlı, Doıran	Narlı	3890.5	10 yıl
Giresun	Merkez	Lapa, Karaali Köyleri, Çaldağ Beldesi	Çaldağ-Lapa	4338	10 yıl

Tablo 10.8. Avrupa'da Ülkelere Göre Avcı Sayısı ve Harcama Miktarı

Ülke	Avcı sayısı	Av Harcaması Euro
İngiltere	625.000	4.013.400.000
Fransa	165.0000	1.950.100.000
Almanya	338.000	736.300.000
İsveç	320.000	174.000.000
Finlandiya	300.000	173.000.000
Portekiz	300.000	149.600.000
İrlanda	120.000	63.500.000
İspanya	100.0000	27.000.000
Belçika	29.000	500.000
Avusturya	11.0000	300.000
Danimarka	177.000	*
Yunanistan	293.000	*
İtalya	925.000	*
Lüksemburg	2.200	*
Hollanda	33.500	*
Malta	14.000	*
Norveç	170.000	*
İsviçre	30.000	*
AB (tahmini)	6.436.700	10.000.000.000

Kaynak: Resort Dergisi, Sayı-25, Kasım-Aralık: 2004 (Shf. 16-30)

Tablo 10.9. Av Turizmi İçin Kim Nereye Gidiyor, Hangi Ülke Ne Kazanıyor?

Ava Gidilen Ülke	Gelen Avcı Sayısı	Hangi Ülkelerden Geliyorlar	Yıllık Harcama (Euro)
Macaristan	15.000-25.000	Almanya, Avusturya, İsviçre, İtalya	8.000.000 10.000.000
Rusya Federasyonu	3.000 3.500	Almanya, Avusturya, İtalya, Fransa, İspanya, ABD	3.000.000 7.000.000
Bulgaristan	1.500 2.000	Almanya, Avusturya, İtalya, Fransa, İspanya	2.000.000 3.000.000
Kazakistan	2.000 3.000	Almanya, Avusturya, Benelux, İspanya, ABD, Mexika, Danimarka	1.500.000 2.000.000
Romanya	300 500	Almanya, Avusturya, İspanya	1.000.000 2.000.000
Polonya	15.000	Almanya, İtalya, Fransa, Avusturya, İspanya	2.000.000
Ukrayna	600 800	Almanya, Avusturya, ABD, İspanya, Danimarka, Norveç	1.000.000
Çin	60	K.Amerika, Mexika, Almanya, İspanya	800.000
Yugoslavya	200 300	Almanya, Avusturya, İtalya, Benelux	600.000 800.000
Slovakya	200 400	Almanya, Avusturya	400.000 600.000
Türkiye	500 600	Almanya, ABD, Diğer AB Ülkeleri	400.000 600.000
İran	30 40	Fransa, İtalya, Almanya, İspanya, ABD, Mexika	400.000 600.000
Letonya	400	Almanya, Avusturya, İskandinavya	500.000

Hırvatistan	300-500	İtalya, Avusturya, Almanya, İsviçre	500.000
Arnavutluk	150-200	İtalya	400.000
Türkmenistan	50	Almanya, ABD, Arap Ülkeleri	300.000-500.000
Çek Cumh	300-500	Almanya, Avusturya, ABD	300.000-500.000
Estonya	1.800-1.900	Finlandiya, Almanya, İsveç, Danimarka	300.000-500.000
Finlandiya	800-900	Almanya, diğer AB	300.000-500.000
Kırgızistan	100-150	Almanya, Avusturya, ABD, İspanya, Benelux	200.000-400.000
Slovenya	300-500	Avusturya, Almanya, İtalya	200.000-400.000
İsveç	1000	Almanya, Avusturya, Danimarka	200.000-300.000
Tacikistan	20-50	ABD, Avrupa	200.000-400.000
Litvanya	200	Almanya, İskandinavya, Benelux	200.000-300.000
Norveç	1.500-1.700	İsveç, Danimarka, Almanya	200.000-300.000
Makedonya	50	Avusturya, Almanya, İspanya	100.000-200.000
Özbekistan	50	Almanya, ABD, Arap Ülkeleri	100.000-200.000
Beyaz Rusya	50-300	Almanya, Avusturya, Norveç, Danimarka	100.000-200.000
Azərbaycan	10	ABD, İspanya, Almanya, Avusturya	50.000

Kaynak: Resort Dergisi, Sayı-25, Kasım-Aralık: 2004 (Shf. 16-30)

Okuma Parçası 1

Türkiye'de Av Turizmi Genç Bir Ürün

Ülkemizde av turizminin geçmişi çok uzun değil. Son yıllarda bir kıpırdanma var. Geyik avından, domuz avına, yaban keçisinden, kuş ve balık türleri avına kadar bir çok alanı kapsıyor av turizmi.

Yurdumuzda ilk av turizmi uygulaması, 1977 yılında yaban domuzu ile başladı. Antalya-Düzlerçamı Yabankeçisi Koruma ve Üretim Sahasında bulunan yaban keçileri, 1981 yılında av turizmine açılarak yabandomuzu dışındaki av hayvanlarının avına başlandı.

1984 yılında ise Artvin'de yaban keçisi ve ayı av, turizmine açılmıştır. Bu avlaklarda yabancı avcılar yanında yerli avcılar da avlanabilmelerine orman bakanlığı tarafından izin verilmiştir. 1984 yılından itibaren yerli turist avcılar da av turizmi kapsamında avlanmaya başladı. 2000'li yıllar ise avın giderek popülerleştiği yıllar oldu.

Avrupa turizm pazarının önemli ürünleri arasında yer alan av turizmi, Türkiye'de de gelişme yolunda. Son olarak çıkartılan Kara Avcılığı Kanunu ve Avlakların Kuruluşu, Yönetimi ve Denetimi Esas ve Usulleri ile İlgili Yönetmelik av turizminin gelişmesi açısından önemli sonuçlar doğuracak.

Devlet avlaklarında 2001-2002 av döneminde bir yabancı avcıdan ortalama 450 dolar avlanma geliri sağlanmıştır. Aynı av dönemi için özel avlak işletmelerinde avlanan bir yabancı avcıdan bir gün için en az 150 dolar avlanma geliri sağlanmıştır. Avcı başına gelirlerinin karşılaştırılması avlaklarda ava konu olan av hayvanlarının ve avlanma sürelerinin farklı oluşundan dolayı sağlıklı olmamaktadır.

Devlet avlaklarına av turizmi kapsamında avlanmaya gelen yabancı avcılar ancak izin aldıkları kadar tırnaklı av hayvanlarını avlayabilmekteyken özel avlaklarda yabancı avcılar kanatlı türleri avlanma planı doğrultusunda istedikleri kadar avlayabilme olanağına sahiptirler.

Av turizmi sayesinde boş arazi ve otlaklar karavan ve kamping alanı olarak kullanılabilir. Avlakların kurulması durumunda, av turizmi aracılığıyla ulaşılabilirliği olmayan kırsal alanlardaki pazara ulaştırılamayan tarımsal ürünlerin tüketimi de sağlanabilecektir. Bu ürünler elma, armut, mısır gibi tarımsal ürünler olabileceği gibi, sosyal maliyeti düşük olan hava, güneş, kaplıca, şifalı su vb.'de olabilecektir.

Turizmin, nüfus kaybına uğrama riskiyle karşı karşıya bulunan yöreleri canlandırmak suretiyle yöre halkının başka bölgelere göç etmesini önleme özelliği bulunmaktadır. Dolayısıyla özel avlak sistemi ve av turizmi için gerekli desteklerin sağlanması durumunda Türkiye’de kırsal alanlarda yaşanan göç olgusu azaltılacaktır.

Av turizminin Türkiye’de gelişebilmesinin ön koşulu olarak avlak sisteminin gelişmesi gösterilebilir. Av turizmi avcılarının avlaklara bireysel veya grup olarak gelmelerini sağlamaktadır.

Av turizminde tüketici, 146 üretilen ürünü üretimin yapıldığı yerden kendisi doğrudan almak durumundadır. Diğer bir anlatımla ürünün dağıtım kanalları aracılığıyla postalanarak tüketiciye ulaştırılması söz konusu olmamaktadır. Bu bağlamda, yerli ve yabancı avcı kabul eden işletme, taşıma gibi maliyetlere katlanmaksızın ülke sınırları içerisinde ödemeler dengesi açısından satım gerçekleştirmiş olmaktadır.

Türkiye’deki özel avlak işletmeleri oldukça az miktardadır. Bu durumun nedenleri arasında kuruluş yeri ve finansman temin edememeleri, özel avlak işletmelerinin kendi başlarına yurtdışından yabancı avcıyı avlaklarına avlanmak için davet edememeleri gelmektedir.

Bu sorunların çoğu oluşturulmuş bulunan bu Kara Avcılığı Kanunu (KAK) ve Özel Avlak Yönetmelik’i ile çözüme kavuşturulabilecek niteliktedir.

Türkiye daha fazla turist çekmek için yıllardan beri tanıtıma büyük miktarda kaynak ayırmaktadır. Türkiye’de özel avlak sisteminin gelişmesiyle birlikte avlaklar kendi işletmelerinin tanıtımını gerçekleştirirken Türkiye’nin tanıtımını da gerçekleştirmek durumunda kalacaklardır. Bu bağlamda dünya basınında özel avlak işletmelerin reklamlarının ve tanıtıcı makalelerin yayımlanmasıyla birlikte, Türkiye’yi tanıtıcı yazı ve makale de yayımlanmış olacaktır.

Avlakların Seyahat Acentelerine Kiralanmasına Olanak Sağlayan Yönetmelik Değişikliği ile Yeni Bir Dönem Başladı

Kişiden kişiye değişen eğlence ve boş zamanları değerlendirme, kültürel turizm, sportif turizm, av turizmi ve özel ilgi turizmi gibi turizm çeşitlerinin önünü açıyor. Bu gelişmeler, Türkiye’de de son yıllarda av turizminin öne çıkmasını sağlamıştır.

2003 yılının mayıs ayında çıkartılan Avlakların Kuruluşu, Yönetimi ve Denetimi Esas ve Usulleri ile İlgili Yönetmelik av turizmi için yeni bir dönem başlattı. Yapılan değişiklikler sonucu özel avlaklara izin verilmesiyle bu alana yatırım yapılmasına olanak sağlandığı belirtiliyor.

Kitle turizminden bireysel turizme geçiş yapan günümüz turistinin çevreye olan duyarlılığından dolayı yayla turizmi, av turizmi, ekoturizm gibi çekim gücü yaratan ürünler turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında değerlendirilmektedir. Büyük yerleşim alanlarında yoğunlaşması, yeşil alanların nüfusun barındırılmasını sağlamak gibi çeşitli nedenlerle tahrip edilmesi, ekoturizme yönelik seyahatleri arttırmaktadır. Eğlence ve boş zamanlarını değerlendirme özellikleri kişiden kişiye değişebilmektedir.

Özel İlgi Turlarına Bir Ürün Daha

Bu nedenle, kültürel turizm, sportif turizm, av turizmi ve özel ilgi turizmi gibi turizm çeşitleri bulunmaktadır. Av turizmi, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinlikler olarak tanımlanıyor.

Türkiye'nin Potansiyeli

Bu gelişmeler, av turizminin Türkiye'de de son yıllarda ön plana çıkmasına yol açtı. Bu alanda uluslararası talep yükselirken özel avlak işletmelerinin de bu amaçla yatırım yapması önemli bir süreç olarak değerlendiriliyor.

Av ve yaban hayvanlarının tabii olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları sahalar olarak tanımlanan avlaklardan yapılan düzenleme özel kişilere de işletme ve kurma yetkisi verilmesinin av turizminin gelişmesinde önemli bir aşama olduğu belirtiliyor.

Yasal Zemin Hazırlandı

Mayıs 2003'te çıkartılan Kara Avcılığı Kanunu'nun ardından özel avlakların daha etkin biçimde kurulması ve işletilmesini sağlayacak olan ve Mayıs 2004'te çıkartılan Avlakların Kuruluşu, Yönetimi ve Denetimi Esas ve Usulleri ile İlgili Yönetmelik ile birlikte Av Turizmi'nin geliştirilmesinde önemli yasal yapı sağlanmış oldu.

Müşterileri Gelir Düzeyi Yüksek Kesimden

Avlak işletmeleri, acenteler vb. tarafından av meraklıları için düzenlenen av programları, av turizmi kapsamında yer almaktadır. Av turizmi içinde önemli bir yere sahip olan avcılık, doğaya dönüş özlemi içinde bulunan günümüz insanını monotonluktan uzaklaştırarak değişik gereksinimleri gidermektedir.

Av turizmi aynı zamanda; eğlence, yiyecek içecek, fotoğrafçılık, bakım ve onarım, giyim, vergiler, hatıra ve hediye eşya, bahçıvanlar, balıkçı-

lık, banka, konaklama, rekreasyon, çiftçiler, sağlık, ulaşım, sigorta, reklam, tanıtım, avcı eğitimi gibi bir çok alana da katkı sağlayan bir niteliğe sahiptir.

Günümüzde Almanya, Avusturya, Danimarka, Çek Cumhuriyeti, Romanya, Polonya, Bulgaristan, Macaristan ve Rusya ile Batı Avrupa'da İspanya ayrıca birçok Afrika ülkesi av turizmi aracılığıyla küçümsenmeyecek ölçülerde döviz elde etmektedirler.

Bazı ülkeler de ekonomilerindeki büyük açıkları av turizmi gelirleriyle kapatmaktadır.

Dünden Bugüne Türkiye'de Av Turizmi

Türkiye'de av turizmi faaliyetleri; 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, Merkez Av Komisyonu Kararı hükümleri ve Av Turizmi Yönetmeliği çerçevesinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne (DKMPG) yürütülüyor. Türkiye'de 1977 yılında ilk av turizmi uygulamasına yabandomuzu avı ile başlandı. 1981 yılında yaban keçileri av turizmi kapsamına alındı. 1984 yılında yabancı avcılar gibi yerli avcılar da av turizmi kapsamında avlanmaya başladı. Türkiye'de yabancılar 1977'den itibaren yıllara kadar herhangi bir sınırlama olmaksızın avlandılar.

1971 yılında çıkarılan 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu Kanun'a bağlı olarak bir av turizmi yönetmeliği hazırlanarak çeşitli düzenlemeler getirildi. Hazırlanan av turizmi yönetmeliğinde yabancıların A Grubu Seyahat Acenteleri aracılığıyla avlanabilmelerine izin veriliyor.

Temmuz 2003'te yürürlüğe giren 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, yaban hayvanlarının tür bazında korunması yanında bunların yaşam ortamlarının korunması ve geliştirilmesini hedefleyen tedbirler getirilerek ve bu amaçla Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları ile Üretim İstasyonlarının ve avlakların tesisi öngörülüyor Türkiye'de av turizmi konusunda yetki almış 278 acente bulunuyor.

Av Turizminden Kim, Ne Kazanıyor?

Türkiye'ye 1991-2002 yılları arasında, av turizmi için gelen yerli ve yabancı avcılarının sayısı 5921 olurken; 1998-2002 av dönemlerinde avlanma izni alan 1870 yabancı avcıdan 1314'ü Türkiye'de avlandı.

Yabancı avcılardan 1991-2002 döneminde 143.727 dolar, yerli avcılardan 2,9 milyar TL gelir sağlandı. Köy yönetimlerinin kazancı da 30 milyar lira olarak gerçekleşti. Ortalama harcama da yabancı avcı başına, 333 dolar; yerli avcı başına, 34 milyon lira olarak gerçekleşti.

Av Turizmi ile İlgili Yasa ve Yönetmelik Değişikliği Neler Getiriyor?

Turizmde son yıllarda popülerliği yükselen ürünlerden olan av turizminin Türkiye’de de geliştirilmesi için son iki yılda önemli yasal adımlar atıldı. Önce Kara Avcılığı Kanunu, ardından da Avlakların Kuruluşu, Yönetimi ve Denetimi ile ilgili bir Yönetmelik yayımlandı. Bu düzenlemeler ile sayıları oldukça az olan ve şu anda yalnız iki tanesi faal olan özel avlak alanlarının oluşturulmasındaki yasal boşluklar kısmen dolduruldu. Eskiden av ve avcılık, devlet ve genel av alanları (avlak) ve bunlar içinde hayvan nüfusu ile sınırlı bir faaliyet alanına sahipti. Düzenlemeler sonrası artık özel avlaklarda yetiştirilen hayvanlar da doğaya salınabilecek.

Öte yandan devlet, yaptığı yeni düzenlemeyle örnek avlaklar oluşturabilecek ve bunları belirli kurallar çerçevesinde özel kişileri işlettirebilecek. Bu aşamada örnek avlak olarak açılan ihaleler geçtiğimiz ay yapıldı. Ve bu ihalelere turizmciler de katılarak örnek avlakları kiralandılar.

Bu iki önemli değişikliğin, av turizminin geliştirilmesine önemli katkılar yapması bekleniyor. Bugün Türkiye’ye av amaçlı gelenlerin sayısı 500 ila 1000 kişi arasında değişiyor.

Milli Parklar’ın verilerine göre Batı ülkelerinin nüfuslarının yüzde 3 ila 5’i av turizmine katılıyor. Türkiye yeni düzenlemeler ile bu kitleden turist çekmeye çalışacak.

Başlıklarla Özel Avlaklar

- Kanun’a göre, Türkiye’de Avlaklar Orman Bakanlığı izni alınarak kuruluyor. Bu avlaklar, sahipleri veya kiracıları tarafından yönetiliyor, işletiliyor veya işlettiriliyor.
- Özel avlakların yanı sıra devlet de elinde bulunan bazı avlak saha-larını bir dizi yükümlülükler altına girilince gerçek veya tüzel kişilere verilebiliyor.
- Örnek ve özel avlaklar, avlak sahibinin veya işletmecisinin tüm şartlarına sahip gerçek veya tüzel kişilere devredilebilir.
- Türkiye’de av turları, fotoğraf ve film çekimleri ile av ve yaban hayvanları gözlem turları yaptıracak seyahat acenteleri, Bakanlıktan av turizmi izin belgesini almak zorundadır.
- Seyahat acenteleri aracılığıyla veya münferiden sadece özel avlak- lar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletilen avlaklarda avlan-

mak üzere yurdumuza gelen avcı turistler ise geçici avcılık belgesini almak, avlayacakları hayvanları da beyan etmek zorundadır.

- Özel avlaklarda üretilip salınan türlerin avlanması için verilen izin, avlak sahibi veya işletenlerce ücreti karşılığı verilir. Bu ücretin yüzde 10'u döner sermaye işletmesine yatırılır. Aksi takdirde özel avlak kuruluş izni iptal edilir. Şu anda avlanma izinleri hayvan türüne göre 25 ila 400 dolar arasında değişiyor. Buradan devlete ödenmesi gereken miktar, 2,5 dolar ile 40 dolar arasında değişiyor.
- İşlettirilen avlaklarda av ve yaban hayvanlarının korunması ve yasa dışı avcılığın önlenmesi avlak işletmecisinin sorumluluğundadır.

Özel Avlak Kurmanın Bedeli Yüksek Değil

Av turizmi yapan acenteler yapılan değişikliklerden sonra kendileri avlak alıp işletmeye başladı. Av turizminin acenteler için iyi gelir getiren bir alan olduğu belirtiliyor. Geyik avına gelen turist, geyiği vurması durumunda 15 ila 20 bin dolarlık bir harcamada bulunuyor. Ancak Av turizmi yapmaya yetkili acentelerin organizasyonu ile yapılabilen av turundan hem avlak sahibi hem de acente av başına para alıyor.

Av turizmine yatırım yaparak, özel avlak kurmak isteyenlerin merak edecekleri bir konu da bu yatırımın kaç mal olacağı ve ne kadar sürede kendisini finanse eder durma geleceği sorusudur. Milli Parklar Genel Müdürlüğü Av ve Yaban Hayatı Koruma Dairesi Başkanı Yaşar Türkeş'ten aldığımız bilgilere göre, kendi arazisi olmak kaydıyla, ortalama büyüklükte bir özel avlak için maliyet yüksek değil. Tahminlere göre bir özel avlak 50 milyar dolayında kurulabiliyor. Ayrıca devletin ilgili birimleri, özel avlakta yetiştirilmesi düşünülen türler ve bunların temini, yetiştirilmesi konusunda yardımcı da oluyor. Diğer yandan bir avlakta elde edilecek kazancın tatmin edici olduğu belirtiliyor. İşin uzmanlarının verdiği bilgiye göre geyik avına gelen turist, geyiği vurması durumunda 15 ila 20 bin dolarlık bir harcamada bulunuyor. Devlet ise avlak içinde vurulan hayvanlardan belirli bir ödenek alıyor. Bu da geyik için 5 bin dolardır. Bu organizasyondan avlak sahibi ve acente de önemli miktarda pay alıyor. Öte yandan geyik gibi bir avın doğal ortamında bulunup, vurulmasının oldukça zor bir iş olduğuna dikkat çeken uzmanlar bunun için bir iki ay öncesinde geyiğin yaşadığı ve gezdiği alanın tespit edilip izlendikten sonra avcının bölgeye getirildiği belirtiliyor. Bu arada özel avlakların kurulması ile avlanma biraz daha endüstriyel bir boyut kazandığına işaret ediliyor. Avcılık uzmanları avlak kiralayan işletmecinin yetiştirdiği hayvanları kendi avlak alanı içine saldırdığını bunun da avın bulunmasını doğal ortama

göre daha kolay hale getirdiğini bunun da beraberinde avcılığın doğal ortamdan çıkarılıp endüstriyel bir hal alma riskini artırdığını söylüyor.

Avlanmak İçin Acente Organizasyonu Şart

Türkiye'deki özel avlak işletmeleri oldukça az miktarda. Bu durumun nedenleri arasında kuruluş yeri ve finansman temin edememeleri, özel avlak işletmelerinin kendi başlarına yurtdışından yabancı avcıyı avlaklarına avlanmak için davet edememeleri gibi nedenler sayılmaktadır. Şu anda yabancıların avlanabilmeleri için A Grubu Seyahat acenteleri aracılığıyla düzenlenen organizasyonlara katılmak zorunluluğu bulunuyor. Yabancı turist avcılar, Türkiye'de yerleşik (A) grubu seyahat acentelerine av turizmi organizasyonu yapabilmeleri için bir defaya özgü verilen "Av Turizmi İzin Belgesi" alan acenteler aracılığıyla avlanabiliyor.

Özel Avlakların Şu Anki Durumu

Türkiye'de özel avlak işletmelerinin kuruluş izinleri 1998 yılında vermeye başlandı. Yetkili mercilerden yasalar çerçevesinde izin alan özel avlak işletmeleri; eskiden sahipli araziler üzerinde kurulmakta idi. Son değişikliklerle kamu arazileri üzerindeki avlakların da özel kişilerce kullanımı olanaklı hale geldi.

Türkiye'de ilk özel avlak işletmesi 1988 yılında "Birleşik Av Merkezi" tarafından üyelerine hizmet vermek amacıyla Yalova-Çınarcık'da kuruldu. Bunu 1992 yılında Durusunda ve Aydın ili Bozdoğan ilçesi Alamut köyünde kurulan avlaklar izledi. Alamut köylülerinin bir araya gelerek kurdukları işletme, Türkiye'deki ilk köy-özel avlak işletmesidir. Türkiye'deki özel avlaklarda ilk süre avını bu işletme uygulamaya koymuştur. Ardından gelen kuruluşlarla özel avlak sayısı 7'ye çıkarken; bu avlak sahiplerinin karşılaştıkları sorunların ardından bugün ancak üçü faal durumdadır.

Av Turizmi Yapan Acentelere Prim Veriliyor

Çevre ve Orman Bakanlığı, seyahat acentelerinin yaban domuzu av organizasyonlarında 2004-2005 av döneminde bakanlığa ödedikleri ücretlerin:

- 50.001-75.000 dolar arasındaki 24.999 dolarlık kısma % 20;
- 75.001-100.000 dolar arasındaki 24.999 \$dolarlık kısma % 25;
- 100.001 doların üzerinde olan her 1 dolarlık gerçekleştirmelerde ise %30 oranında indirim yapılacağını bildirdi.

78 Turist Zonguldak'ta Avladıkları 120 Domuz İçin 18 Bin Dolar Ödedi

Zonguldak Çevre ve Orman Müdürü Murat Kaya, av turizmi kapsamında kente yurtdışından gelen 78 turistin avladığı 120 domuz karşılığında 18 bin dolar gelir elde edildiğini bildirdi. Kaya, AA muhabirine yaptığı açıklamada, aralık 2003'den bugüne kadar 78 Avrupalı turist bölgede avlandığını, bundan elde edilen 18 bin doların 12 bin 500 dolarının, köy tüzel kişiliklerine dağıtıldığını söyledi.

Kaya, önümüzdeki aylarda diğer hayvan türlerinin av turizmi kapsamına alınması için plan yapıldığını belirterek, "Buna başladığımızda il ekonomisine daha büyük oranlarda kazanç sağlanacaktır." dedi. Kaya, Devrek İlçesi Orman İşletme Müdürlüğü sınırlarındaki 5 bin 899 hektar alanın örnek avlak olarak tesis edildiğini belirterek, "Avlağın 10 yıl süreyle işletmeciliği ihale edilmiştir. İhaleyi kazanan firma, yıllık 48 milyon 900 milyon lira işletme bedeli ödeyecektir." dedi.

Burdur Av Turizminde Öne Çıkıyor

Burdur Çevre ve Orman Müdürü Emin Çetin, yılbaşından bu yana, Burdur ormanlarında 1'i Türk, 26 kişinin domuz avına çıktığını söyledi. Bu avcıların, domuz avı safarilerinde 12 yabandomuzu vurduklarını bildiren Çetin, avcılardan 2 milyar 982 milyon lira gelir elde edildiğini belirtti. Çetin, şu bilgileri verdi: "Domuz avcılığında gelecek paradan çok turistlerin Burdur'u ve güzelliklerini tanımalarını istiyoruz. Burdur'un yüzde 47'si ormanlarla kaplı. Bu nedenle ormanlarımızda yabandomuzunun çok olmasının getireceği avantaj, şehrin tanıtımı için çok önemli. Bölgemize avlanmak için gelen turist sayısını artırmalıyız. Bu yolla Burdur da ülke turizmine katkıda bulunmak istiyor. Antalya'ya turist getiren tur operatörleri, domuz avcılığını da programlarına almalı. Av turizminin geliştirilmesi için avlanma ücretleri düşürülebilir."

Av Turizmi Köylülere de Gelir Sağlıyor

Çorum Çevre ve Orman İl Müdürü Ziya Çöpür, AA muhabirine yaptığı açıklamada, eylül ayı içerisinde Çorum'a gelerek domuz avı yapan 7 avcı turistten ardından ekim ayı sonunda da 17 avcı turist geldiğini söyledi.

Çorum'un Boğazkale ilçesi ile Evciler Beldesi, Çağsak, Hacılarhanı, Kozlu, Büyük Kadıllı, Kürkçü, Aşağı Dona ve Sancı köylerinde av yapan 4'ü Portekiz, 13'ü Alman 17 turistten, 6 domuz vurduğunu belirten Çöpür, turistlerden vurdukları her erkek domuz için 300, dişi ve yavru domuz için de 150'şer dolar para aldıklarını kaydetti. Çevre ve

Orman Bakanlığı yetkilileri, köylülerin av turizminden dolayı çok memnun olduklarını ifade ederek, tarlalarına büyük zarar veren domuzları öldüren turistlerin kendilerine para vermesini mutlulukla karşıladıklarını kaydettiler.

Türkiye'nin 1/8'i Olan Macaristan

Av Turizminden Yılda 10 Milyon Avro Kazanıyor

Türkiye'nin 1/8'i kadar olan Macaristan'ın yılda kara avcılığından yaklaşık olarak 40-50 milyon dolar gelir elde ettiği belirtiliyor. Türkiye'nin Macaristan'la karşılaştırıldığında ormanlarının tabii olduğunu, çok daha büyük potansiyeli olduğunu belirten Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe, Türkiye'nin bu alandan Macaristan'ın 8-10 katı bir gelir elde edebileceğini, bunun da 500 milyon doları bulabileceğini belirtiyor.

***

Yaşar Türkeş

(Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Koruma Dairesi Başkanı)

Av Turizmi Türkiye'de Yeni Gelişen Bir Ürün

Yapısı itibarıyla da diğer turizm ürünlerinden oldukça farklı. Bu yüksek gelirli kişilerin hobi olarak yaptıkları bir uğraş. Türkiye avcılık yapan insan sayısı nüfusumuzun yüzde l'i kadar. Bu oran AB ülkelerinde yüzde 5'lere kadar çıkıyor. Yeni yapılan düzenlemeler ve ilgili yasalarla av turizmi Türkiye'de hareketlenme süreci içine girecek çünkü burada özel ve örnek avlaklarla av turizmi olanakları genişletiliyor. Bizler yıllarca avlak olarak kullanabilecek olduğumuz alanları hoyrat kullanmışız. Sulak alanları kurutmuş, buradaki canlıların yok olmasına neden olmuşuz, anızları yakıp kuş türlerinin beslenebileceği kaynakları azaltmış ve türlerin uzaklaşmasına ve hatta yok olmasına neden olmuşuz. Hatta gübre gibi zirai ilaçların yanlış kullanımı sonucu doğal canlılığın önemli bir bölümünü tehdit eder hale gelmişiz.

Şimdi o eski doğal canlılığı geri kazanmak için bu türlerin yeniden üretilmesi gibi bir sürece giriyoruz. Yapılan yasal düzenlemeler ile artık özel ve örnek avlaklar oluşturup buralarda türlerin yaşamasına olanak sağlayıp, onları yeniden doğaya salma olanaklarımız artarken, av turizminde de gelişme sağlamayı planlıyoruz. Şimdi turizmcilerin yeni dönemde bu alana daha fazla ağırlık vermesi gerek çünkü bu yatırım çok maliyetli değil ve getireceği gelir de iyi. Biz özel avlak kurmak isteyen yatırımcı ve turizmcilere her türlü desteği vermeye hazırız.

***

Önder Arslan

(Natura Turizm Gn. Md.)

Avlak işletmecileri şartnameleri iyi okumalı. Bugün Türkiye’de avlaklara ilişkin ciddi sorunlar var. Av turizmi ve avlaklar ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin çıkması iyi oldu ancak biraz topal bir hali var. Bu işe soyunmaya niyetli olanlara şartnameleri iyi okumalarını tavsiye ediyorum. Taahhütlerin yazılı olmasına özen gösterebilirler. Bir örnek vereyim. Avlağa yatırım yapacak olan kişiler, buradan ne elde edeceklerine bakarlar. Ama bir avlak için diyelim ki devlete vs. ödenmesi gereken maliyeti 100 milyar TL ise bunun bir o kadar da işletme maliyeti oluyor. İşletmeciliğe soyunan kişilerin bilmeleri gereken bir dizi soru var. Bu sorular pek ayrıntılı yanıtlanmamış. Bir başka örnek, av dönemi değil de takvim yılı esas alınmış. Bu da şöyle sorunlar yaratıyor. Kiralamak üzere olduğunuz tarih, eylül- ekim ise ve av için sezonun sonuna az kalmışsa sizden bütün bir yılın ödemesi isteniyor. Öte yandan örnek avlakların içinde maden arama, kanal açma vs. gibi işleri yapacak olan kamu kuruluşlarının çalışma olasılıkları da var. Bunlara izin verip vermemek gibi bir yetkiniz yok; dolayısıyla avlak alanı içinde maden çıkartılacak veya kazı yapılacaksa bunu yapabiliyorlar ve sizin de avlağınızda düzen bozulabilir.

***

Kaan Karakaya

(Shikar Turizm Gn. Md.)

Av turizmi geliri yüksek ama zorlukları da var. Av turizmi yatırımı bu alanda bilgi ve deneyimi olanlar tarafından yapılabilecek bir iş. Yatırımlar da hemen size geri dönmez. Kiraladığınız avlakta 2-3 yıl avlanma yapmayıp, türü veya türleri geliştireceksiniz. Ondan sonra ise avlanmaya başlayacaksınız.

Eğer av turizminde ilerlemek istiyorsak, yaban hayatı yeniden canlandırmalıyız. Bu süreçte de örnek avlakların önemi büyük. Eğer iyi bir planlama ile üzerine gidilirse, türleri yeniden çoğaltabilir ve ülkemizi gerçekten bir av destinasyonu haline getirebiliriz. Bugün bir avcı 3-15 bin dolar arasında bir harcamada bulunuyor. Burada bir potansiyel var. Ancak bu iş kitle turizmi gibi değil; riskleri yüksek, iyi planlanmazsa çabalar boşa gidebilir.

***

Orhan Sancar / Neşet Koçkar

Anex - Ekfun

Yeni ürün geliştirme arayışında av turizmi Antalya için şanstır. Antalya'ya gelen turistler, artık klasik turlardan sıkılmaya başladı. Av turizmi de gelişen bir ürün ve bu anlamda Antalya'ya katkı yapabilir. Buna benzer bir örneği balık tutma turları için verebiliriz. Bir iki yıl önce Antalya, Isparta dolaylarında başlayan balık tutma turlarına önemli miktarda müşteri gönderdik. Öte yandan sahip olduğumuz Rus müşteri profilinin içinde ava meraklı bir kitlenin de var olduğunu biliyoruz. Bunu değerlendirmek istiyoruz. Özellikle varlıklı olarak nitelendirebileceğimiz Rusların ava ilgisi büyük. Antalya Korkuteli'nde 120 bin dönümlük avlak sahasını 10'ar yıllık üç dönem için kiraladık. Kiraladığımız avlak için bir iki yıl içinde ciddi yatırımlara gireceğiz. Bu alanda bungalov tarzında dinlenme tesisleri yapacağız. Öte yandan buraya gelen avcıların en azından bir domuz avlayabilmesi için gerekirse kendimiz yetiştirip doğaya salmayı da planlıyoruz. Avlağı iki amaçla kullanmayı planlıyoruz; birincisi Antalya'ya getirdiğimiz turistlerin günübirlik katılabilecekleri bir tur olarak bu ürünü sunmak, ikincisi de bu alanda uzun süreli kalıcı konaklama olanakları sunmak.

Okuma Parçası 2

Av Turizmi ve Türkiye

Türkiye'nin coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır. Ülkemiz ormanlarında düzenlenecek av turizmi için, "Kara Avcılığı Kanunu" ve bu kanuna dayanılarak çıkartılan 08.01.2005 tarih ve 25694 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile 6831 Sayılı Orman Kanunu hükümleri kapsamında Çevre ve Orman Bakanlığının bünyesinde oluşturulan Av Komisyonu tarafından alınan kararlar (yönerge ve talimatlar) ile adı geçen Bakanlığın koyacağı esaslar dahilinde yürütülmektedir.

Türkiye' de Avlanabilen Av Hayvanları

Türkiye'de avlanılmasına izin verilen yaban hayvanları türlerine ve avlanma sürelerine göre yıldan yıla değişmektedir. Bu değişiklikler her yıl düzenlenen Merkez Av Komisyonu Kararları ile belirlenir. Büyük av hayvanlarından ayı, çengel boynuzlu dağ keçisi, yaban keçisi, yabandomuzu, vaşak, kurt, çakal, tilki, av turizmi başlığı altında yerli ve yabancı avcıların kullanımına bedeli karşılığı sunulmuştur. Bunların dışında kalan avların, yabancı avcılara avlatılması sadece özel avlaklarda mümkündür. Yabancı avcılar özel avlakların haricinde, yukarıda adı geçen av hayvanlarından başka av hayvanlarını avlayamazlar.

Hayvan Türlerinin Araştırılması

Hayvan türlerini araştırmak amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancı uyruklu araştırmacıların faaliyetleri ve bu konuda yapılan başvuruların belirli bir prosedür çerçevesinde ilgili birimlere iletilmesi tedbirleri de Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir.

Ülkemizde gerçekleştirilecek araştırma izinleri konusundaki başvurular, ülke dışında TC Büyükelçilikleri, ülke içinde Dışişleri Bakanlığı kanalıyla Orman Bakanlığına yapılmaktadır. Başvuru sahiplerine izin verilebilmesi için, alanlarında ciddi çalışmaları ve eserleri olup olmadığı göz önünde bulundurulmaktadır.

Başvuru talepleri gerekli resmi makamlar tarafından incelendikten sonra uygun bulunması halinde belli koşullarda araştırma izni verilmektedir. Araştırma çalışması kapsamında, yaban hayvanlarından örnek toplanmasına ve yumurta vb. üretim materyallerinin yurtdışına çıkarılmasına izin verilmemektedir.

Av Turizminden Elde Edilen Gelir Köylere de Aktarılıyor

Antalya'ya bağlı Akseki ilçesinde, 1 Ağustos'ta başlayan av sezonunda şimdiye kadar 33 avcı, 18 yaban keçisi vurulabildi. Av turizminden elde edilen gelirle köylere yardımda bulunulduğu bildiriliyor.

Doğa Koruma ve Milli Parklar yetkilileri, ilçe yakınlarındaki Gidengemez Dağları, Kuyucak Av Sahası ve Üzümdere Av avlanma sahalarında bu yıl toplam 47 yaban keçisinin avlanmasına izin verildiğini, av sınırı konularak yaban keçisi nüfusunun azalmasının önüne geçildiğini bildirdi. Avlanma sahalarının ihale edildiğini belirten Doğa Koruma ve Milli Parklar yetkilileri, ihaleyi kazanan firmanın toplam 36 bin hektarlık Gidengemez Dağları, Kuyucak ve Üzümdere av sahasında, yerli ve yabancı avcılar için ayrı ayrı avlanma kotası koyduğunu söyledi. Av sezonu boyunca en uzun boynuzlu yaban keçisinin Amerikalı İş adamı Michael Wayne Czyoski tarafından vurulduğunu açıklayan yetkililer, keçinin boynuz uzunluğunun 119 santimetre olduğunu kaydetti.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Akseki Mühendisi Mustafa Yalım, av sahalarının özel firmalara ihale edilmesine rağmen denetiminin Akseki Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisliğince yapıldığını, kural dışı avlananlara para cezası uygulandığını söyledi.

Av turizminin önemli miktarda döviz girdisi sağladığını dile getiren Mustafa Yalım, elde edilen gelirden köylere de pay aktarıldığını, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın avcılardan tahsil ettiği paranın yüzde 75'ini yaban hayatı geliştirme sahası içindeki köylerin tüzel kişiliklerine aktardığını söyledi.

Av Turizminden Türkiye'nin Kazancı 10 Milyon Dolar

Türkiye kaçak avcılığı, özel sektör öncülüğündeki av turizmini geliştirerek önledi. Kaçak avlananlara ağır cezalar uygulayan devlet, avcılarının bilinçlendirilmesi için de büyük gayret sarf etti.

Biyolojik ömrünü tamamlamak üzere olan yaban hayvanlarının avlanmasını serbest bırakan devlet, bu sayede ülkeye önemli miktarda turist gelmesini sağladı. 5-10 günlük maceralar için binlerce TL'yi gözden çıkararak avcı turistler, Türkiye'ye kişi başına 10-12 bin dolar bırakıyor. Son yıllarda atılan adımlar sayesinde Türkiye'nin av turizminden elde ettiği gelirin 10 milyon dolara ulaştığı tahmin ediliyor. Romanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Macaristan gibi ülkelerde yaygın olan av turizmi ile Türkiye yakın bir dönemde tanıştı. 17 bin TL'ye kadar yükselen ağır para cezaları ve av yaban sahalarının geliştiril-

mesi için köy tüzel kişiliklerine katkı payı verilmesi sayesinde avcılık denetim altına alındı. Bununla da kalmayıp üç yıldan beri 27 ayrı av yaban hayatını geliştirme sahası oluşturuldu. Bu alanlardaki biyolojik ömrünü dolduran hayvanların avlanması için özel sektör devreye sokuldu. Bu sayede kotalar daha av sezonu açılmadan dolarken, yerli avcılar da sisteme yoğun ilgi gösterdi. Yüksek ceza uygulaması ile hem kaçak avcılığın önüne geçildi hem de bilinçli avcılık gelişti. Bununla birlikte yaban hayatı da koruma altına alındı.

Av Turizminden Büyük Kâr

Lycia Safari adlı av şirketi tarafından Doğayı Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğünden kiralanan Boğaziçi-Dodurga köylerinin bulunduğu bölgedeki avlakta turistlere yönelik av safarilerine başlandı. Avrupa'dan başta Almanya ve İngiltere olmak üzere Hollanda, Belçika ve İskoçya gibi ülkelerden gelen av meraklısı turistler katıldıkları av safarilerinde avladıkları yaban hayvanlarını önünde fotoğraf çektirdiler. Aralarında bayan avcılarında bulunduğu turistler, Fethiye bölgesinde avlanmaktan çok büyük keyif aldıklarını söyledi.

Muğla'nın Fethiye İlçesinde, Turizm Çeşitliliğini Arttırmak

Amacıyla Düzenlenen Av Safarilerine

Özellikle Avrupalı Turistler İlgi Gösteriyor

Bir haftalık av turizmi programına katılan turistlerin kişi başı 2 bin avro ödedikleri öğrenilirken turistlerin av programı dışında Fethiye ve çevresindeki tarihi, turistik merkezleri de görme fırsatı da buldukları belirtildi. Fethiye'de ilk kez bu yıl başlatılan av turizmine ilginin yoğun olduğunu ifade eden Lycia Safari Av Şirketi yöneticisi Mehmet Kutlu: "Avrupa'nın değişik ülkelerinden çok sayıda turist avlanmak için Fethiye'ye gelmeye başladı. Turistler daha çok domuz avına katılmayı tercih ediyorlar. Av turizmi yapan bir şirket olarak dünyadaki ekonomik krizden etkilenmedik. Beklediğimiz turist sayısına ulaştık. Önümüzdeki yıl bu sayının daha da artacağına inanıyoruz." dedi.

Karabük ormanlarını turizme kazandırma çalışmaları kapsamında İl Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından başlatılan av turizmi, üç yıldır hem orman köylüsüne hem de devlete kazandırıyor.

İspanya 6 milyar dolarlık av turizmi geliriyle tüm Avrupa ülkelerini kışkıracak düzeyde. Av turizminden Almanya 150, Fransa 90, Macaristan 25 milyon, Türkiye ise 10 milyon dolar kazanıyor.

Türkiye'nin en büyük avcılık organizasyonu 1. Av ve Yaban Hayatı Sempozyumu, 17-20 Nisan tarihleri arasında Antalya Side'de gerçekleştirildi. Milliyet Gazetesi'nin haberine göre Türkiye Atıcılık ve

Avcılık Federasyonu temsilcileri, emniyet yetkilileri, yerli yabancı akademisyenler, av malzemesi üreticileri, çevre örgütlerinden yaklaşık bin kişinin katıldığı sempozyumda İspanya örnek model olarak gösterildi.

İspanya 6 milyar dolarlık av turizmi geliriyle sadece Türkiye'yi değil, diğer Avrupa ülkelerini de kısındıracak düzeyde. Av turizminden Almanya 150, Fransa 90, Macaristan 25 milyon dolar kazanıyor. Güney Afrika'nın yıllık geliri ise 500 milyon doları buluyor. Geyik ve karaca gibi av hayvanlarının yaşam alanlarına sahip olan Almanya'da yılda 58 bin geyik ve 1 milyon 200 bin civarında karaca avlanırken Türkiye'de 40 geyik, 30 karacanın avlanmasına izin veriliyor.

1500 Turist Geliyor

Türkiye av turizminden en az kazanan ülkeler arasında. Avlanmak için yılda 1000-1500 arasında avcı turist Türkiye'ye geliyor. Elde edilen toplam gelirin 10 milyon dolar civarında olduğu belirtiliyor. Bunun 5 milyon doları av hayvanları için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ödenirken diğer yarısı konaklama, ulaşım, yemek gibi giderler için harcanıyor.

Türkiye'de av turizmi lisansı alan 48 seyahat acentesi var. Ancak 12 tanesi aktif olarak çalışıyor. Bu 12 şirket en fazla 1500 yabancı avcıyı Türkiye'ye getiriyor. Avcılar, diğer turistlere göre 20 kat daha fazla para harcıyor. Türkiye'ye en çok Amerikalı, İspanyol ve Alman avcılar geliyor.

Ücretler Belirlendi

Yerli ve yabancı avcılar, vurdukları her hayvan için Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ve hayvanın vurulduğu köy sandığına ödeme yapıyor. Her yıl açıklanan ücretlere göre bu yıl en pahalı av hayvanı 35 bin TL ile Konya'da yaşayan Anadolu koyunu. Yeni av sezonunda sadece 9 Anadolu koyununun avlanılmasına izin verilecek.

Köylüler Avcı İstiyor

Av turizmi seyahat acentesi sahibi ve TÜRSAB Av Turizmi Komitesi Başkanı Günhan Aktan, avcılarının köylere büyük katkılarda bulduklarını belirterek şunları söylüyor: "Avcılar köy sandığına ödeme yapıyor. Bunun yanında rehberlik, konaklama, alışveriş ile birçok katkıda bulunuyor. Daha önce yabancı avcı götürdüğümüz köylerden 'Buraya yabancı avcı getirin.' şeklinde istekleri oluyor." dedi.

Rakamlarla Avcılık

Türkiye'deki av tüfeği sayısı 3 milyonun üzerinde. Türkiye'de 600 bin avcı var. Ancak her sezon alınması gereken "Avlanma Belgesi"ne

geçen yıl 70 bin avcı başvurdu. Devlete ait 25; özel sektöre ait 8 avlak (avlanma alanı) var. Av sezonu, her yıl değişmekle birlikte genel olarak ağustos sonundan şubat ortasına kadar sürüyor.

Avcı olabilmek için Çevre ve Orman Bakanlığı denetimindeki kurslardan diploma almak gerekiyor. Gerekli evraklar ve izinlerle birlikte avcı olabilmek 500-600 TL arasında değişiyor.

Avcılar devlete 2 ayrı vergi ödüyor. Yıvsız tüfek sahipleri maliyeye 70 TL ödüyor. Ayrıca ava çıkabilmek her yıl değişen avlanma bedelini ödemek gerekiyor. Geçen yıl bu bedel 55 TL idi. Toplam 29 av tüfeği üretici var. En ucuz av tüfeği 200 TL iken fiyat 20 bin dolara kadar çıkıyor.

Türkiye’de 4 fişek imalatçısı, 9 ithalatçı bulunuyor. İthal fişeklerin 25 tanesi 15 ile 30 TL arasında değişiyor. Yerli fişekler ise 12,5 TL. Avda kullanılan 4 kişilik çadır 70 TL, uyku tulumu 20 TL, mat ise 10 TL civarında.

“Taxidermy” yani vurulan hayvanın doldurulması (tahnit) işleminde ise fiyatlar şöyle; kuşlar 50-250 TL arasında. Keçi, karaca gibi memeli hayvanlarda; sadece baş ve boynuz büstleri 550-1000 TL; yarım doldurma 1000-2000 TL, tamamı 1750-6000 TL arasında.

Avla Hayvanın Sağlıklı Çoğalması Sağlanıyor

Türkiye Atıcılık ve Avcılık Federasyonu Başkanı Latif Aral Aliş, avlanmanın hayvan neslini sağlıklı olarak artırmanın tek yolu olduğunu söyledi. Aliş “Geyik, karaca, yaban keçisi gibi hayvanlar ortalama 20 yıl yaşar. Lider erkek 13 yaşından sonra sağlıklı bireylerin üremesi için yetersiz kalır. Neslin sağlıklı olabilmesi için liderin genç olması gerekir. Avcılar 13 yaşından sonraki bu erkekleri vurur. Bu tüm dünyada uygulanan bilimsel bir yöntemdir. Tüm ülkeler neslini korumak istedikleri ve çoğaltmak istedikleri hayvanları av kapsamına alır.” dedi.

Yerli Avcı Vurmak İçin Ne Ödeyecek?

- Yaban keçisi 1200-1800 TL
- Kızıl geyik 4000-5250 TL
- Karaca 500 TL
- Anadolu koyunu 35000 TL
- Yabandomuzu 125 TL

Yabancı Avcıya Uygulanan Tarife

- Yaban keçisi 3300-4000
- Kızıl geyik 8500 TL

- Karaca 700TL
- Anadolu koyunu 35000 TL

Antalya İli Būnyesindeki Koruma Alanları

- Antalya-Dūzlerçamı Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Manavgat-Taşagıl ve Sağrı Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Kaş-Kıbrıs Çayı Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Sivridağ Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Akseki-Üzümdere Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Akseki-Gidengelmez Dağları Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Alanya-Dimçayı Yaban Hayatı Koruma Sahası
- Gūndoęmuş Yaban Hayatı Koruma Sahası.

Kaynak: www.memurlar.net

Özet

Av Turizmi: Turizmin 18 ana değişik uygulama şeklinden biri olup avcılarının belirlenmiş ilkelerle yaptıkları av etkinlikleridir.

Av Turizminin Amacı: Sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamlarıyla birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının milli ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır.

Av Turizminde Uygulanan Mevzuat:

- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu,
- Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik
- Merkez Av Komisyonu (MAK) Kararı hükümleri
- Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun
- BERN ve CITES sözleşmeleri

Av Turizminde Gütülen Amaçlar:

- Yaban hayvanlarının sayılarının sürekliliğini sağlayıcı koruma, bakım ve üremesine engel zararlılarla mücadele önlemlerini alarak popülasyonların devamını sağlamak,
- Envanter çalışmaları ile taşıma kapasitesi de dikkate alınarak yeterli popülasyona ulaşmış av hayvanlarının avlanmasına izin vererek yaban hayatı kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini sağlamak,
- Avcılığın, doğal hayata zarar vermeden bilinçli olarak yürütülmesini sağlamak,
- Doğal kaynakların turizm amaçlı sürdürülebilir kullanımını sağlamak,
- Yöre insanlarının yaban hayatı kaynaklarının varlığından oluşan katma değerden yararlandırılmasını sağlayarak kırsal kalkınmaya destek vermek temel ilkelerini gözeterek, yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avına izin vererek Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü av turizmi uygulamalarını yürütmektedir.

Av Turizmi ile Kırsal Kalkınma İlişkisi: Yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avlandırılmasıyla avlakların korunması, usulsüz ve kaçak avlanmanın önüne geçilmesi ile sürdürülebilir avcılık bilincinin yaygınlaşması ve yerleşmesinde av turizmi uygulamaları önemli etkinliğe sahiptir. Av turizmi kapsamında elde edilen gelirlerin önemli bir kısmı yaban hayatı ve hayvanlarının korunması karşılığı katılım payı olarak aktarılmaktadır. Bu katılımcı yaklaşım ile hem kırsal kalkınmaya yardımcı olunmakta hem de köylülerimizin yaban hayatının korunmasında doğrudan katkı ve etkisinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Gözden Geçir

- Av turizmi nedir ve av turizminin amaçları nelerdir?
- Av turizminde uygulanan mevzuat nedir?
- Av turizminde güdülen amaçlar nelerdir?
- Av turizmi ile kırsal kalkınma ilişkisi nedir?
- Av turizmi ile ilgili istatistikî veriler nelerdir?

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun (KAK)
- Yerli ve Yabancı Acıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik
- Merkez Av Komisyonu (MAK) Kararı hükümleri
- Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun
- Yabancıların Türkiye'de İkameti ve Seyahati Hakkında Kanun
- Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun
- Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu
- Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu
- Milli Parklar Kanunu
- Çevre Kanunu
- Uluslararası BERN, CITES Sözleşmeleri

Değerlendirme Soruları

1. Ülkemizde avcılık kaç numaralı kanuna göre yapılmaktadır?
  - a. 2634
  - b. 4915
  - c. 2872
  - d. 2873
  - e. 2635
2. Aşağıdakilerden hangisi avcılığın amaçlarından değildir?
  - a. Sürdürülebilir av ve yaban hayatını yönetmek
  - b. Av ve yaban hayvanlarını doğal yaşam ortamları ile birlikte korumak
  - c. Avlanmalarının kontrol altına almak
  - d. Av kaynaklarının milli ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini sağlamak
  - e. Hiçbiri
3. Yabancı turist avcılarının avlanabilmesi için gerekli şart nedir?
  - a. Sağlık raporu almak
  - b. Ülkeye vize alarak giriş yapmak
  - c. "Geçici Avcılık Belgesi" çıkartmak
  - d. B grubu seyahat acentesiyle bağlantıya geçmek
  - e. Av müdürlüğünden av hayvanlarının bölgesini öğrenmek
4. Kara avcılığı kanununa göre avlanmaya yasak sahalar nereleridir?
  - a. Orman Bakanlığına bağlı ormanlık alanlar
  - b. Hazineye bağlı çayır ve meralar
  - c. Köy tüzel kişiliğine ait araziler
  - d. Yaban hayvanı yerleştirme sahaları
  - e. Nadasa bırakılmış tarlalar
5. Aşağıdakilerden hangisi av tezkeresi almak için gerekli belgelerden değildir?
  - a. Askerlik Belgesi
  - b. Adli Sicil Belgesi
  - c. İkametgâh Belgesi
  - d. Sağlık Raporu
  - e. Avlanma Ücret Formu

6. Ülkemizde avcılık kaç numaralı kanuna göre yapılmaktadır?
- 2634
  - 4915
  - 2872
  - 2873
  - 2635
7. Aşağıdakilerden hangisi avcılığın amaçlarından değildir?
- Sürdürülebilir av ve yaban hayatını yönetmek
  - Av ve yaban hayvanlarını doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmak
  - Avlanmalarının kontrol altına almak
  - Av kaynaklarının milli ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini sağlamak
  - Hiçbiri
8. Yabancı turist avcılarının avlanabilmesi için gerekli şart nedir?
- Sağlık raporu almak
  - Ülkeye vize alarak giriş yapmak
  - "Geçici Avcılık Belgesi" çıkartmak
  - B grubu seyahat acentesiyle bağlantıya geçmek
  - Av müdürlüğünden av hayvanlarının bölgesini öğrenmek
9. Kara avcılığı kanununa göre avlanmaya yasak sahalarda nereleridir?
- Orman Bakanlığına bağlı ormanlık alanlar
  - Hazineye bağlı çayır ve meralar
  - Köy tüzel kişiliğine ait araziler
  - Yaban hayvanı yerleştirme sahaları
  - Nadasa bırakılmış tarlalar
10. Aşağıdakilerden hangisi av tezkeresi almak için gerekli belgelerden değildir?
- Askerlik Belgesi
  - Adli Sicil Belgesi
  - İkametgâh Belgesi
  - Sağlık Raporu
  - Avlanma Ücret Formu

1. Kural ve Toplum
2. Türkiye Devlet Yapısı
3. Turizm Mevzuatı
4. Seyahat Acenteciliği
5. Mili Parklar
6. Pasaport, Vizeler ve Yabancıların Türkiye'de İkameti
7. Turizm İşletmelerinin Bakanlık, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri
8. Turizmde Tüketici Hakları ve Tüketicinin Korunması
9. Rehberlik Mesleği ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
10. Av Turizmi

Ünitede Ele Alınan Konular

- Yat Turizmi Mevzuatı
- Yat Turizmi Yönetmeliği Ve Yat Turizmi Düzenlemesi
- Yat Limanları Yatırım Ve İşletmeciliği
- Yat İşletmeciliği
- Turistik Yat Turları

Ünite Hakkında

Ünitede, yat turizmiyle ilgili Yat Turizmi Yönetmeliği ve bu bağlamda yat turizmi mevzuatı ele alınmaktadır.

Yat limanları yatırım ve işletmeciliği, yat işletmeciliği, yabancı yatların karasularımızdaki seyir esasları ile Türkiye'de kalış süreleri, kabotaj hakları ve yat turizmi işletmeciliği incelenmektedir.

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Yat turizmi mevzuatı ve bununla ilgili olarak,
- Yat limanları yatırım ve işletmeciliği,
- Yerli ve yabancı yat işletmeleri,
- Yatların turistik amaçlarla kullanılması ve yat turlarına ait programları hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

Üniteyi Çalışırken

- Kabotaj Kanunu'nu araştırarak okuyunuz.
- Yat Turizmi Yönetmelik'ini okuyunuz.
- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nu tekrar gözden geçiriniz.
- Dünyada ve Türkiye'deki yat turlarına ait program ve seyir esaslarını araştırınız.

Yat Turizmi Mevzuatı

20. yüzyılın ikinci yarısında gelişmeye başlayan yat turizmi, yat kiralama ve yat ile düzenlenen paket turlara katılma olanağının gelişimi ile artan bir ilgi görmeye başlamıştır. Özel yat edinme ve muhafazasının pahalılığı nedeni ile sadece çok sınırlı sayıda insan bu turizm türüne katılabiliyordu. Yat kiralama (Yacht Chartering) şirketleri, özel mülkiyetli yatları da (sahiplerinin kullanmadığı dönemlerde) kiralararak, sahip oldukları yatlara ekleyip, filolarını genişletme olanağını buldular. Tatil süresince bir yatın kiralınması veya yatlarda düzenlenen paket programlara katılmanın fiyatlarının, orta gelir düzeyinde insanların dahi karşılayabileceği düzeye indirilmesi katılımı çok artırmış ve Akdeniz ile Karaiip Adalarında önemli bir turizm potansiyeli yaratmıştır.

Ülkemiz sahil yapısının yatçılığa uygunluğuna karşın, yatların giriş-çıkış ve kara sularımızda seyrine ilişkin kuralların elverişsizliği nedeniyle yatçılar Yunan Adaları'nın limanlarını kullanarak sahillerimizin doğal olanaklarından yararlanmakta; fakat tüm harcamalarını bu adalarda yapmaktaydılar. Eski hukuk kuralları, yolcu ve yük gemileri düşünülerek hazırlanmış ve aşırı kompleks formalitelere bağlanmıştı. Bu kuralların yatlara da uygulanması yat turizminin gelişimini imkânsız kılmaktaydı.

Ülkemizdeki uygulamalara bakıldığında, 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1982 yılına kadar olan dönemde yatçılık konusunda özel bir mevzuatın bulunmadığı, bu alanda genel yolcu ve yük taşımacılığı kurallarının uygulandığı görülmektedir. Oldukça karmaşık ve uzun formaliteler içeren bu kurallar yatçıların komşu ülke limanlarından hizmet almalarına ve Türkiye sahillerinden hiç bir bedel ödemededen yararlanmalarına neden oluyordu.

2634 sayılı Kanun ve Kanun'a bağlı olarak 1983 yılında çıkarılan Yat Turizmi Yönetmeliği özel yatlar, yat işletmeciliği, yat limanları yatırım ve işletmeciliği, yatların ve yat limanlarının belgelendirme işlemleri konusunda ihtiyaç duyulan hukuki altyapıyı oluşturmuştur.

2634 sayılı Kanun'un Deniz Turizmi başlıklı Bölümü, (26 – 29. maddeleri) Yat Turizmi Mevzuatı'nın temel kurallarını çağdaş işletmecilik anlayışı ve bu tür turizmden beklenen faydanın en üst düzeye çıkarılması amacı ile ortaya koymaya çalışmıştır.

Kanun'un 26 – 29. maddelerinde 2006 tarih ve 5571 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklikler yat turizmi mevzuatında uluslararası normlar ve AB Mevzuatı ile uyumu daha ileri düzeyde sağlamıştır.

Deniz Turizmi Tesisleri Yatırım ve İşletmeciliği (Madde 26)

Gerçek ve tüzel kişiler, Denizcilik Müsteşarlığından işletme izni ve Bakanlıktan belge almak koşulu ile deniz turizmi tesisleri yatırım ve işletmeciliği yapabilirler.

Deniz Turizmi Araçları Yatırım ve İşletmeciliği (Madde 27)

Gerçek ve tüzel kişiler, Bakanlıktan belge alarak deniz turizmi araçları yatırım ve işletmeciliği yapabilirler.

Bakanlıktan belgeli deniz turizmi araçları bu Kanun'da belirtilen amaçlar dışında faaliyette bulunamazlar.

Türk bayrağı çekemeyen deniz turizmi araçlarına, 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 823'üncü maddesine bağlı kalmaksızın, Türk bayrağı çekilmesine izin vermeye Bakanlık yetkilidir.

Yabancı bayraklı deniz turizmi araçlarının Türk karasuları ve limanları arasında turizm amacıyla kullanılmasına ilişkin esaslar yönetmelikle belirlenir.

Türk Karasuları ve Limanları Arasında Seyir Esasları (Madde 28)

Özel veya ticarî Türk ve yabancı bayraklı deniz turizmi araçlarının Türkiye'ye giriş ve çıkış işlemleri deniz hudut kapılarında yapılır. Deniz turizmi araçları için yapılan bu işlemler sonradan uğrayacakları Türk limanları ve kışlama yaptıkları alanlarda da geçerlidir.

Deniz turizmi araçlarına Türk limanlarında yapılan sıhhî muamele yabancı bir limana uğramadıkları ve Türkiye'de kaldıkları sürece geçerlidir ve bunlara vize uygulanmaz. Ancak ölüm ve bulaşıcı hastalık halinin, en yakın liman başkanlığına veya en yakın mülki idare amirliğine bildirilmesi zorunludur.

Türkiye'ye giriş işlemini tamamlamış Türk ve yabancı bayraklı deniz turizmi araçları; Türk karasuları ve limanları arasında serbestçe dolaşabilirler. Yabancı bayraklı veya yabancıların kullandıkları deniz turizmi araçları, Bakanlar Kurulunca, Genelkurmay Başkanlığı ve Bakanlığın uygun görüşü alınarak tespit ve ilan edilen seyir haritalarına işlenmiş yasak bölgeler dışında kalan kıyı ve koylara gezi amacıyla yanaşabilir ve demirleyebilirler.

Türk ve yabancı bayraklı deniz turizmi araçlarının Türkiye'ye giriş ve çıkış işlemleri ile Türk limanları arasında yapacakları seferler ve kışlama işlemleri ilgili idarelerince düzenlenecek belge üzerinde yapılır. Ancak Türk bayraklı özel deniz turizmi araçları; Türk limanları arasında yapacakları seferlerde bu belgeyi kullanmak zorunda değildir. Kruvaziyer gemilerde casino varsa Türk karasularında seyir esnasında kapalı tutulmasına ilişkin gerekli tedbirler ilgili idarelerce alınır.

Deniz Turizmi Araçlarının Türkiye'de Kalış Süresi ve Kabotaj Hakları (Madde 29)

Yabancı bayraklı deniz turizmi araçları, gezi, bakım, onarım, kızaklama veya kışlamak amacıyla Türkiye'de beş yıla kadar kalabilirler. Bu süre yönetmelikte belirtilen esaslara göre Bakanlıkça beş yıl daha uzatılabilir.

Türk ve yabancı bayraklı yatlar, gezi, spor ve eğlence amacıyla kullanılmak üzere Türk ve yabancı uyruklu kişilere kiraya verilebilir. Bu şekilde kiralanan yatların kiracıları tarafından ticarî amaçla kullanımı yasaktır. Ancak, Türk ve yabancı bayraklı deniz turizmi araçlarının gezi, spor ve eğlence amacıyla kullanılması yolcu taşımacılığı sayılmaz.

2634 sayılı Kanun ve bağlı Yönetmelik'in getirdiği yeni olanaklar ülkemizde yat turizmi potansiyelinin hızla geliştirilmesine yol açmıştır. Sayısal verilere bakıldığında, 1983 yılında 2 yat limanı ile 10 yata hizmet verebilen sektör, 2006 yılında yat limanı sayısını 37'ye, hizmet kapasitesini ise 12.982 yata çıkarmış durumdadır. Planlanan ve inşa halinde olan 24, öneri aşamasında bulunan 40 yat limanı projesinin gerçekleştirilmesi ile bu kapasitenin 50.000 yata çıkarılması hedeflenmektedir.

Tablo 11.1. Türkiye'deki Yat Limanları

	Liman	Kapasite
Yatırım & İşletme Belgeli	37	12.982
İnşa Halinde	40	37.018
Toplam	77	50.000

Tablo 11.2. Türkiye Yat Limanları, Çekek ve Yanaşma Yerleri

İl	Yer
Antalya	Merkez (Kaleiçi, Setur Antalya Marina) Alanya Finike Kaş Kemer (Kemer, Heriş) Belek
Aydın	Kuşadası
Balıkesir	Ayvalık
Çanakkale	Merkez
İstanbul	Merkez
İzmir	Merkez Çeşme Dikili
İçel	Mersin (Merkez) Taşucu Anamur
Muğla	Bodrum Datça Fethiye Göcek Güllük Marmaris
Bursa	Gemlik Mudanya
Tekirdağ	Merkez
Hatay	İskenderun
Kocaeli	Gebze Diliskelesi Darıca Derince
Zonguldak	Ereğli
Kastamonu	İnebolu
Trabzon	Merkez
Samsun	Merkez
Sinop	Merkez
Rize	Merkez
Artvin	Hopa
Giresun	Merkez
Ordu	Merkez Fatsa Ünye
Adana	Botaş Karataş

Yat turizmini geliştirmek amacıyla yukarıdaki yat liman, çekek ve yanaşma yerlerinden başka kısa zamanda tamamlanacak bir projeyle Enez, şarköy, Avşa, İğneada, Kıyıköy, Kilyos, şile, Akçakoca, Amasra, Cide, İnebolu, Sinop, Gerçe, Yakakent, Samsun, Yalıköy, Fatsa, Efirli, Giresun, Görele, Trabzon, Af, Rize, Fındıklı, Hopa, Ahlat ve Van Gölü'ndeki 27 balıkçı barınağı yat limanı haline getirilecek.

Samandağ, Anamur, Dalaman, Ören, Datça, Geyikli, Bozcaada, Gökçeada ve Saros Körfezinde yat limanı inşa edilecek.

Başlatılan bir projeyle Samandağı, Antalya, Kuşadası, Çeşme, Çanakkale, İstanbul Galata, İstanbul Haydarpaşa, İstanbul Ataköy, İstanbul Zeytinburnu, Samsun ve Trabzon'da kruvaziyer limanlar oluşturulması planlanıyor.

Yat Turizmi Yönetmeliği ve Yat Turizmi Düzenlemesi

1. Yat limanları yatırım ve işletmeciliği
2. Yat işletmeciliği
3. Yabancı yatların karasularımızdaki seyir esasları ile Türkiye'de kalış süreleri, kabotaj hakları ve yat turizminin geliştirilmesi

Yat Limanları Yatırım ve İşletmeciliği

2634 sayılı Kanun, yat limanlarını, büyük ölçüde kamu kesimince gerçekeştirilen ticari limanlar için düzenlenmiş mevzuatın dışına çıkarmıştır. Kanun'un 26. maddesi ile yapılan bu düzenleme, (2006 tarih ve 5571 Sayılı Yasa ile yabancı girişimcilerin yerli ortak alma zorunluluğu kaldırılmıştır.) yerli ve yabancı girişimcilerin yat limanı yatırım ve işletmeciliği alanında faaliyet göstermelerine olanak sağlamıştır. Yönetmelik'in 5. maddesinin 2. fıkrası ile yapılan düzenleme çerçevesinde özel veya kamu kesimi tarafından yaptırılan yat limanlarının Bakanlıkça verilen "Turizm İşletmesi Belgesi"ne haiz gerçeek ve tüzel kişiler tarafından işletilmeleri olanağı da sağlanmış bulunmaktadır.

Yat limanları, Yönetmelik kapsamında dört kategoride sınıflandırılmıştır.

1. Ana Yat Limanı

Dalga etkisinden uzak kapalı bir alanı kapsayan büyük çapta, kışlama ve bakım - onarım olanakları yanında, tali yat limanı şartlarına ilave olarak aşağıdaki özellikleri taşıyan yat limanlarıdır.

- a). Akaryakıt ikmal iskelesi,
- b. Hava ve deniz durumu ile ilgili sürekli bilgi sağlayabilecek cihazlar,
- c. İmkânlar ölçüsünde teleks veya teleks hizmeti,
- d. Acil yardım merkezi,
- e. Limanın kapasitesi ve bağlanacak yatların nitelikleri ve uyumlu karaya çekme ve denize indirme tesisat ve teçhizatı (5 tona kadar olan tekneler için meyilli çekek veya vinç ile daha ağır tekneler için ayrıca özel tesisat ve teçhizat),
- f. Yatların karada park edebilecekleri drenajı yapılmış kapalı ve açık alanlar ile bakım hizmetleri için elektriği, suyu, aydınlatılması ve özel yangın söndürme gereçleri sağlanmış yerler,
- g. En az iki teknenin onarımının yapılacağı kapalı atölye,
- h. Yeme içme ihtiyacını karşılayacak bir tesis
- i. Spor imkânları.

2. Tali Yat Limanı

Tabii veya yapılmış kapalı bir su alanına sahip olan, daha uzun süreli kalış ve onarım olanakları yanında aşağıdaki özelliklere sahip yat limanlarıdır.

- a. Akaryakıt satışı,
- b. Beş tona kadar tekneleri denizden karaya ve karadan denize çekebilecek nitelikte meyilli çekek veya vinç,
- c. Meteoroloji ve denizle ilgili bilgi imkânı,
- d. Çamaşır yıkama veya yıkatma imkânı,
- e. Yangın ikaz sistemi,
- f. Yatçıların dinlenmelerini ve bir arada bulunmalarını sağlayacak sosyal bir mahal,
- g. Gümrüklü ve gümrüksüz satış yerleri,
- h. Telefon ve imkânları ölçüsünde teleks,
- i. Denizde seyreden yatlarla bağlantıyı sağlayacak mevzuata uygun telsiz sistemi,
- j. Gümrüklü veya gümrüksüz eşya emanet deposu,
- k. Teknik servis,

- l. Yat limanı ihtiyacı için kapalı depo,
- m. Yabancı dil bilen en az bir personel,
- n. Otopark,
- o. Yakın çevrede olmaması halinde yiyecek - içecek ünitesi,
- p. Karada park hizmetinin verilmesi halinde, ana yat limanının bu hizmete ilişkin şartları,
- r. Emniyetli bağlama sistemi.

3. Yat Yanaşma Yerleri

Küçük çapta, kısa süreli yanaşmalara imkân tanıyan yat limanları olup bunların 7 ve 8'inci maddelerde belirlenen asgari nitelikleri taşımaları yeterlidir. Bu işletmelerde bakım, onarım, ikmal ve kışlama tesisleriyle jeneratör bulundurulması ihtiyaridir

4. Yat Çekme Yeri

Deniz üzerinde yapılaşma zorunluluğu olmayan ve yatlara kışlama, karada muhafaza, bakım ve küçük onarım (tersane ve büyük onarım tesisleri hariç) hizmetlerini verebilecek niteliklerle, Bakanlıkça belirlenecek tesis ve teçhizata sahip olan çekme yerleri 7 ve 8'inci madde şartları aranmaksızın belgelendirilir. Çekme yerlerinde giriş ve çıkış kontrolü ile teknelerin emniyetinin sağlanması, karada ve denizde çevre kirliliğini önleyici tedbirlerin alınmış olması gerekir.

Yat çekme yerlerinde giriş ve çıkış kontrolü ile yangın, hırsızlık soygun vb. yönünden teknelerin emniyetinin sağlanması, karada ve denizde çevre kirliliğini önleyici tedbirlerin alınmış olması gerekir. Bu nitelikleri taşımayan yat çekme yerlerine faaliyet izni verilmez.

Yat limanları, Anayasa ve Kıyı Kanunu gereği, Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan deniz, kıyı ve sahil şeridi üzerinde yapılaşmayı gerektirmektedir. Bu yerlerdeki arazilerin girişimciye tahsisi için;

- Yat limanı kuruluş yerinin imar planında yat limanı yeri olarak belirlenmesi,
- Projesinin Yönetmelik'te öngörülen fizik nitelikleri gerçekleştirmiş olması,
- Yatırım belgesi alması
- Sahil şeridinin proje için girişimciye tahsis edilmesi gereklidir.

Yat Limanlarının İdaresi (Madde 13)

Yat limanlarının işletilmesi, yat limanı işletmecisi tarafından o liman için özel olarak hazırlanarak, Başkanlıkça onaylanan bir Yönetmelik uyarınca yapılır. Çekek yerlerinin işletilme esasları ile bu yerlerin sorumlu yöneticisinde aranacak nitelikler Bakanlık tarafından belirlenir.

Yat limanına giren araç ve kişiler, limanda bulunan hizmet ünitelerinin sahip ve görevlileri bu yönetmelik hükümlerine ve yetkililerin kararlarına aynen uymayı kabul etmiş sayılırlar.

İşletme Yönetmeliğinin Esasları (Madde 14)

Bakanlıkça düzenlenecek bir modele uygun olarak yat limanı işletmecisi tarafından 13'üncü madde uyarınca hazırlanacak yönetmelik, en az aşağıdaki ana esasları kapsar.

- a. Yat limanından yararlanacak teknelerin tam donanımlı ve kendi imkânları ile seyredebilecek durumda olmaları gereği,
- b. Tekne sahipleri ve kaptanlarının mürettebat ve yatçıların yat limanı tesislerinde veya başka teknelerde meydana getirecekleri hasar ve zararların tazmininden bizzat sorumlu oldukları,
- c. Kaptan ve tekne sahibinin, teknelerde bulunan eşyaların kaybindan veya çalınmasından veya hasara uğramasından ve yatçılar ile mürettebatın uğrayacağı kazalardan sorumlu oldukları haller,
- d. Yat limanında bağlı bir teknenin sahibinin değişmesi halinde, teknenin yeni sahibinin adı, soyadı ve açık adresi ile bu kurallara uyacağını bildiren bir belgeyi yat limanı yönetimine vermesinin zorunlu olduğu, aksi halde bu kurallara uyulmamasından doğacak sonuçlardan teknenin eski sahibinin sorumlu tutulacağı,
- e. Yatın sahibinin 46. madde uyarınca üçüncü bir şahsın yatı kullanmasına izin vermesine ilişkin usul ve yat sahibinin sorumluluğunun devamını belirleyen ayrıntılar,
- f. Yat limanındaki denizcilikle ilgili tüm hizmetlerin yalnızca gemi adamı belgesine haiz kişilerce yürütüleceği,
- g. Yatların uzunluk, derinlik ve tiplerine göre hazırlanacak bağlama planı, iskelelerde bağlama yeri numaraları ve liman planlarında derinlikler.

Yat İşletmeciliği

Yat İşletmeciliği (Madde 18)

Türkiye’de yat işletmeciliği yapacak girişimcilerin Yönetmelik gereğince, Bakanlıktan belge almaları zorunludur. Alınan belge sadece yatçılık ile ilgili faaliyetlere (gezi, spor, eğlence, vb.) izin vermektedir. Bu faaliyetlerin dışında yatlar, örneğin yük ve yolcu taşımada kullanılamazlar.

Yat işletmeleri, sahip oldukları veya kiraladıkları yerli ve yabancı bayraklı yatları mürettebatlı veya mürettebatsız olarak bu yönetmelikte belirlenen şartlarla gezi, eğlence ve spor amaçlı kullanımları için yatçıların geçici kullanımına vererek faaliyette bulunan, Bakanlıktan belgeli yatırım ve işletmelerdir.

Yat yatırımı veya işletmeciliği için belge talebinde bulunacak gerçek veya tüzel kişilerin, en az 30 yatak kapasiteli Türk bayraklı yatlara sahip olmaları veya bunları kiralamış olmaları gerekir. Bu işletmelerden mülkiyetinde işletme belgeli otuz yatak kapasitesi olanlar 19’uncu ve 21’inci maddeler hükümlerine göre faaliyette bulunabilirler. Bunların kapasite sınırları Bakanlıkça artırılabilir.

Yat işletmecileri 1618 Sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu kapsamında Seyahat Acentelerine münhasır faaliyetlerde bulunamazlar. Ancak, yat işletmeleri yatçıları geliş noktalarından alıp varış noktalarına bırakabilirler.

Yat Kiralama Esasları (Madde 19)

Yat işletmeciliği belgesine sahip teşebbüsler yabancılara ait yatları Bakanlığın izni ile beş yıla kadar kiralayabilirler.

Anılan iznin verilmesi için yatların:

- Mevsimde en az dört ay kullanımları ve bu sürede en az altmış gün bu amaçla çalıştırılmaları,
- Sağlanacak dövizin, asıl yat sahibine yapılacak ödemelerin bir katını geçeceğinin taahhüt edilmesi,
- Türkiye’de kışlamaları; kışlama yapılmaması halinde Bakanlıkça belirlenen miktarın Turizmi Geliştirme Fonu’na yatırılması,
- Sözleşmelerin Bakanlıkça tasdik edilmesi,
- Sadece yabancı yatçılara ve yurtdışında mukim Türk vatandaşlarına döviz karşılığı kiralanabilmeleri Türkiye’de mukim Türk vatandaşlarına kiralanmaması, şartları aranır.

Bayrak Çekme (Madde 20)

Türkiye’de kurulmuş yat işletmeleri tarafından, Yönetmelik’in 19’uncu maddesi uyarınca kiralanmış yabancı yatlara 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 823’üncü maddesine bağlı kalınmaksızın Türk bayrağı çekilmesine izin vermeye, 2634 sayılı Kanun’un 27’nci maddesinin (a) fıkrası hükmü uyarınca Bakanlık yetkilidir. Bu şekilde bayrak çekilen yatlardan, Bakanlıkça belirlenecek miktar “Turizmi Geliştirme Fonu” olarak alınır.

Yerli Yat İşletmecileri

Türk hukukuna göre kurulmuş, bütün ticari, idari ve işletme faaliyetlerini Türkiye’de gerçekleştiren işletmeler yerli işletme kabul edilmektedir. Bu tür işletmelerin sermayesinin yerli ve yabancı ortaklarca sağlanmış olması önem taşımamaktadır. Yasal açıdan bu işletmeler TC uyruklu tüzel kişi konumundadır.

Yerli yat işletmecileri doğrudan yat işletmeciliği belgesi için başvurabilecekleri gibi önce yat yatırımı belgesi almak suretiyle Kanun’un sağladığı teşviklerden de yararlanabilirler.

Yabancı Yat İşletmeleri

Türkiye dışında kurulu yabancı yat işletmelerinin, en az 60 yatak kapasiteli yabancı bayraklı yatlarını Türkiye’de tutarak bu yatları buldukları ülkede veya diğer yerlerde pazarlamalarına Kanun’un 3’üncü maddesinin (e) fıkrası ve 27’nci maddesi uyarınca Bakanlık her yat için Turizmi Geliştirme Fonu’na yapılacak katkı miktarı ile asgari döviz kazancı ve diğer şartları da belirleyerek üç yıla kadar sürelerle izin verebilir. Bu izinler gerektiğinde Bakanlıkça uzatılabilir.

Ticari işlemleri tamamen yurtdışında yapılan bu yat işletmelerinin, Türkiye’deki temsil ve hizmetleri 18. maddeye göre yat işletme belgesi sahibi (A) veya (Geçici A) grubu seyahat acenteleri veya Türk uyruklu yat işletmeleri tarafından yapılır.

Bu madde uygulamalarında temsilciliği yüklenen seyahat acentesi veya yat işletmecisi, bu yönetmeliğin yat işletmecileri için öngördüğü tüm şartları gerçekleştirir.

Kullanılacak teknelerin temsilcisi, mevsim başında o yıl uygulanacak programı ve tarifeleri, yurtdışında dağıtılan broşürlerin örneklerini ve gerekli görülebilecek diğer bilgi ve belgeleri Bakanlığa ulaştırır. Türkiye’de görülecek temsil ve hizmetlere ait sözleşmelere ilişkin esaslar Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tespit edilir.

Bu maddenin uygulanmasında, ayrıca 19. maddenin ikinci fıkrasının (a), (c), (d) ve (e) bentlerinde öngörülen şartlar aranır.

Yat işletmeciliği Başvurusu (Madde 22)

Kanun'un 27'nci maddesi uyarınca Yat İşletmeciliği Belgesi için Bakanlığa yapılacak başvurularda, aşağıda belirlenen bilgi ve belgeler istenir.

- a. İşletmeci hakkında bilgi,
- b. İşletme hakkında bilgi,
  1. Personel durumu,
  2. İşyeri büro, şubeler (veya bu amaçla yapılmış anlaşmalar) ile ilgili ayrıntılar.
- c. İşletmeye dahil yatlar hakkında bilgi,
  1. İşletme mülkiyetinde bulunan yatlar,
  2. Kısa veya uzun süreli kiralanan yatlar,
- d. İşletme planı ayrıntıları,
- e. Pazarlama çalışmaları ve uygulama esasları,
- f. Kısa ve uzun süreli kiralama sözleşmesi yapılan yabancı bayraklı yatlar ile ilgili döviz kazancı programı ve taahhünamesi,
- g. İşletme ile ilgili anlaşmaların örnekleri,
- h. Bakanlıkça gerek görülecek diğer bilgi ve belgelerdir.

Belge dosyasında bulunması gereken evrakın arşivlenmesi ve muhafazası ile ilgili hususlar Bakanlıkça tespit edilir. Yatırımcılar ve işletmelerce muhafazası gereken evrak her istenildiğinde veya Bakanlığa herhangi bir konuda başvurulduğunda ibraz edilecek şekilde hazır bulundurulur.

Belgelendirilecek Yatların Nitelikleri

Belgeli yat işletmeleri üç tip yatla faaliyette bulunurlar:

- **Yelkenli Yat:** Rüzgar gücü ile seyreden; bunun yanında acil durumda kullanılmak üzere motoru da bulunan yatlar,
- **Motorlu Yat:** Motor gücü ile seyreden yatlar,
- **Karma Yat:** Yelkenli ve motorlu yatların özelliklerini taşıyan yatlardır.

İşletmelere Ait Yatların Nitelikleri (Madde 26)

Belgeli yat işletmelerine dahil tekneler "Denizde Çatışmayı Önleme Tüzüğü"nde öngörülen donanım ile ulusal ve uluslararası mevzuatta belirtilen niteliklerde teçhiz edilir.

- Yatların belgelendirilebilmeleri için, kamara, mutfak, umumi mahaller, WC ve duşlar ile yatçıların ve mürettebatın kullanacakları mahaller ve malzemede aranılacak nitelikler Bakanlıkça tespit edilir.
- Benzinli motoru olan motorlu yatlar yolcu taşımaya tahsis edilemez. Ancak kullananla birlikte istiap haddi dört kişiyi aşmayan küçük sürat teknelerinin motorları kıçtan takma benzinli olabilir.
- Taşıyacakları yatçı sayısı onikiden fazla, otuzaltıdan az olan ve yat tipinde inşa edilmiş spor ve gezi amacıyla kullanılan teknelerde; uluslararası teknik kurallara göre yolcu gemilerinde olması gerekli nitelikler aranır.
- Ticari ve özel yatların personel donatımı, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yapılır.

İlave teçhizat (Madde 27)

Yelkenli ve karma yatlarda 26. maddede belirlenen niteliklere ilave olarak aşağıda belirtilen donatım malzemeleri bulundurulur.

- Yelkenli yatlarda acil haller için yeterli motor,
- Güverte emniyet kayışı, tel halat makası veya demir testeresi,

Muayene (Madde 28)

Kiraya verilecek yatlar yılda en az bir defa uluslararası denizde can ve mal emniyeti sözleşmesi ile denizde çatışmayı önleme tüzüğü ve ilgili mevzuata göre denizde muayene edilirler. Yabancı bayraklı yatların sahip oldukları aynı nitelikteki belgeler ve muayeneler geçerlidir.

Yatların Kiralanmasında Mürettebat (Madde 29)

Yat işletmelerine dahil teknelerin mürettebatlı veya mürettebatsız olarak kiraya verilmelerinde aşağıda belirlenen esaslar uygulanır.

- 100 gros tonilatoya kadar olup yatçı kapasitesi onikiyi geçmeyen tekneler mürettebatsız olarak kiraya verilebilirler.
- Anılan yatlar, yatçılık veya yelken federasyon ve kulüplerince verilen ehliyetler ile yabancıların kulüplerinden aldıkları lisanslar dahil amatör denizci (yatçı) yönetiminde seyir yapabilirler.

- Tekne boyu 30 m tonalitosu 101-150 yatçı kapasitesi oniki kişiyi aşmayan yatlar mürettebatlı olarak kiraya verilirler. Bu yatlar bir yat kaptanı veya kıyı kaptanı yönetiminde seyir yapabilirler.
- Yukarıda belirlenen yatlardan 49-100 grostonilatoya kadar olanlar ayrıca bir amatör denizci veya gemici, 101-150 grostonilato arasında olanlar ise ayrıca bir amatör denizci veya usta gemici ve bir deniz motorcusu ile seyredebilirler.
- Ancak, makinesi doğrudan dümen başından kullanılan yatlarda kaptan ve diğer mürettebattan birisi deniz motorcusu yeterliliğine de sahip ise, ayrıca bir deniz motorcusu bulundurulması gerekmez.
- Yönetmelik kapsamındaki yatlarda bulundurulacak gemi adamlarına ilişkin yukarıda belirlenen şartlarda teknik ve işletme özellikleri nedeniyle gereken değişiklikler Bakanlık ve Ulaştırma Bakanlığının mutabakatı ile belirlenir.

İşletmelere Ait Türk Bayraklı Yatlar (Madde 30)

Yat işletmecileri tarafından kiraya verilen Türk bayraklı yatlarda aranacak nitelikler, Kanun'un 29'uncu maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca bu yönetmeliğin 26'ncı maddesinde belirlenmiştir.

Bu Yönetmelik'in 21. maddesi uyarınca işletilen yabancı bayraklı yatlarda da aynı nitelikler aranır.

Yat işletme belgesi sahibi olmayan ve ticari amaçla çalışan Türk bayraklı yatların kontrolünü sağlamak ve bunları belirli bir standarda ulaştırmak için gerekli hususlar, Bakanlıkça, ilgili bakanlıklar ve meslek kuruluşlarının işbirliği ile düzenlenir.

Yönetmelik kapsamında belgelendirilen yatlar, münhasıran yeme-içme ve eğlence hizmetleri verecek şekilde kullanılamazlar.

Yatların Ölçülmesi (Madde 31)

Yatların ölçümleri ulusal ve uluslararası ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.

Sigorta (Madde 32)

Bu Yönetmelik uyarınca işletilen yatlar ile bu yatların üçüncü kişilere ıka edecekleri zararlara karşı sigorta ettirilmeleri zorunludur. Daimi mürettebat ve yatçılar için yaptırılacak bedeni kaza sigortasının şahıs başına miktarı Bakanlıkça tespit edilir.

Teminat (Madde 33)

Yat limanı ile yat işletmecileri müşterilerine sunacakları hizmetler ve faaliyetleri nedeniyle yapacakları işlemlerinden doğacak yükümlülüklerine karşılık teşkil etmek üzere, miktarı Bakanlıkça tespit edilecek bir teminatı vermek zorundadırlar.

Teminat, Bakanlık emrine kayıtsız şartsız olarak para, Devlet İstikraz Tahvilleri, kati ve süresiz banka teminat mektubu türlerinden biri seçilerek verilir. Bu yönetmelikteki faaliyetler dışında başka bir alacak nedeniyle temlik, terhin ve haciz edilemez.

Teminatlarda meydana gelen eksilmelerle, teminat miktarlarının artırılmasından doğacak farklar otuz gün içinde tamamlanır.

İşletme faaliyetinin herhangi bir şekilde sona ermesi halinde teminat bir yıl sonra iade edilir.

Türkiye'ye Giriş-Çıkış İşlemleri (Madde 36)

Türkiye'ye giren veya çıkan yatların hudut kapılarından giriş çıkış yapmaları zorunludur. Yat limanlarının 5682 Sayılı Pasaport Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca giriş kapısı haline getirilmelerine Bakanlığın teklifine dayanarak Bakanlar Kurulu karar verir. Yatlarla ilgili liman, gümrük, pasaport, sağlık ve diğer işlemler, ilgililerce yat limanı içinde bir mahalde toplanır.

Bu madde uyarınca bir mahalde toplanan kamu görevlileri arasındaki eşgüdüm ve çalışma düzeni bu kişiler arasından valilerce seçilecek bir görevli tarafından sağlanır. Giriş işlemleriyle ilgili idarelerden birinin yat limanına görevli tahsis edememesi halinde o idareye ilişkin işler valinin tayin edeceği diğer bir kamu görevlisi tarafından yürütülür.

Yat Kayıt Belgesi (Madde 38)

atçıların gümrük, pasaport, sıhhi muamele, liman, yat, yatçı, mürettebat, eşya ve diğer beyanları ve bu beyanlara göre gümrük, pasaport, liman, sağlık ve diğer görevlilerce yapılan giriş ve çıkış kayıt ve işlemlerinin tamamı yat kayıt belgesinde (Transit log); çeşitli kamu idarelerine ait giriş ve çıkış kayıt ve işlemlerinin tamamı ise yat kayıt belgesine dayanılarak yat kayıt kütük defterinde toplanır.

Yabancı bayraklı ve yabancı limanlardan gelen yatlar için ilgili mevzuat uyarınca ilk vardıkları Türk limanında, "Yat Kayıt Belgesi" kapsamında yapacakları beyan ve görevlilerce yapılan işlemler, kesin çıkış yapılanaya kadar sonradan uğrayacakları Türk limanlarında da ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın geçerlidir.

Türkiye’de kışlayan yatların, anılan belgeye ilişkin işlemleri kışlama mahallerinde yapılır.

Türk Limanları Yat Kayıt Belgesinin Kullanımı (Madde 39)

Türk limanları, “Yat Kayıt Belgesi”ni alarak giriş işlemlerini tamamlayan yatlar ve yatçılar Türkiye’ye giriş yapmış olurlar.

Türk Bayraklı Yatların Kayıt Belgesi (Madde 40)

Türk Bayraklı yatların, başlama limanında yapacakları liman işlemleri, uğranılacak diğer limanlarda da ayrıca bir işlem gerektirmeksizin, bir belge üzerinde toplanır. Bu işlemler ticari yatlarda her ticari seferin sonuna kadar Türk limanları arasında sefer yapılması ve Türk karasuları dışına çıkılmaması kaydıyla geçerlidir.

Türk bayraklı özel yatlara dört yılda bir kara muayenesi yapılarak ilgili Bakanlıkça “Özel Yat Kayıt Belgesi” verilir. Bu yatlar yılda bir denizde muayene edilir ve Türk karasularında özel yat kayıt belgesi ile sefer yaparlar.

Türk karasularında kalmak veya Türk limanları arasında sefer yapmak kaydıyla yatların sefere çıkabilmeleri için başlangıç limanındaki liman başkanlığının onayı yeterlidir. Ancak, yabancı limanlara seyir yapan veya yabancı limanlardan gelerek Türkiye’ye giren bütün yatların yat kayıt belgelerinde sıhhi muamele, gümrük ve pasaport işlemleri de aranır.

Ayrıca, boğazlardan transit geçişler bakımından 20 Temmuz 1936 tarihinde Montreux’de de imzalanan Boğazlar Rejimi Hakkında Sözleşmede öngörülen sağlık denetimine ilişkin hükümler saklıdır.

Yat kaptanının, yat kayıt belgesinin sefer süresince yatta kalan nüshasını liman başkanlığına teslim etmesi ile sefer tamamlanmış olur.

Yatların Bırakılması ve Kalış Süreleri (Madde 46)

Türkiye’ye yatları ile birlikte giriş yapan yabancılar, Kanun’un 29’ncü maddesi uyarınca yatlarını belgeli bir yat limanına veya yat çekek yerlerine iki yıla kadar bir süre için kışlama, bakım ve onarım amacı ile bırakarak başka bir vasıta ile Türkiye’den ayrılabilir.

Bu halde yat limanı veya yat çekek yeri müdüründen alacakları bir belge ile mahalli gümrük idaresine müracaat ettikleri takdirde, pasaportları üzerinde gerekli işlem yapılır. Bu suretle yat limanında veya yat çekek yerlerinde kışlayan en az iki yılda bir sahipleri tarafından kullanılan yatlar, ayrıca bir izne gerek kalmaksızın beş yıla kadar Türkiye’de kalabilirler. Beş yılın bitiminde bu süreyi uzatmaya Bakanlık yetkilidir.

Kabotaj Uygulamaları (Madde 47)

Türkiye’de kışlayan veya yabancı bir limandan gelerek Türkiye’ye giriş yapan her türlü yabancı bayraklı özel yatın liman içinde veya Türk limanları arasında kullanılmasına yalnızca sahibi içinde olmak şartıyla izin verilebilir. Çok sahipli yabancı bayraklı özel yatlar ile yabancı kulüp, dernek ve birliklere ait yatlar yılda en fazla dört sahibi tarafından kullanılabilir. Bu çeşit yatlara yat sahibinin ailesi dışında, karşılığında hiç bir ücret alınmadan yalnızca gezi, spor, eğlence amacıyla Türk veya yabancı misafir alınması mümkündür.

Türkiye’ye giriş yapan özel yatların sahibi veya mürettebatı tarafından kullanılmaları ya da ücretsiz Türk ve yabancı misafir ile mürettebat alınması, yatçıların mürettebatsız olarak kiraladıkları yatları kullanmaları gemi adamlığı sayılmaz ve yatçılar, gemi adamlarının sahip olduğu haklardan yararlanamazlar.

Türkiye’de kışlayan veya yabancı bir limandan gelen özel yat veya bir yat işletmesine dâhil yabancı bayraklı yatlara, yatçılar yatçılık amacı ile bir Türk limanından binebilirler ve yatı diğer bir Türk limanında terk edebilirler.

Bu Yönetmelik uyarınca yat işletmeciliği kapsamında kullanılan Bakanlıktan belgeli yabancı bayraklı ticari yatlar, ücret ve navlun mukabili liman içinde ve Türk limanları arasında yolcu taşımacılığı yapamazlar. Ancak bu yatların turizm amaçlı faaliyetleri yolcu taşımacılığı sayılmaz.

Belgeli olmayan yabancı bayraklı yatların, belirli program dâhilinde veya programsız olarak ücret karşılığı yatçı veya yolcu olarak Türk limanları arasında gezi tertip etmeleri halinde Kabotaj Kanunu¹ hükümlerine göre işlem yapılır.

Turizm ve tanıtma açısından önem taşıyan yatçılık faaliyetlerinin bu madde kapsamı dışında değerlendirilmesi, Bakanlığın uygun görüşü ile mümkündür.

Belge Sürelerinin Uzatılması (Madde 48)

Yabancı yatçılık ve yelken klüp, dernek ve birlikleri tarafından verilen belgelerin süreleri, ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından uzatılabilir. Yetki verilecek kuruluş ve bu işlemler için alınacak ücrete ilişkin esaslar Bakanlıkça belirlenir.

1 **Kabotaj Hakkı**, bir ülke sınırları içinde kalan iki nokta arasında yük ve yolcu taşımacılığını, o ülkeye ait taşıma kuruluşlarının tekeline vermekte, bu alanda yabancı taşıyıcıların faaliyetlerinin izne bağlanmasıdır.

Turistik Yat Turları

Mavi Yolculuk

Mavi Yolculuk, Halikarnas Balıkcısı, Azra Erhat ve Sabahattin Eyüboğlu tarafından literatüre kazandırıldığı kabul edilen ve günümüzde özellikle turizmde kullanılan bir terimdir. İsmi kaynağı, Azra Erhat'ın ilk olarak 1957'de, daha sonra daha kapsamlı tarzda 1962 ve 1979'da yayımlanan aynı adlı kitaplarıdır.

“En güzel koylarda demirleyip, güneşin, gün batımının ve masmavi denizin keyfini 1 hafta boyunca dolu dolu yaşamak, hafif bir meltem esintisiyle ay ışığı altında güzel ve keyifli sohbetler etmek, bu değerlidir en güzel tatilin sırrı.

Bu fırsatı neden kaçıralım... Güzelim Fethiye, güzelim Bodrum, güzelim Gökova dururken başka diyarlara gitmek olur mu?

Şeffaf sularda yüzmenin keyfi de bir başka olur... Doyasıya güneşle buluşmak, ıslıl ıslıl denize vuruşunu seyretmek... Bu bir davettir, bu bir düşünce yolculuğudur.... ”

Genel Bilgiler

Kaptan: Ev sahibiniz, tabii ki deneyimli ve bilgili kaptanıdır. O, tüm koyları, sığılıkları, derinlikleri avucunun içi gibi bilmektedir. Sizin güvenliğinizden sorumludur ve bu konuda çok titizdir. Hava şartlarına göre programı değiştirebilir. Lütfen kararlarına saygı gösteriniz.

Aşçı ve Gemici: Aşçınız küçük mutfağında sihirli elleri ile lezzetli yemekleri sizin için hazırlıyor. Gemiciniz, temizliğe, aşçı ve kaptana yardımcı olur. Yatakları düzeltmek onun görevi değildir. Gezi sona erdiğinde uygun göreceğiniz bahşiş mürettebatı sevindirecektir.

Tekne: Çam ağaçlarından yapılan, bu motorlu yelkenler eski Osmanlı Türk kıyı teknelerinden esinlenerek yapılmışlardır. Ancak son yıllarda bunlar, mavi yolculuklar için özel yapılmaktadır. Bu tekneler maksimum 12 kişiliktir ve 6 çift kişilik kabin bulunur. Bu kabinler bir otel odası kadar rahat olmasa da yeterli derecede yer bulunmaktadır. Tüm kabinlerin çift kişilik bir yatağı, küçük bir dolabı ve yatak altında eşya koymak için yeri vardır. Yatak çarşafı ve kişi başına birer yüz havlusu mevcuttur. Bunlar haftada bir defa değiştirilir. Kabinler sadece uyuma amaçlı kullanılmaktadır. Asıl hayat güvertededir.

Mutfak: Partilerde olduğu gibi teknede en çok merak edilen yer mutfaktır. Orada kaptan ile oturarak motor hakkında ve diğer tüm merak ettikleriniz hakkında sohbet ederken, mürettebat arzu ettiğiniz içkileri size sunabilir.

İşte Gerçek Tatil

Pırıl pırıl bir denizde yüzmek... Teknede her gün çok hızlı geçiyor. Programda o gün için bir gezi etkinliği bulunmuyor ise mavi yolculuk size gününüzü güzel geçirmek için birçok olanak tanıyacaktır.

Sabahın erken saatleri balık avlamak için ideal saatlerdir. Maske, şnorkele ve paletlerle yüzerek sualtı dünyasını keşfe çıkabilirsiniz. İsterseniz kürekli bot ile geziye çıkabilir veya karaya çıkarak doğayı keşif gezisi yapabilirsiniz. Teknenin bağlı bulunduğu koy, fotoğraf çekerek değerlendirebileceğiniz harika panoramik görüntüler içindedir.

Bazı misafirlerimiz bir kitaba dalmış olacaklar ki kaçınız evinizde gündüz doğa ile başbaşa harika bir ortamda kitap okuma fırsatı elde edilebilir. Oyun oynayanlar da hiç tavla ve iskambil oyununu bırakmaya niyetli değil. Rahat güneşlenme minderlerinde, güneş tanrıçaları ipodları ile yatmaktadır. Lütfen yeterli miktarda güneş yağı getirmeyi unutmayın. Uzun veya daha kısa bir yolculuktan sonra başka bir koyda yüzme olanağı bulacaksınız. Her gün bir değişikliktir. Lütfen mavi yolculuğun asıl amacının dinlenmek ve rahatlamak olduğunu, spor, eğlence ve diğer etkinliklerin sadece sıkıldığınızda yapılabilecek eğlenceler olduğunu unutmayın. Emin olun döndüğünüzde yeniden doğmuş kadar mutlu ve dingin olarak hayatınıza devam edebileceksiniz.

Kaynak: <http://www.maviyolculukturlari.gen.tr/>

Yat Gezisi Standart Haftalık Menü

Gün-1

Akşam Yemeği

Hafif bir sebze yemeği, patates püresi, pilav, salata, taze meyve

Gün-2

Kahvaltı - (Standart)

Çay-kahve-süt, beyaz peynir, kaşar peyniri, yağ, yumurta, çilek reçeli, vişne reçeli, bal, domates, salatalık.

Öğle Yemeği

Yoğurtlu karışık sebze kızartması, etli bezelye, salata

Akşam Yemeği

Balık, salata, meyve

Gün-3**Kahvaltı - Standart****Öğle Yemeği**

İzmir köfte, makarna, salata

Akşam Yemeği

Kızarmış tavuk, pilav, salata, meyve

Gün-4**Kahvaltı - Standart****Öğle Yemeği**

Patlıcan oturma, makarna, cacık veya salata

Akşam Yemeği

Barbekü, makarna, salata, meyve

Gün-5**Kahvaltı - Standart****Öğle Yemeği**

Biber dolması, makarna, salata

Akşam Yemeği

Et sote, pilav, sebze köftesi, salata

Gün-6**Kahvaltı - Standart****Öğle Yemeği**

Etli taze fasulye, pilav, salata

Akşam Yemeği

Tas kebab, salata, meyve

Gün-7**Kahvaltı - Standart****Öğle Yemeği**

Fırında makarna, sebze türüsü, cacık

Akşam Yemeği

Musakka, pilav, salata, meyve

Gün-8**Kahvaltı - Standart**

Not: Yemekler mevsim sebze ve meyvelerine göre değişebilir.

Tur 1. Antalya Bölgesi

Antalya - Kekova - Antalya

1. Gün - Setur Marina

Yat limanında misafirlerimizin karşılanması. Akşam yemeği ve Setur Marina'da geceleme.

2. Gün- Olympos

Kahvaltıdan sonra hareket. Olympos'ta öğle yemeği ve Adrasan Koyu'nda geceleme.

3. Gün - Demre Çayağzı

Sabah erken hareket. Çayağzı Koyu'nda isteğe bağlı eksta Demre Myra (Noel Baba) Tur imkânı. Akşam yemeği ve geceleme Gökkaya'da.

4. Gün – Kekova, Kaleköy, Simena

Kahvaltıdan sonra hareket. Kale Köy Koyu'nda ve batık şehir Simena üzerinde seyir ve koylarda yüzme imkânı. Öğle yemeği Kale Köy'de; herhangi bir koyda akşam yemeği. Geceleme, Üçağzıda İsteyene Xantos-Patara turu.

5. Gün – Finike

Kahvaltı Sonrası hareket ve Finike Koyu'nda yüzme ve öğle yemeği. Geceleme Finike Marina'da. İsteyene Arykanda turu.

6. Gün – Phaselis

Kahvaltı sonrası hareket. Phaselis Koyu'nda akşam yemeği. Geceleme Phaselis'te.

7. Gün - Setur Marina

Sabah, Phaselis'i gezme imkânı. Sıçan Adası'nda (Topçam) ve civarında yüzme molası. Öğleden sonra Setur Marina'da geceleme.

8. Gün - Setur Marina

Kahvaltı sonrası tTekneden ayrılış.

Fiyatlar ve Sezon:

Mayıs-Ekim	2 kişilik kabinde kişi başı T.P.	390.-TL
Haziran	2 kişilik kabinde kişi başı T.P.	450.-TL
Temmuz-Eylül	2 kişilik kabinde kişi başı T.P.	680.-TL
Ağustos	2 kişilik kabinde kişi başı T.P.	789.-TL

Tur 2. Güney Ege Turları

Fethiye Kelebekler Vadisi Turu

1. Gün Fethiye Çalış Plajı

Sabah Fethiye otogarında buluşma, otele yerleşme. Serbest gün. Dinlenme ve bol bol yüzüp eğlenme günü.

2. Gün Yakapak - Saklıkent

Her tarafı şelalelerle kaplı Yakapark'ta öğle yemeği yiyip; Saklıkent'e yürüyüş için hazırlanıyoruz. Saklıkent gezisi sonrası akşam Fethiye'deki otele dönüp serbest zaman.

3. Gün Fethiye Kelebekler Vadisi

Otelde yapılan kahvaltı sonrası ünü Türkiye'yi aşmış Kelebekler Vadisi'ne gidiyoruz. Tekneyle Kelebekler Vadisi'ne ulaşıyoruz. Burada Kelebekler Vadisi'ndeki şelaleyi ve kaplan cinsi kelebekleri görme fırsatı buluyoruz. Daha sonra burada tekneyle Deve Plajı, Soğuksu, Aya Nikola Adası, Korsan adası, Mavi Mağara koylarında yüzme imkânı.

4. Gün Fethiye Oniki Adalar Turu

Rumlardan kalma bir hayalet köy olan ve günümüzde kültür sanat merkezine dönüşen Kayaköy gezisi ardından dünyanın en güzel koylarından birisi olan Ölüdeniz.

5. Gün Fethiye Çalışlar Plajı

Bugün serbest zaman. Dilediğinizce denizin ve güneşin tadını çıkarmayı sürdürebilirsiniz. Dileyenler Çalış Plajı'nda farklı doğa sporlarını deneyebilirler. Bunlar rafting, dalış, yamaç paraşütü, at safari, Yedi Koylar balık turu vs.

6. Gün Fethiye Dalyan - İztuzu

İlk olarak Dalyan'da çamur banyosu yapıyoruz. Kaunos'un Kaya Mezarları'nı gezip, öğle yemeğini yedikten sonra dünyaca tanınmış ve koruma altına alınan Karetta Karetta kaplumbağalarının yumurtalarını bıraktığı İztuzu Plajı'na gidiyoruz. Burada vereceğimiz yüzme molasının ardından akşamüzeri Fethiye'ye geri dönüş.

7. Gün Fethiye Kayaköy - Ölüdeniz

Oniki Adalar tekne turuna çıkış. Saat 10.30'da tekne hareket ediyor. İlk olarak Yassıca Adası'nda 45 dakikalık bir yüzme molası veriliyor. Ardından Tersane Adası'nda yemek molası veriliyor. Sırasıyla Merdivenli Ada, Kloptra Adası, Katrancı Koyu, Göcek Adası'ndaki deniz molaları ardından akşam otele dönüş.

8. Gün Fethiye Çalış Plajı

Artık son gün. Bu kadar etkinliğin ardından sizleri serbest deniz keyfi için bırakıyoruz. Dileyenler doğa sporlarından yararlanmaya devam edebilir.

Not:

- Hareket Noktaları ve Saatleri: Fethiye otogarda buluşma (Buluşma saati sizin geliş ilinize veya otobüs firmasına göre değişkenlik gösterdiğinden. Otobüs biletinizi aldıktan sonra lütfen bize varış saatinizin bilgisini iletiniz.).
- Aktiviteler: Fethiye’de turda serbest günlerinizde yamaç paraşütü, tekne turu, rafting, dalış, Yedi Koylara balık turu, at safari, cambottur yapabilirsiniz(Rezervasyon sırasında lütfen belirtiniz bu aktiviteler ayrı ücrete tabidir.).
- Turun Zorluk Derecesi: Sağlık problemi olmayan, doğayı, denizi, güneşi ve yürüyüşü seven herkes katılabilir.

www.icemtour.com/

Fethiye Limanı

Fethiye - Marmaris Turu

1. Gün

Fethiye’de acentede buluşma ve tekneye transfer. İlk gün teknede servis akşam yemeği ile başlar. Akşam yemeği ve geceleme,

2. Gün

Kahvaltıdan sonra birbirinden güzel tabiat harikası adaların arasından seyir ederek Göcek Adası’na demirleme. Yüzme molasından ve

öğle yemeğinden sonra Yassıca Adaları'na hareket edilir ve buranın mükemmel manzarası eşliğinde geceleme yapılır.

3. Gün

Kahvaltıdan sonra Bedri Rahmi Koyu'na hareket. Bedri Rahmi Eyüboğlu, "Mavi Yolculuğu" ilk yapan şahıslardan biri ve ünlü bir Türk sanatçısıdır. Bedri Rahmi'nin ziyaretinden sonra koya bu isim verilmiştir. Bugün için diğer bir yüzme molası olan Domuz Adası'na hareket ediyoruz. Akşam yemeği ve geceleme için Ağa Limanı'na gidiş.

4. Gün

Erkenden Kadirga Koyu'na doğru seyir ile başlıyoruz. Öğlen yemeği ve yüzme molası Kadirga Koyu'nda yapılacak. Turunç Koyu ve Cennet Adası bugün yüzme molası için yapacağımız duraklar olacaktır. Öğleden sonra 17.00 civarı, Marmaris Limanı'na giriş yapacağız ve tekneden ayrılış.

Kaynaklar: Skylife Ağustos-2005, İcem Tourism

Özet

Ülkemiz sahil yapısının yatçılığa uygunluğuna karşın, yatların giriş-çıkış ve karasularımızda seyrine ilişkin kuralların elverişsizliği nedeniyle yatçılar Yunan Adaları'nın limanlarını kullanarak sahillerimizin doğal olanaklarından yararlanmakta; fakat tüm harcamalarını bu adalarda yapmaktaydılar. Eski hukuk kuralları, yolcu ve yük gemileri düşünülerek hazırlanmış ve aşırı kompleks formalitelere bağlanmış olması Türkiye'de yat turizminin gelişmesini engellemiştir.

Türkiye'de yat turizminin gelişmesi 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na dayanılarak çıkarılan Yat Turizmi Yönetmeliği sayesinde olmuştur.

Çıkan yönetmelikle şu konulara düzenleme getirilmiştir:

- Deniz turizmi tesisleri yatırım ve işletmeciliği,
- Deniz turizmi araçları yatırım ve işletmeciliği,
- Türk karasuları ve limanları arasında seyir esasları,
- Deniz turizmi araçlarının Türkiye'de kalış süresi ve kabotaj hakları,
- Yerli ve yabancı yat işletmecilerinin çalışma esasları konuları düzenlenmiştir.

“Yat Limanları Yatırım ve İşletmeciliği” kapsamı altında; ana yat limanı, tali yat limanı, yat yanaşma yerleri ve yat çekek yeri konuları düzenlenmiştir.

Yat işletmeciliğinin tam anlamıyla gelişme göstermesi yatların turistik gezi ve kiralama amaçlı olarak kullanılmasıyla sağlanmıştır. Özellikle Ege ve Akdeniz kıyılarında yapılan turistik geziler bu uygulamaların odak noktasını teşkil etmiştir. “Mavi Yolculuk” adı altında başlayan bu turistik geziler günümüzde de sürmektedir.

Gözden Geçir

- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
- Yat Turizmi Yönetmeliği
- Yat Limanları Yatırım ve İşletmeciliği
- Yerli ve yabancı yat işletmecilerine ait düzenlemeleri

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
- Turizmi Yönetmeliği
- 815 Sayılı Kabotaj Kanunu

Değerlendirme Soruları

1. 1980'li yıllara kadar Yunanistan'da yat turizmi gelişmesine karşın Türkiye'de neden gelişmemiştir?
  - a. Yat yanaşma yerlerinin bulunmayışı
  - b. Yat çekek yerlerinin bulunmayışı
  - c. Yat limanlarının bulunmayışı
  - d. Hukuk kurallarının yük gemilerine göre düzenlenmiş olması
  - e. Deniz taşımacılık kanunu yoktur
2. Uluslararası kruvaziyer gemilerde casino varsa Türk karasularında nasıl bir işlem uygulanır?
  - a. Türk karasularında casinolar kapatılır
  - b. Uluslararası gemi olduğu için müdahale edilemez
  - c. Beş yıldızlı turistik gemilere müdahale edilmez
  - d. Yabancı gemilere müdahale edilemez
  - e. Ancak limanlara yanaştıklarında casino bölümü kapatılır
3. Aşağıdaki yat limanlarından hangisi Antalya'dadır?
  - a. Taşucu Marina
  - b. Setur Marina
  - c. Karataş Marina
  - d. Çeşme Marina
  - e. Ereğli Marina
4. Kabotaj nedir?
  - a. Uluslararası yük taşımacılığıdır.
  - b. Uluslararası yolcu taşımacılığıdır.
  - c. Ülke sınırları içinde yük ve yolcu taşımacılığıdır.
  - d. Ülke sınırları içinde yük taşımacılığıdır.
  - e. Ülke sınırları içinde yolcu taşımacılığıdır.
5. "Mavi Yolculuk" kavramını denizcilik literatürümüze kim/kimler kazandırmıştır?
  - a. Halikarnas Balıkcısı, Azra Erhat
  - b. Sabahattin Eyüboğlu
  - c. Azra Erhat, Sabahattin Eyüboğlu
  - d. Cevat Şakir Kabaağaçlı, Azra Erhat, Sabahattin Eyüboğlu
  - e. Halikarnas Balıkcısı, Azra Erhat, Bedri Rahmi Eyüboğlu

Ek 1. Türkiye'deki Milli Parklar

Tablo 1. Türkiye'deki Milli Parklar (MP)

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
1	Yozgat Çamlığı	Yozgat	İç Anadolu	Yozgat	264	1958

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: İç Anadolu'da insan etkisi ile meydana gelen (antropojen) step içerisinde yer alan, sayılı relik (kalıntı) ormanlardan biridir. Ortalama yüksekliği 1350 m olan sahadaki arazinin morfolojik özelliklerini tepeler, sırtta ve vadilerde parçalanmış dalgalı düzlükler meydana getirmektedir. Karaçam, meşe ve ardıç ağaç toplulukları milli parkın bitki örtüsünü meydana getirmektedir. Bu milli parkın tabii kaynak değerlerinin yanında rekreasyon ihtiyacını karşılaması bakımından büyük önemi bulunmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın 40 km kuzeyinde bulunan Hititlerin başşehri Boğazköy, Alacahöyük, Sarıkaya Kaplıcaları, yakın çevresindeki diğer önemli turizm merkezleri olarak görülmeye değer yerlerdir.

Mevcut Hizmetleri: Milli parkta güneybirlik kullanıma yönelik tesisler mevcuttur.

2	Karatepe-Aslantaş	Adana	Doğu Akdeniz	Kadirli	7.715	1958
---	-------------------	-------	--------------	---------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Anadolu'da Kızılırmak kavisi içerisine M.Ö. 2000 yıllarında yerleşen Hattilerin devamı olan Hititler, M.Ö. 1750'de krallık kurmuşlar ve M.Ö. 1450'de Doğu'nun en önemli İmparatorluklarından biri olmuşlardır. M.Ö. 1200 yıllarında deniz kavimleri tarafından yıkılan Hitit İmparatorluğu'nun merkez Hattuşaş (Boğazköy)'ü terk ederek güneydoğuya çekilen Hititler, M.Ö. 8. yüzyılda Kilikya bölgesine hakim olan Kral Asitowada tarafından Karatepe - Aslantaş yöresinde bir Hitit Krallığı kurmuşlardır. Sınır kalesi olan Karatepe - Aslantaş ile Ceyhan nehrinin karşı yakasındaki Domuztepe'de görülen harabeler ve özellikle kuzey-güney kapıları ile kapı aslanları, kalıntılarının en ilginç olanlarıdır. Ortaya çıkarılan eserler modern müzecilik anlayışına uygun olarak tarihi çevreleri içinde onarılarak açık hava müzesi haline getirilmiştir.

Karatepe - Aslantaş'ın en önemli özelliklerinden biride yapılan kazılarda bulunan Fenike alfabesi ile yazılmış olan yazıtın aram diline çevrilmesi, Hitit Hiyeroglif yazısının çözülmesine yardımcı olmuştur.

Kızılçam, ılgın, meşe türleri ve maki florasının meydana getirdiği bitki örtüsü, karaca, domuz, çakal, tavşan, tilki, turaç, keklük gibi yaban hayvanlarının toplulukları ile Ceyhan nehrinde yayın ve sazan balıkları bulunmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Roma ve Bizans döneminde de yerleşim gören alanda özellikle Pınarözü köyü yakınlarında bazilika tipinde bir tapınağın tabanında görülen çok renkli mozaikler üstün sanat değeri ve kültürel peyzaj özelliği taşımaktadır. Nisan ve kasım ayları arasında parkın arkeolojik ve tabii değerleri, açık hava müzesi görülebilir.

Mevcut Hizmetleri: Güneybirlik rekreasyonel faaliyetlerden piknik;baraj gölü çevresindeki mevcut patikalardan doğa yürüyüşleri yapılabilir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
3	Soğuksu	Ankara	İç Anadolu	K.Hamam	1.050	1959

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: İç Anadolu stepinde Kuzey Anadolu'nun gür ve yeşil ormanlık bölgelerine geçiş kuşağında yer alan saha, iki ana vadiye açılan pek çok yan dere ve vadilerarası düzlüklerden meydana gelen jeomorfolojik bir yapıya sahiptir. Andezit, bazalt, tüf ve anglomeralar jeolojik yapının ana kayaçlarıdır. Bu arazi yapısı üzerinde, tabii görünüşünü koruyan karaçam, sarıçam, meşe ve kavak ağaçlarından oluşan ve alt flora türleriyle zenginleşmiş bir orman dokusu bulunmaktadır. Yaban domuzu, ayı, kurt, tilki, geyik, sansar ve kuşlardan akbalar sık görülebilen yaban hayvanlarıdır.

Parkta en yaygın kullanım şekli pikniktir. Yürüyüş, dağcılık, tırmanma sporları da yapılabilir.

Görülmesi Gereken Yerler: Park sahasında manzara günün her saatinde çok çeşitli ve değişik güzelliktedir. Milli park haricinde, milli parka bağlı pınak, keklük ve sülün üretme istasyonu bulunmaktadır. Üretme istasyonunda kınalı keklük, çil keklük, şahin, sülün, bıldırcın ve güvercin bulunmaktadır.

Mevcut Hizmetler: Park, yürüyüş, dağcılık ve piknik yapmak için uygundur. Milli park dahilinde idare binası, misafirhane, gazino, memba suyu işletmesi, büfe, müze, açık hava tiyatrosu ve turistik otel mevcuttur.

4	Kuş Cenneti	Balıkesir	Marmara	Bandırma	64	1959
---	-------------	-----------	---------	----------	----	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Kış mevsimin sonlarına doğru Kuş Gölü'nün suları yükselmeye başlar ve kuzeybatı kıyısındaki, Küçük Söğüt Koru'sunu ve etrafındaki sazlıkları kaplar. Kışın bahara döndüğü günlerde soğuk devreleri güney ülkelerinde geçiren göçmen kuşlar, yuva kuracak yer olarak sessizlik içindeki Kuşçenneti Milli Parkı'nı seçerler. Yuvalarında yumurtlar, kuluçkaya yatarlar. Yavrular gözlerini burada açarlar, beslenir, büyür, serpilir ve gelecek yıl yine gelmek üzere uzaklara uçarlar.

Göl suları, söğüt korusu ve sazlıkların sağladığı beslenme, güvenlik ve barınma olanakları ile elverişli iklim şartları, Avrupa-Asya kıtaları arasında büyük kuş göçlerini bu küçük (64 Ha) yurt köşesine yönelterek, yörenin milletlerarası seviyede ün kazanmasına neden olmaktadır.

Kaşıkçıdan balıkçılara, çeltikçiden karabataklara, sazgülünden pelikanlara, kuğudan kazlara, ördeklere kadar kuluçka yapan, kışlayan ve göç sırasında uğrayan 239 kuş türünden 2-3 milyon kuş, her yıl buraya uğramaktadır.

Kuşçenneti Milli Parkı'nın ülkemizdeki diğer milli parklardan farklı özel bir yeri vardır. Milletlerarası düzeyde önem taşıyan milli parktaki kuş zenginliği ve milli park tanımı içindeki başarılı koruma uygulaması nedeniyle 1975 yılında Avrupa Konseyince A sınıfı Avrupa diploması verilmiştir. 1981-1986-1991 ve 1996 yıllarında bu diploma yenilenmiştir.

Görülmesi Gereken Yerler: Kuşçenneti'nde kuş yaşamının ilgi çekici dönemlerini izleme imkânı, mart-temmuz ve eylül-ekim ayları arasındadır. Gözetleme kulesinden geniş bir çevre gözlemlenebilir.

Mevcut Hizmetleri: Milli parkta bulunan müze ve idare merkezinde parkta başta kuşlar hakkında geniş bilgi verilmektedir. Milli parka bilimsel araştırmalar yapmak park yönetiminin iznine bağlıdır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
5	Uludağ	Bursa	Marmara	Bursa	12.732	1961 1996

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Yerkürenin derinliklerinden gelen magmanın kırıklar ve çatlaklar boyunca yeryüzüne doğru yükselmesi ve katılaşması sonunda meydana gelen Uludağ'ın jeolojik yapısını genellikle iç püskürük granit kayaları oluşturmaktadır. Dağın bugünkü şeklini kazanması tektonik hareketler ve farklı aşınma etkisiyle oluşmuştur. Bursa ovasına kısa mesafede ve 2543 metre yükseklikte olan Uludağ, Marmara Bölgesi'nin en yüksek noktasıdır. Aras çağlayanı ve doruklarda görülen buzul izleri Uludağ'ın jeomorfolojik yapısının ilgi çekici özellikleridir. Milli parkın bir başka özelliği de Bursa Ovası'ndan Uludağ'ın doruklarına doğru değişen bitki topluluklarının meydana getirdiği orman kuşaklarıdır. Botanik bilimci Mayr'ın bitki kuşaklarını muhtelif yüksekliklerde karakterize etmesi bakımından "Dünya Ormancılık Literatürü"nde özel bir önemi vardır.

Milli parkın elverişli tabiat şartları ayı, kurt, çakal, tilki, karaca, geyik, tavşan, domuz, keklik, yabani güvercin, akbaba, kartal, çaylak, bülbül, çalığı gibi hayvanların yaşamasına ve çoğalmasına imkân vermiştir. Aralık-mayıs ayları boyunca Uludağ karla örtülüdür. 3.95 metreye varan kar kalınlığı ve kar kalitesi ile Uludağ kayak yapmaya son derece elverişli olup; Türkiye'nin en önemli kış sporları merkezidir.

Görülmesi Gereken Yerler: Çobankaya, Sarıalan ve Kirazlıyayla, milli parkın farklı peyzaj değerlerini; Çobankaya mevkiindeki "Bakacak Manzara Seyir Terası" ise daha geniş bir perspektifte peyzaj değerlerini, Bursa Ovası'nı ve kent gelişimini ziyaretçilere sunar.

Mevcut Hizmetler: Milli park sahası içerisinde "Oteller Bölgesi" diye adlandırılan mevkii ziyaretçilere kış etkinliklerinden kayak olanağı sunarken, Sarıalan, Çobankaya ve Kirazlıyayla mevkiileri kamp ve günübirlik kullanımlar için düzenlenmiş sahalardandır.

6	Yedigöller	Bolu	Batı Karadeniz	Dirgine	2.019	1965
---	------------	------	----------------	---------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Batı Karadeniz Bölgesi'nin oldukça engebeli bir yöresinde bulunan milli parkta heyelanın oluşturduğu göller "Orman Denizi"ni andıran zengin bitki örtüsü göllerde yaşayan alabalıklar ve bu değerlerin yarattığı rekreasyon kullanım potansiyeli ana kaynak değerleri oluşturur. Genellikle yer yapısı serpantinlerden ve volkanik kayalardan oluşan sahada zaman zaman göçük yer hareketleri sürüklenmeye hazır arazi yapısı, göllerin meydana gelmesini hazırlayan başlıca etmenlerdir. Göller, kayan kitlelerin, vadilerin önlerini kapaması sonucu arkada suların biriktiği set gölleridir. Bunlardan bazıları dip kaçakları ile birbirine bağlantılıdır. Milli parkta hakim bitki örtüsü kayın ağaçlarıdır. Ayrıca meşe, gürgen, kızılbaş, karaçam, sarıçam, göknar, karaağaç, ihlamur ve porsuk gibi değişik tür ağaçlarda görülmektedir. Etkili koruma ile milli parkın içerisinde ve yakın çevresindeki sahalarda sayıları artan geyik, karaca, ayı, domuz, kurt, tilki ve sincap türleri bulunmaktadır.

Ülkemizde ilk kültür alabalığı üretme istasyonu 1969 yılında bu milli parkta kurulmuştur. Dolayısıyla rekreasyonel açıdan olta balıkçılığına kaynak olmuştur. Ayrıca kampçılık, günübirlik piknik, treeking, fotoğrafçılık ziyaretçilerin uğraşlarıdır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park içerisindeki farklı büyüklük ve formlardaki saf kayın veya kara kayın-karaçam-meşe ormanlarıyla çerçevesi üst üste dizilmiş göller "Kaparkaya Manzara Seyir Terası"ndan farklı renk-doku-tekkür çeşitliliği içerisindeki eşsiz peyzaj güzellikleri, irili ufaklı şelale "Karaçam Tabiat Anıtı", çok sayıdaki doğal su kaynağı, "Geyik Üretme Sahası", Köyü Tepe'deki halen kalıntıları görülen dinlenme yeri, özellikle sonbahardaki flora çeşitliliğinin sergilendiği farklı renklerdeki peyzaj görüntüleri görülmeye değer özellik ve yerlerdir.

Mevcut Hizmetler: Milli parkta günübirlik rekreasyonel faaliyetlerden piknik, trekking, doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı gibi etkinlikler gerçekleştirilmekte ve kontrol edilmektedir. Amatör ve profesyonel fotoğrafçılık da yapılabilmektedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
7	Dilek Yarımadası	Aydın	Ege	Kuşadası	27.675	1994

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Samsun Dağı'nın Ege Denizi'ne doğru uzantısıyla şekillenen Dilek Yarımadası'nın jeolojik yapısı, paleozoik şistler, mezozoik kalkerler ve mermerler ile neojen tortul kütlelerden meydana gelmiş, menderes mastının bir parçasıdır. Yarımada kumlu, killi, yatık ve yüksek kıyı şekillerini içeren plajlarıyla ilgi çekici kıyı özelliklerine sahiptir.

Milli parkın özellikle kuzey kesimi Akdeniz Bölgesi'nde ender görülen potansiyelde bitki örtüsüne sahiptir. Özellikle defne ve kestane bitki kuşakları ile Akdeniz makî florasının hemen bütün bitki türleri yarımada en canlı ve sağlıklı örnekleriyle yer almaktadır. Kuzey Anadolu ormanlık yörelerine has kestanenin, en güneye indiği, ülkemizde birkaç yerde bulunan kartopunun, Finike ardıcının küçük bir topluluk meydana getirdiği, pırnal meşesi, dallı selvilerin birlikte yetiştiği tek yerdir. Milli park nesli tükenmeye yüz tutmuş Anadolu parçasının batıda yaşadığı son noktadır. Ayrıca Akdeniz ülkelerinde korunan türler arasında da bulunan Akdeniz Foku ve deniz kaplumbağaları milli parkın kıyılarındaki yaşama ve üreme olanağı bulmuştur.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın hemen kuzeydoğusu sınırında Dilek Tepesi eteğinde Güzelçamlı Köyü yöresindeki kutsal olan M.Ö.9-8. yüzyıllarda "İyonya'nın siyasal ve bilimsel merkezi" olan Panionion Konfederasyonu'nun toplantı yeri olarak kullanılmıştır.

Mevcut Hizmetler: Parkın sahip olduğu koylarda günübirlik kullanım alanları mevcut olup ziyaretçinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ayrıca kırgazinosu ve büfeler de mevcuttur.

8	Spil Dağı	Manisa	Ege	Manisa	5.505	1968
---	-----------	--------	-----	--------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Kanyonlar, vadiler, inler, mağaralar, dolinler ve lapyalar gibi karstik oluşumları yörenin jeolojik yapısından kaynaklanan ilgi çekici yer şekilleridir. Çam, ardıç,

kavak, ceviz, kızılâğaç, karaağaç, meşe ağaçlarından meydana gelen bölgenin zengin bitki türleri yanında, milli parkta bilimsel araştırmalarla belirlenen 20'den fazla endemik bitki türü bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun bir devrine adını veren ve Avrupa ülkelerine de götürülen Manisa laleleri de milli parkta tabii olarak yetişmektedir. Ayı, karaca, kurt, çakal, domuz, tilki, sansar, porsuk, dağ keçisi, akbaba, kartal ve sülün yörede yaşayan yaban hayvanlarıdır. Milli parkta sülün üretme istasyonu kurulmuştur.

Milli parkın tarihi ve mitolojik yönü de zengindir. Miteolojiye göre Spil Dağı'na adını veren, zaman Tanrısı Kronos'un karısı Kybele (Sipylena)'dir. Kybele bütün tanrıların, tanrıçaların olduğu gibi bitkilerin, hayvanların ve insanların bereket tanrıçasıdır. Akpınar mevkiinde kaya üzerinde oturmuş rölyefi vardır. Bir diğer kaynağa göre de Frikya Kralı Menos'un kızı Sibel'in bu dağa atılarak vahşi hayvanlar tarafından büyütülmesinden dolayı dağa Spilos adı verilmiştir. Sonraları Kral, Tantal Kalesi'ni yaptırmış, kalenin bitmesi şerefine verdiği ziyafette oğlunu kurban ettiği için Tanrılar tarafından cezalandırılmış "Ağlayan Kaya" olarak bilinen yer ise miteolojiye göre 14 çocuğunun Leto tarafından öldürülmesi sonucu çocuklarının ardından ağlayan Niobe'ye aittir. Arazinin jeomorfolojik yapısı dağcılık trekking ve atıcılık sporlarına uygundur. Atalanı mevkiinde halkın kamp ve günübirlik rekreasyon ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: "Ağlayan Kaya" Dulkadın mevkiindeki eskiden yerleşim yeri olarak kullanılan mağaralar, ilgi çekici ve görülmesi gereken diğer özelliklerdir.

Milli parkın doğusunda 600 m yüksekliğinde bulunan kalker bazı erimesi ile meydana gelmiş olan dolin gölü içerisinde bol miktarda sülük barındırmasından dolayı "Sülüklü Göl" olarak isimlendirilmekte ve doğal peyzajın en güzel örneklerinden birini sergilemektedir."Paşaini" gibi suların kalker serilerinin altını eritip oymaları ile oluşan çok sayıda in bulunmaktadır. Ayrıca, parkın yakınında sıcaklığı en az 21dereceye kadar yükselen bir ılıca da mevcuttur.

Mevcut Hizmetleri: Park, Bölge halkının rekreasyon ihtiyacını gidermektedir. Arazinin jeomorfolojik yapısı dağcılık sporuna uygundur. Aynı zamanda track ve atıcılık sporları da yapılmaktadır. Milli parkın Atalanı mevkiinde düzenlenen günübirlik ve kamp alanı bölge halkının yaz-kış rekreasyon ihtiyacını büyük ölçüde karşılamaktadır. Kırgazinosu ve bungalowlar mevcut hizmetler içindedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
9	Kızıldağ	Isparta	Batı Akdeniz	Şarkikaraağaç	59.400	1969

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın üzerinde yer aldığı Kızıldağ ile Beyşehir Gölü'nün kuzey kıyıları arasında uzanan dalgalı arazi üzerinde genellikle erozyonla aşınmış yer şekilleri görülmektedir. Alanın jeolojik yapısını kalker kayalarından oluşan formasyonlar meydana getirir. Milli parkın bitki örtüsünü kızılçam, karaçam, ardıç sedir ormanları ve bozuk maki toplulukları meydana getirir. Bu ormanlar botanik özellikleri kadar Şarkikaraağaç ve yakın çevresinin rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanması ile de önem taşımaktadır. Ayrıca, amatör dağcılar, 1840 m. yükseklikteki Büyüksivri tepeye tırmanarak dağ sporu yapabilirler.

Görülmesi Gereken Yerler: Kızıldağ, Milli park sedir ormanları ve maki topluluklarının oluşturduğu flora çeşitliliğinin sergilendiği, Beyşehir Gölü'nün kuşbakışı gözlenebildiği doğal peyzaj çeşitliliğine sahip bir sahadır.

Mevcut Hizmetleri: Milli park içerisinde günübirik rekreasyonel etkinliklerden piknik, trekking, doğa yürüyüşleriyle uzun süreli rekreasyonel etkinliklerden de çadırılı ve karavanlı kamping yapılabilir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
10	Güllük Dağı Termessos	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	6.702	1970

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Antalya'nın kuzeyinde geniş düzlükler meydana getiren traverten basamaklarından sonra yükselen Torosların Güllük Dağı yamaçlarında yer alan antik Termessos şehrini, Anadolu'nunyerli ırkı olan Solimler kurmuştur. Termessos ve Solimler hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte Bellerofan efsanesine bağlı olarak Homeros'un "İlyada" sında Solimlerden Termessos halkı olarak bahsedilmektedir. Termessos'un tarih sahnesine çıkışı M.Ö. 334 de İskender'in bölgeden geçtiği tarihle başlar. Aşağı şehir, şehir merkezi ve mezarlık olarak üç bölümde gelişen şehir, Roma Dönemi'nde en parlak çağlarını yaşamıştır. Şehrin surları, kuleler, kral yolu, hadrian kapısı, gymnasium agora, tiyatro, odeon, zengin süslemeli mezarlar, şehrin suyunu sağlayan sarnıçlar ve drenaj sistemi Termessos'un en görkemli yapılarının kalıntılarıdır. Milli parkta; Güllük Dağı'nın sarp kayalıkları, duvarları 600 metreye kadar yükselen Mecine Kanyonu gibi jeomorfolojik güzellikleri yanında Akdeniz iklim tipinin bitki topluluklarını sergileyen orman ve maki örtüsü, bu doğal yaşam ortamında barınan dağ keçisi, alageyik, şah kartal gibi nadir yaban hayvanı türleri bulunmaktadır. Milli parkta düzenlenmiş piknik ve kamp alanlarından faydalanılabilir.

Görülmesi Gereken Yerler: Antik Termessos şehri kalıntıları, Güllük Dağı'nın değişik jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları, Akdeniz bitki topluluklarının sergilendiği orman ve maki toplulukları, zengin faunası(hayvan varlığı) gibi doğal ve kültürel pek çok özellikleri görülmeye değer bir sahadır. Tarihi ve antik Termessos şehri kalıntıları günümüze kadar en iyi şekilde korunarak ulaşabilmiş eserlerdendir.

Mevcut Hizmetleri: Milli park içerisindeki ziyaretçi merkezi her türlü donanımıyla ziyaretçilere park hakkındaki bilgileri verebilecek şekilde hizmet vermektedir. Doğa okulu olarak milli park genel müdürlüğü, üniversiteler ve TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde doğa derslerinin uygulamalı olarak gerçekleştirildiği bir sahadır. Burada rekreasyonel etkinliklerden özellikle doğa yürüyüşleri tercih edilirken piknik imkânları da söz konusudur. Kırgazinosu günübirlik etkinliklere hizmet vermektedir. Milli parkta tabiatın sunduğu bütün zenginlikleri, güzellikleri ve Termessos tarihi bütün canlılığıyla kalıntılar arasında gezilerek yaşanabilir. Düzenlenmiş piknik ve kamp alanlarından faydalanılabilir. Ayrıca lokanta, büfe gibi tesisler ziyaretçilerin gereksinmelerini karşılayacak düzeydedir.

11	Kovada Gölü	Isparta	Batı Akdeniz	Eğirdir	6.534	1970
----	-------------	---------	--------------	---------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Kovada Gölü'nün meydana gelişi, Batı Toros Dağları'nda görülen karstik göllere benzer. Havzaya düşen yağmur sularının fiziksel ve kimyasal aşınmasına

eklenen tektonik yer hareketleriyle şekillenen göl, tektonik bir polyedir. Eğirdir Gölü'nün güneye doğru uzantısı olan Kovada Gölü, sonradan aradaki dar vadinin alüvyonlarla dolması sonucunda bugünkü şeklini almıştır. Tatlısu levreği (sudak), tatlısu istakozu ve sazandan meydana gelen göl faunası(hayvan varlığı) sayı olarak oldukça iyi durumdadır. Kızılcım, meşe, çınar ağaçlarından meydana gelen bitki örtüsü ve parkın tabii güzellikleri milli parkın ana kaynak değeri olan açık hava dinlenme, kullanma poansiyeline katkıda bulunmaktadır. Sahanın meydana gelişini hazırlayan karst morfolojisi, bakır doğanın araştırılması, yürüyüş, manzara seyretme, tırmanma ve primitif kampçılık olanağı sağlamaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Kovada Gölü milli parkına adını veren göl, çevresindeki zengin florası gibi doğal peyzajın pek çok çeşitini sunan bir sahadır.

Mevcut Hizmetleri: Sahada gününbirlik rekreasyonel etkinliklerden doğa yürüyüşleri, trekking gibi etkinliklere uygun olup; pirimitiv kamping yapılmaktadır. Sahadaki kırgazinosu ziyaretçilere hizmet vermektedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
12	Munzur Vadisi	Tunceli	Güneydoğu Anadolu	Tunceli	42.000	1971

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Karasu ve Murat çöküntü alanları arasında yükselen Munzur Dağları'nın jeolojik yapısı, metamorfik, volkanik ve tortul kayalardan meydana gelir. Kuzeyde 3300 metreye kadar yükselen bu dağlık alan, Mercan ve Munzursuyu vadileriyle büyük ölçüde parçalanmıştır. Mercan Vadisi'nin 1.30 metreden yukarı kesimlerinde buzul gölleri, dağlardan Ovacık düzlüğüne gelindiğinde kaynayan gözeler, vadi boyunca dökülen küçük şelaleler milli parkın peyzajının ilgi çekici örnekleridir. Mili parkta tepeler ve yamaçlar, meşe ormanları ile kaplıdır. Vadi tabanında ise ceviz, kızılbaş, dişbudak, karaağaç, çınar, kavak, söğüt ve çalı türlerinden meydana gelen zengin bir bitki örtüsü görülür. Sarp ve dik yamaçlar ise çıplaktır. Yaban hayatı; kurt, tilki, ayı, kınalı keklik gibi türlerin yanında dağkeçisi, çengel boynuzlu dağkeçisi, vaşak, susamuru, çil keklik, keklik, kaya kartalı gibi nadir türlerin de barınmasına imkân sağlamakta; Munzur Vadisi ve Mercan suyunda bol miktarda Alabalık bulunmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Mercan Vadisi'nin yukarı kesimlerinde buzul göllerini bu göllerin oluşturduğu peyzaj görüntüleri, dağlar Ovacık düzlüğüne inildiğinde kaynayan gözeleri ve küçük şelaleler görülesikaynak değerleridir.

Mevcut Hizmetleri: Milli park içerisinde gününbirlik rekreasyonel etkinliklerden piknik, doğa yürüyüşleri ve isteğe bağlı olarak primitif kamping yapılabilir.

13	Olimpos -Beydağları Sahil	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	34.425	1972
----	---------------------------	---------	--------------	---------	--------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Antalya kıyı düzlüğünden batıya bakıldığında denizden dimdik yükselen dağlık arazi, deniz kenarından kayalık dağların doruklarına doğru uzanan ormanların yeşilliğiyle birleşerek farklı bir güzellik sergiler. Kumlu, çakıllı plajları, koyları, körfezleri, vadi ve dorukları jeomorfolojik özelliklerin en ilginç örnekleriyle doludur. Batı Toros

Dağları'nın genç dağlar kuşağını içeren yörenin jeolojik yapısı genellikle kalker ve serpantin kayalarından oluşmuştur.

Milli parkın kapsamında ayrıca;

- AntikÇağ'da Likya olarak bilinen bölge adeta bir açık hava müzesidir. Milli park, tarih öncesi dönemlerden itibaren önemli bir iskân bölgesi olmuştur. Sahilin kuzey ucunda Beldibi Mağarası'nda, Paleolitik Çağ'a ve Mezolitik Çağ'a ait çeşitli aletler bulunmuştur. Mağaranın girişinde demir oksitten yapılmış yaban keçisi motifi oldukça ilginçtir.
- Küçük Çaltıcak mevkii karşısına düşen Sıçan Adası'nda Geç Devir surları ile Roma ve Bizans dönemine ait bazı yapı kalıntıları mevcuttur.
- M.Ö. VII. yüzyılda Rodos Kolonis olarak kurulan Phaselis (Tekirova) Antik Şehri sahilin en önemli yerleşim yeridir. Burada, Roma İmparatoru Hadrianus (M.S. 117-138) anısına yapılmış giriş kapısı, güneyinde sarnıç, tamamlanmamış bir tapınağın kalıntıları, taştan yapılmış lahit benzeri mezarlar, su kemeri, tiyatro ve şehir duvarının bir bölümüyle kendisini gösterirken, Akdeniz'in mavi suları altında keşfedilmeyi bekleyen nice değerler mevcuttur. Phaselis'in kuzey, kuzeydoğu ve güneyinde olmak üzere üç limanı vardır. Güney Limanı'na doğru sırasıyla Ticaret Agorası, Domitian Agorası (M.S. 81-56) ve Geç Devir Agorası yer almaktadır.
- Olimpos, denize yakın mesafede bir akarsuyun oluşturduğu vadinin iki yanına kurulmuştur. Kayalılar üzerinde son dönemini tüm ihtişamıyla yansıtan kalesi bulunur. İçinde yer alan önemli yapı kalıntıları, Cehla Kapısı, Roma Dönemi'nden kalan tiyatro, Bizans Dönemi'nden kalan bazilika, hamam, Adrasan Limanı ve Gagai'dir.
- Olimpos'un birkaç kilometre batısındaki dağlık arazide kalker ve serpantin formasyonları kantağındaki çatlaklardan çıkan ve 'Likya'nın Sönmeyen Ateşi' diye adlandırılan gaz, yüzyıllardır yanmakta ve Bellerophantes mitosuna Chimaira (Yanar Taş) adıyla geçerek yöreye mitolojik değer kazandırmaktadır. Akdeniz Bölgesi iklim şartlarının olumlu etkisiyle alanda, yılın 7-8 ayında her türlü deniz sporları, piknik, kamp, yürüyüş yapılabilir ve arkeolojik alanlar gezilebilir.

Flora ve Fauna: Akdeniz Bölgesi'nin ekolojik özelliğine sahip yörede orman örtüsü, zengin maki toplulukları olmakla birlikte deniz kenarında fıstık çamları, yükseklik arttıkça kızılçam, karaçam ve 1000 metrenin üstünde sedir ağaçları şeklindedir. Milli park sınırları içinde bine yakın bitki türü ve bunların içinde de yirmibir endemik türün bulunuşu, milli parkın tür yönünden çeşitliliğini göstermektedir. Yöredeki ayı, yabandomuzu, dağ keçisi, tilki, sansar, kurt, çakal, tavşan ile çeşitli kuş ve balık türleri, milli park ekosisteminin başlıca yaban hayatı bireyleridir.

Mevcut Hizmetler: Milli parkta yılın 7-8 ayında her türlü deniz sporları, yürüyüş, arkeolojik geziler, piknik ve çadırli kamp olanakları mevcuttur. Kındılçeşme, Göynük, Küçük Çaltıcak, Topçam ve Ulupınar alanlarından günübürlük yararlanılabilir. Ayrıca milli parkın yakın çevresinde yayla turizmi ile kış sporları da yapılabilmektedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
14	Gelibolu Yarımadası TMP	Çanakkale	Marmara	Çanakkale	33.000	1973

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Osmanlı İmparatorluğu'nu saf dışı etmek ve Rusya'ya yardım amacıyla İstanbul'a ulaşmak isteyen itilaf devletleri güçlü donanmalarına güvenerek

Gelibolu yarımadası üzerinden saldırıya geçmişlerdir. Burada Kurmay Yarbay Mustafa Kemal'in önderliğinde Türk milletinin güçlü, insanüstü direnmesi ile karşılaşmışlardır. 250.000'i aşan Türk şehidinin kanları üzerinde yükselen anıtlar ve yine 250.000'iaşkın İngiliz, Fransız, Avusturalya ve Yeni Zelanda askerlerinin kemiklerinin gömülü olduğu alanları içine alan milli park, bütün dünyaya barışın değerini anlatmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Gelibolu Yarımadası, denizlerin kendine has akıntıları; az yükseltili dik yamaçlı kıyıları; oya gibi işlenmiş girintili, çıkıntılı koyları; uzun kumsalları ile yörenin ormanlık tepeleri, vadileri savaşın akışında etkili rol oynamıştır. Çanakkale Boğazının savunmasının tabyaları, Kilitbahir başyaylası, Seddülbahir savaş alanı, Maste koyu, Tekke köyü, Ertuğrul koyu, İkizler Koyu, Hisarlık Tepesi, Alçı Tepesi, Zığınderesi, Kereviz Deresi, Arıburnu'na Anafartalar savaş alanlarının Kaba Tepesi, Kanlı Şisti, Conkbayırı, Savla Ovası, Kakma Dağı savaşın gazi köyleri Seddülbahir M. Kemal'in karargahı, Bigali ve Eceabat'ı içine alan yaklaşık 33.000 hektardır. Milli parkta savaş alanları, anıtlar, şehitlikler, anıt mezarları ve müzeler, saha sergileri gezilebilir. 18 Mart'ta Deniz, 25 Nisan 'da Seddülbahir, 10 Ağustos'ta "Anafartalar Savaşları"nın törenleri izlenebilir.

Mevcut Hizmetleri: Tabii çevrenin zengin güzellikleri ve savaş alanları dışında, Kabatepe'deki müze, piknik ve kamp alanlarından faydalanılabilir. Ayrıca Eceabat İdare ve Ziyaretçi Merkezi ile buradaki günübirlik alan ve kırgazinosundan faydalanmak mümkündür.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
15	Köprülü Kanyon	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	36.614	1973

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın rekreasyonel dokusunu Köprü Irmağı teşkil eder. Bu ırmağın değişken karakteri rafting sporu için ideal alanı yaratır. Ağaçlarla gölgelenen nehir kenarında günübirlik ve kamp kullanma alanları milli parkın en önemli etkinliklerini oluşturur.

Bölgenin kil, kumtaşı, konglomera ve kalker kayaçlarından meydana gelen jeolojik yapısı, karstik yer şekillerinin oluşmasını sağlamaktadır. Milli parkın ana kaynağını oluşturan Köprü Irmağı'nın, Bolasan Köyü ile Beşkonak arasında meydana getirdiği yarma vadi, 14 km uzunluğu ve 100 m'yi aşan duvarlarıyla ülkemizin en uzun kanyonudur.

Milli parkta vadi tabanlarından, dağların çıplak doruklarına doğru çam, selvi, sedir ve çok sayıda yapraklı ağaç türlerinden meydana gelen bitki örtüsü zengin maki topluluğu ile desteklenmektedir. 400 hektarlık saf Akdeniz selvisi ormanı, flora özelliklerinin en önemli ve en belirgin alanıdır.

Milli parkın yaban hayatı listesinin oldukça geniş olmasına karşın usulsüz avlanmalar sonucunda türler azalmıştır. Yaban hayatının belli başlı üyeleri; geyik, dağ keçisi, ayı, tilki, kurt, tavşan, sansar ve porsuktur. Köprü Irmağı ve kollarında bol miktarda alabalık bulunmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park tabii güzellikleri kadar zengin kültürel kaynağa da sahiptir. MÖ 5. yüzyılda kurulmuş antik Selge şehrinin tiyatrosu, agorası, Zeus ve Artemis Tapınakları, sarnıçları, su kemeri, Köprü Irmağı ve Kocaçay üzerinde bulunan Oluk ve Büğrüm Köprüleri ile Selge'yi Pamphilyç sahil şehirlerine bağlayan taş kaplama-

lı tarihi yolu, şehrin kalıntılarının en çarpıcı örneklerini sergileyen bu arkeolojik değerleri görülebilir. Renkli, hareketli ve çeşitli peyzaj örneklerinin bir arada görüldüğü Köprü Irmağı da diğer görülmesi gereken bir kaynaktır.

Mevcut Hizmetleri: Parkın rekreasyonel dokusunu Köprü teşkil eder. Bu ırmağın değişken karakteri çeşitli su sporlarına olanak tanır. İrmak, rafting sporları için ideal alandır. Yoğun bitki dokusuyla gölgelenen nehir kenarındaki günübirlik ve kamp kullanma alanları, milli parkın en önemli alanları olup; özel şahısların yeme-içme gereksinimlerini karşılayarak tesisler ziyaretçilere hizmet vermektedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
16	Ilgaz Dağı	Kastamonu	Batı Karadeniz	Kastamonu	1.088	1976

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Orta Anadolu'dan Kuzey Anadolu'ya geçiş kuşağında yükselen Ilgaz Dağlık yöresinin arazi yapısı genellikle serpantinler, şistler ve volkanik kayalardan meydana gelir. Sahada yer yapısı kadar dağ oluşum hareketleri yönünden de ilgi çekici örnekler bulunmaktadır. Ülkemizin en uzun ve en hareketli kırık hattı olan Kuzey Anadolu Fayı, Ilgaz Dağı'nın güney eteklerinden geçer. Saha değişik karakterde vadiler, sırtlar ve doruklardan meydana gelir. Ayrıca üstün değerde peyzaj güzellikleri sunan jeomorfolojik bir yapıya sahiptir. Ilgaz Dağı'nın eteklerinden doruklarına doğru gelişen karaçam, sarıçam, göknar ağırlıklı ağaç türlerinden meydana gelen bitki örtüsü, zengin ormanaltı topluluğu ile desteklenmektedir. Bol ve bütün yıl akışlı akarsuları ile zengin bitki örtüsünün oluşturduğu şartlar karaca, geyik, yabandomuzu, kurt, ayı, tilki gibi yaban hayatı türlerine uygun yaşama ortamı sağlamaktadır.

Milli parkın diğer önemli bir kaynağı da kış sporları imkânıdır. Ilgaz Dağı'nın bu doğal ve rekreasyonel kaynakları Milli Parkın ana kaynak değerlerini oluşturur.

Görülmesi Gereken Yerler: Jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları ve heybetli orman dokunun oluşturduğu peyzajın çeşitliliğini görmek mümkündür. Kayak sporu yapmayı ve izlemeyi sevenler için de Ankara Konağı diye adlandırılan saha cazibe noktasıdır.

Mevcut Hizmetleri: Ankara il merkezine en yakın kayak sporu merkezi bu milli park içerisinde. Ayrıca sahada ziyaretçilerin doğal yürüyüş, çadır ve karavanla kamp yapma olanağı ile günübirlik etkinlikleri gerçekleştirebilmek için uygun olanaklar bulunmaktadır. Milli park sınırları içindeki Baldıran Vadisi'nde alabalık üretme istasyonu ve avlanma göletleri hizmete açıktır. 15 Haziran- 15 Eylül tarihleri arasında ziyaretçiler bu sahada sportif olta balıkçılığı yapabilecekleri gibi isteklerine göre üretim istasyonundan balık alma imkânına sahiptirler.

17	Başkomutan TMP	Afyon	İç Anadolu	Afyon	35.500	1981
----	----------------	-------	------------	-------	--------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: 26 Ağustos'ta Kocatepe'de başlayan Türk Kurtuluş Taarruzu, 27-28 Ağustos'taki kanlı muharebelerle Kocatepe Bölgesi'ndeki düşman kuvvetlerini önüne katarak sürmüş ve 29 Ağustos'ta Afyon'a ulaşmıştır. Beş gün geceli gündüzlü aralıksız süren meydan savaşını, Ulu Önder Atatürk'ün 26-30 Ağustos 1922 tarihinde bütün dünyayı şaşırtan bir başarı ile sonuçlandırdığı Kurtuluş Savaşı'nın geçtiği yörelerde ki tarihi olgular, "Başkomutan Tarihi Milli Parkı"nın ana kaynak değerini oluşturur. Milli

parkın en önemli kaynak değeri olan harp tarihi, arazinin jeolojik yapısı ve bitki örtüsüyle de desteklenmektedir. Kocatepe ve Dumlupınar bölümlerinde yer alan ormanlık alanlar içerisinde bütün yıl su bulunan vadi boyları, pek çok endemik türleri kapsayan bitki örtüsü ve yaban hayatı zenginlikleri milli parkın diğer değerlerini oluşturur.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park sahası içerisindeki iki ana bölüm içinde yer alan Kocatepe ve Dumlupınar savaş alanları, şehitlikler ve anıtlar görülmesi gerekli yerlerin başında gelir. Ayrıca ormanlık alanlardaki vadi boylarındaki bitki zenginliği ziyaretçileri etkileyici niteliktedir. Saha içerisinde ve şehir içerisinde de Başkomutanlık Meydan Muhaberesi'nin anılarını ve eşyalarını sergileyen müzeler de görülebilecek yerlerdir.

Mevcut Hizmetleri: Akören mevkiindeki günübirlik kullanım alanı, ziyaretçilere piknik yapma olanağı sunmaktadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
18	Göreme TMP	Nevşehir	Doğu Akdeniz	Nevşehir	9.572	1986

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli park, Orta Anadolu'nun Hasan Dağı ile Erciyes Dağı volkanik bölgesinde yer almaktadır. Saha; su süpürmesi ve rüzgâr erozyonu ile oluşan yer şekillerinin meydana getirdiği enteresan manzara yapısına ve birçok endemik bitki türüne sahiptir. Erciyes ve Hasan Dağı'nın büyük volkanik konileri, kuzeyde Kızılırmak Vadisi'nin bir bölümü, kısmen bazaltla kaplı aşınmış tüf yatakları şeklindedir. Alan; volkanik tüften oluşmuş ilgi çekici manzara yapısı içerisinde Bizans kilise mimarisi ve dinsel sanat tarihinden önemli bir devri sergilemektedir. Bölgenin özelliklerinden burada yaşayanlar savaşların etkilerinden, merkezi idarenin otoritesinden uzak kalmayı başarmışlardır. Ana ulaşım yollarına uzaklığı ve engebeli bir alan olması gizlenmek isteyen veya dini inzivaya çekilenler için uygun korunma yeri olmasını sağlamıştır. Manastır hayatı 3. yüzyıl sonları ile 4. yüzyıl başlarında başlamış ve hızla yayılmıştır. Manastırlar, kiliseler, şapel, yemekhaneler ve keşiş haneleri, depo ve şarap yapım yerleri bulunan mekânlar oyulmuş, duvar resimleriyle süslenmiştir. Ayrıca saha içerisinde, Ürgüp, Avcılar, Uçhisar, Çavusini, Yeni Zelve yerleşimleri, Göreme yöresinin geçmişteki kültürüne uygun tarım ve köy hayatını yansıtan tarihi ve doğal bütünlüğü sağlayan sahaları teşkil eder. Yukarıda anlatılan; Göreme'nin eşsiz jeomorfolojik oluşumu, estetik manzara yapısının görsel değerleriyle tarihi ve etnografik yapısı, milli parkın ana kaynak değerleri olarak sayılabilir.

Görülmesi Gereken Yerler: Volkanik tüften oluşmuş ilgi çekici manzara yapısını oluşturan "Peri Bacaları" aynı zamanda Bizans kilise mimarisi ve dinsel sanat tarihini sergilemesi açısından başta görülmesi gerekli yerlerdendir. Ayrıca Ürgüp, Avcılar, Uçhisar, Çavusini ve Yeni Zelve yerleşimleri, Göreme yöresinin geçmişteki kültürüne uygun tarım ve köy (kırsal) hayatını yansıtan yerleşimler olması nedeniyle ziyaretçilerin ilgisini çekecek niteliktedir.

Mevcut Hizmetler: Milli parkın ziyaretçileri için en uygun ziyaret dönemi 15 Mart - 15 Kasım ayları arasındadır. Milli park içerisinde, hem doğal-kültürel kaynak değerlerinin farklı bir yaklaşımla gezilebilmesi amacıyla belli trekking (yürüyüş) hatları mevcuttur. Saha içerisinde yöre insanının "Peri Bacaları" içerisinde oluşturduğu büfeler, sergilerde ziyaretçilere yeme-içme ve el sanatlarını görme imkânı sunmaktadır. Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ait "İdare ve Ziyaretçi Binası" olarak "Göreme Evi" adlı bir tesis mevcuttur.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
19	Altındere Vadisi	Trabzon	Doğu Karadeniz	Maçka	4.800	1987

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın ana kaynak değerlerini, Sumela Manastırı ile Altındere Vadisi'nin bitki zenginliği ve jeomorfolojik yapısı teşkil etmektedir. Meryem Ana adına kurulan Sümelâ Manastırı, Altındere'nin batı yamacında 300 m. yükseltide kurulmuştur. Hıristiyanlığın çevrede yayılmasının başlangıç yeri olan manastır; şapel, kilise ve diğer kompleksleriyle sanat tarihinde önemli bir yer tutar. Efsanelere göre MS 4. yüzyılda kurulduğu iddia edilen manastırın 13. yüzyıldan itibaren tarihini takip etmek mümkündür. Trabzon Komnenoslarından 3. Alexios (1349-1390) asıl kurucusu sayılabilir. 1860'a doğru ilavelerle muazzam tesis halini alan Meryem Ana Manastırı en parlak dönemini 19. yüzyılda yaşamıştır. Dar ve uzun merdivenle girilen manastır; su kemeri, kütüphane, mutfak, misafir odaları sonradan kiliseye çevrilen tabii oyuk, kutsal suyun toplandığı havuz ve birçok küçük şapelden oluşur. Doğrudan doğruya yamaca yaslanmış bina, keşişlerin barındığı asıl manastır yapısıdır. Yapıların üzerindeki kemerli galerilerin çok etkileyici görünüşleri vardır. Altındere Vadisi dar bir boğaz karakteri göstermekte olup arazi doğu ve batıdan dik bir meyille vadiye inmektedir. Milli park, flora açısından da çok zenginlik içermekte olup yörenin hâkim bitki örtüsünü doğu ladini oluşturur. Sahada ayrıca yapraklı ve ibrelî ağaçlardan göknar, sarıçam, kestane, meşe, ihlamur, gürgen, söğüt, karağaç, ormangül, karkas hanımeli gibi meydana gelen zengin bir bitki örtüsü çeşitliliği görülmeye değerdir. Bu doğal ortamın yaban hayatı için sunduğu yaşam şartları geyik, karaca, çengel boynuzlu yaban keçisi, yabani domuz, ayı, kurt, çakal, tilki, yaban kedisi gibi türlerin yaşamasına ve çoğalmasına olanak sağlamıştır.

Görülmesi Gereken Yerler: Meryem Ana adına kurulan Sümelâ Manastırı ile Altındere Vadisi'nin bitki zenginliği, peyzaj çeşitliliği güzellikleri ve yaban hayatı ziyaretçilerin mutlak görmesi gereken kaynakları oluşturur.

Mevcut Hizmetleri: Milli park içerisinde doğa yürüyüşleri, piknik olanağı söz konusu olup; sahada ziyaretçilere göre el sanatlarını tanıtıcı antikacı dükkânı, yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayacak büfeler yer almaktadır.

20	Boğazköy Alacahöyük	Çorum	İç Anadolu	Çorum	2.634	1988
----	---------------------	-------	------------	-------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın ana kaynak değeri, kültürel (Arkeolojik) değerlerdir. Anadolu'nun en önemli medeniyetlerinden Hititlere başkentlik yapmış olan Boğazköy (Hattuşas) kentine ait kalıntılar bulunmaktadır. Boğazköy'de (Hattuşas) bulunan başlıca yapılar, şehir surları, arslanlı kapı- 33muzunluğunda kiklopien taş işçiliği tarzında yapılmış olan potern- Büyükkale'de bulunan binası ve mabetler oluşturmaktadır. Boğazköy (Hattuşas) de Hitit İmparatorluk çağına ait çok sayıda kil tablet (çivi yazılı) bulunmuştur. Hitit Başkenti Hattuşas'ın (Boğazköy) 2km kuzeydoğusunda Yazılıkaya adı ile bilinen bir açık hava mabedi bulunmaktadır. Burada kaya üzerine oniki tanrı tasviri yer almaktadır. Saha, doğal değer açısından; insan eliyle Anadolu Platosu'nun flora ve faunasına yapılan tahribatı göstermesi sebebiyle örnek bir görünüm sunar. Orman örtüsünün yerini

antropojen step araziye bırakması sonucu fauna değişmiştir. Genel olarak saha, çiftlik ve otlama için kullanılan hemen hemen ağaçsız bir step görüntüsü kazanmıştır.

Görülmesi Gereken Yerler: Hitit Uygarlığı'nın merkezi Boğazköy'ün (Hattuşas) kalıntıları, surlar, kapılar ve tünel, Büyükkale'deki saray arşivi binası ve mabetleri ile Anadolu'da bilinen ilk Panteon olan Yazılıkaya'daki Hitit'lerin kral, kraliçe, tanrı ve tanrıça rölyetleri milli park alanında ziyaretçilerin görmesi gerekli yerlerdir.

Mevcut Hizmetleri: Milli parkın yoğun ziyaretçi dönemi mayıs-ekim ayları arasındadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
21	Nemrut Dağı	Adıyaman	Güneydoğu Anadolu	Şanlıurfa	13.850	1988

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Nemrut Dağı ve Kommagene Kralı Antiochos'a ait tümülüs, Milli Park'ın ana kaynak değerlerini teşkil etmektedir. Antiochos'un tümülüsü ve dev heykelleri, Arsamela (Eskikale), Yenikale, Karakuş Tepe ve Cendere Köprüsü milli park içerisinde kalan kültürel değerlerdir. Eski çağlarda "Kommagene" olarak anılan bu bölgede, 1. Mithradates tarafından bağımsız bir krallık kurulmuş, krallık onun oğlu 1. Antiochos'un (MÖ 62-32) egemen olduğu yıllarda önem kazanmıştır. MS 72 yılında da Roma'ya karşı yapılan ve kaybedilen savaş ile krallığın bağımsızlığı sona ermiştir. Nemrut Dağı doruğundaki kalıntıları, yerleşme yeri olmayıp Antiochos'un tümülüsü ve kutsal alanlardır. Tümülüs, 2150m yüksekliğinde, Fırat Nehri geçitlerine ve ovalarına hâkim tepe üzerinde bulunmaktadır. Kralın kemiklerinin ya da küllerinin anakayaya oyulmuş odaya konulduğu ve 50m yüksekliğinde ve 150 m çapındaki tümüks ile örtüldüğü düşünülmektedir. Girişi kuzeyden olup doğuda ve batıda dini törenlerin yapıldığı teras şeklindeki avlular yer almaktadır. Her iki terasta da aslan ve kartal heykelleri arasında yüksekliği 7m'ye ulaşan oturur vaziyette dev heykeller sıralanır, bunlar yazıtları ve kabartmaları olan ortostatla (dik olarak konulan büyük taş blokları) çevrilmiştir. Eski Kahta Köyü yakınında Kommagene'nin başşehri Arsameia yer alır. Burada, Mithradates'in kutsal alanı bulunmaktadır.

Yine Eski Kahta yakınında Kocahisar Köyü civarında sarp kayalar üzerine kurulmuş Yenikale yer alır. Kale, Ortaçağ etkileri taşır da daha geç bir devre aittir. İçinde su depoları, hamam, cami ve Kahta Çayı'na inen gizli su yolu bulunmaktadır. Kahta Çayı'nın bir kolu olan Çaydere Çayı'nın daraldığı yerde iki ana kaya üzerinde tek kemerli olarak yapılan Cendere Köprüsü yer almaktadır. Köprü sütunları üzerindeki kitabeye göre Kommagene şehirleri tarafından Roma İmparatoru Septimus Severus (MS 193-211) ile karısı ve oğulları onuruna yaptırılmıştır.

Arsameia'nın 10 km güneybatısında 21 m yüksekliğinde krallık kadınlarının gömüldüğü Karakuş Tepe Tümülüsü bulunmaktadır. Orman formasyonu içerisinde meşe türleri ve ağaççıklar bulunur. Yaban hayatı bakımından ayı, kurt, çakal, tilki, porsuk türlerine rastlanılır.

Görülmesi Gereken Yerler: Nemrut Dağı ve Kommagene Kralı Antiochos'un Tümülüsü ile kutsal alanları, dev heykeller, Ansemaia (Eski Kale), Yeni Kale, Karakuş Tepe ve Cendere Köprüsü en başta ziyaretçilerin görmesi gereken yerlerdir.

Mevcut Hizmetler ve Konaklama: Nemrut Dağı milli parkında kurgazinosu mevcut olup; günübirlik ziyaretçilere hizmet vermektedir. Konaklama için de Karadut ve Kahta'da pansiyonlar mevcuttur.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
22	Beyşehir Gölü	Konya	İç Anadolu	Beyşehir	88.750	1993

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Ülkemizin üçüncü büyük gölü durumundaki Beyşehir Gölü, "Göller Yöresi"ndeki diğer göllerin oluşum özelliklerini bünyesinde toplamaktadır. Gölün karstik arazi yapısı yörenin genel jeolojik yapısını teşkil eden eriyebilen kayalardan olan kalkerlerin suların kimyasal reaksiyonu sonucu erimesiyle meydana gelmiştir. Göl içerisinde karstik yer şekillerinin kalıntıları olan ve yükseltileri 20-50 m arasında değişen çok sayıda ada bulunmaktadır. Göl suyu alkalın özelliktedir. Sazan, alabalık, çiçek balığı, gövce, sarıbalık ve tatlı su levreği gibi türler, su kaplumbağası ve yılanlar gölün faunasını oluşturmaktadır. Göl içerisindeki irili ufaklı adalar, su kuşlarının yuva yapması ve kuluçkaya yatması açısından önem teşkil ederler. Adalar, dalgıç türleri, kuşular, karabataklar, bazı balıkçıl türleri ve ördekler için kışlama ve kuluçka alanlarıdır. Milli parkın orman formasyonunu ardıç, karaçam, göknar, sedir ve meşe türleri oluşturmakta, ağaçlar yer yer göl kenarına kadar uzanarak Beyşehir Gölü'nün koylarına ve körfezlerine eşsiz bir peyzaj güzelliği katmaktadır. Hitit, Frig, Lidya, Pers, Roma ve Bizans egemenliği altında kalmıştır. 1076'da Konya'da Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulmasıyla Türk egemenliğine girmiştir. Yenişerbademli yakınlarında, göl kenarında ve 3 km kadar açığıtaki Kızkalesi adacığı üzerindeki kalıntılar, Kubadabad Sarayı Harabeleri Selçuk Dönemi'nin eserleridir.

Görülmesi Gerekli Yerler: Üstün değerdeki peyzaj güzellikleri, göçmen kuşlar için iyi bir barınak olması, potansiyel göl sularına dayalı su sporlarına elverişli göl kıyılarının bulunmasıyla Selçuklu Dönemi'ne ait kültürel kaynaklar, milli parkın görülmeye değer nitelikteki kaynak değerlerini oluşturmaktadır.

Mevcut Hizmetleri: Saha içerisinde günübirlik kullanım alanları mevcut olup; bu alanlarda piknik yapmak mümkündür. Ziyaretçilere hizmet veren büfe, kırgazinosu gibi tesisler mevcuttur.

23	Kazdağı	Balıkesir	Marmara	Edremit	21.300	1994
----	---------	-----------	---------	---------	--------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Ege Bölgesi ile Marmara Bölgesi'ni birbirinden ayıran, antik çağlarda "İda Dağı" olarak anılan Kaz Dağı, Biga Yarımadası'nın en yüksek dağıdır. Kaz Dağı'nın üzerine yerleşmiş, kuzey-güney istikametinde uzanan derin vadi ve kanyonlar, flora ve fauna açısından zengin bir potansiyel oluşturmaktadır; özellikle de bitki örtüsünün taşıdığı biyolojik çeşitlilik milli parkın ana kaynak değerini oluşturmaktadır. Milli parkın temel öğelerini teşkil eden doğal değerlerden ormanlar, sahilden kızılçamla başlayıp 800 m yükseklikte karaçamlara daha sonra karaçam-meşe karışık ormanlarına erişmekte; daha yüksek kesimlerde ise Dünya'da yalnız Kaz Dağı'nda yetişen Kaz Dağı göknarına ulaşmaktadır. Yöre, ormanaltı ağaçcık ve endemik türleri de kapsayan otsu formdaki bitkiler bakımından da çok zengindir. Bu özellikler gelecekte ekoturizm açısından büyük önem taşımaktadır. Bitki örtüsünün bu biyolojik çeşitliliği karaca, ayı, yabankeçisi, domuz, çakal, tilki, ağaç sansar yabantavşanına uygun yaşama ortamı oluşturmuştur. Kuş türlerinden ise kartal, şahin, keklik, çulluk en başta gelen türlerdir.

Görülmesi Gereken Yerler: Zengin bitki örtüsüne sahip ve peyzaj güzellikleri ile etkileyici nitelikteki güzellik ve bol olan suların bulunabileceği vadiler, mitolojik denizlerin İda Dağı olması sebebiyle Kaz Dağı'nın bütünü ve Sarıkız Efsanesinin geçtiği belirtilen Sarıkız Mevkii mutlak görülmesi gereken yerlerdendir.

Mevcut Hizmetleri: Milli parkın bitki zenginliği ve doğal peyzaj değerlerini sunduğu vadilerde düzenlenen günübirlik kullanım alanlarında, rekreasyonel hizmetler de sunulmaktadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
24	Kaçkar Dağları	Rize	Doğu Karadeniz	Rize	51.550	1994

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Kaçkar Dağları'nı batıdan Fırtına Deresi, kuzeyden ve doğudan Hemşin Deresi çevreler. Bu vadiler, zengin bir flora içermektedirler. Bitki örtüsü Karstik flora özelliğinde olup gerek alt flora gerekse üst flora endemik türler içermektedir. Türkiye'de Rhodendron'ların 3000 m'ye ulaştığı tek yer burasıdır. Ülkemizde Pleistosen'e ait buzul izleriyle beraber aktüel buzlaşmanın birlikte görüldüğü ender yerlerden birisi de Kaçkar Dağları'dır. Bu sahada birçok buzulla birlikte; buzul gölleri, buzul vadileri, sirkler ve morenler bulunmaktadır. Genel olarak granit ve granitik kayalardan meydana gelen jeolojik yapı üzerinde Alp Orojenezi'nin derin etkileri görülmektedir. Fauna açısından da zengin olan Kaçkar Dağları'ndan kurt, ayı, domuz, tilki, yabankeçisi, geyik, sansar, çakal, yabantavuşu vb. bulunmaktadır. Kaçkar Dağları'nda yükseltinin kısa mesafelerde artması yaylacılık etkinliklerine bağlı bir takım geçici yerleşmelerin kurulmasına doğrudan etkili olmuştur. Ülkemizin önemli zirvelerden birisine sahip olan Kaçkar Dağları'nda aktüel buzullaşmanın ve diğer doğal değerlerin zenginliği dağcıları, turistleri ve bilim çevrelerini buraya çekmiştir.

Görülmesi Gereken Yerler: Başta Fırtına Deresi ve Hemşin Deresi olmak üzere; bitki çeşitliliği ve zenginliği ile fauna çeşitliliğinin yoğunlaştığı bütün vadiler görülmeye değer niteliktedir. Fırtına Deresi Vadisi'nde yer alan Zilkale Harabeleri kültürel açıdan önemli bir değer taşır. Aynı zamanda, yörenin sosyo-kültürel ve ekonomik görüntüsünü sergileyen yayla yerleşimleri hem doğaya uyumu hem de mimari değerleriyle ziyaretçileri etkilemektedir. Bu yayla yerleşimlerinin başlıcaları: Ayder Yaylası ve kaplıcalarıdır.

Mevcut Hizmetleri: Ayder Yaylası yerleşim alanı yakınında günübirlik kullanıma yönelik hizmet sunan düzenlenmiş saha, ayrıca trekking sporuna uygun topografya ile dağcılık etkinliklerine olanak sağlamaktadır.

25	Hatilla Vadisi	Artvin	Doğu Karadeniz	Artvin	16.988	1994
----	----------------	--------	----------------	--------	--------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Vadi boyunca değişik kayaç türleri görülmekle birlikte, bu kayaçların hemen hepsi derinlik volkanizmasının ürünüdür. Hatilla Vadisi'nin genel karakteri; V Tipi, dar tabanlı, genç vadi özelliğinde olmasıdır. Vadi boyunca litolojik farklılıklardan kaynaklanan eğim kırıkları ortaya çıkmıştır. Bu eğim kırıkları, akarsuda şelalelerin oluşumunu sağlamıştır.

Vadi yatağının derine doğru aşınmasının, yana doğru aşılmasından daha kuvvetli olması sebebiyle vadi yamaçlarının eğimi % 80'e; hatta bazı kesimlerde % 100'e ulaşmıştır.

Yamaçların gerek fiziksel parçalanma ve kütle hareketleri gerekse yan dere ve seyelanlarla işlenmesi sonucu vadide, çok haşın bir topografya ortaya çıkmıştır. Bu topografya, vadinin orta kesimlerinde kanyon ve boğaz oluşumunu sağlamıştır. Vadinin orta ve yukarı ağzında çok zengin ve yoğun olan vejetatif örtü, bünyesinde çok çeşitli bitki türlerini barındırmaktadır. Bu türler içerisinde dikkati çeken belirgin özellik bitki örtüsünün genel olarak Akdeniz iklim karakterini yansıtmadır. Dolayısıyla buradaki bitki örtüsü relik bir özellik gösterir. Ayrıca bitki türleri içerisinde endemik karakterde olanlar da vardır. Bu türlerin sayısı 500'ü geçmektedir. Hatila Vadisi zengin bir fauna da içermektedir. Bu fauna içerisinde en çok rastlanan türler; ayı, domuz, tilki, porsuk, yabankeçisi, sansar, atmaca, kartal, çakal, dağ horozu, Hopa engereği ve akarsularında da alabalıktır. Hatila Vadisi'nin gerek ilginç jeolojik ve jeomorfolojik yapısı; gerekse özgün bitki toplulukları, yöreye ülkemizde nadir rastlanan bir alan özelliği vermektedir. Ayrıca bu doğal öğelerin birleşimi sonucu eşsiz peyzaj güzellikleri ortaya çıkmakta ve bu durum da zengin rekreasyonel potansiyel oluşturmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın ismini veren Hatila Vadisi ile yan kollarındaki küçük vadiler zengin bitki çeşitliliği, yaban hayatı ile ziyaretçileri etkileyecek niteliktedir.

Mevcut Hizmetleri: Milli park sahası içerisinde ziyaretçilerin günübirlik ve kamp kullanımı için belirlenmiş yerler bulunmaktadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
26	Karagöl-Sahara	Artvin	Doğu Karadeniz	Artvin	3.766	1994

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Genel olarak sahada paleojen ve neojen araziler yer alır. Kayaçlar genellikle sedimanter kökenlidir. Karagöl ve çevresi yer yer vadilerle yarılmıştır. Bu yarılmalar yörede heyelan ve kütle hareketlerinin etkin olmasına neden olmuştur. Karagöl rotasyonel olarak kayan kütlelerin gerisindeki çanakta biriken suların meydana getirdiği bir heyelan gölüdür. Göl çevresi, ladin ve çamların meydana getirdiği yoğun ormanlarla kaplıdır. Bu doğal öğelerin ördüğü Karagöl, ender manzara güzelliklerine sahiptir. Ayrıca gölün kuzeydoğusundaki Bagat mevki ve çevresinde çim kayağı pisti niteliğine sahip alanlar mevcuttur. Sahara yaylası; yörenin genel olarak örtü bazaltlarından meydana gelen bir jeolojik yapısı vardır. Örtü bazaltlarının sıyrıldığı yerlerde Tersiyer arazisi ortaya çıkar. Yer yer derin vadilerle parçalanmış yörede eğim değerleri oldukça yüksektir. Sahara, bu eğimli arazide 1700-1800 m'lerde yer alan sınırlı düzlüklerden biridir.

Orman örtüsü ladin ve göknarlardan meydana gelmiştir. Alt zonlarda sarıçam da bulunmaktadır. Yörede antropojen step karakterinde sahalar da geniş alanlar kaplamaktadır. Kocabey Yaylası ve çevresinde "Alpin Zon"a ait bitki türleri yer almaktadır. Reşat Deresi kenarında 1700-1800 m'lerde kademeli olarak yer alan düzlüklerde aynı zamanda "Sahara Pancar Şenlikleri" yapılmaktadır. Bu şenliklere bölge dışında oturan yöre insanları katılarak bölgeye iç turizm açısından oldukça büyük ekonomik katkı sağlanmaktadır. Sahanın arz ettiği bu rekreasyonel potansiyel ve doğal güzelliklerinin korunması amacıyla 3766 hektarlık kısmı 1994 yılında milli park kapsamına alınmıştır.

Mevcut Hizmetleri ve Konaklama: Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ait milli parkın

Karagöl kesiminde kırgazinosu olarak kullanılan aynı zamanda konaklama olanağı da sunan bir tesis bulunmaktadır. Karagöl'ün doğu ve batısında bulunan ormanlık alanlar, gününbirlik ve kamping tesislerinin geliştirilmesine uygun nitelikte olmakla birlikte düzenli ve gününbirlik kamp sahaları değildir. Ancak, kullanımı mümkündür. Sahara kesiminde ise yayla özelliği gösteren yörede; mevcut Kocabey Yaylası kışları konaklama merkezi olarak sabit tesisli hizmet sunacak potansiyel arz etmektedir. Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ait kırgazinosu, primitif kamping ve Sahara'daki Karabey Yaylası'ndaki yayla evleri konaklama için uygundur.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
27	Altınbeşik Mağarası	Antalya	Batı Akdeniz	Akseki	1.156	1994

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Yatay ve kısmen aktif bir mağara sistemi olan Altınbeşik Mağarası adını üst kısımda yer alan Altınbeşik Tepesi'nden almaktadır. Torosların bu bölgesi hem jeolojik hem de jeomorfolojik yönden çok karışık bir yapıya sahiptir. Tersiyer ortalarında meydana gelen şiddetli kıvrımları, bu dönemin sonunda şiddetli dikey yükselmeler izlemiştir. Jeolojik bindirmeler, büyük kıvrıklar ve derin kazılmış vadiler bu hareketli jeolojik geçmişin sonucudur. Altınbeşik Mağarası, üst Kretase yaşlı kireç taşları içinde kırıklar üzerinde oluşmuştur. Mağara üst üste üç seviyede gelişmiştir. En alttaki ve orta seviyedeki alanlar, yağışlı mevsimlerde aktif; en üst seviye ise devamlı kurudur. Altınbeşik Mağarası daha kuzeyde bulunan Eynif Polyesi'nin ve civarındaki bir dizi daha küçük polyenin yer altına intikal eden suların toplanarak tahliye edildiği bir ana yeraltı deresi görevini görmektedir. Güz aylarında mağara içinde çok miktarda durgun gölet vardır. Mağara içindeki kum ve çakıl birikintilerinden, kayalar üzerindeki akıntı oyuklarından bahar aylarında orta ve alt seviyeden debisi kuvvetli yeraltı derelerinin aktığı anlaşılmaktadır. Altınbeşik Mağarası'nın aktivitelerini tamamen yitirmiş olan üst seviyesinde, tabanda kaya blokları dikkati çeker; bunların yanında dikit ve sarkıt oluşumları da vardır. Orta seviyenin daha çok dere yatakları özelliğini taşır. Burada kaya blokları geniş yerler kaplar, yer yer kum ve çakıl depoları ile traverten(pamuktaş) oluşumları görülür. Mağaranın girişinden itibaren ilk 200 m mağaranın alt seviyesini oluşturur ve burası devamlı su altındadır. Alt seviyenin bitiminde 40m'lik dik bir çıkış vardır. Bu çıkış ve bitişik duvarlar beyaz renkli kalın travertenlerle kaplıdır. Mağaranın en güzel bölümünü burası oluşturmaktadır. Ayrıca, Altınbeşik Mağarası'nın çevresindeki zengin flora ile karst topografyasının vahşi güzelliği milli parkın peyzaj değerlerini oluşturmaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın başta görülmesi gerekli yeri, Altınbeşik Mağarası'dır. Ancak bu saha; belirli düzenlemeler ve önlemler alındıktan sonra ziyaretçilerini kabul edebilecektir. Bunun yanında Manavgat Vadisi'nin sunmuş olduğu doğal güzellikler, ziyaretçilerin hafızasında iz bırakacak niteliktedir. Ayrıca; millî parka ulaşırken uğrak bir nokta olan Ürünlü Köyü yöresel mimarisi ile ziyaretçileri etkilemektedir.

28	Honaz Dağı	Denizli	Ege	Denizli	9.219	1995
----	------------	---------	-----	---------	-------	------

Karakteristiği

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın ana kaynak değerlerini, Ege Bölgesi'nin en yüksek dağı olan ve 2528 m yükseltiyeye sahip Honaz Dağı bünyesindeki kaynaklar oluşturmaktadır. Ege Bölgesi'nde Pleistosen Dönemi'nde Periglasiyal ortam şartlarının hüküm

sürdüğü az sayıdaki yerlerden birisi de Honaz Dağı'dır. Dağ üzerinde birçok Periglasiyal koşulları karakterize eden jeomorfolojik şekil bulunmaktadır. Ana şekil grubu olarak ise yöre karst biçiminde uzanmaktadır. Düşey yönleri tektonik ve faylanmalar sonucu Honaz Dağı oldukça dik bir görünüm kazanmıştır. Yörenin genel litolojik yapısı gnays ve mikaşistlerden meydana gelir. Ayrıca, yer yer kristalize kireç taşlarına da rastlanılmaktadır. Yoğun bitki örtüsüne sahip Honaz Dağı üzerinde alt floraya ait endemik türler bulunmaktadır. Alpin floraya ait türler ise dağın üst zonlarında yer almaktadır. Orman formasyonu içerisinde kızılçam (Pinus Brutia) , karaçam (Pinus Nigra) ve ardıc hâkim türlerdir. Yaban hayatı açısından da zenginlik içeren sahada özellikle dağ keçisi yoğun olarak bulunmaktadır. Ayrıca yabandomuzu, tavşan, tilki, porsuk, sansar vb. türler de görülmektedir. Honaz Dağı, gerek topografik özellikleri ve uygun eğitim koşulları gerekse kar yağışının yeterli düzeyde olması gibi özellikleri sayesinde ülkemizin kayak potansiyeli yüksek alanlarından birisidir. Yöre; arkeolojik kaynak değerleri açısından da zenginliğe sahiptir. Özellikle Colossea antik kentinde birçok kaya mezarı bulunmaktadır. Sahada yapılacak arkeolojik araştırmalarla bu zenginliğin daha da artacağı beklenmektedir.

Görülmesi Gereken Yerler: Honaz Dağı bitki zenginliğini, peyzaj güzelliklerini, mevcut ulaşım ağının takip edilerek gidilmesi sonucu ziyaretçileriyle paylaşır. Ayrıca park alanı, Honaz ilçesi giriş yolu üzerinde yer alır. Colossea antik kent sahası da arkeolojik zenginliğini ziyaretçilere sunmaktadır.

Mevcut Hizmetleri: Honaz ilçesi yakınlarında yer alan günöbirlik kullanım alanı ise İzmir yolu üzerindeki Cankurtaran günöbirlik kullanım alanı ziyaretçilere hizmet sunmaktadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
29	Aladağlar	Niğde, Adana, Kayseri	Doğu Akdeniz	Niğde	54.524	1995

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Aladağlar milli parkı jeolojik yapı açısından değişik zamanlara ait formasyonlarla temsil edilmekle birlikte, en yaygın formasyon mezozoik yaşlı kireç taşlarıdır. Bunun yanında sahada entrüsif volkanizmanın ürünü olan gabro, piroksenit gibi kayalarla, subofiolitik metamorfite ve daha genç dönemleri karakterize eden Tersiyer ve Kuvaterner yaşlı oluşuklara rastlanılmaktadır. Aladağlar yöresi, ülkemizin tektonik açıdan en faal bölgelerinden birisidir. Yöre özellikle Alp Orojenezi sırasında saryaj ve bindirmelere sahne olmuştur. Tektonik literatürüne "Ecemiş Kasidosu" olarak da giren bu sahada düşey ve yatay atımlı birçok fay bulunmaktadır. Aladağlar çeşitli jeolojik süreçler ve tektonizma sonucu oluşan naplar, klipler, tektonik pencereler ilginç yapısal unsurlarıyla da dikkat çekmektedir. "Aladağlar Milli Parkı" gerçek anlamda bir jeomorfolojik açık hava müzesidir. Yörenin şekillenmesinde yapı ile birlikte flüvial koşullar ve Pleistosen buzullaşması önemli bir rol oynamıştır. Yörede bu üç unsura ait değişik morfolojik birimlere rastlamak çok olağandır. Yörenin belli başlı jeomorfolojik karakteri derin vadilerle parçalanmış olmasıdır. Buzul morfolojisine ait birçok ize rastlanmakta; özellikle yöredeki birçok sirk gölü ve moren, bu morfolojinin kılavuz şekilleri olarak göze çarpmaktadır. Yöre iklimatik açıdan kendine has özelliklere sahip-

tir. Yazları sıcak, kışları soğuk ve kar yağışlı olarak tanımlanabilecek bu iklimatik yapı yörenin yüksek kesimlerinde kalıcı karların barınmasını sağlamaktadır. Yörede gece ile gündüz sıcaklık farkı (günlük amplitüd) oldukça fazla olup; geceleri göllerin donmasına neden olan düşük sıcaklık, gündüzleri 30 dereceye kadar çıkmaktadır. "Aladağlar Milli Parkı" vejetasyon açısından çok zengin olup ormanı oluşturan hâkim türler, karaçam ve kızılçamdır. Karaçamdan kızılçama geçiş zonunda yer yer bu iki türün oluşturduğu karışık mescerelere rastlanılmaktadır. Karaçamın yayılış alanındaki güney bakılı kesimlerde iç mescere oluşturmayan sedir ve kuzey bakılı nem bakımından daha elverişli yerlerde de göknarlara rastlanılmaktadır. Ormanın üst sınırından itibaren Alpin zon başlar. Bu zonda Alpin çayırları yer almaktadır. Alpin zon ve daha yüksek kesimlerde yükseklik ve eğim koşullarından kaynaklanan çıplak kayalık mostralara ulaşılmaktadır. Yaban hayatı sakinleri yabankeçisi, ayı, vaşak, sansa ve su samurudur.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli parkın peyzaj güzelliği görülmeye değer niteliktedir.

Mevcut Hizmetleri: Milli parkta "Yaban Hayatı Koruma Bölgesi" ayrılmış olup üretim istasyonu mevcuttur. Milli parkta kamp alanı, günübürlük alanlar, mola alanları, yürüyüş pankurları, trekking hatları, bazı noktalarda yayla gelişimleri mevcuttur.

Yöredeki akarsularda alabalık üretimi ve spesifik olta balıkçılığı yapma olasılığı olan Aladağlar, ülke turizmüne alternatif olanaklar yaratacak potansiyele sahiptir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
30	Marmaris	Muğla	Ege	Marmaris	33.350	1996

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Sahanın jeolojik yapısı, genel olarak magmatik ve kalker kayaçları ile alüvyon ve yamaç molozlarından oluşmuştur. Kuzeybatısında mostra veren kretase yaşlı magmatik kayaların okside olması kızıl renkli görünümlere yol açmıştır. Kalkerler ise sahanın doğusunda geniş mostra verirler. Kalker mostralarının batı kısmı tabakalı, doğu kısmı ise masif durumdadır.

Milli parkın orman formasyonunu kızılçam (Pinus Brutia) oluşturmaktadır. Bununla birlikte endemik bir tür olan sığla ağacı sahanın belirli bölgelerinde yayılım gösterir. Sığla ağaçları, derin nemli ve ağır topraklı taban arazilerde yetişir. Vadi içerisinde ise kızılçam, meşe, çınar ve kızılmeşe farklı, karışık ve etkileyici peyzaj değerlerini sunar. Ayrıca pırnal meşesi, kermes meşesi, yabani zeytin, kocayemiş, tesbih, sumak, keçiboy-nuzu, melengiç, zakkum ve defne gibi ağaçcık formlu Akdeniz bitkileri de milli parkta geniş yayılış alanları gösterirler. Milli park, yaban hayatı bakımından oldukça zengindir; özellikle Marmaris-Köyceğiz arasında bulunan ve nesli tükenmekte olan yaban keçilerin yanı sıra ayı, karakulak, tilki, sincap, gelincik vb. memeli hayvanlara da rastlanılmaktadır. Milli park sahasında; antik Physkos şehri (Marmaris), Amos (Hisarönü) şehri yer almakta olup antik çağda bu bölge Karia Bölgesi olarak tanımlanmaktadır. Burada Rhodas Kolonisi izleri görülmektedir. Amos da bir tiyatroya, tapınağa ve bazı heykel kaidelerine rastlanılmaktadır. Bir Karia kenti olan Amos'un etrafı aynı dönemden kalma bir sur duvarı ile çevrilidir. Physkos (Physeus) antik kentinde ise Hellenistik çağda inşa edilmiş sur duvarları yer alır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park sahası içerisinde yer alan başta Cennet Adası olmak üzere diğer adalar da bakir kıyılar, flora ve fauna açısından zenginlikleriyle görülmeye değerdir. Arkeolojik Physkos şehri, Amos şehri kalıntıları ve doğal peyzajın güzel örneklerini ziyaretçilerin görmesi mümkündür.

Mevcut Hizmetleri ve Konaklama: Yöreye gelen ve doğa içerisinde bulunmaktan zevk duyan ziyaretçiler için sahil boylarında günübürlük ve kamp alanları mevcuttur. Marmaris, İçmeler yerleşim alanları tatil bölgesi Milli Parkın ziyaretçilerine konaklama imkanı sunmaktadır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
31	Saklıkent	Muğla	Batı Akdeniz -Ege	Fethiye	12.390	1996

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın ana kaynak değerlerini, 1000-1100 m yüzeyi içerisinde gelişen ve oldukça dik vadi yamaçlarına sahip Saklıkent Kanyonu oluşturmaktadır. Kanyon iki havza arasında uzanan Antesedan bir özellik sunmaktadır. Yöredeki irili ufaklı kanyonların meydana gelmesinde tektonik emarelerin yanında karst oluşumunda önemli rol oynadığı görülmektedir. Özellikle Saklıkent Kanyonu içerisinde, bazı kesimlerin, karstik tünellerin çökmesi sonucu, kanyonun oluşumuna katkıda bulunduğu gözlenmektedir. Bu tür yerler, vadi yamaçlarının birbirine doğru hafif ters şekilde eğimlendikleri ve tabanda önemli oranda enkaz deposunun varlığı ile vadinin diğer kesimlerinden ayrılırlar. Yöre tektonik kontrollü bir jeomorfolojik gelişime sahip olup özellikle düşey yönlü tektonizma Saklıkent kanyonunda gelişme seyrini etkilemiş ve bugünkü görünümünü almasında litelojik yapıya önemli ölçüde yardımcı olmuştur. Milli park alanında orman formasyonu kızılçam (Pinus Brutia), karaçam (Pinus Nigra) ve sedir (Cetrus Libani) meydana gelmektedir. Bunlar sahadaki jeomorfolojik basamakların bulunduğu yükseltiye göre sırasıyla makî, kızılçam, karaçam ve sedir şeklinde sıralanmaktadır. Kanyon girişine yakın kesimlerde kızılçam yaygınlık gösterirken; özellikle milli parkın güneydoğu kesiminde 1000 m'nin üzerindeki zonlarda karaçam, Dumanlıdağ ve yakın çevresinde ise anit niteliğindeki sedirler etkileyici görüntüleri oluşturur. Ayrıca Aktar Yaylası'nın güneydoğu kesimi, soğanlı bitkilerin (Sıklemenlerin) endemik olarak yerleştikleri ve yetiştikleri sahadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park sahasında; milli parka ismini veren ve ziyaretçileri vahşi yapısıyla çeken Saklıkent Kanyonu görülmeye değerdir. Ayrıca milli park yüksek rakımlı bölgelerinde yer alan yayla gelişimleri; hem sosyal-kültürel yaşam şekilleri ile hem de doğal güzellikleri ile ziyaretçilere doğanın sunduğu eşsiz değerleri oluştururlar. Dumanlıdağ mevkii gerek anit niteliğindeki sedir ağaçlarının etkisini bırakması gerekse denize açılan etkileyici manzara seyir noktası olması sebebiyle ziyaretçilerin mutlak uğraması gerekli noktalardandır.

32	Troya TMP	Çanakkale	Marmara	Çanakkale	13.350	1996
----	-----------	-----------	---------	-----------	--------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın ana kaynak değerini, Troya'lular ile Akalı'ların (Yunanlılar) on yıl süren harplerindeki kahraman savaşçıların efsanevi öyküleriyle asırlar boyunca uluslararası bir üne sahip olan büyük ozan Homeros'un epik eserleri İliada ve Odyssea ile ölümsüzleşen Troya kenti oluşturmaktadır. Arkeologlar, İliada'da hikâye edilen Troya'nın üç bin yıllık tarihi süresince dokuz antik medeniyet katından sadece birinin kapsamından geçtiğini tanımlamışlardır. Bu kat, Homeros' un Dünyaca bilinen ve tanınan Troya'sıdır. Troya tarihi ve onunla ilgili özellikler, Troas Bölgesi'nin yani Edremit Körfezi'nin kuzeyinden Marmara Denizi'nin güney kıyılarına kadar olan bölgeyi kapla-

maktadır. Milli parkın ve çevresinin tabiat tarihiyle ilgili en önemli özelliği, jeolojik özelliğidir. Troya ve çevresinde genel olarak jeolojik yapıyı, geniş alanlar kaplayan neojen formasyonlar meydana getirir. Çanakkale Boğazı ve Ege Kıyıları uygun plaj olanakları ile rekreasyonel değer taşımaktadır.

Görülmesi Gereken Yerler: Milli park sahası içerisinde öncelikli olarak görülmesi gereken yerlerin başında Troya şehri gelmektedir. Ayrıca Çanakkale Boğazı kıyılarında sunduğu görsel peyzaj değerleriyle ziyaretçilerin rekreatif gereksinimlerini karşılayacak düzeydedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
33	Küre Dağı	Bartın	Batı Karadeniz	Bartın Kastamonu	37.000	2000

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Batı Karadeniz coğrafi bölümünde Küre Dağları üzerinde yer alır. Bütünüyle bir plato karakteri taşıyan park alanı doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Karadeniz Karst Kuşağı içinde yer almaktadır. Kuşak üzerinde gelişmiş dört ana aşınım yüzeyinin karst jeomorfolojisinin ulusal ve uluslararası düzeyde ilginç örneklerini oluşturmuştur. Özellikle kanyonlar, boğazlar, mağaralar ve düdenler adı geçen oluşumların ilginç örnekleridir.

Flora ve Fauna: Milli park içinde yer alan karstik kuşağı benzerlerinden ayıran en önemli yanı ise nemli bir iklim kuşağına sahip olması, bundan dolayı ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal, yaşlı ve bakir orman örtüsünün bulunmasıdır. Bu ormanlar, yapılarında ılıman kuşak kayın ve köknar meşcerelerini, endemik bitki türlerini, biyolojik çeşitlilik açısından zengin orman ve yalancı maki formasyonlarını barındırmaktadır. Milli park, fauna ve yaşam yönünden de zengin potansiyele sahiptir. Türkiye'de varlığı bilinen 132 memelinin 40'ına burada rastlanır. Ayı, kurt, çakal, tavşan, yabandomuzu, ötücü ve yırtıcı kuşlarla birlikte sürüngenler de vardır. Ayrıca tilki, su samuru, karaca ve geyik gibi nesli tehlike altında olan türler de bölgede yaşamaktadır. Milli park ve yakın çevresinde ayrıca 129 kuş türü yaşamakta, bunların 46'sının soyu tükenme tehlikesi altında bulunmaktadır. Yöre, gece ve gündüz yırtıcıları açısından da zengindir.

Görülmesi Gereken Yerler: Ilıca Köyü'nde Ilıca Şelalesi, Valla Kanyonu, Aydos Kanyonu ve Ilgarini Mağarası görülmeye değer yerlerdir.

34	Sarıkamış Alluekber Dağları	Kars Erzurum	Doğu Anadolu	Kars Erzurum	22.980	2004
----	-----------------------------	--------------	--------------	--------------	--------	------

Karakteristiği

Önemi: Sarıkamış Askeri Harekâtı'nın Türk Harp Tarihi açısından bilinen önemi, kültürel yapı, geleneksel doku bakımından önemlidir.

Kaynak Değerleri: Sarıkamış'taki Tarihi milli park alanının iki kaynak değeri bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; Sarıçam ağaç türünün bu bölgede en yüksek rakımda yayılış göstererek optimal kuruluştaki saf sarıçam meşcereleri oluşturması, ikincisi ise Allahuekber Dağları'nda 1914 - 1915 yıllarında Sarıkamış Harekâtı olarak bilinen harekatta yaklaşık 90 bin Türk askerinin donarak öldüğü şehitlik abidelerinin bulunmasıdır. İkinci kaynak değeri de alanın doğal kaynak değerleridir. Ülkemizde 2100 - 2200 metre yüksekliklerden sonra başlayan doğal olarak ağaç bulunmayan yüksek dağ basamağın-

da (alpin zon) çayır otları ve bazı ardıç türlerinden oluşan kısa boylu bitki türleri yetişmektedir. Milli park olması teklif edilen Sarıkamış Ormanları'nı oluşturan Sarıçam, bu bölgede optimum yayılıştadır yani Alpin zonda en iyi gelişime sahiptir. Kaynak değerlerinden birini oluşturan ormanlık alanlar saf sarıçam meşceresi ve çam türlerinin arasında çok az miktarda titrek kavak ve adi ardıç türlerinden oluşmaktadır. Alanın yaban hayatı da oldukça zengindir. Sarıkamış Ormanları ile Allahuekber Dağları'nı kapsayan 22980 hektar büyüklüğündedir.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
35	Ağrı Dağı	Iğdır-Ağrı	Doğu Anadolu	Iğdır-Ağrı	87.380	2004

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: 2002 yılının uluslararası düzeyde "Dağlar Yılı" olarak kutlanması ve Türkiye'nin kutlama etkinlikleri çerçevesinde önemli bir dağ milli park statüsüne kavuşturma taahhüdü bulunması nedeniyle Ağrı Dağı'nın öncelikle milli park ilan edilmesine yönelik çalışmalar 2002 yılı aralık ayında başlatılmıştır. 2003 yılı itibarıyla 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereği ilgili Bakanlıkların görüşüne sunulan öneriye, başlangıçta Milli Savunma Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olumsuz görüş vermişlerdir. Ancak adı geçen Bakanlık yetkilileri ile 2003 ve 2004 yıllarında karşılıklı görüşülerek mutabakata varılmış ve 2004 yılı ekim ayında milli park teklifi Bakanlar Kurulu'na sunulmuş ve 17 Kasım 2004 tarih ve 25643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak milli park ilan edilmiştir. "Ağrı Dağı Milli Parkı" Büyük ve Küçük Ağrı Dağları, Meteor Çukuru ve "Nuh'un Gemisi"nin bulunduğu alanlar olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Ağrı ve Iğdır illeri sınırları içerisinde kalan milli parkın toplam alanı 87380 ha'dır. Ağrı Dağı, 5137 m yüksekliğiyle ülkemizin ve Avrupa'nın en yüksek noktası olması yanında zirvesinde de ülkemizin en büyük buzulu bulunmaktadır. Ağrı Dağı'nın bulunduğu coğrafyada paleolitik çağdan günümüze dek birçok medeniyet yaşamıştır. Hurriler, Urartular, Kutlar, Hun'lar, Araplar, Selçuklular, İlhanlılar, Harzemşahlar, Timuroğulları, Safaviler, Çıldiroğulları, Akkoyunlular, Karakoyunlular ve sonrasında 1514'de Çaldıran zaferiyle Osmanlılar yerleşmiştir. Ayrıca insanlık tarihinde Ağrı Dağı, "Nuh'un Gemisi"nin tufandan sonra indiği yer olarak bilinmektedir. Dünyada Alaska'daki meteor çukurundan sonra ikinci büyük göktaşı çukuru da milli park sınırları içerisinde yer almaktadır. Flora ve fauna bakımından da oldukça zengin olan alandaki önemli türler şu şekildedir:

Flora: Ardıç, andıç, gürgen, huş, kafkas üçgülü, kırmızı üçgül, ak üçgül, yabani fiğ, yabani yonca, kılçıksız brom, tilki kuyruğu, koyun yumağı, yabani arpa, yabani buğday, yabani çavdar.

Fauna: Ur keklük, kaya keklüğü, çil keklük, yabankoyunu, çengel boynuzlu dağ keçisi, tilki, kurt, tavşan, vaşak, yabandomuzu, akbaba, kartal, şahin, doğan, engerek yılanı, alabalık, sazan bulunmaktadır. Ayrıca yakın bir zamanda "Anadolu Parsı"nın görüldüğü söylenmektedir.

36	Gala Gölü	Edirne	Marmara	Edirne	6.090	2005
----	-----------	--------	---------	--------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Sulak saha, göl ve orman ekosistemlerini ve bu ekosistemlerde barınan çeşitli canlı türlerini ihtiva etmesi, 111 kuş türünün varlığı, nesli tehlikeye düşmüş

veya nadir türleri, özellikle tepeli pelikan, çeltikçi ve küçük karabatak gibi nesli son derece azalmış türleri barındırması kaynak değerlerini oluşturmaktadır.

Özellikleri: Sulak saha, göl ve orman ekosistemlerini ve bu ekosistemlerde barınan çeşitli canlı türlerini ihtiva etmesi, 111 kuş türünün varlığı, nesli tehlikeye düşmüş veya nadir türleri; özellikle tepeli pelikan, pelikan, çeltikçi ve küçük karabatak gibi nesli son derece azalmış türleri barındırması özelliklerini oluşturmaktadır. Koruma, bilimsel araştırma ve tabiatın önemi konusundaki bilinci arttırmaya yönelik tesis ve düzenlemelerin getirilmesi esas amacı oluşturmaktadır. Giriş-kontrol kulübesi, otopark, koruma binası ve gözetleme yeri ve kule yapılması öngörülmektedir. Kuş popülasyonunun ve göl ekosisteminin ekolojik durumu (göl seviyesindeki değişimler, tuzluluk oranı, derinlik, plankton ve fitoplakton, ısı gibi) araştırılacak ve izlenecek konulardır.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
37	Sultansazlığı	Kayseri	İç Anadolu	Kayseri	24.523	2006

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: İç Anadolu bölgesinde, Kayseri ili, Yeşilhisar, Develi ve Yahyalı ilçeleri arasında ayrıca üç önemli turizm merkezinin ortasında yer almaktadır. Birincisi Kapadokya, ikincisi Erciyes Dağı ve üçüncüsü de Aladağlar milli parkıdır. Tatlı ve tuzlu su ekosistemlerinin bir arada bulunduğu nadir bir ekosistem oluşu, nesli tehlikeye düşmüş veya düşebilir türlerin de yer aldığı 301 kuş türünün beslenme, barınma ve kuluçka alanı oluşu, Avrupa'da turna, flamingo, akbalıkçıl, kaşıkçı kuşlarının bir arada kuluçkaya yattığı tek alan oluşu kaynak değerlerini oluşturmaktadır. Alan, kuş göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Ağustos 2000 tarihinde, Sultansazlığı'nda uygulanmaya başlanan GEF-II Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi kapsamında, "Tabiatı Koruma Alanı" sınırları ve koordinatları belli olan ayrıca yönetim faaliyetlerinin daha sağlıklı yapılabilmesi amacıyla sınır ve statü değişikliği çalışmalarına başlanmıştır ve 17.03.2006 tarihinde sınırları genişletilerek milli park olarak ilan edilmiştir.

Mevcut Hizmetleri: "Sultansazlığı Milli Parkı" içerisinde yer alan idare binası ve yakınında gözetleme kuleleri yer almaktadır.

38	İğneada Longoz Ormanları	Kırklareli	Marmara	Kırklareli	3.155	2007
----	--------------------------	------------	---------	------------	-------	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Milli parkın ana kaynak değerleri; Avrupa ölçeğinde çok sınırlı yayılışa sahip, korunabilmiş, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan en önemli subasar (longoz) ormanların bulunması, İğneada ve çevresinde farklı ekosistemlerin bulunmasıdır (tatlı su, tuzlu su ekosistemleri). Avrupa çapında nadir ve eşsiz bir örnek olup zengin bir yaban hayatını ihtiva etmesi, delta, tatlı su bataklıkları, turba alanları, sulak saha ve orman ekosistemleri kaynak değerlerini oluşturmaktadır. Kızılağaç, karaağaç, dişbudak, meşe, gürgen, kayın, kara kavak, ak kavak, söğüt az sayıda ıhlamur ve gürgen sahada bulunmaktadır. Ayrıca geyik, karaca, tilki, kurt, tavşan, domuz, yabankedisi, kuğu, yabanördeği, yabankazı, çulluk, tahtalı, engerek kör yılan, su yılanı vb.türler yaban hayatını oluşturmaktadır.

Görünecek Yerler : Erikli Gölü, Saka Gölü, Mert Gölü

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
39	Tek Tek Dağları	Şanlıurfa	Güneydoğu Anadolu	Şanlıurfa	19.335	2007

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Şanlıurfa, akarsulara yakın olması, ticaret yollarının kesiştiği noktada yer almasından ötürü tarihi boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. Arap tarihçisi Ebul FARAÇ'a göre; Şanlıurfa, "Nuh Tufanı"ndan sonra yeryüzünde kurulan ilk yedi yerleşimin ikidir. Merkeze bağlı Örencik Köyü, Göbeklitepe'de 2001 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucu kentin tarihinin MÖ 9500'e çanak çömleksiz Neolitik Dönem'e kadar uzandığı görülmüştür. Tek Tek Dağları'nın bulunduğu coğrafyada birçok medeniyet yaşanmıştır. Eyyubiler, Memlûklar, Türkmen Aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular Dulkadirbeyliği, Safeviler ve sonrasında 1516'da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Kentin bilinen en eski ismi Edesa'dır. Kent köklü bir kültür mirasına sahiptir. Dünyanın, ilk İslam Üniversitesi; Dünya Kültür Mirası'na dâhil edilmesi düşünülen Harran, Şanlıurfadadır. Milli park alanı içerisinde tarihi ve arkeolojik açıdan önemli alanlar bulunmaktadır. Bunlar, Han-el Ba'rur Kervansarayı, Şuayb Şehri Harabeleri ve Soğmatar Harabeleri'dir.

Soğmatar'da kökü Harran Sin kültürüne dayanan Sabizm ve Baştanrı Marilaha'nın kültür merkezi olduğu bilinen örende sözde baştanrıya ve mukaddes gezegenlere (Güneş, Ay, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs, Merkür) ibadet edilen ve kurban kesilen açık hava mabedi olup önemli kalıntıları teşkil etmektedir. Ayrıca, Roma devrine ait çok sayıda kaya mezarları bulunmaktadır.

Türkiye bitkilerinin yaklaşık %30-35'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yayılış gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca, bazı tarım bitkilerinin (buğday, arpa ve baklagil) gen merkezi olarak bilinmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 304 endemik tür olduğu belirlenmiş olup, bunlardan 58 tanesi Şanlıurfa ili çerçevesinde yetişmektedir. Milli park alanının büyük bir bölümünde menengiç bitkisi (*pictacia terebinthus* L.) yayılış göstermektedir. Alan, otsu türler açısından zengindir. Yörede endemik olan peygamber çiçeğinin (*centaurea*) 138 yıl sonra ortaya çıkması önem arz etmektedir. Bunun dışında, gelincik (*Papaver rhoes*), kekik (*Tymus* sp.), sütleğen (*ephorbia* sp.), köy göçüren (*cir-cium arvense*) ve papatya mevcuttur. Kurt, alakarga ekin kargası, kınalı keklik ve nesli tehlikede olan ceylan (*gazella dorcas*) alanın faunasını oluşturmaktadır.

Tek Tek Dağları; flora, fauna zenginliği, kültürel, tarihi ve arkeolojik özellikleriyle ülkemizde ve dünyada hızlı değişimlerin yaşandığı ve her geçen gün doğal niteliğini koruyan alanların azaldığı 21. yüzyılın başlarında milli park statüsüne alınıp, korunarak, sürdürülebilir kullanımının sağlanması, ülkemizin sahip olduğu doğal değerlerin ve zenginliklerin devamlılığı açısından büyük önem arz etmektedir.

Görünecek Yerler: Sene Mağarası, Şuayb Şehri Harabeleri, Soğmatar Harabeleri, Soğmatar'da kutsal tepeye yönelen tapınaklar.

No	Adı	İl	Bölge	Bulunduğu Yer	Alan (ha)	Tesis Tarihi
40	Yumurtalık Lagünü	Adana	Akdeniz	Adana	16.430	2008

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Adana ili, Yumurtalık ilçesi sınırları içerisinde yer alan lagün ve çevresi, Seyhan-Ceyhan deltası göl lagünleri, kıyı kumulları, barındırdığı bitki ve hayvan türleri ile kompleks bir yapı oluşturmaktadır. Ülkemizde halep çamı (*Pinus halepensis*)'nin nadir bir yayılış alanı olmasının yanında nesli tehlikeye düşmüş su kuşlarının yaşama ortamıdır. Akyatan ve Ağyatan Gölleri barındırdığı kuş türleri açısından Türkiye'deki "A sınıfı" niteliğindeki 19 sulak alandan 2.sini oluşturmaktadır. Ayrıca nesli tehlikeye düşmüş iki tür deniz kaplumbağasının "caretta caretta" ve özellikle "chelononia mydas"ın Akdeniz'de varlığını sürdürülebilmesi açısından bu alanlar oldukça önemlidir. Saha, Türkiye'nin Akdeniz kıyılarında yer alan 17 deniz kaplumbağası yuvalama alanlarından birisidir. Özellikle Akdenizde yok olma tehlikesi içinde bulunan "chelononia mydas" türü kaplumbağa için son sığınma alanlarıdır.

Doğa koruma ve milli parklar uzmanlarının yapmış olduğu etüt sonucunda; alanın içerisinde özel mülkiyete konu tarım alanları bulunduğu; alan içerisinde büyük ve küçükbaş hayvancılık, lagünler içerisinde kuzuluk adı verilen yöntemle dalyan balıkçılığı faaliyetleri yapıldığı ve bölgenin plaj olarak kullanılmakta bununla birlikte ana kaynak değerleri içinde yer alan Halep Çamlığı ve civarında yöre halkı tarafından piknik yapılması gibi faaliyetlerin yapılabilmesi için milli park olarak ilan edilmesinin daha yararlı olacağı faydalı görülmüştür.

41	Nene Hatun TMP	Erzurum	Doğu Anadolu	Erzurum		2009
----	----------------	---------	--------------	---------	--	------

Karakteristiği

Kaynak Değerleri: Tarihimize "93 Harbi" olarak geçen 1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı'nda şehrin korunmasında etkin rol üstlenen Mecidiye ve Aziziye Tabyaları, Rusların kente daha fazla ilerlemesini engellemiştir. Erzurum'u ele geçirmek isteyen Ruslar, Ermenilerin de yardımıyla Aziziye Tabyaları'na saldırıp, nöbetçileri şehit ederler. Bu haber üzerine Erzurum halkı, o zaman henüz 20 yaşında olan Nene Hatun'un önderliğinde kadın, erkek ellerine ne geçirdiyse Aziziye Tabyası'na koşarak büyük bir mücadele sonucunda tabyaları geri alırlar. Aziziye Tabyası'nda gösterdiği kahramanlıkla adını tarihe yazdıran Kahraman Türk Kadını Nene Hatun bir cesaret sembolü olarak tanınmış ve anılmıştır. Ömrünün son demlerini "Üçüncü Ordunun Annesi" olarak geçiren ve 1955 yılında "Yılın Annesi" seçildikten sonra 22 Mayıs 1955 günü Erzurum'da vefat eden Nene Hatun, Aziziye Anıtı'nın yanına defnedilmiştir. Erzurum ili sınırları içerisinde kalan tabyalar ve yakın çevresi, taşıdığı tarihi ve kültürel aynı zamanda tabii kaynak değerleri sebebiyle Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ilgili kurum görüşleri alınarak 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereği "Nene Hatun Tarihi Milli Parkı" olarak milli park statüsü ile koruma altına alınmıştır. Bakanlığın onayı ile milli park ilan edilen "Nene Hatun Tarihi Milli Parkı" içerisinde Kahraman Türk Kadını Nene Hatun ve Erzurum halkının eşsiz mücadelesini yaşayan ve gelecek nesillere aktaracak, ziyaretçi tanıtım ve simülasyon merkezi ve milli park hizmet binası yer almaktadır.

Kaynak: Milli Parklar Müdürlüğü

Tablo 2. Türkiye'deki Tabiat Parkları (TP)

No	Adı	İl	Bulunduğu Yer	Alanı (Ha)	Tesis Tarihi	Karakteristiği
1	Gölbaşı Gölleri	Adıyaman	Gölbaşı	1.687	2008	Sulak alan ekosistem özelliği. Su kuşları yaşam alanı.
2	Borçka Karagöl	Artvin	Borçka	368	2002	Jeolojik, jeomorfolojik özellikler, flora ve fauna zenginliği ve peyzaj özellikleri.
3	Akdağ	Afyon, Denizli	Çivril Sandıklı	14.916	2000	Endemik bitki örtüsü (Ehrami Karaçam) ile birlikte jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar.
4	26 Ağustos	Afyon	Akören	65	2008	Büyük Taaruz Şehitliği ve Başkomutan Mustafa Kemal Anıtı yer almaktadır. Ayrıca kuş türleri ve bitki çeşitliliği.
5	Çamkoru	Ankara	Çamlidere, K.Hamam	215	2008	Yaban hayatı, Çamkoru Göleti ve balık türleri.
6	Kurşunlu Şelalesi	Antalya	Merkez	586	1991	Flora ve fauna özellikleri, Kurşunlu Şelalesi.
7	Güver Kanyonu	Antalya	Merkez	4.044	2007	Güver Kanyonu, maki ve kızılçam, yabancı fauna varlığı.
8	İncekum	Antalya	Alanya	27	2006	İncekum-1, İncekum-2 mesire yerleri, flora zenginliği.
9	Bafa Gölü	Aydın, Muğla	Söke, Didim, Milas	12.281	1994	Nesli tehlike altında bulunan kuş türleri, zengin zooplankton ve su bitkileri. Heraklia antik kenti.
10	Ayvalık Adaları	Balıkesir	Ayvalık	17.950	1995	Denizaltı topografyasına ait ender güzellikler. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın "İlk Asker Kurşunu" Ayvalık'ta atılmıştır. Kilise ve manastırlar.
11	Abant Gölü	Bolu	Mudurnu	1.150	1988	Zengin bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içerisinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun bir tabiat parçasıdır.
12	Çatak	Çorum	Merkez	387	1984	Manzara bütünlüğü içinde zengin bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliği.

13	Artabel Gölleri	Gümüşhane	Torul	5.859	1998	Jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar, V tipi vadiler, keskin sırtlar, krater göller ve endemik bitkiler.
14	Yazılı Kanyon	Isparta	Sütçüler	600	1989	Bitki örtüsü, yaban hayatı çeşitliliği ve eşsiz manzara güzelliği.
15	Gölcük	Isparta	Merkez	5.925	1991	İlginç jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar, zengin flora ve fauna varlığı.
16	Gelincik Dağı	Isparta	Merkez	2.764	2005	Biyolojik çeşitlilik açısından zengin bir floraya sahiptir. Bol miktarda soğanlı, tıbbi ve aromatik özelliklere sahip bitki varlığı.
17	Polonezköy	İstanbul	Beykoz	3.004	1994	Polonya kültürü ve geleneksel mimari. Zengin flora varlığı ziyaretçilere üstün peyzaj güzellikleri sunmaktadır.
18	Türkmenbaşı (Haciosman)	İstanbul	Şişli	5,6	1998	Kızılçam, karaçam, karayemiş, böğürtlen ve sarmaşık hâkim bitki örtüsüdür. Rekreatif açıdan önem taşır.
19	Fatih Ormanı	İstanbul	Şişli	152	2008	Alanda paleozoyik yaşlı sistler ve üzerinde aşınmaları ile oluşan kumtaşı ve çakıl tabakaları gözlenir. Çeşitli iğne ve yayvan yapraklı ağaç türleri.
20	Meryemana	İzmir	Selçuk	363	2008	Eosen devrinde teşekkül etmiş püskürük kayalar ana kayayı teşkil etmiştir. Kültürel kaynak değeri ve ormanlık alandan oluşur.
21	Örnekköy	İzmir	Karşıyaka	199	2008	Alan III. zamanda oluşmuştur. Zengin flora varlığına sahiptir.
22	Kapıçam	K.Maraş	Merkez	179	2008	Antropozoyik devrine ait kuaterner formasyonlu, neozoyik devir, Tersiyer formasyonlu ve Mezozoyik Devir, Kretase formasyonlu sahalardır. Botanik bahçesi nadir ve endemik otsu ve odunsu bitkiler peyzaj özellikleridir.

23	Balıklayalar	Kocaeli	Gebze	1.847	1995	İlgi çekici jeomorfolojik yapı ve zengin flora ve faunaya sahiptir.
24	Beşkayalar	Kocaeli	Gölcük	1.154	1998	Kanyonun ilgi çekici jeomorfolojik oluşumu yanında zengin bitki örütüsü ve yaban hayatı bütünlüğü.
25	Kocakoru	Konya	Seydişehir	329	1998	Bozkır ormanı vejetasyon varlığı ve manzara bütünlüğü içerisinde rekreasyonel imkânlarına sahiptir.
26	Mesir	Manisa	Merkez	7.4	2008	2. zaman kretase ve 3. zaman "Tersiyer Devri"ne ait ilginç morfolojik toprak oluşumları ile flora ve fauna çeşitliliğine sahiptir.
27	Ölüdeniz Kıdrak	Muğla	Fethiye	950	1983	Flora ve zenginliği yanında önemli bir turizm beldesidir.
28	Hamsilos	Sinop	Merkez	67.9	2007	Zengin orman dokusu, su sporları ve doğa yürüyüşlerinin yapılabileceği zengin rekreasyonel potansiyele sahiptir.
29	Balıca Mağarası	Tokat	Pazar	483	2007	Kristalleşmiş kireçtaşlarından oluşmuş muhteşem Balıca Mağarası'nın yanı sıra alan flora zenginliğine sahiptir.
30	Uzungöl	Trabzon	Çaykara	1.625	1989	Uzungöl'ün yanı sıra gölün çevresinde vahşi yaban hayatı ve zengin flora çeşitliliği her mevsim ziyaretçilere rekreasyon imkânı sunar.
31	Kapıçam	K.Maraş	Merkez	179	2010	Tabiat parkı içerisinde yer alan botanik bahçesi, nadir, endemik otsu ve odunsu bitki varlığı bulunmaktadır.
32	Tokat Kaz Gölü ve Kuş Cenneti	Tokat	Pazar	274	2009	Su kuşları bakımından önemli bir alandır. Kuş gözetleme kuleleri, ziyaretçi evi ve yürüyüş yolları.
34	Karaahmetli	Kırıkkale	Bahşılı	107	2009	Kapulukaya Baraj Gölü sucul ekosistem, endemik bitki türleri ve fauna çeşitliliği.
35	Hazım Dağlı	Çankırı	Yapraklı	89	2004	Mesire yeri ve rekreasyon olanakları.

36	Ulugöl	Ordu	Gölköy	26	2009	Rekreasyon olanakları, orman ve göl ekosistemleri.
37	Turgut Özal	Malatya	Orduzu	40	2009	Orman ve sulak alan ekositem, mesire alanları ve rekreasyon imkânları.
38	Davulbaz Tepe	Yozgat	Merkez	72	2009	Sarıçam, alıç, kuşburnu ve ahlat alanın florasını oluşturmaktadır. Sahada fauna türleri olarak tavşan, keklik bulunmaktadır.
39	Yavşan Yaylası	K.Maraş	Merkez	348	2009	Endemik bitki türleri ve yaban fauna yaşamını barındırmaktadır.
40	Aşıkpaşa	Kırşehir	Merkez	131	2010	Flora ve fauna zenginliği vardır.
41	Ağaçbaşı Yaylası	Giresun	Dereli	97	2010	Orman ve çayır ekosistemi, doğu ladini, Doğu Karadeniz göknarı ve sarıçam yayılış göstermektedir. Ormaniçi açıklıklarda ise orman gülü ve otsu bitkiler bulunmaktadır.
42	Sera Gölü	Trabzon	Akçaabat	94	2010	Göl ve orman birleşimi Sera Gölü için farklı bir manzara güzelliği oluşturmaktadır.

Kaynak: Milli Parklar Müdürlüğü

Tablo 3. Türkiye'deki Tabiat Anıtları (TA)

No	İli	İlçesi	Köyü	Mevkii	Mülkiyeti	Adı	Alanı	İlan tarihi	Kaynak değeri
1	Düzce	Merkez	Samandere	Samandere köyü içi	Orman	Samandere Şelalesi	10 ha	1988	Çavlan, çağlayan ve cadı kazanı gibi ilginç jeolojik özellikler ve yer yer anıt ağaçların da var olduğu zengin ve bakir bitki örtüsüne sahip oluşu.
2	Kütahya	Domanıç	Domurköy	Köy yanı	Köy Tüzel	Mızıkçam	0.5 ha	1993	Anıt ağaç özelliği gösteren karaçamın 700 yaşından daha yaşlı ve tarihi olaylara konu olması.
3	Adana	Aladağ	Meydan	Bigbiği	Orman	Bigbiği Orman Sarmaşığı	154 m2	1994	Yörenin en yaşlı sarmaşığı olması ve kayaya yapışık olarak 15 m boya sahip olması.
4	Ankara	Nallıhan		Asarlık	Orman	Asarlık Tepeler	52 ha	1994	Farklı dirençteki kil tabakalarının aşınımıyla oluşmuş "Kuesta Morfolojisinin" ender örneklerini teşkil etmesi.
5	İzmir	Bayındır		Gölcük Yaylası		Anadolu Kestanesi	2500 m2	1994	Anadolu kestanesinin 600 yaşında, 20 m boy, 3 m çap ve 10 m çevre genişliğine sahip olması.
6	Çankırı	Eskipazar		Yorgalar	Özel	Eskipazar Türbe Camii	500 m2	1994	Karaçamın 300 yaşında, 7.50 m boy, 1.40 m çapa sahip olması.
7	Kastamonu	Araç	Bektüre	Ekinçik Mahallesi	Köy Tüzel K.	Araç Türbe Camii	2500 m2	1994	Karaçamın 600 yaşında, 25 m boy, 1.85 m çap ve 5.55 m çevre genişliğine sahip olması.
8	Konya	Çumra	Dinek		Özel	Fosil Ardiç	500 m2	1994	Ardıç ağacının 500 yaşında, 4 m çevre genişliğine sahip olması

9	Konya	Beyşehir	Bademli	Yakamanastır	Orman	Titrek Kavak	2500 m ²	1994	Kavak ağacının 100 yaşında, 20 m boy, 2.50 m çap ve 8 m çevre genişliğine sahip olması.
10	Mersin	Tarsus	Sebil	At uçtuğu	Orman	Koca Katran	2500 m ²	1994	Sedir ağacının 620 yaşında, 40 m boy, 2.34 m çap ve 7.40 m çevre genişliğine sahip olması.
11	İzmir	Dikili		Taşdede	Belediye	Taşdede Pınal Meşesi	1500 m ²	1994	Pınal meşesinin 250 yaşında, 8 m boy, 1 m çap ve 3 m çevre genişliğine sahip olması.
12	Çankırı	Çerkeş	Karacahöyük	Dokuz kardeşler	Orman	Dokuz kardeşler Çamı	1500 m ²	1994	Karaçamın 200 yaşında, 25 m boy, 2.8 m çapa sahip olması.
13	İsparta	Sinirkent		Barla	Orman	Barla Sedir Ağacı	2500 m ²	1994	Sedir ağacının 320 yaşında, 15 m boy, 1.90 m çap ve 5.70 m çevre genişliğine sahip olması.
14	İzmir	Buca	Kaynaklar		Köy Tüzel K.	Kunduracı Çınarı	1500 m ²	1994	Çınar ağacının 980 yaşında, 30 m boy, 4 m çap ve 15 m çevre genişliğine sahip olması.
15	Sinop	Ayancık	Sansar	Kızılcaelma	Orman	Kızılcaelmalı Meşesi	2500 m ²	1994	Meşe ağacının 250 yaşında, 25 m boy, 1.20 m çap ve 3.70 m çevre genişliğine sahip olması.
16	Mersin	Çamlıyayla		Kozpınarı	Orman	Ana Ardıç	2500 m ²	1994	Ardıç ağacının 840 yaşında, 21 m boy, 2.75 m çap ve 7.20 m çevre genişliğine sahip olması.
17	Burdur	Dirmil	Asmabağ	Kurudere	Orman	Çatal Sedir	2500 m ²	1994	Sedir ağacının 250 yaşında, 34 m boy, 1.40 m çap ve 4.50 m çevre genişliğine sahip olması.
18	İsparta	Sütçüler	Çandır	Söğüt Yaylası	Orman	Söğüt Yaylası Ulu Ardıç	2500 m ²	1994	Ardıç ağacının 1000 yaşında, 27 m boy, 2.5 m çap ve 7.85 m çevre genişliğine sahip olması.

19	Adapazarı	Hendek	Çayırbaşı	Mezarlık	Köy Tüzel K.	Meşe Ağacı	2500 m2	1994	Meşe ağacının 300-400 yaşında, 25-30 m boy, 2 m çap ve 0.70 m çevre genişliğine sahip olması.
20	Sinop	Türkeli	Gökçalın	Kul Ahmet	Orman	Görkemli Meşe	2500 m2	1994	Meşe ağacının 350 yaşında, 20 m boy, 1.80 m çap ve 4.90 m çevre genişliğine sahip olması.
21	İzmir	Seferhisar	Teos	Teos	Köy Tüzel K.	Teos Menengici	1500 m2	1994	Meşe ağacının 35 yaşında, 4 m boy, 0.50 m çap ve 1.55 m çevre genişliğine sahip olması yani sıra insan figürüne benzemesi.
22	Yozgat	Çekerek	Kamışçık		Köy Tüzel K.	Ulu Kavak	1500 m2	1994	Kavak ağacının 200 yaşında, 20 m boy, 2.50 m çap ve 8 m çevre genişliğine sahip olması.
23	Denizli	Güney		Cindere	Orman	Güney Şelalesi	0.5 ha.	1994	Şelalenin, vadilerin boyuna profillerinde yapasal nedenlerden kaynaklanan eğim kırıklarına güzel bir örnek oluşturması, bünyesinde üstün peyzaj değerlerini barındırması ve yöre halkının rekreasyon ihtiyacına katkı sağlaması.
24	İstanbul	Çatalca	Subaşı		Köy Tüzel K.	Subaşı Havuzlar	2500 m2	1995	Çınar ağacının 900-1000 yaşı arasında, 15 m boy, 3.5 m çap ve 17 m çevre genişliğine sahip olması.
25	Antalya	Kaş	Kızılağaç	Gedik Çukuru	Orman	Kızılağaç Köyü Lübnan Sediri	2500 m2	1995	Lübnan sedirinin 1500 yaşında, 26 m boy, 2.45 m çap ve 7.69 m çevre genişliğine sahip olması.
26	Antalya	Kaş	Doğantaş	Bölük Katran	Orman	Kocakatran Lübnan Sediri	2500 m2	1995	Lübnan sedirinin 2000 yaşında, 25 m boy, 2.62 m çap ve 8.23 m çevre genişliğine sahip olması.
27	Antalya	Elmalı	Göltarla	İşıkbeli	Orman	Şah Ardıç	2500 m2	1995	Ardıç ağacının 800 yaşında, 24 m boy, 2.35 m çap ve 7.38 m çevre genişliğine sahip olması.

28	Antalya	Elmalı	Kızıllağaç	Tavşan Alanı	Orman	Koç Sedir	2500 m2	1995	Sedir ağacının 650 yaşında, 35 m boy, 1.85 m çap ve 6.10 m çevre genişliğine sahip olması.
29	Muğla	Marmaris	Bayır	Kahve Yanı	Köy Tüzel K.	Söğüt Köyü Çınarı	1500 m2	1995	Çınar ağacının 250 yaşında, 35 m boy, 2.70 m çap ve 8.50 m çevre genişliğine sahip olması.
30	Muğla	Marmaris	Bayır		Köy Tüzel K.	Bayır Servi Ağacı	1500 m2	1995	Servi ağacının 250 yaşında, 30 m boy, 1.80 m çap ve 5.65 m çevre genişliğine sahip olması.
31	Muğla	Marmaris	Bayır		Köy Tüzel K.	Bayır Çınarı	1500 m2	1995	Çınar ağacının 300 yaşında 30 m boy, 2.67 m çap ve 8.38 m çevre genişliğine sahip olması.
32	Muğla	Fethiye		Hastane Mah.		Ulu Meşe	1500 m2	1995	Meşe ağacının 25 m boy, 1.42 m çap ve 4.25 m çevre genişliğine sahip olması.
33	İzmir	Bayındır	Ovacık	Ovacık Yaylası	Orman	Ovacık Köyü Anadolü Kestanesi	2500 m2	1995	Anadolü kestanesinin 500 yaşında, 18 m boy, 2.,78 m çap ve 73 m çevre genişliğine sahip olması.
34	Isparta	Sütcüler	Belence	Kadımpınarı	Orman	Çatal Çam	2500 m2	1995	Çatal çamının 650-700 yaşında, 22 m boy, 1.88 m çap ve 8.73 m çevre genişliğine sahip olması.
35	Antalya	Elmalı	Tekke	Tekke Deresi	Orman	Aslan Ardıcı	2500 m2	1995	Ardıcı ağacının 1700 yaşında, 25 m boy, 3.40 m çap ve 12.53 m çevre genişliğine sahip olması.
36	Antalya	Elmalı	Karamık	Oluk	Orman	Karamık Köyü Sediri	2500 m2	1995	Sedir ağacının 500 yaşında 25 m boy, 1.82 m çap ve 6.34 m çevre genişliğine sahip olması.
37	Kastamonu	Bozkurt	Beldeğirmeni	Değirmencikler	Köy Tüzel K.	Beldeğirmeni Köyü Çınarı	1500 m2	1995	Çınar ağacının 800 yaşında, 50 m boy, 2.80 m çap ve 9 m çevre genişliğine sahip olması.

38	Kastamonu	Şenpazar	Gürpelit	Gölleryanı	Orman	Oniki Kardeşler	1500 m2	1995	Birbirine bitişik tek kökten oluşan 12 çatala sahip kayın ağacının , 95-105 yaşında, 35-40 m boy ve çatalının her birinin 40-45 cm çapa sahip olması.
39	Kastamonu	Araç	Çamaltı	Erenler	Hazine	Erenler Çamı	1500 m2	1995	Erenler çamının 300 yaşında, 5 m boy, 0.90 m çap ve 2.70 m çevre genişliğine sahip olması yanı sıra 30-40 kalınlığında ve 12-15 m uzunluğundaki yatay dalların yere paralel olması.
40	Gümüşhane	Şiran	Kırıntı	Hasanın Çaşılığı	Orman	Kirani Evliya Ardıcı	2500 m2	1995	2123 m rakımda bulunan ardıc ağacının 4.80 m boy, 1.32 m çap ve 4.15 m çevre genişliğine sahip olması.
41	Gümüşhane	Şiran	Kırıntı	Kırıntı	Özel	Ali Ağanın Kavağı	1500 m2	1995	Kavak ağacının 30 m boy, 1.55 m çap ve 4.85 m çevre genişliğine sahip olması.
42	İzmir	Güzelbahçe		Yarendede		Yarendere Fıstık Çamı	2500 m2	1995	Fıstık çamının 150 yaşında, 30 m boy, 1.30 m çap ve 4.10 m çevre genişliğine sahip olması.
43	İzmir	Ödemiş	İlk Kurşun	İlk Kurşun	Emniyet	İlk Kurşun Çınarı	2500 m2	1995	Çınar ağacının 300 yaşında, 32 m boy, 2 m çap ve 5.80 m çevre genişliğine sahip olması.
44	İzmir	Güzelbahçe		Yemişçi Çiftliği	Özel	Yemişçi Çınarı	2500 m2	1995	Çınar ağacının 350 yaşında, 20 m boy, 3 m çap ve 9 m çevre genişliğine sahip olması.
45	İzmir	Güzelbahçe		Yarendede	Askeri	Fıstık Çamı	2500 m2	1995	Fıstık çamının 105 yaşında, 20 m boy, 1.20m çap ve 3.90 m çevre genişliğine sahip olması.
46	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Ladini (1)	2500 m2	1995	Ladin ağacının 400 yaşında, 49,1 m boy, 1.48 m çap ve 4.65 m çevre genişliğine sahip olması.
47	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Ladini (2)	2500 m2	1995	Ladin ağacının 400 yaşında, 61.5 m boy, 1.54 m çap ve 4.85 m çevre genişliğine sahip olması.

48	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Ladini (3)	2500 m2	1995	Ladin ağacının 400 yaşında , 52.5 m boy, 1.21 m çap ve 3.81 m çevre genişliğine sahip olması.
49	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Ladini (4)	2500 m2	1995	Ladin ağacının 400 yaşında, 53.4 m boy, 1.22 m çap ve 3.83 m çevre genişliğine sahip olması.
50	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Göknaarı (1)	2500 m2	1995	Göknaar ağacının 400 yaşında , 54.5 m boy, 1.18 m çap ve 3.70 m çevre genişliğine sahip olması.
51	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Göknaarı (2)	2500 m2	1995	Göknaar ağacının 400 yaşında, 54 m boy, 1.92 m çap ve 6.05 m çevre genişliğine sahip olması.
52	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Göknaarı (3)	2500 m2	1995	Göknaar ağacının 400 yaşında, 57.6 m boy, 1.76 m çap ve 5.52 m çevre genişliğine sahip olması.
53	Gümüşhane	Özkürtün		Özkürtün	Orman	Örümcek Ormanı Göknaarı (4)	2500 m2	1995	Göknaar ağacının 400 yaşında, 58.5 m boy, 1.80 m çap ve 5.65 m çevre genişliğine sahip olması.
54	İzmir	Foça	Bağarası	Kadımlar Kuyusu	Özel	Kadımlar Kuyusu Koca Menengici	2500 m2	1995	Menengiç ağacının 600 yaşında, 14 m boy, 2.10 m çap ve 7.30 m çevre genişliğine sahip olması.
55	Muğla	Bodrum	Bitez		Özel	Bitez Yalısı Zeytin Ağacı	2500 m2	1995	300 yaşında 3.5 m boyunda, 2m çap ve 7.60 m çevre genişliğine sahip olması .
56	Konya	Karapınar			Orman	Meke Gölü	260.0 ha.	1998	Maar adı verilen bir volkanik patlama sonucu çukurun sularla dolarak oluşması. Daha sonra yeni bir volkanik aktivite ile ortaya çıkan volkan konisinin maar içerisinde yükselmesiyle halka şeklinde bir göl ile karakterlenen Meke Gölü jeomorfolojik açıdan öneme sahiptir.

57	Ankara	Nallıhan	Meyilhacilar	Kabaardıç	Orman	Kabaardıç	2000	Ardıç ağacı tahminen 750 yaşında, 20 m boyunda, 2.80 m çapında ve 9 m çevre genişliğine sahip olması.
58	Eskişehir				Orman	Geyik Alanı	2000	Sarıçam (pinus sylvestris) ağaçlarından oluşan doğal yaşlı orman olarak kalmış 200-400 yaşları arasında ve 38-45 m'ye kadar boylanan düzgün ve dolgun bireylerden oluşan bir meşcereye sahiptir.
59	Mersin	Mut			Orman	Mut Yerköprü Şelalesi	2001	Şelale 110 milyon yıl önce kretose yaşlı kireçtaşlarının faylanması sonucunda çok dar bir kanyonun oluşması ve yine bu faylanmaya bağlı olarak bol karbonatlı su taşıyan bir kaynak suyun varlığı ile ortaya çıkmıştır. Bu kaynaktan ortaya başlamış ve bu oluşum, halen devam etmekte. Görsel zenginliği ile yaklaşık 30 m'lik yükseklikte akan bir şelale ve şelaleyi oluşturan su tünelinin içerisinde doğallığı bozulmamış sarkıtlar zengin bitki çeşitliliğine sahiptir.
60	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk	Orman	Koruluk Kermes Meşesi I	2002	Kermes meşesi (quercus coccifera l.) türünün, 77 cm çap, 11.0 m boy ve 243 cm çevre genişliğine sahip olması.
61	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk	Orman	Koruluk Kermes Meşeleri II	2002	Kermes meşesi (quercus coccifera l.) türünün, 16.8 m boylarında, 97-101-75 çaplarında ve 306-318-236 cm çevre genişliklerine sahip olması.
62	Afyon	Dazkırı	Kızılören	Koruluk	Orman	Koruluk Kermes Meşesi III	2002	Kermes meşesi (quercus coccifera l.) türünün, 13.0 m boy, 1.17 m çap ve 3.70 m çevre genişliğine sahip olması.
63	Erzincan	Kemaliye	Akçalı	Alan	Orman	Alanın Ardıcı	2002	Ardıç ağacı (juniperus foetidissima) türünün, 11 m boy, 1.70 m çap ve 4.90 m çevre genişliğine sahip olması.

64	Burdur	Alıtnayla		Kocapınar	Orman	Kocapınar Toros Sediri	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 318 yaşlarında, 24.0 m boy, 1.60 m çap ve 5.04 m çevre genişliğine sahip olması.
65	Artvin	Murgul	Erenköy	Kamilet	Orman	Kamilet Doğu Kayını	1000 m ²	2002	Kayın ağacı (fagus orientalis) tûrünün, 300 yaşlarında, 42 m boy, 3.08 m çap ve 9.70 m çevre genişliğine sahip olması.
66	Düzce	Merkez	Odayeri	Sırıkyayla	Orman	Sırıkyayla Göknaarı	1000 m ²	2002	Göknaar ağacı (abies nordmanniana) tûrünün, 300 yaşlarında, 70 m boy, 1.36 m çap ve 6 m çevre genişliğine sahip olması.
67	Düzce	Yığılca	Kırık	Paşabükü	Orman	Paşabükü Dişbudak Ağacı	1000 m ²	2002	Dişbudak ağacı (fraxinus oxycarpa) tûrünün, 110 yaşlarında, 46 m boy, 1m çap ve 3 m çevre genişliğine sahip olması.
68	Düzce	Yığılca	Cökçe ağaç	Kayadibi	Orman	Kayadibi Porsuk Ağacı	1000 m ²	2002	Porsuk ağacı (taxus baccata) tûrünün, 775 yaşlarında, 27.5 m boy, 1.90 m çap ve 4.80 m çevre genişliğine sahip olması.
69	Burdur	Alıtnayla	Ballık	Ağıllıpınar	Orman	Ballık Köyü Sediri	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 530 yaşlarında, 49 m boy, 2.30 m çap ve 7.22 m çevre genişliğine sahip olması.
70	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi	Orman	Kapıderesi Toros Sediri I	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 655 yaşlarında, 20.0 m boy, 1.57 m çap ve 4.94 m çevre genişliğine sahip olması.
71	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi	Orman	Kapıderesi Toros Sediri II	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 614 yaşlarında, 20.0 m boy, 2.16 m çap ve 6.80 m çevre genişliğine sahip olması.
72	Isparta	Senirkent	Garip	Kapıderesi	Orman	Kapıderesi Toros Sediri III	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 682 yaşlarında, 22 m boy, 1.84 m çap ve 5.80 m çevre genişliğine sahip olması.
73	Isparta	Senirkent		Küçükkapı	Orman	Küçükkapı Sedir Ağacı	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tûrünün, 740 yaşlarında, 22 m boy, 1.72 m çap ve 5.40 m çevre genişliğine sahip olması.

74	Isparta	Sütçüler	Kasımlar	Tota Dağı	Orman	Orman	Tota Dağı Anadolu Kestanesi	1000 m2	2002	Anadolu kestanesi (castanea sativa) ağacının, 190 yaşlarında, 12 m boy, 1 m çap ve 3.14 m çevre genişliğine sahip olması.
75	Isparta	Sütçüler	Kasımlar	Tota Dağı	Orman	Orman	Yaz İhlamur Ağacı	1000 m2	2002	Yaz İhlamur ağacı (tilia plathyphyllos scop.) türünün, 320 yaşlarında, 10 m boy, 1.08 m çap ve 3.39 m çevre genişliğine sahip olması.
76	Burdur	Gölnisar	Evciler	Köyiçi	Orman	Orman	Evciler Köyü Sedir Ağacı	1000 m2	2002	Sedir ağacı (cesrus libani) türünün, 250 yaşlarında, 27 m boy, 1.43 m çap ve 4.50 m çevre genişliğine sahip olması.
77	Isparta	Uluborlu	Küçük Kabaca	Küçük Kabaca	Orman	Orman	Yalnız Ardıç	1000 m2	2002	Ardıç ağacı (juniperus excelsa bieb.) türünün, 500 yaşlarında, 13 m boy, 2.02 m çap ve 6.34 m çevre genişliğine sahip olması.
78	Isparta	Eğirdir	Kırıntı	Kırıntı Köyü	Orman	Orman	Kırıntı Köyü Çınar Ağacı	1000 m2	2002	Çınar ağacı (platanus orientalis) türünün, 21 m boy, 3.10 m çap ve 9.73 m çevre genişliğine sahip olması.
79	Isparta	Eğirdir	Kırıntı	Kırıntı Köyü	Orman	Orman	Kırıntı Köyü Doğu Çınarı	1000 m2	2002	Çınar ağacı (platanus orientalis) türünün, 200 yaşlarında, 12 m boy, 1.90 m çap ve 5.97 m çevre genişliğine sahip olması.
80	Isparta	Sütçüler	Belence	Tota Dağı	Orman	Orman	Tota Dağı Ardıç Ağacı	1000 m2	2002	Ardıç ağacı (juniperus excelsa bieb.) türünün, 450 yaşlarında, 16 m boy, 1.50 m çap ve 4.71 m çevre genişliğine sahip olması.
81	Artvin	Merkez	Taşlıca	Melodere	Orman	Orman	Melodere Doğu Ladini	1000 m2	2002	Ladin ağacı (picea orientalis) var. pyramydalis) türünün, 150 yaşlarında, 30 m boy, 0.76 m çap ve 2.40 m çevre genişliğine sahip olması.
82	Antalya	Elmalı	Göltarla	Ekişler	Orman	Orman	Koca Sedir Ağacı	1000 m2	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) türünün, 1070 yaşlarında, 35 m boy, 2.30 m çap ve 7.30 m çevre genişliğine sahip olması.

83	Antalya	Kumluca	Karacaören	Dibek	Orman	Dibek Sedir Ağacı	1000 m ²	2002	Sedir ağacı (cedrus libani) tütünü, 1700 yaşlarında, 23 m boy, 2.32 m çap ve 7.20 m çevre genişliğine sahip olması.
84	Adana	Aladağ		Acikise	Orman	Acikise Ardıc Ağacı	1000 m ²	2002	Ardıc ağacı (juniperus foetidissima) tütünü, 630 yaşlarında, 19 m boy, 1.88 m çap ve 5.90 m çevre genişliğine sahip olması. 11.0 m boy, 1.70 m çap ve 4.90 m çevre genişliğine sahip olması.
85	Adana	Aladağ		Acikise	Orman	Acikise Doğu Çınarı	1000 m ²	2002	Çınar ağacı (platanus orientalis) tütünü, 340 yaşlarında, 16 m boy, 2.16 m çap ve 6.80 m çevre genişliğine sahip olması.
86	Adana	Saimbeyli	Payanburnu	Kandildere	Orman	Kandildere Ardıc Ağacı	1000 m ²	2002	Ardıc ağacı (juniperus foetidissima) tütünü, 610 yaşlarında, 20 m boy, 1.84 m çap ve 6.80 m çevre genişliğine sahip olması.
87	Konya	Taşkent	Balcılar	Ağılı Ardıc	Orman	Ağılı Ardıc	1000 m ²	2002	Ardıc ağacı (juniperus foetidissima) tütünü, 1000 yaşlarında, 12 m boy, 4 m çap ve 12 m çevre genişliğine sahip olması.
88	Karaman	Ermenek	Sarı Vadi	Küçükkoraş	Orman	Altıkardaşlar	1000 m ²	2002	Ardıc ağacı (juniperus excelsa) tütünü, 280 yaşlarında, 27 m boy, 2.50 m çap ve 7.50 m çevre genişliğine sahip olması.
89	Karaman	Sarıvelller	Göktepe	Yayla	Orman	Dede Ardıc	1000 m ²	2002	Ardıc ağacı (juniperus foetidissima) tütünü, 500 yaşlarında, 15 m boy, 3.76 m çap ve 11.30 m çevre genişliğine sahip olması.
90	Eskişehir	Mihalıççık	Karageyikli	Otuzikiçatalçam	Orman	Karageyikli Türk Fındığı	1000 m ²	2003	Fındık ağacı (coryllus colurna l.) tütünü, 1030 yaşlarında 9 m boyunda, 1.50 m çap ve 4.69 m çevre genişliğine sahip olan fındık ağacı (coryllus colurna l.) anıt ağaç özelliği göstermektedir.

91	Eskişehir	Mihallicçik	Kayı	Ardıçlar	Tüzel	Kokulu Ardıç I	1000 m2	2003	Ardıç ağacı (Juniperus foetidissima wild) türünün, 665 yaşlarında, 11.0 m boyunda, 1.1 m çap ve 3.70 m çevre genişliğine sahip olması
92	Eskişehir	Mihallicçik	Kayı	Ardıçlar	Tüzel	Kokulu Ardıç II	1000 m2	2003	Ardıç ağacı (Juniperus foetidissima wild) türünün, 730 yaşlarında, 12 m boyunda, 1.3 m çap ve 4.03 m çevre genişliğine sahip olması.
93	Eskişehir	Mihallicçik	Kayı	Ardıçlar	Tüzel	Kokulu Ardıç III	1000 m2	2003	Ardıç ağacı (Juniperus foetidissima wild) türünün, 645 yaşlarında, 11.5 m boyunda, 1.1 m çap ve 4.00 m çevre genişliğine sahip olması.
94	Eskişehir	İnönü	Erenköy	Kepez	Devlet	Kepez Saçlı Meşesi	1000 m2	2003	Meşe ağacı (Quercus cerris var. Cerris) türünün, 475 yaşlarında, 12 m boyunda, 12 m çap ve 3.95 m. çevre genişliğine sahip olması.
95	Eskişehir	Seyitgazi	Çürüttüm	Köyüçü	Tüzel	Piribaba Meşesi	1000 m2	2003	Meşe ağacı (quercus robur l.) türünün, 350 yaşlarında, 16.5 m boyunda, 2.3 m çap ve 6.90 m çevre genişliğine sahip olması.
96	Eskişehir	Eskişehir	Kayı	Ardıçlar	Tüzel	Kayı Ardıcı	1000 m2	2003	Ardıç ağacı (Juniperus foetidissima) türünün, 520 yaşlarında, 12 m boyunda, 1.1 m çap ve 3.67 m çevre genişliğine sahip olması.
97	Antalya	Kemer	Kuzdere	Gedelma	Devlet	Gedelma Çınarı	1000 m2	2003	Çınar ağacı (platanus orientalis) türünün, 28 m boyunda, 4.54 m çap ve 14.26 m çevre genişliğine sahip olması.
98	Hatay	Antakya	Dursunlu	Onat Çınarı	Tüzel	Onat Çınarı	1000 m2	2003	Çınar ağacı (platanus orientalis) türünün, 280 yaşlarında, 35-40 m boylarında, 4 m çap 12.50 m çevre genişliğine sahip olması.
99	Eskişehir	Seyitgazi	Arslanbeyli	Köyüçü	Tüzel	Keramet Dutu	1000 m2	2003	Dut ağacı (morus nigra l.) türünün, 700 yaşlarında, 7.0 m boyunda, 1.1 m çap ve 4.17 m çevre genişliğine sahip olması.

100	İzmir	Menemen	Çaltı	Köy Cıvarı	Devlet	Dede Menengici	1000 m2	2003	Menengic ağacı (<i>Pistacia terebinthus</i>) türünün, 800 yaşlarında, 9.50 m boyunda, 2 m çap ve 8.56 m çevre genişliğine sahip olması. Yüzen adalar; 38 ha olup, 60 m derinliğinde, 10 m çapında göl üzerinde yüzen ve göl tabanı ile bağı olmayan ve üzerinde barındırdığı yapraklı ve otsu bitki türleri ile yelken işlevi yaparak ilginç bir yapı oluşturur aynı zamanda rüzgarda adaların göl üzerinde hareket etmesini sağlarlar. Bu özelliğiyle ekosistem bütünlüğü içerisinde ilginç bir görünüm sergileyerek alanın peyzaj değerini arttırlar. Yapısı, peyzaj değeri ve sahip olduğu özellikleri ile ulusal düzeyde ender görülen doğal bir oluşumdur.
101	Bingöl	Solhan	Hirbizon		Devlet	Yüzen Adalar	38 ha	2003	Neojen ve Kuaterner volkanizmasıyla, ülkemizde birçok volkanik birim oluşmuştur. Bunlar içinde en ilginç olanı kalderalardır: "Volkanik konilerin üst kısımlarında, volkanik patlama sonucunda veya çökme ile meydana gelen, kraterden daha büyük çukurluk" olarak tanımlanan kalderalar, birçok ülkede jeolojik ve jeomorfolojik mirasın ilginç mirası olarak değerlendirilmektedir. "Nemrut Kalderası", sahip olduğu boyutları, oluşum özellikleri ve peyzaj değeri itibarıyla ulusal düzeyde ender bir jeolojik/jeomorfolojik doğal mirastır.
102	Bitlis	Tatvan -Ahat- Güroyamak	Serinbayır- Çekmece		Devlet	Nemrut Kalderası	4782 ha	2003	

Tablo 4. Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanları (TKA)

No	Adı	İl	Alan	Alan (Ha)	Tesis Tarih	Karakteristiği ve Kaynak Değerleri
1	Yumurtalık	Adana	Yumurtalık	16.430	1994	Seyhan-Ceyhan deltası göl lagünleri, kıyı kumulları, barındırdığı bitki ve hayvan türleri ile kompleks bir yapı oluşturmaktadır. Ülkemizde halep çamı (pinus halepensis)'nin nadir bir yayılış alanı olmasının yanında nesli tehlikeye düşmüş su kuşlarının yaşama ortamıdır. Akyatan ve Aşyatan gölleri barındırdığı kuş türleri açısından Türkiye'deki "A sınıfı" niteliğindeki 19 sulak alandan 2'sini oluşturmaktadır. Ayrıca nesli tehlikeye düşmüş 2 tür deniz kaplumbağasının caretta caretta ve özellikle chelonia mydas'ın Akdeniz'de varlığını sürdürebilmesi açısından bu alanlar oldukça önemlidir. Saha, Türkiye'nin Akdeniz kıyılarında yer alan 17 deniz kaplumbağası yuvalama alanlarından birisidir. Özellikle Akdeniz'de yok olma tehlikesi içinde bulunan (chelonia mydas) türü kaplumbağa için son sığınma alanlarıdır.
2	Dandindere	Afyon	Emirdağ	260	1994	Yurdumuzda genel olarak güney ve güney batısında yayılış gösteren Toros sediri, İç Batı Anadolu'da bozkır geçiş zonunun en kuzey sınırına sokulabilmiş ve bu yörede izole halde yaşamını sürdürmüştür.

3	Alacadağ	Antalya	Finike - Alacadağ	427	1990	Toros sediri, kızılçam, katran ardıcı, mazı meşesi, boz pırnal, kermes meşesi, gürgen, yapraklı kayacık, çiçekli dişbudak, üçdilimli akçaağaç, yapraklı üvez, menengiç, sakız ağacı gibi türlerin oluşturduğu bitki örtüsüne sahiptir. Ayrıca ; tilki, tavşan, porsuk, sansar, domuz, çakal, sırtlan, sincap, kurt gibi memeliler; keklük, ispinoz, saka, serçe, üveyik, ibibik, alakarga, güvercin, çobanaldatan, ağaçkakan, ardıc kuşu, karatavuk, bozbatak gibi kuş türleri; kaplumbağa, kara yılan, boz yılan, kör yılan, engerek, kertenkele gibi sürüngenler alan içinde bulunmaktadır.
4	Dibek	Antalya	Kumluca	550	1993	Bitki örtüsü ve yaban hayatı yönünden zenginlik arzemesi yanında anıt ağaç özelliğine sahip sedir meşcerelerinin yer aldığı nadir bir orman ekosistemi özelliği göstermektedir.
5	Çığlıkara	Antalya	Elmalı	15.889	1991	Sedir (cedrus libani)'in optimum yayılış alanı oluşu, anıt ağaç özelliğine sahip çok yaşlı ve boylu sedir ve ardıc türlerinin mevcudiyeti, aralarında endemik türlerin de bulunduğu 400'e yakın bitki türünün mevcudiyeti, 116 türe 1050-2200 rakımları arasında yer alan sub-alpin kuşakta ilk kez rastlanması, oldukça zengin fauna türlerinin bulunması kaynak değerleridir.
6	Çamburnu	Artvin	Arhavi	180	1993	Sarıçamın (pinus silvestris ssp. koçhiana) sahile inebildiği nadir yerlerden biridir. Bu özelliği ile Çamburnu sarıçam meşcereleri relikt karakter göstermektedir. Ayrıca kuzeyden Karadeniz üzerinden gelen göçmen kuşların Doğu Karadeniz Sıradağları'na ulaştığı ilk noktada bulunması kaynak değerlerini oluşturmaktadır.

7	Camili Efeler Ormanı	Artvin	Borçka	1.453	1998	Efeler Ormanı, sadece Türkiye'nin değil, neredeyse bütün Avrupa'nın tek insan eli değmemiş orman ekosistemidir. Koruma alanının bulunduğu havza yırtıcı kuşların göç yolu üzerinde bulunmaktadır.
8	Camili Gorgit	Artvin	Borçka	490.5	1998	Camili-Gorgit ormanı, her biri anıt özelliğine sahip ağaçlardan oluşmuş bir orman parçasıdır. Ayrıca "yaşlı orman" niteliğini de bünyesinde barındırmaktadır.
9	Kazdağı Göknaarı	Balıkesir	Edremit	240	1988	Endemik ve nesli tehlikeye düşmüş Kazdağı göknaarı ile zengin bir yaban hayatı potansiyeline sahip orman ekosistemi özelliğinde bir sahadır. Kazdağı göknaarı, karaçam, doğu kayını başlıca ağaç türleridir. Geyik, karaca, domuz, ayı, kurt, çakal gibi zengin bir yaban hayatı alanda bulunmaktadır.
10	Kökez	Bolu	Merkez	324	1987	Çok yaşlı ve boylu Uludağ göknaarı ve kayın ağırlıklı bakir bir orman ekosistemi özelliğine sahip bulunmaktadır. Ayrıca münferit olarak yabani kiraz, çilek ve fındık gibi türler de alanda mevcuttur. Geyik, karaca, domuz, ayı, kurt, tilki, tavşan gibi türler yaban hayatını oluşturur.
11	Sülüklügöl	Bolu	Mudurnu	809.5	1987	İhtiva ettiği sulak saha ve orman ekosistemleri ve bu ekosistemlerde yaşayan bitki ve hayvan türü çeşitliliği ile ilginç peyzaj özelliğine sahip bir alandır. Sahada karaçam, sarıçam, göknaar, kayın, saplı meşe, sapsız meşe, palamut meşesi, titrek kavak, ak kavak, gürgen, çınar, ihlamur, akçaağaç, kızılbaş, yaban kirazi, dişbudak ayrıca; karaca, yabandomuzu, ayı, kurt, tilki, tavşan, atmaca, ağaç kurbağası yaşayan türlerdir.

12	Akdoğan Rüzgarlar Ebe Çamı	Bolu	Merkez	174	1988	Nadir ve tehlikeye düşmüş ebe çamının yayılış alanı, ayrıca karaçam, meşe, ahlat, karayemiş, orman gülü, fındık, böğürtlen, kızılıcak, çilek ökseotu, karanfil, kabalak, ebegümeci, sütleyen bitki örtüsünü oluşturur. Domuz, tilki, gelincik, tavşan, sincap, kirpi, keklük, üveyik, tahtalı, kumru, guguk, baykuş, arı kuşu, ağaçkakan, saka gibi türlerle zengin yaban hayatına sahiptir.
13	Kale Bolu Fındığı	Bolu	Kale bölgesi	460	1988	Bolu fındığı başta olmak üzere, Uludağ göknarı, sarıçam, karaçam, meşe, kayın, titrek kavak, gürgen, karaağaç, çınar, ıhlamur, dişbudak gibi türlerin oluşturduğu bitki örtüsüne sahiptir.
14	Kartal Gölü	Denizli	Beyağaç	1.309	1994	Sandıras Dağı zirvelerinden biri olan Ulugöl Tepe (2261 m) mevkiinden itibaren kuzey doğuya doğru 1,5 km boyunca, 500-700 m eninde, 2200 m'den başlayarak inen bir buzul vadisi uzanmaktadır. "Kartal Gölü Buzul Vadisi" adıyla anılan bu vadi belirgin buzul aşındırma ve biriktirme şekillerini bünyesinde bulundurmaktadır. Aralarında anıt ağaç niteliği gösteren yaşlı ve boylu fertlerin bulunmasıyla (yaş ortalaması 250-700 civarında) nadir orman ekosistemi özelliği göstermektedir. Kartal Gölü çevresinde alpin bitki örtüsü hâkimdir.
15	Demirci-önü Tabiatı Koruma Alanı	Düzce	Akçakoca	430	1994	Sahada, kayın, gürgen, kestane ve meşe türlerinin yer yer saf, yer yer karışık meşcereler oluşturması, bu özelliğe sahip ekosistemler içerisinde doğal özelliği bozulmamış bir örnek olmasının yanı sıra zengin bir alt flora ve fauna potansiyeline sahip olması kaynak değerleridir.

16	Örümcek Ormanı	Gümüşhane	Özkürtün	263	1998	Örümcek Ormanı, Avrupa, Kafkaslar ve ülkemizde bulunan en boylu ve çaplı göknar ve ladin fertleri ile olağanüstü düzgün gövdeli kayın fertlerinden oluşan meşcereleri bünyesinde barındırmaktadır.
17	Tekkoz-Kengerlidüz	Hatay	Erzin	172	1987	Doğu kayını (fagus orientalis)'nın Dünyada'ki en güney tabii yayılışı teşkil etmesi, ayrıca zengin bitki ve hayvan topluluğuna sahip oluşu ile nadir ve eşsiz bir orman ekosistemi özelliğine sahip bulunmasıdır.
18	Habibineccar	Hatay	Merkez	118	1993	Saha, kültürel değerler bakımından oldukça zengindir. Bunlardan Sen Piyer Kilisesi kayalara oyularak yapılmış bir Hıristiyan kilisesidir. Yine bu alanda yer alan Karon (Charon) Anıtı; Sen Piyer Kilisesi'nin 200 m kuzeyinde yer almakta ve mitolojide "Cehennem Kayıkçısı" olarak bilinen Karon'un kayalara oyulmuş dev bir büstüdür. Ayrıca Sen Piyer Kilisesi'nin içindeki Günahkârlar Hamamı Antiokus I. tarafından MÖ 3.yüzyılda yaptırılmıştır.
19	Kasnak Meşesi	Isparta	Eğirdir	1300.5	1987	Ülkemize has bir tür olan ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bulunan kasnak meşesi (ouercus vulcanica)'nın gerek saf gerekse sedir ve ardıç ile karıştığı en güzel örneklerinin yer aldığı eşsiz bir ekosistemdir. Sahada 218 bitki türü tespit edilmiştir. "Tabiatı Koruma Alanı" içinde kurt, tilki, sansar, yaban domuzu bulunmaktadır.
20	Sütçüler Sığıla Ormanı	Isparta	Sütçüler	88.5	1987	Yalnızca ülkemizde bulunan, nadir ve tehlikeye maruz bir tür olan sığıla ağacının en elit ve izole yayılışı bu sahada görülmektedir.

21	Beykoz-Göknarlık	İstanbul	Beykoz	46.5	1987	İstanbul'da doğal olarak bulunan tek göknar meşçeresinin yer aldığı orman ekosistemi özelliğindeki sahada; kestane, ıhlamur, gürgen, fındık, kocayemiş, kızılıçık, erik, böğürtlen, sarmaşık gibi türler mevcuttur.
22	Kasatura Körfezi	Kırklareli	Vize	329	1987	Başta karaçam olmak üzere, Macar meşesi, sapsız meşe, saçlı meşe, doğu gürgeni, kara gürgen, dişbudak, kayın, akçaağaç, ıhlamur, kızılbaş saha içinde yer almaktadır. Ayrıca; karaca, yabandomuzu, kurt, çakal, sansar, tilki, porsuk, tavşan alanda bulunmaktadır.
23	Seyfe Gölü	Kırşehir	Mucur	10.700	1990	Nesli tehlikeye düşmüş türlerden toy ile angut kuşlarının yaşadığı bir habitat oluşu, nesli tehlikeye düşebilir; flamingo'nun bulunduğu başlıca üreme alanlarından birini teşkil etmesi, 167 su kuşu türünün mevcudiyeti, yarım milyonu aşkın su kuşunun yaşadığı alan olması ile uluslararası öneme sahip bir sulak alan olarak nitelendirilmesi, kaynak değerlerini oluşturmaktadır.
24	Körçoban	K.Maraş	Andırın	580	1993	Sahada, Toros göknarı (abies cilicica), Lübnan sediri (cedrus libani) ve karaçam (pinus nigra ssp. pallasiana) türlerinin yer yer saf, yer yer karışık meşçereler oluşturması, aralarında anıt ağaç niteliği gösteren yaşlı ve boylu fertlerin bulunmasıyla nadir orman ekosistemi özelliği göstermektedir.
25	Akgöl (Ereğli Sazlığı)	Konya	Ereğli	6.787	1995	Akgöl ve çevresi ihtiva ettiği su kuşu türlerinin çeşit ve miktar itibarıyla zenginliği ve içlerinde nesli tehlikeye düşmüş veya düşebilir türlerin mevcudiyeti ile ulusal ve uluslararası düzeyde öneme sahip nadir bir ekosistem özelliği göstermektedir. Akgöl ve çevresi alüvyal bir sahadır. Ornitolojik açıdan son derece zengin olan Ereğli sazlıklarında şimdiye kadar 200'den fazla kuş türü gözlenmiştir.

26	Vakıf amlığı	Kütahya	Kütahya - Tavşanlı	685	1988	Bu saha eşsiz ve nesli tehlikeye maruz bir karaçam varyetesi olan, Ehrami karaçamın Dünya üzerindeki yegane tabii yayılış alanıdır. Ayrıca karaçam, ebe çamı, ardıç, saçlı meşe, titrek kavak, söğüt, ıhlamur gibi türlerin oluşturduğu zengin bitki örtüsüne haizdir. Ayrıca; tilki, porsuk, domuz, tavşan, keklık, bildircin alanda bulunmaktadır.
27	Domanıç- Kaşalıç	Kütahya	Domanıç	134	1991	Kayın ve karaçam sahanın hakim ağaç türleridir. Ayrıca titrek kavak ve meşe bulunmaktadır. Diğer türler ise ahlat, armut, eğrelti, laden,orman sarmaşığı, sırimbağ, böğürtlen, öksürük otu, ısırgan, ayı üzümü, çiğdem, papaz külahı, yabancı çilek, abel gülü gibi zengin bir alt flora görülmektedir. Ayrıca; ayı, yabandomuzu, geyik, tilki, tavşan, porsuk ve kirpi de bulunmaktadır.
28	Sırtlan Dağı Halep Çamı	Muğla	Milas	760	1988	Halep çamı, başta olmak üzere kızılçam, sakız ağacı, pırnal meşesi, yabancı zeytin, akça kesme, defne, laden, dağ çileği, ardıç gibi türlerin oluşturduğu bitki örtüsüne sahiptir. Ayrıca memelilerden; tilki, çakal, yabancı domuzu tavşan, kirpi kuşlardan keklık, benekli su tavuğu, karatavuk sahada bulunmaktadır.
29	Hacıosman Ormanı	Samsun	Çarşamba	86	1987	Avrupa çapında çok sınırlı bir yayılışa sahip ve hızla ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan eşsiz bir subasar (alüvyal) orman ekosistemidir. Beslenme imkânlarının çok elverişli olması nedeniyle pek çok hayvan türünün barınmasına olanak sağlamaktadır.

30	Sarıkum	Sinop	Merkez	78.5	1987	Deniz, kıyı, kum, göl, sulak alan ve orman ekosistemlerinin bir arada bulunması, vahşileşmiş yılkı atlarının sahada yaşaması sahanın kaynak değerlerini oluşturmaktadır. Ayrıca sahanın önemli bitki türlerini, kayın, meşe, dişbudak, gürgen, sahil çamı, akasya, orman gülü, ayı üzümü, böğürtlen, erica, eğrelti, laz kirazı, sarmaşık, geyik diken, çoban püskülü defne, sistus oluşturmaktadır. Karaca, domuz, yılkı atı, kurt, çakal, tilki, vaşak, sansar, gelincik, tavşan, sincan, porsuk, kirpi, yabankedisi gibi türlerle zengin yaban hayatına sahiptir.
31	Kavaklı	Zonguldak	Yenice	334	1987	Sahanın çok çeşitli ağaç türlerinin yanı sıra ağaç, ağaçcık ve çalının yer aldığı nadir bir ekosistem özelliği taşıması, olağanüstü boy ve çapta porsuk, fındık ve dişbudak bulunması, ayrıca kuş üvezi, ihlamur, akçaağaç, kayacık gürgen, göknar, kayın, kavak ve şimşir gibi türler kaynak değerlerini oluşturur. Alanda, geyik, karaca, ayı, domuz, tilki, tavşan, çulluk, tahtalı güvercin alakarga orman tavuğu, ispinoz atmaca ve diğer yırtıcı kuş türleri gibi zengin bir yaban hayatı potansiyeline sahiptir.
32	Çitdere	Zonguldak	Yenice	721.5	1987	Çok çeşitli orman ağaç türlerinin yanı sıra dünyada eşine ender rastlanan boy ve çapta istranca meşesinin yer aldığı bir orman ekosistemi özelliğinde olup ayrıca kayın, gürgen, göknar, dişbudak, akçaağaç, karaçam, sarıçam, porsuk, ihlamur, kuşburnu, karaağaç gibi pek çok bitki türleri. Geyik, karaca, ayı, domuz, kurt, tilki, sansar, yabankedisi, tavşan çulluk, atmaca, ispinoz, karatavuk gibi zengin yaban hayatı türleri sahada bulunmaktadır.

Kavramlar

Azınlıklar: Bir ülkede yaşayan ve birbirlerine müşterek dil, din, ırk ve kültür bağlarıyla bağlı olan ve o ülkede yaşayan çoğunluğa nazaran kendilerini farklı hisseden kimselerdir.

Grup: Aynı rezervasyondan yararlanan acente ve otel işletmeleri tarafından bir bütün olarak kabul edilen, en az 11 kişiden oluşan müşteri topluluğunu ifade eder.

MAK: Merkezi Av Komisyonu

Muhacirler: İskân Kanunu'na göre muhacir, çeşitli nedenlerle bağlı olduğu ülkeyi terkederek yerleşmek amacıyla başka bir ülkeye giden kişidir.

Bir kişinin muhacir sayılabilmek şartları şunlardır:

1. Türk soyundan olmak ve
2. Türk kültürüne bağlı olmak.

Göçmen vizesiyle gelen muhacirler sınırda ilk girdikleri veya nakil vasıtasından ilk çıktıkları yerin en büyük mülkiye memuruna bir hafta içinde müracaat ederek, taabiyet beyannamesi imzalayarak muhacir kağıdı almaya mecburdurlar. Bu gibiler ancak bu işlemde sonra muhacir sıfatı kazanacaklardır. Muhacir olarak alınanlar derhal Bakanlar Kurulu tarafından da muhacir olarak alınırlar.

Mülteciler: Vatandaş olduğu memlekette meydana gelen siyasi olaylar neticesinde bir ülkeyi iradesiyle ya da zorla terketmiş ve yeni bir devletin vatandaşlığına geçmemiş ve herhangi bir devletin diplomatik himayesi altında olmayan kimsedir.

14 Haziran 1934 tarihli İskân Kanunu'na göre mülteci, "Türkiye'de yerleşmek maksadıyla olmayıp, bir zaruretle geçici olarak oturmak için sığınanlardır".

28 Temmuz 1951'de Cenevre'de kabul edilen "Mültecilerin Hukuki Durumuna ait Sözleşme"ye göre mülteciler bazı haklardan yararlanmada vatandaş ve yabancıyla eşit tutulmuştur. 17. maddede sözleşmedeki daha müsait kalarak akdeden devlet, mültecilere genel olarak yabancılara tanınan rejimi akdedeceklerdir.

Otelci: Asli ve yardımcı konaklama tesisi işletmeleridir.

Otel işletmeleri: Bakanlıkça belgelendirilmiş asli ve yardımcı konaklama tesisleridir.

Rezervasyon: Turizm işletmelerinde isim belirterek yer ayırtma ve kayıt işlemine denir.

Seyahat Acentesi: Turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence olanakları sağlayan, onlara turizmle ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ticari kuruluşlara denir.

Tahnit: Av hayvanının derisinin yüzülerek içinin doldurulması.

Trofe: Av hayvanının boynuzları, pençeleri, dişleri ve postu

Geyik Trofesi

Turizm İşletmeleri: Türk veya yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerce birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilen ve turizm sektöründe faaliyet gösteren ticari işletmelerdir.

Vatansızlar: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olmayan, herhangi bir devletin kanunlarına göre vatandaş sayılmayan kimsedir. 1848 sayılı "İnsan Hakları Evrensel Beyanname" ve 1950 tarihli "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" insan haklarını devletin yetkileri altında bulunan herkese tanımış bulunmaktadır.

Vatansızların hukuki durumlarının düzeltilmesi için Birleşmiş Milletler'in teşebbüsüyle 26 Nisan 1954 tarihli "Vatansız Kişilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme" ve 4 Aralık 1954 tarihli yine Birleşmiş Milletlerin "Vatansızlık Hallerinin Azaltılmasına Dair Sözleşme" gibi sözleşmelerle vatansız kişi yabancıyla eşit hukuki durumda kabul edilmiştir (Hukuki olarak böyle kabul edilmişse de uygulamada böyle değildir.).

Uygulamada devletler iki ya da çok taraflı anlaşmalarla kendi vatandaşlarının karşılıklı olarak çeşitli türden haklardan yararlanmalarını temin etmişlerdir. Buna rağmen vatansız yabancıların eşit haklardan yararlanması esasını tam olarak yerine getirememişlerdir.

Yabancı: Herhangi bir devletin ülkesinde bulunan ve o devletin vatandaşlığını iddiaya hakkı olmayan kimsedir. Yabancı, gerçek kişi de olabilir tüzel kişi de. Bizim konumuz yabancı gerçek kişidir.

Kaynaklar

- Akyiğit, E. (2005). *İş Hukuku*. Ankara: Seçkin.
- Andaç, A. F. (2006). *Turizm Hukuku*. Ankara: Detay.
- Avcı, A. (...). *Seyahat İşletmeleri- Turizm İşletmeleri Mevzuatı ve Uygulaması*. İstanbul: Alfa.
- Batman, O. Yıldırğan, R.& Demirtaş, N. (2000). *Turizm Rehberliği*. Adapazarı: Değişim .
- Bilge, N. (1994). *Hukuk Başlangıcı*. (9. Baskı), Ankara: Turhan.
- Boz, N. (2004). *Turizm Hukuku*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin.
- Can, H. & Güner, S. (1997). *Turizm Hukuku*. Ankara: Siyasal.
- Demircan, M. (2007). *Vergi Hukuku Açısından Profesyonel Turist Rehberliği*. Ankara: Detay.
- Gözübüyük, A. Ş. (2008). *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları- Inroduction to Law and Fundamental Concepts of Law*. Ankara: Turhan.
- İçöz, O. (2003). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*. (4. Basım), Ankara: Turhan.
- İçöz, O.(2009). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*. (6. Basım), Ankara: Turhan.
- Kayacık, Ö. *Temel Tüketici Hakları Işığında Tüketicinin Korunması*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Rehberlik Hizmetleri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri.Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Turizmde Rehberlik, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri.Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)*. Ankara.
- Okan, N. (Ed.) (2002). *Hukuka Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi. No:1359-726.
- Önen, M. (1999). *Hukukun Temel Kavramları*, İstanbul: Beta..
- Resort Dergisi (2004); “*Av Turizmi*”, Sayı – 25, Kasım – Aralık.
- Siyahhan, M. (2009). *Turizm ve Otel İşletmeciliği Öğrencileri İçin Hukuka Giriş, İşletme Hukuku ve Turizm Hukuku Dersleri, Ders Notları*. Ankara : Bilkent Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Okulu.
- Skylife Dergisi, “*Mavi Yolculuk*”, Ağustos Sayısı, Doğan Ofset Yayıncılık, İstanbul.
- Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.

Tarhan, C. (1999). Turizm Hukuku, Ders Notları. Ankara: Bilkent Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği.

Turhan. Boz, N. (2004). *Turizm Hukuku*. (2. Baskı).Ankara: Seçkin.

Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkındaki Yönetmelik.(....., 23 Mart). Resmi Gazete, sayı:17996.

Yeni Anayasa 1982. (1990). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*.İstanbul: Serhat.

İnternet Kaynakları

Guantanamera Seyahat Acentası (www.guantanamera.com.tr/ Erişim: 10.06.2010)

<http://e-pasaport.gov.tr/> (İçişleri Bakanlığı Elektronik Pasaport Bilgi Portalı)

<http://www.feg-touristguides.org>, <http://www.feg-touristguides.com/> (Avrupa Rehberler Birliği – European Federation of Tourist Guide Association – FEG)

<http://www.turkhukuk sitesi.com>

<http://www.wftga.org> (Dünya Turist Rehberleri Birliği – World Federation of Tourist Guide Associations – WFTGA)

Turizm Bilgi Blogu (<http://turizmcionline.blogcu.com/> Erişim: 10.06.2010)

www.adalaet.gov.tr (Adalet Bakanlığı web sitesi)

www.cevreorman.gov.tr (Çevre ve Orman Bakanlığı web sitesi)

www.hukuk.gen.tr

www.hukukcu.com

www.icemtour.com (İcem Tourism)

www.kulturturizm.gov.tr (Kültür & Turizm Bakanlığı web sitesi)

www.memurlar.net

www.milliparklar.gov.tr (Milli Parklar Müdürlüğü)

www.ockkb.gov.tr (Özel Çevre Koruma Kurumu)

www.tempotur.com (Tempo Turizm ve Seyahat Acentası)

www.tureb.org.tr (Türkiye Rehberler Birliği web sitesi)

www.turizm gazetesi.com

www.tursab.org.tr (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği – TÜRSAB web sitesi)

İlgili Yasa ve Yönetmelikler

- 1618 Sayılı Türkiye Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- 1774 Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu
- 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanununda Tüketicinin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu
- 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun
- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun (KAK)
- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu
- 6831 Sayılı Orman Kanunu
- 815 Sayılı Kabotaj Kanunu
- Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak Esaslara Dair Yönetmelik
- Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu
- Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun
- Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun
- Avrupa Birliği Kararları
- Belgeli Turizm İşletmelerinde Yabancı Personel ve Sanatkârların Çalıştırılması Hakkında Yönetmelik
- Çevre Kanunu
- Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu
- Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik
- Kimlik Bildirme Kanunu'nun Uygulanması ile İlgili Yönetmelik
- Merkez Av Komisyonu (MAK) Kararı hükümleri

- Milli Parklar Kanunu
- Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği
- Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliği
- Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ile Yönetmeliğinde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler
- Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu
- Seyahat Acenteleri Yönetmeliği
- Tur Sözleşmeleri Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Yönetmeliği
- Turizm Bölgeleri, Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi İçin Çalışma Gruplarının Oluşturulması, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Şekline İlişkin Yönetmelik.
- Turizm İşletmelerinin Bakanlıkla, Birbirleriyle ve Müşterileriyle İlişkileri Hakkında Yönetmelik
- Turizm Tesisleri Yönetmeliğinde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Önlemler
- Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik
- Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
- Turizmi Teşvik Kanununun Cezai Hükümlerinin Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik
- Turizmi Yönetmeliği
- Uluslararası BERN, CITES Sözleşmeleri
- Uluslararası Otel ve Restoran Birliği ve Seyahat Acenteleri Birlikleri Evrensel Federasyonu Tüzüğü (IHRA/UFTAA)
- Uluslararası Otelcilik Kuralları
- Yabancıların Türkiye'de İkameti ve Seyahati Hakkında Kanun
- Yat Turizmi Yönetmeliği
- Yatların Karasularında Seyir Esasları
- Yerli ve Yabancı Acıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik

Değerlendirme Sorularının Cevapları

Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite	Ünite
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. B	1. D	1. C	1. A	1. A	1. E	1.B	1.C	1.C	1.B	1.D
2. A	2. D	2. A	2. E	2. D	2. A	2.A	2.E	2.A	2.E	2.A
3. B	3. C	3. E	3. C	3. E	3. E	3.B	3.A	3.A	3.C	3.B
4. A	4. C	4. B	4. D	4. E	4. B	4.D	4.C	4.B	4.D	4.C
5. A	5. A	5. D	5. B	5. B	5. D	5.E	5.A	5.A	5.A	5.C
6. D		6. B	6. E	6. C	6. D	6.C	6.B	6.D		
7. D		7. E	7. B		7. C	7.C		7.E		
8. A		8. D			8. C	8.E		8.D		
9. B		9. A			9. E	9.A		9.C		
10. B		10. B				10.D		10.B		
		11. C				11.A		11.E		
						12.D		12.A		
						13.D		13.C		
						14.D		14.B		
						15.Y		15.B		
								16.E		
								17.A		
								18.D		
								19.C		
								20.B		
								21.A		
								22.B		
								23.C		
								24.B		

Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları No: 49
ISBN: 978-975-482-906-8